1:1 Ka Te Pabe'e Jesus-witu oosoo ka David-ma'yoona suaketu, tamme Jew numu o'nosoo ekow pooha natuukwepu meno'o oo-toogoo manekena. Soo Jesus togesapa Jew numu, oosoo tuwazoo Abraham-ma'yoona suaketu, no'oko tamme Jew numu-wa'ne. 2 Soo Abraham tooa Isaac mee nane'a. Soo Isaac tooa Jacob mee nane'a. Soo Jacob tooa Judah mee nane'a. Soo Judah ewow wanga'amu ga'yoo. 3 Judah waahoo nana'atse doodooamu-ga'yoo Perez-no Zerah mee nananeadu. Mu pea uga Judah kunoopea Tamar mee naneadu. Soo Perez tooa Ram mee nane'a. 4 Soo Ram tooa Amminadab mee nane'a. Soo Amminadab tooa Nahshon mee nane'a. Soo Nahshon too Salmon mee nane'a. 5 Mu Salmon noko Rahab tooa Boaz mee nane'a. Soo Boaz yise wawa'a nodukwadoo, Ruth mee naneadu, mu tooa Obed mee nane'a. Soo Obed tooa Jesse mee nane'a. 6 Soo Jesse tooa David mee naneadu, ka mu Jew numu-kooba katudu. Soo David kumma'akoosoo nana Uriah mee naneadu nodukwa makoo Solomon mee naneadu tooa-ga'yoo. 7 Soo Solomon tooa Rehoboam mee nane'a. Soo Rehoboam tooa Abijah mee nane'a. Soo Abijah tooa Asa mee nane'a. 8 Soo Asa tooa Jehoshaphat mee nane'a. Soo Jehoshaphat tooa Joram mee nane'a. Soo Joram tooa Uzziah mee nane'a. 9 Soo Uzziah tooa Jotham mee nane'a. Soo Jotham tooa Ahaz mee nane'a. Soo Ahaz tooa Hezekiah mee nane'a. 10 Soo Hezekiah tooa Manasseh mee nane'a. Soo Manasseh tooa Amon mee nane'a. Soo Amon tooa Josiah mee nane'a. 11 Soo Josiah too Jechoniah mee nane'a. O'no mu Jew numu wohomu Babylon numu mee nananeadu, ka mu Jew numu pummesoo tubewa-witoo mahuka, mu nedyaawekwuse. 12 Soo Jechoniah tooa Shealtiel mee nane'a. Soo Shealtiel tooa Zerubbabel mee nane'a. 13 Soo Zerubbabel tooa Abiud mee nane'a. Soo Abiud tooa Eliakim mee nane'a. Soo Eliakim tooa Azor mee nane'a. 14 Soo Azor tooa Zadok mee nane'a. Soo Zadok tooa Achim mee nane'a. Soo Achim tooa Eliud mee nane'a. 15 Soo Eliud tooa Eleazar mee nane'a. Soo Eleazar tooa Matthan mee nane'a. Soo Matthan tooa Jacob mee nane'a. 16 Soo Jacob tooa Joseph mee nane'a, oo nodukwa Mary. Soo Mary yise ka Te Pabe'e Jesus dooa'adoo. 17 Tamme oo sopedakwatoo soo Jesus, Te Pabe'e David-ma'yoo suaketu. Ooonne'yoona tamme oo sopedakwatoo soo Jesus Te Pabe'e. 18 Ka Te

Pabe'e yaa'a teepu-koobatoo oo nadooa'adoopu-witu nu mu tuukwekwu. Soo Mary ka Joseph koomadookwuse yise Te Naa Besa Pooha-toohakwi koheahoo. Pana soo Joseph gi oo nakasopedakwatoo ka Mary Te Naa Pooha-toohakwi oo kooheana gi oo nodukwadookwu mee soonamme. Soo Joseph besa sootumatuguna gi numu tuukwe'e ka Mary kohea-kwitu, gi oo soomanasookwikuna. 20 Oetu ewa soohanena, soo Joseph yise mee nose. Soo Te Naa tummatziwabe toha kasa-ga'yoo meeoo oo tuukwe, 21 Ka Mary saa'a tooa-doose, u sakwa yise Jesus mee oo nea, Numu Magwetzoidu, mee na'unnedu. Oosoo Jesus pumme nanumu, pumme naka'oedyukudu magwetzoikwudu, ka suda mu tumatuguna mu nemawunikukwu." 22 O'nosoo soo Te Naa yadooawabe ka Te Pabe'e-witu waha. Meno'o yise toge oo-toogoosoo manepetu. Soo Te Naa yadooawabe mee unnepu, 23 "Soo tsuadumu gisoo nana-no suda manedu saa'a kohease, naatse dooa'adoodooa. Oosoo naatse Emmanuel mee naneadooa, Soo Te Naa tamme-no,' mee na'unnedu." 24 Soo Joseph yise saa'a ka Mary nodukwadoo, ka Te Naa tummatzidu toha kasa-gakoo pumme netamma-kwa'ne. 25 Pana soo Joseph gi ka Mary matzama, saa'a oo tooa'adoose ka oonga'a Jesus mee oo nea.

2:1 Ka Jesus ka Bethlehem mee naneadu-kwi nadooa'adoose, saa'a susumudu numu taba tsebooena-kwana kemmadu, ka mu paatoozooba-witu sopedakwadoodu ka mu Jew numu-kooba katudu, Herod mee naneadu-baa petuse oo tubenga, 2 "Hano soo tuha'yoo nadooa'adoopu ka mu Jew numu-kooba katukwudu? Numme ka paatusooba poonne paba patakwetseapunne ka tsebooegese, ka oo nawuena ne tuukwedu. Yow numme petuhoo oo-matoo nanesootuhigena." 3 Soo Herod oo nakasutakuoo. 4 Soo Herod yise ka mu Jew numu nanesootuhidu moohedu nanano sumu tuungu, yise mu tubengu, "Hanotoo yise soo Mu Pabe'e nawuekwu?" 5 Umu yise meeoo, "Oona ka Bethlehem mee naneadu-kwitoo ka yaa teepu Judea mee naneadu-koobatoo nawue, mu nanatugwengapu-wa'nesoo. O'nosoo soo Te Naa yadooawabe tubotuguna Te Naa tunemamakwupu, 6 'Soo Bethlehem mee naneadu ka teepu Judah-koobatu unu nanenagapunnedu. Soo numu ka nuga Jew

nanumu moohekwudu oonona saa'a kemmadooa,' mee soo Te Naa mooasoo unnepu-ga'yoo." 7 Soo Herod yise ka pumme tummatzidu meeoo watze netamma, "Ka mu numu mu paatoozooba-witu sopedakwadoodu numu nu-matusoo taya." Soo Herod yise meeoo mu tubenga, "Hannano'o soo paatoozooba mu poonnepu tsebooege?" Umu ka ooka tu pudu poonne-kwitu oo tuukwe'e. 8 Soo Herod yise meeoo mu netamma, "Soo tuha'yoo Bethlehem-wi mee nu oo naka. Mu sakwa mease, ka oo mayudooase, e tuukwe, o'no nu punno'o oo-matoo nanesootuhikwu," mee'e soo Herod mu esayikute. 9 Umu paatoozooba sopedakwadoodu yise Bethlehem-witoo mease ka paatoozooba poonnesoo. 10 Umu tubetse besa sokwama ka paatoozooba poonnesesoo oo nageka, umu paatoozooba sopedakwadoodu yise ka nobe ka tuha'yoo pukwi'yoona-wi petuga. 11 Umu paatoozooba sopedakwadoodu yise ka nobe-kwi tzoonooakase, ka tuha'akoo poonne, ka oo pea Mary mee naneadu noko, umu oo-matoo nanesootuhi ooka tu hee-matu oo heme: unu nanenagadu oa tupe, ka besa kookwanadu, ka unu nanenakudu sanape numu ya'ena punoko natuguyina tuwazoo. 12 Ka mu nose-kwi umu paatoozooba sopedakwadoodu mee natuuya tuukwe, "Gi ka Herodmatoosoo kodyukapana. Atatamesoo nobe-kwitoo kodyuka." 13 Ka mu paatoozooba-witu sopedakwatoodu numu kodyukase, soo Joseph mee nose. Ka oo nose-kwi, soo Te Naa tummatzidu, toha kasa-ga'yoo oo-baa petuse mee yise ka Joseph netamma, "Yotsese, namamea ka teepu Egypt mee naneadu-kwitoo, ka Jesus noko Mary hanega. Osoo tutooepunne, nu saa'a mu tuukwedooa, o'no saa'a yise mu kodyudooa. Soo Herod ka Jesus watekwu ka Jesus batsakwuse." 14 Soo Joseph yise ka tuponnese ka tu nosepu mayoho ka Egypt-witoo togaba-ma namamea, tu nodukwa noko tu tooa'a nobeahooka. 15 Umu ooosapa Egypt-wi ka Herod numu-kooba oo katu. Esoo namanedu Te Naa o'nosoo tunemamakwupu oo yadooawabe tubona meeoo, "Nu ka e dooa Egypt-wikoo bihookwu." 16 Soo Herod unutse suta'a ka mu numu ka paatoozooba-witu sopedakwatoodu gi pu-baa kodyu petugasoo, "Umuga sumuna e nemooaga," mee soonamme. "Oosoo mu Pabe'e sumuna saa'a e kapikoo e tatsatsebooadooa," mee soonammena. O'no yise ka mu tu tutukwutumawabe no'oko nana'atse,

waha tomodu-toohatu dooake, mu oonga'a nokosoo ka Bethlehem-witu goe tuungu umu oo-tzage'e-kwitu tuwow. Meno'o ka soo tuha'yoo oonano'o tomopu mee oo sooyugwena ka umu paatoozooba-witu sopedakwadoodu pumme tuukwe-makoo. 17 O'nosoo soo Te Naa yadooawabe Jeremiah mee naneadu ekow botugu meno'o yise oo-toogoo manepetu. 18 "Ka mu Jew numu Ramah mee naneadu tubewagapunnedu-kwitu ewa'yoo numu tubetse unu sakwa'e. Umu tu doodooamu-kooba sakwina gi pumme netusoonaku-wa'ne ka tu doodooamu tuipu." 19 Ka saa'a soo Herod yise ya'e. Ka oo ya'ese, soo Joseph nosesoo tuwazoo. Soo Te Naa tummatzidu, toha kasa-ga'yoo oo tuukwe'e ka oo nose-kwikoo punowsoo no'yoona kodyuka ka mu Jew nanumu tubewa-witoosoo, ka mu Jesus-noko Mary-nosoo. 21 Umu oo too'e nebatsayagadu mooasoo tuipu. Ka kodyukamena, 22 soo Joseph meeoo tunaka soo Herod tooa Archelaeus mee naneadu ka tu naa kapi manese ka mu Jew numu-kooba meno'o katudu, ka Judea mee naneadu teepu-kooba. Ka meeow tunakase oto tu meakwu-ma sua'e. Soo oo nosepu punno'o gi oonow mu mea tuungu. Ooonne'yoona umu ka Nazareth mee naneadu ka teepu Galilee mee naneadu-kwi petuga. 23 Ka o'nosoo Te Naa yadooawabe unne-kwa'nesoo manekena soo Te Pabe'e-witu. Mee'e soo Te Naa yadooawabe unnepu, "Oosoo ka Nazareth mee naneadu-wi'yoo kemmakwu."

3:1 Ka saa'a sumu'yoo nana John mee naneadu mu numu baa-wi matzakadyakwe oona gi hemma nadukadu pukwi naa-wi'yoona. Soo John mu numu pu-baa petudu mee netammayakwe. 2 "E nakapunne, mu sakwa ka suda mu tumatuguna ma'wu, pudusoo soo Te Naa no'oko numu nemadabuekwu." 3 O'nosoo soo Te Naa yadooawabe Isaiah ka John gisoo nadooa'adoo oo manekwuna, mee botugupu "Mana ka hemma nadukadu gi naa-kwi'yoona sumu'yoo nana ka Te Naa pooha-toohakwi numu tunesootabuekwu, 'E nananumu mu sakwa muusoo nuummabetseapunne ka Te Pabe'e pudusoo petukwunoto. Mu sakwa kaaheno tusooyugwe, o'no mu besa oo nakabetseanokwu.' "4 Soo John puhu nagwese-kwi namasooana mokobu nate'a. Kua noko nota peha tukana oo-ma

naakugwetzoinumme. 5 Ewa'yoo numu tooe hanotu tooe 6 Umu ka suda tu tumatugupu wahana yise mu nemawunidyakwe ka kaaheno meadabekwu mee tusooyugwese. Soo John yise ka Jordan mee naneadu hoo-kwi mu matzakadyakwe. 7 Mu Sadducee-no Pharisee mee nananeadu numu nanesootuhi moohedu tooe gi tunaka'oedyukupana ka John-baa petugase, umu punno'o baa-wi oo namatzaka tuungu, soo John yise mee mu netamma, "Mu unu etza'a. Saa'a soo suta'yoo mu-matoosoo kodyukwu. Mu baa-wi mumme e matzaka tuungu pana mu gi ka mu tuma'emukwapu nematzagakwuna'e. 8 Mu mooe'ugasoo sakwa ka suta mu manena tubetse ma'wukase ka besa tamme manese, o'no sakwa yise nu baa-wi mu matzaka. 9 Gi besa nasooyugwena mee unnegonnopana, 'Numme yaahoo Te Naa doodooamu numme ka Jew numuna.' Mu tookwa gi oo nakasopedakwadoo soo Te Naa tooe hownnekoo tooe tu doodooamu mu mesoo mayugwe. 10 Mu sakwa besa tumatugu. Mu ka ooosapa gi besa tumatuguna, mu kadoo namayugwekwusoo tooe haga tooe gi he-toogoo besa'yoo natunikwu. 11 Nu ka baa-wi mu matzakase, mu ka sutakoo podo mu meana ma'wukase, ka besa'hoo podo meadabekwu. Pana soo Te Pabe'e pudusoo petukwu nuga oooonakwatusoo unu pooha-ga'yoo, nuga oooonakwa besa'yoo tuwazoo. Soo Te Pabe'e ka Te Naa Besa Poohamatu-ma mu sootuhikwu, oosoo besa, gi totsabu mu mayugwekwu. 12 Soo Te Pabe'e petuse ka mu numu yaa teepu-koobatu nemadabuedooa ka mu bebesow ka mu suta-nagakoo tzobadooa. Ka pepesahoo numu yise tu nobe-kwi nabaa'yookukwu. Mu suta'yoo numu gi tunaka'oedyukudu ka tubetse gi tokedu goso-witoo nama'anakwunikwu." 13 Soo Te Pabe'e oona Galilee mee naneadu-wi'yoona kemmase oona ka Jordan hooda-kwi ka John-baa petuga. 14 Yise ka John baa-wi namatzaka tuungu. Soo John yise meeoo oo netamma, "How yise u nuga oooonakwasoo besa'yoo pana nuka baa-wi namatzaka tuungu?" 15 Soo Te Pabe'e oo nanekwegea, "U sakwa nuka baa-wi matzaka, no'oko ka Te Naa unnepu mayohona." 16 Soo John yise ka Te Pabe'e baa-wi matzaka. Ka Te Pabe'e batzebuegena soo Te Naa Besa Pooha pa'anakwana kwe'na'a tubongo yotse punoonooeke-kwa'ne manegese oonaga mani petu. 17 Soo Te Naa pa'anakwana yadooase mee unne, "Esoo Nuga Besa Tooa,

nu-kwa'ne'yoosoo. Nu unu a soopedyana besa ma-matoo soonamme."

4:1 Soo Te Naa Besa Pooha ka Te Pabe'e sukwe oona numu-wanatoo taya oo nanesootuhi tuunguna. 2 Soo Suta'yoo yise suda oo too'e nemadunaga'a. Watsu mano (40) tooi petuga nanesootuhina gi hemma tukana. 3 Ka saa'a yise soo Suta'yoo ka Te Pabe'e meeoo too'e netamma, "U sakwa nasootza'me ka Numu Manumudoopu Tooa'ana. U sakwa ka eka tupe tukaba mayugwese ka tsuayina a tuka." Soo Te Pabe'e gi oo soonakabetseana, meeoo oo sukwe netamma, 4 "Soo E Naa meeoo unnepu, 'Soo tukapu suu'mu nadukana gi numu magwetzoi-wa'ne'yoo. Ka Te Naa unnepu suu'mu nakabetseana mu numu namagwetzoikwu.' " 5 Soo Suta'yoo yise ka Te Pabe'e oona Jerusalem-witoo pabow nobe, pukwi mu numu nanesootuhi-kwitoo bikea. Pa'atse'e ka pabow nanesootuhi nobe-kooba oo bi petugase 6 yise meeoo oo netamma, "U sakwa nanasookwugi manena ma-kooba'yoona nadawunihoo u ka Numu Manumudoopu Naa Dooa mee unnena. U gi namaniyaha-wa'ne'yoo ka u Naa u-kooba tueya'e. 'Soo U Naa ume pumme tummatzidu toha kakasa-gakoo u-kooba tueya'e tuungukwu, umu pa'akoosoo u-gwuuhookwu.' "7 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "Nu gi ume unnena nakabetsea-wa'ne'yoo, soo Te Naa mooasoo meeoo unnepu, 'Tamme sakwa gi ka Te Naa tooe hownnekoo tooe mapoonnepana, ha'oo sakwa oosoo mani mee sokwamadu-kwa'ne.' "8 Soo Suta'yoo yise tuwazoo oo bi ka oona pa'a kiba-matoo petugase, mu no'obatusoo nana'atakoosoo numu ka teepu-koobatu oo tzapoonnekute. Soo Suta'yoo yise meeoo tuwazoo ka Te Pabe'e netamma, "O'nosoo nuka mu numu yaa teepu-koobatu moohe tuungu, umu yise no'yoona e nakabetseakwu. U ka nu-matoo nanesootuhina, nu ume mu nakabetsea tuungukwu." 10 Soo Te Pabe'e ka sutakoo meeoo netamma, "Nu gi u-matoo nanesootuhiwa'ne'yoo. Soo Te Naa mee mooasoo tubotugupu, 'Tamme sakwa ka Te Naa-matoo suu'mu nanesootuhi. Tamme sakwa ookow suu'mu nakabetsea.' "11 Soo Suta'yoo yise ka Te Pabe'e too'e nepetukuse oo soomabanase, oo-baa'yoo meahoo. Yise Te Naa tutummatziwabe, mu toha kakasa-ga'yoo oo-baa wupetuhoose, ka Te Pabe'e tummatzi. 12 Soo Te

Pabe'e ka John nakwutamase oo nakase, ka teepu Galilee-witoo kodyuka. Ka Nazareth-wi nobe-ga pana ka Capernaum mee naneadu-witoo nowu'a. O'nosoo soo Te Naa yadooawabe Isaiah mee naneadu ka Te Pabe'e manekwuna mee botugupu. "Mu numu ka Capernaum-wi 17 Yaa manakwana soo Te Pabe'e yise mu numu ka Te Naa-witu nanesootuhi tunedyooekooha, mee yise mu netamma, "Mu sakwa ka sutakoo gi nakabetseapana, ka besa'hoo podo meadabe, o'no soo Te Naa no'oko pumme naka'oedyukudu sootuhikwu." 18 Waha'yoo nawanga'a pakwegana, mu Andrew-no Simon Peter mee nananeadu. Umu ka puma tu tuukwina ka banunadu-witoo wukwazuyakwe, soo Te Pabe'e ka pakumi meana mu poonnese meeoo mu netamma, 19 "Mu sakwa nu-no memease e tummatzimo. Nu mu tunedyooena mu e nakatzimokwu, o'no mu numu nu-kwitu naka'oedyukukwu." 20 Umu nawanga'a yise ka puma tu tuukwina ma'wuoogase yaa manakwana ka Te Pabe'e nakatzimodu manegakwu. 21 Umu-tzage'e waha'yoo nawanga'a James-no John ka tu naa Zebedee mee naneadu-no punno'o oona sake-wi'yoona ka puma tu tuukwina mabetsabedyakwe. Soo Te Pabe'e ka banunadu kumi meadabena mu poonnegase mu nawanga'a bi. 22 Umu yise ka tu sake noko tu naa ma'wukase ka Te Pabe'e-no memeahoo. 23 Soo Te Pabe'e yise no'oko ka teepu Galilee mee naneadu-kooba'yoona no'oko mu tuoegoedu mabesakumena, yise mu nanesootuhi-wi'yoona tuwow mu numu tunedyooemena mee mu netamma, "Mu sakwa ka Te Naa naka'oedyuku, pudusoo soo Te Naa puusoo besa mu sootuhikwu." 24 Mana tooe hano tooe numu ka Te Pabe'e-witu naka, ka teepu Syria mee naneadu-witoo tooe. Mu numu tuoegoedu hane petudyakwe, tsoapayidu, ya'ehookayidu, gi yuyutsunga manepu numu tuwazoo. Soo Te Pabe'e yise mu mabesakuyakwe. 25 Ewa'yoo numu yise oo nakatzipetu. Mana ka teepu Galilee-witu yise tuwazoo mana teepu Sumu Mano Nogadu-witu, Judea mee naneadu, yise ka Jerusalem mee naneadu-kwitu, ka hooodu Jordan mee naneadu ooenapatu numu tuwazoo ka Te Pabe'e-baa petudyakwe.

5:1 Soo Te Pabe'e ewahoo numu pu-baa petudyidu poonne ka nanaewasoo mu manemena. Ka oonahoo po'woa-matoo mease, o katuse numme

pumme nakatzimodu 2 putzage'e petuse ewow numu pumme nakapunne soo Te Pabe'e ka mu numu nanesootuhi tunedyooena mee unakwe, 3 "Tamme ka Te Naa sookwina oo sopedakwadoona tamme besakoo nasootuhikwu. Soo Te Naa puusoo te nemadunagakwu. 4 Tamme ka yaa teepu-kooba'yoona suda te tumatuguna nemowunise, o'no suu'mu besa nasootuhikwu. Soo Te Naa besa te masokwamakukwu. 5 Tamme besa'yoona ka gi nidyupuna, tamme nasootuhikwu. Saa'a soo Te Naa ka teepu besasoo matabuese, tamme gi moobegwaga oo-koobakwi gwetzoimokwu. 6 Tamme nasootuhikwu ka Te Naa tubetse naka'oedyukuna. Soo Te Naa oe te tummatzikwu, ka besa pumme te nakabetse'a. 7 Tamme ka kukumma'akoosoo numu tutuha sooyugwena besa nasootuhikwu. Soo Te Naa punno'o tamme tutuha sooyugwekwu. 8 Ka Te Naa-tamme besa tusooyugwena tamme nasootuhikwu. O'no tamme ka Te Naa sopedakwadookwu. 9 Ka nanakukumma'akoosoo numu nanapua'a neyugwena, tamme nasootuhikwu. O'no tamme Te Naa-wa'ne'yookwu. 10 Ka Te Naa te nakabetse'a mu numu ka suda te matuguna, tamme nasootuhikwu. O'no soo Te Naa no'oko nasootuhipu tamme tu tuukwegapu ma te sootuhikwu. 11 Mu ka mu numu mumme gi petzabena gi too mu-no mu napua'a, nanasuda nu-koobatoo esayina, mumme suda mu netamma sapa, gi suda sokwamapana, mu besa nasootuhikwu. 12 Mu sakwa besa sokwama soo Te Naa saa'a ka tu yadooawabe-kwa'ne mu sootuhidooa, ka pu-baa mu petugase. Mu numu o'nosoo manakwana ooosapa ka Te Naa yadooawabe suda matugu. 13 Soo ongabe puu ka tukapu besa makamakute, tamme tutunaka'oedyukudu mu numu besa-tamme moohekwu. Soo ongabe ka tu kamana kadoo'ookoo gi he-toogoo besa'yoo, oosoo yise nahanekwunikwu. Ooosoo tamme punno'o ka gi mu numu tummatzina ka gi kamadu ongabe-kwa'ne tamme gi he-toogoo besa'yoo. 14 Tamme sakwa numu kootabuakudu-kwa'ne manepunne. Soo kootabuadu ka giba-ma'yoona puu kwinga'yoopana mesoo napoonne. 15 Soo tukootabuakunoo ka paa'a'yoona kwinga'akwitoo mesoo kootabuakute. Soo numu nobe-kwitu puu ka kootabuapunnena numu no'oko hemma mesoo poonne. Gi soo numu ka tukootabuakunoo-kooba hemma hane. 16 Yooonnekoo ewa'yoo numu ka

besa manena, ka tukootabuakunoo-kwa'nesoo, o'no yise mu numu ka Te Naa netubetse'yikwu. 17 'Soo Te Pabe'e ka te mooa tumayohope gi he-toogoo mayugwe,' mee sumuna na'unnekwu. Pana soo Te Naa no'oko eka nabodu togesapa e mayugwe tuungu, gi kadoo'oo mu nemayugwe. 18 Nu mu tuukwekwu, soo Moses ka o'nosoo umu te nanamooatupu oo tuukwepu no'yoona kaaheno manekekwu. Oosoo gi atasoo mane-wa'ne'yoo. 19 Soo tooe haga tooe gi ka a nabotuguna nakabetseadu, tamme tu netammana, yise ka mu numu gi ooka nakabetsea tuunguna oosoo gi hee manekwu, ka Te Naa tamme oo nemadabue-wi oo manepetuse. 20 Tamme sakwa unu tunakabetsea, ka umu nanesootuhibu numu tunedyooedu, ka mu nanesootuhidu-nagatu Pharisee mee nananeadu oooonakwasoo. O'no yise soo Te Naa te sootuhikwu. 21 Umu te nanamooatupu mee te tuukwedu, 'Tamme ka numu batsase, soo numu nehanedu sakwa punno'o te mesoo batsa.' 22 Pana nu mu tuukwekwu tamme ka te pua'a sutakuna tooetoo oo nesootzemana, te tuma'emukwana saa'a tamme matusoo kodyukwu. 23 Tamme mooasoo yaa ka pabatsekoo nanesootuhi nobe-kwi petugonnose, ka Te Naa-matoo nanesootuhikwu. Tamme yise ka suda te pua'a te matuguna soomayuhoose 24 besasoo ka te pua'a-no hemma nemadabuese, yise o-no ka Te Naa-matoo nanesootuhikwu. O'no yise tamme besa nasootuhikwu. 25 Tamme ka numu sudu matuguna soo numu ka numu nehanedu-kobenatoo te bikwuse tamme sakwa oo pua'adoo togesoo meadabena. 'Ta sakwa oo soomu'wa,' mee oo netamma. Tamme ka gi oo pua'agana, ka tunehanepe-wi petugase oosoo tamme-witu suda ka numu nehanedu-kobena'yoona te nemadabuekwu. Soo numu nehanedu yise ka mu tukwutumadu tamme wutuma tuungukwu. 26 Tamme yise nakwutumatugukwu, ka tamme tu tunekwina te mamakwu-kwitootooe, mee'e nu mu tuukwe. 27 Umu te nanamooatupu putoogoo tumayoho meana o'nosoo mee te tunetammakupu, 'Tamme sakwa gi nanakukumma'a-nosoo nanapotammapana.' 28 Nu mu tuukwekwu tamme sakwa gi te pupua'a nodukwa-no tooe how tooe manepana, tamme tookwa mooasoo te soonamme-kwi suda tusooyugwe ka oo manena. 29 Nu sakwa puu ka tumadinakwatu e pooe tzatsebooase oo takwasukwuni ka ookahoo suda

nuka mayugwe. Tooe nu sumusoo pooe-gana natukuse sapa gi ha'oo, o'no gi no'yoona e tookoo ka nidu-kwitoo natzakwunikwu," mee'e soo Jesus e-makoo te tunenagakute. 30 "Nu sakwa ka tumadinakwatu e mi tseka'ase oo wuni ka suda oo-ma tumatuguna. Tooe nu ka sumusoo mi-gapana gi ha'oo ka sutakoo e mi kadoo'oo mayugwese gi no'yoona e tookoo natunikwu. 31 Soo te tumayohope meeoo, 'Tamme sakwa ka nupoonnekwunikwuse oo botuguna oosoo gi hownne'yoo tamme ka te nodukwa-no napoonnekwunikwuse.' 32 Pana nu mu tuukwekwu tamme sakwa ka nodukwadoose gi te nodukwa poonnekwunipana, tamme tuma'emukwa ka oo poonnekwunise. Soo te nodukwa ka kumma'akoosoo pootammana, tamme oo mesoo poonnekwuni. Tamme sakwa gi a napoonnekwunina mogo'ne nodukwadoopana. 33 Umu te nanamooatupu mee tuwazoo te tunedyoo'e, 'Tamme sakwa ka Te Naa-makoo meesoo tunedyahana, ka namano hayu te unnese, tamme oo-toogoo manekwu.' 34 Ka oo wahana, kaaheno oo waha, mee'e nu mu netamma, o'no mu numu besa mu sooyugwe. Yaatusoo hemma mamanepunne-makoo gi tunedyahapana. Yise gi too Te Naa manepunne-makoo tunedyahapana. Gi too tamme tammesoo nanedyahapana. No'okoo hemma, soo Te Naa matabuepu, no'yoona hee oo-tooha manepunne. 38 Umu te nanamooatupu ooosapa mee te tunedyooedu, 'Soo tooe haga tooe ka tu pua'a pooe tsetzatseboogese, oogow pooe sakwa punno'o natsetzatsebooge. Ka e tamma nadosawekuse, oogow tamma sakwa punno'o nadosaweku.' 39 Nu mu tuukwekwu tooe suda tamme tu matugu sapa, tamme sakwa gi umu-no nagoepana. Ka sumunakwatu te soba namatake'ehoose tamme sakwa oo sukwe tutzomunaku. O'no oosoo ka sumunakwatu matake'ehookwu tuwazoo. 40 Tamme sakwa ka gi hownnekoo mu numu tumanagakuna, oosoo ka te kwasu gwuuse sapa, gi hownne'yoo. 41 Ka tooe haga tooe hemma tamme mu tzagwuhu tuungu-tzage'etoo sapa, tamme sakwa kwinga'atoosoo ooka oo tzagwuhukuka. 42 Ka mu numu hemma tamme mu natuungu, tamme sakwa mu gea. 43 Mu ka sumuna o nakadu ka o'nosoo mu numu meeoo unegayakwe, 'Tamme sakwa te pupua'amu soobedyana ka tamme wohonedu gi petzape.' 44 Pana nu mu tuukwekwu tamme sakwa ka tamme wohonedu soobedya, too'e gi tamme mu

soobedya sapa. Ka tamme mu nekusedya, tamme sakwa nanesootuhi besow umutoo nekwina. 45 O'no tamme ka Te Naa-wa'nesoo ka no'oko numu, tooe mu sutakoo sapa nanakwa'nesoo mu matugu. Soo Te Naa ka taba umu-koobatoo tsebooedu mada'e, ka powmabu tuwazoo. 46 Soo Te Naa gi besa te sootuhi-wa'ne'yoo ka mu numu tamme-too besa'hoo suu'mu besa nanamatukuna nanasoobedya. Mu suta'yoo numu punno'o ka besa tu namatuguna soobedya. 47 Tamme gi besa manakwe ka tamme pupua'amu suu'mu besa yadooena. Mu gi tunaka'oedyukudu puu besa mesoo nanapua'amu-ga'yoo. 48 Tamme sakwa ka Te Naa, te pa'anakwatu-kwa'ne'yoo, no'obatusoo numu besa soobedya.

6:1 Tamme sakwa gi naanamanepana, gi ooosapa numu poonnena suu'mu besa numu matugupana. Soo Te Naa te pa'anakwatu, besa te sootuhikwu ka gi nasootza'mena ooosapa besa te manakwe. 2 Ka mu tutuha manedu te maka-kwa'ne, tamme sakwa gi numu tuukwepana ka tooe hano'yoona tooe oo manekwuse. Umu nanetzamedu numu ka Te Naa nakabetse'a mee nane'yugwedu suu'mu, oo manakwe. Umu ka mu tutuha manedu numu maka nobe-kobena'yoona, tooetoo nanesootuhi nobe-kwi'yoona mu numu maka, o'no mu numu mu poonnekwu. Mu numu mooasoo meeoo mu tuukwe, 'Soo Te Naa mu sootubetsea'yi,' pana ka numu koobena'yoona oo mu manakwe yise, 'Umu besa manakwe,' mee soo Te Naa gi mu netamma-wa'ne'yoo. 3 Tamme sakwa mu tutuha manedu watzemaka. Gi sakwa haga oo sopedakwatoopana ka oo te manakwe, tooe te besa pupua'amu pana. 4 Soo Te Naa te sootuhikwu, ka mu tutuha manedu te watze tummatza'e, ka te sopedakwadoona. 5 Tamme sakwa mana'yoona gi numu tamme poonne-kwi'yoona watze nanesootuhi gi namanasootza'me numu poonnena'yoona. O'no soo Te Naa toge manakwe mee te netammana, te sootuhikwu. Susumudu mu numu tunaka'oedyukudu mee nane'yugwedu nasootza'me, ka Te Naa-matoo papabatse nanesootuhina ka nanesootuhi nobe-kwi'yoona yise ona mu numu nonobe-kobena'yoona, tuwazoo. Mooasoo mu numu meeoo mu netamma, 'Mu kaaheno manakwe,' pana soo Te Naa gi mu sootuhi-wa'ne'yoo. 7 Tamme sakwa gi sumu-kwa'nesoo u'na'wepana ka gi oo nakasopedakwatoona. Mu numu gi

Te Naa-wi tunaka'oedyukudu oo manakwe. Umu meeoo sokwama numme ka ewa unnena numme nanakabetseakwu mee. 8 Tamme sakwa gi ooosapa Te Naa ewasoo sumu-kwa'nesoo tuukwedyipana mooasoo soo Te Naa oo sopedakwatoo tooe gisoo pumme te tuukwe'e sapa. 9 Mee sakwa no'yoona numu nanesootuhi. 'U, Ne Naa ne pa'anikwatu u tubetse besa'yoo. 10 U no'oko numme-kooba poohakatudu. Numme no'oko numu yaa teepu-koobatu ume mu nakabetseana soogwa'e, ka u-baatu-kwa'nesoo. 11 Nonotsa tu tabemea-kwi besa ne sootuhi. 12 Ka ne tuma'emukwana soomu'wana, ka mu numu suda numme matugu numme puu oo soomu'wa. 13 Ne matzino, kaaheno ne mayugwe. O'no numme besa-kwitoo tsebooe petugakwu.' 14 Ka mu numu suda tamme matuguduna oo soomu'wase, o'no Te Naa, te pa'anakwatu punno'o oo soomu'wakwu ka suda te manakwe. 15 Pana tamme ka gi oo soomu'wuna ka numu suda tamme matugu, Te Naa, Te pa'anakwatu punno'o gi oo soomu'wa-wa'ne'yoo ka suda te tumatugu. 16 Tamme ka te nanesootuhina manekuna gi nasootza'mepana ka gi tukapu tukapana nanesootuhina, tamme sakwa besa sokwamana besa namabetsea. Mu numu tunaka'oedyukudu mee naneyugwedu puu nasootzamena gi namabetseana suda sokwamadukwa'ne tabuamo'o. Mu numu mooasoo, 'Umu toge manakwe,' mee mu netamma, pana soo Te Naa yise gi oo manedu sootuhi-wa'ne'yoo. 18 Tamme ka watze tukana nanesootuhina, soo Te Naa mooasoo gi te watzekute, ka mooasoo te sopedakwatoona besa te sootuhikwu. 19 Tamme sakwa ka Te Naa tamme sootuhikwuna ooosapa soogwipunne. Tamme ka oo-matu mease saa'a oo-baa'yoona soo Te Naa ooosapa besa te sootubetsea'yina ewa te nenagakwu. Tamme sakwa gi yaa teepukoobatoosoo hemma te heegana mu numu unu nenagana soogwipana, gi ka teepu-koobatoo hemma ka Te Naa oooonakwa nenagapana. Umuoo ooonne'yoo kadoo'oo sukwe manepetugadyidu: susumudu natzasoo'adu, susumudu yungusanadooadu, susumudu natuduhatsasooadu. 21 Soo unu te nenagapunnena ka Te Naa-baa gi kadoo namayugwedu, gi tuwazoo natutuhatzasooadu. Soo te pewu yise ooosapa ka unu te nenagapunne-kwi manepunnekwu. 22 Soo te pooe tukootabuakunoo-kwa'ne'yoo. Tamme ka besa yaatu poonnena suu'mu tamme besa'yookwu, pana tamme ka sutakoo

poonnena suta tusooyugwekwu. Tamme ka unu tammesoo besa tusooyugwena nasootuhikwu. 23 Ka tooe hemma tooe sutakoo soohanena ooosapa togano-kwi manepunne. Tamme ka waha-tamme tusooyugwena ooosapa ka togaba-witu-kwa'ne'yookwu. 24 Gi tamme waha-tamme tusooyugwena tamme gi waahoo nakabetsea-wa'ne'yoo sumu-no'okwisoo, tamme sakwa ka Te Naa nakabetsea, gi sakwa tamme ewahoo hemma nananenagadu suu'mu te heegakwuna soogwipunne. Tamme puu gi nanokwisoo waahoo numu moohedu nakabetsea-wa'ne'yoo. Tamme sumuna sumuhoo besa soobedyana ka sumuoo gi petzabekwu. 25 Nu mu tuukwekwu mu sakwa gi nasootookepana gi suda nasooyugwewunupana ka tukapu mu kutuugekwuna, ka baa mu heebena mu tuugekwuna, ka wunapu pukwi mu namasooakwuna mu tuugekwuna. Soo Te Naa ka gwetzoibu te sootuhikwu. 26 Tamme sakwa ka mu hootseba'a soohanena umu puu gi hemma ha'oo yugwepana tu tukana ma'yu ka Te Naa pumme mabetse'a. Tamme puu mu hootseba'a oooonakwasoo nadatsungadu. Soo Te Naa suu'mu puu no'oko te mabetsea tuwazoo ka kwinga'atoo te gwetzoimokwuna. 27 Tamme gi hownnekoosoo tammesoo kwinga'atoo te gwetzoimokwuna mada'e tamme sakwa yise gi ka tukapu te tuuge-kwitoo suda soonammekupana. 28 Tooe ka wunapu pukwi mu namasooakwuna tuugepana gi oowetoo suda nasooyugwepana. Mu tonegea'a puu tubewabe-kwi naadu. Tooe umu puu gi hemma nakoobatoo matabuepana besa tatabu'a. 29 Umu tonega'a ka Jew numu-kooba katudu Solomon mee naneadu kwasu oooonakwa besa tatabu'a. 30 Soo Te Naa umuoo tonegea besa tatabua matabue, tooe yabesoo mu takwasuhookwuse sapa. Tamme sakwa ka ooka Te Naa tamme mabetseadu nakabetsea. 31 Tamme sakwa yise gi suda sokwamapana ka ha'oo tukapu natoogoo tuugena tuwazoo baa natoogoo te tuugekwuna too'etoo ka wunapu pukwi te namasooana te tuugena tamme sakwa gi suda sokwamapana 32 ka umu gi tunaka'oedyukudu-kwa'ne umu puu gi hekwitoo sapa suda nasooyugwe. Mooasoo soo Te Naa te pa'anakwatu tamme-koobatoo te sopedakwadoo, puma te gwetzoina te sootuhi. 33 Tamme sakwa ka Te Naa besa te nakabetseakwuna unu soogwi. Oosoo yise no'oko hemma puma te gwetzoina te sootuhikwu. 34 Tamme sakwa yise gi suda oo

sokwamakupana, ka saa'a hemma manekwuna. Tamme mooasoo togekoo suda namanatsa'yana oosoo puusoo oo-toogoo manemeana nasoomu'wadu.

7:1 Tamme sakwa gi tunesootzimapana, gi tuwazoo suda numu netammapana, o'no soo Te Naa besa te sooyugwe. 2 Tamme ka mu tummatzina, soo Te Naa oogow punowsoo te makodyukukwu. 3 Tamme sakwa gi te pua'a nesagwikupana, ka sagwane oo tuma'emukwase. Tamme sumuna ookowsoo tuma'emukwa. Hownnekoo yise mu ka mu pua'a pooe-wikoo tuutsekoo hemma mesoo poonne ka mummesoo pooe-wikoo hemma pabatsekoo katu sapa? 5 Mooe'ugasoo mu sakwa mummesoo pooe-witu tzatsebooase, o'no mu yaatu poonnena, ka mu pua'a mesoo tummatza'e. Ooosoo sakwa mu ka suda mu tumatuguna yugwese, o'no mu ka mu pupua'amu mesoo tummatzi. 6 Tamme sakwa ka mu numu gi tamme nakabetseadu, gi ka Te Naa besa unnepu tuukwepana. Umuoo ka Te Naa besa unnepu gi heesoobedyana, gi hemma sootubetseyi. 'Oosoo gi hee,' mee umuoo numu sokwamana te nekusegeakwu. 7 Tamme ka oo soogwina, nanetsagwayina, o'no tamme ookow nasootuhikwu. 9 Ka mu tooa'a tukaba nekwa'e, mu puu gi tupe oo gea-wa'ne'yoo. 10 Ka pakwe oo nekwa'e, mu puu gi togogwa oo gea-wa'ne'yoo. 11 Tooe tamme gi totoge'yoopana puu te dooamu besa matugu, soo Te Naa yise tamme besa matuguna te sootuhikwu. 12 Tammesoo besa namatugu-kwa'ne sakwa tamme besa numu matugu. O'no yise tamme no'oko ka Te Naa tamme tunetammakuna mayohokwu. 13 Tamme sakwa ka Te Naa besa podo meadabe, oosoo unu nameana tuutze hano'yoo, pana soo suta'yoo po paba hano'yoona suta-kwitoo name'a. Ewa'yoo numu ka sutakoo po nake. 14 Pana soo Te Naa besa po tubetse nagwetzoidu-kwitoo name'a, gi moobegwa-ga'yoo. Oosoo tuutze hano'yoona huutse'yoo numu ekow nage. 15 Tamme sakwa mu esagoedu numu, mu Te Naa yadooawabe mee nane'yugwedu gi naka'oedyukupana. Umuoo nunu'u-wa'ne'yoo numu kadoo'oo mayugwedu, too'e besa'yoo mee nane'yugwepana. 16 Mu ka mu ooonnekoo numu sopedakwadookwu ka suda mumme mu matugu-makoo. Tamme puu wuyupooe gi tsa'abu-makoo wuta'ne-wa'ne'yoo, wuyupe-makoo suu'mu. 18 No'yoona soo hee namasuadu tu

pooe-kwa'nekoosoo suakute, susumudu besa'yoo, susumudu suta'yoo. 19 Soo tsa'abu sutakoo pooe-ga'yoo gi pumme tuka-wa'ne'yoo, gi he-toogoo besa'yoo nuubetakwunina natuna'e. 20 Susumudu numu eka sutakoo pooe-gakoo tsa'abu-kwa'ne'yoo mu tumatugu-makoo umu nasopedakwatoo ka gi he-toogoo besa'yoona. 21 Umu Te Naa nakabetseana oo tubetse naka'oedyukudu suu'mu oo-baa petugakwu, gi umu Te Pabe'e nakabetseadu, mee naneyugwedu. 22 Ka e kodyu petuse ewa'yoo numu mee e netammakwu, 'U yow E Pabe'e. Nu ooosapa u unnepu mu numu tuukwedu. Nu mu tsoapa nematzagakwuni, ka mu tsoapagoedu-makoo. Nu ewa nanabesa tumadabuegena, u poohatoohakwi.' 23 Pana nu mee mu netammakwu, 'Mu gi nu-notu, gi nu-tsage'yoopana mu ewa numu nemooaga. Ooonne'yoo nu mu ta'ya.' 24 Ka besa e naka tumayohokudu puu nu tuukwekwu. Tupe besa nobetoodukwa'ne'yoo, oosoo puu ohobudu gi namanubue oo matabue. 25 Tooe ka baa unu hoo'oo ka teepu putoohakwitu patokwenawunu sapa gi ano'a, oosoo ka besa namadabuepuna. 26 Mu numu ka e unnena gi oo nakatumayohodu, ka nana tu nobe teepu-kooba oo sukwe matabuedukwa'ne'yoo. Soo oo nobe-toona ka baa unu hoo petuse patadyoomowkwu. 27 Ka tu powma petuse ka baa unu hoo'oo, unu tu hukwa petuse soo nobe gi besa namadabuena wunapowkwu tubetse paba suda unni petuse, gi hee nabena'e." 28 Ka Te Pabe'e yadooamakwuse mu numu mee nananetamma, "Numme gi meeoo na'unnedu nakadu. Soo Te Pabe'e tubetse besa ka Te Naa unnepu-witu wahadyakwe, gi ka umu te nedyooedu-kwa'ne."

8:1 Soo Te Pabe'e yise ka giba-ma'yoona wuegena, ewa'yoo numu oo-ma tzabehooke. 2 Sumu'yoo nana tookoo uayidu ka Te Pabe'e tuukwese nama oo pooha-matugu tuungu. 3 Soo Te Pabe'e Jesus yise oo-ma pooha matuguse mee oo netamma, "Nu u mabesakukwu. 4 U sakwa ka mu numu nanesootuhikudu petuse, ka meno'o besa u manepu o tzapoonneku yise ka Moses tamme tunetamma-wa'nesoo Te Naa pooha tuwunikuse. Mu tzapoonneku ka u tookoo uayina namabesakuna. Pana gi ka mu numu tuukwepana ka ume e mabesakuse." 5 Soo Te Pabe'e yise ka Capernaum mee naneadu-wi petugase sumu'yoo mu tukwutumadu moohedu-matu,

tubetse wawa'a, oo-baa petuse, meeoo oo netamma, "U sakwa e tummatzi. 6 Soo tooebetse nuka tummatzidu gi yutsunga manepu oona e nobe-wi, unu nuummaba wumana. Nu ookahoo u mabesakukwuna sookwa'e." 7 Soo Te Pabe'e vise meeoo oo netamma, "Nu sakwa too'e oo mabesakuhoodooa." 8 Soo tukwutumadu moohedu yise meeoo oo netamma, "Nu gi mu-matu numu, mu Jew numme wakwawa'a nuutumooedu, tooe u gi nuga nobe-kwitoo kemmapana gi hownne'yoo. Nu oo sopedakwadoo u sakwa oo sukwe yadooese, soo e tummatzidu besa mane. 9 Nu tuwazoo oo sopedakwatoo ka numu nu-toohatu puu nuka nakabetse'a, nu ka meeoo mu netamma'yina, 'U sakwa mea,' oosoo yise meahooyakwe. Nu ka mu bihooyina, mu yise numatoo kemmayakwe. Nu ka nuka tummatzidu mee netammana, 'U sakwa yoo mane,' oosoo yise e nakabetseayakwe." 10 Soo Te Pabe'e yise ka oo unnena nakase, ka mu numu meeoo netamma, "Yow yise soo tubetse tunaka'oedyukudu. No'oko ka mu Jew numu oooonakwasoo unu tunaka'oedyukute. 11 No'obatusoo numu tooe hanotutooe ka Te Naa-baa petuga ka oo ewa tukano'o, o'nosoo umu Te Naa nanayadooawabe: Abraham, Isaac, tuwazoo Jacob mee'e nananeadu ono onokwu. 12 Tooe mu Jew numu yisetu, mee nanasoobedyadu gi oe'yookwu ka gi tunaka'oedyukuna. Umu togabu-witoo nakwuma'anakwunina, yise ooosapa sakwikwu, soo suda mu tumuduguna yise umu-matoosoo kodyukwu." 13 Soo Te Pabe'e yise ka tukwutumadu moohedu meeoo netamma, "U nobe-witoosoo mea. Nu mooasoo ka u tummatzidu mabesakupu, u ka tunaka'oedyukuna." 14 Soo Te Pabe'e yise ka mu nanesootuhimakwuse oe'yoona mease, ka Simon Peter-baa petuga. Soo Simon Peter yahe peawabe unu tuoeya'ena oo tookoo udutuna onahoo hape. Umu o nobe-witu ka Te Pabe'e oetu tuukwe'e. Soo Te Pabe'e ka peawabe-matoo mease, 15 oo mi-kooba matuguse oosoo besa mani. Oosoo peawabe yise yotseoose, mu tugoomahanekuhoose, mu tuka tuunguhoo. 16 Oogowsoo yongona ewa'yoo tuoegoedu numu ka Te Pabe'e-baa nabi petudyakwe, tsoapagoedu tuwazoo. Oosoo umu-ma pooha matugumese no'oko mu tuoegoedu numu mabesaku. Soo Te Pabe'e ka tsoapa nematzagukwuniyakwe. 17 O'nosoo soo Te Naa yadooawabe Isaiah mee naneadu mee tuukwe yoo namanekwu mee tubotugu, "Soo Te

Pabe'e te mabesakukwu ka te tuoego'e." 18 Soo Te Pabe'e ka mu numu tu na'oonnakwi ewa manemena mu poonnena, yise ka numme nakatzimodu ka banunadu oowenapatoo sake-wi mu natsemange tuungu. 19 Ka ooonnapa petugase, sumu'yoo nanesootuhibu numu tunedyooedu ka Te Pabe'e-baa petuse meeoo oo netamma, "Nu sakwa u-no mea tooe hano tooe u me'a sapa u-no manenumme." 20 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "U dea'a gi nobe-gakwu. Mu etza'a puu ka teepu-naga to-ga'yoo, mu hootseba'a mu sunngabe-ma nobe-doo pana nu gi nobe-ga'yoo." 21 Sumu'yoo nana ka Te Pabe'e-no manennummedu meeoo oo netamma, "Nu sakwa e nobe-wi mooe nummedooa. E naa ya'e, nu oo mooe nomatugudooase, o'no yise saa'a nu u-no manennummedooa." 22 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "U sakwa meno'osoo nu-no maneka. Mu gi tunaka'oedyukudu numu gi nuuno manedu saa'a puusoo tu nanumu tutu'ina nanomatugudooa." 23 Soo Te Pabe'e Jesus ka sake-wi tsebooeka ka umu pumme nakatzimodu-no. 24 Ka banunadu panowmookwi ne manekase unu hukwa petuhoo. Soo baa pabatse'e pakwutiwununa ne sake bakaanoga'a. Te Pabe'e mesoo uwedape. 25 Umu oo nakatzimodu oo netupoonne mee unnese, "Uda! U sakwa tuponnese ne magwetzoi. Tamme sumuna badatu'ihookwu." 26 Soo Te Pabe'e meeoo mu netamma, "Gi suipana, mu gi e tubetse naka'oedyukute pana nu mu magwetzoihookwu." O'no soo Te Pabe'e yise yotsehoose, ka baa noko hukwapa yooi tuunguhoo. Soo pakwutiwununa ka tu hukwamakwuse, punno'o yoo'ihoo. 27 Numme Te Pabe'e nakatzimodu mee nananetammamo'o, "Uune! Yow esoo Te Pabe'e, unu pooha-ga'yoo. Soo hukwapa ka baa-no a nakabetse'a." 28 Waha'yoo tsoapagoedu naana ka teepu Gadara mee naneadu-kwi, oonow ka tupe tawaga-kwi nobe-ga'yoo, ka mu tuipu nakoonaga. Gi haga oo-toogoo mea-wa'ne'yoo. Mu naana ka unu susuta'yoona, numu tumaheyakwe no'oko numu kusegeayina. Soo Te Pabe'e ka banunadu natsemangegase oonow umu-tzage'e petuhoogase, ka sake-wi'yoona wuegase, 29 tsoapagoedu naana oo-baa pepetuhooga, papabatse apegeakoohase mee oo netamma, "Gi ne matzamapana. U ka no'okosoo hemma Manumudoopu Dooa. Gi suda ne yugwepana. Saa'a u kadoo ne mayugwekwu, gi meno'o." 30 Gi haa'no umu kwinga'a ewa'yoo hogu to'o.

- 31 Mu tsoapa ka mu nanana-naga'yoona ka Te Pabe'e meeoo netamma, "U ka mu naana-nagakoo ne nemakuase numme sakwa mu hogu-naga mani petuga." 32 Soo Te Pabe'e mu tsoapa mee netamma, "Unudooe mea'a," mu tsoapa yise ka mu nanana-naga'yoona kuowkase ka mu hogu-naga mani petuga. No'yoona mu hogu namatatanomanese ka bakumana'yoona ka baa-witoo sawehoose no'yoona padatuihoo. 33 Mu hogu takonemodu yise ka Gadarea-witoo tatanomanegase, ka mu numu tuukwe petuga, ka mu hogu badatuihoona, yise ka Te Pabe'e ka tsoapagoedu nanana oo mabesakuna tuwazoo. 34 Ewa'yoo numu ka Gadarea-wi'yoona kemmase, ka Te Pabe'e-baa petugase, ka Te Pabe'e tayakwuna'e, "Ne tsasoopedya sakwa u," mee oo netammana.
- 9:1 Soo Te Pabe'e ka sake-wi tsebooesesoo, ka banunadu pa'oenapatoo punowsoo kodyuka. 2 Soo tuoeya'edu gi yutsungu manepu ka Te Pabe'e-baa natzakwu petuga. Soo Te Pabe'e mu sopedakwatoo ka mu naana pu-ma mu nasoonatza'e. Te Pabe'e yise ka gi yutsungadu nana meeoo netamma, "E pua'a, u sakwa besa soonamme. Nu ka u tuma'emukwana soomu'wakwu." 3 Susumudu mu Jew nanesootuhibu numu tunedyooedu meeoo sokwama, "Esoo hayoo suda unakwe. Masoogina ka Te Naa-wa'nesoo nasooyugwena meeoo unnewunu." 4 Soo Te Pabe'e mooasoo oo sopedakwatoo ka mu tusooyugwena yise meeoo mu netamma, "Gi suda tusooyugwepana. 5 Mu gi e naka'oedyukute ka mu numu tuma'emukwana e soomu'wa-kwitu, pana mu oo poonnekwu ka eka nana e mabesakuse. 6 Mu yise oo sopedakwadookwu nu eka teepu-kooba ookow poohabe hee-ga'yoo, ka mu numu tuma'emukwana e soomu'wakwuna." Soo Te Pabe'e yise ka nana gi yutsungadu meeoo netamma, "Wunuoose ka u kapa nobe-witoosoo tzagwuuka." 8 No'yoona mu numu oo poonnese, oo soo'oedyukuse meeoo nana'unakwe, "Te Naa tubetse besa'yoo. Numme nanabesa namanedu yaa tabeno poonne. Te Pabe'e unu pooha-gana tamme-baa petu." 9 Nu Matthew, oonow ka putoogoo numu tzoonooadyikwi katuna numu tunekwidyakwe. Te Pabe'e o meana e poonnese ka o e katu, yise meeoo e netamma, "U sakwa e tummatzi, nu-nosoo manenumme." Nu yotseoose oo-no meahoo. 10 Ka

saa'a soo Te Pabe'e e nobe-witoo nu-no mease numme tuka. Ewa'yoo mu numu tunekwidu o, tuma'emukwadu mee mu Pharisee ne ne'a, numme ka ewa'yoona onona ewatuka. 11 Mu Pharisee ka Te Pabe'e poonnese numme-no tuka, meeoo yise ka pumme nakatzimodu netamma, "Oosoo Mu Pabe'e sakwa gi mu suda tutumatugudu-no tukapana, mu numu tunekwidu ooonne'yoo." 12 Soo Te Pabe'e ka mu nakase, mee unakwe, "Nu yaa ka teepu-kooba petuse, ka mu tuma'emukwadu Te Naa-witu gi sopedakwadoodu tuukwekwu. Gi nu mu numu mooasoo kaaheno meadu mee nasooyugwedu Te Naa-witu sopedakwadoodu tunedyooekwu. Mu sakwa ka Te Naa unnena natunedyooe ka mee oo unakwe, 'Nu mu numu besa nanamatuguna umu-makoo sookwa'e, gi tuwazoo nu hemma umu-nakwana sookwa'e.' Soo pooha-ga'yoo puu tuoegoedu numu-doo suu'mu naba'e, gi ka gi tuooegoedu numu-doo. Nu puu ka mu tuma'emukwadu suu'mu tummatzikwu, gi ka mu besa nasooyugwedu numu." 14 Umu John pupua'amu-matu yise ka Te Pabe'e-baa petuse mee unakwe, "Numme ka mu Pharisee-no gi tukapana nanesootuhiyakwe. How yise umu ume nakatzimodu gi punno'o ooosoo tumatugu?" 15 Soo Te Pabe'e mee mu nanekwegea, "Nu togesoo yaahoo umu-no, pudu nodukwadoodu-kwa'ne, umu puu ka nano'yoona besa sokwama. Pana pudusoo nu gi umu-no'yookwu, o'no yise saa'a umu e nakatzimodu gi tukapana nanesootuhidyikwu. 16 Ka oohoo a manepunne mu gi hownnekoo ka mu numu pudu tumayohope noko ka mumme putoogoo mooa tumayohope mayua-wa'ne'yoo. Oosoo puu wanapu nadotsanakwa'ne. U pudu wanapu ka mooa wanapu-ma dotsanase, oosoo gi toge tubuakwu. 17 Mu gi hownnekoo eka mumme pudu natunetammakuna ka mu mooa tumayohope noko mayua-wa'ne'yoo." 18 Ka Te Pabe'e togesoo yadooawunu, soo mu nanesootuhidu nemadanagadu oo-baa petugase oo-kobena meatzedose oo nanetzakwiya'e yise meeoo unakwe, "E padu ya'ega'a, u sakwa kemmase oo-kooba pooha matuguse, oosoo sakwa besa mane." 19 Soo Te Pabe'e yise oo-no mea mu tunakatzimodu-no. 20 O'no yise togesoo mu mea'a soo sumu'yoo mogo'ne hoone tuoeya'edu, sumumano wahamatsebooekudu (12) tommo petugapu, ka Te Pabe'e ooonnakwana oo kwasu tzamow, 21 mee tusooyugwena, "Nu ka Te Pabe'e

kwasu sukwe tzamowse besa manekwu." 22 Soo Te Pabe'e yise yabesoo oo pooha wumowse oo sopedakwatoo meeoo yise oo netamma, "U mooasoo besa mani, e naka'oedyukuna, besa soonamme." Soo mogo'ne yise yabesoo puuhamakwu. 23 Ka oona Jairus nobe-wi petugase ewa'yoo numu sakwa'e soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Puuwuna'yoopunne, esoo tsua'a gi ya'e, esoo sukwe u'we." Umu numu oo-ma'yoona sukwe naneko'e. 25 Ka mu numu puuwanakoo soo Te Pabe'e ka tsua'a mi-ma tzakaduse oo tzadyota. 26 Esoo Te Pabe'e manena yise tooe hano tooe nawaha. 27 Ka Te Pabe'e oe'yoona pudu meahoose, waha'yoo gi tutubootabuedu nanana umu-no tzabegease mu-nakwi meme'ana papaba meeoo oo netammamena, "Ne Pabe'e u sakwa ne sootuhi." 28 Ka nobe-kwi ka Te Pabe'e egease, mu gi tutubootabuedu oo-matoo memea; soo Te Pabe'e yise meeoo mu tubengu, "Mu haa'a oo soo'oedyukute ka nuka mumme mabesakukwuna?" Umu yise meeoo oo nanekwegea, "Aha, Ne Pabe'e." 29 Soo Te Pabe'e yise mu pooe-ma matuguse meeoo mu netamma, "Mu ka tunaka'oedyukuse namabesakukwu." 30 Mu nanana yise besa tubootabue mamani. Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Gi haka saa'a tuukwepana." 31 Ooonne'yoopana umu yise mana teepu kaa'no oo waha kodyu. 32 Ka togesoo ka Te Pabe'e mea, soo tsoapayidu gi yadooa manepu oo-baa nabi petu. 33 Ka Te Pabe'e ka tsoapayidu nana mabesakuse, soo tsoapayidu nana yise yadooa mani. Mu numu yise no'yoona oo poonnedu meeoo unakwe, "Soo Te Pabe'e yow besa'yoo gi hee hannano'o yooonne'yoo ka te nanumu-nagatu napoonnedu." 34 Pana mu nananesootuhidu-matu meeoo, "Oosoo ka tsoapa moohedu sutakoo poohabe pooha-gana, ooonne'yoona oosoo yise ka sutakoo tu pooha-gana-ma mu tsoapa nematzagakwuniyakwe." 35 Soo Te Pabe'e yise mana tooe ka Te Naa unnepu wahanumme, mu numu tunedyooena, mu nanesootuhi-kwi'yoona tooe. Tooe hownnekoo tooe tuoeba mabesakute tuwazoo. 36 Nana'ewow numu poonne mukwadu-kwa'ne mu manemo'o, tutuha mu soobedya, ka oo mu manemo'o gi too howsoo mane-wa'ne'yoo ka pumme tummatzikwudu kadoo'ookoo. Te Pabe'e yise tutuha mu soobedya. 37 "Gi haga ka Te Naa besa podosoo mu moohe-wa'ne'yoo," mee soonammena. Te Pabe'e yise

pumme nakatzimodu mee netamma, "Ewa'yoo mu numu ka Te Naa besa unnepu tu nakakwuna soogwidu. Pana gi ewa'yoo numu mu tuukwedu. 38 Tamme sakwa ka Te Naa-matoo nanesootuhi mee unnena, 'Ne Naa, U, ewowsoo numu sootuhi ka besa u unnepu wahakwudu. O'no yise ewa'yoo numu u-witu nakana, u nakasopedakwadookwu.' "

10:1 Soo Te Pabe'e ka numme sumumano wahamatsebooeku (12) naana pumme nakatzimodu nabaatoo bise meeoo ne netamma, "Nu manatooe mu tayakwu mu nanesootuhibu mu numu tunedyooekwu. Nu mu poohamakase mu tsoapa nematzagakwunikwu, no'obatusoo tuoebu-ma tu'oegoedu namabesakumokwuna tuwazoo." 2 Umu sumumano wahamatsebooekudu (12) nanana Te Pabe'e nayadooawabe mee nanane'a, Simon, soo Te Pabe'e Peter mee oo ne'a, Andrew, Peter pabe'e, James tu wannga'a John-no, mu naa Zebedee mee naneadu. 3 Philip, Bartholomew, Thomas, nu Matthew uga numu tunekwidu, James, oo naa Alphaeus mee naneadu, Thaddeus, 4 Simon, ka Cana mee naneadu-wi'yoona kemmapu, soo Judas punno'o saa'a ka Te Pabe'e-toogoo pabenapu. 5 Soo Te Pabe'e ka gisoo numme pumme nakatzimodu mana tooe hano tooe ka Te Naa unnepu numu tunedyooe tayana, mee ne netamma, "Mu sakwa mu Jew numu-matoo suu'mu mea umuoo gi ka Te Naa besa podu me'a, gi ka mu susumudu tooe hownnekoo tooe numu-matoo meapana. 7 Mu sakwa meadabena mu numu tuukwe, 'Soo Te Naa petukwuna tzake'e manekena.' 8 Mu sakwa mu tu'oegoedu mabesaku, mu uagoedu, mu tsoapagoedu tuwazoo. Mu sakwa ka mu numu ya'edu mayodayisoo. Mu sakwa gi numu tunekwi, mu sukwe tummatziyi, soo Te Naa puu gi mu tunekwa'e mu sakwe sootuhiyakwe. 9 Gi hemma puma mu tumu-wa'nekoo hanegapana. 10 Gi hemma hanepana pukwi mu namasooa-wa'nekoo gi tuwazoo tunekwipana, umu mu nakapunnedusoo sakwa ka hemma mu soogwina mu tummatzi. 11 Ka tooe hano tooe petugase mu sakwa besow numu mayuse oo nobe-kwi yise umu-baa'yoopunne. 12 Mu ka kumma'akoosoo nobe-kwi egease besow mu numu oe nobe-gakoo nekwiku. 13 Umu ka besa'yoo numuna nasootuhikwu. Umu ka suta'yoona soo besow mu nekwipu mu-matoosoo namakodyukakwu. 14 Ka mu numu besa mu

unnepu gi naka'oedyukute, ka numu nonobe-too meana, ka koosebu mu moko-makoo tata'ne mea. Ka oo mu manese umu oo sopedakwadookwu ka gi besa tu manena gi mu naka'oedyukute. 15 Saa'a soo Te Naa mu numu nemadabuekwu, soo suda mu tumatugupu yise umu-matoosoo kodyukwu, ka o'nosoo namane-kwa'nesoo soo suta'yoo puu ka mu numu Sodom noko Gomorrah mee nananeadu-matoo kodyu, umu yise nakootzasooa. 16 Mu numu pumatoo mumme e tayakwuna suta'yoo numu etza'a-wa'ne. Ka umu-baa'yoona mu sakwa unu besa sapa manena, besa mu matuguna, kaaheno Te Naa unnepu mu tunedyooe, umu sumuna mu too'e nemooagakwu. 17 Mu sakwa besa mu eya'ena. Umu sumuna mu-toogoo pabenase, mu nagusedyakwu, 18 umu ka mu wakwawa'a numu moohedukoobenatoo saa'a mu hanese, mu nanehanedooa. Mu saa'a nuupagetadooa. Mu gi e naka'oedyukudu saa'a gi mu petzabedooa. Mu yise nuga besa unnepu mu tuukwekwu. 19 Mu ka nakwutumase gi suda oo soonammekupana ka ha'yoo mu unnekwuna. Mu ka Te Naa besa poohatoohakwi yadooakwu. Soo Te Naa mu unnekwuna mu tuukwekwu. 21 Mu numu nu-koobatoo gi mu petzabekwu. Mu nananumusoo sumuna mu nekwohonekwu. Mu sumuna nabatsakwu ka mu pabe'e tooetoo mu tooa'asoo mumme wahase. Pana mu ka e naka'oedyukumona, nu mu magwetzoikwu. 23 Ka mu numu mumme suda matugu, kumma'awitoosoo mease umuoo tunedyooe. Mu sakwa tooe hanotoo tooe mea. Nu sumuna petukwu gisoo ka nakwitu Jew numu-baa mu petuga'a. 24 Mu ka numu tunedyooena mu nu-wa'nesoo namatugukwu. Umu gi tunaka'oedyukudu puusoo Suta'yoo mee e ne'a. Umu mumme tuwazoo suda netammakwu. Pana oosoo gi hownne'yoo, o'no mu nu-wa'ne'yookwu. 26 Mu sakwa gi suipana ka besa e unnepu mu numu tuukwena. Tooe ka mumme e watze tuukwe sapa, saa'a mu sakwa numu nakana oo mesoo waha. 28 Tamme sakwa ka mu numu tamme nekwoho'ne sapa, gi umu-ma suipana. Umu tooe te batsase sapa, gi hownnekoo te moogooa how yugwe-wa'ne'yoo. Tamme sakwa gi umu-ma naka'emukwapana, ka Te Naa unnena suu'mu toge'yooku. Te Naa suu'mu o te soonammena, te tookoo noko madipunnedu, Te Naa suu'mu sakwa tamme besa sooyugwena. 29 Pana soo Te Naa unu te nenaka. Mu hootseba'a puu gi haa'no nanenaka

pana soo Te Naa mu soopedyana mu mabetse'a. Soo Te Naa puu gi e watzekute, no'oko tamme-witu sopedakwadoopunne. 32 Mu ka mu numu yaa teepu-koobatu tuukwena, 'Soo Jesus E Pabe'e,' nu saa'a punno'o ka E Naa-kobena'yoona. 'Mu nugatu,' mee tuukwedooa. 33 Mu ka 'Jesus e Pabe'e,' mee mu unne-ma nasookwina, nu saa'a punno'o ka E Naa-kobena'yoona, 'Mu gi nugatu,' mee ka Te Naa tuukwedooa. 34 Mu sumuna mee sokwamakwu, 'Nu ka Te Pabe'e petuku manese yaa manakwana, hee-no'yoona besa'yookwu.' Pana gi! Mu numu mu nekwohonekwu ka nuka mu nanesootuha'e. 35 Mu nanumupana mu wohonekwu. Mu gi tunaka'oedyukudu numu pummesoo naanapua'amu, tu yahe nokosoo mu wohonekwu, ka nuka mu naka'oedyukumanese. 36 Mu numu tamme-baasoo nobe-ga'yoo sumuna punno'o te wohonekwu. 37 Mu nuka no'okosoo hemma oooonakwa unu soobedyakwu. Mu sakwa ka mu naa, mu pea, noko mu doodoomu, oooonakwasoo unu e soobedya, o'no mu ka E Naa besa podo meadabekwu. 38 Mu ka mee unnena, 'Tooe nu ka Te Pabe'e-koobatoo nabatsase sapa, oosoo besa'yoo,' o'no yise mu ka mumme e sooyugwe-kwa'ne'yoona, mu e nanumu manepunnekwu. 39 Mu ka nu-koobatoo nasoomawunise nabatsase, nu ka tubetse gwetzoibu gi moobegwagakoo mu sootuhikwu. Mu ka mummesoo tookoo unu soobedyana, gi gwetzoibu-ma nasootuhi-wa'ne'yoo. 40 Tooe haga tooe ka mu nuka nakatzimodu tummatzidu nuka tummatza'edu-kwa'nesoo manepunne. Soo tooe haga tooe nuka tummatzidu ka Te Naa tummatzidukwa'ne tuwazoo manepunne. 41 Tamme ka Te Naa yadooawabe tummatzina, oosoo ka Te Naa yadooawabena, saa'a soo Te Naa te sootuhikwu ka ooka tu yadooawabe tu sootuhi-kwa'nekoosoo. Tamme ka kaaheno meadabedu numu tummatzina, oosoo ka Te Naa besa podo meana, saa'a soo Te Naa te sootuhikwu, ooka tu sootuhi-kwa'nekoosoo. 42 Ka tooe hownnekoo tooe besa sumuoo Te Naa doodooamu-matu te matugu, oosoo ka Te Naa dooa'ana, ka oo puudya'e, ba'utzutzudu oo sukwe bamagase sapa, soo Te Naa ka besow tamme-matusoo makodyukukwu," mee'e soo Te Pabe'e.

11:1 Soo Te Pabe'e yise ka mu waha matsebooekudu (12) pumme

nakatzimodu tunedyooemakwuse, ka teepu Galilee mee naneadu-witoo mease mu numu nonokadu-kwi nanesootuhibu mu tunedyooemena. 2 Soo John nakwutumana ka Te Pabe'e manepu-kwitu naka, yise ka mu tu pupua'amu-matu ka Te Pabe'e-matoo ta'ya mee mu tutubengatuunguna, 3 "U haa'a yow Te Pabe'e, pute soo Te Pabe'e saa'a petukwu?" 4 Soo Te Pabe'e mee'e mu nanekwegea, "Mu sakwa ka John tuukwe ka mu poonnena, mu nakana tuwazoo. 5 Ka umu gi tutubootabuedu numu tubootabue manese, mu toyomodu numu besa numme manese, mu gi nakatakedu numu nakadake manese, mu numu uagoedu besa maneyakwe, mu tuipu numu namayodasesoo, yise ka mu tutuha manedu numu ka Te Naa besa unnepu natuukwese. 6 Mu ka ooosapa e naka'oedyukuna gi nu-ma nasookwina, besa nasootuhikwu." 7 Ka mu John pupua'amu kodyukase, soo Te Pabe'e ka John-witu mu numu tuukwe, "Ka o'nosoo nuga-kobenasoo mu numu oona giba-ma ka John-baa petugayakwe, soo John yise gi waha-tamme tusooyugwedu nana. 8 Hemma mu poonnekwu mee mu sokwamana oo-matoo mea? Mu besa namasooadu, besa namadabuedu nana poonnekwu mee haa'a mu sokwama? Mu numu besa nanamadabuedu ka numu-kooba katudu nobe-witu. 9 Soo John o Te Naa nayadooawabe, ookow Te Naa nayadooawabe mu nakakwuse oo-baa petuga'a. Soo John ka umu o'nosoo Te Naa nanayadooawabe oooonakwa besa'yoo. 10 Soo John ka Te Naa besaa nayadooawabe. O'nosoo ka John-witu nabotugupu-ga'yoo soo Te Naa meeoo e netammapu-ga'yoo, 'Ume-kobenasoo ka teepu-koobatoo nu e nayadooawabe tayakwu ka mu numu ume petukwu-kwitu tunesootabue tuunguna.' 11 Nu mu tuukwe soo John no'oko numu oooonakwa besa'yoo. Pana saa'a soo gi maawane'yoo numu Te Naa-tooha manedu ka John oooonakwasoo nasootuhikwu. 12 Soo John baa-wi numu matzakadu ewow numu baa-witoo ka suda mu tutumatuguna patamatzakakwuna'e. Umu ka Te Naa besa unnepu naka'oedyuku manekeyakwe. 13 No'yoona o'nosoo mu Te Naa nanayadooawabe ka Elijah nuga-kobenasoo wahagena. Mu sakwa oo naka'oedyuku soo John ka Elijah-wa'ne'yoo, oosoo nu-kobenasoo petukwu. 15 Mu sakwa besa oetu nakapunne. 16 Nu mu-witu natugwengakwu. Mu doodooake-wa'ne'yoo gi besa mu pupua'amu-no

tu'ate'a. Mu puapua'amu sumuna mee mu netamma, 17 'Numme mu tunekwukukwu. Numme saa'a nugagonnodooa, mee mu unnese, pana mu gi oo-toogoo manakwe. Mu ka suda ne sokwama, gi numme-no sakwa'e. Mu e unnepu gi heesoobedya.' 18 Soo John puu ka petuse, gi unu tuka, gi tuwazoo atsa baa hepe, umu yise meeoo ka John-witu netamma, 'Soo John sutakoo pooha-ga'yoo numu poohadu.' 19 Ka nuka mu-baa petugase mee tuwazoo mu e nesootze'ma, 'Oosoo nana ewa tukana, umu suda tutumatugudu pupua'amu-ga'yoo.' Umu besa'yoo numu ka Te Naa unnepu nakasopedakwadoona, 'Besa'yoo,' mee unnekwu." 20 Soo Te Pabe'e yise ka mu numu tooe tuukwe ka mooe'ugasoo pukwi'yoona nanabesa tu pooha manepu, umu ka tooe nanabesa oo pooha manepu poonnese sapa, gi oo soo'oedyukuna gi ka suta tu tumatuguna nematzagakwuna'e. 21 Soo Te Pabe'e mee unakwe, "Mu numu ka mu Chorazin noko Bethsaida mee nananeadu-wi nonobe-ga'yoo mu tuma'emukwana mu-matoosoo kodyukwu. Nu mu too'e tuukwepana mu gi tunaka'oedyukute, ka suda mu tumatuguna gi mu nanekwahakwuna'e. 22 Mu ka o'nosoo umu sutakoo numu ka mu Tyre noko Sidon mee nananeadu-witu oooonakwasoo suta-kwi manekwu ka saa'a Te Naa numu nemadabue-wi oo manepetuse. Umuoo otuoo numu sakwa uga ka besa e pooha manepu poonnese, umu sakwa sumuna ka suda tu tumatuguna nanekwahakwunise, tunaka'oedyuku mane. 23 Mu numu yaa'a ka Capernaum-witu unu besa'yoo mee naneyugwe. Pana mu ma'emukwana mu-matoosoo kodyukwu. 24 Ka o'nosoo tu namane-kwa'ne'yoosoo soo suta'yoo puu ka Sodom mee naneadu-matoo kodyuse, umu nakootzasooa. Mu sumuna umuoo oooonakwa suda namatugukwu ka saa'a Te Naa numu nemadabuekwuse soo suta'yoo mu-matoosoo kodyukwu." 25 Soo Te Pabe'e punno'o tubetse besa soonammena meeoo nanesootuha'e, "Ne Naa u no'okosoo hemma ka teepu-koobatu yise ne pa'anakwitu tuwazoo nemadabue. U tubetse besa'yoo u ka umu u dooamu ka besa etzaga u unnepu nakasopedakwadookwuna mu sootuhipuna tooe gi unu mu natunedyooe sapa. Umu unu natunedyooepu gi gea u unnepu nakasopedakwatoo. 26 Yooonnekoo u tusooyugwe-kwa'ne." 27 Soo Te Pabe'e yise ka mu numu mee netamma tuwow, "Soo E Naa no'okosoo hemma e sopedakwatoona e

sootuhipu. Oosoo suu'mu e sopedakwatoo. Nu punno'o ka E Naa sopedakwatoona nu ka numu oetu nakasopedakwadookwuna mu mesoo tuukwe." 28 Soo Te Pabe'e yise ka mu numu mee netamma, "Mu numu ka gi manese, suda sokwamana sakwa nuka nanetzakwiya'e, o'no nu mu pewu-witu sootuhikwu. 29 Mu sakwa ka e unnepu oo nakana, oo naka'oedyuku, nu ka besa'yoona, gi paba nasooyugwe. 30 Mu ka e unnepu etzaga mesoo nakabetseanona, o'no saa'a mu besa sokwamakwu."

12:1 Soo Te Pabe'e yise numme pumme nakatzimodu-no oona tubewabe-too me'a. Numme tseagoena ka tumasuape-matu mabokana oo mahangemeana oo tuka. 2 Mu nanesootuhidu Jew numu moohedu, Pharisee mee nananeadu, mu poonne, umu yise Te Pabe'e meeoo netamma, "Tamme Jew numu mooa tumayohona, o'no nanesootuhi tabeno gi hee how nuugwe. Umu u nakatzimodu ka te Jew numu tumayohope gi heesoobedya. Umu ka tumasuape mahangena oo tukamena ka nanesootuhi tabeba gi numu hemma how yugweno'o." 3 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Mu ka sumuna uga oo naka ka o'nosoo soo besa tamme-kooba katudu, David mee naneadu, punno'o ka te Jew tumayohope takopapu ka tu pupua'amu-no tseagoena. 4 Soo David ka Te Naa nanesootuhi nobe-wi petugase ka tu pupua'amu-no ka pooha tukaba tuka umu nanesootuhibu numu tunedyooedu suu'mu tukana. Oosoo ka Te Naa-nakwana gi hownne'yoo. 5 Mu sakwa tuwazoo oo nea ka te tumayoho-wi soo Te Naa meeoo, 'Oosoo gi hownne'yoo ka nanesootuhi tabeno mu nanesootuhi tunedyooedu puu, o'no tabeno hemma how mesoo yukwe ka pabow tu nanesootuhi nobe-wi'yoona.' 6 Nu yise ka pabow nanesootuhi nobe oooonakwa besa'yoo. 7 Mu sakwa oo nakasopedakwadoo ka Te Naa unnena, 'Mu ka nanatoo besa'yoona nuka mu sukwe hee-makapana oooonakwa'yoo nadatsuungu.' O'no mu oo sopedakwadookwu numme tookwa gi tuma'emukwa. 8 Nu yow mu Pabe'e. Nu no'oko hemma ka mu nanesootuhi-kwi mu nemadabuekwudu." 9 Onona mease soo Te Pabe'e ka mu nanesootuhidu-baa petuga. 10 Soo nana sumu-nakwatu mi pasadu ka nanesootuhipe-wi. Mu Te Pabe'e manena nesootu'adyidu soo Te Pabe'e meeoo netamma, "Oosoo gi hownne'yoo haa'a nu ka nana mi mabesakuna

ka nanesootuhi tabeba numme puu, o'no tabeba gi hemma how yugwe?" Umu ka Te Pabe'e numu mabesakute oo nesootu'adya'e. 11 Soo Te Pabe'e mu nanekwegea, "Aha, oosoo gi hownne'yoo ka besa tumatuguna ka o'no tabeba-wi. Mu muusoo punno'o oo manekwu. Soo mu kootsoo sumuna ka teepu tawaga-witoo wuese ka mu nanesootuhi tabeno mu yise puu oo tzatsebooakwu. Soo numu ka kootsoo oooonnakwasoo nadatsunga." 13 Soo Te Pabe'e yise ka nana meeoo netamma, "Matuhee." Oosoo yise matuhese soo Te Pabe'e oo mi mabesakuhoo ka sumunakwatu-kwa'nesoo. 14 Pana mu Jew numu Pharisee 15 Soo Te Pabe'e ka pumme mu batsakwuna sopedakwadoose umu-baa'yoona meahoo. Ewa'yoo numu oo-no manekase oosoo yise mu tuoegoedu mabesaku yise meeoo mu netamma, "Mu numu saa'a gi tuukwepana." 17 Ka o'nosoo Isaiah mee naneadu Te Naa yadooawabe tubotugupu-wa'nesoo manepetu. Isaiah meeoo tubotugupu. 18 "Soo Te Naa tummatzidu meno'o yow tamme-baa. Soo Te Naa oo-matoo besa soonammena ka oo netutzease o esoo Te Pabe'e. Soo Te Naa Tu Besa Pooha-ma oo sootuhise oosoo ka mu gi Jew numu tuukwekwu ka Te Naa umu magwetzoikwuna. 19 Oosoo gi numu-no nahadu, gi paba yadooadu tuwazoo. 20 Tooe ka mu gi nanatzooedu noko tutuha mamanedu suda namanatzaya sapa, soo Te Pabe'e mu magwetzoikwu. Soo Te Pabe'e ka mu pumme wohonedu tooe matzooekukwu. 21 No'obatusoo numu yise oo naka'oedyukukwu, Te Pabe'e yise mu magwetzoikwu." 22 Mu numu yise ka tsoapayidu nana ka Te Pabe'e-baa bi petu. Soo nana gi tubootabue, gi besa yadooa soo Te Pabe'e yise oo mabesaku. Soo nana yise besa tubootabue manese, besa yadooa tuwazoo. 23 Ewa'yoo numu ka nana namabesakuse oo poonnena, mee yise nananetamma, "Yow tookwa esoo nawahapunnedu Te Pabe'e, mooasoo tamme-baa petu." 24 Mu Pharisee numu yise ka mu numu unnegonnona nakase, gi ka Te Pabe'e soo'oedyukuna mee nana'unakwe, "Esoo nana numu nemooaga mu numu yise naka'emukwa, sutakoo poohagana ooonne'yoona esoo tsoapa nematzagakwunidyakwe." 25 Soo Te Pabe'e ka mooasoo pumme mu sooyugwena sopedakwadoona, mee mu netamma, "Mu numu ka pumme moohedu gi nakabetseana nanano nananepetukuna, soo mu moohedu gi mu numu moohe-wa'ne tabu'a, mu

numu yise kadoo'oo sukwe namayugwekwu. 26 Mu gi toge unakwe mu ka 'Numu poohadu,' mee e netammana. Soo numu poohadu gi hownnekoo nanesootuhina ka tsoapa numu-nagakoo nematzagakwuni-wa'ne'yoo. Soo Suta'yoo gi ka tsoapa numu-nagakoo nanematzagakwunina petzape, umu tsoapa ka oo tutummatzina. 27 Mu Jew numu moohedu puu ka mu tsoapa numu-nagakoo nanesootuhina mu nematzagakuna'e. Mu puu gi numu poohadu mee mu ne'a. Mu sakwa gi nuka meeoo soobedyapana. 28 Ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi nu nanesootuhina mu tsoapa nematzagakwuni, mu sakwa meno'o oo sopedakwadoo soo Te Naa no'oko numu sootuha'e. 29 Nu ka mu susutakoo moohedu oooonakwasoo unu pooha-gana nuga pooha ooosapa oo matzooekute. Soo natzooedu nana puu ka tu hemma besa takonena gi hee oo matzooekute, pana ka numu tzakunase, o'no yise oo hemma hanekwu. Yooosoo nu ka sutakoo yugwese, o'no nu mu numu magwetzoikwu ka suta-makoo. 30 Soo numu gi e nakabetseadu tookwa e wohonekwu. Tooe haga tooe nu-witu mu numu gi tunesootabuedu, oosoo punno'o e tumoo'oodu-kwa'nesoo manepunne. 31 Nu togesapa mu tuukwe'ekwu tooe haga tooe numu yise ka Te Naa suda netammana nuka tuwazoo, oosoo nasoomu'wakwu. Pana soo tooe haga tooe ka Te Naa Besa Pooha suda netammana gi nasoomu'wa-wa'ne'yoo. 33 Tumasuapewa'ne'yoo, soo tumasuape puu susumudu besa'yoo, susumudu suta'yoo. Tamme puu oo sopedakwatoo ka tumasuape hownnekoo soo besa'yoo tumasuape pooedoo'a, besa mesoo naduka. Mu tsa'abu pooe puu gi naduka-wa'ne'yoo. Susumudu numu eka sutakoo pooe-gakoo tsa'abuwa'ne'yoo mu tumatugu-makoo umu nasopedakwatoo ka gi he-toogoo besa'yoona. 34 Mu togogwa-wa'ne nanasoobedya, mu suda apegea ka suta'yoona. Tamme ka te unne-makoo nasopedakwadoo ka hownne'yoona. 35 Mu ka besa'yoona besa manena besa apegea, pana ka suta'yoona suda manena, suda apegea. 36 Pana nu mu tubetse tuukwekwu, mu saa'a oo nanekwahakwu how manena mu meeoo tooe unakwe, oo-makoo saa'a soo Te Naa mu nemadabuedooa. 37 Mu kaaheno apegeana, soo Te Naa saa'a mu tookwa kaaheno'yoo mee mu netammadooa. Mu ka suda apegeana saa'a soo suta'yoo mu-matoosoo kodyukwu." 38 Yise mu susumudu nanesootuhidu tunedyooedu ka mu Pharisee mee nananeadu-nagatu ka Te

Pabe'e mee netamma, "Nanasookwugi u tutumadabuena ne tzaponneku, o'no yise numme u soo'oedyukute." 39 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Mu suta'yoo numu, mu gi e naka'oedyuku-wa'ne'yoo, ka nanasookwugi e manakwe e poonnese suu'mu. Nu ka o'nosoo Te Naa yadooawabe Jonah mee naneadu manepu-wa'nesoo manekwu. 40 Soo Jonah puu ka pabatsekoo pakwe numua-wi pahe tabeno yise pahe togano tooiyakwe pana soo paba'yoo baa-kummanatoo oo mootzakwate soo Jonah yise ka yaa teepu-koobasoo petu. Nu punno'o oo-wa'nesoo pahe tabeno yise pahe togano nu natukuse, o'no yowsoo ka teepu-koobasoo petukwu. 41 Ka Te Naa mumme nemadabuekwuse, mu numu 42 Soo mogo'ne mana taba meanakwatu numu-kooba katudu punno'o suta mu nemadabuekwu. Oosoo mogo'ne tubetse kwinga'a manakwana kemmadu Jew numu-kooba katudu, Solomon mee naneadu yadooana nakagese, 'Unu soonamme,' mee oo nakana. Tooe nu ka Solomon oooonakwa unu soonammepana mu gi e heesoobedya. 43 Soo Te Pabe'e ka tsoapa-witu numu natugwe'ngakwu. Soo tsoapa ka numu-nagakoo namatsatsebooese, kumma'akoosoo punaga tu ekeahookwuna wate, pana ka gi tumayuna 44 o'no yise mee unakwe, 'Nu punowsoo kodyukakwu.' Ka numu punaga'yoo tumeahoopu mayuse oosoo numu sumuna gisoo ka Te Naa Besa Pooha-ma nasoonatza'ena. 45 O'no yise soo tsoapa natakwatsukwuhoo (7) kukumma'akoosoo tsoapa pumme oooonakwasoo unu susutakoosoo bise, ka punaga'yoona tu meapu-nagatoosoo kodyukakwu. Soo numu yise unusoo suda namanatzayakwe. Ooosoo tooe nu ka e suta'yoona too'e nematzagakwunise sapa umu gi e naka'oedyukute. Ooonne'yoona soo suta'yoo mu-tamme kemmakwu." 46 Togesoo ka Te Pabe'e mu numu yadooedyakwe oo pea oo wanga'amu-no petugonno. Puuwuna konnopunnenasoo ka mu numu-matu ka Te Pabe'e-witoo taya. 47 Sumu'yoo meahoose ka Te Pabe'e tuukwe petuga, "U pea u wanga'amu-no u ba'e u-no apeageakwuse." 48 Soo Te Pabe'e umu pumme nakatzimodu umu-matoo tayase mee yise oo netamma, "Umuoo suu'mu nu yaatoo nanumu-ga'yoo. Umuoo ka E Naa-matoo nanesootuhina. No'oko tooe haga tooe ka E Naa-matoo nanesootuhidu oo unnetusoo manedu umuoo nu tubetse nanumu-ga'yoo."

13:1 O'no tabenasoo soo Te Pabe'e ka nobe-wi'yoona mease, ka banunadukumaba petuoogase oona katu. 2 Mu numu tubetse ewa'yoo ka oo na'oonnakwi manepunnena oo taakoo'napunne, soo Te Pabe'e yise ka sake-wi tsebooese oe katu, mu numu ewa'yoo punno'o ka baa-kumana konnopunne. 3 Soo Te Pabe'e mu tunedyooena mu natugwenga katu, mee mu netamma, "Soo nana tumasua'a. 4 Susumudu soo oo pooe matu ka a nadapoohabe-witoo sawehoose mu hootseba'a mu sooa. 5 Susumudu oo pooe tubebu'a-matu punno'o oona tupe-nagatoo gi tookapu teepu-ga-witoo sawehoose yabesoo naahoose sapa, 6 soo taba mu kootuikuhoo, umu ka gi tookaputoo tunahabena. 7 Susumudu mu a pooe punno'o tsa'abunagatoo sawehoose, naase sapa, soo tsa'abu ka ewa naana mu tatsatsebooge. 8 Susumudu besow teepu-koobatoo sawese besa naakese ewa pooetooa. 9 Mu sakwa ka mumme e tunedyooe-makoo a nakasopedakwadoose mamakoo natunedyooe." 10 Numme Te Pabe'e nakatzimodu Te Pabe'e-baa petugase mee'e oo tubenga, "How manena u ka mu numu natugwenga?" 11 Soo Te Pabe'e yise ne nanekwegease mee unakwe, "Mu e nakatzimodu mooasoo nasootuhipu. Mu mooasoo oo nakasopedakwadoo ka Te Naa unnepu. Mu nasootuhipu pana mu numu gisoo ookow nasootuha'e, ooonne'yoona nu meeoo mu natugwenga katu Te Naa nuka tunetammakuna. 12 Soo tooe haga tooe numu ka sagwane tunaka'oedyukuse, saa'a oo-no meadabena unusoo tunaka'oedyuku manepetugakwu. Tooe haga tooe numu ka gi tunaka'oedyukuna hanobasoo gi tunaka'oedyuku manekwu. 13 Ooonne'yoona nu mu numu natuukwe'nga. 'Tooe mu numu oo poonnepana, umu gi ooka tu nakasopedakwatoona petzape. Tooe mu numu oo nakapana, gi oo naka'oedyukute.' 14 O'nosoo Te Naa yadooawabe Isaiah mee naneadu mu numu manekwu-kwitu botugupu, mee na'unakwe, 'Mu ooosapa ka Te Naa besa unnepu nakamo, pana gi oo soonaka'oedyukute. Mu tuwazoo tooe oo poonne pana gi oo soo nakasoopedakwadoo. 15 Mu numu ka Te Naa besa unnepu tu nakasopedakwadookwuna gi petzape, too'e mumme tu tuukwe sapa. Mu sakwa ka mumme oo tuukwena naka'oedyukuna, mu poonnena nakasopedakwadoona, o'no sakwa mu nu-matoo kemmase, nu yise mu sootuhikwu.' 16 Nu mu sootuhikwu mu ka oo nakana, oo oedyukuna ka

mumme e tuukwena, oo poonnena, oo nakasopedakwadoona ka e manena. 17 Nu togesapa mu tuukwekwu, o'nosoo mu nanamooatupu ewa'yoo mu Te Naa yadooawabe, mu kukumma'yooosoo bebesa'yoo numu e tooe soopoonne pana e tooe soonaka pana gi hownnekoo oo mane-wa'ne'yoo. O'nosoo nu gi mu nanamooatupu-baa pana meno'o mu nasootuhipu nu ka mu-baa petuse. 18 E nakapunne nu ka e natugwenga-kwitu mu tunedyooekwu. Esoo natugwengapu-kwitu, tamme ka Te Naa naka'oedyukudu. 19 Susumudu ka Te Naa unnepu naka pana gi oo oedyukuna ooonne'yoona ka a pooe a natapohabeku-kwitoo a sawe-kwa'ne'yoo. Soo a pooe ka Te Naa unnepu-kwa'ne'yoo. Soo gi toge'yoo ka Te Naa unnepu-witu mu numu nemooagatu, oosoo yise ka hootseba'a-wa'ne'yoosoo ka a ewana ka a pooe kwakwape oo totsopetahookwu. Yoo mu numu hanobasoo gi tunaka'oedyuku manekwu. Oosoo ka a pooe a nadapodo-wi namasuadu-kwa'nesoo. 20 Susumudu numu-matoo sumuna ka tupe-nagatoo a pooe nabebu'a-kwa'ne'yoo ka Te Naa unnepu nakana, besa Te Naa unnepu-matoo nakasokwama. 21 Mu nanewohonena mu numu yabesoo tunaka'oedyukumakwukwu. 22 Susumudu numu sumuna ka a pooe mu tsa'abu-nagatoo sawe-kwa'ne'yookwu. Mu numu ka Te Naa unnepu nakapana ka ewa tu heetooana sumu petukute, yise ka teepu-kooba tooe hownnekoo tooe suda oo soonammekute. Esoo ka besa te too'e tunakapu tamatzooekukwu. 23 Pana mu numu-matu ka a pooe besow teepuna namasuadu-kwa'ne'yoo, umu ka besa na'unnedu nakase oo naka'oedyukukwu. Umu ka besa-kwi natumasuakudu-kwa'ne'yookwu ka ewow besow pooe saawe-wa'ne ka Te Naa unnepu naka'oedyukute. Tamme ka Te Naa besa unnepu mu numu tuukwena, o'no ewa'yoo umu numu tunaka'oedyukukwu." 24 Soo Te Pabe'e yise kumma'akoosoo mu numu natugwenga tunedyooe tuwow. "Mu tunaka'oedyukudu ka mu gi tunaka'oedyudu-no namayu'a yaa teepukoobatu. Ka nana tubewabe-ga'yoo-kwa'ne, soo numu tubewabe hee-ga'yoo puu ka besow tu pooe suu'mu masuakute. 25 Mu numu yise tumasuamakwuse ka tu yongose utuika ka tu woho togabama tu tubewabe-wi petuse ka tsa'abu pooe ka besow tumasuape-nagatoo pebu'ase mea'a. 26 Ka tumasuape besa naahookese, soo tsa'abu punno'o

oo-nagakwi namayuadu naahooke. 27 Soo tumasuadu tummatzidu mee oo netamma, 'Numme oo sopedakwadoo ka besow a pooe mawe tubewabe-wi u masuase. How yise manena mu tsa'abue punno'o umu-nagakwi na'a?' 28 Soo tumasuadu mee'e mu nanekwegea, 'Oosoo nuka woho'nedu ka sumuna mow manakwe.' Umu oo tummatzidu mee oo netamma, 'Numme sakwa mu tsa'abu tzanooedapebu'a.' 29 Soo tubewabe hee-ga'yoo mee'e mu nanekwegea, 'Gi meno'osoo. Mu sumuna ka besow tumasuape nokosoo ka tsa'abu tzanooe'dakwunidooa ka meno'osoo oo manena. 30 Ka tumasuape nayasakwuse, nu saa'a mu yasadu mee netammadooa, Ka tsa'abu mooe hanese, nana-ma mu wutamase mu tuni. O'no saa'a yise ka besow tu pooe e tubane nobe-kwi tubane.' "31 Soo Te Pabe'e yise mu numu tuwazoo kumma'akoosoo natugwenga ka mu numu nanesootuhidu mane-kwitu. Sumu'yoo natugwengape meeoo yise oo soo puu ka tuutsekoo a pooe manakwana suakese ka saa'a naakese pabatse suakese paba manepetugase nana'emota ma'natooakwu. Mu hootseba'a yise oo ma'na-ma mesoo aata yoohoo soo nanesootuhibu manepunne. Meno'o numme tutunaka'oedyukute huutse'yoosoo ka saa'a ewow numu tunaka'oedyukudu manese ka tutsekoo a pooe paba naa petuga-kwa'ne manekwu nana'emota ma'naga-kwa'ne manepetugakwu. 33 Soo Te Pabe'e ooosapa mu numu tuwazoo natugwengayakwe ka umu-matu tunaka'oedyukute ewa'yoosoo numu saa'a tunaka'oedyuku manekwu. Mee'e yise unakwe, "Ka mogo'ne tukaba tohanedyidu-kwa'ne. Oosoo puu ka tumayua'a hongobe noko mooe mayu'ase, ka saa'a soo oo tukabadoona besa koposekwu." 34 Soo Te Pabe'e ewow numu nanatuukwe'e hemma mu nakasopedakwatoo-kwikoo yise mu ewow numu mana'yoona saa'a ka nanatugwengapu tu nakatzimodu tunesootabuedooa. 35 Soo o'nosoo Te Naa yadooawabe ka Te Pabe'e natugwengakwu-kwitu wahana, mee'e tubotugupu, "Nu mu Pabe'e mu natugwengakwu ka gi hannano'o mu nakapugana." 36 Soo Te Pabe'e ka mu numu baa'yoona me'ase ka nobe-kwi ka numme pumme nakatzimodu-no tzoonooahooka. Numme yise meeoo ka Te Pabe'e tubenga, "Numme gi ka natugwenga-kwitu nakasopedakwadoo, hayoo u unnena?" 37 Soo Te Pabe'e yise mee'e ne nanekwegea, "Nu ka tumasuadu-kwa'ne'yoo. 38 No'yoona numu ka teepukoobatu yaatuoo ka tubewabe-kwa'nesoo manepunne. Mu numu nuka nanesootuhidu bebesow a pooe-kwa'ne'yoo. Mu numu ka sutakoo nakabetseadu punno'o ka sutakoo tsa'abu sua-kwa'ne'yoo. 39 Soo Gi Toge'yoo e wohonedu ka tsa'abu masuapu. Ka saa'a soo Te Naa eka teepukoobatu mu numu nemadabuekwu. Mu toha kakasa-ga'yoo ka Te Naa tummatzikwu. 40 Nu ka mu toha kakasa-gakoo, nuka tummatzidu yaa teepu-koobatoo tayakwu, o'no umu ka mu tuma'emukwadu numu kadoo'oo mayugwekwu. Ka mu tsa'abu natunikwu-kwa'ne, umu ka sutakoo numu goso gi tookedu-witoo ma'anakwu. Umu suda sokwamana sakwikwu. O'no soo Te Naa ka teepu atasoo mayugwekwu. 43 Umu numu Te Naa-matoo nanesootuhidu ooosapa padakwetseaakwu ka taba-kwa'ne, ka Te Naa-baa'yoona. Mu sakwa e nakapunnena a nakasopedakwadoo. 44 Soo Te Naa God tubetse besa te sootuha'e tamme ka Te Pabe'e besa nakabetseana, ka yaa'a teepu-koobatu hemma te heegana oooonakwasoo besa'yoo mee oo sooyugwena, ka hemma puma tu tumuna tubewabe-wi watze nagoodu-kwa'ne. Soo numu ka oo mayuse oo watze tugukwusoo yise no'oko tu hemmama tumuse ka tabewabe tumukwusesoo, oosoo besa soonammena ka hemma puma tu tumukwuna nawatzetugu-matoo. 45 Tamme sakwa oo tubetse soogwi ka Te Naa tamme sootuhikwuna. 46 Soo numu puu unu nanenagadu tsomebe mayuhoose, ka unu oo sookwina no'oko tu hemma-ma tumuse yise ka umu tu soogwina tsomebe tumukwu. 47 Ekow teepu-koobatu, mu tunaka'oedyukudu mu gi tunaka'oedyukudu-no namayu'a, umu ka pakwe nuukwi-kwa'ne'yoo. Soo numu puu ka puma tu tukwina ka paa-witoo tzakwekuse no'obatusoo pakwe hanehookwu susumudu besa'hoo, susumudu gi besa'hoo. 48 Ka tu tukwinoo kaanohoose bakumanatoo oo tzapewoyaga. Oosoo ka besow pakwe tu kawona-wi hanemena ka sutakoo yise tapebuamena. 49 Ka Te Naa ka teepu atasoo yugwese mu toha kakasagakoo Te Naa tutummatziwabe mu numu nanasukwesoo yugwe, mu bebesahoo sugwesoo, mu sutakoo too sugwebasoo, ka mu pakwe nuukwi-kwa'ne. 50 Mu suta'yoo ka goso gi tokedu-witoo nahanekwunikwu umu suda sokwamana sakwikwu. 51 Mu haa'a ka mumme e tuukwena nakasopedakwatoo?" mee'esoo Te Pabe'e ka mu numu tubenga. Umu oo

nanekwegea, "Aha numme tooe besa oo nakasopedakwatoo." 52 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Soo mooa tumayohope sopedakwadoodu ka meno'o mumme e tunedyooepu nakasopedakwadoose, o'no oosoo besakoosoo mu numu tunedyooekwu. How'oo puu soo numu pudutupu nokosoo mooatupu hee-ga'yoo tu nobe-kwikoo yise mu wutzadyupa, 'yoo manepunnedu unu besa'yoo." 53 Soo Te Pabe'e ka mu natugwengamakwuse, 54 tu nanumu-baasoo kodyu petuga. Ka mu numu-baa nanesootuhi petuga, ka mu numu besasoo Te Naa-witu tuukwena. Mu numu oe oo nakapunnedu meeoo netamma, "Ha'oo yise soo Jesus besa yadooa, pana oosoo sukwe tamme-matusoo? 55 Tamme oo sopedakwatoo oosoo Mary sukwe tooa. Mu James, Joseph, Judas, Simon yise a wanga'amu. 56 Yise a punne'emu yow tamme-naga. Ha'oo yise soo Jesus unu pooha-ga'yoo?" 57 Ooonne'yoona yise umu gi ka Te Pabe'e naka'oedyukute. Soo Te Pabe'e yise mee'e mu netamma, "Ka yaa teepukoobatu mu numu ka Te Naa yadooawabe naka'oedyukukwu, oogowsoo nanumu, oo nonopua'amu-no suu'mu gi." 58 Huutsekoosoo numu tuoegoedu-matu oetu soo Te Pabe'e mabesaku, umu ka gi tunaka'oedyukuna.

14:1 Ka mu Jew numu-kooba katudu Herod mee naneadu ka Te Pabe'e Jesus besa tumatugu-kwitu pudu nakase oosoo mu pumme tummatzidu meeoo netamma. 2 "How haa'a soo John numu baa-wi matzakadu pumme te batsasesapa tuusootabuese, unu poohadooapu? Esoo Jesus John haa'a?" 3 Ka o'nosoo soo Herod tu pabe'e nodukwa nodukwadoose, soo mogo'ne Herodias mee naneadu. 4 O'no soo John yise ka Herod ooosapa mee netammano'o, "Gi toge u manakwe. Gi ka Herodias nabaa'yookupana," mee. 5 Oosoo yise ka John unnena gi petzabena oo soobatsapana gi oo manakwe ka mu numu-ma suina. Mu numu ka John Te Naa yadooawabe oedyukute. 6 Ka Herod nawuena sooma'yuna tabeno'o soo Herodias padu mu numu ewana-kobena'yoona oo nugakute. Soo Herod yise tubetse besa soonamme. 7 Soo Herod yise ka pumme nugakudu meeoo oo netamma, "Tooe hemmadooe u soogwina nu u geakwu." 8 Soo tsuadumu yise ka tu pea tubengase soo pea yise meeoo, "Ka John koota tsekea'ase, yise ka oo

wo hanese, yise tseda-wi oo wuna," 9 Soo Herod yise oo nesootu'adya'e ka John tu batsa tuungukwuna, pana ewa'yoo numu yise oo naka ka Herod unnena. 10 Soo Herod yise mu tukwutumadu ka John koota tseka'a tuungu. 11 Umu ka oo wo tseka'ase oo wo tseda-wi oo wunase, yise ka Herodias padu yongagea'a. Soo tsuadumu yise ka Herodias gea. 12 Mu John pupua'amu ka oo nakase yise mease oo tugudooase ka Te Pabe'e tuukwe'e. 13 Soo Te Pabe'e Jesus yise ka John nabatsana nakase Te Pabe'e ka tu nakatzimodu-no ka sake-wi kuase ka banunadu ninapatoo natzemangeka numu-wanatoo. Pana ewa'yoo numu ka mu meana nakase ka banunadu-kumi sogo mease oo takwi petuga. 14 Soo Te Pabe'e yise ka sake-wi'yoona ka baa-kumabatoo ewow mu numu-baa petuga, oosoo oe'yoona tsebooeke. O'no yise soo Te Pabe'e tutuha mu soobedyana mu tuoegoedu mabesakute. 15 Ka tu yongokese, numme oo nakatzimodu oo-baa petuse meeoo oo netamma, "U sakwa mu ta'ya ka kwaya'yoona mu kemmase. Umu sakwa puusoo tu tukakwuna hownnekoo mayu." 16 Soo Te Pabe'e Jesus mee ne netamma, "Gi umu numu tayapana, mu sakwa muusoo yaanoko mu maka." 17 Numme ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Manegeoo numme tutukutsekoo patzebonomadu tukaba-ga'yoo. Yise waahoo numme too pakwe-ga'yoo." 18 Soo Te Pabe'e meeoo ne netamma, "Yaa nu-matoo oo hanehooke." 19 O'no yise soo Te Pabe'e mu numu ka pooena mu ne'aata'akuse ka manegeoo tutukutsekoo patzebonomadu tukaba, noko waahoo pakwe hemehoose toogoopatu poonnese nanesootuhi. O'no yise ka tukaba noko pakwe tzabokase umu pumme nakatzimodu mu ewow numu maka tuungu. 20 Mu numu yise no'yoona togekoo tukase wutzu'me. Ka tu naduka makwuse numme ka mu tugupenina ka tukaba noko pakwe matsobase oosoo tukapu nagupenina sumu-mano'yoona waha-ma tsebooekudu (12) kawona-wi umu kaanokuhoo. 21 Mu numu tubetse ewa'yoo namaka (5000 nanana). 22 Soo Te Pabe'e yise ka numme pumme nakatzimodu suu'mu ka sake-wi taya. Umu ka banunadu ninapatoo natzemangekakwu. O'no yise soo Te Pabe'e ka mu ewow numu tuwazoo mu nobe-kwitoosoo ta'ya. 23 Soo Te Pabe'e yise ka giba-matoo mease nanesootuha'e, ka tu yongokese oosoo puu suu'mu o. 24 Ka sake mooasoo banamookwi manikease, unu hukwabetu

soo paa unu bayutsungakooha. 25 Awamooasoo gisoo tu tabuagena soo Te Pabe'e ka sake-witoo meahoo baa-koobakwi kemmaka'e. 26 Numme tunakatzimodu sake-wi meana ka Te Pabe'e numme-tamme kemmaka'e oo poonne oo-ma unu sui. "Uda! Tsoapa tamme-tamme," mee numme unnemo'o. 27 Soo Te Pabe'e yise mee sookweta unne, "Gi suipana. Nu yow kemma." 28 Soo Peter yise mee oo netamma, "U ka togesapa Ne Pabe'ena ka paa-koobakwi namatoo e bikwu. O'no yise nu u oedyukukwu." 29 "Yaatoo kemmow," meeoo soo Te Pabe'e oo netamma. Soo Peter yise ka sake-wi'yoona wuese ka Te Pabe'e-tamme ka baa-koobakwi meahoo. 30 Ka hukwapa-ma suise too'e padadya'e. Pabatse wa'agenumme, "E Pabe'e e magwetzoi." 31 Soo Te Pabe'e ka paa-wikoo yabesoo oo tzatseboogese oo magwetzoihoo yise meeoo oo netamma, "Mow u ka gi e soo'oedyukuna. U sakwa yaa manakwana gi waha-tamme tusooyugwepana." 32 Ka sake-wisoo mu kuase, soo hukwapa wuyooihoo. 33 Mu naana ka sake-wi manepunnedu ka Te Pabe'e-matoo nanesootuhikooha, "U tookwa togesapa Te Naa Besaa Tooa." mee yise oo netamma. 34 Umu yise ka mangekase ka Gennesaret mee naneadu-kwi petuga. 35 Mu nanana yise onoko ka Te Pabe'e poonnese oo sopedakwadoona oetu mana tooe nanatuukwe. Mu numu yise mu tu'oegoedu mu nuummadu oo-baa tsato petugonno. 36 Mu tuoegoedu ka oo-baa petugadyina ka pukwi oo namasooana sukwe tzamayina, besa maniyakwe.

15:1 Mu Jew numu nanesootuhipe papabe'e numu tunedyooedu ka mu Pharisee mee nananeadu-nagatu, ka Jerusalem mee naneadu-kwi'yoona kemmase, ka Te Pabe'e-baa petu. 2 Mu Pharisee yise meeoo ka Te Pabe'e netamma, "How manena mu u nakatzimodu ka te nanamooatupu tumayohope-too gi me'a? Oosoo te tumayohope puu mee te tunedyooe, tamme mooe mabatzagase yise tuka. Pana umu ume nakatzimodu gisoo namabatzagapana tuka." 3 Soo Te Pabe'e mee mu Pharisee nanekwegea, "Mu muusoo ka Te Naa tamme tunetammakupu tagotekena ka mu nanamooatupu tumahohona nagena." 4 Soo Te Naa unnepu mee na'unakwe, 'Mu sakwa mu naanapua'amu besa matugu yise mu ka mu

naanapua'amu suda netammadu sakwa nabatsa.' 5 Mumme putoogoo mooa tumayohona pana mu meeoo, 'Tamme sumuna ka mu naanapua'amu mee netammakwu. "Nu ka Te Naa God tummatza'e, gi umu e naanapua'amu." ' 6 Mu gi besa ka mu naanapua'amu matugu ka oo tumatuguna. Mu ka Te Naa tunetammana takopa ka mu mooa tumayohope ooosapa nagena. 7 Mu ka Te Naa nakabetse'a mee mu naneyukwe. Soo o'nosoo Te Naa yadooawabe Isaiah togesapa mu netamma ka mee tubotuguna. 8 'Umu numu meeoo unnepana mu tupa sukwe apeakana gi mu tubetse sokwamana. Umu ka Te Naa gi nakabetsea. 9 Umu ka Te Naa-matoo nanesootuha'e mee sukwe naneyugwepana ka mu numu aata-tammesoo ne'emukwa ka pummesoo tusooyugwena ka mu numu ewana mee netamma. "E nakapunne mummesoo tumayohope tumayoho, o'no Te Naa nakabetsea." ' " 10 Soo Te Pabe'e ka mu numu ewana mee netamma, "E nakapunne e nakasopedakwatoo. 11 Mu sakwa e nakasopedakwatoo soo hemma mu tukana gi hownne'yoo Te Naa-nakwana. Soo suda te tumatuguna, yise gi besa soonammena, umuoo soo Te Naa gi petzape." 12 Umu oo nakatzimodu ka Te Pabe'e-tzage'etoo mease meeoo ka Te Pabe'e netamma, "U haa'a oo sopedakwatoo mu nanesootuhidu papabe'emu Pharisee mee nananeadu unu sutagonno ka ookow nakase?" 13 Soo Te Pabe'e meeoo mu nanekwegea, "Mu Pharisee nakatsasoopedya. Soo E Naa puusoo saa'a kadoo'oo mu mayugwedooa, umu Pharisee ka gi ooka naka'oedyukuna. Umuoo ka tsa'abu namasuakwa'ne'yoo. Umuoo sukwe natuoona pepu'akwu tsa'abu-wa'ne. Umuoo gi tubootabuedu numu kumma'akoosoo gi tubootabuedu numu tzakadukwa'ne'yoo. Umu Pharisee gi kaaheno numu neyugwemodu. Umu ooonne'yoo numu ka teepu tawaga-kwitoo sawehookwu ka gi ka besa podo meana." 15 Soo Peter yise ka Te Pabe'e meeoo netamma, "U ka natugwengapu na'unnena ne tuukwe." 16 Mee yise soo Te Pabe'e oo nanekwegea, "Umu ume nakatzimodu gisoo besa e nakasopedakwatoona meeoo unakwe. 17 Soo hemma te tukana puu te sapu-kwitoo meana yise kaaheno tsebooegea. 18 Pana soo suda mu unnena ka meeoo tuwazoo mu suda tusooyugwe, oosoo suda mu mayugwe. 19 Tamme ka suda

tusooyugwena sumuna saa'a numu batsadooa, kumanosoo napootamana ka nanodukwana, tuduhana, esayina, suda numu-witu nemadabuena. 20 Ka suda tumatuguna soo numu gi besa'yoo; tooe mu ka mu mooe tumayohope nagepana, oosoo gi besa mu mayugwe-wa'ne'yoo." 21 Soo Te Pabe'e Jesus ka numme tu nakatzimodu-no yise oona wawa'a tubewabe-witoo Tyre noko Sidon-witoo mease o petuga. 22 O'nona yise sumu'yoo wawa'a mogo'ne oo-baa petuse meeoo oo netamma, "E Pabe'e u sakwa e tummatzi, e padu unu tsoapaya'e ooka oo nematzagakwuniku." 23 Pana soo Te Pabe'e yise gi ka wawa'a mogo'ne nanekwege'a. Numme oo nakatzimodu yise meeoo ka Te Pabe'e netamma, "Ka mogo'ne taya, oosoo te nakwi nanetzakwiya'e kemmano'o." 24 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Nu mu Jew numu suu'mu magwetzoigena." 25 Soo wawa'a mogo'ne yise oo-kobena meatzedo petusoo mee'esoo tuwazoo unne, "E Pabe'e, e tummatzi." 26 Soo Te Pabe'e yise oo sukwe nemapoonnena meeoo oo netamma, "Gi nu wawa'a sootummatzi. Numme Jew mu wakwawa'a sadu'u mee ne'a. Mu numu puu tu dooamu tukakwuna tu sadu'u gi maka." 27 Yise soo wawa'a mogo'ne mee punno'o nanekwegea, "Tooe sadu'u pana puu ka hemma nagupenina namaka. U sakwa nuga padu mabesaku u nanumu noko," mee. 28 Soo Te Pabe'e yise ka wawa'a mogo'ne meeoo netamma, "Besa'yoo u e naka'oedyukudu u ka meeoo unnena nu u tummatzikwu. U nobe-kwitoo yise kodyuka nu ka tsoapa mooasoo nematzagakwunihoo," mee'e. Soo mogo'ne padu yise besa mani. 29 Soo Te Pabe'e yise ka numme tu nakatzimodu-no oona mease, ka banunadu Galilee mee naneadu kumi me'a. Soo Te Pabe'e yise ka gibana manepetugase oonahoo katu. 30 Ewa'yoo numu oo-baa petudyipunne, nanakumma'akoosoo tuoe-ga'yoo susumudu toyodu, susumudu gi tubootabuedu, susumudu gi nummedu, susumudu gi apegeadu. Mu tuoegoedu numu no'yoona Te Pabe'e-kumaba natzapookwakute. Soo Te Pabe'e yise no'oko mu mabesaku. 31 Mu numu yise mee nana'unakwe, "Mu gi apeageadu apegea mani, umu gi yuyutsungamodu nummenumme mani, mu totoyodu kaaheno mo mani, mu gi tutubooetubooedu punno'o yaatu poonne mani. Soo Te Naa tubetse besa'yoona tooe gi te Jew numu sapa te sootuha'e." 32 Saa'a yise soo Te Pabe'e numme pumme

nakatzimodu mee netamma, "Nu mu numu sootuha'e. Umu pahe tabeno ooosapa nu-no'yoona, gi hemma tuka. Nu gi mu tayakwuni-wa'ne nuumma ka mu tzuago'e. Umu-matu sumuna mana po-witoo tsea'anooakwu, tamme sakwa mu maka." 33 Numme oo tunakatzimodu yise mee Te Pabe'e netamma, "Tamme gi mu maka-wa'ne'yoo. Tamme gi hownnekoo yaatuoo tukapu mayu-wa'ne'yoo." 34 "Haa'noko tamme tukaba-ga'yoo?" mee soo Te Pabe'e. "Natakwatsukwu'yoo (7) tamme tukaba-gana yise tamme huuhoosoo dudutsekoo pakwe," mee numme ka Te Pabe'e nanekwegea. 35 Soo Te Pabe'e ka numu ewana ka teepu-kooba aata tuungu 36 yise ka natakwatsukwu'yoo tututsekoo tukaba tu mi-wi hemmase, ka pakwe nokosoo, Te Naa-matoo nanesootuha'e, yise ka tukaba tzabokase, ka pumme nakatzimodu mu ewow numu maka tuungu. 37 No'yoona numu yise wutzu'mehoo. Numme oo nakatzimodu ka mu tugupenina natakwatsukwuoo kawona kaanokuhoo. 38 Umu tubetse ewatse'yoo numu yise oe (4000 naana). 39 Soo Te Pabe'e noko yise mu numu nobe-kwitoo tayahoose ka sake-wi tsebooese, ka baa natzemangeka ka Magadan mee naneadu teepu-witoo mea numme pumme nakatzimodu-no.

16:1 Mu nanesootuhidu moohedu ka mu Pharisee noko Sadducees mee nananeadu-nagutu kemmana ka Te Pabe'e nesootzemanasoo oo-baa petuhoose mee oo netamma, "Ka pa'anakwanasoo nanasookwugidu tumadipu ne tzapoonneku, o'no yise numme u naka'oedyukukwu." 2 Te Pabe'e mee mu netamma, "Mu oo sopedakwatoo mooa tabeno besa nuummapunnekwu ka yaa yongona gi tu koomeapunne. 3 Ka yaa togano ka muha nakagoapunne, mu oo sopedakwatoo mooa tomoapunnekwu. Mu mooasoo ka koomeba-witu sopedakwatoo pana mu gi oo nakasopedakwatoo ka teepu manekwuna ka nuka, mu Pabe'e petuse. 4 Mu numu meno'o mommodu suta'yoo mu ka nanabesa e tumadina mumme e tzapoonneku tuunguna, o'no mu e soo'oedyukukwu mee nu unnena. Mu sakwa oo sopedakwatoo nuga hownne'yoona, nu ka Jonah-wa'ne'yookwu. O'nosoo soo Jonah puu pahe tabeno ka pakwe numua-wi'yoose sapa gwetzoise ka teepu-koobasoo tuwazoo nummenumme. Nu Jonah-wa'ne'yookwu. Ooonne'yoona nu ka ya'ese pahe tabeno manepunnese

namayodakwu. O'no yise mu oo sopedakwadookwu, nu yow Mu Pabe'e." 5 Soo Te Pabe'e yise umu-baa'yoona mea numme pumme nakatzimodu-no ka banunadu natzemangeka. Numme oo nakatzimodu ka tukaba ne tunokwuna soomu'wake. Soo Te Pabe'e meeoo ne netamma, 6 "Mu sakwa ka mu Pharisee noko Sadducee tukaba namayana nuutumooe." 7 Numme yise mee nananetamma, "Oosoo meeoo unakwe ka gi tukaba te hanekese." 8 Soo Te Pabe'e oo sopedakwatoo ka ne unnena, yise mee ne netamma, "Mu tookwa gisoo e naka'oedyukute. 9 Mu sakwa tooe gi tukaba-gapana gi suda oo sooyugwepana. Mu sakwa e nakasopedakwatoo, nu mu mabetseakwu. Mu sakwa oo soomayu sumu, nu ewow numu maka manegehoosoo (5) tukaba-gana. Mu oo sooma'yu ka ewow nagupenina muusoo tzoba. 10 Nu mooasoo yise tuwow ewowsoo numu maka, natakwatse'yoo (7) tukaba-gana, mu yise ewowsoo tuwazoo hane ka a nagupenina. 11 Mu sakwa tuwazoo oo sopedakwatoo nu gi tukaba-witu netamma. Mu sakwa ka mu Pharisee noko Sadducee tukaba namayuna nuutumooe." 12 Numme oo nakatzimodu yise ka Te Pabe'e nakasopedakwatoo, oosoo gi ka tukaba-witu netammana pana ne tuukwena gi ka mu Jew numu nanesootuhibu numu tunedyooedu nakabetseapana, umu ka besow ka sutakoo noko mayu'a. 13 Soo Te Pabe'e ka Philippi mee naneadu teepu-wi petuga soo Te Pabe'e ka numme tunakatzimodu meeoo tubenga, "Ha'yoo mu nu-kwitu naka?" 14 Numme tunakakatzimodu yise meeoo ka Te Pabe'e nanekwegea, "Susumudu umu-matu mee u netamma, 'U ka sumuna John, numu baa-wi matzakadu.' Susumudu yise punno'o meeoo, 'U, Ne Naa yadooawabe Elijah mee naneadu, pute Jeremiah mee naneadu, tooe haga tooe sumuna ka umu Te Naa yadooawabe-matu.' "15 Soo Te Pabe'e ka numme pumme nakatzimodu meeoo netamma. "Mu puu ha'yoo e sooyugwe?" 16 Soo Simon Peter oo nekwegea, "U yow Ne Pabe'e. U ka Te Naa Besaa Tooa'a." 17 Soo Te Pabe'e yise meeoo ka Simon Peter netamma, "U Simon, Jonah tooa, soo Te Naa tookwa u sootuhipuna u tunedyooepu. Ooonne'yoona u e nakasopedakwadoo. Sukwe numu gi nu-kwitu meeoo u tunedyooe-wa'ne'yoo. 18 Yaa manakwana nu Peter mee u neakwu, Tupe mee na'unnedu. U tupe-wa'ne'yoo u e tubetse naka'oedyukute, nu yow U

Pabe'e. U ka yaa teepu-koobatu nanesootuhikuna, soo te pa'anakwatu u nakasootuhikwu. O'no numme nanesootuhidu ka Etza'a suda unnepu matzooekukwu. 19 Nu E Besa Pooha-matu-ma u sootuhikwu, u saa'a ewow numu ka nanesootuhibu tunedyooedooa. Soo E Besa Pooha nayadooana mooasoo Te Naa tunemamakwupu, ookow u punno'o mayohonokwu." 20 Soo Te Pabe'e meeoo ne netamma, "Gi meno'o e wahapana nu yow Mu Pabe'e." 21 Soo Te Pabe'e oowe manakwana ooosapa ka umu pumme nakatzimodu mee tuukwegena, "Nu Jerusalem-wi petugase mu Jew numu moohedu e kusedyana e batsakwu. Pana waha tabe mease nu tuusootabuekwusoo." 22 Soo Peter yise seagabatoo ka Te Pabe'e bise oo nesagwikuna mee'e oo netamma, "Nu ka Te Naa-matoo u nanesootuhikukwu. Soo Te Naa u sootuhise u gi nabatsakwu, gi yise meeoo tusooyugwepana." 23 Soo Te Pabe'e yise oo nakasopedakwadoose ka Peter-tamme nakwumanase mee oo netamma, "Gi ookow e tuukwepana. U sukwe numu-wa'ne tusooyukwe ka suta'yoona, u gi ka Te Naa-ma nasoonatza'e." 24 Soo Te Pabe'e yise numme nakatzimodu mee netamma, "Soo tooe haga tooe nuka naka'oedyukudu sakwa mee unne, 'Gi hownne'yoo tooe nu ka Te Pabe'e-koobatoo nabatsase sapa, nu oo nagenokwu.' 25 Tooe haga tooe ka nu-koobatoo nasoomawunina oosoo namagwetzoikwu. Soo tooe haga tooe ka puusoo too'e namagwetzoina puusoo kadoo'oo namayugwekwu. 26 Soo tooe haga tooe ka teepukooba'yoona ewow hee-gana ya'ese soo ewow oo hee-gana gi oo magwetzoi-wa'ne'yoo. 27 Nu, Mu Pabe'e, ka E Naa pooha tooha-kwi ka umu Te Naa tummatzidu toha kakasa-ga-no petuse saa'a ka mu numu nemadabuekwu. 28 Nu togesapa mu tuukwekwu susumudu meno'o yow mu konnodu-matu gisoo tuidu, mu ka Te Naa pooha-toohakwi e gwetzoina poonnekwu."

17:1 Naapahe tabe mease soo Te Pabe'e pihoo tu pupuamu oona kiba-matoo bika, mu oo pupua'amu mee nananeadu Peter-no, James, yise oo wannga'a John. 2 Togesoo ka Te Pabe'e nanesootuha'e oo koba atasoo tubuaga'a, yise pukwi oo namasooana tohawiyanega'a, yise patakwetseapunne. 3 Waha'yoo nanana Moses-no Elijah mee nananeadu

yise oo-baa petuse oo-no yadoo'a. 4 Soo Peter yise meeoo ka Te Pabe'e netamma, "Besa numme ka yaanona, ka oo u soomanakwe numme sakwa pahe tutukutsekoo tatza nobe mu matabuekukwu umme Elijah yise Moses." 5 Togesoo oo yadooawunu oosoo koomeba umu-kooba habagahoo petu. Oonaga'yoona yise soo Te Naa mu yadooe, "E Besaa Tooa unu e soobedyana, besa e masoonammedu, mu sakwa besa a nakabetsea." 6 Umu oo pupua'amu unu nakasui meatzedose oo-matoo nanesootuhigonno. 7 Soo Te Pabe'e umu-matoo mease yise mu tzamase meeoo mu netamma, "Yosuhoo gi suipana." 8 Umu yise yaatu poonnese, soo Te Pabe'e suu'mu yise o. 9 Umu ka giba-ma'yoona sawekese soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Gi haga tuukwepana ka yaanoko mu poonnepu ka e namayodase saa'a mu numu tuukwe." 10 Numme Te Pabe'e nakatzimodu oo tubenga, "Ha'yoo unnena mu Jew numu nanesootuhi moohedu meeoo numu tunedyooe, 'Soo Elijah mooe petugakwu'?" 11 Soo Te Pabe'e meeoo mu nanekwegea, "Oosoo yoo kaaheno manepunne. Elijah mooe petuse hemma e mooe nemabetseabekupu. 12 Mooasoo soo Elijah mu-baa petupu pana mu numu gi oo posopedakwadoo mee'e nu. Umu tooe how tooe Elijah sootunagapu oo batsapu. Umu nuka tuwazoo kusegeana e batsakwu." 13 O'no numme oo nakatzimodu yise oo nakasopedakwadoo soo John Baa-wi Numu Matzakadu tookwa Elijah. Oosoo Te Pabe'e-kobenasoo nanekemmadu. 14 Soo Te Pabe'e bihoo numme pumme nakatzimodu-no ka numu ewa-kwi petugonno sumu'yoo nana ka Te Pabe'e-baa meatzedohoose mee oo netamma, 15 "U sakwa ka e tooa nanesootuhiku masoo ya'ehookayina sumutooe ka numu peta-kwitoo anoakayakwe yise ka baa-witoo wuehooyakwe tuwazoo. Oo manena masoo unu nuummaba wuma. 16 Nu ka umu ume nakatzimodu-baa a bi petuse sapa umu gi a mabesakute." 17 Soo Te Pabe'e mee unakwe, "Mu gi e tubetse naka'oedyukute tooe nu wuna'me yaa mu-baa'yoose sapa. Mu sakwa e naka'oedyuku. Ka naatse yaa nu-baa bi petu." 18 Soo Te Pabe'e yise ka tsoapa ka naatse-nagakoo nematzagakwunihoose, soo naatse yise besa mani. 19 Numme tunakatzimodu ka Te Pabe'e-no oetu watze nehanena mee unakwe, "How yise manena numme gi ka tsoapa nematzagakwuna'e?" 20 Soo Te Pabe'e

mee ne netamma, "Mu gi oo nematzagakwuna'e mu ka gi tubetse tunaka'oedyukuna. Mu sakwa uga ka tubetse tunaka'oedyukuna tooe ka tuutsetse tunaka'oedyukuna sapa mu ka giba nooyooa tuunguna oosoo oo manikwu. Mu ka tubetse tunaka'oedyukuna tooe hemma tooe oo natuunguna o nageakwu." 22 Ka saa'a Galilee-wi ne petugase soo Te Pabe'e mee ne netamma, 23 "Umu e wohomu nu-ma tzakaduse, e batsakwu yise waha tabe mease nu saa'a e ya'e-kwikoo namayodakwu." Numme oo tunakatzimodu suda nakasokwama ka Te Pabe'e meeoo unakwe. 24 Soo Te Pabe'e numme pumme nakatzimodu-no ka Capernaum mee naneadu-wi petuga, soo pabatsekoo nanesootuhi nobe-witu tumasumudoodu ka Peter-baa petuoose mee oo tubenga, "Soo Jesus haa'a punno'o ka nanesootuhi nobe-witu tumanagayakwe?" 25 "Aha soo Te Pabe'e oo manekwu," mee soo Peter oo nanekwegea. Ka nobe Te Pabe'e pukwe'yoo-kwi soo Peter egeagase soo Te Pabe'e mee oo mooe netamma, "Ha'yoo u oetu sooyugwe, Peter? Soo numu-kooba katudu puu gi pummesoo dooamu tunekwa'e, ka tu tumasumudookwi oosoo mu wakwawa'a suu'mu tunekwikwu haa'a?" "Mu wakwawa'a-makoo suu'mu," mee'e soo Peter oo nekwegea. 26 "Nu tookwa ka Te Naa tooana gi tumanaga-wa'ne'yoo," mee'e soo Te Pabe'e. 27 "Pana ta ka tumanagase umu gi taka sutakute." Soo Te Pabe'e ka Peter pakwega tayase, mee oo netamma, "Ka banunadu-kwi petugase saa'a ka u mooe pakwe tutzatsebooana tupa-witu poonne ka u tumayu-ma saa'a ta-kooba tumanaTe Pabe'e pihoo tu pupuamu oona kiba-matoo bika, mu oo pupua'amu mee nananeadu Peter-no, James, yise oo wannga'a John. 2 Togesoo ka Te Pabe'e nanesootuha'e oo koba atasoo tubuaga'a, yise pukwi oo namasooana tohawiyanega'a, yise patakwetseapunne. 3 Waha'yoo nanana Moses-no Elijah mee nananeadu yise oo-baa petuse oo-no yadoo'a. 4 Soo Peter vise meeoo ka Te Pabe'e netamma, "Besa numme ka yaanona, ka oo u soomanakwe numme sakwa pahe tutukutsekoo tatza nobe mu matabuekukwu umme Elijah yise Moses." 5 Togesoo oo yadooawunu oosoo koomeba umu-kooba habagahoo petu. Oonaga'yoona yise soo Te Naa mu yadooe, "E Besaa Tooa unu e soobedyana, besa e masoonammedu, mu sakwa besa a nakabetsea." 6 Umu oo pupua'amu unu

nakasui meatzedose oo-matoo nanesootuhigonno. 7 Soo Te Pabe'e umu-matoo mease yise mu tzamase meeoo mu netamma, "Yosuhoo gi suipana." 8 Umu yise yaatu poonnese, soo Te Pabe'e suu'mu yise o. 9 Umu ka giba-ma'yoona sawekese soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Gi haga tuukwepana ka yaanoko mu poonnepu ka e namayodase saa'a mu numu tuukwe." 10 Numme Te Pabe'e nakatzimodu oo tubenga, "Ha'yoo unnena mu Jew numu nanesootuhi moohedu meeoo numu tunedyooe, 'Soo Elijah mooe petugakwu'?" 11 Soo Te Pabe'e meeoo mu nanekwegea, "Oosoo yoo kaaheno manepunne. Elijah mooe petuse hemma e mooe nemabetseabekupu. 12 Mooasoo soo Elijah mu-baa petupu pana mu numu gi oo posopedakwadoo mee'e nu. Umu tooe how tooe Elijah sootunagapu oo batsapu. Umu nuka tuwazoo kusegeana e batsakwu." 13 O'no numme oo nakatzimodu yise oo nakasopedakwadoo soo John Baa-wi Numu Matzakadu tookwa Elijah. Oosoo Te Pabe'e-kobenasoo nanekemmadu. 14 Soo Te Pabe'e bihoo numme pumme nakatzimodu-no ka numu ewa-kwi petugonno sumu'yoo nana ka Te Pabe'e-baa meatzedohoose mee oo netamma, 15 "U sakwa ka e tooa nanesootuhiku masoo ya'ehookayina sumutooe ka numu peta-kwitoo anoakayakwe yise ka baa-witoo wuehooyakwe tuwazoo. Oo manena masoo unu nuummaba wuma. 16 Nu ka umu ume nakatzimodu-baa a bi petuse sapa umu gi a mabesakute." 17 Soo Te Pabe'e mee unakwe, "Mu gi e tubetse naka'oedyukute tooe nu wuna'me yaa mu-baa'yoose sapa. Mu sakwa e naka'oedyuku. Ka naatse yaa nu-baa bi petu." 18 Soo Te Pabe'e yise ka tsoapa ka naatse-nagakoo nematzagakwunihoose, soo naatse yise besa mani. 19 Numme tunakatzimodu ka Te Pabe'e-no oetu watze nehanena mee unakwe, "How yise manena numme gi ka tsoapa nematzagakwuna'e?" 20 Soo Te Pabe'e mee ne netamma, "Mu gi oo nematzagakwuna'e mu ka gi tubetse tunaka'oedyukuna. Mu sakwa uga ka tubetse tunaka'oedyukuna tooe ka tuutsetse tunaka'oedyukuna sapa mu ka giba nooyooa tuunguna oosoo oo manikwu. Mu ka tubetse tunaka'oedyukuna tooe hemma tooe oo natuunguna o nageakwu." 22 Ka saa'a Galilee-wi ne petugase soo Te Pabe'e mee ne netamma, 23 "Umu e wohomu nu-ma tzakaduse, e batsakwu yise waha tabe mease nu saa'a e ya'e-kwikoo namayodakwu."

Numme oo tunakatzimodu suda nakasokwama ka Te Pabe'e meeoo unakwe. 24 Soo Te Pabe'e numme pumme nakatzimodu-no ka Capernaum mee naneadu-wi petuga, soo pabatsekoo nanesootuhi nobe-witu tumasumudoodu ka Peter-baa petuoose mee oo tubenga, "Soo Jesus haa'a punno'o ka nanesootuhi nobe-witu tumanagayakwe?" 25 "Aha soo Te Pabe'e oo manekwu," mee soo Peter oo nanekwegea. Ka nobe Te Pabe'e pukwe'yoo-kwi soo Peter egeagase soo Te Pabe'e mee oo mooe netamma, "Ha'yoo u oetu sooyugwe, Peter? Soo numu-kooba katudu puu gi pummesoo dooamu tunekwa'e, ka tu tumasumudookwi oosoo mu wakwawa'a suu'mu tunekwikwu haa'a?" "Mu wakwawa'a-makoo suu'mu," mee'e soo Peter oo nekwegea. 26 "Nu tookwa ka Te Naa tooana gi tumanaga-wa'ne'yoo," mee'e soo Te Pabe'e. 27 "Pana ta ka tumanagase umu gi taka sutakute." Soo Te Pabe'e ka Peter pakwega tayase, mee oo netamma, "Ka banunadu-kwi petugase saa'a ka u mooe pakwe tutzatsebooana tupa-witu poonne ka u tumayu-ma saa'a ta-kooba tugahoo."

18:1 Numme Te Pabe'e nakatzimodu ka Te Pabe'e mee'e tubenga, "Haga saa'a ka numme-matu numu oooonakwa besa'yoo ka numme Te Naa-baa ne petugase?" 2 Soo Te Pabe'e yise ka tuutsekoo tuha'akoo tzakwuhoose umu-naga oo tzakwunukuhoo. 3 Yise mee unakwe, "Nu kaaheno mu tuukwekwu, mooe'ugasoo mu nanekwahakwu oo nematzagakwunikwu, mu yise tutugusekoo dooake-wa'ne'yookwu. O'no yise mu ka Te Naa-baa petugadooa. 4 Mu ka tuha'a-kwa'ne manekoo petuse, mu gi numu oooonakwa besa'yoo mee nasooyugwena. Soo tuha'yoo yise e tubetse nakatzimodu-kwa'ne'yoo. O'no yise mu numu-oooonakwa besa'yookwu ka Te Naa-baa'yoona. 5 Mu ka nuga dooamu pua'a-gana, o'no mu nuga pua'a tuwazoo. 6 Soo tooe haga tooe ka umu nuga dooamu suta-kwitoo kwasenona ka mu tuma'emukwase, oosoo oo tuma'emukwana oo-matoosoo kodyukwu. 7 Mu yaa'a teepu-koobatu numu ewa'yoo gi toge-tamme nakwasenodu, saa'a mu tuma'emukwana mu-matoosoo kodyukwu. 8 Nu sakwa e-mi sukwe tseka'a yise gi ka suda namanedu mahane. Besa'yoo ka sumuoosoo mi-gana Te Naa-baa petugase, gi

waahoo mi-gana ka ooosapa nikatu-kwitoo wue. Nu sakwa e kuku sukwe tseka'a ka gi togekoo podo meana. Besa'yoo ka sumuoosoo kuku-gana Te Naa-baa petugase, gi waahoo kuku-gana ka ooosapa nikatu-kwitoo wue. 9 Nu sakwa tuwow e pooe sukwe tsepata ka gi togekoo soopoonnena. Besa'yoosoo ka sumuoosoo pooe-gana Te Naa-baa petugase, gi waahoo pooe-gana ka ooosapa nikatu-kwitoo wue. 10 Mu sakwa gi e dooamu matu suda matugupana mu toha kakasa-gakoo, Te Naa tummatzidu, ooosapa Te Naa-baatu, e dooamu mabetseana mu nanesootuhiku. 12 Mu sakwa ekow nakasopedakwatoo, soo nana puu ka ewow tu seepu hee-gana, sumuoo watzekuse, oosoo ka mu ewow tu seepu ma'wukase ka sumuoo watekakwu. 13 Yise ka oo mayuse ka mu ewow gi nawatzekudu oooonakwasoo besa oo-matoo soonammekwu. 14 Soo Te Naa punno'o ooosoo tamme-koobatoo ka umu pumme dooamu nawatsekukwuna gi petzape. 15 Ka tunaka'oedyukudu-matu suda pumme matuguse, u sakwa oo tuukwe gi numu nakana. Oosoo ka u nakabetseana, o'no u oo magwetzoikwu. 16 Pana ka gi ume oo nakabetsea, u sakwa sumuoo tooetoo waahoo u pupua'amu-matu bikase onosoo apegea. O'no mu numu u-notu u nakase oo wahakwu. 17 Oosoo ka gi mu nakabetseana, mu sakwa ka mu nanesootuhidu-baa petugase oo waha. Ka gi mumme oo nakabetsea, mu sakwa oo tsasoopedya. 18 Nu kaaheno mu tuukwe, mu ka sumuoo numu meeoo neyugwese, soo Te Naa te pa'anakwatu punno'o ooosoo. 19 Nu tuwazoo sumubatu kaaheno mu tuukwekwu, ka waahoo mu nagatu ka Te Naa-matoo nanetsagwayina, soo Te Naa mu nakasootuhikwu. 20 Ka waahoo tooetoo pihoo nanano sumuse ka nuka mu naka'oedyukuna nu-matoo mu nanesootuha'e nu umu-no'yookwu." 21 Soo Peter yise ka Te Pabe'e mee tubenga, "Ne Pabe'e, huu sakwa nu ka e pua'a suda nuka matugu oo soomu'wa'yi? Natakwatsukwu (7) haa'a?" 22 Soo Te Pabe'e meeoo oo nanekwegea, "Tooe hano sapa oo matuadyigena yise ka ooka oo nemakodyukuyakwe tamme sakwa ooosapa punno'o oo soomu'wano. 23 Soo numu-kooba katudu puu ka mu pumme tummatzidu kutzina oo soogwa'e. 24 Sumu'yoo nana ka numu-kooba katudu-baa nabi petu, tubetse ewow oo nakutzikudu gi hownnekoo oo tumanagakute. 25 Soo numu-kooba katudu yise meeoo oo netamma, 'U nodukwa, u

doodooamu, no'oko hemma u hee-ga-ma u tumukwu, u ka gi hownnekoo punowsoo e tumanagaku-wa'ne manepunnena.' 26 Soo nana ka numu-kooba katudu meeoo netamma, 'U sakwa e sootuhina, gi nuga hemma-ma tumupana. Nu sakwa tooe hownnekoo dooe no'oko punowsoo u tumanagaku.' 27 Soo numu-kooba katudu oo nakasootuhise meeoo oo netamma, 'Gi hownne'yoo tooe u ka gi punowsoo e tumakodyukupana. U sakwa meno'o nobe-witoosoo kodyuka.' 28 Soo nana ka numu-kooba katudu tutuha soobedya yise mease sumuoo numu tapoegea huutsekoo pumme nakutzikudu. Oo-ma tzakaduse oo tooe matsongakwadyabe. 'U sakwa ka nuka u nakutzikuna e tumanagaku,' mee oo netamma. 29 'Nu gi hownnekoo meno'o u tumanagaku-wa'ne'yoo pana nu saa'a no'oko tooe hownnekoo tooe ooka u makodyukudooa. U sakwa tutuha e soobedya.' 30 Pana oosoo gi tutuha oo soobedyana ka nana wutuma tu nakutzina oo tumanaga-witoo tooe. 31 Mu numu-kooba katudu tummatzidu ka nana manena poonnena suda oo soobedya. Umu ka numu-kooba katudu-baa petugase ka nana manena oo tuukwe'e. 32 Soo numu-kooba katudu ka nana nabatoo bise, meeoo oo netamma, 'U suda manakwe. Nu mooasoo meeoo u netammapu, "Gi hownne'yoo tooe u gi ka u nakutzina tumanagapana." 33 U puu ka u pua'a gi tutuha soobedya ka ume oo nakutzikute. U sakwa tutuha mu numu u soobedyana sootuhi, nu puu tutuha u soobedyana u sootuhipu.' 34 Soo numu-kooba katudu ka sutakoo nana besa tu matugukwuna gi petzabepana oo wutuma tuungu, no'oko tu nakutzina oo tumanaga-witoo tooe. 35 Tamme ka te pupua'amu suda tamme matugupu gi soomu'wana soo te tuma'emukwana tamme-matoosoo kodyukwu."

19:1 Soo Te Pabe'e Jesus ka mu numu tunedyooemakwuse Galilee-wi'yoona mea, ka teepu Judea mee naneadu-koobatoo. Te Pabe'e ka meana ka hooodu Jordan mee naneadu mangeka. 2 Ewa'yoo numu yise oo nagekase soo Te Pabe'e Jesus yise mu mabesakute. 3 Mu Pharisee Te Pabe'e-baa petuse oo too'e nekwesekuna, ka numu nanodukwa napoonnekwuni-kwitu. 4 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu nanekwegea, "Mu ka tuneana o'nosoo ka Te Naa numu pudu manumudoose meeoo

na'unakwe, 'Nu ka nana noko mogo'ne manumu-doopu. 5 Soo nana-no mogone ka nanodukwadoose tu naanapu'amu-kooba'yoona mease umu yise sumuoosoo numu-wa'ne'yoo.' 6 Soo Te Naa mee'e soo numu ka nanodukwadoose sakwa gi napoonnekwunipana." 7 Umu Pharisee yise meeoo ka Te Pabe'e netamma, "How yise soo Moses mooasoo ka meeoo tunetammana, 'Soo numu ka napoonnekwunikwuse tubope-makoo napoonnekwuna'e?' "8 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu nanekwegea, "Mu ka gi Te Naa nakabetseana ooonne'yoona soo Moses meeoo mu tunetammakute mu ka napoonnekwunikwuse tubope-makoo napoonnekwuna'e. Pana ka Te Naa numu pudu manumudoo-kwi manakwana meeoo nayadooa ka nanodukwadoose gi napoonnekwunipana." 9 Soo Te Pabe'e Jesus yise meeoo tuwazoo mu netamma, "Soo numu ka tu nodukwa poonnekwunise tooe gi kumma'akoosoo nana-no oo tuma'emukwa sapa ka kumma'akusoo nodukwadoose ma'emukwa. Oosoo suda tumatugudu." 10 Numme Te Pabe'e nakatzimodu mee ka Te Pabe'e netamma, "Numme sakwa gi uga nodukwadoopana sumuna puu numme saa'a napoonnekwunikwu." 11 Soo Te Pabe'e mee ne netamma, "Susumudu numu gi hownnekoo nanodukwadoo-wa'ne'yoo umu ka tooe hownnekoo tooe namaniyahapugana, susumudu punno'o numu gi nanodukwadoo umu ka Te Naa suu'mu sooabegana. Gi no'yoona numu ka eka meeoo na'unnedu nakabetsea-wa'ne'yoo." 13 Mu numu tu dooamu ka Te Pabe'e-baa bi petudyakwe ka umu oo nanesootuhiku tuunguna mu sootuhi mee oo netammana. Numme Te Pabe'e nakatzimodu mu numu nesagwikute ka oo mu manakwe. 14 Pana soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Gi mu numu ka mu tu dooamu bi petudu nesagwikupana. Nu mu tutugutsekoo dooake nanesootuhikukwu umu-wa'nekoo sokwama-gakoo soo Te Naa besa dooamu-ga'yoo." 15 Soo Te Pabe'e yise mu dooake nanesootuhikuse umu-ma pooha matugumena mu sootuhina yise umu-baa'yoona mea. 16 Sumu'yoo nana ka Te Pabe'e-baa petuga mee tutubenguna, "U tubetse besa'yoo nana ha'oo besa sakwa tuwow nu manese namagwetzoi?" 17 Soo Te Pabe'e mee'e oo nanekwegea, "U sakwa gi nuka ka besa-witu tutubengapana, soo Te Naa suu'mu besa'yoo. U ka soonamagwetzoina u

sakwa ka Te Naa unnepu suu'mu nakabetsea." 18 "No'oko haa'a?" mee soo nana ka Te Pabe'e tutubenga. Soo Te Pabe'e meeoo oo nanekwegea, "Aha. U sakwa gi numu batsapana, gi numu nowuakupana, gi tuduhapana, gi esayipana numu-witu 19 besa tu naa noko tu pea sooyugwena. U sakwa unu mu numu-no nanasoobedya, mummesoo nasoobedya-kwa'ne." 20 "Mooasoo nu ka a nabotugu-kwa'ne tumaduku," mee soo nana, "Nu haa'a namagwetzoikwu?" 21 Soo Te Pabe'e mee'e oo nanekwegea, "U sakwa no'oko u hemma-ma tumuse ka u nahemena ka mu tutuha manedu hanekuse, o'no yise u ewow hee-gakwu ka Te Naa-baa'yoona. O'no u yise e nakatzinummekwu." 22 Soo nana ka ewow hee-gana suda oo nakasoonammekuna mea. 23 Soo Te Pabe'e numme pumme nakatzimodu mee netamma, "Nu kaaheno mu tuukwekwu. Soo ewow hee-ga'yoo numu unusoo manena namagwetzoikwu. 24 Gi hownnekoo soo ewow hee-ga'yoo numu puusoo namagwetzoi-wa'ne'yoo." 25 Numme ka Te Pabe'e meeoo unakwe oo nakase mee'e punno'o unakwe, "Hownnekoo soo numu tutuha manedu namagwetzoikwu?" Numme meeoo sokwama soo ewow hee-ga'yoo numu besa nasootuhipuna namagwetzoa'e. 26 Soo Te Pabe'e ne poo'nekwunihoose mee ne netamma, "Gisoo mu e nakasopedakwadoo, mu gi muusoo namagwetzoi-wa'ne'yoo. Soo Te Naa suu'mu mu magwetzoikwu." 27 Soo Peter yise meeoo oo netamma, "Numme no'oko hemma ne hee-gana ma'wugese ume nageke. Hemma yise numme hee-gakwu?" 28 Soo Te Pabe'e yise mee'e ne nanekwegea, "Nu kaaheno mu tuukwekwu. Ka teepu atasoo manekese, nu ebe te pa'anakwa'yoona numu nemadabuekwu, mu yise e nakatzimodu punno'o no'oko mu (12) Jew numu nemadabuekwu. 29 No'yoona numu tu nobe ma'wukadu, tu nanumu, tu hemma, no'oko tu hee-gana, tu doodooamu, tu tubewabe, ka nuka nagena, ewowsoo besa no'obatusoo nasootuhikwu ka gi moobegwaga ka gwetzoibu-ma besa'hoo nasootuhikwu. 30 Umu yaa'a teepu-koobatu meno'o numu moohedu, saa'a ka Te Naa-baa'yoona gi hee manepunnekwu. Umu meno'o gi maawa'ne'yoo yaa'a teepu-kooba manepunnedu, ka Te Naa-baa'yoona numu moohedooa."

20:1 Te Pabe'e togesoo te tunedyooemena. Esoo tamme oo tunedyooena

ka Te Naa umu pumme tummatzidu besa sootuhi-witu mee yise oo netamma, "Soo Te Naa ka nana-wa'nesoo puu ka awamooasoo mu numu tu tubewabe-witu a pooe tzaboka tuungu. 2 Esoo nana puu ka pumme tutzabokakudu tunemanagakute umu yise oo ne'oedyukute. 3 Saa'a oogowsoo awamooa soo nana tubewabe hee-ga'yoo ka mu numu-nagatu gi hemma how yugwedu natummatzibu wategase mu 4 mayuse meeoo mu netamma, 'Mu sakwa e tutzabokaku. Nu saa'a mu tumanagakudooa.' 5 Ka tabeno tu manekese tu yongokese tuwazoo ooosoo tuwazoo manakwe. 6 Gisoo tu taba egeaga'a soo nana tuwazoo measesoo ewasoo numu gi hemma howyugwedu too mayuse mee mu netamma, 'Mu haa'a tabewano yow?' 7 Umu yise meeoo oo nanekwegea, 'Aha, gi dea'a haga ne natummatzi tuungu.' 'Mu sakwa nuka tummatzi,' mee yise soo nana mu netamma. 8 Ka tu nayakwengase soo nana tubewabe-ga'yoo ka umu pumme tummatzidu moohedu mee netamma, 'No'oko umu nuka tummatzigonnodu mu bise mu tumanagakuhoo. U sakwa ka umu nakwi petudu mooe tumanagakuhoo, o'no yise mu susumudu ooosoo ka umu mooe'ugasoo petudu tumanagaku tuwazoo.' 9 Umu numu nakwi petudu ka umu mooe'ugasoo petupu no'okosoo saa'a tumunagaku. 10 Umu mooe tutummatzi petudu numu oooonakwakoosoo natumanakakukwu mee sokwamapunnepana, umu no'yoona nanano'okosoo natumanakakuhoo. 11 Mu mooe tutummatzi petupu ka nana tubewabe-gakoo nesootzema mee unnena. 12 'Ha'oo manena mu ne-nakwi petupunnedu numme no'okosoo natumanakakute? Numme yise tabewano yow tooe kootuise sapa umu nokosoo natumanakakute.' 13 Soo tubewabe hee-ga'yoo yise mu naka ka mu nenisago'e ka sumuoo umu-matu mee netamma, 'E pua'a, nu kaaheno u tumatugukute. Nu ooka u gea ka ume e tuukwe-kwa'nesoo. 14 Mu sakwa mumme e gea-matoo besa sokwama. Nu meeoo mesoo tusoohanena sumu no'okosoo mu mesoo tumanagakute. 15 Esoo u natumanakakuna nugatu. U sakwa gi moogoo tusooyugwepana, nu ka no'oko numu sootuhina tooe gi haa'no mu tutzabokase sapa numu no'oko tumanagakute.' 16 Umu yaa'a teepu-koobatu meno'o numu moohedu saa'a ka Te Naa-baa'yoona gi hee manepunnekwu. Umu meno'o gi maawa'ne'yoo yaa'a teepu-kooba manepunnedu ka Te Naa-baa'yoona numu moohedooa." 17 Soo Te Pabe'e

yise ka Jerusalem-witoo meana, numme tunakatzimodu bikase meeoo ne tuukwe, 18 "Jerusalem-wi te petugase mu numu-kobenatu yadooadu nu-ma tzakadukwu, o'no yise umu wakwawa'a-matoo e tzakakase yise umuoo nuka batsa tuungukwu. 19 Umu wakwawa'a yise e nasootzamekukwu e wupagetana yise e batsakwu. Nu yise saa'a waha tabemease tuusootabuese namayodakwu." 20 Mu nawanga'a James-no John pea o ka Te Pabe'e-baa petuga. 21 Soo Te Pabe'e yise mu pea meeoo tubenga, "Ha'yoo u unnena yow?" Soo mu pea yise meeoo ka Te Pabe'e netamma, "Ha'oo sakwa umu e doodooamu saa'a ka u-baa manepunnena ka numu u nemadunaga meakwuse?" 22 Soo Te Pabe'e meeoo mu waahoo oo doodooamu netamma, "Mu gi a nakasopedakwatoo ka putoogoo e meakwuna. Nu nabatsakwu. Mu haa'a tooe punno'o oo-toogoosoo mea-wa'ne'yoo?" mee. Mu waha'yoo yise ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Numme sakwa punno'o u-kwa'nesoo mesoo mane." 23 Soo Te Pabe'e mee'e mu nanekwegea, "Aha, mu nu-koobatoo nabatsakwu, mooasoo soo Te Naa oo nemamakwupu. Pana nu gi ka mu numu-kobena mu neyugwewa'ne'yoo." 24 Numme Te Pabe'e nakatzimodu mu unnena nakana ka mu James noko John unu nakasagwikute. 25 Soo Te Pabe'e yise meeoo ne netamma, "Mu sakwa gi ooosapa numu-kooba nasooyugwepana ka yaa teepu-kooba'yoona. 26 Mu sakwa no'oko numu tummatzino, nu-kwa'ne. Nu puu ka yaa'a mu-baa petuse no'oko numu tummatza'e. Pudusoo nu mu numu-koobatoo nabatsakwu, o'no saa'a yise nu mu numu gwetzoibu-ma gi moobegwagakoo sootuhidooa." 29 Soo Te Pabe'e numme pumme nakatzimodu-no ka Jericho-wi'yoona mease ewa'yoo numu ne nakwisoo meadape. 30 Oonow yise ka po-kumaba waha'yoo gi tutubootabuedu nanana yugwe. Umu ka Te Pabe'e pukumi mea oo nakana oo nanetsagwaya'e mee unnemo'o, "Ne Pabe'e ne nanesootuhiku." 31 Mu numu mu nakadu mu nesagwikute meeoo mu netamma, "Mu gi unnepana." Pana umu yise ka Te Pabe'e pabasoo yadooeyakwe, "Ne Pabe'e ne nanesootuhiku." 32 Soo Te Pabe'e yise yoo'i petugase namatoo mu ba'e ka puba mu pepetuhoose mee soo Te Pabe'e mu tubenga, "Hownnekoo natummatzibu mu sookwa'e?" 33 Umu gi tutubootabuedu nanana yise meeoo ka Te Pabe'e netamma, "Numme gi tutubootabuena yaatu ne

poonnena soogwa'e." 34 Soo Te Pabe'e tutuha mu nakasoobedyana mu pooe-kooba matuguse. Umu yise tubootabue mamanikwate ka Te Pabe'e naka'oedyukuna. Umu naana yise ka podo Te Pabe'e-nakwi memea.

21:1 Soo Te Pabe'e numme pumme nakatzimodu-no ka Jerusalem mee naneadu-kwitoo mea'a. Soo giba Olive mee naneadu oo-tzage'e. Ka Bethpage mee naneadu-tzage'e numme petuga. 2 Soo Te Pabe'e yise waahoo numme pumme nakatzimodu-matu mee netamma, "Mu sakwa yaatoo ne ma'wukase ka Bethpage-witoo manekakwate. Onoko mu sumuoo tzagaze tooa'a-gakoo oo natzakunadu mayukwu. Oo tzadopase, nu-matoo oo wetzakake. 3 'How mu mu yugwekwu?' mee ka mu numu mumme tubenga, mu saa'a mee mu netammadooa, 'Te Pabe'e mu soogwina, oosoo saa'a mu makodyukudooa.' "4 O'no soo Te Naa yadooawabe tubotugupu mee na'unakwe ka meno'o Te Pabe'e manekwuna. 5 "Mu sakwa mu numu Jerusalem-wi nonobe-gakoo tuukwe soo mu-kooba katukwudu mu-baa petukwu tzagaze tooa'a-gakoo-kooba katuna. Esoo mu tumayohope ka numu nanapupua'amu-gakwuna wahadu." 6 Umu waha'yoo naana yise ka Te Pabe'e tumayohoku. 7 Umu ka tzagaze nadooa'a ka Te Pabe'e-baa wetzaka petuse oo nasonatugukuse, soo Te Pabe'e yise oo-kooba tsebooese, oo-kooba katuno'o. 8 Ewa'yoo numu tu wunagapu ka po-kooba wupatzetagonno susumudu numu punno'o sunngabe ma'na ka Te Pabe'e-kobena tuoonana oo-ma oo podokute. Umu ka umu-kooba katudu ooosapa yoo tumatuguna besa oo sooyugwena yoo oo tumayohoku tabu'a. 9 Ewa'yoo numu yise Te Pabe'e na'ooonakwatu oo netubetseya'ena ewa unnegonno, "U yow Ne Tubetse Pabe'e, ne magwetzoidu. U meno'o numme-kooba katudu ka te namooatupu Davidwa'ne'yoo, numme besa sokwama ka Te Naa-matoo, ka numme-matoo ume oo tayase. Soo Te Naa u tubetse sootuhikwu. Soo Te Naa saa'a puusoo ne magwetzoidooa." 10 Numme ewa'yoo ka Jerusalem-wi petugase ka Te Pabe'e-no, mu numu otuoo yise ne poonnese mee ne tubenga, "Haga masoohoo?" 11 Numme ewa'yoo mu numu ka Te Pabe'e-notu meeoo mu nanekwegea, "Yow esoo Te Pabe'e Jesus ka Nazareth mee naneadu-kwitu ka Galilee mee naneadu teepu-koobatu

kemmana." 12 Soo Te Pabe'e ka Jerusalem-witoo mea, yise ka pabow nananesootuhi nobe-tzage'e kodyu petuga. Mu weehoo-ma tumudu poonne. Tu hemma tsanabedona, tu weeho-ma tumugonno tuwazoo. Soo Te Pabe'e yise ka hemma pukooba mu tuoona-na manapow, ka mu kadunoo tuwazoo, yise oekoo mu numu matzayubow. Soo Te Pabe'e meeoo mu netamma, "Mu ka nobeana gi-matoogoo meapana. Esoo pukwi'yoona tu nananesootuhina." Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "O'nosoo soo Te Naa yadooawabe ekow botugupu, 'E nobe pukwi'yoona no'obatusoo numu nanesootuhina.' Meno'o mu yise mi'yoona nanatuduha." 14 Umu gi tutubootabuedu, mu toyomodu ka Te Pabe'e-baa petudyakwe ka pukwi'yoona mu nanesootuhi-kwi'yoona soo Te Pabe'e yise mu mabesakumena. 15 Mu Jew numu tutunehanedu oo poonne ka nanabesa Te Pabe'e pooha manakwe yise tuwow ka mu doodooake naka ka papaba ooka mu nesookwuga'e, "U yow Ne Pabe'e ne magwetzoidu. U tubetse besa'yoo." Mu tutunehanedu yise mu nakasagwa'ekute. Umu yise ka Te Pabe'e meeoo ohobu netamma, "U sakwa ka mu doodooake u'newununa nedyooihoo." 16 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Mu ka sumuna oo sopedakwatoo o'nosoo Te Naa yadooawabe meeoo tubotugupu, 'U, Ne Naa mu tutugutsekoo doodooake besa ume nemadabue tuungu.' "17 Soo Te Pabe'e yise Bethany-witoo mease oonow tooi. 18 Ka oo moo'a awamooa, soo Te Pabe'e numme pumme nakatzimodu-no ka Jerusalem-tamme mea. 19 Soo Te Pabe'e ka meana, ka sunngabe Fig mee naneadu poonnese, oo-tamme mea ka tzuayaena. Unu sunngabe naka-ga'yoo gi pooe-ga'yoo. Soo Te Pabe'e yise ka sunngabe meeoo netamma, "Gi gea hannano'o u pooedooa-wa'ne'yoo." mee. Soo sunngabe yise pasahoodooe. 20 O'no numme Te Pabe'e nakatzimodu ka sunngabe pasahoose oo poonnepunne, numme ka Te Pabe'e mee netamma, "Uune! How manena soo sunngabe yabesoo pasa?" mee'e. 21 Soo Te Pabe'e yise meeoo ne netamma, "Mu sakwa a nakasopedakwadoo mu ka Te Naa naka'oedyukwu, gi waha-tamme tusooyugwepana soo Te Naa mu nakasootuhikwu ka mu nanesootuha'e. Mu ka tunaka'oedyukuna, mu punno'o nu-kwa'nesoo mesoo manakwe. Ka ooka mu natuungu, oosoo yise oo-toogoo manekwu. Mu unu pooha-ga'yoo. Gi hee unu manepunnekwu.

22 Mu ka tunaka'oedyukuna ka Te Naa-matoo nanetzakwiya'ena, Te Naa mu nakasootuhikwu." 23 Soo Te Pabe'e ka pukwi'yoona mu nanesootuhi-wi petugase mu numu tunedyoo'e. Mu Jew numu tutunehanedu ka Te Pabe'e-baa petuse mee oo tubenga, "Haga pooha tunetamma-toohakwi u yoo manakwe?" 24 Soo Te Pabe'e mu nekwegea, "Nu ka John-witu mu mooe tuukwekwu. Mu ka kaaheno e nanekwegease, o'no yise saa'a nu punno'o haga pooha-toohakwi 'yoo nu e manena mu tuukwekwu. 25 Haga ka John meeoo netammana oosoo numu baa-wi matzaka, soo Te Naa God, pute oosoo puusoo oo sukwe manakwe?" Mu tutunehanedu yise puusoo nanano apegeagonnose, mee unakwe, "Tamme ka mee'e unnese, 'Soo Te Naa God ka John meeoo netamma.' Pana soo Te Pabe'e meeoo te netammakwu, 'How yise manena mu ka John gi nakabetsea?' 26 'Pana soo John puusoo oo manakwe,' mee te unnese, mu numu punno'o te kusekeakwu, soo John Te Naa nayadooawabe mee oo netammana oo naka'oedyukuna." 27 Umu yise mee ka Te Pabe'e nanekwegea, "Numme gi oo sopedakwatoo." Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Nu punno'o gi mu tuukwe-wa'ne'yoo ka haga pooha-toohakwi, e pooha ma'nawena. 28 Nu mu natugwengakwu, o'no saa'a mu e tuukwe hanotu umu-matu kaaheno manepunne. Waha'yoo tootooebetse tu naa-no nobe-ga'yoo. Soo mu naa sumuoo tu tooa mee netamma, 'U sakwa yaa tabeno ka te tubewabe-witu hemma how yugwega.' 29 'Gi nu,' mee oosoo ka tu naa nema'ese sapa saa'a mease ka tubewabe-witu hemma mahane. 30 Soo mu naa yise ka sumuoo tuwazoo tu tooa meeoosoo netamma, 'U sakwa ka te tubewabe-witu hemma oo tummatzi.' 'Unudooe e naa,' mee unnese sapa gi oo-toogoo manakwe. 31 Hanotu umu-matu ka tu naa nakabetse'a?" "Soo mooe'ugasootu," mee'e mu numu tutunehanedu ka Te Pabe'e nanekwegea. Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Nu kaaheno mu tuukwekwu, umu numu tuma'emukwadu ka nuka oedyukuna, mu ka Te Naa-baa petugakwu, mu nananesootuhidu mee naneyugwedu punno'o sakwa e naka'oedyuku manese mu punno'o Te Naa-baa petugakwu. 32 Ka John mu-baa petugase ka Te Naa besa po-witu mumme oo tuukwe'e, mu gi oo nakabetse'a. Mu tuma'emukwadu mee mu netammana suu'mu ka suda tu mamanenona nemawunina oo nakabetse'a. Mu yise mu poonne

pana gi umu-wa'nesoo manakwe. 33 Nu yaa meno'o mu tuukwekwu ka nana tubewabe hee-ga-kwitu. Oosoo nana mooe tumasu'akese yise oo na'ooonnakwitoo kooduadoose yise oo-toogoo tubane nobe-too. Ka tu tumasua-matu mu numu tunemanagakuse ka ooka mu mabetseakwukwitoo, yise oona kwinga'a mea. 34 Ka tu tumasuana kwasuse, soo tumasuadu ka sumuoo tu tummatziwabe umu-matoo taya. Oo naamookwitu a tupooe oo hane tuunguna. 35 Mu numu yise ka pumatoo natayadu petugase oo wupagetahoose gi a tupooe-matu oo hanekupana oo tayakwunihoo. 36 Soo tumasuadu ewowsoo umu pumme tummatzidu oetoosoo taya pana umu tumasuape mabetseadu mu goehoo tuwazoo. 37 Nakwitoo yise ka tu besa dooa umu-matoo taya mee tusooyugwena, 'Umu sumuna besa e besaa tooa matugukwu.' 38 Pana umu tumasuape mabetseadu oo tooa pu-baa petuse mee'e nananetamma, 'Esoo numu ka tubewabe hee-gea manekwu tamme sakwa a batsase, o'no tamme ka tubewabe hee-gakwu.' 39 Umu yise ka tabewabe-wikoo oo matzatseboogese oo batsahoo. 40 Ha'oo soo tabewabe hee-ga'yoo, ka umu ookow mabetseadu yugwekwu ka umu-baa petugase?" mee soo Te Pabe'e tutubenga. 41 "Oosoo ka mu tuma'emukwana umu-matusoo makodyukukwuse kadoo mu mayugwekwu ka mu sutakoo. Ka penakwa tumasuase yise kukumma'akoosoo ka tu tumasuape mabetsea tuungukwu, kumma'a'yoosoo oo tubewa-kooba tumasuase oo naamookwitu oo hanekukwu," mee'e umu ka Te Pabe'e nanekwegea. 42 Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Nu mu tuukwekwu mu gi ka Te Naa-baa'yookwu mu ka gi e naka'oedyukuna. Mu numu nuka tubetse naka'oedyukudu suu'mu Te Naa-baa'yoona numu moohekwu. Mu oo sopedakwatoo ka o'nosoo Te Naa nayadooawabe mee'e nu-kwitu botugupu-ga'yoo, 'Mu tupe nobe-toodu puu ka sumuhoo tupe moodyise, soo mu tumoodyina tookwa gi pumme wuni-wa'ne'yoo o ka nobe madipunnedu.' Nu yow oosoo nanetammadu tupe Te Naa nobe madipunnedu. 44 Nu yow ookow tupe-kwa'ne'yoo. O'no mu gi nuka naka'oedyukudu kadoo namayugwekoo. Ka numu nanemadabuekwu-kwi oo manepetuse umu gi e nakaheesoobedyadu kadoo'oo namayugwekwu." 45 Mu Jew numu tutunehanedu ka Te Pabe'e meeoo pumme natukwenga nakase umu oo

nakasopedakwatoo soo Te Pabe'e tookwa umu-witu netamma. 46 "Hownnekoo sakwa tamme oo wutumahoo?" mee'e mu tutunehanedu sokwamapana mu tutunehanedu ka mu numu-ma suipunnena ka mu numu Te Pabe'e ka Te Naa yadooawabe mee'e oo oedyukuna.

22:1 Soo Te Pabe'e yise mu natugwengasoo tuwazoo meeoo no'obatusoo numu nasootuhikwu gi Jew suu'mu mee yise tuukwe'e. 2 "Nu mu natugwengakwu ka numu-kooba katudu-kwitu. Soo numu-kooba katudu numu ewa tukakukwu ka tu too nodukwadookwuse. 3 Ka tu nanumusoo numu-kooba katudu ewa tukakwu-kwitoo bina, umu pumme tummatzidu umu tayase mee'e mu tuukwe'e saa'a, mee mu netammana, 'Nu mooasoo tubatsase ka e tooa na'ewa tukakukwuna mamakwupunne. Mu sakwa yabesoo nu-matoo kemma.' 5 Pana umu oetoo oo nanumu oo tubina gi oo nakaheesoobedya. Sumu'yoo tu tubewabe-witoo meahoo, sumu'yoo punno'o hemma how yugwega. 6 Mu susumudu yise ka mu numu-kooba katudu tummatzidu wohonena, mu goehoo. 7 Soo numu-kooba katudu gi ka mu numu pumme tummatzidu oo pumme mu yugwena petzabena, tu tukwutumadu ta'ya, umu yise mu nobe tuni tuungu. 8 Ka umu pumme tummatzidu yise mee'e netamma, 'Soo e tooa nodukwadookwuno'o na'ewa tukakwudu mooasoo namamakwupunne. Umu yise e nanumu oetoo e tubina nagutza besa nanasooyugwe, gi kemma. 9 Mana po-witoo mease tooe haga tooe nu-baa tuka tuungu, oo soomanedutooe.' 10 Umu oo tummatzidu yise mease no'oko numu tu poonnena tooe ka numu-kooba katudu nobe-kwi bi petu. Saa'a ewa'yoo numu oe manepetu. Umu yise namebatu susumudu bebesa'yoo susumudu too suta'yoo. Umu yise pukwi tu namasooakwuna nahemese yise na'ewa tuka. 11 Soo numu-kooba katudu oe petuoose sumuoo nana mayuhoo gi namabetzapedu. 12 Mee oo netamma, 'E pua'a, ha'oo u gisoo namabetzapepana yow numu-baa?' Soo nana gi hownnekoo oo nanekwegea. 13 Soo numu-kooba katudu yise umu pumme tummatzidu mee netamma, 'A tzakunase mabe ooosapa unu togano-kwitoo a tzakwuni, umu mabetuoo ooosapa suda sokwamana sagwipunnedu.' "14 Soo Te Pabe'e yise meeoo, "Nu ewow numu bipana huu'yoosoo oo-toogoo namabetzapedu suu'mu ka Te Naa ewa tukakwukwi'yookwu." 15 Mu Pharisee yise tunehanese ka Te Pabe'e unne-makoosoo oo nemadihookwu, mee oo-toogoo tunehane. 16 Ka tunehanese mu punotusoo mu wakwawa'a numu pabe'e Herod mee naneadu-notu nanana ka Te Pabe'e-matoo tayase umu yise mee'e ka Te Pabe'e netammana, "U tubetse besa'yoona mu numu Te Naa-witu besa tunedyoo'e. U gi numu tutzeadu yise gi tuwazoo u numu nesootzemadu oo namanedu u gi heesoobedyadu. 17 Numu pabe'e natumasumudookuyi-kwitu hayoo u sooyukwe mee numme u tubengagese?" 18 Soo Te Pabe'e mooasoo oo sopedakwatoopunne ka pumme mu nemadikwuse yise meeoo mu netamma, "How yise mu manena e too'e nemooaga? Mooasoo mumme gi e watzekupunne sapa mu e too'e nemada'e. 19 Ka namasumudoona a haneku." Umu tu tumasumudoona-matu oo gea. 20 Soo Te Pabe'e ka tumasumudoope pumme mu gease meeoo mu tubenga, "Haga ma-ma namanaka yise haga naneana tuwow ma-ma nabo'o?" mee. 21 Umu yise meeoo, "Mu wawa'a pabe'e namanagana ma-ma, oo neneana tuwow ma-ma nabo'o," mee. Soo Te Pabe'e yise meeoo tuwow mu netamma, "Tamme sakwa mu wakwawa'a numu pabe'e geasoo, umuoo nanumu tumadabuena. Tamme puu Te Naa tumadabuena Te Naa yise te hee-ga'yoo." 22 Umu ka Te Pabe'e unnena nakase besa sokwamana umu yise nasoomenakwase mea'a. 23 Mu nananesootuhidu Sadducee mee nananeadu mee oo natunedyoo'e soo numu ka ya'ese otosoo soo moogooa mobegwa-ga'yoo. Oogowsoo tabeno 24 "O'nosoo Te Naa yadooawabe Moses mee naneadu ka meno'o te tumahohope te mayoho tuungu soo nana ka ya'ese, oo wannga'a sakwa ka oo nodukwa nodukwadoose oosoo yise ka tu pabe'e dooamudookukwu. 25 Umu natakwatsukwu'yoo (7) nanakwanga'amu tamme numu-naga. Mu Pabe'e nodukwadoose, gisoo dooamudoona ya'e. 26 Umu oo wanga'amu nanapenakwa oo too'e nodukwadooke pana gisoo oo-makoo dooamu-gana tu'i tzasooahooke. 27 Soo mogo'ne punno'o saa'a ya'e. 28 Soo numu ka tu ya'e-kwikoo namayodase ka ume unne-kwa'ne mane haga yise umu-matu ka mogo'ne nodukwa-gakwu, umu ka no'yoona oo nodukwa-gapana?" 29 Soo Te Pabe'e yise mee mu nanekwegea, "Mu tookwa gi ka Te Naa tubetse unnena ka oo pooha noko

nakasopedakwatoo, ka mu numu ya'e-kwikoo namayodakwuna. 30 Soo numu ka tuise namayodase gi nananodukwamu-gakwu, umu ka umu Te Naa tutummatziwabe mu toha kakasa-ga-kwa'ne'yookwu. 31 Mu ka sumuna Te Naa unnepu nabotuguna ne'a, 'Umu mu nanamooatupu Abraham, Isaac, yise Jacob nu-matoo togesoo nanesootuhidu.' "32 Soo Te Pabe'e meeoo, "Tooe Mu Abraham, Isaac-no Jacob o'nosoo kadoo manepupana, umu togesoo gwetzoa'e umu ka Te Naa-matoo togesoo nanesootuhina." 33 Ewa'yoo mu numu ka Te Pabe'e nakadu mee nananetamma, "Tamme gi hannano'o yooonnekoo nakadu, Te Pabe'e besa numu tunedyooedu." 34 Pana ka mu nananesootuhidu Pharisee mee nananeadu soo Sadducee gi hownnekoo ka Te Pabe'e nekwegea. Mu Pharisee mee tunakase umu pudu tunemadabue ka Te Pabe'e nemapoonnehookwu mee sokwamana. Umu Pharisee sumuoo punagatusoo ka Te Pabe'e mee tubenga tuungu, 36 "O'nosoo soo Te Naa yadooawabe Moses ewow tumayohope te mayoho tuungu. Hanotu umu te tumayohope-nagatu unu besa'yoo pumme mooe datsunga-wa'ne'yoo?" 37 Soo Te Pabe'e mee oo nanekwegea, "Tamme sakwa ka Te Naa besa soobedyana ooosapa meeoo sokwamamo. 38 O a besana. 39 Soo penakwatu besa'yoo tumayohope te nakabetseakwuna punno'o mee'e, 'Tamme sakwa no'oko numu besa soobedya tammesoo nasoobedyakwa'ne.' 40 Tamme ka Te Naa no'oko mu numu besa soobedyana, tamme tookwa no'oko ka Te Naa tamme tunetammakuna nakabetse'a." 41 Mu Pharisee numu ka Te Pabe'e-baa sumu, soo Te Pabe'e yise mee mu Pharisee tubenga, 42 "Ha'yoo mu puu oo soobedya? Haga nakwana oosoo Te Pabe'e suaketu?" Umu Pharisee meeoo ka Te Pabe'e nanekwegea, "Ka numu-kooba katudu David mee naneadu-nakwana suakekwutu." 43 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Soo David ka Te Naa pooha-toohakwi Te Pabe'e mee oo natuba'nga. Ka David tubotugu-kwi meeoo, 44 'Soo Te Naa ka Te Pabe'e mee netammapu, "U sakwa ooosapa e tumadinakwu katu ka umu ume wohonedu e matzooekuno'otoo." ' 45 How yise soo

David Te Pabe'e mee oo natuba'nga ka punakwana oo nanekemma sapa?" mee'e soo Te Pabe'e mu Pharisee tubenga. 46 Gi haga hownnekoo oo

nanekwegea-wa'ne'yoo, umu yise gi hemmasoo oo tubengasoo mani.

23:1 Soo Te Pabe'e Jesus yise ka mu numu ewana ka mu tunakatzimodunokosoo mee netamma, 2 "Mu Jew numu nanesootuhibu tunedyooe ka Moses kapi naneyugwena ka oo unnena numu tunedyooe. 3 Mumme mu tunedyooena kaaheno'yoo pana umu puu gi oo-toogoo tumayohopana mu tunedyoo'e. Mu sakwa gi umu-wa'ne'yoo. 4 Umu unu namanedu te mayoho tuungupana, gi te tummatzi sokwama. 5 Umu sukwe nasootzamena ka tumayohope mayoho mee nane'yugwe. 6 Umu puu besa-kwi tu namasooa-ma nasootza'me numu pumme besa neyugwena pedukudu tuwazoo. Umuoo ka tu na'ewa tuka numu-kooba tunaneyugwena besa soobedya punno'o, o'no mu numu besa mu sooyugwekwu mee nasooyugwedu. 8 Pana mu sakwa gi kumma'akoosoo numu nanesootuhibu tunedyooedu mee mumme netammadu sookwipana. Nu suu'mu yow kaahenotu ka nanesootuhibu numu tunedyooedu mu no'yoona sumu-kwa'ne'yoosoo. 9 Mu sakwa gi tooe haga tooe ka teepu-koobatu Te Naa mee neapana, mu sumuoosoo Tubetse Naa-ga'yoo, oosoo yise ebe te pa'anakwa manepunne. 10 Mu sakwa tuwazoo gi kumma'akoosoo ka yaa teepu-koobatu, Te Pabe'e, mee neapana. Nu suu'mu yow Mu Pabe'e. 11 Soo unu nadatsungadu mu nagatusoo sakwa mu tummatzi. 12 Ka te nasootza'me soo Te Naa gi besa te sooyugwe. Pana ka gi te nasootza'me soo Te Naa besa te soomadabu'e." 13 Soo Te Pabe'e togesoo mu yadooedyakwe, "Mu nanesootuhibu numu tunedyooedu yise ka mu numu ka mu nanesootuhidu-nagatu Pharisee mee nananeadu-kwitu nu mu tuukwekwu. Mu tuma'emukwana mu-matoosoo kodyukwu mu ka nanesootuha'e mee sukwe naneyugwena. Mu ka mu numu Te Naa nakabetseakwuna takoho'ne ka mu gi oo nakabetseana. Ka Te Naa tamme a nameana ka natzakwona'a mu tzatuma-kwa'ne manepunne. 15 Mu tubetse unu suta'yoona soo mu tuma'emukwana mu-matoosoo kodyukwu. Mu mana tooe momona sumuoo numu mu-ma nakatzabese mu mumme tumayohope oo tunedyooe gi ka Te Naa unnena, mu waha oo-koobakwisoo ka goso gi tokedu-tamme oo taya mummesoo mane-kwa'ne. 16 Mu Pharisee tooe ka Te Naa-witu gi

nakasopedakwadoopana ka mu numu too'e tunedyoo'e. Mu yise ka mu numu ne'emukwa. 'Mu hee ka te nanesootuhi nobe-kwitu oa tupe namadabuedu ka Te Naa nahemagana tamme sakwa yise mu sootubetseya'e. Pana ka nanesootuhi nobe sakwa tamme gi sootubetseya'epana,' mee mu. 17 Soo nanesootuhi nobe Te Naa-tu ka oa tupe-kwa'ne'yoosoo. 18 Mu oo netubetseya'e ka Te Naa nahemagana pana mu ka pukooba oo natuguna gi heesoobedya. 19 Pana nanosoo umu Te Naa nahemagana. 20 Tamme sakwa yise namekoosoo mu sootubetseya'e 21 ka oa tupe ka nanesootuhi nobe no'oko, umu no'yoona Te Naa tumadabuena. 22 Tamme ka tamme-koobatu-kobena'yoona namayodase, tamme ka Te Naa ooka nemadabuedu nokosoo-kobena'yoona namayota. 23 Mu nanesootuhidu numu tunedyooedu ka Pharisee mee nananeadu ka Te Naa o'nosoo unnepu tzamunetana numu tunedyooena mu ka Te Naa nakabetsea mee sukwe nane'yugwena. Mu ka gi haa'noko mu hee-gana-matu ka Te Naa geapana ka kaaheno Te Naa besa unnepu gi nakabetseana. Mu sakwa ka Te Naa mumme sooyugwe-kwa'ne'yoo, mu sakwa tuwazoo sakwane sapa ka Te Naa totsa'maka. Mu sakwa besa numu matuguna, besa'yoona, kaaheno tusooyugwena ka Te Naa-wi tubetse besa tunakabetsea. 24 Mu ka gi kaaheno numu tunedyooena gi toge-tamme numu moohe. 25 Mu Pharisee gi kaaheno numu tunedyooena umu-matoosoo kodyukwu. Mu ka numu poonnena'yoona besa nasooyugwena pana mu tusoohane gi toge'yoo. Mu suda totsa tusooyugwe, tuduhana, unu moogoobuna. Mu unu totsadu tseda-wa'ne'yoo numu puu ka oo na'oonnakwitu suu'mu gi madotzakuna oetu tooesoo totsa'a. 26 Mu Pharisee tumamooagadu. Mu sakwa gi toge mu manena nematzaga, o'no mu besa'yookwu. 27 Mu ka mu numu nakoopu-wa'ne'yoo oosoo puu besa namabetzape puuwanatu a napoonne-kwitu, soo tsoapa suu'mu oe. 28 Mu besa tatabu'a ka numu mumme poonnekwi ooonne'yoo pana mu ka Te Naa gi nakabetseana unu e'esapu. 29 Mu ka o'nosoo Te Naa nanayadooawabe nakoona mabetsabena, 30 mee nana'unakwe, 'Tamme sakwa uga ka o'no mona Te Naa nanayadooawabe gi goe ka umu te nanamooatupu-wa'ne.' 31 Tooe mu meeoo sukwe unnepana mu nanamooatupu manena mu nakwisoo me'a. 32 Mu punno'o

umu-wa'ne'yoosoo. Ooosapa ka umu Te Naa nanayadooawabe goetabekwu. 33 Mu togogwa-wa'ne'yoo. Mu-kwa'ne'yoo saa'a nanemadabuese ka goso gi tookedu-kwitoo natzakwunikwu. 34 Ka yoo a manepunne nu ooosapa ka kaaheno Te Naa unnepu tunedyooekukwudu mu-matoo tayatabekwu, pana mu umu-matu goena, mu kusedyana, suda mu matuguna, mu tayapebuakwu, umu-matu tzakwenetakwu. 35 Mu oe naneyugwekwu ka no'oko Te Naa nanayadooawabe goena. Mu numu meno'o modu togesoo ooosapa manedape soo suta'yoo mu manetabena mu-matoosoo kodyukwu. 37 Nu ewasoo mumme Jerusalem-witu numu tutuha soobedyayakwe, nu sakwa tooe ka hootze-wa'ne tu dooamu ka tu kasa-tooha hane mee nu tusooyugwe. Pana mu gi mumme oo e matuguna petzape. Mu nono'otsa umu Te Naa nanayadooawabe mu-matoo e tayayakwe oo batsayakwe. 38 Ka saa'a mu-matu kadoo'oo namayugwese mu nogadu-kwitu numu kadoo'yookwu. 39 Saa'a ka mu-baasoo e kodyu petuse mu mee unnedooa, 'Yow soo Te Pabe'e wuna'me te wutooena.' "

24:1 Soo Te Pabe'e ka numme pumme nakatzimodu ka pabatsekoo nanesootuhi nobe-kwi'yoona mea'a, numme yise ka nanesootuhi nobe-kwitu apegeamo'o. 2 Soo Te Pabe'e yise mee ne netamma, "Besa oo poonne ka nanesootuhi nobe maasoo puu tupe namadabuena ka saa'a mu tupe no'yoona abedikwu gi sumu'yoo sapa wunukwu." 3 Soo Te Pabe'e yise ka tutsekoo giba Olive mee naneadu-ma poyase onow katu. Numme yise numu-wana'yoona mee oo tubenga, "Ha'oo saa'a numme oo sopedakwadoo tabuadooa hannano'o yoo namanese u kodyu petukwu ka yaatu teepu atasoo u mayugwekwu?" 4 Soo Te Pabe'e mee ne nanekwegea, "Besa sapa gi kumma'akusoo numu mumme nemooagadu naka'oedyukupana. 5 Ewa'yoo soo numu mee sumuna mu netammakwu, 'Nu yow Mu Pabe'e,' yise ewow numu nemoo'aga. 6 Mu ka tu nana'akwe-kwitu nakakwu, tooetoo nana'akwekwu pana gi suipana. Tooe tu nana'akwedyakwe sapa gisoo atasoo ka yaatu teepu e yugwekwi manakwe. 7 Yoo namanekwu ka hemma suda manekwuse. Ewa-baatu numu kukumma'yoosoo nanagoena, tukapu natugena natseagoena, soo teepu yise yutsungayikwu. 9 Saa'a numu mu wohonena ka mu numu

moohedu mumme goe tuungukwu. No'obatusoo mu numu gi mu petzabekwu nu-koobatoo. 10 Ewa'yoo mu tunaka'oedyukudu-matu gi nu-kwi tunaka'oedyuku manese gi nanapetzabena nanakwohonekwu. 11 Ewa'yoo numu nu yow Te Naa yadooawabe mee naneyugwedu mu-baa petuse ewow numu nemooagakwu. 12 Yise ewa'yoosoo soo numu suda tumatuguna tooe no'yoona mu numu gi nanapetzape manekwu. 13 Pana mu sakwa ooosapa tunaka'oedyuku tooe mu numu mumme tumoo'oo, o'no mu namagwetzoikwu. 14 Mooe'ugasoo no'obatusoo numu ka Te Naa besa na'unnedu natuukwekwu. Umu punno'o oo naka ka Te Naa numu magwetzoikwuna. O'no yise nu ka yaatu teepu atasoo yugwekwu. 15 Tooe hemma tooe suta'yoo ka nananesootuhi nobe-kobena natzekwunukukwu. O'nosoo soo Te Naa yadooawabe Daniel mee naneadu yoo eka sutakoo 16 O'no sakwa mu ka oo poonnese, Judea-wi'yoona yabesoo mea'a. 17 Mu ka ona puuwana'yoona mu sakwa gi hemma hanepana mea'ahootooe. 18 Ka oona tubewabe-kwi'yoona mu sakwa gi mu wegea-kwitoo kodyupana. 19 Mu momoko'ne kokoheadu yise mu nunuupetzekudu tutuha namanatzayakwe ka numu tuyamanese. 20 Umu sakwa nanesootuhi, gi sakwa tommo tooetoo te nanesootuhi tabeno hee oo suda manepana. 21 O'no numu nanasuda manekwu. Gi hannano'o oo suda namatugupu-ga'yoo. 22 Soo Te Naa umu tu nanumu tutuha soobedyana mu sootuhina ka suda mu nuugwena tzadyooikuse, o'no mu tunaka'oedyukudu namagwetzoikwu. 23 Tooe haga tooe sumuna meeoo mu tuukwekwu, 'Soo Te Pabe'e mooasoo kodyu petu,' mee, gi oo naka'oedyukupana. 24 Ewa tuwazoo na'esagoekwu, 'Nu yow Mu Pabe'e mee na'unnekwu.' Ewasoo mu numu moohedu numu nemooagayakwe. Ewa nanasookwugi hemma mu tzapoonnekukwu tooe hemma tooe mahanekwu ka umu e dooamu too'e nemooagana. 25 Nu yaa meno'o ekow mu tuukwe'e. 26 Ka tooe haga tooe mumme mee tuukwe, 'Soo Te Pabe'e numme-baa, tooetoo mana numu-wanakoo oo nanepoonne, tooetoo ebe nobe-kwi,' mee mu unakwe sapa gi oo poonne-gapana, gi mu naka'oedyukupana. 27 Nu ka numu poowutzaba-kwa'ne oo yabe manikwu ka tukwukwetseba tabatsebuenakwana ka koomeba pedakwana ka taba egea-tamme mani-kwa'nekoosoo, nu mu-baa kodyu petuhookwu soo numu no'yoona e

poonnekwu. 28 O mu e naka'oedyukudu suu'mu nu-baa sumuhookwu. 29 O'no ka gi hemma besa manekwuse, soo taba toganohookwu, soo muha punno'o. Mu paatoosooba punno'o sawedyikwu. 30 No'yoona mu numu punno'o ka koomeba-nagakoo e pooha kodyu petukwuna poonnekwu. No'obatusoo gi tunaka'oedyukudu numu suda sokwamakwu. 31 Soo tumooyagakunoo paba namooyagakuhookwu, ka e kemmana mu tuukwena. Nu ka mu nuka tummatzidu toha kakasa-gakoo, mooe tayakwu umuoo saa'a umu nuga tutzeana nu-kwi tunaka'oedyukudu manatutooe tsobakwu. 32 Ka sunngabe pooedooakese, mu meeoo sokwamadooa, tamme tookwa tamatsebooe. 33 Ka gi besa hemma manekese, mu yise oo sopedakwadookwu, nu tookwa pudusoo kodyu petukwu. 34 Susumudu mu numu-matu ka hemma oo manedu poonnekwu gisoo ya'ena. 35 Nuga unnepu besa na'unnedu, gi atasoo mane-wa'ne'yoo. 36 Ka hannano'o oe e petuookwuna manepetuse gi haga ka teepu-koobatu oo sopedakwatoo. Mu toogoopatu Te Naa tutummatzidu puu gi, nu punno'o gi. Te Naa suu'mu oo sopedakwatoopunne ka hannano'o e petuookwuna. 37 Nu sumuna yabesoo umu-baa kodyu petukwu gi mu numu meeoo sokwamano'o. Ka gisoo e petu mu numu tooe how tooe ma'na'wekwu. Ka o'nosoo tu mane-kwa'nesoo ka nana Noah mee naneadu togesoo ka yaa teepu-kooba gwetzoinumme. Umu puu tukana, hebena, nananodukwadooyakwe ka o'no tabeno ka Noah ka sake-wi natzatumase. Mu numu puu ka gi ka Noah nakaheesoobedyana. O'no umu puu ka teepu patatzopahoose, batatuihoo ka gi oo nakaheesoobedyana. Ooosoo tuwazoo manekwu ka e kodyu petuse. 40 Sumuna waha'yoo nanana ka tubewabe-wi'yoona, sumu'yoo nakwuhoogase, sumu'yoo nabenihookwu. 41 Sumuna waha'yoo momoko'ne toosoona, sumu'yoo nakwuhoogase, sumu'yoo nabenihookwu. 42 Mu sakwa nonotsu tabeno nuummabetsabena. Tooe hannano'o tooe nu kemmowgena, yongona, togano, awamooasoo. Nu sumuna gi mu nuummabetsabe mu mayu petukwu. 43 Mu sakwa namabetzapepunne ka e kodyu petukwuna wutooena, soo numu puu namabetzapepunne ka tu nobe-kwitu natuduhakwuna sopedakwatoona, o'no soo hemma tuduhakwudu gi mu hemma tuduha-wa'ne'yoo. 44 Mu sakwa yise ooosapa namabetzapepunne nu mu-baa petuhookwu gi meeoo

mu sokwamano'o." 45 Soo Te Pabe'e meeoo tuwazoo unakwe, "Umu nuga besa yadooawabe mu e dooamu nehane aatakwu, unu sokwamana sakwa ooosapa besa e dooamu tummatzi. Umu yise ka nuka naka'oedyukudu nemabetseana ka e besa unnepu mu tunedyooena. 46 Nu ka kodyu petuse umu e netutzeana ka umu nuka naka'oedyukudu besa mu nemabetsea mu mayu petuse, nu besa mu sootuhikwu. 47 O'no umu e hemma no'oko nemadunagakwu. 48 Pana soo e yadooawabe ka suda tusooyugwena, gi yabesoo e petukwuna sookana. 49 Oosoo yise umu tunaka'oedyukudu gi mu nemabetseana, tukana, ewa hebena mesoo baaya'ena tooe how tooe manekwu. 50 Nu yise gi oo soonamme-kwa'ne yabesoo kodyu petukwu. Nu yise ka umu gi tunaka'oedyukudu-noko oo tatsungukwu. O'no oosoo mu gi tunaka'oedyukudu-no suda sokwamano'o."

25:1 Soo Te Pabe'e meeoo tuwazoo unakwe, "Nu ka nuga kodyu petukwu-kwitu mu natugwengakwu. Mu sumumano'yoo (10) sususu'a ka nana wutooedu-wa'ne'yoo ka na'ewa tukakwu-kwitoo pumme oo bikakwuse. 2 Manege'yoo umu-matu ka mooasoo oo nakana ka tu tukootabuakunoo besa mabetsapunnena oo wutooepunne ewow yoohoo oo-kumabasoo hanepunne. Umu manege'yoo punno'o oo nakapunnedu gi tu tugootabuagunoo mabetse'a, oo sukwe wutooepunne. 5 Soo nana gidya'e manegena umu oo wutooedu utuigana yise no'yoona utuihooga. 6 Togabeno umu nanetupoonne mee natuukwehoo, 'Pudusoo soo nana petuookwu,-tzage'e manegena yosuhoose oo-no mea'a mu ka tooe mooasoo namamakwupunne.' No'yoona mu sususu'a yosuhoose tu tukootabugunoo mabetsabekooha. 8 Mu gi oo-toogoo namabetzapepunnedu sukwe kemmadu ka tu tukootabuakunoo togega'a mu tu pupua'amu punotu too'e yoohoo natuungu. 9 Umu pupua'amu yise mee mu nanekwegea, 'Gi! Esoo yoohoo sumuna gi toge tamme-too toge'yoo. Mu sakwa muusoo yoohoo tumuhoo.' 10 Ka mu sususu'a yoohoo tumugase, soo mu wutooena nana petuhoo. Mu sususu'a mooasoo nuummabetsabepunnedu ka nana-no mea'a ka tu na'ewa tukakwu-kwitoo. Ka oe mu petugonnogase soo natzakwona'a natzadumahoose natseponoehoo. 11 Saa'a umu yoohoo tumumodu yise saa'asoo ka

natzakwona'a-wi too'e petugonno. Mee'e too'e unakwe, 'Ne tutzakwonaku.' 12 Oosoo nana yise mee mu nanekwegea, 'Mu mooasoo saa'asoo manasoo manemo. Manakwinga'a-witoosoo mea'a.' 13 Nu Mu Pabe'e ookow nana-wa'ne'yoo. Mu sakwa namabetzapepunnena nu-no mea ka tooe hannano tooe mumme e bi petugase." 14 Soo Te Pabe'e mee'e tuwazoo mu natugwenga, "Sumu'yoo numu puu ka meakwuse, ka hemma how pumme yugwekudu hemma nemanekuka. Ka tu'eyaedu meeoo netamma, 'Gi u'wepana.' 15 Ka sumuoo pumme tummatzidu manegeoo oa tupe oo heme, ka sumuoo pumme tummatzidu waahoo oa tupe oo heme, sumuoo tummatzidu sumuoo oa tupe oo gea. O'no soo nana mea. 16 Soo oo tummatzidu ka manegeoo nahemedu hee-ma tumuna oo-masoo too tumuwununa sumumano (10) oe mama'e petuga. 17 Soo tummatzidu ka waahoo nahemedu punno'o manegeoo nahemedu-kwa'nesoo manese watsu oo mama'e petuga. 18 Soo oo tummatzidu ka sumuoo nageadu yise ka teepu-tooha oo sukwe kooohoo. 19 Ka saa'a soo nana kodyu petuse mu pumme tummatzidu namatoo bi. 20 Ka umu tu hemepu-witu soosopedakwatoona soo oo tummatzidu manegeoo nahemekadu oo makodyuse yise manegeoo too oo-koobakwisoo oo heme. 21 Soo nana meeoo oo netamma, 'U punno'o besa manepu-ga'yoo u manegeoo nanakumma'akoosoo numu nemadabuekwu. Nu ewahoosoo u hanekukwu. U besa soonammekwu, yaa manakwana u nu-baa'yoona.' 22 Soo sumu'yoo oo tummatzidu punno'o ka waahoo oa tupe nahemedu meeoo ka nana netamma, 'U waahoosoo oa tupe e hemese, nu onoko tzanabedose meno'o watsukwuoo oa tupe u makodyukukwu.' 23 Soo nana meeoo oo netamma, 'U tookwa punno'o tubetse besa manepu-ga'yoo. U besa e nakabetsea tooe ka huutsekoo ume e hanekuse sapa. Nu ewahoosoo u hanekukwu. U punno'o besa soonammekwu, yaa manakwana u nu-baa'yookwu.' 24 Soo tummatzidu punno'o ka sumuoo oa tupe nageadu meeoo ka nana netamma, 'U nenadu'yana. U ooosapa tooe hema soogwidu tooe gi numu tummatzipana. 25 Nu ka u-ma suina gi oo sookwatzekuna teepu-tooha ka oa tupe kooohoo. Yaa'a yise soo u oa tupe.' 26 Soo nana yise meeoo oo netamma, 'U unu suta'yoo, unu toetzebu. U mooasoo e sopedakwadoo ka e u manekwuna ka e tusoogwipunne. 27 U sakwa ka e oa tupe uga

wutumase, o'no oosoo ewasoo manekwu.' 28 Ka oa tupe oo-makoo gwuuse ka nana sumumano (10) oa tupe makodyupu nagea. 29 Soo tooe haga tooe ka pumme tu geana besakoo mabetseana ewowsoo nageakwu. Soo tooe haga tooe yise ka gi besa oo mabetseana oosoo umu-makoo nahanekwu. 30 Soo gi besa tummatzidu ka unu togano-kwitoo natayakwu ka gi besa nanasoonamme-kwitoo. 31 Ka Te Naa Besa Pooha tooha-kwi e petuse ka mu nuka tummatzidu toha kakasa-gakoo-no, nu saa'a ka mu numu nemadabuedooa ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi. 32 No'obatusoo numu saa'a nu-baa e koobena manepetuse, nu yise mu tapokase mu nuga dooamu sukwesoo hanekwu. 33 Nu ka mu nuga dooamu e tumadinakwa hanekwu ka mu susutakoo numu e oenakwa hanekwu. 34 Ka umu e tumadinakwatu nu mee netammakwu, soo Te Naa namatoo mu bise Te Naa mu doodooamu-gakwu mu sootuhise, mu ooosapa Te Naa-baa'yookwu. Te Naa o'nosoo oo nemamakwupu gisoo ka teepu matabuena. 35 Mu nasootuhikwu ka e tzuaya'e e makase, e bamaka ka e puudyi, e nabaa'yookute tooe e wawa'a sapa. 36 Mu pukwi e namasooana e heemaka ka ooka e soogwa'e. Mu e tuoeya'e e mabetsea. Mu nu-baa nobe'ne ka e nakwutuma. 37 Mu bebesa'yoo numu mee unnekwu, 'Hannano'o numme u poonnena, u maka ka u tzuaya'e, yise ka u puudya'e u bamaka? 38 Hannano'o numme u nabaa'yookute tooe u wawa'a sapa? Hannano'o pukwi u namasooana numme u heemaka ka ooka u soogwa'e? 39 Ka u tuoeya'e haa'a u mabetse'a? Hannano'o u nakwutuma u nobe'ne?' 40 Nu mu tuukwekwu, 'Mu ka umu e doodooamu-nagatu besa matuguna mu nuka besa matugudu-kwa'ne manepunne.' 41 Nu ka umu e oenakwatu yise mee netammakwu, 'Mu sakwa nu-baa'yoona mea'a. Mu ka gi tookedu goso-witoo meakwu, ka sutakoo yise too ooka tummatzidu-no ka suta-too namadabuedu-kwitoo mu mea'akwu, ka gi e tummatzina ka mumme e soogwa'e. 42 Mu gi e maka ka e tzuaya'e. Mu gi e bamaka ka e puudya'e. 43 Mu gi e nabaa'yookute ka wawa'ana mu-baa e petugase. Mu pukwi e namasooana gi e heemaka, ka ooka e soogwa'e. Mu gi e mabetsea ka e tuoeya'e, ka e nakwutuma gi e nobe'ne.' 44 Nu oo sopedakwadoo umu punno'o mee e nanekwegeakwu, 'Numme gi u nabaa'yookudu ka gi hannano'o u poonnena. Gi too u hee-makadu ka gi u poonnena, tooe u

tuoeya'e sapa, tooe u nakwutuma sapa, gi hownnekoo u tummatzi ka gi u poonnena.' 45 Nu mee mu nanekwegeakwu, 'Nu togesapa mu tuukwekwu. Mu gi nuka tummatza'e-kwa'ne manepunne ka umu e doodooamu gi tummatzina. 46 Mu gi he-toogoo besa'yoo mee mu soobedyana. O mu suta'yoo numuna soo suda mu tumatuguna mu-matoosoo kodyukwu. Umu bebesa'yoo numu punno'o ooosapa Te Naa-baa'yoona besa nasootuhikwu.' "

26:1 Soo Te Pabe'e mu numu natukwengamakwuse ka numme pumme nakatzimodu mee netamma. 2 "Mooa yongona tamme ka gi namayuadu tukaba ewa tukakwu. Ka tu na'ewa tukano'o nu sutakoo nana-wa'ne nakwuse natzakwenekwu. Oo nu nabatsa tabuakwu." 3 Mu Jew numu tutunehanedu ka pumme tubetse moohedu Caiaphas mee naneadu nobe-wi sumuhoo. 4 Mu Jew numu tutunehanedu ka Te Pabe'e-witu watze tunehanese yise oo batsakwu mee tunehanena. 5 Pana mu tutunehanedu ka mu numu-ma sua'e. "Tamme gi hownnekoo ka tu na'ewa nadukano'o ka Jesus wutama-wa'ne'yoo mu numu sumuna te goehookwu," mee'e umu nananetamma. 6 Soo Te Pabe'e oona Bethany-wi ka Simon 7 Sumu'yoo mogo'ne oo-matoo kemma tupe osa-kwikoo besa kwanadu namakwanakuna unu nanenagadu gwuuna. Ookow ka Te Pabe'e kwo-kooba tokwuukwateoo ka oo tuka katu. 8 Numme oo nakatzimodu ka mogo'ne manena poonnese oo nesootu'adya'e, meeoo yise, "How manena oo nahadyakwe ka besa kwanadu unu naneagadu namakwanakuna? 9 Oosoo sakwa uga oo-ma tumuse mu tutuha manedu namadea." 10 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "A tsasoopedya. Gi a nesootu'adya'epana. Esoo mogo'ne besa manakwe. 11 Mu tutuha manedu tooe hannano'o pana ooosapa mu-no'yookwu, pana nu yise gi ooosapa mu-no'yookwu. 12 Oosoo ka namakwakuna nu-kooba tokwuukwateoo ka e nakoookwuna-kobena e natugukwuna tumayohokuna. 13 Tooe hano tooe ka teepu-koobakwi soo besa nayadooadu numu natunedyooe-kwi ekow mogo'ne besa tumatugu-kwitu nawahakwu." 14 Sumu'yoo ka numme Te Pabe'e nakatzimodu-matu Judas Iscariot mee naneadu ka mu Jew tutunehanedu-baa petuse 15 mee mu netamma, "Mu ka Ne Pabe'e

pukwi'yoona mumme e tuukwese, haa'noko sakwa mu e tumanagaku?" Mu Jew numu tutunehanedu yise pahe mano-ma tsebooekudu (30) oo tumanagakuhoo. 16 Soo Judas yise mee soonamme, "Hownnekoo sakwa nu ka Jesus bika?" 17 Ka Gi Namayuadu Tukaba na'ewa tukana oe manepetuse, numme Te Pabe'e nakatzimodu mee ka Te Pabe'e netamma, "Hano'yoona sakwa numme ka te nanesootuhi yongo tukakwuna mahanega?" 18 Soo Te Pabe'e mee ne netamma, "Mu ka Jerusalem-wi petugase sumuoo nana tapoegakwu mee saa'a oo netamma, 'Soo Te Pabe'e meeoo, "Soo e nabatsakwuna mooasoo tugana'a manegena. Nu ka umu nuka nakatzimodu-no ume nobe-kwi'yoona nanesootuhi yongo tukadooa." "19 Numme ka Te Pabe'e tumayohokuna, ka ne nanesootuhi

yongo tukakwuna mabetsabe. 20 Ka tu yongose, soo Te Pabe'e Gi Namayuadu Tukaba numme-no tuka. 21 Ka togesoo ne tuka, soo Te Pabe'e mee ne netamma, "Mu sakwa oo tubetse nakasopedakwadoo sumu'yoo mu-nagatu ka umu nuka wohonedu-matoo e bihookakwu." 22 Numme suda sokwamana nanasusumu'yoona ka Te Pabe'e mee tubengadyipunne, "Nu haa'a?" mee'e. 23 Soo Te Pabe'e yise mee ne nanekwegea, "Sumu'yoo yaa nu-no tukadu. 24 Pana saa'a oosoo umu e wohonedu nu-matoo bikekwu soo oo manedu tuma'emukwana oo-matoosoo kodyukwu." 25 Soo Judas Iscariot ka Te Pabe'e ka ooka wohonedu-matoo bikakwu. Oosoo yise ka Te Pabe'e meeoo tubenga, "Nu haa'a?" Soo Te Pabe'e yise meeoo ka Judas netamma, "O u mooasoo oo yadooahoo." 26 Ka togesoo ne tuka aata soo Te Pabe'e ka tukaba gwuuhoose oo-koobatoo nanesootuhise oo tzabokahoo. Ookahoo numme pumme nakatzimodu hemehoose mee unakwe, "Mu sakwa eka tukaba tuka esoo nuga tookoo-matu-kwa'ne'yoo." 27 Soo Te Pabe'e yise ka tseda gwuuhoose ka atsa baa oe tuoonahoose oo-koobatoo nanesootuhise mee ne netamma, "Mu sakwa no'yoona mamatu hebe. 28 Esoo nuga puupekwa'ne'yoo. Soo Te Naa mooasoo tunemamakwupu nu mu-koobatoo nabatsa. Ooonne'yoona yise soo Te Naa mu tuma'emukwana soomu'wakwu. 29 Nu mu tuukwe'e nu ekow atsa baa ka yaa teepukoobatu tubetse gi hebekwusoo, Te Naa ka te teepu mapudutupudoose,

o'no yise nu tubetse pudutupusoo mu-no hebekwu." 30 Numme yise nanesootuhi hoobea negwuuna ka Olive mee naneadu po'woadu-matoo mea. 31 Soo Te Pabe'e yise mee ne netamma, "Ka yaa togano suda tu namanekwuse mu e ma'wuookakwu. O'nosoo soo Te Naa yadooawabe tubotugupu, mee'e na'unakwe ka meno'o e manekwuna. 'Soo seepu takonedu nabatsahookwu, mu seepu yise nana'emota petugwahookwu.' 32 Pana saa'a nu ka e ya'e-kwikoo namayodase mu-kobenasoo Galilee-wi mani petuhoogakwu." 33 Soo Peter meeoo ka Te Pabe'e netamma, "Umu sumuna u-kooba'yoona mea'akwu, nu gi umu-no meakwu," mee'e. 34 Soo Te Pabe'e meeoo ka Peter netamma, "Togesoo tu toganopunne, gisoo ka tsekana kwu'a waha-dooe oo yaka, pahe-dooe ona u numu tuukwekwu u gi e sopedakwatoo." 35 Soo Peter yise meeoo Te Pabe'e netamma, "Tooe umu e batsakwu mee unnepana gi nu meeoo unne-wa'ne'yoo." Numme Te Pabe'e nakatzimodu no'yoona oo-wa'nesoo unakwe. 36 Soo Te Pabe'e yise numme-no Gethsemane-wi petugase onona yise mee ne netamma, "Yowsoo aatapunne nu nanesootuhigakwu." 37 Mu Peter, James, John, o'no mea'a. Soo Te Pabe'e 38 mee mu netamma, "E pewu-kwitu tubetse suda nuumma. Mu sakwa yaahoosoo aatapunne. 39 Soo Te Pabe'e sagwane umu kwinga'atoosoo meahoose, o teepu-kooba meatzedose, yise nanesootuhikooha. "E Naa Toogoopatu. Nuga Naa Toogoopatu. Nuka u tunetammakuse nu oo-toogoo meakwu. Ekow e pewu-kwitu suda nuummana, kadoo'oo mayugwe." 40 Soo Te Pabe'e yise ka umu pahe-matoo kodyukase, utua'e mu mayuhoo petugase mee mu netamma, "Mu sakwa nanesootuhipunne, o'no soo suta'yoo gi mu matzama. 41 Mu gi oo mapu'a ka gi manese mee'e nu." 42 Soo Te Pabe'e yise penakwa nanesootuhigase, o'no yise tuwow mee unakwe, "E Naa nu tooe a nuukatupana oo-toogoo meakwu ka nuka u tunemayohokupu." 43 Yise tu pupua'amu-baa kodyu petuse, mu utua'e mu mayu petusoo. 44 Ka mu poonnese kodyukase meeoosoo nanesootuha'e. 45 Ka nanesootuhimakwuse ka umu tu pupua'amu-baasoo petugase meeoo mu netamma, "Yow, haa'a mu togesoo utua'e? Yosuhoo! Tamme mea'akwu, nu natzakwenekwu. Yaa soo suta'yoo nana kemma." 47 Togesoo ka Te Pabe'e yadooadyakwe soo Judas uga numme-notu, mu ewa'yoo tukwutumadu

o-no numme-baa petugonno, tsegesa noko papabatsekoo hooope hehemana. Mu Jew numu tutunehanedu numme-matoo tutayana. 48 Mooasoo soo Judas meeoo mu tunetammakupu, "Nu saa'a oo mitzadyamehoodooa, o'no u oo sopedakwadoodooa o soo Jesus." 49 Soo Judas ka Te Pabe'e yise mee netamma, "How u E Pabe'e?" yise oo mitzadya'mehoo. 50 Soo Te Pabe'e yise mee oo netamma, "E pua'a. Yabesoo sakwa u oo manikwuna mayohohoo." Mu naana ka Judas-notu yise ka Te Pabe'e-ma tsakatuhoo. 51 Sumu'yoo numme-matu yise tsegesa-ma ka mu Jew numu tunehanedu pabe'e tummatzidu naka wuga'akwunihoo. 52 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "U tsegesa mabesootugu. Soo tooe haga tooe ka tsegesa-ma mooemanedu nanagoedu, oosoo oo-masoo nabatsakwudu. 53 Mu sakwa e unnena nakasopedakwatoo, nu ka E Naa ewow oo tutummatziwabe toha kakasa-gakoo sakwa mesoo natummatzi tuunguse uga. 54 Pana nu ka gi umuoo natummatzi tuunguse, ka o'nosoo Te Naa yadooapu nabotuguwa'nesoo manepunne." 55 Soo Te Pabe'e yise ka mu pumme gwuuhoodu mee netamma, "Nu gi suda tumatugudu, gi nu naduyadu, gi tuduhadu tuwazoo. Gi sakwa mu e tumahepana wobe-ma, tsegesa-ma tuwazoo. Tooe ka e nanesootuhi nobe-kwikoo sapa gi nu-ma tzakadupu-ga'yoo. Muusoo too'e. 56 Mooasoo soo tubope ebeoo nabotugu o'nosoo Te Naa tamme tuukwe-kwa'nesoo." No'yoona numme nakatzimodu yise suise oo-baa'yoona namapetukwahoo. 57 Mu tutukwutumadu yise ka Te Pabe'e mu Jew numu tunehanedu pabe'e Caiaphus mee naneadu-baatoo bihooka. Mu Jew numu tutuhanedu ka Caiaphus-no watze tunehane ka Te Pabe'e-witu. 58 Soo Peter kwinga'a mu-nakwi meadabena ka pukwi mu tutunehane-kwi petuhooga obe puuwanasoo. Soo Peter mu otuoo tutukwutumadu-baa katu, mee soonammena, "Howga umu ka Te Pabe'e yugwekwu?" 59 Soo Jew numu pabe'e mu tutunehanedu-no ka Te Pabe'e too'e nebatsa, gi toge oo manena too'e nekwatepana, gi hemma nemama'yu. 60 Tooe ewa'yoo numu ka Te Pabe'e-witu esayipana gi nanakwa'nesoo nanano tuukwe'e. Waha'yoo numu yise saa'a mee unnekwate "Esoo nana meeoo, 61 'Nu ka nobe ka Te Naa pukwi'yoona te nanesootuhina kadoo'oo mesoo mayukwe yise pahe tabeba-wi oo mesoo

mayota.' "62 Soo Caiaphas yise wunuoose ka Te Pabe'e mee'e netamma, "U sakwa ne tuukwe ka mu numu ume netamma-kwitu." 63 Pana soo Te Pabe'e yise gi. Soo Caiaphas yise tuwow mee oo netamma, "U sakwa togekoo tuukwe u haa'a too'e Te Pabe'e? U haa'a toogoopadu Te Naa Besaa Tooa?" 64 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo nanekwegea, "Aha, u besa unakwe. Nu togesapa mu tuukwe saa'a mu e poonnekwu Te Naa-baa'yoona e tunemadabue ka koomeba-kooba e kodyu petuse." 65 Soo Caiaphas tu kwasu makebuekooha. Yooonnekoo mu numu oo sopedakwatoo ka suda Te Pabe'e unnena oo nakasagwa'ekuhoose. Soo Caiaphas yise mee mu tutuhanedu netamma, "Oosoo suda unakwe ka Te Naa-wa'ne'yoo mee naneyugwena. Gi tamme manatusoo oetusoo wahakwutu sookwa'e. Mu muusoo oo naka ka suda oo unakwe mu sakwa ha'yoo oetu netamma. 66 Hayoo mu sokwama?" Umu yise ka Caiaphas nanekwegease meeoo unne, "Soo Jesus sakwa nabatsa." 67 Umu-matu ka Te Pabe'e kobi-too toohegonno yise madopotona oo topagetagonno. Oo matatsena oo nematzama, 68 mee unnena, "U sakwa ne mesoo tuukwe ka ume topagetadu ka u pooha ume tuukwe u ka Te Pabe'e mee unnena." 69 Soo Peter tooesoo ka Te Pabe'e mu nehane puuwana tu nobe-kobena katu. Sumu'yoo tutummatzidu tsuadumu mee oo netamma, "U haa'a punno'o ka Jesus-notu 70 Soo Peter yise no'oko mu numu tu na'oonnakwi manepunnedu mee netamma, "Nu gi oo-notu. Nu gi oo sopedakwatoo." 71 Ka koodua nanatzakwona'a-witoo soo Peter meahoo. O'no yise kumma'yoosoo tsuadumu tutummatzidu punno'o oo poonnese mee ka mu numu o konnodu netamma, "Esoo nana uga ka Jesus-notu 72 Soo Peter yise meesoo, "Nu gi ka nana sopedakwatoo, mee uga nu." 73 Saa'a sumu'yoo umu o konnodu-matu mee ka Peter netamma, "U tookwa umu-notu, u umu-matoo-wa'nesoo yadooakanga." 74 Soo Peter yise mee mu netamma, "Nu togesapa unakwe soo Te Naa sakwa gi e sootuhipana ka mumme e esaya'ekute. Nu gi ookow nana sopedakwatoo." Toge, o'no soo tsekana kwu'a yagayakwe. 75 Soo Peter yise oo soomayuhoo ka Te Pabe'e pumme netammapu, "Pahe u gi e nesopedakwadoopunnekwu gisoo ka tsekana kwu'a yaka." Soo Peter puunuwatoo mease yaka ka tooe Te Pabe'e sopedakwatoopana gi oo nesopedakwadoose.

27:1 Awamooasoo no'yoona mu Jew numu tutunehanedu ka Te Pabe'e batsakwu mee tunehane. 2 Ka Te Pabe'e mi tzagunetowse ka mu otuoo numu-kooba katudu Pilate mee naneadu-matoo oo bika. Mu Jew tutunehanedu gi mu numu batsa-wa'ne'yoo. 3 Soo Judas 4 "Nu suda manakwe nu ka mu tummatzina ka besow nana mu batsakwuse," mee soo Judas unakwe. "U suda soonamme gi numme," mee umu tutunehanedu oo netamma. 5 Soo Judas yise ka mu tumakodyukuna ka pabatsekoo nanesootuhi nobe-wi'yoona sutahoose oo tabebuowse meahoo. Yise puusoo natzakwenehoose ya'ehoo. 6 Mu Jew numu tutunehanedu ka oo tutabebuahoona tzobahoose mee unakwe, "Esoo numu nabatsa-kwi a natumanakana. Esoo suta'yoo gi ka nanesootuhi nobe-kwi natumasumudoodu-wa'ne'yoo." 7 Umu yise tubewa oo-ma tumuhookwu mee tunehane wakwawa'a numu pukwi nakoo'yikwuna 8 Meno'o yise esoo tubewabe, Numu Pu-koobatoo Nabatsapu, mee nane'a. 9 O'nosoo Te Naa nayadooawabe, Jeremiah mee naneadu, ka yoo tu namanekwuna o'nosoo wahapu. 11 Soo Te Pabe'e yise ka Pilate-baa nabi petugase soo Pilate yise mee oo tubenga, "U haa'a ka Jew numu-kooba katukwudu?" Soo Te Pabe'e meeoo oo nanekwegea, "Aha, nu yow oosoo." 12 Mu Jew numu tutunehanedu nanasuda oo netamma, pana soo Te Pabe'e gi ha'yoo unakwe. 13 Soo Pilate yise mee ka Te Pabe'e netamma, "Mu tutunehanedu tubetse suda u netamma. U sakwa ka mu tutunehanedu kaaheno nanekwegea." 14 Pana soo Te Pabe'e gisoo tuwazoo ha'yoo sukwe unakwe. Soo Pilate meeoo soonamme, "Nu gi o nakasopedakwatoo ha'oo manenaga masoo gi mu nanekwegea." 15 Nonotsa sumu tomoyina tu na'ewa tukano'o soo numu-kooba katudu sumuoo mu nakwutumadu-matu tzama'wuyakwe ka mu numu unnemakoosoo. 16 Mu ewa'yoo numu sumuoo nakwutumadu unu sopedakwatoo Barabbas mee naneadu ewow numu goedu. 17 Ka mu numu sumuse soo Pilate mee mu tubenga, "Hanotu umu-matu mu natzama'wukwuna soogwa'e Barabbas pute Jesus?" 18 Soo Pilate oo sopedakwatoo ka mu numu Jew tutunehanedu ka Te Pabe'e gi mu petzape oo nuusoogwedu ooonne'yoona umu ka Te Pabe'e wutumase. 19 Tooesoo ka Pilate oetu soohane oo nodukwa kumma'akoosoo oo-matoo taya mee oo tuukwe tuunguna, "Gi ka besa'hoo nana how

yugwepana soo e nosena suda e masoonamme u ka oo batsa tuungukwuse." 20 Mu numu tutunehanedu mee'e ka ewow numu tunetammakute, "Ka Barabbas tzama'wuse ka Jesus batsa," mee'e. 21 "Hanotu umu-matu nu tzama'wukwu?" mee'e soo Pilate tutubenga. "Barabbas," mee mu numu no'yoona oo nanekwegea. 22 "Ha'oo yise nu oo yugwekwu ka Jesus Mu Pabe'e?" mee'e soo Pilate mu tubenga. Umu no'yoona oo nanekwegease mee unne, "Oo batsa." 23 Soo Pilate yise mee mu tubenga, "Ha'oo suda mu oo tumatuguse, oo batsa tuungu?" Pana umu tunenoyukwesoo, "Oo batsa." 24 Soo Pilate ka mu numu-ma suina meeoo mu netamma, "Nu tooe mu too'e tumayohokukwu mu Jesus batsa mee tunetamma gi yise nu hownnekoo oe naneyugwekwu." Soo Pilate yise mu-kobena'yoona mabatzaka, ka umu-tammesoo ka Te Pabe'e nabatsana tzamunase, puu gi oe soonaneyugwena mee unnena. 25 No'yoona mu numu yise oo nanekwegea, "Oosoo gi hownne'yoo. Mooasoo numme no'yoona oo patza tuunguse. Gi too hownne'yoo tooe soo oo numme manena numme-matoosoo kodyuse." 26 Soo Pilate yise ka Barabbas tzama'wuse ka umu tutukwutumadu ka Te Pabe'e wupagetu tuunguse ooka mu batsa tuungu, oo taposa paa'a yise oo batsakwu. 27 Mu tutukwutumadu yise ka Te Pabe'e tu nobe-witoo tzakakase no'yoona mu susumudu tutukwutumadu oo na'oonnakwi mani. 28 Umu yise ka pukwi oo namadabuena tsakwumetahoose ka numu-kooba katudu-kwa'nesoo oo wunagayaku. 29 Unutse monoga-kwi tuwow oo tzowupagaku tonobe-makoo a namadabue-kwi. Natzetono oo mi-wi tuguse oo-kobena meatzedona oo-ma'yoona naneko'e mee unnena, "U tookwa yow mu Jew numu-kooba katudu." 30 Umu oo kobitu toohena ka pumma oo natzetomasoo oo kwo-makoo oo wupageta. 31 Ka oo-ma'yoona nanekoemakwuse umu oo kwasu-kwisoo oo kwaseakuse oo tzakahooka oo batsakwuse. 32 Umu tutukwutumadu ka meadabena, Simon mee naneadu wegeahoo. Mu tutukwutumadu ka Simon nenoyukwe ka Te Pabe'e puma nataposakwuna oo hane tuunguna. 33 Umu yise ka Numu Tzonoho mee naneadu-wi oo bi petuhooga. 34 Yise umu atsa tutza'emukwa baa noko natusooabe mayuana oo too'e hebe tuungu, soo Te Pabe'e yise gi oo hepe. 35 Yise awamooa umu oo mi-makoo paa'a oo taposa. Mu tutukwutumadu yise oo kwasu

natotsakwate. 37 Ka Te Pabe'e nataposana tzopanakwa wobe-matoo mee nabotugu, "Yaa esoo Jesus, ka mu Jew numu-kooba katudu." 38 Mu waha'yoo unu tutuduhadu punno'o ka Te Pabe'e na'enakwa nataposa. 39 Mu numu ka Te Pabe'e moopa meana oo-ma'yoona naneko'e. 40 Mu numu oo-moopa meadu oo-ma'yoo naneko'e ka Te Pabe'e mee netamma, "U meeoo unnepu u Te Naa nobe wudyoomase, pahe tabeba-wi besa oo matabuekwu. U sakwa ka unu tumadina mama'yoo wuekese, namagwetzoi." 41 Umu numu tutunehanedu oo-ma'yoo naneko'e mee unnena, 42 "U mu numu magwetzoise, pana yise gi hownnekoo uusoo namagwetzoi. Ne hee Pabe'e u? Gi hownnekoo uusoo namagwetzoi ka naduyana mee unnepana. Uusoo yaa teepu-matoo wuese numme u naka'oedyukukwu. 43 Masoo Te Naa Besaa Tooa mee naneyakwe Te Naa God sakwa oo magwetzoi ka Te Naa-wi oo tunaka'oedyukute mee oo unakwe." 44 Umu tutuduhadu oo na'enakwa natzakwenedu punno'o oo-ma'yoona naneko'e. 45 Tabeno manakwana oona ka taba pahe-kwikoo tooe, ka teepu-koobakwitu toganopunne. 46 Ka pahe-kwikoo tooesoo toganopunne soo Te Pabe'e paba wa'agedyadooa, "Eloi, Eloi, lama sabachthani," mee na'unnedu, "E Naa, E Naa, how manena u e matusookwuna'e?" 47 Umu susumudu konnopunnedu-nagatu mee unne, "Masoo tookwa ka Elijah o'nosoo Te Naa yadooawabe mee naneadu bidyakwe." 48 Sumu'yoo umu-nagatu yabesoo tanomanegase yise suda kammadu baa yotsogadu-kooba hanese oodutsekoo hooope-ma oo tzetzabekuse ka Te Pabe'e baa tumakute. 49 Pana mu susumudu meeoo, "Oo tsasoopedya. Sumuna soo Elijah tamme-baa tabua petuse oo magwetzoikwu." 50 Soo Te Pabe'e yise paba yadooase soo oo moogooa oo-naga'yoona tsebooegea. 51 Soo wunapu ka Te Naa pooha pukwi'yoona numu nanesootuhidu-makoo nowmootoo natzakwenedu ka Te Pabe'e ya'ehoose soo wunapu pa'anakwana tubongo nowmootoo natzagebu'ehoo. Soo teepu yutsungakoohase mu tupe payooagonnona tsawekooha. 52 Mu numu pukwi natuoonana-kwitu soo teepu pa'yooawununa mu numu pukwi natuoonana wonedihoo. Mu numu tu'ina Te Naa dooamu suu'mu tu natuoona-kwi'yoona tuusootabue. 53 Ka Te Pabe'e tuusootabuese, o'no mu numu mooasoo tu nakoo-kwi'yoona tuusootabuepuna yosupu, umu ewow

numu poonne ka Jerusalem-witu. 54 Mu tukwutumadu pabe'e ka mu tukwutumaku ka Te Pabe'e eya'epunnedu umu no'oko hemma manewununa poonne ka teepu yutsungakoohase ka Te Pabe'e ya'ehoose umu yise unu suigonnona mee'e nana'unakwe, "Masoo tookwa too'e togesapa ka Te Naa Tooa'a." 55 Ewa'yoo momoko'ne punno'o onow kwinga'a konnopunnena oo poonnepunne umuoo ka Galilee-wi'yoona ka Te Pabe'e-no kemmapu oo tummatzina. 56 Umuoo momoko'ne-nagatu pahe'yoo Mary Magdalene, yise Mary mu James noko Joseph pea, yise tuwazoo Zebedee nodukwa. 57 Ka tu pudu yongose soo nana Joseph 59 Soo Joseph yise ka Te Pabe'e tookoo tzakwekuse pudutupu toha wanapu hane petuse oe oo mabutooe. 60 Mooasoo soo Joseph ka tupe-wi tutotawagase, ka sumu tabeno puusoo oe natugukwu mee soonammena. Ooweoo yise ka Te Pabe'e tookoo nanomatugu. Ka pabatsekoo tupe yise oo-kobenatoo tonanooehoose yise oe'yoona mea. 61 Mu Mary Magdalene-no Mary punno'o ka pukwi oo nanomatuguna oowenapa oo poonnedyugwe. 62 Ookow moo'a mu Jew numu tutunehanedu no'yoona ka Pilate-baa petuga. 63 Umu mee oo netamma, "Numme oo soomayu soo Jesus uga meeoo ka mu numu esaya'ekuyakwe ka saa'a ya'ese waha tabeno manese namayodakwu. 64 U sakwa watsukuoo umu u tutukwutumadu-matu pukwi oo natuguna waha tabeno mu tu'eya'e tuungu, o'no umu oo nakatzimodu sumuna gi oo tookoo tuduhadooa, oosoo tu ya'ekwikoo namayoda mee gi mu numu tuukwedooa. Ekow na'esaya'edu ka mooasoo Jesus unnena oooonakwa suta'yookwu," mee mu tutunehanedu unakwe. 65 "Unu ooka mu tu'eya'e tuungu," mee soo Pilate. 66 Umu yise ka pukwi oo natugu-kwitoo mease unutse oo madumahoo, o'no gi haga oe egea-wa'ne'yoo, umu yise mu tutukwutumatu ooka eya'e tuungu.

28:1 Yise ka nanesootuhi tabeba waha tabeno oo tabemease ka Te Pabe'e ya'ese oogow awamooasoo, mu Mary Magdalene-no Mary ka Te Pabe'e natugu-kwitu poonne memeahoo. 2 Gisoo ka oe mu pepetuga'a soo teepu unu yutsungakooha yise soo Te Naa tummatzidu toha kasa-ga'yoo ka tupe oo koobenatu tonanooekwunihoose oo-kooba katuoo. 3 Soo Te Naa tummatzidu besa kootabedooana tukwukwetseba-wa'ne yise besa toha

namaso'a. 4 Umu tutukwutumadu kwepekeagonnona, ka oo poonnese abedihooga ka sui nunugwehoose. 5 Ka mu momoko'ne pepetuhoogase soo Te Naa tummatzidu mee mu netamma, "Gi suipana, nu oo sopedakwatoo mu ka Te Pabe'e tookoo wate. 6 Pana soo Te Pabe'e gi yow, mooasoo yotsepu ka tu unne-kwa'nesoo. Kekemowse ka pukwi oo natzatugupu poonne. 7 Yabe memeahoose ka umu oo nakatzimodu tuukwe petuga Te Pabe'e tu ya'e-kwi'yoona mooasoo yotsepuna mu-kobenasoo Galilee-wisoo petuoogakwu. Ka o petuoogase, mu saa'a Te Pabe'e poonnedooa. O soomayuna ka Te Pabe'e mumme tuukwepu," mee'e soo toha kasa-ga'yoo. 8 Umu momoko'ne yise yabesoo ka pukwi'yoo oo natugupu-wi'yoona memeahoose, besa sokwama gisoo besa oo nakasopedakwadoopana, mu nakatzimodu tuukwega. 9 Mu momoko'ne memeana ka Te Pabe'e Jesus wegease Te Pabe'e mee mu netamma, "Ha'oo mu?" Umu yise oo-tamme kekemmase oo-kobena meatzedokwatese oo kuku-kooba matuoonase oo-matoo nanesootuha'e. 10 Soo Te Pabe'e Jesus yise mee mu netamma, "Gi suipana. Mu sakwa umu nuka nakatzimodu ka teepu Galilee-witoo taya, nu saa'a onoko mu tapoegeadooa." 11 Ka mu momoko'ne ka Jerusalem-witoo kokodyuse mu tutukwutumadu yise ka mu Jew numu tutunehanedu papabe'e-baa petugonno ka tu poonnena mu tuukwe. 12 Mu tutunehanedu papabe'e ka mu tutukwutumadu ewatse'e tumanagakukwu. 13 Mu tutunehanedu mee mu netamma. "Mu sakwa mu numu tuukwe ka umu Jesus nakatzimodu tookwa ka oo tookoo hanedooapu ka togano ne utuihoogase. 14 Ka Pilate ooka nakase numme saa'a ookow tuwazoo tumanagakudooa, o'no saa'a soo Pilate gi ha'oo mu yugwedooa." 15 Mu tutukwutumadu ka pumme tu tumanagakuna hemmase mu numu nemooaka. Yaa manakwana mu Jew numu yise ka Te Pabe'e tookoo natuduhapu mee'e pumme tu nemooagapu oo tubetse naka'oedyukudooa. 16 Mu sumumano'yoona sumu-ma tsebooekudu (11) Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu ka teepu Galilee mee naneadu-kwi petu ka giba-kumaba ka Te Pabe'e mooasoo pumme tunetammakupu-wi. 17 Umu-matoo ka Te Pabe'e poonnese oo-matoo nanesootuhi. Pana umu-matu ka Te Pabe'e poonnese punno'o gi oo posopedakwadoo. 18 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Soo Te Naa no'oko tu besa pooha-ma e pooha

sootuhi, ka ebe tamme-kooba Te Naa-baa noko yise ka yaa teepu-koobatu tuwazoo. 19 Meno'o nu mu tuukwe'e mu sakwa ka tooe hano tooe manemona no'obatusoo numu nu-kwitu tunedyooe. Ka mumme naka'oedyukudu baa-wi matzaka Te Naa-koobatoo, nu-koobatoo, yise ka Te Naa Besa Pooha-koobatoo tuwazoo. 20 Mu sakwa mu tunedyooena, o'no umu no'oko mumme e tuukwena mayohokwu. Nu ooosapa mu no'yookwu ka teepu mobegwanatoo tooe."

1:1 Nu sakwa Te Pabe'e Jesus Te Naa Tooa-witu, mu tuukwe. O'nosoo Te Pabe'e petukwu-witu, mu Te Naa yadooawabe tubotuguna yise meeoo, "Mana ka hemma nadukadu gi naa-wi'yoona sumu'yoo nana ka Te Naa pooha-toohakwi yadooakwu, 'Mu sakwa muusoo namabetseapunne, ka Te Pabe'e pudusoo kodyu petukwuno'oto. Mu sakwa kaaheno tusooyugwepunne, o'no mu oo nakabetseanokwu.' "4 Ka saa'a sumu'yoo nana John mee naneadu ka numu baa-wi matzakadyakwe, oona ka hemma nadukadu pukwi gi naa-wi'yoona. Soo John ka mu numu ma'emukwapu, mu nanekwaha tuungu. "O'no soo Te Naa mu ma'emukwana soomu'wakwu," mee mu netamma. Ka mu nanekwahakese, soo John yise baa-wi mu matzakakwu. 5 Ewa'yoo numu tooe hanotoo tooe oo-baa petudyakwe. 6 Soo John a puhu nagwesena namadabue-wi kwaseana, yise mokobu-ma nate'a. Kua noko nota peha natumatzu'atoona tukana. 7 Soo John yise mee mu numu netammayakwe, "Soo Te Pabe'e pudusoo petukwu, nuga ooonakwasoo unu pooha-ga'yoo, yise nuga ooonakwa tuwazoo besa'yoo. 8 Nu baa-wi mu matzaka, mu ka sutakoo po ma'wukase, ka besa'hoo podo meadabekwu. Pana soo Te Pabe'e ka Tu Besa Pooha-ma mu sootuhikwu." 9 O'no yise soo Te Pabe'e ka Nazareth, ka teepu Galilee mee naneadu-kooba'yoona kemmana ka John-baa petuhooga. Soo John yise ka Te Pabe'e baa-wi matzaka, ka hooodu Jordan mee naneadu-wi. 10 Ka Te Pabe'e batsebooegena, o poonne ka Te Naa Besa Pooha pa'anakwana kwe'na'a tubongo punoonooekwuekedu-kwa'ne manegese oo-naga mani petu. 11 Soo Te Naa pa'anakwana meeoo oo netamma, "U yow Nuga Besaa Tooa, nu-kwa'ne'yoosoo. Nu unu u soopedyana besa u-koobatu soonamme." 12 Soo Te Naa Besa Pooha yise

ka Te Pabe'e oona numu-wanatoo taya. Soo Te Pabe'e yise ka mu nunu'u-baa watsumano (40) too'i. Soo Suta'yoo oo-baa petugase oo too'e ma'emukwa pana soo Te Pabe'e gi oo-ma naka'emukwa. Mu toha kakasaga'yoo ka Te Pabe'e sootummatzise soo Te Pabe'e oo-toogoo tsebooe. 14 Ka John nawutumase soo Te Pabe'e ka teepu Galilee mee naneadu-kwitoo nanesootuhibu mu numu tunedyooeme'a. 15 Ka mu numu meeoo netamma, "Pudusoo Te Naa noko mu numu nemadabuekwu. Mu sakwa ka sutakoo gi nakabetseapana, yise ka Te Naa besa unnepu suu'mu naka'oedyuku." 16 Waha'yoo pakwe-gadu naana, nawanga'a Andrew-no Simon mee nananeadu, ka pumma tu tuukwina ka banunadu-witoo wukwazuyakwe, oonow soo Te Pabe'e ka bakumana me'a. 17 Soo Te Pabe'e meeoo mu netamma, "Mu sakwa nu-no mease e nakatzimodu mane. Nu oo mu mayugwese, mu saa'a ka mu numu nuka nakatzimodu mayugwedooa." 18 Umu nawanga'a yise ka pumma tu tuukwina ma'wuhookase, ka Te Pabe'e nagegakwate. 19 Umu tzage'e soo waha'yoo nawanga'a, James-no John, ka tu naa Zebedee mee naneadu-no ka tu naa sake-wi. Umu ka pumma tu tuukwina mabetsabedyakwe. Soo Te Pabe'e ka banunadu-kumana meadabena mu poonne, 20 yise umu nawanga'a tuwazoo bihooka. Umu yise ka tu sake noko tu naa ma'wuhookase, Te Pabe'e nakwisoo puno memeahoo. 21 Soo Te Pabe'e yise ka Capernaum mee naneadu-wi petuga. Nanesootuhi tabeno ka mu nanesootuhi nobe-wi petugase, ka mu numu besasoo Te Naa-witu tuukwe'e. 22 Mu numu yise ka Te Pabe'e-witu mee netamma, "Soo Te Pabe'e yow, oosoo tubetse besa ka Te Naa unnepu-witu wahadyakwe, gi ka te tunedyooedu-wa'ne'yoo." 23 Sumu'yoo nana tsoapayidu oe. 24 Soo nana tsoapa-toohakwi wa'agese, ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Uda! U haa'a kadoo'oo ne mayugwekwu? U sakwa ne tsasopedya. Numme u sopedakwatoo, u Jesus, noko Hemma Manumudoopu Besaa Tooa." 25 Soo Te Pabe'e ka tsoapa nematzagakwunihoo meeoo oo netamma, "Gi unnepana, mana-ga'yoona tsebooegea." 26 Soo tsoapa kwebebewununa yise paba wa'akese tsebooega. 27 Mu numu yise mee nananetammakooha, "Uune'yoo! Numme gi hannano'o mownnekoo poohabe poonnedu. Soo Te Pabe'e puu sukwe yadooase ka tsoapa nematzagakwunihoo." 28 Mu numu yise ka Te

Pabe'e-witu nanatuukwe ka teepu Galilee mee naneadu-koobakwitu. 29 Soo Te Pabe'e yise watsukweoo tu pupua'amu-no ka mu nanesootuhiwi'yoona mea'ase, ka Simon Peter-baa petuga. 30 Simon Peter yahe peawabe unu tuoeya'ena, tu tookoo unu udutu hape. Umu oo nobe-witu ka Te Pabe'e tuukwe'e. 31 Soo Te Pabe'e yise oo-baa petugase, oo mi-makoo oo tzadyoda. Oosoo yise yotseoose, saahoose, mu tukatuungu. 32 Oogowsoo yongona tu taba egease, mu numu tuoegoedu ka Te Pabe'e-baa bi petudyakwe. 33 Tubetse ewa'yoo mu numu ka nobe-kobena sumupunne. 34 Soo Te Pabe'e umu numu-ma matuoonase, mu no'obatusoo tuoegoedu numu mabesaku, mu tsoapagoedu tuwazoo. Soo Te Pabe'e yise gi mu unne tuungu. Soo Te Pabe'e mu tsoapagoedu gi ooka mu wahakwuna petzape, umu ka oo sopedakwadoona. 35 Oogow moo'a awamooa tooesoo tu toganopunne soo Te Pabe'e yotsese, oona numu-wanatoo mease nanesootuha'e. 36 Saa'a soo Simon tu pupua'amu-no oo wateka. 37 Ka oo mayuse, meeoo oo netamma, "Mu numu u kwate, u sakwa kodyugasoo," mee. 38 Pana soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Mu numu mana tooe nonobe-gakoo sakwa nu ka Te Naa besa unnepu mu tuukwe. Soo e pooha meeoo e netamma, 'Manatutooe mu numu ekow nanesootuhibu tunedyooe.' "39 Soo Te Pabe'e oona ka teepu Galilee mee naneadu-witu ka mu numu tuukwe'e, ka mu nanesootuhi-wi'yoona. 40 Sumu'yoo nana unu tookoo uayidu, ka Te Pabe'e-baa petuga. Ka Te Pabe'e-baa petugase, nanesootuhina meeoo oo netamma, "U sakwa e mabesaku ka meeoo soonammena." 41 Soo Te Pabe'e Jesus oo nakasootuhise, yise oo mi-makoo oo tzamahoose, mee oo netamma, "Nu u mabesakukwu. U besa manekwu. 43 Yabesoo u sakwa ka te nanesootuhiwabe petuoose oo tzapoonneku ka besa manese, yise ka Te Naa ka Moses tamme netammawa'nesoo, oo tzapoonneku ka u tookoo uayina namabesakuse. Pana tubetse gi ka mu numu tuukwepana ka ume e mabesakuna." 45 Pana soo nana ewow mu numu tuukwe ka Te Pabe'e-witu, yise tooe hano'yoona tooe ewa'yoo numu oo-baa petudyakwe. Soo Te Pabe'e yise kwinga'a numu-wanatoo mea, gi yise punowsoo kodyuka'a.

2:1 Huu tabe mease, soo Te Pabe'e ka Capernaum-wi kodyu petuga.

Ewa'yoo numu yise oo petugana nakow, 2 yise oo-baa petudyakwe. Ka nobe kaa'no, ka natzakwuna-kobenakwi tuwazoo. Soo Te Pabe'e mu numu tunedyoo'e ka Te Naa-witu. 3 Watsukwe'yoo nanana kapa-wikoo ka gi yutsungadu nana tzakwuhuna ka nobe-wi petuga. 4 Umu ka Te Pabe'e-matoo oo tzakwuhookase sapa, ewa'yoo numu ka nobe-wi, umu gi hownnekoo oe tzoonoo'a. Umu yise ka nobe-koobatu tzatawagase, ka kapa-nokosoo tobongo oo tzakweku ka Te Pabe'e-kobenatoo. 5 Soo Te Pabe'e oo sopedakwatoo, ka mu naana pumme mu naka'oedyukute, yise ka gi yutsungadu nana meeoo netamma, "E pua'a, nu ka u tuma'emukwana soomu'wakwu." 6 Umu Jew numu tunedyooedu o aatadu mee sokwama, 7 "Esoo hayoo suda na'unnedu unni. Masoogina ka Te Naa-wa'nesoo tusooyugwe, mee soonamme. Soo Te Naa suu'mu ka numu tuma'emukwana soomu'wa." 8 Soo Te Pabe'e yise oo sopedakwatoo, ka mu tusooyugwena yise meeoo mu netamma, "Mu gi e naka'oedyukute nu ka mu numu tuma'emukwana soomu'wa, pana mu oo poonnekwu ka nana e mabesakuse. 10 Mu yise oo sopedakwadookwu nu eka teepu-kooba ookow poohabe hee-ga'yoo, ka mu numu tuma'emukwana e soomu'wakwuna." Soo Te Pabe'e yise ka nana gi yutsungadu meeoo netamma, 11 "Wunuoose ka u kapa nobe-witoo tzakwuka." 12 Soo nana yise ka tu kapa tzakwuhuna mea. No'yoona mu numu oo soo'oedyukuna meeoo, "Te Naa tubetse besa'yoo. Numme nanabesow namanedu yaa tabeno poonne. Numme gi haanano'o yooonnekoo poohabe poonnedu." 13 Soo Te Pabe'e yise ka banunadu-kumabasoo petugase, ewa'yoo numu oo-baa petudyakwe. Soo Te Pabe'e ka Te Naa unnepu mu tuukwe. 14 Sumu'yoo nana Levi 15 Saa'a soo Te Pabe'e ka Levi nobe-witoo oo-no mea, umu tukaga. Ewa'yoo numu tumasumudoodu o, tuma'emukwadu mee mu Pharisee mu ne'a, umu ka Te Pabe'e nagedu yise umu-no tuka. 16 Mu Pharisee ka Te Pabe'e umu-no mu tuka mu poonnese, meeoo ka umu oo nakatzimodu netamma, "Umu mumme tunedyooedu sakwa gi suda tumatugudu numu-no tukapana, umuoo tumasumudoodu ooonne'yoo." 17 Soo Te Pabe'e ka mu nakase, mee unakwe, "Nu yaa ka teepu-kooba petu, ka mu tuma'emukwadu Te Naa-witu tuukwekwuse. Ka mu numu mooasoo kaaheno meadu mooasoo Te Naa-witu sopedakwatoo. Soo pooha-ga'yoo

puu tuoegoedu numudoo suu'mu naba'e, gi ka besow numudoo, nu puu ka mu tuma'emukwadu suu'mu tummatza'e, gi ka besow numu." 18 Susumudu numu yise ka Te Pabe'e-baa petuse mee oo netamma, "Umu John pupua'amu yise ka mu Pharisee-no mee tunetamma, 'Numme puu gi tukapana nanesootuhiyakwe.' How yise umu ume nakatzimodu gi punno'o ooosoo tumatugu?" 19 Soo Te Pabe'e mee mu nanekwegea, "Nu togesoo yaahoo umu-no, pudu nodukwadoodu-kwa'ne, umu puu ka nanano'yoona besa sokwama. 20 Pana pudusoo nu gi umu-no'yookwu, o'no yise umu e nakatzimodu gi tukapana nanesootuhikwu. 21 Ka oohoo a manepunne mu gi hownnekoo ka mu numu pudu tumayohope no'oko ka mumme putoogoo mooa tumayohope mayua-wa'ne'yoo. Oosoo puu wanapu nadotsana-kwa'ne. U pudu wanapu ka mooa wanapu-ma dotsanase, oosoo gi toge tubuakwu. Mu gi hownnekoo eka mumme pudu natunetammakuna ka mu mooa tumayohope noko mayua-wa'ne'yoo." 23 Sumu nanesootuhi tabeno, soo Te Pabe'e yise umu pumme nakatzimodu-no ona tubewabe-too me'a. Umu tseagoena ka wada-matu mabokana, oo mahangeana oo tuka. 24 Mu nanesootuhidu Jew numu moohedu, Pharisee mee nananeadu, mu poonne, umu yise ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Umu u nakatzimodu gi ka te Jew tumayohope mayoho. Umu ka wada mahangeana oo tukadyakwe, esoo nanesootuhi tabeba, gi numu hemma howyugweno'o." 25 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Mu sakwa oogow nea ka o'nosoo soo besa tamme-kooba katudu, David mee naneadu, punno'o ka ne Jew tumayohope takopa, ka tu pupua'amu-no tseagoena. 26 Soo David ka Te Naa nanesootuhi nobe-witoo mease ka tu pupua'amu-no, soo nanesootuhibu numu tunedyooedu Abiatha mee naneadu, ka pooha tukaba mu maka, umu nanesootuhibu numu tunedyooedu suu'mu tukana. Soo Te Naa yise gi hayoo mu netamma. 27 Soo Te Naa ka nanesootuhi tabeba nemadabue ka mu numu nasootuhi-kwi, gi sakwa mu numu o'no hemma how yugwe tuungu. 28 Nu yow Mu Pabe'e. Nu mu manekwuna nemadabue ka nanesootuhi tabeno."

3:1 O'no yise soo Te Pabe'e ka mu nanesootuhidu-baa petuga. Soo nana mi pasatopo'nepu gi miyutsengudu ka nanesootuhipe-wi. 2 Mu

tunesootzemadu yise ka Te Pabe'e poonnepunne how saa'a soo Te Pabe'e ka nana mi mabesaku. Umu ka Te Pabe'e how u nanesootuhi tabeno numu sootuha'e? Mee oo too'e netammakwuse. Oo wohonedu oo hoawipunne, ka gi hemma ha'oo nuugweno'o oo oo manakwe. 3 Soo Te Pabe'e meeoo ka nana netamma, "Yaatoo kemma." Soo nana ka Te Pabe'e-baatoo me'ahoo. 4 Soo Te Pabe'e ka umu pumme poonnepunnedu meeoo netamma, "Ka pabow tabeba-wi gi hemma how nuugweno'o, o'no haa'a suta'yoo? Yise o'no tabeba haa'a mu gi ha'yoo oo sooyugwe? O'no haa'a mu gi namabesakukwu? O'no haa'a ka pabow mu tabebano'o, ya'epana gi how'neyoo?" Umu yise gi tunema'yuhoo. 5 Soo Te Pabe'e yise gi besa mu sooyukwe mu soosawikuna, gi mu numu nakasootuha'e. Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma ka gi mayutsungadu, "Matuhe." Oosoo yise matuhe, oo mi namabesakuhoopu. 6 Mu Pharisee oe'yoona mea'ase, mu wakwawa'amu numu pabe'e pupua'amu-no oetu nehanegonno, no'yoona mee tusoo'yukwe umu sakwa Te Pabe'e batsa mee. 7 Soo Te Pabe'e umu tunakatzimodu-no yise ka banunadu-kumaba petuga. Ewa'yoo mu numu, ka Te Pabe'e nakatza'e, mu tuoegoedu besa oo mayugwepu-witu nakadu tooe hano manakwanatu tooeSoo Te Pabe'e ka mu tunakatzimodu mee netamma, "Mu sakwa ka sake mabegapunne, nu oe meahookwu." Mu numu ka Te Pabe'e tu tsamowkwunu petzabena, umu nanamatsagawunu. 13 Soo Te Pabe'e yise ka giba-matoo meahoose, ka umu pumme nakatzimodu bi, ka mu netutzease. 14 Sumumano wahamatsebooekudu (12) umu-nagatu netutzease yise meeoo mu netamma, "Mu e yadooawabe manekwudu. Nu yise nanesootuhibu mu numu mu tunedyooe tayakwu. 15 Mu pooha-gana tsoapa nematzakwunikwu." 16 Umu oo yadooawabe mee nanane'a Simon, soo Te Pabe'e Peter meeoo oo neahoo, 17 James tu wannga'a John-no, mu naa Zebedee mee naneadu. Soo Te Pabe'e ka James noko John Nunuadu-kwa'ne mee mu ne'a. 18 Andrew, Philip, Bartholomew, Matthew, Thomas, James, oo naa Alphaeus mee naneadu, Thaddeus, Simon, ka Cana mee naneadu-wi'yoona kemmadu, 19 soo Judas punno'o saa'a oobenakwa tukwutumadu ka Te Pabe'e-matoo bika. 20 Soo Te Pabe'e tu nobe-wi kodyu petuga. Mu numu yise ka nobe-wi ewa mani petuga, soo Te Pabe'e ka umu tunakatzimodu-no mu mabetseana, gi

ooosapa tuka. 21 Mu nanumu gi oo manena nakana, umu yise meeoo sokwama, "Esoo emukwa. Numme sakwa nobe-witoo oo tzakaka," mee. 22 Mu Jew numu nanesootuhiwabe ka Jerusalem-wi'yoona kemma'ase, ka Te Pabe'e-baa petugase, ka Te Pabe'e nesootzemana meeoo, "Oosoo numu poohadu. Oosoo sutakoo pooha-gana ka tsoapa nematzagakwunidyakwe." 23 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Sutakoo u pooha-gana gi hownnekoo tsoapa nematzagakwuni-kwa'ne'yoo. 24 Ka yooonnekoo, mu numu sukwe nanayadooena, gi hownnekoo hemma nemamakwu ewa nanatumoo'oo. 25 Mu naanapua'amu sukwe nanahase gi hemma nemamakwu-wa'ne'yoo. 26 Mu numu poohadu naduyadu sutakoo poohaga'yoo, gi hownnekoosoo sutakoo nematzagakwuni-wa'ne'yoo. Mu sutakoo pooha-ga'yoo gi puusoo tu nanagoena petzape. 27 Nu ka sutakoo ooonnakwa unu pooha-ga'yoo, yise nu tuwazoo unu nazoo'e. Nu mu mesoo matzooekute. 28 Ka no'oko suda te tumatugupu soo Te Naa kadoo'oo mayugwekwu, ka ooka te nekwa'e. Ka Te Naa-witu gi suda netammapana tuwazoo. 29 Pana ka ooka Te Naa Besa Pooha suta'yoo mee netammadu, soo Te Naa gi oo soomu'wakwu." 30 Mee soo Te Pabe'e mu netamma, ka tu Besa Pooha mu nesootze'ma. 31 Soo Te Pabe'e pea-no oo wannga'amu yise petugonno, obe puuwana konno ka oo yadooadyakwe. 32 Ewa'yoo mu numu oo nana'oonnakwi aatadu meeoo oo netamma, "U pea-no u wannga'amu obe puuwana'yoona u-no neyadoo'a." 33 Soo Te Pabe'e meeoo mu nanekwegea, "Haga e pea-no e kwangamu?" 34 Ka umu tu na'oonnakwi aatadu poonnese meeoo mu netamma, "Mu suu'mu yaatu e nanumu. 35 Mu ka E Naa te pa'anakwatu nakabetseana, no'yoona mu ka E Naa nakabetseana, e tubetse nanumu."

4:1 Soo Te Pabe'e ka banunadu-kumaba'yoona mu numu tunedyoo'e. Ewa'yoo mu numu oo na'ena-kwi manepunne, soo Te Pabe'e yise ka sake-wi tsebooese oe katu; mu numu yise ka banunadu-kumaba konno. 2 O'no soo Te Pabe'e ewa mu numu tunedyooena, meeoo mu tuukwe'e, 3 "E nakapunne, sumu'yoo nana ka tubewabe-wi tumasu'a. 4 Susumudu soo oo pooe tumasua-matu ka a nadapodo-witoo sawemena, mu hootseba'a yise mu soo'a. 5 Susumudu soo oo pooe punno'o unu tupe-ga-nagatoo sa'we, gi

tookapu teepu-ga-witoo. Umu yabesoo naahoose sapa, 6 soo taba mu koopasakuhoo, umu ka gi tookapatoo tuna-gana. 7 Susumudu tsa'abunagatoo sawe meana, naa pana mu tsa'abu ewa naana mu tatsatsebooa. 8 Susumudu besow teepu-koobatoo sawehoose besa na'a. Umu tumasape ewa pooedoo'a." 9 Soo Te Pabe'e yise mu numu meeoo netamma, "Mu sakwa e nakapunne, mu ka besow naka-gana." 10 Umu Te Pabe'e nakatzimodu mu numu-no ka Te Pabe'e-baa petugase, mee'e oo tubenga, "Ha'oo manena u mu numu natugwe'nga?" 11 Soo Te Pabe'e yise mu nekwegease mee unakwe, "Mu e nakatzimodu mooasoo nasootuhipu. Mu mooasoo oo nakasopedakwadoo, ka Te Naa unnepu. Mu nasootuhipu, pana mu numu gisoo ookow nasootuha'e, ooonne'yoona nu meeoo mu natugwengakatu Te Naa nuka tunetammakuna. 12 'Mu ooosapa ka Te Naa besa unnepu nakamo, pana gi oo soonaka'oedyukute. Mu tuwazoo tooe oo poonne pana gi oo soonakasopedakwadoo. Mu sakwa ka mumme oo tuukwena naka'oedyukuna, mu poonnena nakasopedakwadoona, o'no sakwa mu nu-matoo kemmase, nu yise mu sootuhikwu.' 13 Mu haa'a ka nuga natuukwepu sopedakwadoodu? Ha'oo yise mu ka ekow na'unnepu mumme e tuukwe'e gi oo nakasopedakwatoo? 14 Soo Te Naa yadooana ka numu tumasu'a-kwa'ne'yoo. Soo numu yise ka teepu-wa'ne'yoo. 15 Soo numu ka teepuna tumasu'ana, susumu-kwi gi besa na'a. Soo numu ka Te Naa yadooana gi oo naka'oedyukute. Soo gi toge'yoo yise mu numu tza'emukwa. Mu natza'emukwadu yise ka po-koobatoo sawetu-wa'ne'yoo. 16 Susumudu numu ooonne'yoo gi tunagadu-kwa'ne'yoo. Ka mooe'ugasoo susumudu besa sokwamana pumme tu nesootze'ma 17 yabesoo ka Te Naa yadooana soomu'wa. 18 Susumudu numu ka teepuna naadu, tsa'abuwa'ne'yoo. Soo ooonne'yoo numu ewa tu hee-gana petukute. Ka tsa'abuwa'ne'yoo yabesoo ewa'a, yise ka Te Naa yadooana gi naka'oedyukute. 20 Susumudu soo numu besa tumasu'a, ka besow teepu-wi. Ewa'yoo mu numu tunaka'oedyukudu manekwu, tamme ka Te Naa besa unnepu mu tuukwena." 21 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Tugootabuagunoo gi he-tooha sukwe nuunadu. Pa'a'yoona mu gootabuakupunnena, yise no'oko hemma gootabuakute. Soo e natugwengapu tugootabuagunookwa'nesoo. 22 Umu-wa'nekoosoo nu ka Te Naa-witu mu

tunesootabuedooa. 23 Mu e naka'oedyukudu tubetse unu sokwamakwu, mumme e tuukwe-kwa'ne, mu yise unusoo besa tusopedakwadookwu. Mu gi e nakabetseadu no'oko oo soomu'wakwu." 26 Soo Te Pabe'e meeoo mu netamma, "Mu numu ka Te Naa unnepu-witu nakase e naka'oedyukudooa. Ooosapa mu manemokwu tumasu'ape-kwa'ne. Sumu'yoo nana puu ka tubewabe-wi wahabu masu'ase, 27 oosoo puu gi nasootabue yabesoo na'a. Tooe togano, tooe tabeno tooe, yabesoo na'a. Oo naa tabu'ana, tamme gi sopedakwatoo. 29 Naakese, pa'a wunukese, yise ka naa makwuse, nakutadu." 30 Soo Te Pabe'e yise meeoo, "Mu ka e naka'oedyukuna ewa manese nu mu tuukwekwu. Meno'o huutse'yoosoo numu E Naa-wi tunaka'oedyute, 31 atsapooe-kwa'ne. Atsapooe tuutse'yoo ka namasuana, 32 oosoo puu pa'a naakese kwasu, mu hootseba'a yise oo-naga nobe-too." 33 Soo Te Pabe'e ewow numu nanatuukwe'e, hemma mu nakasopedakwatoo-kwikoo, yise saa'a soo Te Pabe'e ka nanatugwengapu tu nakatzimodu watse tunesootabuedooa. 35 Ka tu yongokese, soo Te Pabe'e yise mu pumme nakatzimodu mee netamma, "Tamme ka banunadu ooenapatoo meakwu." 36 Mu oo nakatzimodu mu numu ewatoo mease, ka Te Pabe'e-baa sake-wi tzoonooase ka baa natzemangega. Susumudu ka sake-wi umu-no. 37 Unu hukwa petuse, baa ka sake-wi bakaanoho. 38 Soo Te Pabe'e ka sake ooonnakwa habeno'o tu mi tzopedanena, atasoo u'wedape. Mu oo nakatzimodu suina, yise oo netupoonnese, mee oo netamma, "Ha'yoo u ne soobedya? How sakwa u ka ne badatu'ihoose?" 39 Soo Te Pabe'e ka hukwapa noko baa yadooese, "Obeda sapa," mee unne. Gi hukwa manise, gi hee yutsungapunne. 40 Soo Te Pabe'e ka umu tunakatzimodu meeoo netamma, "Mu sakwa gi unu su'ipana, gisoo mu nuka togesoobedya." 41 Umu yise meeoo nananetamma, "Haga esoo nana? Soo hukwapa ka baa-no a nakabetsea."

5:1 Soo Te Pabe'e ka mu tunakatzimodu-no ka Gerase mee naneadu-kwitoo natzemange petuga. 2 Soo Te Pabe'e ka sake-wi'yoona tsebooekase, sumu'yoo nana tsoapayidu oo tapoegea. Esoo nana ka tupe tawaga-wi nobe-ga'yoo mu tu'ipu nakoo-kwi. Ewasoo oo mi-no oo kowpa natzakunedi'yakwe. Nonotsa yise soo nana oo mesoo

tzahanekwunihooyakwe. Gadoo'oo haga natzooedu oo wutama-wa'ne'yoo. 5 Soo nana nonotsa tabeno, tooetoo togano, tooe hano tooe oona manennumme mu tu'ipu natuoona-kwi, tooetoo giba-nagakwi wa'agenumme, puusoo ka tupe-ma natzebokana. 6 Oosoo yise ka Te Pabe'e poonnese oo-baa tanomanepetuoo. 7 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "U tsoapa mana-ga'yoo tsebooegea." Soo tsoapa yise meeoo oo netamma, "How yise u nukadooe? Numme u sopedakwatoo. U Jesus, Numu Manumudoopu Tooa'a. Gi numme makadoo'ookupana." 9 Soo Te Pabe'e ka nana meeoo tubenga, "Ha'yoo u nane'a?" Soo tsoapa oo nanekwege'a, "Ka ewa'yoona numme, numme ewa nanane'a." 10 Umu tsoapa ewana meeoo oo netamma, "Gi ne tayapana ekow teepukoobakoo." 11 Ewa'yoo mu hogu ka giba-kumaba tuka konnomo'o. 12 Umu tsoapa yise meeoo ka Te Pabe'e netamma, "U sakwa mu hogu-nagatoo ne taya." 13 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Muusoo too'e." Mu tsoapa yise ka mu hogu-naga mani. Mu hogu ka banunadu-kwi badatu'ihoo. 14 Mu naana yaatu, mu hogu mabetseadu ka mu hogu badatu'ihoose, mu naana nana'emota tatanomane, ka mu numu yise tuukwe'e. Umu no'yoona kemmase oo poonne. Pudusoo yise ewa'yoo numu ka Te Pabe'e-baa mani petu. Soo nana soonamme-kwitu besa manese, oosoo yise onow katu, tu hekwi namasooana. 17 Ewa'yoo mu numu ka Te Pabe'e-ma nasoosuina yise oo tayakwuna'e. 18 Ka Te Pabe'e ka sake-wi tsebooedyakwe, soo nana ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Nu u-no meakwu." 19 Soo Te Pabe'e yise meeoo ka nana netamma, "U sakwa gi nu-no meapana, u sakwa u nanumu-witoo kodyu. Te Naa besa ume tumadukugana mu tuukwe." 20 Soo nana yise kodyuka, ka teepu Sumumano (10) mee naneadu-kwitoo. No'yoona mu numu oo nakadu besa nakasokwama. 21 Soo Te Pabe'e ka banunadu mana-kwi nummese, ewa'yoo numu oo-baa manega'a. 22 Oosoo nana mu nanesootuhidu nematugudu, Jairus mee naneadu, ka Te Pabe'e-kobena meatzedo petuse 23 mee oo netamma, "E padu unu tuoeya'e. U sakwa yabe kemmase, oo-kooba pooha matuguse, oosoo sakwa besa manese, besa nuumma." 24 Soo Te Pabe'e yise oo-no mea. Ewa'yoo numu umu-no oo takoo'negea'a. 25 Sumu'yoo mogo'ne hoone tuoeya'edu sumumano wahamatsebooekudu

(12) tommo petuga. 26 Mu poopooha-ga'yoo gi besa oo mayugwe. Oosoo yise no'oko tu hemma tzasoo'a petuga. Nahanobasoo manemena, yise hanobasoo manepetuga. 27 Oosoo yise ooka Te Pabe'e-witu nakase, oo ooonakwana oo kwasu tzamow, mee toosoohanena, 28 "Nu sakwa oo kwasu sukwe tzamase, besa mane." 29 Ka oo tzamase, soo oo puuhana yise pasahoo. Oo tookoo yise no'yoona besa nuumma, ka besa manese. 30 Soo Te Pabe'e yise yabesoo tu pooha-matu yaahoose, oo sopedakwatoose umu-tamme nakwumunase, yise meeoo unne, "Haga e tzamow?" 31 Umu oo nakatzimodu meeoo oo netamma, "Ewa'yoo numu u takoo'napunne. U yise meeoo, 'Haga e tzamow?' "mee. 32 Soo Te Pabe'e yaatu poohnamoo'ase, oo poonne ka oo manedu. 33 Oosoo mogo'ne yise su'ise kwebebewunu. Ka tu manena sopedakwatoose, o'no yise ka Te Pabe'e-matoo kemmase oo nanekwahakute. 34 Soo Te Pabe'e mee oo netamma, "U ka e naka'oedyukuna besa manese, saa'a mea." 35 Ka Te Pabe'e togesoo yadooawunu, oona ka Jairus nobe-wi'yoona kemmadu meeoo tuukwe'e, "U padu ya'eoo, gi ka Jesus u nobe-witoo bipana. Nagutza saa'asoo." 36 Soo Te Pabe'e oo nakase ka Jairus mee netamma, "Gi su'ipana. E nakabetsea." 37 Soo Te Pabe'e yise ka Jairus-no oo nobe-witoo memeakwate. Peter, James, John suu'mu umu-no ka Jairus nobe-witoo mea'a, meeoo susumudu nakatzimodu mu netamma, "Gi kemmapana numme-no." 38 Ka oonow mu petugase mu numu ewa'yoona sakwa'e. 39 Soo Te Pabe'e yise ka nobe-wi egease, meeoo mu netamma, "Gi sakwipana. Esoo tsea'a gi ya'e, sukwe u'we." 40 Umu oo-ma'yoo naneko'e. Soo Te Pabe'e yise puuwanatoo mu taya. Ka tsea'a naanapua'amu-no ka umu punotu bina ka tsea'a habe-kwitoo mea'a. 41 Soo Te Pabe'e yise ka tsea'a-matoo takwuese, oo mi-ma tzakaduse, meeoo oo netamma, "Yotseoo." 42 Soo tsea'a wahamatsebooekute (12) tomopu, yise tuponnese, yabesoo yotseoose, wununnumme. Mu numu otu oo poonnedu hayoo sapa sokwamahoo. 43 Soo Te Pabe'e ka tsea'a naanapua'amu meeoo netamma, "Hemma manatu a maka." Soo Te Pabe'e meeoo mu tunetammakute, "Gi haka tuukwepana kayoo e tumadukuse."

6:1 Soo Te Pabe'e umu tu nakatzimodu-nosoo ka Jairus nobe-wi'yoona tu

nanumu-witoosoo kodyu petuga. 2 Ka nanesootuhi tabeba oo manepetuse, soo Te Pabe'e numu-baa nanesootuhi petuga, ka mu numu besasoo Te Naa-witu tuukwe'e. Ewa'yoo numu oe oo nakapunne, meeoo nananetamma, "Soo Jesus besa yadooa, pana oosoo tamme-nagatusoo. Ha'oo yise esoo Jesus ka ekow yooonnekoo nageapu, Te Naa-witu tu sopedakwadoona? 3 Esoo nana uga nobe-doodu yise yaa meno'o unu tu pooha-gana te tzapoonnekute. Tamme oo sopedakwadoo, oosoo Mary tooa. Mu James, Joseph, Judas, Simon yise oo wanga'amu. Yise oo punne'emu yow tamme-naga." Yise umu gi ka Te Pabe'e naka'oedyukute. 4 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Ka yaa teepu-koobatu mu numu ka Te Naa yadooawabe naka'oedyukudu, yise umu oogowsoo nanumu, oo nonopua'amu-no gi." 5 Soo Te Pabe'e ka mu susumudu numu tuoegoedu-ma matuoona yise mu mabesaku. Huutse'yoo numu namabesaku, umu ka gi tunaka'oedyukuna. 6 Te Pabe'e tutuha tu nanumu soobedya ka mu too'e tuukwese sapa, gi pumme mu naka'oedyukute. Soo Te Pabe'e yise oona tzatzage'e-kwisoo nanesootuhibu numu tunedyooennumme. 7 Soo Te Pabe'e yise mu wahamatsebooekudu (12) tu nakatzimodu bise, meeoo mu netamma, "Nu mu pooha-makakwu, puma tsoapa mu nematzagakwunikwuna. Wakwaha'yoona saa'a gi hemma hemapana memea. 8 Gi nadukadu tunopana, gi mago'o, gi puma hemma mu tumukwuna tuwazoo hemapana. 9 Gi waahoo kwasu hemapana. Sumu-kwisoo tanegeana tuwow. 10 Ka mooe'ugasoo tunaka'oedyukudu nobe-wi egease, ooweoo umu-baa tooi, gi oonatooe tooinnummepana. 11 Yise ka mu numu gi mumme naka'oedyukudu gi mu nobe-wi egeapana. Ka kooseba mu moko-matu tata'nese, oe'yoona saa'a memea. Mu numu tzapoonneku how suta'yoo tookwa umuoo numu." 12 Mu tunakatzimodu yise mea'ase, meeoo mu numu tuukwe me'a, "Gi suda manepana." 13 Yise ewow tsoapa nematzagakwunimena. Ewa'yoo mu numu tuoegoedu yoohoo, namagunana besa manakwe. 14 Ewa'yoo numu ka Te Pabe'e-witu nesoobedya. Susumudu numu meeoo, "Masoo sumuna soo John numu baa-wi matzakadu, tuusootabuese, unu poohadooa." Susumudu numu meeoo oosoo ka sumuna Elijah. Susumudu punno'o meeoo, "Oosoo Jesus ka sumuna Te Naa-witu wahadu." Mu numu pabe'e Herod mee naneadu,

ka Te Pabe'e-witu nakase, yise meeoo, "Nu tukwutumadu ka John batsa tuungu. Oosoo yise sumuna tuusootabuepu?" 17 Ka o'nosoo, soo Herod tu pabe'e nodukwa nodukwadoo, soo mogo'ne Herodias mee nane'a. 18 Soo John ka Herod meeoo netammano'o, "Gi toge u manakwe, gi ka Herodias nodukwadoopana." 19 Soo Herodias unu sutana ka Herod ka John too'e batsa tuungu. 20 Soo Herod yise ka John tu batsakwu-ma unu sua'e, ka John nanesootuhidu nana. Mu tukwutumadu ka John wutumow. Soo Herod besa ka John nakasoobedya pana oo yadooa-ma nakasua'e. 21 Yise gea'a soo Herod tu nadooa'adoono'o tabeno mu numu papabe'emu-no ewa tuka. 22 Herodias padu tukawunuse yise mu numu nugakute. No'yoona yise oo nugana besa soobedya. Soo Herod mee oo netamma, "Hemma u? Tooe hemmadooe u soogwina nu u gea'akwu." 24 Soo tsuadumu tu pea tubenga, 25 "Hemma sakwa yise nu natuungu?" Yise soo oo pea meeoo oo netamma, "Ka John koota tsekowse, ka oo wo hanese, yise tseda-wi oo wuuna." 26 Soo Herod oo nesootu'adya'e ka oo batsa tuunguse, ewa mu numu oo unnena naka. 27 Herod yise ka mu tukwutumadu ka John koota tsekea'a tuungu, 28 ka oo wo tseda-wi oo wuunase, ka Herodias yise yongagea. 29 Mu John nakatzimodu oo nakase yise oo tookoo tugudooa. 30 Umu Te Pabe'e nakatzimodu oo-baatoosoo kodyuse, ka Te Pabe'e no'oko ka tu manemopu-witu oo tuukwe. 31 Soo Te Pabe'e meeoo mu netamma, "Tamme sakwa gi haa'no songapangapunne." Ewa'yoo numu pooha namagunana meagonno, gi tu tuka-ma sokwamana manegonno. 32 Soo Te Pabe'e yise umu tu nakatzimodu-no ka sake-wi, gi numu pumme poonne-kwitoo mea'a. 33 Mu numu mu mea'ase, mu poonne. Ewa'yoo mu numu mu posoopedakwadoona oo nanatuukwe ka baa-kumi mu mea tu no'ata-kwi'yoona umu yise oo-baa sogo tatanomanepetuga. 34 Soo Te Pabe'e yise ka sake-wi'yoona wue petuga ka baa-kumabatoo, ewa'yoo mu numu o, pukwi oo petuga-kwi. Mu numu sukwe mukwadu-kwa'ne mu posoobedyana, mu sootuhina yise mu tunedyoo'e. 35 Yabesoo yise taba egaga'a, 36 mu tunakatzimodu ka Te Pabe'e meeoo netamma, "U sakwa mu ta'ya ka kwaya'yoona mu kemma'ase. Umu sakwa puusoo tu tukakwuna hownnekoo mayu." 37 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Hemma sakwa tamme mu maka?" Mu tunakatzimodu yise

meeoo, "Numme haa'a ka tukapu tumukwu? Ewa'yoo numu yaatu. Hanoko sakwa yise numme ka tukapu mu mayuku?" 38 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Huuhoo mu tukaba-ga'yoo? Mu sakwa oo poonnetooa." Ka saa'a umu tunakatzimodu meeoo oo netamma, "Manegeoo numme tukaba-ga'yoo. Yise waahoo tuwazoo numme pakwega'yoo." 39 Soo Te Pabe'e meeoo ka mu tunakatzimodu, "Maa poohega-kooba sapa mu numu aata tuungu. Yoode'a, mu sakwa mu toonooba-wisoo aata." 41 Soo Te Pabe'e yise ka mu aatahoose, ka tukaba, noko pakwe hemahoose, toogoopadu poonnese, nanesootuhikooha. Yise ka tukaba noko pakwe tzabokase, umu pumme nakatzimodu, mu ewow numu maka tuungu. 42 Yise ewow numu maka (5000 nanana). Ka nanesootuhina ka tukaba noko pakwe toge'yookwunu ka mu numudoo negwa'e, umu yise ewa tukase, no'yoona wutzu'me. Mu Te Pabe'e nakatzimodu yise ooka pakwe, noko tukaba nagupenina ka wahamatsebooekudu (12) kawono, oo-ma kaanoku. 45 Soo Te Pabe'e yise umu pumme nakatzimodu meeoo netamma, "Mu sakwa ka sake-wi kodyu, ka banunadu natzemangegase, yise ooka Bethsaida mee naneadu-kwitoo kodyuka. Mu numu ewana yise nu tayakwu." 46 Yise ka mu mea'ase soo Te Pabe'e ka giba-matoo mea, ka nanesootuhikwuse. 47 Ka yongona, ka sake-wi ka banunadu banaamoo-kwitoo, soo Te Pabe'e no'oko mu poonne. How gi besa natzemange, ka kwenahadu unu hukwawunu. O'no awamooasoo tu tabu'agena, soo Te Pabe'e ka banunudu-koobakwi kemmaka'e. Soo Te Pabe'e yise umu moopa too'e meahoo. 49 Mu tunakatzimodu oo poonnese unu suise, yise wa'agemo'o, "Uda tsoapa." Soo Te Pabe'e mu yadooe, "Gi suipana. Nu yaahoo." 51 Ka sake-wi umu-baa tsebooese, yise soo hukwapa kadoo manigea'a. Umu oo nakatzimodu gi gea'a oo pooha manena nakasopedakwadoona ka manegeoo tukaba nagoohanena, waahoo pakwe tuwow. Ka ewow numu oo makana poonne pana gi oo soo'oedyukute. 53 Ka Gennesaret mee naneadu-kwi umu natzemange petuse, tu sake o tzakuna, 54 oe'yoona yise sawe. Mu numu ewana nosumuna ka oo nesopedakwatoona 55 oo nanatuukwe. Umu nanatuukwewunudu, mu tuoegoedu, mu nuummadu oo-baa bi petudyakwe. Susumudu oo-baa natzahedape petu. 56 Umu yise

Te Pabe'e kwasu-matu tzamase, no'yoona besa mane.

7:1 Mu Jew numu nananesootuhipe papabe'e numu tunedyooedu ka mu Pharisee mee nananeadu-nagatu kemmana, ka Jerusalem mee naneadukwi'yoona kemmase, ka Te Pabe'e-baa. 2 Umu ka Te Pabe'e nakatzimodu poonne, umu gisoo mabatzagapana tukagonno. 3 Umu Jew-no Pharisee tumayohope-wi umu gi tuka ka gisoo mabatzagana ka tu nanamooatupu tumayohope. 4 Umu ka hano mose tu tootsa mabatzakwuna'e. Tu tseda, pukwikoo tu saakwuna, batzakase oekoo saakwu. Ne nanamooatupu mee ne tunetammakuna, numme yise oo mayoho. 5 Umu Jew tuukwewabe, mu Pharisee-no, ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Mu u nakatzimodu sagwane ma'emukwapu-ga'yoo, gi tu mi mabatzakapana tuka. Umu te nanamooatupu ka tu nanumu meeoo netamma namabatzakase yise tuka." 6 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "How yise mu ka te nanamooatu besa nakana, gi Te Naa tuukwewabe naka? Soo Isaiah, ka mumme nemooagadu-witu meeoo unnepu. 'Mu ka Te Naa nakabetse'a mee mu naneyakwe.' Soo o'nosoo Te Naa yadooawabe togesapa mu netamma ka mee tubotuguna. 'Umu numu meeoo unnepana mu tupa apeakana, gi mu tubetse sokwamana. Umu ka Te Naa gi nakabetse'a. 7 Umu ka Te Naa-matoo nanesootuha'e mee sukwe naneyugwepana, ka mu numu aata-tammesoo ne'emukwakute, ka pummesoo tusooyugwena mu numu ewana mee netamma, "E nakapunne pummesoo tumayohope tumayoho o'no mu ka Te Naa nakabetse'a." ' 8 Umu mee'e mu nanamooatu mu Te Naa unnepu-wa'nesoo." 9 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Mu sakwa gi umu te nanamooatupu tuukwena naka'oedyukupana. Mu sakwa Te Naa suu'mu naka'oedyuku. 10 Ka mooasoo soo Moses meeoo unnepu, 'Te Naa noko ka numu tu naanapua'amu mabetsea tuungu. Soo tu naanapua'amu suda netammadu sakwa nabatsa.' 11 Mumme putoogoo mooa tumayohona pana mu meeoo, tamme sumuna ka mu naanapua'amu mee netammakwu, 'Nu ka Te Naa God tummatzi, gi umu e naanapua'amu tummatza'e.' Mu gi besa ka mu naanapua'amu matugu, ka oo tumatuguna. Mu ka Te Naa tunetammana takopa, ka mu te nanamooatupu tumayohope

ooosapa nagena. 13 Ewa'yoosoo te nanamooatupu unnepu mu numu ka gi besow tunedyooe, tamme sakwa ka Te Naa tuukwena suu'mu naka'oedyuku." 14 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu ewa-kwikoo mu numu netamma. 15 "Mu sakwa e nakasopedakwatoo, soo hemma mu tukana gi hownne'yoo, Te Naa-nakwana. Soo suda te tumatuguna yise gi besa te soonammena yugwe, umuoo soo Te Naa gi petzape," mee. 17 Ka nobe-wi'yoona mu tunakatzimodu meeoo ka Te Pabe'e tubenga, "Ha'yoo u ka mu numu tuukwepu?" mee. 18 Soo Te Pabe'e meeoo mu nanekwege'a, "Mu sakwa o'nosoo e nakasopedakwatoo. Soo tooe hemma tooe te tukana gi hownne'yoo Te Naa-nakwana. Soo tukapu gi atasoo numu yugwewa'ne'yoo. Soo tukapu numu-nagakwi sukwe meadu." Soo Te Pabe'e yise te tzapoonnekute tooe hownne'yoo numu tukapu besa'yoo. 20 "Ka suda te tumatuguna soo Te Naa gi petzape. 21 No'obatusoo suda te tusooyugwena, tuduhana, tubatsana, 22 moogoobuna, numu mooagana, numu nowuakuna. Kumma'akusoo nasoodyagena, numu nesootzemana, besa nasooyugwena, 23 ooonnekoo soo Te Naa gi petzape." 24 Soo Te Pabe'e yise oona tubewa-wi, Tyre mee naneadu-kumaba, ka nobe-wi watze petuga, gi haga oo sopedakwatoo. Mu numu puusoo yise oo mayuoo. 25 Yise sumu'yoo wawa'a mogo'ne oo-baa petu. Ka Te Pabe'e-witu nakase ka tu padu tsoapaya'e ooka oo nematzagakwuni tuunguna. 27 Soo Te Pabe'e yise oo nemapoonnena mee oo netamma, "Gi nu wawa'a sootummatza'e. Nuga nanumu suu'mu sakwa nu tummatzi. Numme Jew mu wakwawa'a sadu'u mee ne'a. 'Yoo manepunne mu numu puu gi tu dooamu tukakwuna tu sadu'u maka." 28 Soo wawa'a mogo'ne yise mee oo netamma, "Mu te dooamu puu tu tugupenina sadu'u maka. U sakwa nuga padu mabesaku u nanumu too," mee. 29 Soo Te Pabe'e yise ka wawa'a mogo'ne meeoo netamma, "Aha, besa'yoo u ka meeoo unnena, nu u tummatzikwu. U nobe-witoo kodyuka ka tsoapa nu mooasoo nematzagakwunipu." 30 Soo mogo'ne ka kodyu petugase, ka tu padu besa manepu, ka tu kapa-kooba oo habennumme oo mayuoo petuga. 31 Soo Te Pabe'e yise ka Tyre mee naneadu-nakwana kodyuna ka Galilee banunadu-witoo mea. Soo Te Pabe'e yise ka Sidon mee naneadu-toogoo me'a. Ka teepu Sumumano'o Nogatudu mee naneadu. 32 Onona mu numu ka Te Pabe'e-baa sumuoo nana bi petu.

Oosoo nana gi nakatawagadu, gi besa yadooadu tuwazoo. Mu numu ka Te Pabe'e meeoo netamma, "U sakwa namekoosoo u mi-makooba matuoonase, eka nana mabesaku." 33 Soo Te Pabe'e yise ka nana bihooka mu numu ewanagakoo. Soo Te Pabe'e yise tu makoogoo ka nana naka-wi tsetuoonahoo. Ka tu makoogoo tu huutse-ma mobanase, ka nana ego-kooba tsetugu. 34 Yise soo Te Pabe'e toogoopadu poonne. Nasongapose ka nana gi nakatawagadu meeoo netamma, "Yise nakatawaga." 35 Soo nana nakatawaga manese, besa yadooa mani. 36 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu numu netamma, "Gi sakwa mu haka tuukwepana," pana mu numu gi oo nakabetseana oo nanatuukwe'e. 37 Umu meeoo, "Uune! Soo Te Pabe'e unu tumada'e. Soo Te Pabe'e ka mu gi nakatawagadu nakadage ma'eyakwe, mu gi apegeadu besa apegea maneyakwe."

8:1 Mu numu ewana sumuna tusooase, gi hemma tuka, soo Te Pabe'e meeoo mu tu nakatzimodu netamma, 2 "Nu suda umu numu nuummakute, ka pahe tabeno gi hemma mu tuka, umu tseago'e. 3 Nu ka nobe-witoo mu tayase, umu sumuna tsuawumehoekwu, umu-matu ka kwinga'a kemmase." 4 Umu oo nakatzimodu yise meeoo oo nanekwegea, "Ka tubetse numu-wana'yoona hownnekoo tamme ka nadukatu umutoo mayukwu?" 5 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu tubenga, "Haa'noko mu tukaba-ga'yoo?" Mu oo nakatzimodu yise meeoo, "Natakwatsukwu'yoo (7) tukaba." 6 Soo Te Pabe'e yise mu numu meeoo netamma, "Ma teepuna sapa aatapunne." O'no yise ka tukaba hanese, oo-koobatoo nanesootuhise oo tzabokase, mu tu nakatzimodu mu numu ooka haneku tuungu, umu yise ka tukaba mu numu ewana haneku. 7 Umu yise tuwazoo huutsekoo tutugutzekoo pakwega'yoo; ka pakwe tuwazoo nanesootuhikuse mu tu nakatzimodu mu numu haneku tuungu. 8 Mu numu yise ka tukase wutzumeoose, ka tunakatzimodu natakwatsukwuoo (7) kawona-witoo ooka a nagupenina tzoba. 9 Tubetse ewa'yoo (4000) numu o. 10 Soo Te Pabe'e yise mu numu nobe-witoo taya. Yabesoo yise ka tu sake-wi mu tu nakatzimodu-no kuowse onona ka teepu Delmanutha mee naneadu-kwitoo mea'a. 11 Mu Pharisee ka Te Pabe'e-baa petugase oo nesootzemana mee oo netamma,

"U sakwa mee tzapoonneku ka Te Naa Pooha-matu u hee-gana." 12 Soo Te Pabe'e yise mu nasoomenakwana, mee ka mu gi tunaka'oedyukudu netamma, "Mooasoo nu mu tzapoonnekuse sapa, mu gi oo soo'oedyukute. Nu gi mu tzapoonnekukwu, ka e pooha-gana." 13 Oosoo yise ka mu tunakatzimodu-no, ka mu Pharisee-baa'yoona mea'ase ka sake-wi tzoonooase ka baa natzemangeka. 14 Umu oo nakatzimodu ka baa natsemanegase ka tu tukuba soomu'waka. Sumuoosoo tukaba yise tuno'o ka sake-wi. 15 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma "Ka mu numu yadooedu namayuadu tukaba gi soogwipana." 16 Umu oo nakatzimodu yise gi oo nakasopedakwadoona yise meeoo nananetamma, "Soo Te Pabe'e te nesootze'ma ka tukaba te soomu'wakuse." 17 Soo Te Pabe'e ka mu nakasopedakwadoose meeoo mu netamma, "Gi suipana ka gi tukuba-gana. Mu gisoo e pooha nakasopedakwatoo. 19 Mu ka sumuna oo sooma'yu nu manegeoo tukaba-koobatoo nanesootuhi, oo ewakwuna soogwina. Nu yise ewow numu (5000) maka. Huoo kawona-witu ooka a nagupenina umu numu tzobahoo?" mee. Sumu'yoo mu oo nakatzimodu yise meeoo oo nanekwegea, "Wahamatsebooekudu (12) kawona-witu," mee. 20 "Nu yise tuwow ewowsoo (4000) numu maka, natakwatsukwuoo (7) tukaba-gana, mu yise ewowsoo tuwazoo hane, ka a nagupenina. Huoo kawona-witu ooka a nagupenina umu numu (5000) tzobahoo?" Sumu'yoo mu oo nakatzimodu yise meeoo oo nanekwegea, natakwatsukwuoo (7) kawona-witoo mee. 21 Soo Te Pabe'e yise meeoo unakwe, "Mu gi e nakasopedakwatoo, mu tuwazoo gi e naka'oedyukute." 22 Umu yise ka Bethsaida-wisoo kodyu petu. Susumudu numu ka Te Pabe'e-matoo gi tubootabuedu tsaka petu. Umu meeoo ka Te Pabe'e netamma, "U sakwa eka nana, gi tubootabuedu-ma matuguse a mabesaku." 23 Soo Te Pabe'e yise oo tsakakase oo pooe-witoo tooheoo. Yise o-kooba matuoonase, meeoo oo tubenga, "U haa'a tooe besa tubooha'e meno'o?" 24 Soo gi tubootabuedu mee oo nanekwegea, "Nu meno'o yaatu poonnepana, ka mu numu-ma sogomeadu, sunngabe-kwa'ne posoobedya." 25 Soo Te Pabe'e oo pooe-kooba matuoonasoo, soo gi tubootabuedu besa manise besa tuboohwa'e. 26 Soo Te Pabe'e meeoo oo netamma, "U sakwa kaaheno nobe-witoo mea, gi numu tuukwepana." 27 Soo Te Pabe'e yise mu

tunakatzimodu-no ka Galilee-wi'yoona mea'a, ka Caesarea Philippi mee naneadu-kwitoo. Onow po-kumi sogo meana meeoo mu tubenga, "Hayoo mu nu-witu naka?" 28 Umu oo nekwegea, "Susumudu numu meeoo u ka sumuna John baa-wi numu matzakudu. Susumudu numu meeoo u ka sumuna Elijah. Susumudu punno'o meeoo u ka sumuna Te Naa-witu wahadu." 29 Soo Te Pabe'e mu tubenga, "Hayoo mu nu-witu sooyugwe?" Soo Peter oo nekwegea, "U Te Tubetse Pabe'e," mee. 30 Soo Te Pabe'e meeoo mu netamma, "Gi e wahapana, nu yow Mu Pabe'e." 31 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu tunakatzimodu tuukwe, "Mu numu yadooakudu gi e petzape, unu nananuumadu e wumakuse, e batsase, o'no yise pahe tooise saa'a nu tuusootabooedooa." 32 Soo Te Pabe'e toge kaaheno meeoo unakwe. Umu oo nakase soo Peter yise ka Te Pabe'e oetu meeoo watze tunesoobedyakute, "Gi soo hee oo manepunne. Gi umu u batsa." 33 Soo Te Pabe'e yise mu tunakatzimodu-matoo kodyuse meeoo ka Peter netamma, "Gi meeoo unnepana. Oosoo Suta'yoo u ne'emukwawunu. U sukwe numu soonamme-kwa'ne tusooyugwe, gi ka Te Naa soonammekwa'ne." 34 Soo Te Pabe'e yise no'oko mu numu, ka umu tunakatzimodunokosoo mee mu netamma, "Tooe haga tooe nu-wi tunaka'oedyukudu sakwa mee unne oosoo gi hownne'yoo, tooe mu ka nu-koobatoo nabatsase sapa, mu e nagenokwu. 35 Tamme ka tammesoo too'e namagwetzoina tamme kadoo'oo namayugwekwu, mu ka nu-koobatoo kadoo'oo mesoo namayugwena mu namagwetzoikwu. 36 Tamme ka teepu-kooba'yoona ewow hee-ga'yoo pana ka te ya'ese oosoo gi te magwetzoi-wa'ne'yoo. 37 Gi oosoo te gwetzoina tumu-wa'ne'yoo. 38 Tooe haga tooe nu-ma nasookwina, noko e unnepu tuwazoo, nu yise punno'o, saa'a mu-ma nasookwikwu, ka Te Naa pooha-toohakwi e petuse, ka toogoopadu e tutummatziwabe mu toha kakasa-gakoo-no."

9:1 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Nu togesapa mu tuukwepu susumudu mu yaa konnodu gisoo tuina, e pooha-gana poonnekwu." 2 Oona ka sumuna sumu natakwatsu (7) tooise oosoo Te Pabe'e tu pupua'amu bikase, oona ka pa'a giba-ma'yoona nanesootuhi-ga. 3 Ka togesoo oo nanesootuhiwunu soo pukwi oo namasooana atasoo tapu'a,

besa toha patakwetseaawunu. 4 O'no yise waha'yoo nanana oo-baa petuoo, Elijah-no Moses mee'e nananeadu umu nanano yise yadoo'a. 5 Soo Peter yise meeoo ka Te Pabe'e netamma, "Besa numme ka kemma'ase. Numme sakwa piho mu tatza nobe-tooku. O'no mu ka Elijah noko Moses-no susu'muoo," 6 mee unne, ka gi tu unnena sopedakwadoona ka unu suise. 7 Togesoo oo yadooawunu soo koomeba umu-kooba habaga petuoo. Te Naa yise ka koomeba-naga'yoona yadooakooha. "Yow esoo nuga Besaa Tooa, mu sakwa besa a nakabetsea." 8 Soo Te Pabe'e suu'mu yise umu-baasoo. Mu Elijah-no Moses kadoo'oo. 9 Soo Te Pabe'e tu nakatzimodu-no ka giba-ma'yoona sawekese meeoo mu netamma, "Gisoo haka tuukwepana, ka mu poonnena. Ka kadoo e manese yise e yotsese, o'no suu'mu saa'a mu numu tuukwe." 10 Mu oo nakatzimodu yise ka Te Pabe'e nakase gi oo waha, pana yise meeoo nanatuubenga, "Ha'oo manena meeoo unakwe? Te Pabe'e haa'a ya'ese yise pudu yotsekwu?" 11 Umu yise ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Umu Te Naa yadooawabe meeoo unakwe, Elijah mooe petukoo, o haa'a togesapa numme natuukwe'e? O'no yise haa'a Te Pabe'e mu nakwi saa'a petudooa?" 12 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Aha, meeoo tubetse nabotugu. Mooe'ugasoo soo Elijah ka mu numu mooe tunesootabue petukwu. Nu yise oo-penakwa petuhoose suda punno'o namatugukoo. 13 Mooasoo soo Elijah mooe kemmapu. Umu numu yise tooe how tooe ka Elijah yugwe, ka a nabotugu-kwa'nesoo." 14 Soo Te Pabe'e yise tu pupua'amu-no ka mu tunakatzimodu-baasoo kodyu petu. Mu numu ewana ka Te Pabe'e poonnese besa sokwamase oo-tamme tatanomanega. Mu nananesootuhidu tuukwewabe, ka Te Pabe'e nakatzimodu-no mooasoo mu nanepetukute oe petuoo. 16 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu tubenga, "How manena umu nananepetukute?" 17 Sumu'yoo nana ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Nu e tooa'a u-baa too'e hane petu u kadoo'ookoosoo. Oosoo tsoapayaena gi besa yadoo'a. 18 Tooe hano'yoona tooe, soo tsoapa oo-ma tabu'ana soo e tooa ya'eookayakwe. Nu umu ume nakatzimodu, ooka too'e nematzagakwuni tuungu. Umu gi oo mabu'a." 19 Soo Te Pabe'e meeoo mu netamma, "Mu gi e nakabetse'a, tooe nu wuna'me yaa mu-pa'yoopana mu gi e naka'oedyukute. Ka naatse tzakowke." 20 Soo naatse ka Te Pabe'e

poonnese ya'ehooka. 21 Soo Te Pabe'e meeoo, "Haa'no wuna'me soo naatse 'yoo manenumme?" Mee soo oo naa, "Tuha'a manakwanasoo. 22 Susumudu soo tsoapa ka naatse too'e soobatsana goso-witoo oo wunapuyakwe, baa-witoo tuwazoo. U pooha haa'a ne sootuhi-wa'ne'yoo? Ne mesoo tummatza'e haa'a?" 23 Soo Jesus yise oo nanekwegea, "U dea'a mooasoo e pooha-gana sopedakwatoo. Nuka u toge soobedyase, o'no nu u tummatzikwu." 24 Soo nana meeoo, "Sagwane nu u naka'oedyukute, pana unusoo ume e naka'oedyukuna nu sookwa'e." 25 Gisoo mu numu ewana petu, soo Te Pabe'e ka tsoapa kwinga'atoo nematzagakwunise mee oo netamma, "Yaanona mea. Gi kodyupana ka naatse-matoo." 26 Soo naatse paba yadooase, ya'eooka. Mu numu yise me'e, "Ya'ehoo haa'a?" 27 Soo Te Pabe'e o mi-makoo oo tzadyota. Soo naatse besa manise yotseoo. Soo Te Pabe'e yise umu tu nakatzimodu-no, ka mu numu-baa'yoona mea'a. 28 Ka nobe-kwi mu tzoonooase, umu Te Pabe'e nakatzimodu oo tubenga, "How manena numme gi oo nemabu'a?" 29 Soo Te Pabe'e mu nekwegea, "Oosoo yooonne'yoo tsoapayaedu nanesootuhibu-ma nata'yadu." 30 Galilee-too umu watze mease 31 soo Te Pabe'e yise umu tunakatzimodu tuukwega'ase meeoo mu netamma, "Mu nuka wohonedu nu-ma tzakaduse, e batsase, saa'a nu pahe tabemease tuusootabuedooa." 32 Umu oo unnepu gi nakasopedakwatoo, pana umu ooka tu tubengakwuna-ma sua'e. 33 Ka mu tunakatzimodu ka Capernaum-wi petugase, ka nobe-kwi'yoona soo Te Pabe'e mee mu tubenga, "Hekwitu mu nehane mu ka kemmana?" 34 Mu Te Pabe'e nakatzimodu yise gi ka Te Pabe'e nanekwegea, ka numu ooonakwa besa-kwitu nehanena, "Soo tooe haga umu-nagatu ka mu ooonakwa besa'yoona oosoo ka Te Naa-baatoo mooe meakoo." 35 Soo Te Pabe'e yise no'oko mu tunakatzimodu nabatoo bise meeoo mu netamma, "Soo tooe haga tooe numu-kobena soo nadatsungadu, sakwa no'oko numu sumu-nakwi'yoona numu tummatzino." 36 Soo Te Pabe'e yise tuutsekoo tuha'akoo umu-baatoo bise, meeoo mu netamma, 37 "Mu ka tuutsekoo tuha'akoo nu-koobatoo besa soobedyana, mu tookwa nuka besa sobedya tuwazoo." 38 Soo John ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Ka nana ka tsoapa nematzagakwunidu, numme poonne. Tooe oosoo nana gi numme ume nakatzimodu-matu pana u nanea-ma ka tsoapa nematzagakwuni. Numme

yise meeoo oo netamma, 'U sakwa gi ka Te Pabe'e nanea-ma ka tsoapa nematzagakwunipana,' "mee. 39 Soo Te Pabe'e meeoo mu netamma, "Mu sakwa uga gi meeoo oo netammapana. Oosoo ka e nanea-ma ka tsoapa nematzagakwunikwuse oosoo tookwa gi e nekwohonekwu. 40 Oosoo besa e tummatza'e. 41 Tooe haga tooe ka e naka'oedyukuna tooe umu nuka tummatzidu bamagase sapa nu mu sukwe sootuhi meakwu." 42 Soo Te Pabe'e yise ka mu tunakatzimodu meeoo netamma, "Gi besa soo tooe haga tooe ka nuga dooamu ka gi togekoo podo mu tunedyooena. Nu sakwa puu sukwe badya'e, gi yise ka gi togekoo mu Te Naa dooamu tunedyooe. 43 Nu sakwa e mi sukwe tseka'a, gi ka suda namanedu mahane. Besa'yoo tooe ka sumuoosoo mi-geana Te Naa-baa petugase, gi waahoo mi-geana, ka niwunu-kwitoo wue. Nu sakwa e kuku sukwe tseka'agwuuni, gi ka gi togekoo podo mea. Besa'yoo tooe ka sumuoosoo kuku-gana ka Te Naa-baa petugase, gi waahoo kuku-gana ka niwunukwitoo wue. Nu sakwa tuwow e pooe sukwe tsepata, gi ka gi togekoo poonnena. Besa'yoo tooe ka sumuoosoo pooegeana ka Te Naa-baa petugase, gi waahoo pooegeana niwunu-kwitoo wue, owetuoo ooosapa nidabedu gi nimakwudu. Mu wo'abe yise ooosapa mu tookoo soo'adape. 49 No'yoona oowetuoo numu oo wumadooa. 50 Ongabe puu ka tukapu besa makamakute, ka gi onga-gana gi hee besa kamma. Mu sakwa ongabe-kwa'ne'yoo. Mu sakwa besa nanapua'ana, besa sokwamamo."

10:1 O'no yise ka tubewa, Judea mee naneadu-kwi'yoona, soo Te Pabe'e ewow numu tunedyooe'e. Ka hooodu, Jordan mee naneadu baa mangega. 2 Ewa'yoo tunesootzemadu numu, Pharisee mee nananeadu oo-baa petuse, meeoo oo tubenga, "Besa'yoo haa'a soo numu ka nanodukwadoose, yise napoonnekwunina?" 3 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Ha'yoo soo Moses ka mooo'asoo te tuukwe?" 4 Umu mee oo nanekwege'a, "Ka mooo'asoo soo Moses mee tubo'o, tamme ka napoonnekwunina sakwa tubope-ma napoonnekwuni." 5 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Te Naa gi meeoo te netamma. Pana mu gi Te Naa nakabetseana soo Moses yise ekow mu tuukwe. 6 O'nosoo, soo Te Naa ka numu pudu manumudoose meeoo, 'Nu ka nana noko mogo'ne manumudoopu. 7 Umu

yise nanodukwadoose, soo nana tu naanapua'a-baa'yoona nomea. Tu nodukwa-no yise nobe-ga'yoo. 8 Umu yise sumuoosoo numu-wa'ne'yoo. Gi waahoo numu-wa'ne'yoo.' 9 Soo Te Naa mee'e te netamma, 'Ka nodukwadoose gi napoonnekwunipana.' "10 Ka nobe-kwi petugase, mu oo nakatzimodu ka a napoonnekwunipu-witu mee ka Te Pabe'e tubenga. 11 Soo Te Pabe'e mee mu nanekwegea, "Mu nanodukwa sakwa mesoo napoonnekwunipana, ka kumma'akoosoo nodukwadoose ma'emukwa." 13 Mu numu yise tu doodooamu ka Te Pabe'e-baa hane petudyakwe, umu oo nanesootuhiku tuunguna. Mu tunakatzimodu ka mu numu poonnena mu nesagwikute ka oo mu manakwe. 14 Soo Te Pabe'e ka mu poonnena meeoo mu netamma, "Gi mu numu tu dooamu hane petudu tayapana, gi mu nesagwikupana. Nu mu dooake sootuhise, umu yise ka Te Naa-baatoo meakwu." 15 Soo Te Pabe'e yise meeoo unakwe, "Nu kaaheno mu tuukwekwu, mu mooe'ugasoo, nanekwahakwu, tutugutsekoo dooakewa'ne'yookwu gi ma'emukwadu. O'no yise mu ka Te Naa-baa petugakwu." 16 Soo Te Pabe'e yise mu doodooake tzahedana, mu nanesootuhikuna, mu sootuhise umu-baa'yoona mea. 17 Sumu'yoo nana ka Te Pabe'e-baa tanomane petugase oo-kobena meatzedose ka Te Pabe'e meeoo netamma, "U tubetse besa'yoo nana, ha'oo besa sakwa tuwow nu manese namagwetzoi?" mee. 18 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo nanekwegea, "U haa'a mee e netamma, u besa'yoo? Gi haga besa'yoo, Te Naa suu'mu besa'yoo. 19 U oo sopedakwatoo ka Te Naa tamme tuukwepu; gi numu batsapana, gi numu nowuakupana, gi tuduhapana, gi esayipana numu mane-witu, besa tu naa noko tu pea sooyugwena." 20 Soo nana yise meeoo oo netamma, "Mooasoo nu tuha'yoona meeoo na'unnedu nakabetseakena." 21 Soo Te Pabe'e yise, ka ooka besa soobedyana mee oo netamma, "U sakwa no'oko u hemma-ma tumuse, ka u nahemena ka mu tutuha manedu hanekuse, o'no yise u ewow hee-gakwu, ka Te Naa-baa'yoona. O'no u yise nuka nakatzinnummekwu." 22 Soo nana ka oo nakase suda soonamme ka ewow hee-gana. 23 Ka nana mease, soo Te Pabe'e ka mu tunakatzimodu meeoo tuukwe, "Soo ewow hee-ga'yoo numu unusoo manena namagwetzoikwu." 24 Mu tunakatzimodu ka Te Pabe'e nakase punno'o meeoo tutubenga, "Hownnekoo soo numu yise mesoo

namagwetzoa'e?" Pana soo Te Pabe'e meeoo unakwe, "Soo numu gi puusoo namagwetzoi-wa'ne'yoo. Soo Te Naa suu'mu mu magwetzoikwu." 26 Mu tunakatzimodu mee oo netamma, "Kadoo'oo haga numu magwetzoi-wa'ne tabu'a." 27 Soo Te Pabe'e meeoo mu netamma, "Aha. Te Naa suu'mu numu magwetzoidu." 28 Soo Peter meeoo ka Te Pabe'e netamma, "Mooasoo numme no'oko ne hemma matusookwunikese, nanesootuhi mane." 29 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Tooe haga tooe tu nobe ma'wukadu, tu nanumu, no'oko hemma tu hee-gana, tu dooamu, tu tubewabe, ka nuka nagena ewowsoo besa no'obatusoo nasootuhikwu, meno'o manekwana. Mu nasootuhikwuna gi moobegwagakwu. 31 Umu yaa'a teepu-koobatu meno'o numu moohedu, saa'a ka Te Naa-baa'yoona gi hee manepunnekwu. Umu meno'o gi mamaawa'ne'yoo, yaa'a teepu-kooba manepunnedu ka Te Naa-baa'yoona numu moohedooa." 32 Soo Jesus yise ka Jerusalem-witoo mea. Mu oo nakatzimodu mu numu-no nakasuipana oo nageka. Soo Te Pabe'e yise ka mu tunakatzimodu suu'mu watze tuukwe. 33 "Jerusalem-wi te petugase, mu numu-kobenatu yadooadu nu-ma tzakadukwu, yise umu wawa'a tibo-matoo e tzakakakwu, yise umu nuka batsa tuungukwu. 34 Umu tibo'o yise e kobitoo toohena, e wupagetana, yise e batsakwu. Pahe tabe mease nu yise saa'a tuusootabuedooa." 35 Mu nawanga'a James-no John ka Te Pabe'e-baa petu, yise meeoo oo netamma, "U haa'a sakwa ne tummatzi?" 36 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu tubenga, "Hownnekoo sakwa nu mu tummatzi? Hemma mu soogwina?" 37 Umu meeoo oo nanekwegea, "U ka pudusoo numu-kobena katukwuse, how sakwa numme ka u-baa sapa aatana?" 38 Soo Te Pabe'e meeoo mu nanekwegea, "Nu nabatsase, namayodase yise saa'a ka numu-kobena katudooa. Mu haa'a punno'o ooosoo?" 39 Mu waha'yoo ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Numme sakwa punno'o ooosoo mesoo mane." Soo Te Pabe'e mu nanekwegea mee, "Aha. Mu punno'o nu-kwa'nekoosoo wumakwu nu-koobatoo nabatsase, saa'a namayodakwu. 40 Gi nu ka mu numu-kobena mu aata tuungu-wa'ne'yoo. Mooasoo soo Te Naa oo nemamakwupuna mu oo sopedakwatoo." 41 No'yoona mu oo nakatzimodu mu nakase, ka James noko John unu sutakute. 42 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Gi umu

wakwawa'amu-kobena katudu-kwa'ne paba nasooyugwepana. Mu sakwa no'oko numu tummatzimo. Nu ooonne'yoo, ka yaa petuse, nu no'oko ka mu numu tummatza'e. Nu mu numu-koobatoo nabatsakwu, o'no saa'a mu numu gwetzoidooa." 46 Soo Te Pabe'e ka pumme nakatzimodu-no ka Jericho mee naneadu-too meakwu. Ewa'yoo mu numu umu-no oo-toogoo me'a. Ooosapa po kumabu katudu, soo nana gi tubootabuedu, Bartimaeus mee naneadu, nonotsu mu numu pu-moopaa meadu meeoo netammakayakwe, "E tummatzi." 47 Yise oosoo ka Te Pabe'e kemmana nakase, meeoo ka Te Pabe'e netamma, "U sakwa e sootuhi," mee. 48 Umu numu ewana oo nesagwikute, "Gi unnepana," mee oo netamma. Oosoo ka Te Pabe'e pabasoo yadooe, "U sakwa e sootuhi." 49 Soo Te Pabe'e yise umu pumme nakatzimodu mee netamma, "Ka gi tubootabuedu, nu-baatoo bike." Umu tunakatzimodu ka gi tubootabuedu nana mee netamma, "Besa nasooyugwese, yotse, soo Te Pabe'e yaa meno'o, u ba'e, mee." 50 Soo gi tubootabuedu nana yise tu naga'apu mawunise yotsehoo, yise ka Te Pabe'e-matoo takwue. 51 Soo Te Pabe'e yise meeoo, "Hownnekoo sakwa nu u tummatzi?" Soo gi tubootabuedu meeoo, "Nu gi tubootabuena, enatu e poonnekwuna sookwa'e." Soo Te Pabe'e yise mee oo netamma, 52 "Unudea, u ka e togesobedyase suu'mu, besa manekwu." Oosoo gi tubootabuedu nana yise yaatu besa poonne manese, ka podo ka Te Pabe'e tuyohoka.

11:1 Soo Te Pabe'e ka umu pumme nakatzimodu-no ka Jerusalem mee naneadu-kwitoo meana, ka Bethphage, noko Bethany mee nananeadu naamootoo mease, ka giba Olive mee naneadu tzage'e petuga. O'no soo Te Pabe'e waahoo umu pumme nakatzimodu-matu 2 meeoo netamma, "Ka Bethpage-witoo memeakwate. Onoko mu sumuoo tzagaze natzakunadu mayukwu, gisoo pukooba nakatudu. Oo tzadopase punowsoo saa'a oo wetzakake." 3 Ka mu numu mumme tubenga, "How mu manakwe?" mee saa'a mu nekwegea, "Soo Te Pabe'e yabesoo a soogwina saa'a yise punowsoo a makodyukudooa." 4 Umu ka memease, ka tzagaze, ka nobe-kobena oo natzaku oo mayu petugase, oo tzadoopahoo. 5 Mu numu o konnodu mee mu tubenga, "How yise manena mu a tzadoopa?" 6 Umu

ka Te Pabe'e unnena mu tuukwese, umu yise, "Muusoo too'e," mee mu netamma. 7 Mu waha'yoo naana yise ka tzagaze ka Te Pabe'e-baatoo tzakakase, wega oo-kooba hanese, soo Te Pabe'e ka mu wega-kooba katuno'o. 8 Ewa'yoo numu tu wega ka po-kooba wupatzeta, susumudu numu punno'o sunngabe ma'na hanese, yise ka Te Pabe'e ooka podokute. 9 Ewa'yoo numu oo kumi meana ka Te Pabe'e nesootuhino'o, besa sokwamana, papaba apegeana, "U yow, U Ne Tubetse Pabe'e, no'oko numu magwetzoidu. 10 U numme-kooba katudu ka ne namooatupu Davidwa'ne'yoo, numme besa sokwama soo Te Naa ka numme-matoo u tayase, soo Te Naa u tubetse sootuhikwu. Soo Te Naa saa'a puusoo te magwetzoikwu." 11 Soo Te Pabe'e Jerusalem-wi petugase, ka nanesootuhi nobe-kwitoo meahoo, no'oko hemma oetu besa sootse'ma, pana ka mooasoo unu yongona oo mane-gapu umu tunakatzimodu-no Bethany-witoo mea'a. 12 Ka ookow mooo'a awamooa, soo Te Pabe'e ka umu tunakatzimodu-no Bethany-wi'yoona mea'a. Oosoo ka meana, ka sunngabe Fig mee naneadu poonnese, oo-matoo mea, ka tzuaya'ena. Ka tamano, ka sunngabe pooe naa-kwi oo manepetuse, gisoo oo pooetoo'a oo mayu petu. Unu sunngabe naka-ga'yoo suu'mu. 14 Soo Te Pabe'e yise ka sunngabe meeoo netamma, "Gi gea hannano'o u pooetooa-wa'ne'yoo." Umu oo nakatzimodu oo naka. 15 Umu Te Pabe'e ka pumme nakatzimodu-no ka Jerusalem-witoo mea'a, yise ka pabow nananesootuhi nobe tzage'e kodyu petuga. Mu weehoo-ma tumudu poonne. Tu hemma tsanabedona, tu seepu-ma tumugonno tuwazoo. Soo Te Pabe'e yise ka hemma pukooba mu tuoonana manapow, oo kadunoo tuwazoo, yise oekoo mu numu matzayubow. 16 Soo Te Pabe'e meeoo mu netamma, "Mu ka nobe'ana gi ma-toogoo meapana. Esoo pukwi'yoona tu nananesootuhina." 17 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "O'nosoo soo Te Naa unnepu mee na'unakwe, 'E nobe pukwi'yoona no'obatusoo numu nanesootuhina.' Meno'o mu yise nanatuduha mi'yoona." 18 Soo numu pabe'e, ka mu numu-koobatoo yadooadu-no ka Te Pabe'e manena sopedakwatoose, oo-ma nakasua'e ka Te Pabe'e meeoo unakwe, yise oo nebatsa, ka ewow numu ooka nakatoge'yookute. 19 Ka yongo-nakwa, soo Te Pabe'e umu pumme nakatzimodu-no punowsoo kodyuka, ka Bethany-wi tooibodona.

20 Tu pudu taba tsebooegena, soo Te Pabe'e ka mu tunakatzimodu-no Jerusalem-witoo mea'a. Ka sunngabe mooasoo pasapu oo poonne. 21 Soo Peter ka Te Pabe'e unnena soomayuna mee oo netamma, "U ka etze'e ka sunngabe pasa tuungu, oosoo yise meno'o pasapu," mee'e. 22 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Aha. Mu ekow sooma'yu. Mu sakwa ka Te Naa naka'oedyukuse nanesootuhi. U ka tunaka'oedyukuna, u ka giba ka banunadu-naamookwitoo nooyooa tuunguse, oosoo oo-toogoo manikwu. 25 Ka nanesootuhi manese, mu sakwa ka mumme suda tumatugukudu soomu'wase. O'no Te Naa yise punno'o ka suda mu tumatuguna soomu'wakwu." 27 Ka Jerusalem-witoosoo kodyuse soo Te Pabe'e ka mu tunakatzimodu-no, ka nanesootuhi nobe-kobenakwi soo Te Pabe'e nanapedo meowbodote. Mu Jew numu tutunehanedu ka Te Pabe'e-baa petuse 28 mee oo tubenga, "Haga pooha tunetamma-toohakwi u yoo manakwe?" 29 Soo Te Pabe'e mu nanekwegea, "Nu ka John-witu mu mooe tuukwekwu. Mu ka kaaheno e nanekwegease o'no yise saa'a nu punno'o haga pooha-toohakwi 'yoo nu e manena mu tuukwekwu. 30 Haga ka John meeoo netammana oosoo numu baa-wi matzaka, soo Te Naa God, pute oosoo puusoo oo sukwe manakwe?" 31 Mu tutunehanedu yise puusoo nanano apegeagonnose, mee unakwe, "Tamme ka mee'e unnese soo Te Naa God ka John meeoo netamma, soo Te Pabe'e meeoo te tubengakwu, 'How yise manena mu ka John gi nakabetsea?' 32 Pana, 'Soo John puusoo oo manakwe,' mee te unnese mu numu punno'o te kusekakwu, soo John Te Naa nayadooawabe mee oo netammana, oo naka'oedyukuna." 33 Umu yise mee ka Te Pabe'e nanekwegea, "Numme gi oo sopedakwatoo." Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Nu punno'o gi mu tuukwe-wa'ne'yoo ka haga pooha-toohakwi, e pooha ma'na'wena."

12:1 Soo Te Pabe'e ka mu numu-koobatoo yadooadu mee natugwenga, "Sumu'yoo nana puu tumasu'a. Soo nana tumasuase, oo na'oonnakwi koodua-doose, ka tu tumasuana toogoo tuubane nobe-too. Ekow nobe-kwikoo hoobadookwuse. Oosoo tuwazoo tueya'e nobe-toose, ka tumasuape-matu mu numu tuukwena ka tubewabe mu mabetseakwu-kwitoo, yise kwinga'a mea. 2 Ka tu nayasa-wi oo manepetuse, oosoo

sumuoo numu ka tabewabe-witoo taya, pumme naamookwitoo oo tupooegea tuunguna. 3 Umu ka nana-ma tzakaduse oo mooedyakwehoo, yise oo taya, gi oo pooe makana. 4 Soo tumasuadu yise punowsoo kumma'akoosoo pumme tummatzidu taya, umu numu yise suda manakwe, oo kwo-makoo oo wupageta gi hemma oo hanekute. 5 O'no yise soo tumasuadu ka kumma'akoosoo pumme tummatzidu taya tuwazoo. Umu yise oo patsow. Soo tumasuadu yise ewowsoo pumme tutummatzidu oetoo tayayakwe. Susumudu mu tutummatzidu oetoo natayadu nuupagetayakwe yise umu-matu punno'o nago'e. 6 Nakwitoo ka tu besaa tooa tu nabenina umu-matoo taya mee tusooyugwena, 'Umu ka e besaa tooa naka'oedyukuna gi how a yugwe-wa'ne'yoo.' 7 Pana mu numu meeoo nananetamma, 'Esoo ka tumasuadu besaa tooa. Tamme ka a batsowse, ka oo teepu manikwu.' 8 Umu yise oo-ma tzakaduse oo batsase ka tumasuape-kwitoo oo wuwazuhoo." 9 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Mu oo sopedakwatoo, soo tumasuadu sutakwu ka kodyu petuse, ka umu pumme tutummatzidu nagoese. O'no yise oosoo ka tabewabe kumma'akoosoo numu hane tuungukwu." 10 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Mu sakwa oo sopedakwadoo, ka o'nosoo Te Naa yadooawabe mee nu-witu botugu, 'Mu tupe nobe-tootu tumoodyipu tupe tookwa besa'yoo tupe, ka penakwa mu nobe namadabue-kwi oosoo tupe unu nadatzenga petu. Soo Te Naa yoo tumadabue, tamme yise tubetse besa sokwama ma-koobatoo.' "12 Mu numu-koobatoo yadooadu ka Te Pabe'e too'e nekwutuma, ka pukwitu oo sopedakwatoose, umu ka mu numu-ma su'ina, sukwe me'a. 13 Mu numu-koobatoo yadooadu-matu Pharisee, mu wakwawa'a numu pabe'e pupua'amu-no, ka Te Pabe'e-matoo nataya. Yow umuoo numu ka Te Pabe'e unu nesoonahadyakwedu. 14 Umu ka Te Pabe'e meeoo netamma, "U tubetse besa'yoona, ka umu numu Te Naa-witu besa tunedyoo'e. U gi numu tutzeadu; yise gi tuwazoo u numu nesootzemadu. How haa'a sakwa tamme, ka mu wakwawa'a numu pabe'e tumanagaku?" 15 Soo Jesus mu sopedakwatoo ka pumme mu nesoonahadyakwe yise meeoo mu netamma, "Gi sakwa mu e nesoonahadyakwepana, ka mu tumanagapu-matu e tzapoonneku." 16 Umu yise oo tzapoonnese soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Haga mama

namanaka, yise haga naneana mama nabo'o?" mee. Umu mee oo netamma, "Soo mu wakwawa'a pabe'e mama." 17 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Tamme sakwa mu wakwawa'a numu pabe'e gea, esoo umuoo nanumu tumadabuena. Tamme sakwa ka Te Naa tumadabuena, ka Te Naasoo gea." Mu numu besa o sukwe poo'nepebu'ahoo. 18 Mu sumubaatu nanesootuhidu numu, Sadducee mee nananeadu, ka Te Pabe'e-baa petuga. Umu Sadducee meeoo nananesootuhidu, soo numu ka ya'ese sumu tammesoo me'adu. 19 Umu meeoo ka Te Pabe'e tuukwe, "O'nosoo ka Moses tunetammapu umu mayohodu, ka tu pabe'e gi dooamu-gakoo kadoo'oo oo manese, soo penakwatu oo wannga'a sakwa oo nodukwadoose, tu pabe'e dooamu-dooku. 20 Natakwatsukwe'yoo (7) mu nanakwanga'amu. Oosoo mu tubetse pabe'e ka ekow mogo'ne mooe nodukwa-ga'yoo. Ka tu mooe kooma kadoo manese, gi oo-makoo dooamu-ga'yoo. 21 Ka oo pabe'e ya'ese, oo wannga'a koomadoo. Ooka tuwazoo ya'ese, gisoo tuwow oo-makoo dooamu-ga'yoo. 22 Umuoo natakwatsukwuoo (7) naana esoo mogo'ne nanasusu'mu mu koomadookese, gisoo umu-makoo dooamu-gana yise punno'o kadoo 'mane. 23 Esoo mogo'ne yise ka saa'a namayodase haga kooma-gakwu? Mu no'yoona natakwatsukwu'yoo (7) nanakwannga'amu oo nodukwagakena," mee'e umu oo nesootzemana unakwe. 24 Soo Te Pabe'e meeoo mu Sadducee netamma, "Mu gi o nakasopedakwatoo ka Te Naa tubetse tunetammapu, tamme oo pooha netammapu. 25 Mu sakwa yise ka saa'a namayodase mu toha kakasa-gakoo Te Naa tummatzidu-kwa'ne, mu gi mu nodukwa-gana soohanekwu. 26 Mu ka oo naka'oedyukuna tooe mu tuise sapa. Mu saa'a gi moobegwaga gwetzoimokwu ka Te Naa-baa petugase. Te Naa tamme tunetammakuna. Moses ka pooewunudu niwunu oo-kobena wunu, soo Te Naa yise ka Moses meeoo netamma, 'Mu Abraham, mu Isaac, mu Jacob puu tooesoo nu-matoo nanesootuha'e. Nu yise mu Nanesootuhi Naa.' "27 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Te Naa gi mu tuipu Naa, mu togesoo modu suu'mu. Mu ka Te Naa nanetsagwayipana, mu tubetse gi oo naka'oedyukute." 28 Oosoo sumu'yoo nana mu tunedyooedu-matu, oona oo nakakwunu. Ka Te Pabe'e no'osoo pumme mu numu tubenga, besa mu nanekwege'a mee oo nakasoobedya,

soo nana ka Te Pabe'e yise meeoo tubenga, "Hanotu umu-matu ka Te Naa unnepu ooonnakwa besa'yoo umu te tumayohope-matu?" 29 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "Waha-baatu esoo na'unnepu Te Naa tamme tuukwepu besa'yoo. Mooe'ugasoo, 'Soo Te Naa Te Manumudoopu. 30 Tamme sakwa tubetse besa oo soobedya.' 31 Soo penakwatu yise meeoo. 'Tamme sakwa mu numu besa soobedya tammesoo nasoobedya-kwa'ne.' " 32 Soo nana meeoo oo netamma, "Besa'yoo soo nayadooape. Oosoo sumu'yoosoo, Te Naa Te Manumudoopu. O oosoo Te Naa. 33 Tamme punno'o sakwa ka Te Naa besa soobedya. Soo penakwatu yise, tamme sakwa tammesoo besa nanasoobedya, tuwazoo. Umu waha'yoo no'okosoo nanesootuhipu ooonnakwa besa'yoo." 34 Soo Te Pabe'e yise mee oo netamma, "U unu soonammedu. U tookwa unu oo naka'oedyukukwu." Umu numu yise naka nasookwise gi hemma ka Te Pabe'e tubenga mani. 35 Soo Te Pabe'e yise ka pabow nanesootuhi nobe-kobena petu, umu ewa'yoo numu o manepunne. Soo Te Pabe'e yise meeoo mu numu netamma, "Umu ka Te Pabe'e tuukwewabe David-matu mee oo netamma. 36 Pana soo David ka Te Naa pooha-toohakwi Te Pabe'e mee oo natuba'nga. Ka David tubotugu-kwi meeoo, 'Soo Te Naa ka Te Pabe'e mee netammapu, "U sakwa ooosapa e tumadinakwu katu ka umu ume wohonedu e matzooekuno'otoo." ' 37 How yise soo David Te Pabe'e mee oo

natuba'nga ka punakwana oo nanekemma sapa?" mee'e soo Te Pabe'e mu tubenga. 38 "Ka mu meeoo tuukwedu gi naka'oedyukupana, umu tu nanesookwugina sukwe soogwidu. Umu numu tunedyooedu unu besow namasoo'a. 39 Ka paba tu na'ewa tukano'o, umu besa-kwi tu katuna soogwa'e. Ka nanesootuhi nobe-kwi'yoona, tuwazoo unu besa-kwi tu katuna soogwa'e. 40 Umu yise ka mu pepeawabe hemma tuduhana mu nanesootuhikute. Umu sugwe'apa wuna'me mu nanesootuhikute. Umu gi besa numu tunedyooedu. Umu unu suda manedu tumatuguna, umu-matoosoo kodyukwu." 41 Soo Te Pabe'e mu owenapa mu poonne katu, ka mu numu ewana ka tumasumudoope-kwi tutuoonadyakwe. Susumudu mu naana ewow hee-ga'yoo ewa oe tutuoo'na. 42 Sumu'yoo mogo'ne tu kooma kadoo'oo manekupu umu-tamme kemma. Gi hemma

mapu'a, oosoo yise huutse oe tutuuoo'na. 43 Soo Te Pabe'e yise mee mu tunakatzimodu netamma, "Yaa esoo mogo'ne. Esoo tu penebetu oe tuoonahoo. 44 Yise mu naana gi ewa oe tutuoo'na ka a namasumutoo-kwi, tooe ewa oo hee-gapana. Esoo mogo'ne tu penebetu oe tuoonahoo. Gi haa'nokoo oe tuoona, pana a besana puma mu gwetzoina mee nu."

13:1 Ka nanesootuhi nobe-kwi'yoona, sumu'yoo mu tunakatzimodu-matu ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Esoo nanesootuhi nobe tupe noko namadabuepu-ga'yoo. Mu yaatu tupe papaba'yoo. Esoo nanesootuhi nobe besa tabu'a." 2 Soo Te Pabe'e meeoo oo netamma, "Esoo nobe besa'yoo pana te wokwohomu no'oko a wuyoomedakwunikwu." 3 Umu yise ka tuutsekoo giba-ma, Olive mee naneadu-kwitoo mease o aata'a, ka nanesootuhi nobe poonne. Peter, James, John, Andrew yise mee oo watse tubenga. 4 "How sakwa tamme oo sopedakwatoo tabua, ka nobe nuudyoomedakwuna? Hee te tzapoonnekukwu hannano'o oo manikwuna?" 5 Soo Te Pabe'e meeoo mu nanekwege'a, "Ewa'yoo numu meeoo naneyugwedu, yow numme Te Pabe'e. Nu gi mu esayaedu-matu, meeoo soo esayaedu mu tuukwekwu. Ewa'yoo mu numu nanemooagakwu. Gi mu naka'oedyukupana. 7 Tooe hanotu tooe mu numu mesoo nanago'e. Gi saa'a su'ipana. Gi soo te teepu suda mane-wa'ne'yoo, gi meeoo hemma sooyugwepana. 8 Mu numu yise nanano ewa nanagoekwu. Tooe hanotu tooe saa'a, soo te teepu yutsungadooa. Mu numu saa'a tseagoedooa. Gi besow saa'a hemma mu poonnedooa." 9 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Mu sakwa namasootzema. Mu sumuna nahemase, mu nanehanedooa. Mu saa'a nuupagetadooa. Mu gi e naka'oedyukudu saa'a gi mu petzabedooa. Mu yise nuga besa unnepu mu tuukwedooa. 10 No'obatusoo mu numu saa'a e unnepu nakadooa. 11 Mu ka nakwutumase, gi suda oo soonamekupana ka hayoo mu unnekwuna. Soo Te Naa Besa Pooha ooka mada'e. 12 Ewa'yoo mu numu gi e petzabedooa, mu nananumudooe suda mu matugudooa, yise mu goedooa saa'a. Ka umu gi e soo'oedyukudu, gi mumme numu petzabedu, gi e naka'oedyukudu, gi e ma'wukadu, nu magwetzoikwu. 14 Tooe hemma tooe suta'yoo 15 Oosoo tu nobe-kobena wununnummedu sakwa gi tu nobe-kwitu hemma

gwuupana, yabesoo meeow. 16 Soo tubewabe-kwitu hemma how yugwewunudu sakwa punno'o gi hemma gwuupana, gi tu nobe-kwitoo kodyupana, yabesoo meeow. 17 Ka yabesoo mea'akwuse, mu koheadu-kwi gi besa, ka mu sutuba mea'akwuse mu oonga'a petzekudu punno'o. 18 Umu sakwa nanesootuhi gi sakwa tommo hee oo suda manepana. 19 Esoo gi besa a namanekwuna tubetse unu suda, gi hannano'o namanedu ka teepu namadabuese. 20 Te Naa yise ka umu tu tutzeanana sootuhikwu, ka gi oo tzadyoo'ikuna gi haga namagwetzo'i-wa'ne'yoo. 21 Tooe haga tooe sumuna meeoo mu tuukwekwu, 'Soo Te Pabe'e mooasoo kodyu petu.' Gi oo naka oedyukupana. 22 Ewa tuwazoo na'esagoekwu, 'Nu Yow Mu Pabe'e mee na'unnekwu.' Ewasoo mu numu moohedu numu nemooagayakwe. Nanasookwugi hemma mu tzapoonnekukwu, tooe hemma tooe pooha mahanekwu, ka umu e dooamu too'e nemooagana. 23 Mooasoo nu mu tuukwepu. Ooonne'yoona sakwa mu namasootzemapunne. 24 O'no ka gi hemma besa manekwuse, soo taba toganohookwu, soo muha punno'o. 25 Mu paatoozooba punno'o sawedyikwu. 26 No'yoona mu numu punno'o ka koomeba-nagakoo e pooha kodyu petukwuna poonnekwu. 27 Umu toha kakasa-ga'yoo e tutummatzikwutu, tooe hanotu tooe ka yaa teepu-kooba'yoona, mu e nanumu nu-baa hanepetukwu. 28 Ka sunngabe pooedooase, mu meeoo sokwamadooa, tamme tookwa tamatsebooe. 29 Ka gi besa hemma manekese, mu yise oo sopedakwadookwu, nu tookwa pudusoo kodyu petukwu. 30 Susumudu mu numu-matu ka hemma oo manedu poonnekwu gisoo ya'ena. 31 Nuga unnepu besa na'unnedu, gi atasoo naneyugwewa'ne'yoo. 32 Ka hannano'o oe e petuookwuna manepetuse, gi haga ka teepu-koobatu oo sopedakwatoo. Mu toogoopatu Te Naa tutummatzidu puu gi, nu punno'o gi. Te Naa suu'mu oo sopedakwadoopunne ka hannano'o e petuookwuna. 33 Mu sakwa ooosapa namasootzemapunne. 34 Nu-kwa'nesoo, sumu'yoo numu puu ka meakwuse, ka hemma how pumme yugwekudu hemma nemanekuga. Ka tu'eyaedu meeoo netamma, 'Gi u'wepana.' 35 Mu sakwa nonotsu tabeno nuummabetsabena. Tooe hannano'o tooe nu kemmowgena, yongona, togano, awamooasoo. Nu sumuna gi mu nuummabetsape mu mayu petukwu."

14:1 Mooa yongona oetu, o'nosoo te manena te natzama'wukwuna soomayuna, yise ewa tukakwu, ka Gi Namayuadu Tukaba tukakwu. Soo Jew numu tutunehanedu ka Te Pabe'e watze nesootze'ma mee yise, "How sakwa tamme ka Jesus watze tzakadu tabuase, oo batsa? 2 Tamme sakwa gi numu poonnena oo batsapana, mu numu tamme-no nagoedooa." 3 Soo Te Pabe'e ka Bethany-wi ka Simon Tookoo Pehe mee naneadu nobe-kwi. Mu tukawunu, sumu'yoo mogo'ne oe petuoo. Ka tupe osa-witu ka besa kwanadu nakwana'a gwuuna. Ka osa tsabadowse, ka Te Pabe'e kwo-kooba oo tuoonahoo. 4 Susumudu mu Te Pabe'e-batu ka mogo'ne manena nesootu'adya'e, "Oosoo sakwa gi oo nahadyagwepana ka besa kwanadu nakwana'a oosoo ewa nanenagadu. Oosoo sakwa oo-ma tumuse mu tutuha manedu namadea." 6 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "A tsasoopedya. Gi a nesootu'adya'epana. Esoo mogo'ne besa manakwe. 7 Mu tutuha manedu tooe hannano'o pana ooosapa mu-no'yookwu, pana nu gi ooosapa mu-no'yookwu. 8 Soo mogo'ne manena dea'a, e natugukwukwitoo a natumayohona. 9 Tooe hano tooe ka teepu kaa'no, ka besa nayadooadu-kwi esoo mogo'ne manepu saa'a nanatugwengadooa. Oo-makoo tamme nanasoomayudooa." 10 Sumu'yoo mu Te Pabe'e nakatzimodu-matu Judas Iscariot mee naneadu ka mu Jew numu tutunehanedu-baa petuse mee mu netamma, "Nu oo sopedakwatoo ka Ne Pabe'e pukwi'yoona nu sumuna mu tuukwekwu." 11 Mu tutunehanedu besa sokwama ka oo nakase umu yise ka Judas tumasumudooku. Soo Judas yise meeoo soonamme, "Hownnekoo sakwa nu ka Te Pabe'e-matoo mu bika?" 12 Yaa tabeno numme ka seepu tooa'a batsakwu, ka gi namayuadu tukaba noko oo ewa tukakwuse mu oo nakatzimodu yise ka Te Pabe'e tubenga, "Hano'yoona sakwa tamme ewa tuka?" 13 Soo Te Pabe'e yise waahoo mu tunakatzimodu-matu tayase. Mee mu netamma, "Ka nana baa tzanodu mu saa'a wegeadooa. 14 Mu saa'a ookow nageakadooa. Ka nobe-kwi oo egeakase oo-nosoo saa'a tzoonooahookwatese ka nana nobe-gakoo mee netamma, 'Soo Te Pabe'e umu pumme nakatzimodu-no yaa u-baa'yoona nanesootuhi yongo tukakwu.' 15 Esoo nana nobe-ga'yoo yise mu tzapoonnekukwu, ka pa'atu nobe-kwi'yoona ka tukapu mu yonga tukakwuna mu saadooa." 16 Mu waha'yoo yise memea, ka Te Pabe'e

unne-toosoo manekwuse. 17 Ka tu yongose Te Pabe'e umu tunakatzimodu-no ka nobe-kwi petuga. 18 Umu-no tukanasoo, Te Pabe'e mee unakwe, "Sumu'yoo mu-matu nu-no tukadu ka mu tukwutumadu nu-matoo bikekwu, umu yise e batsakwu." 19 Mu Te Pabe'e nakatzimodu oo nakase, suda nuummana, umu nanasusu'mu'yoona mee unakwe, "Nu haa'a?" 20 Soo Te Pabe'e mu nekwegea, "Sumu'yoo mu-nagatu nu-no tukadu. 21 Too'e soo Te Naa mooasoo, 'U nabatsakwu,' mee tunetammapana, saa'a oosoo umu e wohomu nu-matoo bikepu tuma'emukwana oo-matoosoo kodyukwu." 22 Mu tuka, soo Te Pabe'e tukaba gwuuhoose, oo-koobatoo nanesootuhise oo tzaboka. Yise umu tunakatzimodu hemese ooka mu tuka tuungu, mee unnena, "Esoo puu nuga tookoo-wa'ne'yoosoo." 23 Yise ka besow atsa baa yoongase oo-koobatoo nanesootuhise, ooka mu hebe tuungu. 24 Soo Te Pabe'e mee'e unnena, "Esoo puu nuga puupe-wa'ne'yoosoo. Te Naa Toogoopatu besa unnena tunetammana, suda mu manepu-koobatoo e nabatsakwuse. 25 Nu mu tuukwe'e nu ekow atsa baa ka yaa teepu-koobatu tubetse gi hebekwusoo, saa'a ka Te Naa ka te teepu mapudutupudoose, o'no yise nu tubetse pudutupusoo hebekwu." 26 Umu yise nanesootuhi hoobea nekwuna ka Olive mee naneadu tuutsekoo giba-matoo mea'a. 27 Soo Te Pabe'e yise mee ne netamma, "Ka yaa togano suda tu namanikwuse mu e ma'wuookakwu. O'nosoo soo Te Naa yadooawabe mee'e tubotugupu, mee'e na'unakwe ka meno'o Te Pabe'e manekwuna. 'Soo seepu takonedu nabatsahookwu, mu seepu yise nana'emota petugwahookwu.' 28 Nu saa'a e ya'ekwukoo namayodase, Galilee-witoo mu-kobenasoo meadooa. Mu saa'a, o nu-baa petugadooa." 29 Soo Peter meeoo ka Te Pabe'e netamma, "Mu u nakatzimodu sumuna u-kooba'yoona mea'akwu, nu gi umu-no meakwu." 30 Soo Te Pabe'e meeoo ka Peter netamma, "Togesoo tu toganopunne, ka tsekana kwu'a gisoo wahadooe oo yaka, u pahedooe oona numu tuukwekwu u gi e sopedakwatoo mee." 31 Soo Peter yise meeoo Te Pabe'e netamma, "Tooe umu e batsakwu mee unnepana nu gi meeoo unne-wa'ne'yoo, ka gi u-ma nasookwina." Mu Te Pabe'e nakatzimodu no'yoona oo-wa'nesoo unakwe. 32 Ka Olive namasu'a-wi petuse, Gethsemane mee naneadu, soo Te Pabe'e mu tunakatzimodu mee

netamma, "Yowsoo aatapunne. Nu nanesootuhigakwu." 33 Mu Peter, James, John oo-no mea'a. 34 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "E pewu-kwitu tubetse suda nuumma. Mu sakwa yaahoosoo aatapunne." 35 Soo Te Pabe'e sagwane umu kwinga'atoosoo meahoose, o ka teepu-kooba meatzedose, yise nanesootuhikooha. 36 "E Naa Toogoopatu. Nuga Naa Toogoopatu. Nuka u tunetammakuse nu oo-toogoo meakwu. Ekow e pewu-kwitu suda nuummana, kadoo'oo mayugwe." Soo Te Pabe'e ka nanesootuhimakwuse 37 tu pupua'amu utua'e mu mayu petuga. Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "How mu tubetse unu utuigapu-ga'yoo?" Soo Te Pabe'e ka Peter meeoo netamma, "U sakwa gi uwepana." 38 No'oko yise meeoo netamma, "Mu sakwa nanesootuhi aata o'no soo suta'yoo gi mu matzama. Mu gi oo mapu'a ka gi manese mee'e nu." 39 Soo Te Pabe'e yise penakwa nanesootuhigase ka mooe'ugasoo tu nanesootuhi-kwa'nekoosoo nanesootuhi. 40 Yise tu pupua'amu-baa kodyu petuse, mu utua'e mu mayu petusoo. 41 Yise nanesootuhigasoo tuwazoo saa'a umu-baasoo kodyu petu, tooesoo mu utua'e. Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Yow haa'a mu togesoo utua'e? Yosuhoo, tamme mea'akwu, meno'o oe mani petu, nu natzakwenekwu. Yaa soo suta'yoo nana kemma." 43 Ka Te Pabe'e togesoo yadoo'a, Judas petuoo, mu Jew numu tutunehanedu mu tukwutumadu taya ka Judas noko. Pabatze'ekoo koodoo'oo noko tsegesa hemana. Soo Judas, ka Te Pabe'e-matoo tooe. Soo Judas yise oo-no namitzadya'me o'no umu oo sopedakwatoo. 46 Umu yise ka Te Pabe'e-ma tsakatu. 47 Sumu'yoo umu Te Pabe'e nakatzimodu-matu yise tsegesa-ma ka mu Jew numu tunehanedu pabe'e tummatzidu naka wuga'akwunihoo. 48 Soo Te Pabe'e yise ka mu tukwutumadu meeoo netamma, "Nu gi suda tumatugudu, gi nu naduyadu, gi tuduhadu tuwazoo. Gi sakwa mu koodoo'oo-ma e tumahepana, tsegesa-ma tuwazoo. 49 Tooe ka e nanesootuhi nobe-kwikoo sapa, mu gi nu-ma tzakadupu-ga'yoo. Muusoo too'e. Mooasoo soo tubope ebeoo nabotuku, o'nosoo Te Naa tamme tuukwe-kwa'nesoo." 50 Mu Te Pabe'e nakatzimodu oo-ma su'ise, ka Te Pabe'e-baa'yoona namabetugwahoo. 51 Nu ka tooebetsena, ka Te Pabe'e nagwuuhoose, naga'apu-wi wunaga'a yaahoose ka Te Pabe'e-nakwi meano'o. 52 Umu tukwutumadu e naga'apu-ma tsakatu, nu yise e naga'apu

makwumahoose namameow. 53 Umu yise ka Te Pabe'e na'enakwakoo oo puta-ma tzakaduse, ka Jew numu pabe'e-matu oo tsakaka. Umu tutunehanedu oo nehanekwu. 54 Soo Peter kwinga'a mu nakwi me'a, ka Jew numu pabe'e nobe-kobena petugase, o yooekatu. 55 Soo Jew numu pabe'e ka mu tutunehanedu-no ka Te Pabe'e too'e batsakwuse, gi toge oo manena too'e nemayupana gi hemma nemama'yu. 56 Susumudu nanana oo manena too'e wahana sukwe esago'e. Umu too'e tuukwepana kadoo'oo hee, tubetse gi hemma nemama'yu. 58 "Numme meeoo oo unakwe oo naka, 'Nu ka nobe, ka Te Naa-matoo pukwi'yoona te nanesootuhina kadoo'oo mesoo mayugwe, yise pahe tabeba-wi oo mesoo mayota.' "59 Mu naana gi nanakwa'nesoo unakwe. 60 Soo Jew numu pabe'e umu-kobena'yoona ka Te Pabe'e tubenga, "Togesapa haa'a umu nanana meeoo u netamma?" 61 Soo Te Pabe'e tubetse gi hiyoo unakwe. Soo Jew numu pabe'e yise mee oo tubenga, "U haa'a Te Pabe'e? U haa'a toogoopatu Te Naa Tooa?" 62 Soo Te Pabe'e mee oo nanekwegea, "Aha, mu oe'yoopana e poonnekwu, nu Te Naa Toogoopatu-kumaba katukwu. Saa'a nu koomeba-naga petuookwu, o'no yise mu e pooha poonnekwu." 63 Soo Jew numu pabe'e vise tubetse unu sutahoose tu kwasu tsakebu'ehoo, mee mu netamma, "Oosoo suda unakwe ka Te Naa-wa'ne'yoo mee naneyugwena. Gi tamme manatusoo oetusoo wahakwutu sookwa'e. 64 Mu oo naka ka suda oo unakwe mu sakwa hayoo oetu netamma. Ha'yoo mu sokwama?" Mu numu tutunehanedu mee oo netamma, "Tamme sakwa oo batsa." 65 Yise o kobitoo toohegonno, o pooe kwudumowse, oo wupageta, mee yise oo netamma, "Ne tuukwe ka pooha-gana, haga u wupageta?" Mu tutukwutumadu oo-ma tzakaduse, yise oo koba mabatseoo. 66 Soo Peter yise ka Jew numu tunehanedu naa nobe-kobena pedana oe yooekatu. Sumu'yoo tsuadumu ka Jew numu tunehanedu naa hemma how yugwegudu, ka Peter meeoo netamma, "U haa'a yise ka Jesus nakatzimodu-matu?" mee. 68 Soo Peter mee oo nanekwegea, "Nu gi oo sopedakwatoo." Soo Peter meeowse ka natzakwona'a kumabu wunu. 69 Soo tsuadumu ka mu numu o konnodu meeoo netamma, "Esoo nana ka Jesus nakatzimodu-matu." 70 Soo Peter ka mu numu-ma unu su'ina punno'o mee oo netamma, "Gi nu." Pudusoo mu numu o toonoobatu

meeoo oo netamma, "U tookwa togesapa yow ka Jesus nakatzimodu-matu. U ka Galilee-witu." 71 Soo Peter meeoo mu netamma, "Gi nu mu numu nemooagadu, nu gi umu-matu." 72 Yise tsekana kwu'a waha yaga. Soo Peter ka Te Pabe'e pumme netammana soomayuse, suda soonammena, yagakooha.

15:1 Awamooasoo soo mu Jew numu tutunehanedu ka Te Pabe'e batsakwu mee tunehane. Yise ka Te Pabe'e mi tzakunase, ka teepu-kooba katudu naa, Pilate mee naneadu-kobena oo tzaka petuga. 2 Soo Pilate mee ka Te Pabe'e tubenga, "U haa'a ka mu Jew numu-kooba katukwudu?" Soo Te Pabe'e oo nekwege'a, "Aha, nu yow oosoo." 3 Mu Jew numu tutunehanedu mee ka Te Pabe'e netamma, "Ewa u suda manakwe." 4 Soo Pilate yise mee ka Te Pabe'e netamma, "Umu tooe hayoo tooe u netamma. U haa'a gi oo naka, o'no u gi hayoo unakwe?" 5 Pana soo Te Pabe'e gisoo tuwazoo hayoo sukwe unakwe. Soo Pilate meeoo soonamme, "Nu gi o nakasopedakwatoo ha'oo mane-naga masoo gi mu nanekwege'a." 6 Nonotsa sumu tomoyina tu na'ewa tukano'o soo numu-kooba katudu sumuoo mu nakwutumadu-matu tzama'wuyakwe, ka mu numu unne-makoosoo. 7 Ewa'yoo mu numu ka Pilate-baa petuse, yise meeoo oo netamma, "U sakwa sumuoo mu nakwutumadu-matu tzatsebooe." Soo Pilate oo nesopedakwatoo ka Jew tutunehanedu gi Te Pabe'e soobetzabena, ooonne'yoona yise mu numu tutunehanedu ka Te Pabe'e wutuma. Soo Pilate meeoo mu tubenga, "Mu haa'a ka Mu Pabe'e Jesus tzama'wukwu?" Mu Jew numu tutunehanedu meeoo mu numu netamma, "Mu sakwa ka Pilate ka Barabbas tzatsebooe tuungu." Oosoo nana, Barabbas mee naneadu, tu pupuamu-no nakwutumadu. Umu ka mu Roman numu-no nanagoena, susumudu mu numu-matu nagoehoo. 12 Soo Pilate mu numu mee netamma, "Esoo nana nu-baa petu, mu Jew Numu-kooba Katudu mee naneadu. How yise nu oo yugwekwu?" 13 Mu numu wa'agemo'o, "Oo tzakwenne. Oo batsa." 14 Soo Pilate mee mu netamma, "How tubetse suda oosoo manakwe?" Mu numu pabasoo wa'agemo'o, "Oo batsa." 15 Soo Pilate gi oo nebatsapana, yise mu numu puusoo oo nebatsana. Soo Pilate yise ka Barabbas, ka mu tukwutumadu tzama'wu

tuunguse, ka Te Pabe'e wupagetase oo batsa, pa'a oo taposa mee tunetamma. 16 Mu tukwutumadu ka Te Pabe'e, ka Pilate nobe-kwitoo tzakaka. No'yoona mu tukwutumadu oe sumuhoobetu. 17 Umu numu-kobena'yoona o wunaga'ayaakuhoo, mono-ga-kwi oo tzowupagaku. 18 Umu oo-ma'yoona naneko'ena, oo nematzamana, mee oo netamma, "U tookwa yow Jew Numu-kooba Katudu." 19 Umu hooope-ma oo kwo-makoo oo wupagetana, oo kobitoo toohena, o-kobena meatzedona oo nasootzamekuna, oo-ma'yoona nanekoena. 20 Umu Te Pabe'e nanetza'mekumakwuse, oo namasooapu-wisoo oo matabue. Umu yise ka Te Pabe'e tsakakase, oo batsakwu. 21 Umu tukwutumadu ka meadabena, Simon 22 Ka Te Pabe'e Numu Tzonoho mee naneadu-kwi o bi petuga. 23 Yise umu atsa tutza'emukwa baa, noko natusooabe mayuana oo tooe hebe tuungu, soo Te Pabe'e yise gi oo hepe. 24 Yise awamooa umu oo mi-makoo pa'a oo taposa. Mu tukwutumadu yise oo kwasu nanatotsakwate. 26 Ka sunngabe namadabue-ma puma oo nataposana meeoo natubo'o, "Yow esoo Jew Numu-kooba Katudu." 27 Waha'yoo tutuduhadu punno'o ka Te Pabe'e na'enakwana nataposa. 29 Mu numu oo-moopa meagonnona, oo-ma'yoo naneko'e mee unnena, "U meeoo unnepu, u Te Naa nobe wudyoomase, pahe tabewa-wi besa oo matabuekwusoo. 30 U sakwa ka unu tumadina mama'yoo wuekese, uusoo namagwetzoi." 31 Umu numu tutunehanedu oo-ma'yoo naneko'e mee unnena, "U mu numu magwetzoise, pana yise gi hownnekoo uusoo namagwetzoi-wa'ne'yoo. 32 Hownne'yoo Ne Pabe'e U? Gi hownnekoo uusoo namagwetzoi-wa'ne'yoo, ka naduyana mee unnepana. Uusoo yaa teepu-matoo wuese, numme u naka'oedyukukwu." Umu punno'o oo na'enakwa nataposadu oo-ma'yoo naneko'e. 33 Tabeno manakwana oona ka taba pahe-kwikoo tooe, ka teepu-koobakwitu toganopunne. 34 Pahe-kwikoo tapuakese soo Te Pabe'e paba wa'age yadooa, "Eloi, Eloi, lama sabachthani," mee na'unnedu, "Nuga Naa, Nuga Naa, How manena u e matusookwuna'e?" 35 Umu susumudu o konnopunnedu-nagatu mee unne, "Masoo tookwa ka Elijah, o'nosoo Te Naa yadooawabe mee naneadu bidyakwe." 36 Sumu'yoo umu-nagatu yabesoo tanomanegase, yise yotsogadu wanapu, suda kammadu baa oodutsekoo hooope-ma oo

tzetzabekuse, ka Te Pabe'e tzatumakute. Pana mu susumudu meeoo, "Oo tsasoopedya. Sumuna soo Elijah tamme-baa tabua petuse oo magwetzoikwu." 37 O'no soo Te Pabe'e paba wa'agese, ya'eoo. 38 Soo tukwutumadu ka Te Pabe'e poonne ka oo ya'ehoose, mee yise unne, "Masoo tookwa too'e togesapa ka Te Naa Tooa'a." Soo wunapu ka Te Naa pooha pukwi'yoona numu nanesootuhidu-makoo naamootoo natzakwenedu, ka Te Pabe'e ya'ehoose, soo wunapu pa'anakwana tubongo oo naamootoo natzagebu'ehoo. Soo teepu yutsungakoohase, mu tupe payooagonnona sawekooha. 40 Ewa'yoo momoko'ne punno'o onow kwina'a konnopunnena oo poonnepunne, umuoo ka Galilee-wi'yoona ka Te Pabe'e-no kemmapu oo tummatzina. Umuoo momoko'ne-nagatu pahe'yoo, Mary Magdalene, yise Mary mu James noko Joseph pea, yise tuwazoo Zebedee nodukwa. 42 Soo nana, Joseph mee naneadu, Arimathea-wikoo nobe-ga'yoo, ka numu tutunehanedu-matu, unu napetzabedu. Toogoopatu Te Naa ka teepu besa oo yugwekwunu wutooedu. Ka tu pudu yongoga'a soo Joseph ka Pilate nobe-kwi petuga yise oo tubenga, "How sakwa u ka Te Pabe'e tookoo e tzagea?" 44 Soo Pilate mee unakwe, "Soo Jesus haa'a tubetse ya'epu?" Soo tukwutumadu nabise, yise natubenga, "Soo Jesus tubetse ya'epu haa'a?" Soo tukwutumadu, "Aha," mee unakwe. 45 Yise ka tukwutumadu nakase, soo Pilate ka Joseph mee oo netamma, "Yise a haneka." 46 Soo Joseph yise ka Te Pabe'e tookoo tzakwekuse toha wunapu hane petuse, oe oo manobea. Tupe tuwaga-kwi oo tugu. Pabow tupe o-kobenatoo tonanooehoo. 47 Umu Mary Magdalene-no, Joseph pea Mary mee naneadu, ka Te Pabe'e natugu-kwitu poonnepunne.

16:1 Sumu tabe mease, oogow mooa awamooasoo taba pudu tsebooegena, pahe'yoo momoko'ne ka Te Pabe'e natugu-kwitoo mea'a. Mary Magdalene, James pea, yise Salome-no. 3 Yise ka o meadabena meeoo unnemena, "Haga yise ka pabow tupe o-kobenatu tonanooekwunikwu?" 4 Yise toogooonakwatu poohwise, soo paba'yoo tupe mooasoo natonanooekwunipu. 5 Oe mu tzoonooase sumu'yoo tooebetse toha kasa-ga'yoo Te Naa tutummatzi-matu, toha namasooana o katu. Mu momoko'ne oo-ma suihoo. 6 Soo tooebetse mee mu netamma,

"Mu sakwa gi suipana. Mu ka Te Pabe'e Nazareth-witu wate; oosoo nabatsapu, oosoo kadoo'oo yaatu; mooasoo namayodapu. Poonne yaa oo habepu-witu kadoo'oo. 7 Mu sakwa mease, Te Pabe'e nakatzimodu tuukwe, Peter tuwazoo. Mooasoo soo Te Pabe'e mu mooenakwasoo Galilee-witoo meapu. Onoko yise mu oo poonnekwu, mooasoo mu natuukwepu." 8 Umu momoko'ne yise o'no tatanomanega. Gi haga umu-matu sukwe yadoo'a, umu ka suihoose. 9 Soo Te Pabe'e tu ya'e-kwi'yoona namayodase, unu awamooasoo ka Mary Magdalene natzapoonneku petu, ka Mary Magdalene-nagakoo natakwatsukwuoo (7) tsoapa ta'yakwunipu-ga'yoo ka o'nosoo. 10 Mary saa'a ka umu Te Pabe'e nakatzimodu-matoo meahoose yise mu tuukwe petuga, umu yise oe'yoopana sagwa'e. 11 "Te Pabe'e pudu namayoda. Nu o poonne," mee mu netamma. Umu Te Pabe'e nakatzimodu gi oo naka'oedyukute. 12 Soo Te Pabe'e atasoo tabuana, waahoo nanana nobe-kwitoo mea'a. Yise umu-no manega. 13 Umu ka Te Pabe'e sopedakwatoohoose punowsoo memeahoo mu tunakatzimodu tuukwe petuga. Pana umu tunakatzimodu gi mu naka'oedyukute. 14 Penakwa mu Te Pabe'e nakatzimodu tuka, soo Te Pabe'e mu natzapoonneku, mee yise mu netamma, "How manena mu gi oo naka'oedyukute, tooe ka umu numu mumme tuukwe'e sapa? 15 Ka tooe hano tooe yaa teepu-kooba momona, mu sakwa ka Te Naa besa yadooapu wahamo, no'obatusoo numu tuukwe. 16 Mu gi tunaka'oedyukudu, ka gi tookedu goso-witoo meakwu. Umu oe tunaka'oedyukudu yise baa-wi namatzakana namagwetzoikwu. 17 Umu oe unu tunaka'oedyukudu toogoopatu yadooa-masoo yadooakoohakwu. 18 Tooe togogwa tuwazoo mu tokuese, tooetoo mu sutakoo hebehoose sapa, mu gi nuummaba wuma-wa'ne'yoo. Yise mu umu-kooba matuguna, mu nanesootuhikuna, mu tuoegoedu besa manekwu." 19 Soo Te Pabe'e umu-no yadooamakwuse, yise toogoopatoo tsebooegase, ka Te Naa tumadinakwa katu petuga. 20 Umu Te Pabe'e nakatzimodu tooe hano tooe numu besa o unnena tuukwemo'o, nanabesa tu tumadina pumme tu sootuhipu mu tzapoonekute. Esoo toge sapa. Maa'no sapa.

1:1 Ka Te Pabe'e ka yaa teepu-kooba tamme-baa'yoona oo manepu-witu.

O'no Te Pabe'e nakatzimodu ka oo poonnese ne tuukwe'e. Ewa'yoo numu mooasoo ka Te Pabe'e-witu botugu. 3 Nu ka no'oko umu ooka poonnedu unnepu nenayodase besa oetu nakasopedakwadoose, meno'o e pua'a Theophilos nu u-matoo tubo'o, 4 o'no saa'a u punno'o oo nakasopedakwadookwu mee nu tusooyugwe. 5 Oosoo sumu'yoo wa'etse, Zachariah mee naneadu, ka mu Jew numu Abijah mee naneadu nananesootuhidu-matu 6 Umuoo uga besa'yoo numu, no'oko ka Te Naa unnepu kaaheno nakabetse'a. 7 Umuoo ooosapa gi dooamu-ga'yoo soo Elizabeth ka gi dooamudoo-wa'ne'yoona. 8 Mu Jew numu nanesootuhi papabe'e nanahoesoo ka tu tumayohoyina, ka pabatsekoo Jew nanesootuhipe nobe-kwi'yoona mayohoyakwe. Umu ka nanesootuhi nobe-kwitoo meakwudu, ka besa kookwanadu kootugukwudu. Sumu tabenoosoo Zachariah nanetutze'a 10 Ka besa kookwanadu nakootugukwuno'o oe manepetuse, soo Zachariah ka nanesootuhi nobe-kwi egeaka. Umu numu puuwanasoo konnopunnena nanesootuhigonno. 11 Zachariah yise meeoo pooha tuusoobedyakooha. Sumu'yoo umu Te Naa tutummatziwabe mu toha kakasa-ga-matu petuhoose, ka besa kookwanadu pukwikoo nakootuguna-kumaba wunupunne. 12 Soo Zachariah yise ka Te Naa tummatziwabe poonnese suihoo. 13 Soo Te Naa tummatziwabe ka Zachariah mee netamma, "U sakwa gi suipana. Soo Te Naa tookwa u nanetsukwiya'ena naka. U nodukwa Elizabeth mee naneadu saa'a naatse tooa'agakwu. U yise John mee oo neakwu. 14 Ka oo nadooa'adoose, mu saa'a besa sokwamadooa, ewa'yoo numu saa'a punno'o ooosoo. 15 Soo John besa'yoo numukwu, ka gisoo oo nadooa'adoo soo Te Naa tu Besa Pooha-ma oo sootuhikwu. Soo John sakwa ooosapa gi atsa tutza'emukwa baa hebepana, gi tooe hownnekoo puma tu nabaayina hebepana tuwazoo. 16 Saa'a ka nana manese, soo John unusoo pooha-gakwu ka Te Naa yadooawabe Elijah mee naneadu-kwa'ne. Ka Te Pabe'e gisoo petu, saa'a u tooa, John, mu numu oo-toogoo mooe nemamakwupunnedooa. Soo John ka mu numu Te Naa oemota manepu, ka oo besa podo mu makodyukwu. Soo John ka mu naanapua'amu tu doodooamu besa soobedya mayugwedooa. Soo John saa'a ewow Jew numu ka Te Naa mu naka'oedyuku-matusoo

makodyudooa." 18 Soo Zachariah ka Te Naa tummatzidu toha kasa-gakoo mee netamma, "Mooasoo nu unu wa'etsena, e nodukwa punno'o unu peawabe. Hownnekoo yise nu oo sopedakwadoodooa u sumuna e nemooaka?" 19 Soo Te Naa tummatzidu toha kasa-ga'yoo mee oo nanekwegea, "Gabriel mee nu nane'a. Nu Te Naa-nakwana kemmadu. Soo Te Naa-soo meeoo e netamma, nu u tuukwedooa ka besa na'unnedu. 20 Meno'o manakwana, u gi yadooa manekwu, u ka ume e tuukwena gi naka'oedyukuna. Pana saa'a ka u tooa nawuese, u yadooasoo manedooa." 21 No'yoona mu numu puuwanasoo konnodape ka Zachariah wutooena. "Ha'ooga manena oosoo gi yabe tsebooegena?" mee umu sokwama. 22 Ka saa'a umu-matoo tsebooekese, yise sukwe miyutsu'nge, gi yadoo'a. "Soo wa'etse tuusoobedyadu-kwa'ne nuumma," mee mu numu sokwama. 23 Saa'a ka tu nananesootuhi pupua'amu tutumatzimakwuse, ka nanesootuhi nobe-kwi'yoona, Zachariah nobe-kwitoosoo kodyuka. 24 Ka saa'a soo oo nodukwa, Elizabeth mee naneadu, kohea. Manege muha manepetuga, Elizabeth ooosapa nobe-kwisoo. 25 Soo Elizabeth yise mee unakwe, "Soo Te Naa e tubetse sootuhipu. Meno'o manakwana numu gi e nesootzemakwu, gi dooamu-ga'yoo mee e netammana." 26 Soo tsuadumu Mary mee naneadu, Nazareth mee naneadu-kwi nobe-ga'yoo 28 Soo Gabriel ka Mary-baa petugase meeoo oo netamma, "Soo Te Naa tubetse besa u sootuhikwu." 29 Soo Mary oo-ma nakasua'e, "Hemmagina netamma?" mee soonammena. 30 Soo Gabriel yise mee ka Mary netamma, "Gi suipana. Soo Te Naa besa u-matoo soonammena, u sootuhikwu. Pudusoo u kohease saa'a u naatse oonga'a dooadookwu. U yise Jesus mee oo neakwu Numu Magwetzoidu mee na'unnedu. Oosoo unu pooha-gakwu, oosoo ka Te Naa-nakwana kemmakwuse. Soo Te Naa saa'a ooosapa tu doodooamu-kooba tueya'e tuungudooa ka mu namooatupu David-wa'nesoo soo David puu tu nanumu nehanegatudu. Gadoo hee oo ooonakwatu." 34 Soo Mary yise mee ka Gabriel tubenga, "Hownnekoo yise nu tooa'adookwu, nu ka gi hannano'o nanano habepuna?" 35 Soo Gabriel yise mee oo nanekwegea, "Soo Te Naa ka tu Besa Pooha-ma oo u sootunagakwu. Ka oo Besa Pooha-toohakwi u koheakwu, oosoo tuha'yoo ka Te Naa Tooa'akwu. 36 Soo u hama'a

Elizabeth punno'o u-kwa'nesoo besa nasootuhipu. 'Oosoo gi dooamu-doodu mogo'ne,' mee mu numu ka o'nosoo oo nea pana oosoo yise mooasoo naapahe muha kohea. 37 No'yoona soo Te Naa unnepu togesapa manekena." 38 Soo Mary meeoo, "Nu Te Naa tummatziwabe. Tooe how tooe nuka Te Naa mayugwena besa'yoo." Soo Gabriel yise meahoo. 39 Gi haa'no obenakwatoo, soo Mary namahanese, mea oona giba-matoo ka teepu Judea mee naneadu-kwitoo, ka tu hama'a Elizabeth nobenega. 40 Ka Zechariah nobe-kwi yise petugase, ka Elizabeth-no yadoo'a. 41 Soo Elizabeth ka Mary-no yadooadyakwe, oo wuma ka tu oonga'a yutsungahoose. Soo Elizabeth yise ka Te Naa Besa Poohatoohakwi pumme oo wupetuhoose yadooakooha. Mee yise unnewunu, "Soo Te Naa tubetse besa u sootuhipu, u oonga'a nokosoo. 43 Nu besa soonamme ka yaa nu-baa u petuse, ka tamme magwetzoikwudu u kohe'a, ka Te Naa ume besa sootuha'e. 44 Ka u petuhoose nuka u yadooese, e oonga'a nu-naga'yoona yutsungahoo, ka besa soonammese. 45 Soo Te Naa tubetse besa u sootuhi u ka tubetse besa no'oko oo unnepu naka'oedyukuna." 46 Soo Mary tubetse besa soonammena nanesootuhikooha meeoo yise, "Soo Te Naa tubetse besa'yoo, numu magwetzoidu. Nu tubetse besa oo-matoo soonamme. 48 Tooe gi e maawa'nekoo sapa soo Te Naa e soobedyana tubetse besa e sootuhi. Yaa manakwana mu numu ooosapa meeoo nu-kwitu wahakwu, 'Soo Te Naa ka Mary tubetse sootuhipu.' 49 Soo Te Naa tubetse unu pooha-ga'yoo. 50 Soo Te Naa oe manakwana te soobedyana tamme punno'o ka oo naka'oedyukuna besa nasootuhi. 51 Soo Te Naa unu naduya hemma yugwedu, oosoo umu besa nasooyugwedu numu matzooekute, 52 mu numu-kooba aatadu nokosoo. Pana ka mu gi maawa'nekoo numu besa sootuha'e. 53 Soo Te Naa ka mu tutuha manedu sootuha'e, pana mooasoo besa manepunne mee nasooyugwedu numu soo Te Naa tsasoopedya. 54 O'nosoo soo Te Naa ka te namooatupu Abraham mee netammapu, 'Mu yow e nanumu besa sootuhikwu.' Meno'o yise soo Te Naa ka mooasoo meeoo unnepuna yise ooosapa besa te sootuha'e." 56 Pahe muha soo Mary ka Elizabeth-baa'yoose tu nobe-kwitoosoo kodyukasoo. 57 Ka saa'a yise soo Elizabeth naatse tooa'adoo. 58 Oo nananumu-no oo nonopua'a

besa sokwama ka oo nakase, soo Te Naa ka oonga'a-ma besa ooka sootuhise. 59 Sumu nasatese, umu nanesootuha'e ka Jew numu tumayohokuna soo oonga'a Jew mane, oo nakakwuse tuwazoo. Umu oo nonopua'a ka oonga'a Zachariah mee tooe neahookwu, ka oo naa-wa'nesoo, 60 pana soo Elizabeth meeoo mu netamma, "Masoo John mee naneakwu." 61 Umu yise meeoo oo tubenga, "How yise John? Gi too haka u nananumu-matu John mee nane'a." 62 Umu ka Zachariah mayutzengese, oo mi yadoo'ena, oo tubenga, "Ha'yoo u ka u tooa'a naneamakakwu?" 63 Soo Zachariah yise punno'o mu tumawahakuse pumma tu tubokwuna nekwa'e. 64 Ka pumme ooka tu gease, Zechariah yise meeoo oo-ma tubohoo, "Mooasoo masoo John mee nane'a." O'no yise soo Zachariah tuapa nanakahoopetuhoosoo yadooase nanesootuhikoohase mee unnewunu, "Soo Te Naa tubetse besa'yoo." 65 "Esoo ka Te Naa umu sootuhipu. Hownne'yookwu gina esoo tuha'yoo?" mee umu oo nonopua'amu sokwama. Gi haa'no oobenakwatoo mu numu ka teepu Judea mee naneadu-koobatu ka oona giba-na nonobe-ga'yoo, ka Zachariah Elizabeth-no unu moomooatupu dooa'adoose oo nanatukwena, punno'o meeoosoo, "Hownne'yookwugina oosoo tuha'yoo?" Umu ka Te Naa saa'a ooka sootuhikwuna sopedakwadoo, soo tuha'yoo ka Te Naa Besa Pooha-ma tu hee-gakwu. 67 Soo Zachariah ka Te Naa pooha-toohakwi nanesootuhina mee unakwe, 68 "U, Ne Naa numme Jew numu ooosapa pumatoo nanesootuhidyina. U tubetse besa'yoo. U ka ne namooatupu Abraham mee naneadu meeoo netammapu u ka numme wohonedu-makoo ne magwetzoikwu mee. Meno'o yise u ka u unnepu oo-toogoo mayohogena. U mooasoo meeoo unnepu ka Ne Pabe'e numme-baa petuse, oosoo ka mu tunaka'oedyukudu David mee naneadu-nagatu tsuagetu. Oosoo Te Pabe'e unu poohagakwu 74 umu numme wohonedu tu pooha-ma matzooekukwu. Gi numme hemma-ma nasoosu'a. 75 U nakabetseana kaaheno ka u besa podo meadabekwu. 76 Yise u e tooa John, ka Te Naa yadooawabe manekwu. U ka Te Pabe'e-kobenasoo meadabenokwu ka mu numu nemabetsea meakwu. 77 U meeoo ka mu numu tuukwekwu soo Te Naa te sootuhina te magwetzoina, te tuma'emukwana soomu'wakwu soo Te Pabe'e ka tutuha te soobedyana.

Soo Te Naa ka Te Pabe'e tamme-baatoo ta'ya ka tabatsebooege-kwa'nekoo yaa teepu-koobatoo petuookwu. 79 Mu numu, ka togaba-witu tuigadu oosoo mu tzapoonnekukwu ka besow po, o'no yise soo Te Naa mu magwetzoikwu." 80 Soo John ka saa'a, ka nana manekese, ka Te Naa pooha hee-ga'yoo. Mana giba-ma nobe-ga'yoo numu-wana, ka namamakwuse mu Jew numu nanesootuhibu tunedyooekwuse.

2:1 O'no 4 Soo Joseph ka David-ma'yoona tsuaketu tu nanamooatupu, yise ka Bethlehem numu nokatu-kwi'yoona kemmapu ka Judea mee naneadu teepu-koobatu. Soo Joseph ka Mary-no yise ka Nazareth 6 Umu yise Bethlehem-wi pepetugase, soo Mary yise naatse tooa'adoo. Oosoo mu oonga'a mu mooe tooa'a. Soo Mary yise wunapu-wi oo wutootase, ka pookoo tukanoo-kwi oo tzahabeku, umu ka gi hanosoo toikwuse. Mooasoo kakaa'no'yoo soo numu pukwi tooina. 8 Mu seepu takonedu-matu tu seepu tako'ne, ona sukwe puuwana. 9 Te Naa-baa'yoona mu tutakonedu-koobatoo pa'anakwana gootabua petuse mu gootabuakupunne, yise sumu'yoo Te Naa tummatziwabe, mu toha kakasagakoo-matu pa'anakwana umu-tamme wuegena. Mu tutakonedu tubetse unu sua'e. 10 Soo Te Naa tummatzidu yise meeoo mu netamma, "Mu sakwa gi suipana. Nu besa mu tuukwegena, no'obatusoo numu besa masokwamakwudu. 11 Yaa tabeno mooasoo soo Te Pabe'e nadooa'adoo, oona Bethlehem-witoo ka David pukwi'yoo kemmapu-wi'yoona. Soo Te Pabe'e mu magwetzoikwutu. 12 Mu oo sopedakwadookwu nu togesapa mu tuukwe'e, mu oo mayukwu ka oonga'a wunapu-wi namabutooena, pookoo tukanoo-kwi oo natzahabekute." 13 Toge o'no, ewa'yoo mu Te Naa tutummatzidu toha kakasa-ga'yoo pa'anakwana umu-baa petugonnose nanesootuhina mee unnegonno, 14 "U pa'anakwatu Ne Naa tubetse besa'yoo. U, Ne Naa ka mu numu-matoo besa soonammena yaa teepukoobatoo mu sootuhina mu magwetzoikwu." 15 Umu Te Naa tutummatzidu toha kakasa-ga'yoo yise punowsoo toogoopatoosoo kodyuhoo. Mu tutakonedu yise meeoo nananetamma, "Tamme sakwa oona Bethlehem-witoo mease, oo poonne ka Te Naa tamme tuukwena." 16 Mu tutakonedu yise yabesoo mea'ase, Mary-no Joseph mayu petuga,

yise ka oonga'a ka pookoo tukanoo-kwi oo natzahabekute. 17 Mu tutakonedu yise punnowsoo kodyuna, nanesootuhina mee unnemena, "Ne Naa, u tubetse besa'yoo. U, Ne Naa numme sootuhipu. Numme nanasookwugi pooha namanipu poonnena ka pooha na'unnewunudu naka. No'yoona tookwa soo ume unnepu togesapa." Umu yise punowsoo meana mu numu tuukwemena, ka oonga'a tu poonnepu-witu.

"Hownne'yookwugina soo oonga'a?" mee mu numu ka mu tutakonedu unnena nakadu sokwama. Soo Mary mu unnena soomayuna, yise ewa oetu soohanevakwe. 21 Namewatsu tabe mease ka mu Jew numu ka Te Naa pumme tunetammakapu mayohoyakwe umu ka oonga'a Jew numu manena tumayohokukwu. Jesus mee oo nea, ka Te Naa tummatziwabe ka toha kasa-gakoo pumme netamma-kwa'nesoo, gisoo ka Mary kohe'a. 22 Soo Mary ka tu hoone manena tatukwase, yise ka Joseph-no ka tu oonga'a Jesus tzahedana ka Jerusalem mee naneadu-kwitoo memea. Ka o pepetugase, ka pabow nanesootuhi nobe-kwitoo memea, soo Mary waahoo weeho ka Te Naa tzademe, ka Te Naa tunetammana mayohona. Soo Te Naa meeoo, "Soo numu mooe tooa tooe hannano pana nugatu." 25 Sumu'yoo besa'yoo wa'etse, Simeon mee naneadu, Jerusalem-wi nobe-ga'yoo. Oosoo ooosapa ka Te Naa-matoo nanesootuhina, ka tu Nanumu Magwetzoidu Te Pabe'e petukwuna wutooedu. 26 Soo Te Naa ka Simeon ka Tu Besa Pooha-ma meeoo, tuusoobedyapu-ga'yoo, "Gisoo u ya'ena, u Nanumu Magwetzoikwudu poonnekwu." 27 Soo Te Naa Besa Pooha ka nanesootuhi nobe-kwitoo ka Simeon ta'ya. O'no yise mu Mary-no Joseph ka Jesus tzahedana pepetuoo, ka tumayohope mayohokwuse. 28 Soo Simeon ka Jesus tzahedase, tu puta-wi oo hedapunnena, ka Te Naa-matoo nanesootuhiwunu mee unnewunu, 29 "U, Ne Naa, tubetse besa'yoo. Nu meno'o oo poonne numme-matoo u tutayana numu magwetzoikwudu. Oosoo saa'a mu gi Jew numu togesapa u unnepu tunedyooena yise mu Jew numu sootuhidooa. Wuna'me nu oo wutoo'e, ume nakabetseana. Nu gisoo ya'ena oo poonnekwu mee u e tuukwe. Meno'o yise nu besa soomanena mesoo ya'e, nu ka mooasoo oo poonnese." 33 "Soo Simeon sumuna besa ka ne tooa-witu netamma," mee mu Jesus naanapua'amu ka gi oo nakasopedakwadoopana besa oo

nakasokwamakute. 34 Soo Simeon yise mu nanesootuhikuse, ka Mary meeoo netamma, "U tooa'a saa'a ka mu Jew numu suda tumatuguna tzapoonnekudooa, yise ka hayoo mu tusooyugwena. Umu-matu namagwetzoikwudu. Umu-matu punno'o kadoo namayugwekwu umu ka oo nekwohonena. U punno'o unu tutuha soonammekwu ka mu numu u tooa tumoo'ookese." 36 Toge o'no, tubetse unu peawabe, Anna mee naneadu, umu-baa petuhoo. Soo Anna tubetse besa'yoo numu. Besa'yoo uga kooma-gana 37 ka tu kooma ya'ese, unusoo besa'yoo ka wuna'me nonotsa awamooa nanesootuhiyakwe ka nanesootuhi nobe-kwi'yoona nanesootuhidyina, nonotsa yongona tuwazoo. Ewasoo gi tukapana nanesootuhiyakwe. Soo Anna Te Naa yadooawabe. 38 Ka Mary noko Joseph pu-baa pepetugase, Anna ka Te Naa-matoo nanesootuhi, "U, Ne Naa, tubetse besa'yoo. Yowsoo oonga'a te wutooena. Esoo tamme Jew numu magwetzoikwudu." 39 Joseph-no Mary ka tumayohope mayohose, ka Te Naa pumme netamma-kwa'ne ka tu teepu Galilee mee naneadukwitoo punowsoo kodyuka, ka Nazareth mee naneadu-kwitoo ka Te Pabe'e-nosoo. 40 Soo Te Pabe'e Jesus mee naneadu naatse manekese, unu natzooena, unu soonamme, ka Te Naa pumme sootuha'e. 41 Nonotsa sumu tomoyina soo Te Pabe'e Jesus naanapua'amu ka Jerusalem mee naneadukwitoo memeayakwe, nananesootuhina na'ewa tukayakwe, ka oo soomayuna, o'no mu Jew numu natzama'wu. 42 Soo Te Pabe'e yise ka tooebetse manese, sumumano waha matsebuekudu (12) tomose, umu-no mea. 43 Soo Te Pabe'e Jesus naanapua'amu yise ka hemma namamakwuse, ka Jerusalem-wi'yoona memea. "Soo Jesus ka sumuna ta nananumu noko tu pupua'amu-no kemma," mee umu sokwama. Pana soo Te Pabe'e ka Jerusalem-wisoo mani. O'no yongona umu oo too'e kwate tu nananumu-baatu. 45 Pana umu-baatu kadoo'oo. Umu yise ka Jerusalemwitoosoo kokodyuka oo watena. 46 Pahe tabe mease, umu oo mayu, ka nanesootuhi nobe-kwikoo mu nanesootuhibu numu tunedyooedu naka katuna ka nanesootuhibu-witu besasoo mu tutubengayakwe. 47 "Esoo besa oo nakasopedakwadoona mu mesoo nanekwegeayakwe, tooe togesoo naatsepana," mee mu nanesootuhibu numu oo soobedya. 48 "How manena soo Jesus mow mu numu tunedyooedu yadooe katu?" mee oo

naanapua'amu sokwama. Soo oo pea yise meeoo oo netamma, "Manatu tooe numme u too'e wate. U sakwa uga gi 'yoo suda ne matugupana." 49 Soo Te Pabe'e oo nanekwegease meeoo, "How yise manena mu e too'e wate? Mu mooasoo oo sopedakwatoo nu yaa E Naa-baa oo nakabetseana." 50 Soo Te Pabe'e naanapua'amu oo unnena gi nakasopedakwatoo. 51 Umu yise ka Nazareth mee naneadu-kwitoo punowsoo kodyuka. Soo Te Pabe'e yise tu naanapua'amu besa nakabetsea. 52 Nanakese unu soonamme manepetu soo Te Naa besa oo soobedya, mu numu punno'o.

3:1 Ka saa'a soo John 3 Soo John yise ka giba-ma'yoo wuekese, ka baa hooodu Jordan mee naneadu-kumi meadabena, mu numu ma'emukwapu mu nanekwaha tuungu. "O'no soo Te Naa mu ma'emukwana soomu'wakwu," mee mu netamma. Ka mu nanekwahakese, soo John yise baa-wi mu matzakakwu. 4 Soo John ka o'nosoo Te Naa yadooawabe Isaiah mee naneadu pumme waha-kwa'ne manakwe. Isaiah meeoo tubotugu. "Mana ka gi hemma nadukadu naa-wi'yoona sumu'yoo nana ka Te Naa pooha-toohakwi mu numu tunesootabuekwu, 'Mu sakwa muusoo namabetseapunne ka Te Pabe'e pudusoo petukwuno'oto. Mu sakwa kaaheno tuusooyugwepunne, o'no mu besa oo nakabetseanokwu.' 5 Meno'o mu numu ka unu nanakwohonedu sutakoo podo me'a. Nanekwahase, ka po kaaheno mayugwe. Soo Te Naa ka numu besa mayugwekese, mu oo nagenokwu. Soo Te Naa ka giba wuwuta'nena kaaheno mayugwese, mu tutuaga kwakwabedu kaanokukese, mu numu yise kaaheno oo podokoo besa meadabekwu. 6 No'obatusoo numu yise oo nakasopedakwadookwu ka Te Naa tamme magwetzoa'e." 7 Soo John ka mu numu pu-baa petudu mee netamma yakwe, "Mu unu etza'a. Saa'a soo mu tuma'emukwana mu-matoosoo kodyukwu. Mu baa-wi mumme e matzaka tuungu, pana mu gi ka mu tuma'emukwapu nematzagakwuna'e. 8 Mu mooe'ugasoo sakwa ka suta mu manena tubetse ma'wukase, ka besa-tamme manese, o'no sakwa yise nu baa-wi mu matzakakwu. Gi besa nasooyugwena mee unnegonnopana, 'Numme yaahoo Te Naa doodooamu, numme ka Jew numuna.' Mu tookwa gi oo nakasopedakwadoo soo Te

Naa tooe hownnekoo tooe tu doodooamu mu mesoo mayugwe. 9 Mu sakwa besa tumatugu. Mu ka ooosapa gi besa tumatuguna mu kadoo'oo namayugwekwu. Tooe haga tooe gi he-toogoo besa'yoo natunikwu." 10 Ewa'yoo numu oo nakana oo tubengu, "Hownnekoo sakwa numme besa tumatugumo?" 11 Soo John mee mu nanekwegea, "Mu sakwa ka tutuha manedu tummatzi. Tamme ka waha-batu hemma hee-gana sakwa sumuoo ka numu gi hee-gakoo gea. Ka tukapu-gana tamme sakwa mu tseagoedu maka." 12 Mu tumasumudoodu ka John-baa petuse baa-wi oo namatzaga tuunguna. "Hownnekoo sakwa numme besa tumatuguyi?" mu numu mee oo tutubengu. 13 Soo John mu nanekwegea, "Mu ka mu tumasumutoona suu'mu haneyi." 14 Mu tukwutumadu punno'o oo tutubengu, "Hownnekoo sakwa numme besa natumunagakuna suu'mu oo natubesatuka?" Soo John mee mu nanekwegeana, "Mu sakwa gi mu numu nesuana hemma puma mu tumuna hanepana. Mu sakwa gi mu numu nemooagana mu esayikupana." 15 Mooasoo mu Jew numu oo sopedakwatoo ka tooe hannano tooe ka Te Pabe'e nanepetuna umu yise ka John Te Pabe'e mee sooyugwe. 16 Soo John ka mu sokwamapunnena sopedakwadoona mee mu netamma, "Nu gi Mu Pabe'e. Nu gi oo-wa'ne unu pooha-ga'yoo. Nu baa-wi numu sukwe matzakayakwe. Soo Te Pabe'e nuga ooonakwa unu pooha-ga'yoo nuga ooonakwa besa'yoo. Soo Te Pabe'e ka Te Naa Besa Pooha-ma mu sootuhikwu oosoo suda mu manena mu nematzagakuse mu gi tunakabetseadu kadoo'oo namayugwekwu. 17 Soo Te Pabe'e petuse ka mu numu yaa teepu-koobatu nemadabuedooa ka mu bebesow ka suta-nagakoo tzobadooa. Ka bebesow numu yise Te Naa nobe-kwi mu nabaa'yookukwu. Ka sutakoo numu gi tunaka'oedyukudu soo Te Pabe'e ka tubetse gi tokedu goso-witoo ma'anakwunikwu." 18 Meeoonekoo soo John ka o'nosoo ooosapa numu tunedyooe ka Te Naa besa unnepu-witu. 19 Soo John ka mu numu baa-wi matzadyakwe, soo Te Pabe'e punno'o oo-baa petugase yise baa-wi namatzaka. Ka Te Pabe'e nanesootuhiwunu, soo Te Naa Besa Pooha pa'anakwana kwe'na'a tubongo punoonooe yotsekwuge-kwa'ne yise oonaga manipetu. Soo Te Naa pa'anakwana yadooase, mee unne, "U yow E Besaa Tooa, nu-kwa'ne'yoosoo. Nu unu u soopedyana besa u-matoo soonamme." Ka saa'a soo mu Jew numu-kooba numu nehane katudu

Herod mee naneadu gi toge'yoo nana. Tu pabe'e nodukwa, Herodias mee naneadu, oo-makoo tsakahoose oo nodukwadoo. Soo John ka Herod manena nesootu'adya'ena mee oo netamma, "U sakwa gi ewa suda tumatugupana. U sakwa gi uga ka u pabe'e nodukwa nodukwadoopana." Soo Herod gi oo nakabetsebena nanahano'obasoo ka John wutuma tuunguna. 23 Soo Te Pabe'e ka pahemano (30) tommo manepetuse numu nanesootuhibu tunedyooe maneka. Soo Te Pabe'e ka Joseph tooa mee mu numu-matu unakwe. Soo Joseph naa Heli mee nane'a. 24 Soo Heli naa Matthat mee nane'a. Soo Matthat naa Levi mee nane'a. Soo Levi naa Melchi mee nane'a. Soo Melchi naa Jannai mee nane'a. Soo Jannai naa Joseph mee nane'a. 25 Soo Joseph naa Mattathias mee nane'a. Soo Mattathias naa Amos mee nane'a. Soo Amos naa Nahum mee nane'a. Soo Nahum naa Esli mee nane'a. Soo Esli naa Naggai mee nane'a. 26 Soo Naggai naa Maath mee nane'a. Soo Maath naa Mattathias mee nane'a. Soo Mattathias naa Semein mee nane'a. Soo Semein naa Josech mee nane'a. Soo Josech naa Joda mee nane'a. 27 Soo Joda naa Joanan mee nane'a. Soo Joanan naa Rhesa mee nane'a. Soo Rhesa naa Zerubbabel mee nane'a. Soo Zerubbabel naa Shealtiel mee nane'a. Soo Shealtiel naa Neri mee nane'a. 28 Soo Neri naa Melchi mee nane'a. Soo Melchi naa Addi mee nane'a. Soo Addi naa Cosam mee nane'a. Soo Cosam naa Elmadam mee nane'a. Soo Elmadam naa Er mee nane'a. 29 Soo Er naa Joshua mee nane'a. Soo Joshua naa Eliezer mee nane'a. Soo Eliezer naa Jorim mee nane'a. Soo Jorim naa Matthat mee nane'a. Soo Matthat naa Levi mee nane'a. 30 Soo Levi naa Simeon mee nane'a. Soo Simeon naa Judah mee nane'a. Soo Judah naa Joseph mee nane'a. Soo Joseph naa Jonam mee nane'a. Soo Jonam naa Eliakim mee nane'a. 31 Soo Eliakim naa Melea mee nane'a. Soo Melea naa Menna mee nane'a. Soo Menna naa Mattatha mee nane'a. Soo Mattatha naa Nathan mee nane'a. Soo Nathan naa David mee nane'a. 32 Soo David naa Jesse mee nane'a. Soo Jesse naa Obed mee nane'a. Soo Obed naa Boaz mee nane'a. Soo Boaz naa Salmon mee nane'a Soo Salmon naa Nahshon mee nane'a. 33 Soo Nahshon naa Amminadab mee nane'a. Soo Amminadab naa Ram mee nane'a. Soo Ram naa Hezron mee nane'a. Soo Hezron naa Perez mee nane'a. Soo Perez naa Judah mee nane'a. 34

Soo Judah naa Jacob mee nane'a. Soo Jacob naa Isaac mee nane'a. Soo Isaac naa Abraham mee nane'a. Soo Abraham naa Terah mee nane'a. Soo Terah naa Nahor mee nane'a. 35 Soo Nahor naa Serug mee nane'a. Soo Serug naa Reu mee nane'a. Soo Reu naa Peleg mee nane'a. Soo Peleg naa Eber mee nane'a. Soo Eber naa Shelah mee nane'a. 36 Soo Shelah naa Cainan mee nane'a. Soo Cainan naa Arphaxad mee nane'a. Soo Arphaxad naa Shem mee nane'a. Soo Shem naa Noah mee nane'a. Soo Noah naa Lamech mee nane'a. 37 Soo Lamech naa Methuselah mee nane'a. Soo Methuselah naa Enoch mee nane'a. Soo Enoch naa Jared mee nane'a. Soo Jared naa Mahalaleel mee nane'a. Soo Mahalaleel naa Cainan mee nane'a. 38 Soo Cainan naa Enos mee nane'a. Soo Enos naa Seth mee nane'a. Soo Seth naa Adam mee naneadu. Ka Adam yise soo Te Naa manumudoopu.

4:1 Ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi'yoona Te Pabe'e ka Jordan hooodukumaba'yoona mea. Soo Te Naa Besa Pooha numu-wanatoo oo tayana oo nanesootuhi tuunguna. 2 Saa'a yise soo suta'yoo ka Te Pabe'e meeoo netamma, "U sakwa nanamanena nasootza'me ka Te Naa Tooa'ana. U sakwa eka tupe tukaba mayugwe, o'no u oo mesoo tuka." 4 Soo Te Pabe'e gi oo nakabetseana, mee unakwe, "Soo Te Naa meeoo, 'Tukapu nadukana suu'mu gi numu magwetzoi-wa'ne'yoo.' Soo Te Naa unnepu suu'mu numu magwetzoi." 5 Soo Suta'yoo yise pa'atoo ka Te Pabe'e bikase, oo tzapoonnekute no'yoona nana'ata'yoosoo numu ka teepu-koobatu. 6 Soo Suta'yoo yise meeoo tuwazoo ka Te Pabe'e netamma, "O'nosoo nuka mu numu yaa teepu-koobatu e moohe tuungu, umu yise no'yoona e nakabetseakwu. 7 U ka nu-matoo nanesootuhina, nu ume mu nakabetsea tuungukwu." 8 Soo Te Pabe'e meeoo ka Sutakoo netamma, "Nu gi u-matoo nanesootuhi-wa'ne'yoo. Soo Te Naa unnepu mee mooasoo nabotugu, 'Tamme sakwa ka Te Naa-matoo suu'mu nanesootuhi, ookow suu'mu nakabetsea.' "9 Soo Suta'yoo yise ka Te Pabe'e ka Jerusalem mee naneadu-witoo bika. Pa'atse'e ka pabow nanesootuhi nobe-kooba oo wunu tuunguse, ka Te Pabe'e mee netamma, "U sakwa nanamanena u ka Te Naa Tooa'ana. U sakwa ma-kooba'yoona nadawunihoo. 10 O'no soo Te Naa u magwetzoikwu oosoo ka meeoo nabotuguna, 'Soo Te Naa umu pumme

tummatzidu u mabetsea tuungu. 11 U gi tupe-ma tukwutza'nge-wa'ne'yoo, umu ka u tsipunnena.' "12 Soo Te Pabe'e yise ka Sutakoo meeoo netamma, "Nu gi umu unnena nakabetsea-wa'ne'yoo, oosoo ka meeoo nabotuguna. 'Tamme gi ka Te Naa mapoonne, ha'oo sakwa oosoo mani mee sokwamana.' "13 Soo Suta'yoo yise ka Te Pabe'e-baa'yoona meahoo. "Sumuna penakwasoo nu ka Mu Pabe'e makwuhookwu," mee soonammena. 14 Soo Te Pabe'e yise punowsoo kodyuka ka pummesoo teepu Galilee mee naneadu-witoo. Soo Te Pabe'e yise ka meadabena ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi ka Te Naa unnepu numu tunedyooe mea ka Jew numu nanesootuhi nobe-wi'yoona tuwow. No'yoona ka teepu-koobatu mu numu oo nanatuukwe'e yise mee nana'unakwe'e, "Soo Te Pabe'e Jesus tubetse unu besow pooha-ga'yoo." 16 Soo Te Pabe'e ka Nazareth pukwi tu namananan-wisoo petuga. Ka nanesootuhi tabeba oe manepetuse, soo Te Pabe'e numu-baa nanesootuhi petuga ka ooosapa maneyina. 17 Soo Te Pabe'e yise natunea tuungu. Oosoo yise wunuoohoo. Umu ka o'nosoo Te Naa yadooawabe Isaiah mee naneadu tubona nakea. Oo tsakwunowse oo-toogoo tu poonnemese ka oo mayuse ooka mu neakutu mee na'unnedu. 18 "Soo Te Naa Tu Besa Pooha-matu-ma e sootuhipu ka umu tutuha manedu gi how mane-wa'ne manepunnedu numu tu unnepu e tuukwe tuunguna. Ka Te Naa Pesa Pooha-ma ka mu nanasuda tu tumatugumasoo tzangedu umuoo suda tumatuguna soomu'wakwu mu sootuhina mu magwetzoikwu. Mu gi tutubootabuedu-kwa'ne manepunnedu nu sootuhina mu magwetzoikwu. Yise mu numu mukwapunnedu numu nanasuda namatugudu, 19 nu besa tuukwekwu. 'Meno'o soo Te Naa mu magwetzoikwu.' "20 Soo Te Pabe'e yise oo neamakwuse o ka pumatoo a natubona mabutooese punowsoo ka tu tummatzidu geasoo yise ka numu tunedyooedu katunoo-wi katuhoo. No'yoona numu yise oo nakapunne. 21 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Yow meno'o soo o'nosoo a unnepu oo-toogoo manekena. Mu muusoo namakoo a poonne." 22 "Soo Jesus nanabesa yadooapana masoo tamme-matusoo, masoo Joseph tooa. Ha'oo yise masoo besa yadoo'a?" Mee'e no'yoona mu tunakapunnedu nananetamma. 23 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Mu sumuna meeoo e netammakwu, 'Mooasoo numme oo naka u ewow numu magwetzoikena

ka Capernaum mee naneadu wi'yoona. U sakwa yaanona ka umesoo numu mabetsea,' mee sumuna mu e netammakwu. 24 Nu mu tuukwekwu mu wakwawa'a Te Naa yadooawabe etzaga naka'oedyuku pana mu oogowsoo nanumu oo nopua'amu-no gi oo naka'oedyuku-wa'ne'yoo. 25 Ka tubetse o'nosoo oo namanepu-wa'ne, wuna'me (3 ½) tomopu gi tu pow'ma, ewa'yoo Jew numu natseagoe. Ewa'yoo mu Jew pepeawabe tu koomamu tuipu punno'o tseagoe 26 pana soo Te Naa gi mu maka. Soo Te Naa ka wawa'a peawabe 27 Ewa'yoo Jew numu unu tookoo pehe'uagoedu pana soo Te Naa gi ka Elisha umuoo mabesaku tuungu. Soo Te Naa ka Elisha ka wawa'a tookoo pehe uayidu Naaman mee naneadu mabesaku tuungu. Soo Te Naa ka umu wakwawa'a etzaga tunaka'oedyukudu sootuhikwu, gi mumme gi tutunaka'oedyukudu." 28 Mu numu ka meeoo oo unakwe oo sutakuse yise ka nanesootuhi nobe-wikoo oo tayahoo. Yise oona wuta'ne-matoo oo tzakakase ka oo batsowkwuse. 30 Pana soo Te Pabe'e mu tasegeyidoo meahoose mu namatsatsepooge, yise kokodyuka. 31 Soo Te Pabe'e Jesus yise ka Capernaum mee naneadu-wi petuga. Toge, o'no mu nanesootuhigonno tabeno umu-baa petuga. Soo Te Pabe'e petugase, ka besowsoo ka Te Naa-witu mu numu tunedyooewunu. 32 Mu numu yise oo nesookwuga'e oosoo tubetse besa ka Te Naa unnepu-witu wahamena, "Yow tookwa esoo Te Pabe'e," mee'e mu numu. 33 Sumu'yoo nana tsoapayidu oe. Soo tsoapa wa'agena ewa unnewunu ka Te Pabe'e meeoo netammabodote. 34 "Uda! U haa'a kadoo e mayugwekwu? U sakwa ne tsasoopedya. Nu u sopedakwatoo, u Jesus, ka No'oko Hemma Manumudoopu Besaa Tooa'a." 35 Soo Te Pabe'e ka tsoapa nematzagakwunihoo meeoo oo netamma, "Gi unnepana, managa'yoona tzebooegea." Soo tsoapa ka oo-naga'yoona tsebooegease, ka nana wunapowkase sapa oosoo gi namanayaha. 36 Mu numu yise mee nana'unnegonno, "Uune'yoo! Tamme ha'yoo gi hannano'o besa mownnekoo poohabe poonnedu. Esoo Te Pabe'e puu ka tsoapa nematzagakwunihoo, sukwe yadooase sapa." 37 Mu numu otuoo yise ka Te Pabe'e manipu poonnedu nanatuukwekooha ka saa'a yise ewa'yoo numu otuoo nanakwingadu oo nanatuukwegonno. 38 Soo Te Pabe'e yise ka mu nanesootuhimakwuse oe'yoona mease, ka Simon Peter-baa petuga. Soo

Simon Peter yahe peawabe unu tuoeya'ena oo tookoo unu udutuna onahoo hape. Umu o nobe-witu ka Te Pabe'e oetu tuukwe'e. 39 Soo Te Pabe'e yise oo-baa wunu petugase meeoo oo netamma, "U mooasoo besa mani." Oosoo peawabe yise yotseoose, mu tugoomahanekuhoose, mu tuka tuunguhoo. 40 Oogowsoo yongona tu taba egowse, mu numu nana'atakoosoo tutu'oe-ga'yoo ka Te Pabe'e-baa natzato petudyakwe. Soo Te Pabe'e yise umu-ma pooha matugumena mu mabesakumena 41 mu tsoapagoedu nokosoo. Mu tsoapa yise mee unnegayakwe, "U yaahoo ka No'okosoo Hemma Manumudoopu Tooa'a." Soo Te Pabe'e yise mu tsoapa tayayakwe. Soo Te Pabe'e gi ooka mu wahakwuna petzape, ka pumme mu sopedakwatoona. Ka mu tsoapa tsebooegeayakwe, mu tsoapagoedu numu yise besa maniyakwe. 42 Oogow moo'a awamooa soo Te Pabe'e yise oona numu-wanatoo mea. Saa'a mu numu yise oo watena, oo mayuse, oo too'e nabaa'yoo tuungu. 43 Pana soo Te Pabe'e mee mu sukwe netamma, "Mu numu manatooe nonobe-gakoo, nu ka Te Naa tamme mabetseakwuna-witu mu tuukwekwu. Soo Te Naa Besa Pooha meeoo e netamma, 'Manatutooe mu numu ekow nanesootuhibu tunedyooe.' "44 Soo Te Pabe'e yise oona ka teepu Judea mee naneadu-wi'yoona ka mu numu tuukwe'emena, yise mu nanesootuhi-wi'yoona tuwazoo.

5:1 Soo Te Pabe'e yise ka banunadu Gennesaret mee naneadu-kumaba wununa, ewow numu Te Naa unnepu tunedyooedyakwe. Ewa'yoo numu oo na'oonnakwi manepunne ka Te Naa unnepu soonakana. 2 Waha'yoo sake o. Mooasoo soo mu tuukwidu Simon mee naneadu-no ka sake-wi'yoona tsebooese, ka puma tu tuukwina tzabazagadyakwe. 3 Soo Te Pabe'e ka Simon sake-wi tsebooese, oo natzemange tuungu sagwane ka bakumanatoo. O'no oweoo ka sake-wi soo Te Pabe'e katuna ka Te Naa unnepu numu tunedyooe. 4 Ka mu numu yadooemakwuse, soo Te Pabe'e ka Simon mee netamma, "U sakwa ma tookapu baa-ga-witoo natsenooyooe ka puma mu tuukwina ka baa-witoo tzasawekuse, mama tuukwina tutzakadukooha." 5 Soo Simon yise ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Nu u nakabetseakwu tooe mooasoo numme togawano too'e tuukwise sapa gi hemma tzaku'a." Umu yise ka Te Pabe'e netamma-kwitu

wukwihoo. 6 Tubetse ewa'yoo pakwe yise natzakadu, soo puma mu tuukwina yise natakebu'e. 7 Umu ka mu tu pupua'amu James noko John 8 Soo Simon Peter ka tu pupua'amu James, John-no yise, o'no oo pudu sopedakwatoo ka Te Pabe'e unu pooha-gana, umu ka ewow pakwe mu tuukwina poonnese, soo Peter yise ka Te Pabe'e-matoo nanesootuhikooha mee unnewunu, "Uda! Nu ooosapa tuma'emukwanummedu. U tubetse besa'yoo. U sakwa gi nu tzage'e manepana." Soo Te Pabe'e yise meeoo ka Peter netamma, "Gi nu-ma suipana. Wuna'me u pakwe-ganummedu. U sakwa nu-ma tsabegase ka Te Naa besa unnepu mu numu tunedyooemea e tummatzina." 11 Umu yise no'yoona ka bakumana petuse, Simon, James yise John no'oko ka tu hemma matusookwunise ka Te Pabe'e nakatzimodu mane. 12 Umu yise ka Te Pabe'e-no meana ka numu nogadu-kwi petuga. Sumu'yoo nana unu tookoo uayidu onona, ka Te Pabe'e-baa petugase oo nanetsagwayina meeoo oo netamma, "U sakwa e mabesaku ka meeoo soonammena." 13 Soo Te Pabe'e Jesus yise oo-ma pooha matuguse mee oo netamma, "Nu u mabesakukwu, u besa manekwu. 14 Ka besa manese. U sakwa ka mu Jew numu nanesootuhiwabe natzapoonnekuse ka Moses tamme tunetamma-kwa'nesoo ka Te Naa tuwuniku ka te tookoo uayina namabesaku-kwitoo. Gi saa'a mu numu tuukwepana ka ume e mabesakuna." 15 Ooonne'yoopana soo nana ka besa manise ka mu numu tuukwekooha ka Te Pabe'e-witu, yise ewa'yoo numu tuoegoedu oo takoona petu ka besa tu manekwuna sookwina. 16 Soo Te Pabe'e yise kwinga'a numu-wanatoo mease nanesootuha'e. 17 Saa'a soo Te Pabe'e ka mu numu tunedyooedyina ka Te Naa-witu. Susumudu naana ka mu numu Jew tumayohona numu tunedyooedu, susumudu yise mu nanesootuhibu tunedyooedu-nagatu Pharisee mee nananeadu mana kwinga'akwitu 18 Huu'yoo nanana kapa-wikoo ka gi yutsungadu numu tzakwuhuna petuga. Umu ka Te Pabe'e-matoo napoohameapana, 19 ewow numu ka nobe-wikoo umu gi hownnekoo oe tzoonoo'a. Umu yise ka nobe-kooba tupoyase oo-koobatu tzatawagase ka kapa-nokosoo tobongo ka tuoeyaedu tzakweku ka Te Pabe'e-kobenatoo. 20 Soo Te Pabe'e oo sopedakwatoo ka mu nanana puu-ma unu nasoonatza'e yise ka gi yutsungadu nana meeoo netamma, "E pua'a, nu ka u tuma'emukwana soomu'wakwu." 21 Umu Jew

numu tunedyooedu mu Pharisee mee nananeadu-no o aatadu mee tusooyugwe manepunne, "Esoo hayoo suda na'unnedu unni. Masoogina Te Naa mee nasooyugwe. Soo Te Naa suu'mu ka numu tuma'emukwana soomu'wa." 22 Soo Te Pabe'e yise oo sopedakwatoo ka mu tusooyugwena, yise meeoo mu netamma, "Mu gi e naka'oedyukute ka mu numu tuma'emukwana e soomu'wa pana mu oo poonnekwu ka eka nana e mabesakuse. 24 Mu yise oo sopedakwadookwu nu eka teepu-kooba ookow poohabe hee-ga'yoo ka mu numu tuma'emukwana e soomu'wana." Soo Te Pabe'e yise ka nana gi yotsungadu meeoo netamma, "Wunuoose ka u kapa nobe-witoo tzakwuka." 25 Soo nana ka tu kapa tzakwuhuna nobe-kwitoosoo meana, ooosapa meeoo unneno'o, "Te Naa tubetse besa'yoo." 26 No'yoona mu numu oo soo'oedyukuna meeoo punno'o, "Te Naa tubetse besa'yoo. Numme nanabesa namanedu yaa tabeno poonne. Numme gi hannano'o yooonnekoo poohabe poonnedu." 27 Sumu'yoo nana Levi mee naneadu ka oonow putoogoo numu tzoonooadyakwe mu numu tunekwina tumasumudoodyakwe. Soo Te Pabe'e ka oetoo meana ka o oo katu oo poonnese yise meeoo oo netamma, "U sakwa umu-no nu-no manenumme." 28 Soo Levi yotseoose, oo-no tzabeka. 29 Ka Levi nobe-wi'yoona paba natabetuka yise saa'a soo Te Pabe'e ka Levi nobe-witoo oo-no mea mu Pharisee mee nananeadu tuka. Ewa'yoo numu tumasumudoodu o, tuma'emukwadu mee nananeadu umu-no tuka. 30 Mu Pharisee ka Te Pabe'e umu-no tuka oo poonnese, ka umu oo nakatzimodu nesootzemana meeoo mu netamma, "Umu gi toge manakwe umu-no tuka, umu tumasumudoodu mu nanumu suda dyugwedu." 31 Soo Te Pabe'e ka oo unnena nakase, meeoo yise unakwe, "Nu yaa ka teepu-kooba namanumudoopu ka mu tuma'emukwadu Te Naa-witu tuukwekwuse. Ka mumme mooasoo besa nasooyugwedu numu nu gi hownnekoo mu tummatzi-wa'ne'yoo." 33 Umu Pharisee nanesootuhidu naana yise ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Umu John nakatzimodu ka numme Pharisee-no gi tukapana nanesootuhiyakwe. How yise umu ume nakatzimodu gi punno'o ooosoo tumatugu?" 34 Soo Te Pabe'e mee mu nanekwegea, "Nu togesoo umu-no'yoona, pudu nodukwadoodu-kwa'ne umu puu ka nanano'yoona besa sokwama. 35 Pana pudusoo nu gi umu-no'yookwu, o'no

yise saa'a umu e nakatzimodu gi tukapana nanesootuhikwu." 36 Soo Te Pabe'e ka mu tunedyooena mee tuwazoo mu tuukwe, "Ka oohoo a manepunne mu gi hownnekoo ka mu numu pudu tumayohope no'oko ka mumme putoogoo mooa tumayohope-noko mayua-wa'ne'yoo. U pudu wanapu ka mooa wanapu-ma dotsanase, oosoo gi toge tubuakwu. 37 Mu gi hownnekoo eka mumme pudu natunetammakuna ka mooa tumayohope noko mayua-wa'ne'yoo. 39 Pana mu numu ka mumme e pudu tumayoho tuunguna gi nakabetzape. Mu ka mummesoo mooa tumayohona soonoyugwena. Mu ka mooatupu atsa tutza'emukwa baa hebedu numu-wa'ne'yoo. Oosoo puu gi pudu atsa tutza'emukwa baa petzape oosoo meeoo, 'Soo mooatupu atsa tutza'emukwa baa besa kamma.' "

6:1 Ka tu nanesootuhi tabeba-wi soo Te Pabe'e yise umu pumme nakatzimodu-no oona tubewabe-too meana unu tseagoena ka tumasuape-matu mabokamena oo mahangena o tukamena esoo mooasoo natumayohodu. 2 Mu Jew numu nananesootuhidu, Pharisee mee nananeadu, mu poonnena, ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Umu u nakatzimodu ka te Jew tumayohona gi heesoobedya. Umu ka tumasuape mahanegena oo tukana esoo nanesootuhi tabeba gi numu hemma how yukweno'o. Esoo tamme Jew numu mooa tumayohona, o'no nanesootuhi tabeno gi numu hemma how yukweno'o 'yoo manakwe." 3 Soo Te Pabe'e yise punno'o meeoo mu netamma, "Mu sakwa uga oo nea ka o'nosoo soo besa tamme-kooba katukwudu, David mee naneadu, punno'o ka te Jew tumayohona takopapu tu pupau'amu-no ka tseagoena. 4 Soo David ka Te Naa nanesootuhi nobe-wi petugase, ka tu pupua'amu-no ka pooha tukaba tuka, umu nanesootuibu numu tunedyooedu suu'mu tukana. Oosoo ka Te Naa-nakwana gi hownne'yoo." 5 Soo Te Pabe'e meeoo mu netamma, "Nu yow Mu Pabe'e. Nu no'oko hemma ka mu nanesootuhi tabeba-wi mu nemadabuekwu." 6 Ka tu nanesootuhi tabeno soo Te Pabe'e ka mu nanesootuhidu-baa petugase Te Naa-witu mu numu tunedyoo'e. Sumu'yoo nana tumadinakwatu tu mi pasatopo'nepu gi mayutsungadu oe numu-no. 7 Umu Pharisee nanesootuhibu numu tunedyooedu, mu Jew nanana Pharisee mee naneadu-no ka Te Pabe'e besa eya'epunne oo sookwaha'yoo howga

saa'a ekow nana oo mabesakudooa. O'no tabeno gi hemma how nuugweno'o, ooka saa'a how kadoo'oo oo mayugwekudooa. 8 Soo Te Pabe'e oo tusooyugwena sopedakwatoo. Soo Te Pabe'e meeoo ka nana netamma, "Yaatoo kemma." Soo nana ka Te Pabe'e-baatoo meahoo. 9 Soo Te Pabe'e ka umu pumme poonnepunnedu meeoo netamma, "Ka pabow tabeba-wi gi hemma how nuugweno, o'no haa'a suta'yoo? Yise o'no tabeba haa'a mu gi ha'yoo oo sooyukwe o'no haa'a mu gi namabesakupana gi hownne'yoo? O'no haa'a ka pabow mu tabebano'o, ya'epana gi hownne'yoo?" 10 Soo Te Pabe'e yise mu poohwise yise ka gi mayutsungadu meeoo netamma, "Matuhe." Oosoo yise matuhe oo mi namabesakuhoopu. 11 Umu tunesootzemadu suta'a yise nanano mee tunehane, "Tamme sakwa ka Jesus batsa." mee'e. 12 Soo Te Pabe'e yise oona giba-matoo mease togawano nanesootuha'e ka Te Naa-matoo. 13 Ookow mooa awamooa soo Te Pabe'e ka umu pumme nakatzimodu namatoo ba'e. Sumu mano'yoona wahamatsebooekudu (12) umu-nagatu netutzea tu yadooawabe manekwudu. Umu mee nanane'a: 14 Simon, soo Te Pabe'e Peter mee ookow nea'a; Andrew, Peter pabe'e, James, John, Philip, Bartholomew, 15 Matthew, James, oo naa Alphaeus mee naneadu, Simon, numu-no watze nagoedu mee tuwazoo naneadu, Judas ookow naa James mee nane'a, 16 Soo Judas punno'o saa'a ka tukwutumadu ka Te Pabe'e-matoo nemanekukwudu. 17 Soo Te Pabe'e yise ka mu pumme nakatzimodu-no ka giba-ma'yoona wuekese, oo tookanakwa yamoso-wi petugonnohoo. Ewa'yoo numu tooe hano'yoona tooe petudyipunne ka Te Pabe'e-baa 18 Susumudu ka Te Pabe'e nakahooyapunnedu, susumudu tuoegoedu natzatogedu, mu tsoapagoedu punno'o oo-baa natzatodu. 19 No'yoona mu tuoegoedu natzatodu ka Te Pabe'e tzamadyakwe ka oo pooha no'oko numu mabesakute. 20 Soo Te Pabe'e yise ka umu pumme nakatzimodu meeoo netamma, "Tooe tamme ka meno'o tutuha manepana nasootuha'e, ka saa'a soo Te Naa yise unusoo te mabetseakwu. 21 Tooe tamme ka meno'o tseagoepana nasootuha'e, saa'a tamme ka Te Naa-baa'yoona gi tutuugekwu. Tooe tamme yaano ka suda sokwamapana nasootuhikwu, saa'a tamme Te Naa-baa'yoona besa sokwamakwu. 22 Mu ka mu numu mumme gi petzabena gi too mu-no mu napua'ana, nanasuda

nu-koobatoo mumme tu netamma sapa gi suda sokwamapana mu besa nasootuhikwu. 23 Mu sakwa gi oo nasoomenakwapana tooe how mumme tu yugwe, mumme suda tu netamma sapa. Mu ka saa'a Te Naa-baa petugase unusoo besa nasootuhikwu. Mu nanamooatupu puu mu Te Naa yadooawabe nanasuda matugu pana, meno'o yise umu ka Te Naa-baa'yoona besa sokwama, ka besa pumme tu sootuhise. 24 Pana soo tooe haga tooe ka meno'o besa manepunne ka yaa teepu-kooba'yoona ookowsoo nasootamana, gi ha'yoo sokwamana, gi hemma toge soobedyana, umuoo gi nasootuhikwu, ka mooasoo umu yaa teepukooba'yoona besa sokwamana. 25 Mu ka meno'o mu hee-gana paba sooyugwena oosoosoo mu takonepunnena mu gi hownnekoo nasootuha'ewa'ne'yoo. 26 Mu ka mu numu besa mu nemadabuena petukuna, ka saa'a mu gi nasootuhikwu. Mu numu puu ooosapa ka mu yaahoo Te Naa yadooawabe mee'e mumme tu nemooaka mu besa mu sooyugwe. 27 Pana nu mu tuukwekwu tamme sakwa te wohomu besa soobedya yise besa mu matugu tooe umu gi te soobedya sapa. 28 Ka tamme mu nekusegea, tamme sakwa ooosapa nanesootuhi besow umutoo nekwina. 29 Nu mu tuukwekwu tooe suda tamme tu matugu sapa, tamme sakwa gi umu-no nagoepana. Ka sumunakwatu te soba namatake'ehoose, tamme sakwa oo sukwe tutzomunaku. O'no oosoo ka sumunakwatu matake'yookwu tuwazoo. Tamme sakwa ka numu nakutzikuna gi hownnekoo oo tumanagakuna, oosoo ka te kwasu kwuse sapa, oosoo gi hownne'yoo tamme te wunagapu oo gease tuwazoo. Ka mu numu hemma tamme mu natuungu, tamme sakwa mu gea. 32 Soo Te Naa gi besa'yoo numu mee te neakwu tamme ka sukwe numu tamme besa soobedyadu besa soobedyana. Mu suta'yoo numu puu besa nanasoobedya. 33 Tamme gi besa manakwe ka besa te matugudu suu'mu besa matuguna. Mu gi tunaka'oedyukudu pana besa mesoo nanamatugu. Tamme sakwa no'obatusoo numu unu soobedya ka Te Naa-wa'ne'yoona. 34 Tamme sakwa ka mu numu tamme nagutzikudu suu'mu tummatzina, tamme tookwa gi besa manakwe. Mu suta'yoo numu puu nanatummatza'e ka punowsoo oo namakodyukwuna sopedakwatoona. 35 Tamme sakwa te wohomu besa soobedya, o'no soo Te Naa besa te sootuhikwu. Tamme ka Te Naa tamme-koobatuwa'ne'yookwu. Soo Te Naa numu sootuhi tooe gi besa mu tumatugu sapa. 36 Soo Te Naa puu tutuha numu soobedya, tamme sakwa punno'o ooosoo. 37 Gi tunesootzemapana, gi tuwazoo suda numu netammapana, o'no soo Te Naa besa te sooyugwekwu. Tamme ka mu numu suda tamme matukupu soomu'wase, soo Te Naa punno'o te tuma'emukwana soomu'wakwu. 38 Tamme ka mu numu tummatzina, soo Te Naa ookow punowsoo te makodyukukwu. 39 Tamme sakwa unu besa a nakaduguse, o'no tamme kukumma'akoosoo mesoo tunedyoo'e. Tamme ka gi hemma nakasopedakwadoopana numu too'e tunedyooena, soo numu puu gi tubootabuena kumma'akoosoo gi tubootabuedu numu tzakadukwa'ne'yookwu. Umu nanosoo a tawaga-kwitoo sawehookwu. 40 Soo numu tunedyooedu ka natunedyooedu ooonakwasoo tusopedakwatoo. Pana tamme ka no'okosoo hemma natunedyooese, tamme ka numu tunedyooedu-kwa'nesoo tusopedakwadookwu. 41 Tamme sakwa gi te pua'a nesagwikupana, ka sagwane oo tuma'emukwase. Tamme sumuna ookow ooonakwasoo tuma'emukwa. Hownnekoo yise mu ka mu pua'a pooe-wikoo tuutsekoo hemma mesoo poonne ka mummesoo pooe-wi hemma egease sapa. Mooe'ugasoo mu sakwa mummesoo pooe-witu tzatsebooase, o'no mu yaatu poonnena, ka mu pua'a mesoo tummatza'e. Ooosoo sakwa mu ka suda mu tumatuguna yugwese, o'no mu ka mu pupua'amu mesoo tummatza'e. 43 No'obatusoo tumasuape tu tupooekwa'nekoosoo suakute. Mu tumasuape ka besa'hoo a pooe-nakwana suaketu besa'yoo. Mu sutakoo tsa'abu pooe-nakwana suaketu-kwa'ne, mu punno'o gi besa'yoo. 44 No'obatusoo tumasuape ka pummesoo pooe-kwa'nesoo suaketu. 45 Soo numu ka tumasuape-kwa'nesoo tu mane-makoo nasopedakwadookwu, tooe ha'oo soo numu ka besa'yoona tooetoo suta'yoona. 46 Mu ka 'Jesus E Pabe'e,' mee'e natubangana mu sakwa e nakabetseayi. 47 Ka besa e nakatumayohokudu nu tuukwekwu. 48 Tupe-kooba besa nobe-toodu-kwa'ne'yoo, oosoo puu ohobu gi namanabue oo matabue. Tooe baa unu hoo'oo ka teepu putoohakwitu patokwanawunu sapa gi ano'a, oosoo ka besa namadabuepuna. 49 Mu numu ka e unnena nakapana gi oo nakatumayohodu, ka nana tu nobe teepu-kooba oo sagwa matabuedu-kwa'ne'yoo. Soo oo nobe-toona ka baa

unu hoo petuse kadoo'oo o patadyoomedikuoo.

7:1 Soo Te Pabe'e ka mu ewow numu tunedyooemakwuse, oe'yoona mease, ka Capernaum mee naneadu-wisoo kodyu petuga. 2 Soo mu tukwutumadu moohedu wawa'a gi Jew numu, sumuoo ka pumme tummatzidu-matu unu soobedya. Oosoo oo tummatzidu unu tuoeyina, ya'ega'a. 3 Soo wawa'a gi Jew nana ka Te Pabe'e onow pupaa petugana nakase, mu Jew numu moohedu Te Pabe'e-matoo taya, oo bina ka pumme tummatzidu oo mabesaku tuunguna. 4 Umu ka Te Pabe'e-baa petugase, mee oo netamma, "U sakwa eka wawa'a nana tummatzi. 5 Soo wawa'a nana tamme Jew numu unu soobedyana, ka te nanesootuhi nobe te matabuekupu." 6 Soo Te Pabe'e yise umu-no mease ka wawa'a nana nobe tzage'e mu manigase, soo tukwutumadu moohedu tu pupua'amu ka Te Pabe'e-matoo taya mee oo netammana, "Nu sukwe wawa'a. Mu Jew numu numme wakwawa'a nuutumooedu. U sakwa gi ne nobe-kwi egeapana, gi hownne'yoo. 7 Nu gi maawa'ne'yoona, gi u-matoo mea-wa'ne'yoo. Nu u soo'oedyukute u sukwe yadooahoose, oosoo e tummatzidu besa manekwu. 8 Nu punno'o ka numu nanemadunagadyina sopedakwadoo. Nu puu ka nu-koobatusoo unnetoosoo manakwe." 9 Soo Te Pabe'e ka meeoo na'unnedu nakase, mee ka ewow numu netamma, "Yow yise soo nana tubetse tunaka'oedyukudu. Tooe gi tamme Jew numu-matu pana unu tunaka'oedyukute." 10 Ka tukwutumadu moohedu pupua'amu ka oo nobe-witoo kodyukase, soo oo tummatzidu mooasoo besa manepu. 11 Oogow mooo'a soo Te Pabe'e umu tunakatzimodu-no yise ewa'yoo numu punno'o umu-no ka Nain mee naneadu-kwitoo kemmana. 12 Sumu'yoo tooebetse ka mogo'ne penebe dooa ya'e. Soo oo pea o'nosoo tu kooma ya'ekupu. Ewa'yoo umu oo pea nonopua'amu oo-no mea ka tu tooa oo nomatugugakwuse. 13 Soo Te Pabe'e ka mu wegease 14 Soo Te Pabe'e yise ka ya'edu tzamahoose, mu oo tzagwuudu yise konno pebu'ahoo. Soo Te Pabe'e ka ya'epu tooebetse'e mee netamma, "Yotsehoo." 15 Soo tooebetse katuhoose yadooakooha. Soo Te Pabe'e punowsoo nobe-kwitoo mu taya. 16 Mu numu o konnopunnedu meeoo nana'unnekooha, "Uune! Esoo togesapa unu pooha-ga'yoo. Soo Te Naa te sootuhina, eka unu

pooha-gakoo tu yadooawabe, tamme-matoo tayapu." 17 Mu numu yise oo nanatuukwekooha ka Te Pabe'e manipu, o'no yise no'yoona numu ka teepukoobakwitu ka Te Pabe'e-witu naka, mu numu mana tzatzage'e-witu teepuga'yoo tooe. 18 Mu John pupua'amu ka John tuukwe'e no'oko ka Te Pabe'e mane-kwitu. 19 Waahoo pumme pupua'amu-matu soo John taya ka Te Pabe'e-matoo. Soo John mee mu netamma, "Mu sakwa ka Jesus tutubenga, 'U haa'a yow Te Pabe'e, pute soo Te Pabe'e saa'a petukwu?' " 21 Ka oo-baa pepetugase, soo Te Pabe'e no'obatusoo tuoegoedu numu mabesakute: tsoapagoedu, gi tubootabuedu, tooe hownnekoo tooe tuoebu. 22 Soo Te Pabe'e mu nanekwegea, "Mu sakwa ka John tuukwe ka mu poonnena, mu nakana tuwazoo: ka umu gi tubootabuedu numu tubootabue manese, mu toyomodu numu besa momona, mu gi nakatawagadu numu nakatage mu manese, mu numu uagoedu besa manese, mu tuipu numu namayodase, yise ka mu tutuha manedu numu ka Te Naa besa unnepu mu tuukwe. 23 Pana mu ka ooosapa e naka'oedyukuna, gi nu-ma nasookwina, mu nasootuhikwu." 24 Ka mu John pupua'amu kokodyukase, soo Te Pabe'e ka John-witu mu numu tuukwe'e, "Ka o'nosoo nuga-kobenasoo, ka oona giba-ma umu uga ka John-baa petugayakwe. Soo John gi waha-tamme tusooyugwedu nana. 25 Soo John gi nanenagadu namasoo'a. Pana umu gi oo-makoo oo-matoo me'a. Mu ka John nakapunnekwuse oo-baa petuga, soo John ka Te Naa yadooawabena. Soo John ka umu o'nosoo Te Naa yadooawabe ooonakwa besa'yoo. 27 Soo John ka Te Naa poena'ewabe. O'nosoo ka John-witu nabotugu soo Te Naa mee e netamma, 'U-kobenasoo ka teepu-koobatoo nu e poena'ewabe tayakwu, ka mu numu ume petukwu-kwitu oo tunesootabue tuunguna.' 28 Soo John no'oko numu ooonakwa besa'yoo. Pana saa'a no'yoona numu nu-toohatu, ka John ooonakwasoo nasootuhikwu." 29 Ka mu numu mu tuma'emukwadu mee nananeadu-no ka Te Pabe'e John besa oo nemadabu'e, umu besa sokwama ka baa-wi pumme oo matzakadyakwe. Umu meeoo, "Soo Te Naa tubetse besa'yoo." 30 Pana umu nanesootuhibu numu tunedyooedu gi nanekwahana, ka John baa-wi namatzaka tuunguna, ka Te Naa pumme netamma-kwa'ne. 31 Soo Te Pabe'e yise meeoo, "Nu mu gi tunaka'oedyukudu-kwitu mu tuukwekwu. 32 Mu mu doodooake-wa'ne gi

besa mu pupua'amu-no tuate'a. Mu pupua'amu sumuna mee unakwe, 'Numme mu tunekwukukwu, mu saa'a nugagonno. Pana mu gi nuka.' Mu pupua'amu yise mee tuwazoo mu netammakwu, 'Numme ka suda mu sokwama, mu-no sagwikwu, pana mu gi sagwa'e.' 33 Soo John ka petuse, gi tuka, gi tuwazoo atsa baa hepe. 'Soo John numu sukwe poohadu,' mee mu. 34 Ka nuka mu-baa petugase, nu tukana, hepe, mu yise e nesootzema mee unnena, 'Oosoo nana ewa tukana, sukwe baayina, umu tuma'emukwadu pupua'amu-gana.' 35 Umu sokwamadu numu ka Te Naa unnepu nakasopedakwadoona, 'Besa'yoo,' mee unnekwu." 36 Soo nana Simon mee naneadu ka umu Pharisee mee nananeadu nanesootuhidunagatu, ka Te Pabe'e-nabatoo ba'e, oo tuka tuunguna. Sumu'yoo otuoosoo mogo'ne gi toge tumatugudu sapa tooe ka Te Pabe'e ka Simon nobe-wi'yoona ka mu ewa tukana naka. Soo mogo'ne yise besa kwanadu nakwanana tupe-ma namadabuepu osa-wi nakedadu hanena, ka Te Pabe'e-baa petuhooga. Soo Te Pabe'e o sekedabena tukadape, soo mogo'ne oo pepa wunuhoo petu. 38 Soo mogo'ne yise yagana, ka oo kuku-koobatoo yaga pasawehoo. Yise meatzedose tu tzopuhu-ma oo mabasakuse, oo kuku mootuhikwuna'e, yise ka besa kwanadu nakwana'a oo kuku-koobatoo totsakwatese oo mawo'nge. 39 Soo Simon ka mogo'ne yoo ka Te Pabe'e sootu'nagana poonnena oo sootu'adyina meeoo oo soobedya, "Esoo Jesus tookwa gi ka Te Naa pooha hee-ga'yoo. Masoo sakwa ka Te Naa pooha uga hee-gana soo oo pooha oo sopedakwadookwu, ka mogo'ne suta'yoona, o'no masoo sakwa uga gi ka mogo'ne natzamakupana." 40 Soo Te Pabe'e yise ka Simon soonammena pooha sopedakwadoo, meeoo yise oo netamma, "Nu besasoo u tuukwekwu." Soo Simon yise ka Te Pabe'e mee netamma, "Ha'yoo u e tuukwekwu?" 41 Soo Te Pabe'e oo nanekwegease meeoo, "Waha'yoo numu puu ka sumuoo numu nakutzikute. Sumu'yoo ewatse'e oo nakutzikute, sumu'yoo punno'o huutse'e oo nakutzikute. 42 Umu waha'yoo yise gi hownnekoo oo tumanagakute. Soo mu kutzidu yise mee mu netamma, 'Nu ka nuka mu nakutzikuna soomu'wakwu.' Hanotu umu-matu yise unu oo soobedyakwu ka besa pumme oo sootunagase?" 43 Soo Simon yise ka Te Pabe'e meeoo nanekwegea'a, "Soo ewa oo nakutzikudu,

mee tuwa nu." 44 Soo Te Pabe'e ka mogo'ne-tamme nakwumunase, ka Simon meeoo netamma, "Nu ka u-baa petuse, u puu gi ka pukwi e tabatsagakwuna e bawununakute. Esoo mogo'ne puu ka e kuku tu yagapu-ma pakedyase yise ka tu tzopuhu-ma a mabasakute. 45 Esoo mogo'ne puu ka besa nu-matoo soonammese e kuku mootuhikwuna'e, u puu gi e mootuhi ka ha'oo besa nu-matoo soonammena ka e petuse. 46 Ka besa kwanadu nakwanana e kuku-koobatoo totsakwate e kuku onokoo mawonge u puu yoohoo-ma sapa gi e tzopuhu mahane. 47 Tooe masoo mogo'ne ewa tuma'emukwakepana, nu yise ka oo tuma'emukwapu soomu'wakwu, masoo ka unu e soobedyana. Nu ka mu numu tuma'emukwadu tuma'emukwana soomu'wa. Susumudu numu ka sagwane tuma'emukwana mee nasooyugwena gi unu e heesoobedya." 48 Soo Te Pabe'e yise ka mogo'ne meeoo netamma, "Nu no'oko ume tuma'emukwana soomu'wa." 49 "Haga esoo numu tuma'emukwana soomu'wadu mee naneyugwedu?" mee mu numu tuka aatadu nanatubengu. 50 Soo Te Pabe'e yise ka mogo'ne meeoo netamma, "U ka nuka naka'oedyukuse u namagwetzoikwu. Besa sapa manena mea."

8:1 Ka saa'a yise soo Te Pabe'e mana tooe hanotoo tooe ka teepu tanamooanumme ka Te Naa besa unnepu mu numu tunedyooena, mu oo nakatzimodu ooosapa oo-nosoo; 2 mu momoko'ne punno'o umu-no. Sumu'yoo mogo'ne Mary Magdalene mee naneadu oo-nagakoo soo Te Pabe'e uga natakwatsukwuhoo (7) tsoapa tayakwunipu 3 yise ewa'yoosoo momoko'ne 4 Ewa'yoo numu mana'yoona tooe ka Te Pabe'e-baa petudyakwe yise soo Te Pabe'e mu yadooena, mu natugwengayakwe mee unnena, 5 "Soo nana tumasua-ga. Yise susumudu soo oo pooe tumasua-matu ka a nadapodo-witoo sawe mea, yise ka puuwana mu kwakwape mu numu umu-koobakwi mona mu tatuikuna umu gi na'a. Mu hootseba'a yise punno'o mu sukwe soo'a. 6 Susumudu soo oo pooe punno'o unu tupe-gakwitoo sawena, yabe naahookese, yise yabe tagwazuoo ka gi baa-gana. 7 Susumudu a pooe punno'o tsaabu-nagatoo sawehoose, soo tsa'abu yise umu-no naana mu tatzatsebooahoo. 8 Susumudu besow teepu-koobatoo sawehoose, yise besa na'a, nana'ewa pooedoo'a. Mu sakwa besa

e nakapunne." 9 Umu Te Pabe'e nakatzimodu yise oo tubenga, "Ha'yoo oosoo unakwe?" 10 Soo Te Pabe'e mee unakwe, "Nu ka Te Naa tuwatzetuguna mu tuukwekwu, mu mooasoo oo nakasopedakwadoona nasootuhipu; pana susumudu numu gisoo ookow nasootuha'e, ooonne'yoona nu meeoo mu natuugwengakute. Tooe mu numu e poonnepana, umu gi e posopedakwadoo. Tooe umu e nakapana, gi e nakasopedakwatoo. 11 Soo mu nanatugwengana meeoo, soo a pooe ka Te Naa yadooa-kwa'ne'yoo. 12 Susumudu ka Te Naa besa unnepu nakapana gi oo 'oedyukuna, soo gi toge'yoo yise mu tza'emukwana, mu natza'emukwadu yise ka po-koobatoo saweoopu-kwa'ne'yoo, yise gi namagwetzoi. 13 Susumudu ka tupe-nagatoo sawehoopu-kwa'ne'yoo. A pooe besa oo-matoo soonamme, tamme yise tuwazoo gi tunagakwa'ne'yoo ka nanewohonena, tamme yabesoo tunaka'oedyukumakwu. 14 Tamme ka a pooe mu tsa'abu-naga naadu-kwa'ne'yoo, susumudu ka Te Naa unnepu nakase, ewa tu hee toowana petukute, yise gi tunaka'oedyukute. 15 Pana tamme ka a pooe besow teepuna namasuadu-kwa'ne'yoo. Tamme yise ka besow na'unnedu nakatuguna oo naka'oedyukute. 16 Tamme ka tugootabuagunoo kootabuakuse hekooba oo wunakwu numu ooka poonne-kwi. Gi puu tamme hee-tooha oo watzetugu-wa'ne'yoo. 17 Tugootabuagunoo-wa'nesoo sakwa tamme mu numu ka Te Naa unnena tuukwe. Tamme sakwa ka ooka mu naka'oedyukukwuna petsabena gi mu numu-makoo oo nekwatzetugu. 18 Tamme sakwa ka Te Naa unnena besakoo nakow'ya. Tamme ka sagwane oo nakasopedakwadoona saa'a unusoo oo nakasopedakwadoo manepetugakwu. Tamme yise ka gi oo nakatuguna no'oko te natuukwepu soomu'wakwu." 19 Soo Te Pabe'e pea oo wanga'amu-no petugonnose yise gi hownnekoo oo tzage'e mane-wa'ne'yoo ka mu numu tubetse ewow. 20 Soo Te Pabe'e yise meeoo natuukwe'e, "U pea-no u wanga'amu-no mabe puuwana konnopunne, u ba'e." 21 Pana soo Te Pabe'e mu numu meeoo netamma, "Umu sakwa tooe tuutooepunne, soo Te Naa tunetamma noko hemma ooonakwatu. Nu saa'a ka tunemamakwuoose, o'no saa'a nu mu tuukwedooa. Ka mu Te Naa unnepu nakabetseadu nu tubetse nanumu-ga'yoo." 22 Sumu tabeno soo Te Pabe'e umu pumme nakatzimodu-no sake-wi kuaka. "Tamme sakwa

ooonakwatoo ka banunadu natsemangega," mee soo Te Pabe'e mu netamma. 23 Ka togesoo mu me'a soo Te Pabe'e uwehooka. Unu hukwabetu. Soo sake bakaanoga'a umu sumuna patatsopedihookwu. 24 Umu Te Pabe'e nakatzimodu unu suihoose, oo netupoonne, mee oo netammana, "Tamme batatuihookwu." Soo Te Pabe'e yise tupoonnese, ka hukwapa meeoo netamma, "Gi hukwapana," ka baa tuwazoo meeoo, "Gi yutsungapana." Umu yise gi yutsungahoo. Soo Te Pabe'e yise umu pumme nakatzimodu nesagwikute, 25 "Mu sakwa uga e naka'oedyuku." Umu yise meeoo, "Uune! Yow esoo Te Pabe'e, unu pooha-ga'yoo. Soo hukwapa ka baa-no a nakabetse'a." 26 Soo Te Pabe'e ka mu tu nakatzimodu-no yise natsemangega, ka Galilee pa'ooenapa petuga, ka teepu Gerasenes mee naneadu-wi petu. 27 Soo Te Pabe'e ka oho bakumana petugase ka sake-wi'yoona tsebooese ka sumuoo nana tsoapayidu oo tapoegea. Wuna'me manekapu soo nana gi kwaseana nummenumme. Ka po'woa-ma taage-wi mu numu nakoo-naga nobe-ga'yoo. 28 Mu tsoapa unu natzooe oo mayugwe. Mu numu wehepu namadabue-ma oo too'e tzakunayipana oosoo oo mesoo wuka'akayina natzepooekuyakwe. Soo tsoapayidu nana Te Pabe'e poonnese oo-baa petuse, oo-kobena meatzedopetu. Soo Te Pabe'e ka tsoapa oo-nagakoo tayakwunikwuse soo tsoapa yise ka Te Pabe'e mee netamma, "U sakwa e tsasoopedya. U Jesus, No'oko Hemma Manumudoopu Tooa'a. U sakwa gi e wohonepana." 30 Soo Te Pabe'e yise ka tsoapa tubenga, "Ha'yoo u nane'a?" Oosoo yise mee oo nanekwegea, "Ewa'yoo mee numme nanane'a, numme ka tubetse ewa'yoona." 31 Umu tsotsoapa yise ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Gi ka goso ooosapa nidabedu-witoo ne tayapana." 32 Ewa'yoo hogu oona wuta'nedu pedakwana to'o. "U sakwa umuoo hogu-matoo ne tayase numme umu-naga manikwu," mee mu tsotsoapa ka Te Pabe'e netamma. 33 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Muusoo too'e." Mu tsotsoapa yise ka mu hogu-naga mani. Mu hogu yise tatanomanegase ka pagadudu-wi padatuihoo. 34 Mu hogu tatogudu tatanomanegase ka oo hemma manina poonnese no'oko mu numu tuukweyimo'o. Mu numu ka ooka nakowse ka Te Pabe'e-baa petugonno, soo nana ugasoo tsoapayidu besa manepu ka Te Pabe'e-kobena katu besa namasooapu-gana. Mu numu yise oo tu namanena nadugwengagonno. 37 Mu numu otuoo ka Te Pabe'e-ma nasoosuise oo ta'ya. Soo Te Pabe'e mease yise ka sake-wisoo tsebooe. 38 Soo nana ugasoo tsoapayidu ka Te Pabe'e-no too'e neme'a, pana soo Te Pabe'e mee oo netamma, 39 "U sakwa u nobe-kwitoo mease u nanumu tuukwe ka Te Naa ume mabesakuse." Soo Te Pabe'e yise punowsoo natsemangega. Soo nana ka pumme tu mabesakuse ka Te Pabe'e-witu no'oko numu tuukwe'e. 40 Ka Te Pabe'e kodyu petuse mu numu ewa'yoo besa sokwama. 41 Oona yise nana kemma, Jairus mee naneadu, mu nananesootuhidu nematugudu ka Te Pabe'e-kobena meatzedo petugase oo-matoo nanesootuhikooha yise tu nobe-witoo oo pa'e. 42 Soo Jairus oo penebe padu pudu tsuadumu ya'egana. Soo Te Pabe'e yise Jairus-no mea, mu numu mu takoo'namena. 43 Sumu'yoo mogo'ne hoone tuoeya'ena sumumano wahamatsebooekudu (12) tommo petuga too'e natzatona mu poopooha-ga'yoo mee naneyugwedu, gi besa oo mayugwe. 44 Oosoo mogo'ne yise ka Te Pabe'e ooonakwi kemmahoose, ka oo kwasu pekwitu tzammahoo yise oosoo oo puuhana yooihoo. 45 Soo Te Pabe'e yise meeoo, "Haga oosoo e tzamahoo?" Ka no'oko umu numu ooka gi nesopedakwatoo, Peter yise meeoo, "Ne Pabe'e, ewa'yoo numu u na'oonakwi u takoo'nagena!" 46 Pana soo Te Pabe'e yise meeoosoo tuwow, "Haga e tzamahoo? Nu oo wuma ka e pooha tumabesakuhoose." 47 Soo mogo'ne yise ka Te Pabe'e pumme sopedakwatoose su'ise, kwebebewunu, yise ka Te Pabe'e-kobena meatzedose oo nanekwahakute no'oko mu numu nakana, ka yabesoo besa tu manina. 48 Soo Te Pabe'e mee oo netamma, "U besa mani, ka e naka'oedyukuna. Mow yise ka besa manese nummenumme." 49 Soo Te Pabe'e togesoo ka mogo'ne yadoo'adyakwe, soo nana ka Jairus nobe-wi'yoona kemmadu ka Jairus meeoo tuukwe petu, "U padu mooasoo ya'eoo. Gi ka Jesus u nobe-witoo bipana, nagutza saa'asoo." 50 Soo Te Pabe'e oo nakatzama'yu ka Jairus meeoo oo tuukwewunu yise ka Jairus meeoo netamma, "Gi suda oo soonammekupana, e naka'oedyuku, u padu besasoo manekwu." 51 Soo Te Pabe'e yise ka Jairus-no nobe-witoo mea ka pepetugase gi haga tuwazoo oetoo nemeakute, mu Peter, James yise John suu'mu yise ka tsuatuma naanapua'amu-no oe tzoonooahoo. 52 Umu numu oo na'oona-kwi manepunnena sakwigonno, soo Te Pabe'e meeoo mu

netamma, "Gi sakwipana; esoo tsua'a gi ya'e, esoo tuusootabooekwu." 53 Umu oo-ma'yoona naneko'e, ka oo sopedakwatoona ka tsua'a ya'epu. 54 Pana Te Pabe'e oo mi-ma tzakaduse, yise meeoo oo netamma, "Yotseoo." 55 Soo tsua'a yise tuponnese, yotseoo. Soo Te Pabe'e ka oo naanapua'amu meeoo netamma, "Hemma ka tsua'a manatu maka, esooga tzeaya'e." 56 Soo tsua'a naanapua'amu oo poo'ne pebu'ahoo ka tu padu yotseoose. Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Gi haka tuukwepana ka e manena."

9:1 Soo Te Pabe'e ka umu sumumano'yoona wahamatsebooekudu (12) pumme nakatzimodu nesumuse, yise meeoo mu netamma, "Nu yise nanesootuhibu mu numu mu tunedyooe tayakwu. Mu pooha-gana tsoapa nematzakwunikwu, noko tuoegoedu mabesakukwu tuwazoo, 2 yise meadabena mu numu tuukwe, 'Pudusoo soo Te Naa besa te nemadabuekwu.' "3 Soo Te Pabe'e tuwazoo meeoo mu netamma, "Gi mu hemma hanegapana, mu kwasu, gi hemma puma mu tumukwuna tuwazoo, yise gi nadukadu. 4 Ka sumuoo nobe-kwi petugase gi meapana mu sakwa ononasoo kumma'a-kwitoosoo meadooa. 5 Ka mu numu besa na'unnepu gi mu naka'oedyukute, ka umu-baa'yoona meana, ka koosebu mu moko-makoo tata'neka. Ka 'yoo mu manena oo sopedakwadookwu umu suda manakwe ka gi mu nakapunnena. 6 Mu yise meana nanesootuhibu mu numu tunedyooena yise ka tuoegoedu mabesaku mea'a tuwazoo." 7 Ewa'yoo mu numu ka Te Pabe'e nesoobedyana, yise umu-matu meeoo, "Ha'oogina masoo Elijah?" umu-matu meeoo. "Oosoo Jesus ka umu Te Naa o'nosoo tuukwewabe-kwa'ne'yoo." Mu Jew numu pabe'e Herod mee naneadu ka Jesus-witu nakase, yise meeoo, "Nu ka mu tukwutumadu ka John batsa tuungu. Oosoo John yise sumuna tuusootabuepu." Soo Herod yise ka Te Pabe'e nepoonne. 10 Soo Te Pabe'e ka mu tunakatzimodu-no numu-wanatoo mea ka Bethsaida mee naneadu-tamme. 11 Mu numu ka mu meana nakase mu nageka. Oosoo Te Pabe'e Jesus yise besa soonammese ka Te Naa besa unnepu mu tunedyoo'e ka mu tuoegoedu mabesakuna. 12 Ka tu taba ekowgase, mu wahamatsebooekudu (12) tunakatzimodu meeoo ka Te Pabe'e netamma, "Soo yaatu numu kwinga'yoona, kadoo'oo hee. U sakwa mu numu taya umu mana mease tu

tukakwuna hanedooakwu." 13 Pana soo Te Pabe'e Jesus meeoo mu netamma, "Hemma sakwa tamme mu maka?" Mu oo nakatzimodu yise meeoo ka Te Pabe'e netamma, "Numme manegeoo tukaba-ga'yoo yise waahoo pakwe-ga'yoo. Pute sakwa numme mease mu ewow numu tukapu tumukudooa?" 14 Tubetse ewa'yoo (5000) nanana o. O'no yise soo Te Pabe'e mu tunakatzimodu meeoo netamma, "Mu numu sakwa ka poohegea-kooba sapa aata'apunne." 15 Umu Te Pabe'e nakatzimodu yise pumme oo netamma-kwa'ne manese yise no'yoona aatahoo. 16 Soo Te Pabe'e yise ka mu aatahoose ka tukaba noko pakwe hemahoose toogoopatu poonnese, nanesootuhikooha. O'no yise ka tukaba noko pakwe tzabokase, mu ewow numu ka umu pumme nakatzimodu maka tuungu. 17 Mu numu no'yoona yise ewa tukase, wutzu'me. Ka mu numu wutzu'mese mu Te Pabe'e nakatzimodu ka a nagupenina tunoka wahamatsebooekudu (12) kawona kaanoku. 18 Soo Te Pabe'e ka Te Naa-matoo nanesootuhi mu nakatzimodu oo-no. Soo Te Pabe'e ka umu tunakatzimodu meeoo tubenga, "Hownne'yoo oosoo nana mee mu numu nu-kwitu netamma?" 19 Umu tunakatzimodu yise meeoo ka Te Pabe'e nanekwegea, "Susumudu numu, 'Ume ka numu baa-wi matzakadu John' mee netamma. Susumudu numu yise meeoo, 'Soo Jesus Te Naa yadooawabe Elijah mee naneadu.' Susumudu numu punno'o meeoo, 'Ka mu Te Naa yadooawabe-matu.' mee u-kwitu netamma." 20 Soo Te Pabe'e ka tu nakatzimodu meeoo netamma, "Ha'yoo mu puu e soobedya?" Soo Peter oo nekwegea, "U yow Ne Pabe'e ka Te Naa numme-matoo tutayana." 21 Soo Te Pabe'e meeoo mu netamma, "Gi meno'o numu tuukwepana, nu yow Mu Pabe'e. Mu Jew numu yadooakudu gi e petzape, unu e kusekase, e batsase yise waha tooise saa'a nu tusootabooekwu." 23 Soo Te Pabe'e yise no'oko mu numu, ka umu tunakatzimodu-nokosoo mee mu netamma, "Tooe haga tooe nu-wi tunaka'oedyukudu sakwa mee unne oosoo gi hownne'yoo, tooe mu ka nu-koobatoo nabatsase sapa, mu e nagenokwu. 24 Tamme ka tammesoo too'e namagwetzoina tamme kadoo'oo namayugwekwu, mu ka nu-koobatoo kadoo'oo mesoo namayugwena mu namagwetzoikwu. 25 Tamme ka teepu-kooba'yoona ewow hee-ga'yoo pana ka te ya'ese oosoo gi te magwetzoi-wa'ne'yoo. 26 Gi oosoo te gwetzoina tumu-wa'ne'yoo. Tooe

haga tooe nu-ma nasookwina, no'oko e unnepu tuwazoo, nu yise punno'o, saa'a mu-ma nasookwikwu ka Te Naa pooha-toohakwi e petuse, ka toogoopatu e tutummatziwabe mu toha kakasa-ga-no. 27 Nu togesapa mu tuukwepu susumudu mu yaa konnodu gisoo tuina e pooha-gana poonnekwu." 28 Sumu nasatese, soo Te Pabe'e ka umu tu pupua'amu tuukwe, mu Peter yise James noko John nano mu mea tuunguna, oona giba-matoo nanesootuhigakwuse. 29 Togesoo oo nanesootuha'e oo koba atasoo tabuaga'a, yise pukwi oo namasooana tohawiya'negase patakwetseapunne. 30 Yise waha'yoo nanana o'nosoo Te Naa yadooawabe Moses-no Elijah mee nananeadu oo-baa tabua petu. Umu punno'o patakwetseapunne. 31 Nanano apegeadyakwe ka Te Pabe'e besa manekwuna ka Jerusalem-wi'yoona tamme-koobatoo oo nabatsakwuna. Soo Te Pabe'e yise te magwetzoikwu. 32 Soo Peter tu pupua'amu-no usumeadyakwe umu ka tupoonnese umu ka mu pihoo o konnodu patagwetseapunne mu poonne. 33 Mu Moses-no Elijah memeahookwuse, soo Peter gi ha'yoo unne-wa'ne'yoo, ka Te Pabe'e mee netamma, "Besa numme ka kemmase. Numme pihoo mu tatza nobe-dookukwu, u sumuoo mu Moses-no Elijah punno'o namesusu'mu." 34 Togesoo oo yadooadyakwe, soo koomeba mu haba-gakuhoo petu, umu-koobakwi manikese, mu tunakatzimodu sua'e. 35 Soo Te Naa yise koomeba naga'yoona mu yadooe mee mu netamma, "Esoo yow E Besaa Tooa, nu a netutzea. Mu sakwa a nakabetsea." 36 Soo Te Pabe'e suu'mu yise umu-baa mani. Ka o'no umu gi haga tuukwe'e ka a namanina. 37 Ka giba-ma'yoona mu sawekese ewa'yoo mu numu yise mu takwi. 38 Umu naga'yoona sumu'yoo nana yise ka Te Pabe'e meeoo netamma, "E tooa sakwa u mabesaku, oosoo tsoapayina gi besa manakwe. Oosoo e besaa tooa. 39 Tooe hano'yoona tooe soo tsoapa oo-ma tabua'ana soo e tooa ya'eookayakwe, oobenakwatoo unu nuummaba wumayakwe. 40 Nu umu ume nakatzimodu too'e nematzagakwuni tuungu umu yise gi oo mabu'a." 41 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Mu gi e nakabetse'a tooe nu wuna'me yaa mu-baa'yoona mu gi e naka'oedyukute. Ka naatse yaatoo tzakowke." 42 Soo naatse ka Te Pabe'e poonnese ya'eooka. O'no soo Te Pabe'e ka tsoapa nematzagakwunise ka naatse magwetzoi ka tsoapamakoo. Soo na'atse ka besa manise soo Te Pabe'e oo naa-matoo oo nemawunihoo. 43 Mu numu yise ka Te Naa nesookwugi. Mu numu yise mee nananetamma, "Soo Te Pabe'e ka unu pooha-gana nanasookwugi tumadabue." Soo Te Pabe'e ka umu pumme nakatzimodu mee netamma, 44 "Mu sakwa a tubetse soomayu ekow na'unnepu nu saa'a nakwutumakwu." 45 Umu oo nakatzimodu gi oo nakasopedakwadoo ka meeoo oo unakwe. A nawatzetugu-kwa'ne umu oo nakasoobedyana ooka tu tubengukwuna nasoogwa'e ka meeoo oo unakwe. 46 Umu Te Pabe'e nakatzimodu puusoo gi nanatoge'yookute ka noo'yoo meeoo tusooyugwena, "Nu yow oo ooonakwatusoo." 47 Soo Te Pabe'e oo sopedakwatoo ka mu tusooyugwena, oosoo yise sumuoo ka tuha'akoo nabaa tzakwunukuna 48 umu pumme nakatzimodu mee netamma, "Sumuna mu no'yoona mee soonamme nu sakwa mu moohe. Soo sumu'yoo mu-matu gi maawa'ne nanasoobedyadu gi yoo tuha'a-kwa'ne saa'a mu moohedooa. Ka tuha'akoo tummatzina nu-koobatoo, ka nugatuna nuka tummatzidu-kwa'nesoo manepunne ka E Naa tuwow tummatzipunnesoo." 49 Yise soo John ka Te Pabe'e meeoo tuukwe'e, "Numme sumuoo nana poonne, ume pooha tooha-kwi tsoapa tayakwunidu. Numme yise meeoo oo netamma, 'U sakwa gi mu tsoapa tayakwunipana ka Ne Pabe'e pooha-ma, ka gi numme tunakatzimodumatuna.' "50 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "Mu sakwa uga gi meeoo ka nana netammapana. Tooe haga tooe e nanea-ma ka tsoapa nematzagakwunidu tookwa te tummatzidu, oosoo ka gi te wohonena." 51 Soo Te Pabe'e oo sopedakwatoo soo Te Naa pudusoo namatasoo oo bikwu. Soo Te Pabe'e yise meeoo tusooyugwe, "Nu sakwa ka Jerusalem-witoo mease mu numu-no nanesootuhi." 52 Susumudu tu pupua'amu-matu mooe taya ka mu wakwawa'a Samaritan mee nananeadu numu-matoo mu tutubenga tuunguna umu-baa tooikwu mee tusooyugwena. 53 Mu Samaritan numu gi Jew numu toge'yookute ka Jerusalem-wi'yoona mu paba nananesootuha'yoo. Mu oo tutayana oo wegeatooase yise meeoo oo tuukwe, "Umu wakwawa'a gi u nenabaa'yookute." 54 Waha'yoo umu Te Pabe'e nakatzimodu-matu James-no John mee nananeadu mu nakase mee ka Te Pabe'e netamma, "Tamme sakwa ka Te Naa-matoo nanesootuhi

umu wakwawa'a numu sakwa natuni." 55 Soo Te Pabe'e yise umu-tamme nakwumunase mee mu netamma, "Gi suda unnepana." 56 Umu yise kumma'abasoo numu-baa tooikwu. 57 Ka podo-toogoo mu meadape soo nana ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Nu tooe hano tooe u mea nu u nagenummekwu." 58 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "U ka nu-no'yoona gi nobe-gakwu. Mu etza'a puu ka teepu-naga to-ga'yoo, mu hootsebaa'a punno'o sunngabe-ma nonobe-ga'yoo, pana nu yise gi nobe-ga'yoo." 59 Soo Te Pabe'e ka sumuoo nana meeoo netamma, "U sakwa nu-no maneka." Soo nana yise ka Te Pabe'e meeoo nanekwegea, "Nu sakwa e naa-no nummenummese, ka oo ya'ese oo tuguse, saa'a u-no tzabekadooa." 60 Soo Te Pabe'e meeoo oo netamma, "Meno'osoo nu-no maneka. Mu-matusoo gi tunaka'oedyukudu saa'a ka mu naa mabetseadooa." 61 Kumma'yoosoo nana punno'o meeoo, "E Pabe'e, nu sakwa punno'o u-no manenumme; pana mooe'ugasoo nu mu e nobe-kwitusoo mu mooe tuukwekase nu u-no tzabekadooa." 62 Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "Soo tooe haga tooe e naka'oedyukudu sakwa gi punowsoo kodyupana."

10:1 Soo Te Pabe'e ka ewahoo (70) numu tutunedyooemodu meeoo netamma, "Nu mu numu-matoo wakwaha-kwikoo mu tayamena ka pukwi e petugakwuna, ka Te Naa besa unnepu mu tuukwena. 2 Gi haga ka Te Naa besa po-witu mu tuukwe. Ewa'yoo mu numu ka Te Naa besa unnepu nakasoogwidu. Pana hu'yoosoo ka Te Naa unnepu mu numu tunedyooedu. Tamme sakwa ka Te Naa-matoo nanesootuhi mee unnena, 'U sakwa ewowsoo numu netutzea ka besa u unnepu wahakwudu. O'no yise ewa'yoo numu u-kwitu nakana, u naka'oedyukukwu.' 3 Mana mea, nu mu tayakwu mu sutahoo numu-nagatoo. 4 Gi hemma hanegapana, gi nobenepana, gi mago'o, gi mu moko, yise gi numu yadooepana ka meana. 5 Ka tooe hanotu nobe-kwi pudu egea-kakwuse besow mu numu oe nobe-gakoo mooe nekwiku. 6 Ka nanesootuhidu oo nobe-gakoo oo nanesootuhiku, oosoo besa'yookwu. Umu ka suta'yoona soo besow umu mu nekwipu mu-matooso namakodyukukwu. 7 Tooe hano tooe mu-baa'yoona osoo saa'a tukana, hebena tuwazoo. Gi oo nasookwipana o mu natummatzina gi

nana'atakoosoo nobe-toogoo me'a. 8 Ka mana tooe hano tooe petugase, ka u namakana tuka, gi oo nabeatsegapana. 9 Mu tuoegoedu nanesootuhikuna mu mabesakuna ka no'oko mu numu meeoo netamma, 'Pudusoo soo Te Naa te nemadunagakwu.' 10 Ka tooe hano tooe petugase ka mu numu gi mumme toge'yookute, gi umu-baa'yoopana. 11 Mu tsasoopedya, oe'yoona mea mu tunesootabue ka gi toge mu manena umu-matoosoo kodyukwu ka gi te oedyukuna. 12 Nu yise mu tuukwe saa'a ka Te Naa mu numu nemadabuekwu, soo suda mu tumatugupu umu-matoosoo kodyukwu, ka o'nosoo tu namane-kwa'nesoo, soo suta'yoo puu ka Sodom mee naneadu-matoo namakodyukuse, umu nakootzasooa." 13 Soo Te Pabe'e tuwow mee, "Mu numu ka mu Chorazin noko Bethsaida mee nananeadu-wi nonobe-ga'yoo tooe umu nana'ewasoo e besa pooha manekena poonnepana umu gi e oedyukute. Sumuna soo mu tuma'emukwana umu-matoosoo kodyukwu, nu ka oo too'e wahana, umu gi oo naka'oedyukuna. Mu numu ka Tyre noko Sidon-wi nonobe-ga'yoo ka o'nosoo sakwa ka mumme poonnena e oedyukuna gi uga nagoekwu. Ka Te Naa numu nemadabuekwuse mumme manena umu manepu ooonakwa suta'yoo. 15 Mu numu ka Capernaum-witu nonobe-ga'yoo punno'o gisoo besa'yoo. Mumme ma'emukwana sumuna punno'o mu-matoosoo kodyukwu ka gi e oedyukuna punno'o. 16 Soo tooe haga tooe unu e naka'oedyukute Te Naa naka'oedyukudu tuwazoo. Soo tooe haga tooe punno'o nuka gi toge'yookudu, Te Naa tuwazoo gi toge'yookute. Soo Te Naa yaatoo mu-matoo e taya." 17 Saa'a mu ewa'yoo nanana Te Pabe'e tutuyana oo-baasoo petugase mee oo netamma, "Numme u pooha-ma ka mu tsotsoapa nematzagakwunina, umu mea'ayakwe." Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, 18 "Meno'o yise soo e wohonedu soo suta'yoo namatzooekuhoo. 19 Nu mu besa pooha-makapu o'no soo suta'yoo gi hownnekoo mu matzooekute. Gi hee mu matzama-wa'ne'yoo. Tooe mu togogwa-kooba tatukuse sapa oosoo gi how mu yugwe-wa'ne'yoo. 20 Ka mumme e pooha-maka gi ookow madumotseagapunne, pana soo gwetzoibu yise Te Naa mumme sootuhipu, o yisetu." 21 Soo Te Pabe'e punno'o tubetse besa soonammena meeoo nanesootuhi, "Ne Naa u no'okosoo hemma ka teepu-koobatu yise ne pa'anakwitu tuwazoo

nemadabue. U tubetse besa'yoo u ka umu u dooamu ka besa etzaga u unnepu nakasopedakwadookwuna mu sootuhipuna, tooe gi unu mu natunedyooepu sapa. Umu unu natunedyooepu, gi gea u unnepu nakasopedakwadoo. Yooonnekoo u tusooyugwepu-kwa'ne." 22 Soo Te Pabe'e yise ka mu numu mee netamma tuwow, "Soo E Naa no'okosoo hemma e sopedakwatoona e sootuhipu. Oosoo suu'mu e sopedakwatoo. Nu punno'o ka E Naa sopedakwatoona nu ka numu oetu nakasopedakwadookwuna mu mesoo tuukwe." 23 Soo Te Pabe'e yise ka umu pumme nakatzimodu mee netamma, "Soo Te Naa tubetse besa ka besa e unnepu nakasookwina. Pana umu te nanamooatupu gi ooka nasootuhi. Meno'o yise mu e poonnena ka besa e unnepu nakasopedakwatoo." 25 Ewa'yoo numu ka Te Pabe'e naka aata'a. Sumu'yoo nana ka mu Jew tumayohope numu tunedyooedu ka Te Pabe'e too'e nekwesekuna wunuoose mee oo tubenga, "Ha'oo besa sakwa saa'a nu manese ka ya'ese, ka Te Naa-baatoo mea?" 26 Soo Te Pabe'e oo nanekwegea, "U ka te tumayohope nea, hayoo puu oosoo oetu na'unakwe?" 27 Soo nana ka Te Pabe'e nanekwegea punno'o meeoo yise, "Tamme sakwa ka Te Naa unu soobedya, no'oko te sokwama-ma ka hemma how te yugwena tuwazoo. Tamme sakwa te pupua'amu tuwow besa soobedya, tammesoo nasoobedya-kwa'ne." 28 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "U togekoo e nanekwegea. U ka ekow unnepu nakabetseana, saa'a u ooosapa ka Te Naa-baa nobe-gakwu, ka ya'ese." 29 Soo nana yise tu tumatu'adyina sopedakwatoona ka Te Pabe'e mee tubenga, "Haga yise nuga pua'a?" 30 Soo Te Pabe'e yise meeoo tuwow mu natugwengakooha, "Sumu'yoo Jew nana ka Jerusalem mee naneaduwi'yoona tubongo meana ka Jericho mee naneadu-kwitoo. Umu tuduhadu oo mooedyugwese no'oko hemma oo-makoo hanehoo oo too'e batsahoo ka po-kumaba oo ma'wuhooka. 31 Ka saa'a oosoo Jew nanesootuhidu o kemmana, oosoo ka unu namooedyugwepu nana onoko poonnese ka po oo tookana-kwi oo-moopa meahoo. 32 Saa'a yise punno'o oosoo Jew nanesootuhidu tummatzidu o kemmana ka nana poonne oosoo yise punno'o oo-moopa meahoo. 33 Sumu'yoo numu mu Jew gi petzabedu saa'a punno'o o kemma. Oosoo ka unu namooedyugwepu nana poonne, tutuha oo

soobedyana tooe ka nana Jew sapa. 34 Oosoo yise oo-matu meahoose natusooa-ma oo mahanese, ooka oo wupagakute. Ka tu pookoo-kooba o tzatsebooase ka numu tooi nobe-witu oo hanehoogase onanoko oo mabetsea. 35 Awamooa yise ka tooi nobe hee-gakoo nana tumanagakuse mee oo netamma, 'Ka namooedyugwepu e mabetseaku. U ka ewowsoo tzasooase, nu saa'a ooka u tumanagakudooasoo, nu ka kodyupetuse.' 36 Ha'oo yise, hanotu umu-matu ka nana unu namooedyugwepu pua'a?" 37 Soo nana ka Te Pabe'e nanekwegea, "Esoo nana oo tummatzise oo pua'a mane." Soo Te Pabe'e yise ka nana mee netamma, "U sakwa punno'o no'obatusoo numu soobedya, no'obatusoo pupua'amu-ga." 38 Mu Te Pabe'e yise ka mu pumme nakatzimodu-no ooosapa meadabena ka numu nokadu-kwi petugonno. Sumu'yoo mogo'ne Martha mee naneadu yise nabaa mu tuka tuungu. 39 Soo Martha punne'e Mary mee naneadu ooosapa ka Te Pabe'e-kumaba katuna, oo nakakatu oo yadooadyakwe. 40 Soo Martha gi namadamawunu, ka tukapu mu mahanekuwununa. Soo Martha yise ka Te Pabe'e mee netammadooa, "Nu ka tukapu gi namadamawunu, u sakwa ka Mary nuka tummatzi tuungu." 41 Soo Te Pabe'e ka Martha meeoo netamma, "Gi ka tukapu-witu suda nasooyugwewunupana. 42 Soo e unnekatuna ka te tukakwuna ooonakwa'yoopunne. Soo Mary soo besa e nakasoobedyana. Ooonne'yoona gi nu a tayahoo."

11:1 Soo Te Pabe'e ka mana tooe hano'yoona tooe nanesootuhidyina tunemamakwuse soo sumu'yoo oo nakatzimodu meeoo oo netamma, "Ne Pabe'e, ne nanesootuhi tunedyooe, ka John umu tu nakatzimodu tunedyooe-kwa'nesoo." 2 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Ka nanesootuhina mee unneyi, Ne Naa ne pa'anakwatu, u tubetse besa'yoo. U no'oko numme-kooba pooha katudu. Numme no'oko numu yaa teepukoobatu ume mu nakabetseana soogwa'e, ka u-baatu-kwa'nesoo. 3 Nonotsa tu tabe mea-kwi tukapu gi ne namatuugekwuna. 4 Ka ne tuma'emukwana soomu'wana numme puu oo soomu'wa ka mu numu suda numme matugu. Ne matzino kaaheno ne mayugwe. O'no numme besa-kwitoo tsebooe petugakwu." 5 Soo Te Pabe'e yise umu pumme

nakatzimodu meeoo netamma, "Tamme sakwa ooosapa nanetsagwayidyi. Mu numu nanetsagwayina 'yoo manepunne. How sakwa puu tamme ka togabeno ka tu pua'a nobe-witoo mease ka oo yadooe petugase mee unnena, 6 'E pua'a mana kwinga'atu pudu petuhoose, nu gi hemma oo maka-wa'ne manepunne. U sakwa pihoo tukaba nano'hona e hemepunne?' 7 Sumuna soo u pua'a gi u tutzakwonakwu-wa'ne'yoo ka mooasoo habena, umu oo doodooamu tuwa mooasoo bokwa, oosoo yise gi yotsese u maka-wa'ne'yoo. 8 Pana saa'a pumme u nenoyukwe oosoo yotsese ka natzakwona tzakwuna, yise u makakwu. Tamme nanesootuhidyina o'nosoo soo Te Naa te sootuhise ka natzakwona tzakwonase, te makakwu. 9 Nu yise meeoo mu netammakwu, tutubenguse u nageakwu, oo watena u oo mayukwu, tutokangese u natutzakwonakukwu. Soo tooe haga tooe tutubengadu oo nageakwu, soo tuwatedu oo mayukwu, soo tutokangedu oo natsakwonakukwu. 11 U puu ka u tooa'a ka pakwe nekwa'e gi togogwa oo gea-wa'ne'yoo. 13 Tooe tamme gi totoge'yoopana puu te dooamu besa matugu, soo Te Naa yise tamme besa matugukwu Tu Besa Poohamatu-ma te sootuhikwu." 14 Soo Te Pabe'e ka tsoapayidu nana gi besa yadooadu nanesootuhikuse, yise ka oo namabesakuhoose soo tsoapayidu nana besa manese, yadooawunu. Mu numu ka Te Pabe'e ka nana namabesakuse oo poonnena oo nesookwuga'e. 15 Susumudu mu numu ka oo nakana yise meeoo nana'unakwe, "Esoo nana Jesus ka tsoapa nematzagakwunihoo. Oosoo ka umuoosoo pooha-ma oo mu yugwewunu." 16 Susumudu yise ka oo manena poonnena gi oo soo'oedyukuna unusoo oo pooha manikwuna nepoonne. 17 Soo Te Pabe'e ka mooasoo pumme mu sooyugwena sopedakwadoona, mee mu netamma, "Mu numu ka pumme moohedu gi nakabetseana nanano nananepetukana, soo mu moohedu gi mu numu moohe-wa'ne tabu'a, mu numu yise kadoo'oo sukwe namayugwekwu. 18 Mu gi toge unakwe mu ka, 'Numu poohadu,' mee e netammana. Soo numu poohadu gi hownnekoo nanesootuhina ka tsoapa numu-nagakoo nematzagakwuni-wa'ne'yoo. Soo suta'yoo gi ka tsoapa numu-nagakoo nanematzagakwunina petzape, umu tsoapa ka oo tutummatzina. 19 Mu Jew numu moohedu puu ka mu tsoapa numu-nagakoo nanesootuhikuna mu nematzagakwuna'e. Mu puu gi numu

poohadu mee mu ne'a. Mu sakwa gi nuka meeoo soobedyapana. 20 Ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi nu nanesootuhina mu tsoapa nematzagakwuni, mu sakwa meno'o oo sopedakwadoo soo Te Naa no'oko numu sootuha'e. 21 Nu ka mu susutakoo moohedu ooonakwasoo unu pooha-gana nuga pooha ooosapa oo matzoekute. Soo natzooedu nana puu ka tu hemma besa takonena gi hee oo matzooekute, 22 pana ka numu tzakunase o'no yise oo hemma hanekwu. 23 Yooosoo nu ka sutakoo yugwese o'no nu mu numu magwetzoikwu ka suta-makoo. 24 Soo tsoapa ka numu-nagakoo natayase, kumma'akoosoo puma tu kaduookwunu wate, pana gi tuma'yu, yise ka gi tuma'yuna meeoo unakwe, 'Nu punowsoo kodyukakwu.' 25 Ka numu punaga'yoo tumeahoopu mayuse, oosoo numuna sumuna gisoo ka Te Naa Besa Pooha-ma nasoonatza'ena. 26 O'no yise soo tsoapa natakwatsukwu (7) kukumma'akoosoo tsotsoapa pumme ooonakwa unu susutakoosoo bise ka punaga'yoona tumeapu-nagatoosoo kodyukakwu. Soo nana yise unusoo suda namanatzayakwu." 27 Sumu'yoo mogo'ne oonow numu-naga wunudu ka oo nakase meeoo oo netamma, "U pea sakwa nasootuhi ka u dooa'adoose yise ka u petzekuse tuwazoo." 28 Pana soo Te Pabe'e meeoo oo netamma, "Oo mu numu ka Te Naa unnepu nakana, ka oo oedyukuna umu unu nasootuhikwu," mee. 29 Ka mu numu ewasoo manemena soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Mu suta'yoo numu gi e naka'oedyukudu ka nanasookwugi besa e manena poonnese e naka'oedyukukwu suu'mu, mee mu tusooyugwe. Ka o'nosoo Te Naa yadooawabe, Jonah mee naneadu 30 ka mu wakwawa'a numu Te Naa unnepu tuukwena mu oo naka'oedyukute. Nu yise yow Mu Pabe'e mu-baa petuse pana mu gi e naka'oedyukute. 31 O'nosoo soo mogo'ne mana mu taba mea-nakwatu numu nehane katudu, puu kwinga'a kemma ka mu Jew numu-kooba katudu Solomon mee naneadu oo tunetammana nakakwuse, 'Ka unu oo sopedakwadoo,' mee neyugwena. Tooe nu ka Solomon ooonakwa unu tusopedakwadoopana mu gi e nakabetse'a. 32 Ka numu paba nanehaneno'o mu wakwawa'a ka Jonah naka'oedyukupu sakwa mu nemadabue ka mu meno'o gi nuka naka'oedyukudu, tooe nu ka Jonah ooonnakwa pooha-gakooapa. 33 Soo besa e unnepu tukootabuakunoo kootabua-kwa'ne. Tamme puu ka oo kootabuakuse paa'a hee-kooba oo

wuna. O'no soo tooe haga tooe petudu no'oko hemma mesoo poonne. Gi tamme puu kawona-tooha oo watzetugu. 34 Soo te pooe puu tukootabuakunoo-kwa'ne'yoo. Tamme ka besow poonnena suu'mu tamme besa'yookwu, pana tamme ka sutakoo poonnena suta tusooyugwekwu. 35 Tamme ka besow nakasopedakwatoo, 36 tamme besa'yookwu." 37 Ka Te Pabe'e yadooawunu, sumu'yoo nana nasootuhidu Pharisee mee nananedunagatu punno'o oo tuka tuungu. Oosoo yise oo-no tuka kaduhoo. 38 Mu Jew numu tu mi mooe bakomase tuka, ka oo tumatuguna. Soo Jew nana yise meeoo soonamme, "How manena soo Jesus tuka gisoo tu mi bakomana?" 39 Te Pabe'e yise mee ka nana netamma, "Mu Jew numu tumatuguna, puu besa ka mu tookoomatsu'a, pana soo mu soonammena togesoo totsa'a, ka numu mooa-gana mu suta'yoo. Ka tseda-kumitu suu'mu matsuana soo oetu togesoo totsa'a. 40 Te Naa namekoo mu mi noko mu soonammena matabuepu. Te Naa yise namekoo gi mu totsana sookwa'e. 41 U ka mu tutuha manedu numu makana u besa'yoo. 42 Mu Pharisee nananesootuhidu tooe gi haanoko hemma hanepana mu ka Te Naa tosamakayakwe. Mu besa manakwe ka oo tosamakana. Mu gi ka Te Naa besa unnepu nakabetsea ka Te Naa unu soobedyanaka kukumma'akoosoo numu besa matuguna, mee na'unnena. 43 Mu Pharisee nananesootuhidu mu ka tu na'ewa tuka besa-kwi mooe aatahooyakwe, ka tu nananesootuha'e mu tuwazoo ooosoo. Mu kukumma'akoosoo numu, 'Oosoo besa nanesootuhidu,' mee mumme mu netammana soobedya. Mu tuma'emukwana saa'a mu-maatoosoo kodyukwu. 44 Mu suda manakwe ka kukumma'akoosoo numu ne'emukwana ka Te Naa besa po oemota mu moohena." 45 Sumu'yoo ka nanesootuhibu tunedyooedu-matu ka Te Pabe'e mee netamma, "U suda numme-witu waha tuwazoo." 46 Soo Te Pabe'e yise mee oo netamma, "Mu nanesootuhibu numu tunedyooedu punno'o mu tuma'emukwadu mu-matoosoo kodyukwu. Mu ka mu kukumma'akoosoo numu unu namanedu tumayohope nage tuungu pana mu gi hownnekoo ooka mu mayoho tummatzi-wa'ne'yoo. 47 Mu puu ka o'nosoo Te Naa yadooawabe besa nanomatuoo'na, ka umu mu nanamooatupu tugoena besa matabuena. 48 Mu tookwa ka mu nanamooatupu tugoena toge'yookute, o'no mu ka mu nanomatuoonana besa matabu'e. 49 Soo Te Naa gi hemma watzekudu mee unakwe, 'Tooe nu ka umu e yadooawabe umu-matoo tayase sapa umu mu kusegana mu ko'ehookwu.' 50 Mu oe naneyukwe ka no'oko Te Naa yadooawabe goese. 52 Mu nanesootuhibu tunedyooedu ka puusoo gi ka Te Naa nakabetseana gi hownnekoo ka Te Naa nakabetsea-kwitu mu numu tunedyooewa'ne'yoo." 53 Ka Te Pabe'e meahookwuse mu Pharisee unu oo sutakuna oo tooe nemasutana, 54 o'no oosoo suda unnise umu ookow oe neyugwekwu mee too'e sokwamana.

12:1 Ewa'yoo mu numu ka Te Pabe'e-baatoo kemmana, ka tubetse ewa'yoona ka Te Pabe'e takoo'na, nanakwukutzu'nena ka wogo manepunnena. Soo Te Pabe'e yise ka mu nakatzimodu tu tunedyooehookwuna pedukwunu meeoo yise, 2 "Mu sakwa gi suipana ka besa e unnepu mu numu tuukwe. 3 Ka mu nawatze natuukwena sapa waha, ha'oo puu soo togano-kwitu puu ka tu tabua-kwitu waha. 4 E pupua'amu, nu mu tuukwe gi ka te tookoo batsakwudu-ma suipana, umu ka te tookoo suu'mu batsakwu gi ka te moogooa. Soo te moogooa gi hownnekoo nabatsa-wa'ne'yoo. 5 Pana nu mu tuukwe ka yise pumma mu sui-wa'ne'yoo, oosoo Te Naa. Soo Te Naa suu'mu ka te tookoo noko te moogooa kadoo mesoo ma'yugwe. 6 Mu hootseba'a puu gi haa'no nanenaka pana soo Te Naa mu soopedyana mu mabetse'a. 7 Soo Te Naa puu gi te watzekute, ka te tzopuhutooe tatzengana ka te wo-matu. Gi suipana, tamme mu hootseba'a ooonakwasoo nadatze'nga. 8 Mu ka mu numu tuukwena, 'Soo Jesus E Pabe'e,' nu saa'a ka E Naa tamme-koobatu, 'Mu nugatu,' mee tuukwedooa. 9 Mu ka 'Jesus E Pabe'e,' mee mu unne-ma nasookwina, nu saa'a ka E Naa tamme-koobatu, 'Mu gi nugatu,' mee oo tuukwedoo'a. 10 No'yoona numu yise ka Te Naa suda netammana oosoo nasoomu'wakwu, pana mu ka Te Naa Besa Pooha suda netammana oosoo gi nasoomu'wa-wa'ne'yoo. 11 Ka nakwutumuna ka nanehanena mu nanesootuhidu noko numu moohedu-kobena'yoona, gi ka mu unnekwuna suda soonammekupana. 12 Soo Te Naa Besa Pooha ka mu unnekwuna mu tuukwekwu." 13 Sumu'yoo umu Te Pabe'e nakapunnedu-matu mee oo netammadooa, "U sakwa ka e pabe'e mee netammana oosoo ka ne naa

hemma nu-no nowmoo." 14 Soo Te Pabe'e yise ka nana mee netamma, "Mu gi nuga nehanena." 15 Soo Te Pabe'e yise ka mu numu tuwow meeoo netamma, "Tamme sakwa gi moomoogoobupana. Tooe tamme how ewow hee-gapana oosoo gi numu magwetzoi-wa'ne'yoo." 16 Soo Te Pabe'e yise mu numu mee natugwengakooha, "Soo ewow hee-ga'yoo nana tubewabe-gana ewow besa hemma suaku. 17 Oosoo mee soonamme, 'Ha'oo sakwa nu mane? Nagutza ewa'yoo soo e tumasuana, gi toge e tubane nobe-kwi no'yoona nahane-wa'ne'yoo. 18 Nu sakwa umu e tubane nobe tzadyoometase papabowsoo matabue. 19 O'no nu saa'a besa soonammekwu ka no'oko tumasuana oe hanese. Meeoo nu soonamme, nu ewa tubanese wuna'metoo mesoo meawunukwu. Nu gi hemma how yugwena sukwe tukana, hebena, besa soonammekwu.' 20 Soo nana tu ya'eookwuna gi sopedakwadoo. O'no togano soo nana ya'ehoo. No'yoona oo tumasuape kumma'yoosoo nahaneku. 21 Tamme ka yaa teepukooba'yoona ewow hee-ga'yoo ka oo-mahoo nasoonatzina ka Te Naa gi nakabetseana tamme matu'adyipunne." 22 Soo Te Pabe'e umu tunakatzimodu meeoo netamma, "Gi suda oo sokwamakupana ka tukapu sumudooe tuugena, yise too ka pukwi mu namasooana. 23 Soo numu gwetzooina ka tukapu ooonakwatu, ka pukwi numu namasooana ooonakwatu tuwow. 24 Mu ka mu hootseba'a poonne, umu puu tooe gi tumasua pana mesoo tuka, soo Te Naa mu mabetsea. Soo Te Naa puu mu hootseba'a ooonakwasoo te soobedya. 25 Tamme gi hownnekoo tammesoo kwinga'atoo te momokwuna mada'e, tamme sakwa yise gi ka te tuka-witu suda soonammekupana. 26 Mu yise ka yooonnekoo tututsekoo gi soomadi how yise ka a pabana suda soonammekute. 27 Ka mu tonegeadu puu soo Te Naa mabetse'a ka umu puu gi tuusoogwi tatabu'a. Umu ka Jew numu-kooba katudu, Solomon mee naneadu unu nananenagadu oo nemasooa'apu oo ooonakwa besa tatabu'a. 28 Soo Te Naa umuoo tonegea'adu puu besa matabue. Tooe umuoo yabesoo takwasugwuuse sapa, oosoo Te Naa yise ooosoo ka pukwi te namasooana gi te namatuugekwuna ka oo nakabetseana. 29 Tamme sakwa yise gi suda sokwamapana ka te tukakwuna, ka te hebekwuna kadoo'ookoo. 30 Mooasoo soo Te Naa te pa'anakwatu oo sopedakwadoo, gi nawatzekudu.

Umu gi tunaka'oedyukudu ooonnekoo yaa'a teepu-koobatu ka tukapu, ka pukwi tu namasooana ooosapa ookow ooonakwa sooyugwe. 31 Tamme sakwa yise ka Te Naa nakabetseanona oosoo gi hemma te namatuugekukwu. 32 Gi suda oo sokwamakapana, oosoo Te Naa besa te sootunaga'a. 33 No'oko mu hemma-ma tumuse mu tutuha manedu haneku, soo Te Naa te pa'anakwatu yise besakoo mu sootuhikwu. Soo Te Naa besasoo mu sootuhikwu, o'no ookow sakwa mu gi soomu'wapana. 34 Tooe hee tooe mu tusoodyahana o mu manepunnekwu. 35 Mu sakwa ooosapa namamakwupunne ka yaa teepu-koobasoo e kodyu petukwuse. 36 Mu sakwa umu-wa'nesoo ka mu tuutooedu nehanedu petukwuse besa sokwama. 37 Ka togesoo mu tubonne oosoo kodyu petuse umu nasootuhikwu. Oosoo puusoo tukapu mu makakwu. 38 Ka tooesoo mu tubonne petuse tooe togabeno tooetoo tabua-tamme tunehanedu ka utuina besa sokwama. 39 Nu gi nuka meeoo mu soobedyano'o mu-kooba o petukwu. Ooonne'yoo mu sakwa yise namabetzapepunne." 41 Soo Peter yise mee ka Te Pabe'e tubenga, "U haa'a no'oko numu netammana, pute numme tunakatzimodu suu'mu?" 42 Soo Te Pabe'e meeoo ka Peter nekwegea, "Soo nuga poena'ewabe netutzeana sakwa unu soonammena besa numu tummatzi. Umu yise ka nuka naka'oedyukudu mabetseana mu makakwu ka tukapu mu sookwa'e. 43 Nu ka kodyu petuse umu e poena'ewabe ka umu nuka naka'oedyukudu besa mu mabetse'a mu mayu petuse, nu mu sootuhikwu. 44 Nu besasoo mu sootuhikwu, no'oko hemma nemadabuekwu. 45 Sumuna soo numu nanesootuhi moohedu ka meeoo tusooyugwena, 'Gi soo Te Pabe'e yabesoo kodyu petukwu. Nu meno'o tooe how ka umu ooka naka'oedyukudu suu'mu suda matuguna ka ewa puusoo namakoo tusoohanena mesoo baaya'e.' 46 Nu yise ka kodyu petuse tooe hano tooe petukwu gi nuka meeoo mu soobedyano'o. O'no nu yise ka umu gi tunaka'oedyukudu-noko mu nanesootuhibu moohedu mu meeoo sooyugwe. 47 Soo numu gi nuka nakabetseadu tooe oo sopedakwadoopana ka pumme e tuukwe'e soo suda mu tumatuguna umu-matoosoo kodyukwu. 48 Soo numu gi oo nakasopedakwatoodu ka suta'yoona sagwane sapa nanekusekakwu. 49 Nu meno'o gi oo nasoomanekute ka nu-tamme kemmadu, ka nabatsakwuse. Nu sukwa tooe

yabe soo oo tatukwahoo mee'e nu sooname. O'no nu saa'a ka teepu nemadabuekwu. Meno'o sakwa mooasoo oe manepetu mee nu soonamme. 51 Mu sumuna mee sokwama meno'o ka Te Pabe'e petuse no'yoona numu nanapua'akwu. Pana gi oo manepunne. Umu gi tunaka'oedyukudu ka mu tunaka'oedyukudu tumoo'ookwu tooetoo tu nananumu sapa. 52 Esoo nana gi nuka heesoobedyadu sumuna pummesoo tooa, tooetoo tu naa tumoo'ookwu. Soo mogo'ne gi nuka heesoobedyadu sumuna punno'o ka tu padu, tu pea, tooetoo tu yahepeawabe tumoo'ookwu. Sumuna manege'yoo nananosoo nobe-ga'yoo nanatumuoo'ookwu, waha'yoo umu-matu pihoo tumoo'ookwu, tooetoo pahe'yoo ka umu waahoo nu-matoo nananesootuhidu tumoo'ookwu." 54 Soo Te Pabe'e yise ka mu ewow numu mee netamma, "Mu puu oo sopedakwatoo ka tu powmakwuse soo taba egea-tammetu unu koomeapunnekwu. 55 Mu tuwazoo oo sopedakwatoo ka unu tu na'udutukwuse ka taba meanakwana hukwakwu. 56 Pana mu gi e naka'oedyukute ka suda tumatuguna. 57 Mu gi etzaga muusoo besa nanemadabue-wa'ne'yoo ka suda mu tumatugu-kwitu. Mu sakwa tuwazoo oo naka'oedyukuna mu sakwa kaaheno tumatugu. 58 Mu sakwa yise ka mumme nehanekwudu-kobenatoo nabikwuse, tamme sakwa oo pua'adoo togesoo meadabena. Tamme ka gi oo pua'agana, ka tunehanepe-wi petugase oosoo tamme-witu suda nemadabuekwu. Soo numu nehanedu yise ka mu tukwutumadu tamme wutuma tuungukwu. 59 Tamme yise nakwutumatugukwu, ka tamme tu tunekwina tumanagase suu'mu mee nu mu tuukwe'e "

13:1 Mu numu-matu ka Te Pabe'e meeoo tuukwe'e, "Mu numu-matu Galilee-wi'yoona kemmadu umu ka Jerusalem-witoo nanesootuhimidu. Soo mu Roman numu moohedu Pilate mee naneadu mu numu goehoo." 2 Soo Te Pabe'e yise ka mu numu mee netamma, "Mu ka sumuna mee sokwama umuoo numu Galilee-wi'yoona kemmadu tookwa ka mu Galilee numu ooonakwa unu tuma'emukwadu ooonne'yoona soo suta'yoo umu-matoosoo kodyukwu. 3 Pana gi, soo suta'yoo mu-matusoo kodyukwu ka gi mu nanekwuha. 4 Mu sumuna meeoo sokwama, 'Umu numu nagoehoodu soo tukwutumadu nobe umu-koobatoo aanooahoo, umuoo

tookwa hanobasoo suta'yoo numu ka mu Jerusalem-wi nonobe-gadu hanobasoo.' 5 Pana gi, mu ka gi mu tuma'emukwana wahana mu-tammesoo kodyuse kadoo mu mayugwekwu." 6 Soo Te Pabe'e yise mee mu tuukwe, "Sumu'yoo numu puu pogobesa tu tubewabe-wi masua. Saa'a meno'o soo pogobesa kwasu mee soonammena oetoo e petugayakwe pana gi pooedoo'a. 7 Ka pumme tummatzidu yise mee netamma, 'Pahe tomokapu, gisoo pooedooana. Masoo pogobesa gi he-toogoo besa'yoo numu sukwe kapamooaka. U sakwa a tuhewekwuni.' 8 Soo tummatzidu yise meeoo oo netamma, 'Nu a na'oonnakwitu hewese pookoo kwedana ma-kooba hanese sumu tomoba-wi a mabetseakwu. 9 Yise ka sumu tomoba-wi a pooe-dooase, oosoo besa'yookwu. Pana ka sumu tomoba-wi gi a pooe-tooase, o'no saa'a nu a tuhewekwunikwu.' Yooonnekoosoo soo Te Naa ka mu Jew numu oetu tunenagakute, ka gi mu ma'emukwana mu waha, mu tuma'emukwana mu-matoosoo kodyukwu." 10 Sumu tu nananesootuha'e nasumu'u soo Te Pabe'e mu numu tunedyooedyakwe. 11 Soo sumu'yoo mogo'ne wuna'me (18) tomopu manena tookoo tootzadyamedu. 12 Soo Te Pabe'e ka mogo'ne tutuha manedu mee oo netamma, "Yaatoo kemmase nu u mabesakukwu." 13 Soo Te Pabe'e na'enakwa oo-ma matuoonahoose soo mogo'ne yise kaaheno nakwuma'ese mee unnetooe, "Soo Te Naa tubetse besa'yoo." 14 Soo nanesootuhibu nehanedu ka Te Pabe'e sutakuoo ka nanesootuhi tabebuno ka mogo'ne oo mabesakuhoose yise ka nehanedu-umu meeoo netamma, "Tamme Jew numu naapahe tabeno natzato'o, mu umuoo tabeba-wi mesoo nemabesakute. Pana ka te nanesootuhi tabeba-wi gi hee how nuukwu. O'no mu gi natzato'o-wa'ne'yoo." 15 Soo Te Pabe'e mee oo netamma, "U umesoo unnena takopadyakwe. Ka nanesootuhi tabeno mu puu ka mu pookoo tzadopayina oo bamagayakwe. 16 Soo mogo'ne ka u pookoo-wa'ne soo suta'yoo wuna'me a tuoe tzatobotoo, nu yise o tzadopase ka gwetzoibu-ma oo sootuhise esoo yise besa mane, u yise e toge'yookuhoo, ka maka e mabetsakuoose ka nanesootuhi tabeba-wi." 17 Soo Te Pabe'e nesootzemadu gi hownnekoo oo nekwegea pana ewa'yoo numu oo besa'yookute ka Te Pabe'e besa manina. 18 Soo Te Pabe'e mu numu natugwengasoo tuwazoo, "Nu mu tuukwekwu, ha'oo soo numu

manekwu ka e naka'oedyukuna. Meno'o mu huutse'yoo nuka naka'oedyukudu pudusoo mu ewasoo manekwu. 19 Ka wuyupe sua-kwa'ne. Oosoo puu tuutsekoo a pooe-nakwana suake, oo soo tunadooakese, naakese, nana'emota ma'nadooa petugakwu. Ka suubekwa'ne'yoo mu hootseba'a puu ka oo ma'na-ma mesoo aata'a. Ooosoo mu manekwu ka e nanesootuhinona. 20 Ka mogo'ne tukabadoo-kwa'ne. Oosoo puu ka tumayu'a ka hongobe noko mooe mayu'a. Soo tumayu'a saa'a noko ka oo tugoohanetoo mani, soo tukaba yise pa'atse'e posehoo. Yooosoo yise soo numu ka e naka'oedyukuna." 22 Soo Te Pabe'e yise ka Jerusalem-tamme meano no'oko mu numu nokadu-too tu meana nanesootuhibu numu tunedyooemena. 23 Sumu'yoo numu ka Te Pabe'e meeoo oo tubenga, "Hutse'yoosoo numu haa'a namagwetzoi?" Soo Te Pabe'e mee oo nanekwegea, 24 "Huutse'yoo mu tubetse tu'oedyukudu suu'mu namagwetzoikwu ka 'yoo a manepunne mu sakwa unu o petukuno ka mu namagwetzoikwuna. 25 Ewa'yoo numu meno'o gi e nakaheesoobedyadu nu yise yotsese ka natzakwuna'a mu-nakwi tzatumowkwu mu puuwana'yoona oo too'e wa'agekwu mee unnena, 'E Pabe'e e tutsakwonaku nu mi egeahookwu.' Nu yise meeoo unnekwu, nu gi u sopedakwatoo. U tookwa gi besa tumatugupu. 26 Mu yise mee e netammakwu, 'U ne sopedakwadoo. Numme u-no ewa tukayakwe, u yise ne nobe-wi'yoona nanesootuhibu numu tunedyooeyakwe.' 27 Nu yise mee mu netammakwu, mu gi nu-notu ka suda mu manena manoyugwena, mu sakwa mea. Nu gi mu sopedakwadoo. 28 Mu Jew numu gi tunaka'oedyukudu mu nanatuaganena sakwikwu umu ka te nanamooatupu no'oko Te Naa nanayadooawabe Te Naa-baakoo. 29 No'obatusoo numu Te Naa naka'oedyukudu ka eka teepu-koobatu ka Te Naa-baa petugakwu yise ooosapa oo-no'yookwu. 30 Susumudu numu meno'o gi meeoo nanasoobedyadu mooe nasootuhidu, mu yise meeoo nanasoobedyadu numu-nagwi manekwu." 31 Susumudu numu ka mu nanesootuhi-nagadu ka mu Pharisee mee nananeadu ka Te Pabe'e-baa petuse mee oo netamma, "U sakwa yaanona mea soo mu numu-kooba katudu Herod mee naneadu u nebatsayagate." 32 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Mu sakwa ookow etza'a mee tuukwe, 'Gi haa'notoo nu yaanopunnekwu mu toegadu

mabesakuna, mu magwetzoina, mu tsoapa nematzagakwunikwu ka E Naa nuka tunetammakupu nu mamakwuhoogena. 33 Pudusoo nu Jerusalemwitoosoo kodyukwu mu numu Jerusalem-witu suu'mu nono'otsa ka Te Naa yadooawabe goeyakwe, otoo nu numu-koobatoo nabatsekwu ka E Naa tunetammana nu mamakwuookwu.' 34 Nu wuna'me mumme Jerusalem-witu tutuha soobedya ka hootze tu dooamu ka tu kasa-tooha tuwatzetugu-kwa'ne. Pana mu gi oo mu namatuguna petzape. Mu no'oko umu Te Naa yadooawabe sukwe tagoehoo, tupe-ma. Pudusoo mu kadoo namayugwese mu nobe-kwitu, hee kadoo'yookwu. Saa'a ka mu-baasoo e petuse mu mee unnekwu, 'Yow soo Te Pabe'e Te Naa pooha-toohakwi petu.' "

14:1 Tu nanesootuhi tabeba-wi mu Pharisee nanesootuhidu moohedu ka Te Pabe'e tuka bi. Soo Te Pabe'e yise umu-no tuka, mu Pharisee oo e ya'epunne ka Te Pabe'e nesootzemakwuse. 2 Sumu'yoo nana tookoo pawadu oo numu-no. 3 Soo Te Pabe'e oo poonne ka umu Pharisee yoo Jew tumayohope sopedakwadoodu tubenga, "Ha'yoo soo mumme tumayohope? Besa'yoo, gi hownne'yoo haa'a ka nanesootuhi tabeno soo numu namabesakuna?" 4 Pana umu gi oo nanekwegea. Soo Te Pabe'e yise ka tookoo pawadu nana tzamahoose oo mabesakuse oo nobe-kwitoo oo ta'ya. 5 Ka mu Pharisee yise mee netamma, "Ka nanesootuhi tabeno mu dooa tawaga-kwitoo wuehoose, tooetoo mu kootsoo, ka gi hownnekoo oo tzeboo'e, mu puu oo tummatzikwu. Mu sakwa yise gi e nesootzemapana ka nana e tummatza'e." 6 Umu Pharisee gi hanotoosoo ha'yoo unne-wa'ne'yoo. 7 Soo Te Pabe'e mu poonne ka susumudu mu numu nadukabidu besa nasooyugwena ka besow kadunoo-kwitu mooe ohomanakwe, oosoo yise mee mu netamma, 8 "Tamme ka na'ewa tuka-kwitoo tamme tubise, tamme sakwa gi besa nasooyugwena besa-kwitoo mooe ohomanepana. Tamme ka besow kadunoo-kwi mooe kaduhoose sumuna saa'a tamme ooonakwa besa'yoo oe petuhookwu. 9 Soo numu oetoo te tuka bidu yise mee te netammakwu, 'Yaa e besa pua'a petuhoo. U sakwa ookow kadunoo maka.' Tamme yise sumuna gi besa oo nakwumakukwu ka oekoo tamme tu tayahoose. 10 Ka tamme tubise,

tamme sakwa gi ka hemma besa-kwitoo mooe ohomanepana. Soo numu te tuka bidu te manena poonnena sumuna mee te netammakwu, 'U e besa pua'a yaa ka besa kadunoo-kwi katuse ka e pupua'a-baa, umu-no tuka.' 'Oosoo besa'yoo numu,' mee umu numu oo manepunnedu, te sootubetseyina. 11 Tamme ka tammesoo besa nasooyugwena, saa'a namanasookwikudooa. Tamme ka gi besa nasooyugwena saa'a, 'Oosoo besa'yoo,' mee nanetammakwu." 12 Soo Te Pabe'e yise ka nana pumme tuka bidu meeoo netamma, "Tamme ka na'ewa tukana, tamme sakwa tutuha manedu, mu gi yutsungadu numu oetu bi tuungu. Umuoo gi hownnekoo ooonnekoo soo te tumakodyuku-wa'ne'yoo. Saa'a yise ka Te Naa te ya'e-wikoo tamme oo mayodase, te tumakodyuku-kwi tamme nasootuhikwu. Pana tamme ka tu pupua'amu te nananumu, yise ka besa manepunnedu te nanumu suu'mu tuka bise, umu saa'a punno'o te tuka bikwu, umuoo yise mooasoo te tumakodyukukute. Saa'a soo Te Naa gi ooonekwitoo te sootuhi-wa'ne'yoo." 15 Sumu'yoo numu ka Te Pabe'e-no tukana meeoo, "Mu numu ka Te Naa-no'yoona ewa besa nasootuhikwu mu ewa tukadu besa sokwamakwu." 16 Soo Te Pabe'e ka Te Naa paba ewa tuka-kwitu yise ka nana natukwenguna, "Sumu'yoo numu tu pupua'amu makakwuse mee soonammena, 17 ewa yongo saa tuungu, ewow tu pupua'amu oetoo bi. 18 Pana mu oo pupua'amu mee oo sooyugwena sukwe nanemaweakooha sumu'yoo oo pua'a mee oo netamma, 'Nu ka tubewabe heetoo'ase, nu oo tasootzemahookwu.' 19 Sumu'yoo punno'o meeoo, 'Nu sumumano (10) kootsoo tumuhoose, nu umuoo poopoonnegakwu.' 20 Oosoo sumu'yoo punno'o meeoo, 'Nu gi kemma-wa'ne meno'o manepunne, nu pudu nodukwadoohoose.' 21 Soo oo tayana ka kodyu petuse, 'Umu gi kemmow-wa'ne meno'o manepunne,' meeoo oo tuukwe. Soo nana suda oo nakwumaku ka ewa tukooma hane tuunguse tu pupua'amu gi kemma. Ka pumme tummatzidu yise mee netamma, 'Manatutooe mu numu nemasumudoodooa, tooe hownnekoo tooe, mu tutuha manedu, mu gi unu besa mamanemodu nokosoo gi tutubootabuedu, tooe hownnekoo tooe umu ewa tukoohane, umu nu-no tukakwu.' 22 Saa'a mu numu oo bi petuse mee oo netamma, 'Nu mooasoo nuka u netamma-kwa'ne manese sapa, ewowsoo tamme soogwa'e. Gisoo u

nobe kaa'no.' 23 Soo nana yise ka pumme tummatzidu tayasoo too meeoo netamma, 'U sakwa manatutooe mu numu masumudoo, yise e nobe kaanohookwu. 24 Pana umu numu mooe'ugasoo e too'e bina umu gi nu-baatu yongo tuka-wa'ne'yoo.' "25 Ewa'yoo numu ka Te Pabe'e-nakwi meadape. Soo Te Pabe'e yooihoose umu-tamme nakwumunase mee mu netamma, 26 "Mu nuka no'okosoo hemma-ooonakwa unu soowabega. Mu sakwa ka mu naa, mu pea, mu nodukwa noko mu doodooamu, mu samoomu, muusoo sapa tuwow nuka mu-ooonakwa unu soowabega, o'no mu ka E Naa besa podo meadabekwu. 27 Mu nu-koobatoo nasoomawunise tooe mu nabatsase sapa, o'no mu nu-no'yookwu. 28 Mooe'ugasoo gisoo ka Te Naa besa podo meana, tamme sakwa oetu soohane, tamme haa'a tooe oo mane-wa'ne'yoo? 29 Soo numu puu ka nobe-tookwuse ka gi oo nanenagakwuna mooe soohanena sukwe nobe-tookoohase, ona manikese, tukwumehoe petugase yise oto oo matusookwuni. O'no yise mu numu oo-ma'yoona nanekoe. 30 'Ma how manedu masoo? Masoo sakwa uga mitu soohanese, o'no yise uga nobe-too.' 31 Tamme sakwa nakobenatusoo soohanena ka na'akwebu moohedu-wa'ne, oosoo tu manikwuna puu mooe soohanese numu-no nagoekwu. 32 Oosoo ka mu tubetse ewow, ka gi mu matzooeku-wa'ne manepunnena, oosoo yise umu-no oetu nehanese mu tu pupua'amu-doose sumusoo nanano besa meadabekwu. 33 Mu ka nu-no'yookwuse mu no'oko mu hee-gana matusookwunikwu, o'no gi hee mu tsitugukwu. 34 Ongabe puu besa'yoo ka ongakamana. Ka gi ongakama manese, tamme gi hownnekoo oo madi-wa'ne'yoo. 35 Oosoo gi he-toogoo besa'yoo ka gi kamana, tamme oo totsakwatekwuna'e. Ooosoo tamme ka Te Naa besa podo meadabena, ka te kammana kadoo manepetugase, Te Naa te totsakwatekwuna'e. Mu sakwa e nakapunne, o'no mu gi nasootuaganedooa."

15:1 Ewa'yoo umu tumasumudoodu-no kumma'akoosoo numu tuma'emukwadu ka Te Pabe'e yadooadyakwe oo-baa petuse oo nakapunne.
2 Umu Pharisee nanesootuhibu numu tunedyooedu mee naneyugwedu ka Te Pabe'e nesootzemana mee unakwe, "Oosoo Jesus ka mu

tuma'emukwadu pupua'amu-ga'yoo umu-no tukayakwe." 3 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu natugwengayakwe. 4 "Tamme puu ka ewow seepu-gana sumuoo nawatsekuse ka mu ewow seepu ka giba-masoo ma'wukese ka sumuoo seepu nawatzekudu watehookakwu. 5 Ka nawatzekudu seepu mayuse, tamme ka besa soonammena nobe-kwitoo oo tzanogakwu. 6 Mee yise tamme ka te pupua'amu tuukwekwu, 'Mu sakwa nu-no besa sokwamapunne, nu ka seepu nawatzekuse oo mayusoo.' 7 Ka umu Te Naa tutummatzidu mu toha kakasa-ga'yoo puu besa sokwamayakwe ka sumuoo numu tuma'emukwadu nanekwahayakwe, pana mu numu kaaheno meadu mee sukwe naneyugwedu mu toha kakasa-ga'yoo suda oo sokwamakute ka gi kaaheno mu nanekwaha. 8 Soo mogo'ne puu sumumano (10) ese tupe-ma namadabuedu hee-ga'yoo yise sumuoo watzekuse toogootabuakuse tu nobe-kwitu wutzoo'nekwu oo watena. 9 Ka oo mayuse besa soonammena mee tu pupua'amu-noko tu nopua'amu tuukwe'e, 'Nu besa soonamme ka e tuwatzekuna mayuse.' 10 Ooosoo umu Te Naa tutummatzidu mu toha kakasa-ga'yoo besa sokwamakwu ka sumuoo tuma'emukwadu namayuse ka Te Naa besa podo meno'o meakwu." 11 Soo Te Pabe'e yise meeoo natugwe'nga, "Sumu'yoo nana waahoo dooamu-ga'yoo. 12 Soo oo penage ka tu naa meeoo netamma, 'U sakwa ka hemma saa'a u ya'ese nuka u hanekukwuna meno'osoo e haneku.' Soo mu naa yise tu hemmatu oo haneku. 13 Saa'a yise soo oo tooa ka pumme tu hee-maga-ma tumuse yise kwinga'a-too mea. Ewa nanasuda manena yabesoo ka pumme tu hemma-gana pumatu tu tumupu tzasoo'ow. 14 Ka saa'a ka tukapu unu natugeno'o, oosoo tsuayina ka tu hemma tzasooase gi hownnekoosoo ka tukapu tumu-wa'ne manepetu. 15 Sumu'yoo nana oonow tabewa-ga'yoo hogu-ga'yoo oo nedya'we ka tu hogu oo maka tuunguna. 16 Oosoo ka unu tsuayina ka 'Umu hogu namakana sakwa nu tuka,' mee soonamme ka gi hownnekoo ka nadukadu tamamayuna. 17 Oowetu soohanese mee tusooyugwe, 'Meno'o nu tsuaya'ega'a. Pana umu e naa tummatzidu puu besa namakayakwe ewa natugapeniyakwe. 18 Nu sakwa nobe-kwitoo kodyuse ka e naa mee netamma, "Nu tubetse suda u masoonammekute, ka Te Naa tuwazoo. 19 U sakwa gi e natubangapana, nu ka suta'yoona, u sakwa e sukwe

nedya'we." ' 20 Oosoo yise nobe-kwitoo kodyuka gisoo pumme oo wupetuga'a soo oo naa ona o kemma o posopedakwudoose tutuha oo poosoopedyase oo-matoo tanomanese, oo masootuhi petuga. 21 Soo oo tooa yise meeoo oo netamma, 'Nu tubetse suda mu manuuma ka Te Naa tuwazoo. Mu sakwa gi e natubangapana, nu ka suta'yoona.' 22 Pana soo oo naa ka umu pumme tummatzidu mee netamma, 'Yabesoo ka e dooa besa namasooapu hanekuooke, ma'negea'a tuwow, moko pukwi oo namadabuekwuna oo hanekuooke. 23 Ka unu yoohoopu te tubatsakwuna kootsoo hanehoodooa oo batsahoose oo koomahanekooha. Tamme ewa tukase besa sokwamakwu. 24 Oosoo ka yoo manepunnena nu ka e dooa watzekutu-kwa'ne mane ka oo petuse tooe nanasuda oo manenumme sapa, nu besa soonamme ka oo petuse. Umu yise ewa tukana too nuka.' 25 Saa'a soo oo pabe'e oona tubewabe-kwi'yoona kemmana, ka mu tunekwu'u mu nakana, 26 ka sumuoo umu tu naa tummatzidu-matu meeoo tubenga, 'How manena umu nugadu-kwa'ne nanaka?' 27 Soo tutummatzidu yise meeoo oo tuukwe, 'U wannga'a petuoosesoo, u naa ka unu yoohoopu kootsoo oo batsaku. U naa ka oo-matoo besa soonamme ka oo petuhoosesoo.' 28 Soo oo pabe'e sutahoose gi ka nobe-kwi eka. Soo oo naa oo-matoo tsebooekese oo too'e ba'e. 29 Pana oosoo ka tu naa meeoo netamma, 'Nu tubetse wuna'me ooosapa u nakabetseanumme. Pana u gi hannano'o hemma e geadu. Gi moosooe seepu tooa'a sapa, ewa e pupua'amu-no e tukakwuna e batsakute. 30 Pana u tooa ka pumme u hemena ka mu sutakoo momoko'ne-matoo sukwe tzasoo'a, meno'o kodyu petuse u yise ka unu yoohoopu kootsoo oo batsakukwu.' 31 Soo oo naa yise mee oo nanekwegeadooa, 'U e besaa tooa ooosapa nu-baatu. No'yoona soo nuga hee umetu-kwa'nesoo manepunne. 32 Besa'yoo te ewa tukana ka besa ta sokwama. Yoo soo manepunne, soo u wannga'a uga nawatsekupu-kwa'ne manese, meno'o yise ka petuse tamme besa sokwama oo-matoo.' Yooosoo soo Te Naa ka manatooe how tooe te manemose ka te kodyu petuse besa tamme-matoo soonammekwu."

16:1 Soo Te Pabe'e yise ka umu pumme nakatzimodu mee natugwenga,

"Sumu'yoo nana hee-ga'yoo kumma'akoosoo numu tu hemma mabetsea tuungu. Saa'a yise mee oo naka, gi besa oo hemma meakute. 2 Oosoo yise nabaatoo oo bise mee oo netamma, 'U ka e hemma sukwe tzasoo'a mee nu u naka. Ka no'oko hemma e tumadabue tuunguna nu-matoosoo haneke, u gi hemma e mabetseakukwu yaa manakwana.' 3 Soo oo mameakudu mee soonamme, 'Howga nu manekwu? Nu ka umu hemma how nuugwewununa gi mapu'ana gi mu numu e nedya'we-wa'ne'yoo. Nu mu numu hemma e natuunguna nasookwikute. 4 Nu sakwa ka numu hemma sukwe hanekwu, o'no umu saa'a ka e nadayahoose e makadooa.' 5 Oosoo yise no'oko mu numu ka pumme nedya'wedu nagutzikudu nabaatoo bi. Ka mooe'ugasootu mee tubenga, 'Haa'noko u ka e nedya'wedu nakutzikute?' 6 Oosoo meeoo oo nanekwege'a, 'Ewatsekoo yoohoo, nu oo nakutzikute.' Oosoo yise mee oo netamma, 'Yaasoo u tumadabuepu. U sakwa oo naamookwitusoo ma-ma botugu.' 7 Ka sumuoo yise too meeoo tubenga, 'U punno'o haa'noko oo nakutzikute?' Oosoo meeoo oo nanekwegea, 'Ewatsekoo weeda nu oo nakutzikute.' Mee yise oo netamma, 'Yaa punno'o ume tumadabuena huutsekoo mi botugu.' 8 Saa'a soo oo nedya'wedu yise ka tu hemma mameakudu manena naka, mee yise oo netamma, 'U tubetse unu soonamme. U ka nawitu poohina.' 9 Ka yaa teepu-kooba'yoona mu gi tunaka'oedyukudu ooosapa nawitu poohi ka umu tunaka'oedyukudu soonamme. Tamme sakwa punno'o nawitu soohane. Tamme sakwa ka yaa teepu-kooba'yoona te hee-matu numu hanekuna, besa mu matuguna ewa pupua'amu-ga. O'no ka saa'a tamme ka Te Naa-baa petugase, soo Te Naa te sootuhikwu ka besa te tumatugu-koobatoo. 10 Tamme ka gi unu nanenagadu he-koobatoo esagoena, tamme ka unu nanenagadu he-koobatoo esagoekwu tuwazoo. 11 Yoo manepunne tamme ka yaa teepu-kooba'yoona ka gi te hemma kaaheno mabetseana, saa'a ka Te Naa-baa manepetugase tamme gi ka tubetse nasootuhipe nageakwu, tamme ka gi kaaheno mu tumatuguna mabetseana. 12 Ka yaa teepukooba'yoona ka gi kaaheno hemma mabetseana saa'a ka Te Naa-baa petugase, tamme gi tammesoo hownnekoo nasootuhipe nageakwu. 13 Tamme gi hownnekoo waahoo soowabega-wa'ne'yoo. Sumuna tamme sumuoo besa soobedyana besa oo nakabetseakwu. Tamme gi namekoosoo

soogwi-wa'ne'yoo ka Te Naa noko ka hemma ewow te hee-gana." 14 Mu Jew nanesootuhidu numu Pharisee mee nananeadu ooosapa tu natumanakakuna soogwipunnedu. Umu yise ka Te Pabe'e unnepu nakase gi oo nakaheesoobedyana oo-ma'yoona sukwe naneko'e. 15 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Mu ka mu numu mee tuukweyakwe, 'Soo Te Naa besa ne sootuhise ewow ne heemaka numme ka besa'yoo numuna.' Pana soo Te Naa gi mu watzekupunne ka yow teepu-kooba'yoona besa namanekwuna. Ka mu numu yaa teepu-kooba'yoona besa mee mu nasooyugwedu, saa'a ka Te Naa-baa petugase, 'Gi hee,' mee oosoo mu netammadooa. 16 Ka John gisoo petu-kwitoo tooe mu ooosapa mu mooa tumayohope nageno'o. Pana meno'o numme ka Te Naa besa unnepu numu tunedyooena no'obatusoo numu tookwa etzaga eka mee soonamme. 17 Pana soo Te Naa unnepu gi yise atasoo nuugwe-wa'ne'yoo, ooosapa manepunne. 18 Mu yise meeoo, 'Oosoo numu ka tu nodukwa poonnekwunise kumma'akoosoo mogo'ne nodukwadoose te tumayoho-kwi oosoo gi hownne'yoo,' pana ka Te Naa tamme poonne-kwi mu ma'emukwa. Yise ka napoonnekwunina mogo'ne nodukwadoose, mu too tuma'emukwasoo esoo togesoo Te Naa unnepu." 19 Mee yise soo Te Pabe'e mu natugwenga tuwazoo, "Soo ewow hee-ga'yoo nana ooosapa unu nanenagadu namasooadu. Nonotsa tabeno besa tukayakwe. 20 Nonotsa tabeno oo nobe-kumaba soo tutuha manedu nana unu uayidu, Lazarus mee naneadu habeyakwe. 21 Ka ewow hee-gakoo nana tugutsa'abu natuunguyakwe. Mu sadu'u yise punno'o ooosapa oo ua-witu ekosebayakwe. 22 Saa'a yise soo Lazarus ya'e. Umu toha kakasa-ga'yoo Te Naa tutummatzidu ka oo moogooa Te Naa-baatoo bika. Oobeoo petuoogase ka besow te namooatupu Abraham mee naneadu-kumaba katuse oo-no tuka. Soo ewow hee-ga'yoo nana punno'o ya'ese nakoo. 23 Ka goso gi tookedu-wi petuga. Toogoopatu poonnese nakwinga'atoo ka Abraham poonne ka Lazarus oo-baa katu. 24 Ka Abraham wa'agese meeoo netamma, 'E pua'a, u sakwa tutuha e soobedyase ka baa-wi Lazarus mamoogoo oo tsetzaka tuungu soo Lazarus sakwa ka e ego-koobatoo ooka oo pasaweku tuungu, esoo goso nuummabu e wumakute.' 25 Soo Abraham yise meeoo oo netamma, 'Uga tooe oo

sooma'yu ka togesoo ka teepu-kooba nummenummena, u uga ooosapa ewow hee-gana, oo-ma nasoonatzina, meno'o yise oosoo gi u magwetzo'i gi hemma nesoobedya tooe ka Lazarus tutuha manenumme sapa u gi oo tummatza'e. Meno'o Lazarus yise besa hee-gana u yise nuummaba wuma. 26 Numme gi hownnekoo u tummatzi-wa'ne'yoo ka pabow tukapa ta naamookwi hape.' 27 Soo uga ewow hee-ga'yoo nana yise ka Abraham mee oo netamma, 'U sakwa umu manegeoo (5) e wanga'amu-matoo ka Lazarus taya, oosoo mu tuukwe ka e namanatzayina. O'no saa'a umu gi nu-kwa'nesoo manedooa.' 29 Soo Abraham yise meeoo oo netamma, 'Umu haa'a gi mu Te Naa yadooawabe tubona neadu?' 30 Oosoo yise ka Abraham meeoo netamma, 'Umu gi ka Te Naa nayadooawabe nakaheesoobedyadu pana mu ka Lazarus ya'epu oo sopedakwadoona ka pu-baasoo oo petugase, o'no umu oo oedyukukwu.' 31 Soo Abraham yise meeoo oo netamma, 'Umu ka mooasoo gi Te Naa unnepu naka'oedyukuna tooe umu numu ya'ekwikoo namayoda pu-baa petuga sapa, umu gi oo naka'oedyuku-wa'ne'yoo.' "

17:1 Soo Te Pabe'e yise pumme nakatzimodu mee netamma, "Ooosapa ewa'yoo numu ooonne'yoo, ka suta-kwitoo numu mesoo kwase nokayakwe. Soo suta'yoo umu-matoosoo kodyukwu. 2 Umu ka sumuoo Te Naa tooa-matu kwase nokase, soo mu manena hanoba'yoonasoo umu-matoosoo kodyukwu. 3 Tamme sakwa ooosapa ka te pua'a besa matuguna mu tummatzi yise ka te pua'a tamme suda matugu tamme sakwa oo tuukwe. Oosoo ka suda tu manena nemakodyuse tamme sakwa oo soomu'wakwuni. 4 Tooe hano sapa oo matuadyigena yise ka ooka oo nemakodyukuyakwe tamme sakwa ooosapa punno'o oo soomu'wano." 5 Umu Te Pabe'e nakatzimodu oo-matu kemmase meeoo netamma, "Unusoo besa ne tu'oedyukukwuna ne sootuhi." 6 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Tooe tamme tuutse te pewu katzookwanatuma tu'oedyukuna, ka sunngabe ooweoo baa-witoo anoa tuunguse oosoo yise te tunetammatusoo manekwu. 7 Gi sakwa tamme pabow oo neyugwena Te Naa unnepu mayohonona, mooasoo tamme tu tunepohabekuna mayohodyina. Ka tummatzidu-kwa'ne oosoo puu ka puuwanatu

mamakwuse nobe-kwi petu. 8 Oosoo puu gi katuhoopetuse tukakoohakwu. Mooe'ugasoo oosoo ka pumme nedya'wedu tukakwuna mooe haneoose, 9 yise saa'a ka pumme nedya'wedu tukamakwuse, o'no yise punno'o tukakwu. Oosoo gi ha'yoo oo sooyugwe, 'Nu ka mooasoo oo tu tunepohabekuna mayohodyina.' 10 Tamme ka Te Naa tunepohabekuna mayohodyina, gi sakwa tamme papaba oo sooyugwepana o te nagekwuna yaa manakwana." 11 Soo Te Pabe'e ka Jerusalem-witoo meana, ka umu Jew numu noko wakwawa'a numu tubewabe Samaria mee naneadu-kumi mea. 12 Toge ka Samaria-wi oo egeakakwuse sumumano'yoo (10) nanana uagoedu oo wegeahoo. Umu gi oo tzage'e nuuyugwena, 13 mee oo sukwe netamma, "U Ne Pabe'e Jesus, u sakwa ne sootuhi." 14 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Ka mu Jew numu nanesootuhiwabe tzapoonneku mu mooasoo namabesakuhoo." Ka tooesoo mu meaga'a mu ua besa manika. 15 Sumu'yoo wawa'a nana suu'mu ka tu ua namabesakuse besa soonammese ka Te Pabe'e-matoosoo kodyuhoodooa mee unneno'o, "Soo Te Naa tubetse besa'yoo." 16 Ka Te Pabe'e-kobena petugase mee oo netamma, "U besa e sootuhi ka e mabesakuse." Soo Te Pabe'e yise meeoo unakwe, "Nu sumumanoko (10) nanana mabesaku pana sumu'yoosoo umu-matu kodyutooa ka Te Naa besa pumme tumatugukupu waha. Umu sumu kadoopu (9) Jew nanana gi kodyu petu, umu sumuna ooosapa meaga'a. 18 Esoo sumu'yoosoo wawa'a nana yise kodyu petu yise mu uagoedu e nanumu gi e heesoobedya tooe pumme e mabesakuse sapa." 19 Soo Te Pabe'e yise ka wawa'a meeoo netamma, "Tooe u wawa'a pana, u ka tunaka'oedyukuna namabesaku, meno'o yise u nobe-kwitoo mesoo kodyu." 20 Mu numu ka umu nananesootuhidu-nagatu Pharisee mee nananeadu ka Te Pabe'e mee tubenga, "Hannano'o soo Te Naa te nemadabuedooakwu?" Soo Te Pabe'e mee mu nanekwegea, "Gi tamme oo poonne-wa'ne'yoo ka tamme oo nemadabuekoohase. 21 Numu gi meeoo unne-wa'ne'yoo, 'Meno'o soo Te Naa te nemadabue,' soo Te Naa ka mooasoo tamme-nagakwitoo nemadabuena." 22 Soo Te Pabe'e yise ka pumme nakatzimodu meeoo netamma, "Mooe'ugasoo mu Jew numu meno'o yaa teepu-kooba gwetzoimodu, gi e naka'oedyukute. Umu e batsakwu. Saa'a mu sakwa e poonne mee tooe sokwamapana mu gi e

poonne-wa'ne'yoo. Mu susumudu mu nemooagakwu mee mu netammakwu, 'Soo Te Pabe'e mooasoo watze petuse oonowsoo numme-baa.' Mu sakwa gi mu nakabetseapana. Nu tooe hano'yoona tooe mesoo napoonnekwu ka petuhoose tukwukwutzeba-kwa'ne. 26 Ka gisoo e petu mu numu gi e nakaheesoobedyadu tooe how tooe ma'na'wekwu. Ka o'nosoo tu mane-kwa'nesoo ka nana Noah mee naneadu togesoo ka yaa teepu-kooba gwetzoi nummenumme. 27 Umu puu gi oo nakaheesoobedyadu tooe pumme oo tooe tuukwe sapa tukana, hebena, tooe how tooe manakwe. Ka o'no tabeno ka Noah ka sake-wi tsebooese, powma petuse soo teepu patatsopowse mu numu ka teepu-koobatu no'yoona batatuihoo. 28 Ka o'nosoo ka namanepu tuwow ka Lot togesoo eka teepu-kooba gwetzoinumme 29 Pana ka Lot ka Sodom-wi'yoona namame'a soo goso pa'anakwana powmadu-kwa'ne sawewunuse no'oko mu kootuikuoo. 30 Ooosoo mu meno'o numu ma'na'wekwu, ka saa'a e kodyu petuse. 31 Mu puu ka nobe-kobena'yoona tooetoo ona tubewabekwi'yoona, mu sakwa gi mu nobekwitoosoo kodyupana tooe ka mu hemma soomayupana. 32 Mu sakwa ka Lot nodukwa manepu soomayu. Oosoo puu ka namameahoose wesabetugase, ongabe mani. 33 Tamme ka tammesoo tooe namagwetzoina, tamme kadoo nuugwekwu, pana 'Ka gi hownne'yoo tooe nu ka Te Pabe'e-koobatoo nabatsase sapa,' mee unnena tamme namagwetzoikwu. 34 Ka yaa teepu-koobasoo e petuse sumuna waha'yoo numu kapa-wi utuikwabekwu, sumu'yoo tunaka'oedyukudu nu-no manegakwu sumu'yoo gi e nakaheesoobedya umu natzapenihookwu. 35 Sumuna waha'yoo momoko'ne oona'yoona toosoona, sumu'yoo tunaka'oedyukudu nu-no manekakwu sumu'yoo gi e nakaheesoobedyadu oosoo natzapenihookwu." 36 Sumu'yoo mu Te Pabe'e nakatzimodu-matu mee oo tubenga, "Hano'yoona oo namanekwu?" 37 Soo Te Pabe'e mee mu nanekwegea, "Tooe hano'yoo tooe mu kwe'na'a puu ka hemma nabatsa-kwi sumuhookwu. O oosoo puu oo sopedakwadoo tabu'a."

18:1 Soo Te Pabe'e ka mu numu mee tunedyooe, "Tamme sakwa ooosapa nanetzakwiyino gi oo nasoomukwapana tooe gi yabesoo tamme tu nekwegea sapa." Soo Te Pabe'e ka mu numu meeoo natugwe'nga, 2

"Sumu'yoo suta'yoo nana gi ka Te Naa-wi tunaka'oedyukudu, gi numu tutuha soobedyadu, mu numu-nehanedu. 3 Nonotsa tabeno sumu'yoo peawabe oo-baa petuyina mee oo netammayakwe, 'Oosoo e wohonedu suda e matugu. U sakwa e tummatzi.' 4 Wuna'me soo numu-koobatu nehanedu gi oo nakabetsea pana saa'a mee soonamme, 'Tooe nu gi ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna gi mu numu tutuha soobedyapana, nu sakwa ka peawabe tumayohoku. 5 Ka nonotsa tabeno e tubenguna e nesagwa'e.' "6 Mee tuwazoo soo Te Pabe'e unakwe, "Soo suta'yoo nana numu-nehanedu ka peawabe ooosapa pumme nanetsagwayi oo tumayohoku. 7 Soo Te Naa ka umu tu doodooamu nakasootuhikwu ka nonotsa tabeno mu nanetzakwiyino'o, ka nonotsa togano tuwazoo. 8 Umu nagutza tubetse wuna'me tuutooe, soo Te Naa yabesoo mu nanekwegeahookwu. Pana ka yaa teepu-koobasoo e kodyu petuse, sumuna mu numu tu'oedyukudu kadoo'yookwu." 9 Susumudu numu puusoo besa nasooyugwena kukumma'akoosoo numu suta'yoo mee sooyugwe ooonne'yoona soo Te Pabe'e mee mu natugwe'nga'a. 10 "Waha'yoo numu-ga ka mu nanesootuhidu tunehane-kwitoo memeakwate. Sumu'yoo ka mu nanesootuhidu Pharisee mee nananeadu-nagatu, sumu'yoo yise tuma'emukwadu. 11 Soo mu Pharisee-matu ka mu numu-wana wununa nanesootuhiwunu, 'Ne Naa u tubetse besa'yoo. U nuka besa matabue gi ka numu-wa'nesoo. Nu ooosapa nono'otsa awamooa nanesootuhina pooha tuwunikwu punno'o. Mu susumudu numu suda sukwe manena unu moomoogoobana unu nanidyapu. Soo o wunudu tuma'emukwadu puu ooonne'yoo. Nu gi oo-wa'ne'yoo.' 13 Soo tuma'emukwadu nasookwina gi oetu poonnena sukwe nanesootuhikooha, 'Nu tubetse ewa suda manakwe. U sakwa tutuha e soobedyana e tuma'emukwana soomu'wa.' 14 Ka mu nanesootuhimakwuse soo Te Naa mee unakwe, 'Oosoo tuma'emukwadu besa manakwe ka tu tuma'emukwana nematzakwunina, nu yise oo sootuhikwu suda oo manepu soomu'wakwu. Soo Pharisee numu togesoo suta'yoo tu tuma'emukwana gi nematzagana, puusoo besa nasooyugwena.' Tamme ka tammesoo besa nasooyugwena gi hee ka Te Naa-nakwana. Pana tamme ka tammesoo gi maawa'ne'yoo e mee nasooyugwena, o'no soo Te Naa te sootuhikwu." 15 Mu numu tu doodooamu tooe Te Pabe'e-baa bi

petugonno umu mu nanesootuhiku tuunguna. Mu oo tunakatzimodu ka mu poonnena mu numu nesagwikute ka oo mu manegonno. 16 Pana soo Te Pabe'e meeoo mu tu nakatzimodu netamma, "Gi mu numu mu dooamu hane petugonnodu nedagonnopana. Mu tututsekoo dooake nu sootuhikwu." Soo Te Pabe'e yise meeoo unakwe, "Nu kaaheno mu tuukwekwu. Soo tuha'yoo ka ha'yoo oo tuukwe oo naka'oedyukukwu. Mu sakwa ka tuha'a-kwa'ne tunaka'oedyukuna mu ka Te Naa-baa petugakwu." 18 Sumu'yoo numu moohedu ka Te Pabe'e meeoo tubenga, "U tubetse besa'yoo nana. Ha'oo besa sakwa tuwow nu manese namagwetzoi?" 19 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo nanekwegea, "U haa'a mee e netamma, 'U besa'yoo,' gi haga besa'yoo, Te Naa suu'mu besa'yoo. 20 U oo sopedakwatoo ka Te Naa tamme tuukwepu: gi numu batsapana, gi numu nowuakupana, gi tuduhapana, gi esayipana numu mane-witu, besa tu naa noko tu pea sooyugwena." 21 Soo nana yise meeoo oo netamma, "Mooasoo nu tuha'yoona meeoo na'unnedu nakabetseakena." 22 Soo Te Pabe'e ka nana unnena nakase mee oo netamma, "U sakwa no'oko u hemma-ma tumuse ka u nahemena ka mu tutuha manedu hanekuse, o'no yise u ewow hee-gakwu ka Te Naa-baa'yoona. O'no u yise nuka nakatzinummekwu." 23 Soo nana yise ka oo unnena nakase suda soonamme ka ewow hee-gana, tu hemma unu nenagana. 24 Soo Te Pabe'e oo poonnepunnena ka nana-witu meeoo netamma, "Oosoo ewow hee-ga'yoo tuheka-ma nasoonatzina gi puusoo namagwetzoi-wa'ne'yoo." 26 Mu oo tunakatzimodu ka Te Pabe'e nakase punno'o meeoo tutubenga, "Hownnekoo soo numu yise mesoo namagwetzoi?" 27 Soo Te Pabe'e meeoo unakwe, "Soo numu gi puusoo namagwetzoi-wa'ne'yoo. Pana soo Te Naa suu'mu mu magwetzoikwu." 28 Soo Peter yise meeoo oo netamma, "Mooasoo numme no'oko hemma puu ne heegana ma'wugese u-no maneke." 29 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Tooe haga tooe, tu nobe ma'wukadu, tu nanumu noko hemma tu hee-gana tu doodooamu tu tubewabe, ka nuka nagena ewowsoo besa no'obatusoo nasootuhikwu, meno'o manakwana. Mu nasootuhikwuna gi moobegwagakwu." 31 Soo Te Pabe'e ka Jerusalem-witoo umu tu nakatzimodu sukwesoo nesumudoose umu-no yadooana meeoo mu netamma, "Tamme ka Jerusalem-wi

petugase, soo Te Naa yadooawabe o'nosoo nu-witu tubotugu oto nanemamakwu. Umu numu tutunehanedu nu-ma tzakadukwuse, ka mu tibo'o-matoo e tzamunase umu yise e batsakwu. 33 Umu tibo'o yise e kobitoo toohegonno e wupagetana, yise e batsakwu. Pana nu yise saa'a pahe tabe mease tuusootabuedooa," mee. 34 Pana mu oo nakatzimodu yise gi oo nakasopedakwatoo yise meeoo nana'unakwe, "Ha'yoo na'unnedu tamme gi nakasopedakwatoo?" 35 Ka Jericho tzage'e ka Jesus manekena sumu'yoo gi tubootabuedu nana oonow po-kumaba katuna ka mu numu natummatzi tuunguyakwe. 36 Esoo gi tubootabuedu nana ka mu ewow numu pukumi meadu meeoo tubenga, "Ha'oo haa'a namanewunu?" mee. 37 Mu numu yise meeoo oo netamma, "Soo Jesus yaa kemma." 38 Soo gi tubootabuedu yise meeoo ka Te Pabe'e netamma, "E Pabe'e e sootuhi." 39 Ewa'yoo mu numu oo-na'oonnakwitu yise oo nedayakwe. "Gi unnepana," mee oo netammayakwe. Pana soo gi tubootabuedu yise pabasoo ka Te Pabe'e yadooadyakwe, "U E Pabe'e, u sakwa e sootuhi." 40 Soo Te Pabe'e yise yoo'ipetu ka mu numu ka gi tubootabuedu tsaka tuungu. Soo Te Pabe'e ka pu-baa ka gi tubooetabooedu natzaka petuse meeoo oo tubenga, 41 "Hownnekoo natummatzi u sookwina?" mee. Soo gi tubootabuedu yise meeoo oo netamma, "Nu gi tubootabuena yaatu soopoonne." 42 Soo Te Pabe'e yise meeoo ka gi tubootabuedu netamma, "Mow u ka besa tunaka'oedyukuna, meno'o yise u yaatu poonnekwu." 43 Yabesoo yise soo gi tubootabuedu besa manise yaatu besa poonnena ka Te Pabe'e nakwi ka podo meadabekoo. Mu numu ka gi tubootabuedu nana namabesakuse oo poonnese yise ka Te Pabe'e nesookwugi.

19:1 Soo Te Pabe'e ka Jericho mee naneadu-too meana. 2 Sumu'yoo nana besa manepunnedu Zacchaeus mee naneadu ka tumasumudoope nemadunagadu oonow. 3 Ka Te Pabe'e soopoonne pana gi oo poonne. Nagutza ewatseoo mu numu ka meetze'e oo wunu. 4 Ka sunngabe-ma tuboyahoo ka Te Pabe'e tu kumi meakwuse. 5 Soo Te Pabe'e ka sunngabe-toohakwi meana anguse ka Zacchaeus poonnese mee oo netamma, "Yabeupu wueke nu u-baa'yookwu yaa tabeno." 6 Zacchaeus besa soonammese wuekese ka Te Pabe'e tu nobe-kwitoo bika. 7 Mu numu ka

Te Pabe'e nesootzemakooha mee oo netamma, "Soo Jesus ka tuma'emukwadu-baa'yookwu." 8 Soo Zacchaeus ka Te Pabe'e mee netamma, "Nu naamookwitu ka e hee-ga-matu mu tutuha manedu numu namadeakwu. Nu ka mu numu e tutuhana watsu oo-koobakwi nu oo makodyukudooa." 9 Soo Te Pabe'e yise meeoo, "Yaa tabeno-manakwana u ka u dooamu-no namagwetzoikwu. Yaa tabeno u Te Naa tooa manekwu. 10 Nu yaa teepu-koobatoo nataya tuma'emukwadu magwetzoikwuse." 11 Mu numu ka Te Pabe'e nakapunnena, "Soo Te Pabe'e mooasoo ka Jerusalem tzage'e oosoo ka o petugase soo Te Naa mu numu-kooba katuna mu moohekwudu ka Te Pabe'e mayugwekwu," mee mu numu sokwamapunne. Soo Te Pabe'e mu sokwamana sopedakwadoo yise mee mu netamma, "O'no umu oo nakasopedakwadookwu gi meno'osoo namanikwudu nu saa'a numu moohekwudu." 12 Soo Te Pabe'e meeoo mu natugwe'nga, "Soo sumu'yoo nana ka numu-kooba katudu nanumu ka mu numu-kooba pumme tu neyugwese oosoo ka umu sumumano (10) pumme tummatzidu mee netamma, 'Nu nanasusu'muhoo oa tupe mu hemegakwu. Mu saa'a mu ma'ewadooa. Nu kwinga'a meakwu ka no'oko tamme-kooba katudu-matoo oosoo mu-kooba katudu e nemayugwekwu. Nu yise nanemamakwutooase yise saa'a yowsoo kodyu petukwu, mu ka oa tupe ma'ewase saa'a nu-matoosoo oo makodyukudooa.' 14 Soo numu-kooba katudu yise mea susumudu mu numu otuoo ka nana gi petzabena sumuoo numu taya ka no'oko numu-kooba katudu-matoo mee oo tunetammakute, 'Gi ookow nana ka numme-kooba katukwudu nemayugwepana, numme gi oo petzape.' 15 Pana oosoo numu-kooba katudu naneyugwese yise punowsoo kodyukakwu. Ka petugase, ka umu pumme tummatzidu nabatoo bi. 'Howgena umu e tuma'ewaku?' mee soonammena. 16 Soo mooe'ugasoo oa tupe nageadu oo-baa petuse 17 mee oo netamma, 'U sumuoo oa tupe e gea nu oo ma'ewase meno'o yise nu sumumano (10) u makodyukukwu.' Soo numu-kooba katudu yise mee oo netamma, 'U tubetse besa manepu-ga'yoo. U besa e tumatugukupu ka sumuoosoo ume e gease. Meno'o yise nu besa u sootunagakwu, nu sumumano (10) nanakumma'akoosoo numu-kooba u nemadabuekwu.' 18 Soo penakwatu oo-baa petuse, punno'o meeoo, 'U sumuoosoo oa tupe e gease, nu yise

punno'o oo ma'ewase meno'o mangeoo oa tupe nu u makodyukudooa.' 19 Soo numu-kooba katudu meeoo oo netamma, 'U punno'o besa manepuga'yoo u manegeoo nanakumma'akoosoo numu-kooba nemadabuekwu.' 20 Kumma'yoosoo yise oo-baa petuhoose, mee oo netamma, 'Yaa soo oa tupe nuka u geapu nu a makodyukukwusoo. Nu wanapu-naga a watzetugu. 21 Nu oo watzetugu ka u-ma suina, u nenadu'ya. U ooosapa numu-makoo tusoogwipunnedu.' 22 Soo numu-kooba katudu yise meeoo oo netamma, 'Nu ka nenaduyana ooosapa numu-makoo tusoogwipunnedu, u sakwa uga ka ume e geana tooe how tooe sootunagase uga punno'o oo ma'ewa.' 24 Soo numu-kooba katudu yise ka mu numu oo konnodu mee netamma, 'Ka oa tupe oo-makoo gwuuse ka nana sumumanoko (10) e makodyukudooadu saa'a gea.' 25 Mu numu yise meeoo netamma, 'Mooasoo oosoo besa manepunne ewow oa tupe-ga'yoo. Ha'oo yise u oo-koobakwisoo oo tugeakwu?' 26 Pana soo numu-kooba katudu mu nanekwegea, 'Soo numu ka pumme tu tugeana besa matuguna, oosoo ewasoo nageakwu. Soo numu yise ka gi toge tumatuguwunudu gi besa oo tzasooana umu-makoo nahanekwu. 27 Meno'o yise ka umu nuka wohonedu ka numu-kooba e katukwu-kwi gi e petzabedu yaatoo masumudoose yaa e poonnena'yoo kadoo mu mayugwe.' "28 Soo Te Pabe'e ka meeoo unnemakwuse ka umu pumme nakatzimodu-no Jerusalem-kwitoo mea'a. 29 Bethpage noko Bethany mee nananeadu-kumi meana ka po'woadu Olive mee naneadu tzage'e petuga. O'no yise soo Te Pabe'e waahoo pumme nakatzimodu-matu taya, meeoo mu netammana, 30 "Ka Bethpage-witoo memeakwate. Onoko mu sumuoo tzagaze gisoo namadusoo'yookudu mayukwu, oo tsadopase nu-matoo oo wetzakake. 31 Ka numu mumme tubenga, 'How mannena mu oo tzadoopa?' mee mu nekwegea, 'Ne Pabe'e oo soogwa'e.' "32 Mu waha'yoo naana yise memease pumme tu tuukwe-kwa'nesoo oo mayu petuga. 33 Ka tzagaze mu tzadoopawunu, mu numu mu tubenga, "How manena mu a tzadoopa?" 34 Umu yise mu nekwegea, "Soo Ne Pabe'e a nekwa'e." O'no mu numu yise gi hayoo mu netamma. 35 Mu waha'yoo naana yise ka tzagaze ka Te Pabe'e-baatoo tzakakase, wega oo-kooba hanese, soo Te Pabe'e ka mu wega-kooba katuno'o. 36 Ewa'yoo numu wega ka po-kooba wupatzeta. 37

Oosoo yise ka tuupetukana ka po'woadu Olive petakwana mea mu Te Pabe'e nakatzimodu yise papaba apegeana oo nesookwuga'e ka oo manena poonnena. 38 Umu papaba apegeana, "U yow, Ne Tubetse Pabe'e ne magwetzoidu." 39 Ewa'yoo mu Pharisee-matu yise meeow ka Te Pabe'e netamma, "Mu ume nakatzimodu nesagwiku." 40 Soo Te Pabe'e yise mu nekwegea, "Ka umuoo gi unakwe, kukumma'yoosoo e nesookwugikwu." 41 Ka Jerusalem mee naneadu tzage'e soo Te Pabe'e manegana ka Jerusalem poonnese mu numu tutuha soonammeguna mu yagakute 42 mee unakwe, "Tooe meno'o pana mu sakwa oo soopedakwadoo, ka mumme e soomagwetzoikwuse pana mu gi e nakaheesoobedya. 43 Saa'a umu mu wokwohomu mu na'oonakwi mani petuse mu takone petukwu, mu gi hownnekoo oo namatzatsebooe-wa'ne'yoo. Umu paa'a teepu tapo'wogese ka mu tupe koodeadoo-koobakwi mu-baa tsonooahookwu. 44 Umu mu numu kadoo'oo ma'ese mu nobe wunabetahookwu ka yow Jerusalem-witu. Gi sumu'yoo sapa natapo'wogedu tupe namayukwu. Sukwe puuwapudooahookwu. Soo Te Naa meno'osoo mu mabetseana mu magwetzoikwu mee tooe soonammepana mu gi ka Te Naa nakaheesoobedya." 45 Soo Te Pabe'e yise ka hemma-ma tumudu-matoo meahoo. Soo Te Pabe'e ka mu numu oe'yoona hemma-ma tumudu tayapebu'ahoo oosoo ka mu manena gi toge'yookuna. Ka mu tayana soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Soo Te Naa ka umu o'nosoo tu yadooawabe ekow po tugupu, 'Soo e nobe pukwi'yoona no'obatusoo numu nanesootuhikwu.' Mu ka e nobe-kwi'yoo gi besa manakwe ka mi'yoona nanatuduhana." 47 Nonotsa tabeno soo Te Pabe'e mu numu tunedyooe ka nanesootuhipe-kwi'yoona. Mu Jew numu tutunehanewabe ka Te Pabe'e batsakwu mee unnena oo hoawi pana gi hownnekoo oo batsa-wa'ne'yoo ka mu numu ewa oo na'oonnakwi mamanepunne numu yise mu Jew numu tutunehanewabe tu'eapunnena o'no umu gi hownnekoo how Te Pabe'e yugwe.

20:1 Sumu ka Te Pabe'e mu numu tunedyooedyakwe ka Pabow Nanesootuhi Nobe-kobena'yoona umu Jew numu tutunehanedu-nagatu oo-baa petuse, 2 mee oo tubenga. "Haga meeoo u netammana u ka Pabow

Nanesootuhi Nobe-kwi u tooe namabedakwabawunu?" Soo Te Pabe'e yise punno'o mee mu nanekwegea, "Nu punno'o ka John-witu mu tubengakwu. 3 Mu ka e nanekwegease nu punno'o ka nuga pooha-witu mu tuukwekwu. 4 Haga ka John meeoo netammana oosoo numu baa-wi matzaka soo Te Naa pute oosoo puusoo oo sukwe manakwe?" 5 Umu yise puusoo mee nananetamma, "Tamme ka meeoo oo nanekwegease, 'Soo Te Naa ka John mu numu baa-wi matzaka tuungu,' meeoo oo netamma. Esoo meeoo te netammakwu, 'How yise mu ka John gi naka'oedyukute?' Tamme meeoo ka Jesus netammase, puusoo oo manakwe, mu ewow numu punno'o te kusedyakwu umu ka oo naka'oedyukuna soo John Te Naa yadooawabe." 7 Umu yise mee ka Te Pabe'e nanekwegea, "Numme gi oo sopedakwatoo." 8 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Nu punno'o gi hemma mu tuukwe-wa'ne'yoo." 9 Soo Te Pabe'e Jesus yise mu numu meeoo natugwenga, "Sumu'yoo nana tumasu'ana yise mu numu ooka mabetsea tuunguse, yise mea. 10 Ka oo kwasuse, soo tumasuadu ka sumuoo tu tummatziwabe umu-matu taya. Oo naamookwitu a tupooe oo hane tuunguna. Mu numu yise ka pumatoo natayadu petugase oo wupagetahoose gi a tupooe-matu oo hanekupana oo tayakwunihoo. 11 Soo tumasuadu yise tuwazoo kumma'akoosoo pumme tummatzi oetusoo taya. Mu numu yise tubetse suda manena oo wupagetana punowsoo oo ta'ya gi hemma oo geapana. 12 O'no yise soo tumasuadu ka kumma'akoosoo tuwazoo taya, ookow yise manayahoose punowsoo taya. 13 Soo tumasuadu yise meeoo tusooyugwe, 'Howga yise nu manekwu? Nu ka e besaa tooa tayakwu. Umu sakwa sumuna ookow e besaa tooa naka'oedyuku.' 14 Pana mu numu ka oo poonnese meeoo nana'unakwe, 'Yow esoo ka tumasuadu besaa dooa. Tamme a batsowse, ka oo tubewabe manekwu,' mee unnena. 15 Umu yise ka tumasuape-wikoo oo matzatsepoogese oo batsa. 16 Soo tumusuadu ka oo nakahoose ka tu tooa'a nabatsahoose unu suta'a, oosoo yise mu tumahese mu goe. O'no yise oosoo tumasuape hee-ga'yoo kumma'akoosoo numu hane tuungukwu." Mu numu ka Te Pabe'e nakapunne oo unnena nakasopedakwadoose mee unne, "Suda hayoo." 17 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Ka o'nosoo Te Naa nayadooawabe mee'e nu-kwitu botugupu-ga'yoo, 'Mu tupe

nobe-toodu puu ka sumuoo tupe moodyise. Soo mu tumoodyina tookwa gi pumme wuni-wa'ne'yoo o ka nobe madipunnedu.' Nu yaahoo oosoo nanetammadu tupe Te Naa nobe madipunnedu. 18 Nu yow tupe-kwa'ne'yoo. O'no mu gi nuka naka'oedyukudu kadoo namayugwekoo. Ka numu nanemadabuekwu-kwi oo manepetuse umu gi e nakaheesoobedyadu kadoo namayugwekwu." 19 Mu Jew numu tutunehanedu ka Te Pabe'e umu pukwitu netammana nakasopedakwatoona oo wutumahookwu mee unnegonno pana mu ewahoo Jew numu-ma sui. 20 Umu tutunehanedu-matu ka Te Pabe'e oo-matoo taya mu tutubenga tuunguna ka Te Pabe'e nehoawipunnena oo tunedyooepu-kwitu oo hooawipunne yise ka wakwawa'a numu moohedu-tamme oo tzamunahookwu. 21 Umu oo-matoo natayadu yise mee oo netamma, "Numme kaaheno numu u tunedyooena sopedakwatoo. U ooosapa Te Naa kaaheno unnepu numu tuukweno'o. U gi numu tuutzeadu, mu numu u-nakwana sumu'yoosoo. 22 U ka mu wakwawa'a-tamme mu teepu-kooba natunekwiyi-kwitu ha'yoo sooyugwe'e?" 23 Soo Te Pabe'e ka pumme mu nanekwegeakwu-kwitoo pumme mu hoawipunnena sopedakwadoona, mee mu netamma, 24 "Mu tumanagana e tzapoonneku." Umu yise sumuoo oo tzapoonnekute. "Haga namanagana ma-ma?" mee'e mu tubenga. Umu yise meeoo oo nanekwegea, "Ka mu Tibo-kooba katudu namanagana ma-ma." 25 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Tamme sakwa mu Tibo'o numu pabe'e geasoo umuoo nanumu tumadabuena. Tamme puu Te Naa tumadabuena Te Naa yise te hee-ga'yoo." 26 Umu tutunehanedu-matu natayadu gi ha'yoo unni-kwa'ne'yoo ka ewow numu ka pumme nakapunne. 27 Mu Jew numu nananesootuhidu Sadducee mee nananeadu oo naka'oedyukute soo numu gi hownnekoosoo ka ya'eyina soo oo moogooa ka Te Naa-baatoo me'a, gi too gwetzoi-wa'ne'yoo mee oo sooyugwedu. Susumudu umu-matu ka Te Pabe'e-baa petuse nanatugwe'nga. 28 Mee yise umu oo netamma, "Ka o'nosoo soo Te Naa yadooawabe Moses mee naneadu mee tunetammapu, 'Soo nana ka ya'ese soo oo wannga'a sakwa ka oo nodukwa nodukwadoose ka tu Pabe'e dooamu-dookukwu.' 29 Umu natakwatsukwu'yoo (7) nanakwannga'amu-witu. Soo mu pabe'e nodukwadoose, gisoo dooamu-gana ya'e. 30 Umu oo wanga'amu

nanasu'mu nanapenakwa ookowsoo nodukwadoose sapa punno'o gisoo oo-makoo dooamu-doona tuipetuga. 32 Saa'a soo mogo'ne punno'o ya'e. 33 U meeoo unnena, 'Soo numu tu ya'ekwikoo natzadyodase,' ka ume unne-kwa'ne mane haga yise umu-matu ka mogo'ne nodukwa-gakwu, umu ka no'yoona oo nodukwa-gapana?" 34 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Mu numu meno'o ka yaa teepu-kooba mommodu ooosapa nananodukwadooyikwu. 35 Soo numu ka tuise namayodase gi nananodukwamu-gakwu, umu ka umu Te Naa tutummatziwabe, mu toha kakasa-ga-kwa'ne'yookwu. 36 Umuoo Te Naa besa dooamu ka oo tummatzidu mu toha kakasa-ga-kwa'ne'yoo umuoo ooosapa gwetzoibu nasootuhipu. 37 Tubetse togesapa soo Te Naa numu tu tui-kwikoo mayodakwu soo Moses pana meeoo te netamma ka numu tu tui-kwikoo namayodase. O'nosoo soo Moses ka niwunudu sawabe-kobena wunupunnena soo Te Naa mee oo netamma, 'Nu yow mu Naa. Umu u nanamooatupu mee nananeadu Abraham, Isaac yise Jacob nu-matoo togesoo nanesootuhi.' Mu Abraham, Isaac-no Jacob tookwa togesoo gwetzoimo'o umu ka Te Naa-matoo togesoo nanesootuhimona tooe o'nosoo tuipupana. 38 Soo Te Naa no'oko mu numu moogooa gi watzekute." 39 Susumudu mu nanesootuhibu numu tunedyooedu-matu o konnopunnena ka Te Pabe'e mee netamma, "U besakoo mu tuukwe'e." 40 Umu yise gi hemmasoo oo tubenga-wa'ne mane. 41 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Umu nanesootuhibu numu tunedyooedu meeoo numu tunedyooe," soo Te Pabe'e yise ka David-ma'yoona suaketu. Hownnekoo yise soo David ka Te Pabe'e natubangakwu? 42 Tooe soo David puusoo ka tu hoobeadoo-kwi mee tubotugupana, 'Soo Te Naa ka Te Pabe'e mee netammapu, "U sakwa ooosapa e tumadinakwa katu, 43 ka umu ume wohonedu e matzooekuno'otoo tooe." ' 44 Nu ka David kobenatusoo, soo

Te Naa ka yaa teepu-koobatoo e taya. Nu ka David-ma'yoona kemmadu, ooone'yoona soo David, 'E Pabe'e,' natubanga," mee'e soo Te Pabe'e. 45 Soo Te Pabe'e ka umu pumme nakatizmodu mee mu netammadyakwe ewa'yoo mu numu oo nakapunne, 46 "Mu sakwa gi mu Jew numu nanesootuhibu numu tunedyooedu-kwa'ne manepana. Umu puu besa-kwi tu

namasooa-ma nasootza'mepunne numu pumme besa neyugwena petukudu. Umuoo ka tu na'ewa tuka numu-koobatu naneyugwena soobedyadu punno'o, o'no mu numu besa mu sooyugwekwu mee'e nasooyugwedu. 47 Nanesootuha'e mee naneyugwe pana ka mu pepeawabe nobe umu-makoo tuduha tuwazoo. Umuoo tuma'emukwana umu-matoosoo kodyukwu ka suda mu tumatugu-kwi."

21:1 Soo Te Pabe'e ka umu ewow unu nanenagadu hee-gakoo numu tubebuamena mu poonnepunne. 2 Sumu'yoo tutuha manedu peawabe tu penebetu oe tuoonahoo. 3 Soo Te Pabe'e yise ka pumme nakatzimodu meeoo netamma, "Yow esoo besow mogo'ne. Esoo tu penebetu oe tuoo'na. 4 Yise mu naana gi ewa oe tuoonana, ka a namasumutoo-kwi tooe ewa hee-gapana. Esoo mogo'ne tu penebetu oe tuoo'na. Gi haa'nokoo oe tuoo'na," mee soo Te Pabe'e. 5 Susumudu mu Te Pabe'e nakatzimodu yise ka nanesootuhi nobe-kwitu, ka mu nanenagadu besow tupe namadabuena oo poonnena oo nesookwuga'e. Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, 6 "Esoo yow meno'o mu poonnena esoo besa tabuadu yaanona nobe te wokwohomu saa'a no'oko a wudyoomedakwunidooa." 7 Mu Te Pabe'e nakatzimodu yise meeoo oo tubenga, "Hannano yise oo mani petukwu how saa'a numme oo sopedakwadoo tabuakwu?" 8 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu nanekwegea, "Gi kumma'akoosoo numu mumme nemooaga oo naka'oedyukupana. Ewa'yoosoo numu mee mu netammakwu, 'Nu yow mu Pabe'e,' mee mu nemooagana gi umu-ma naka'emukwapana. 9 Mu tuwazoo ka tu nana'akwe-kwitu nakakwu, tooetoo nana'akwekwu pana gi oo-ma nakasuipana. Tooe yoo sumuna mooe namanekekwu sapa pana gisoo soo yaatu teepu atasoo e yugwekwuna oe manakwe. 10 Tooe hanotu tooe saa'a soo te teepu suyugadooa. Ewa-baatu numu kukumma'yoosoo nanagoena, 11 tukapu natugena natseagoena soo teepu yise yutsungayikwu. Tooe hemma tooe mu koomeba-nagakoo poonnekwu." 12 Soo Te Pabe'e yise meeoo tuwazoo mu netamma, "Gisoo hemma 'yoo manakwe umu gi nananesootuhidu gi mu petzabena mu-ma tzakaduse mu wupagetana mu wutumetakwu. O'no yise mu numu-kooba katudukobena'yoona mu nanehanekwu nu-koobatoo. 13 O'no sakwa yise mu

nukwitu mu tuukwe. 14 Ka pumme mu nehanekwuse nakwutumase saa'a mu unnekwu-kwitu gi soohanepana. 15 Nu saa'a ka mu nanehane nuusoo mu unnekwuna mu nemadabuekudooa, o'no saa'a soo mumme tumoo'oodu gi hanotu ha'yoo unnetooa. 16 Ewa'yoo mu numu gi e petzabedooa u nananumudooe suda u matugudooa yise mu goedooa saa'a. Tooe umu gi e soo'oedyukudu gi mumme numu petzabekwuse sapa, mu e naka'oedyukudu gi e ma'wukadu, nu mu magwetzoikwu. 20 Mu ka te wokwohomu ka Jerusalem-na'oonnakwi manise mu poonnena mu oo sopedakwadookwu, pudusoo mu wokwohomu ka Jerusalem kadoo'oo ma'ekwuse. 21 Mu numu Jerusalem-witu sakwa ka giba-matoo namamea'a umu oo tzage-kwitu sakwa punno'o mu-nosoo, gi sakwa haga Jerusalem-witoo namameapana. 22 Soo Te Naa ka o'nosoo ka mumme too'e nemanana'wipu mu-matu gi oo nakahoyase meno'o yise mu-koobadooe. 23 Mu momoko'ne kokoheadu yise mu nunupetzekudu tutuha namanatzayakwe ka numu tuyagoese. 24 Susumudu numu nagoehookwu, susumudu punno'o ona tooe hano tooe kwinga'atoo nawetzakakwunihookwu. Tubetse wuna'metoo mu wakwawa'a ka Jerusalem-wi nonobe-gakwu. Saa'a ka Te Naa tunetammana namamakwuse, soo Te Naa ka mu Jew numu punowsoo Jerusalem-witoo nemakodyukukwu. 25 Togesapa soo Te Naa ka yaatu tamme-koobatu atasoo yugwekwu. Ka tubetse baa unu bayutsungadyakwe mu numu oo-ma nakasui. 26 Mu numu tubetse suikwu ka gi oo sopedakwadoona ka hemma yoo manakwe. 27 Mu e naka'oedyukudu saa'a gi nasootookepana ka yoo hemma manekwu, nu mu magwetzoikwu. Ka yaa teepu-koobatoo mu numu e poonnekwu ka e pooha patakwetseana tubongo ka koommeba naga-kwi e wuegena." 29 Soo Te Pabe'e yise ka umu pumme nakatzimodu mee netamma, "Ka sunngabe pooedooagese mu puu oo sopedakwadoo ka pudusoo tatza manepetukwu. 31 Ooonekoosoo mu ka yoo hemma suda manegena poonnekwu, mu oo soo'oedyukukwu pudusoo kodyu petukwuna. 32 Mu numu meno'o yaa teepu-koobatu gisoo tuina ka Jerusalem kadoo nuugwekwuna poonnekwu. 33 Esoo nuga unnepu besa na'unnedu gi hee atasoo a yugwe-wa'ne'yoo. 34 Mu gi tunaka'oedyukudu yaa teepu-koobatu gi ka e kodyu petukwuna sooma'yu. Ka tu

manegonnona suu'mu sooma'yuna suda oo sokwamakute ka tooe how tooe manena. Nu gi nuka mu soogwino'o umu-baa petukwu. Mu sakwa nuka naka'oedyukudu gi hemma tu hee-gakwitu soohanekupana, gi suda oo sokwamakupana. Mu mooasoo namamakwupunne. 36 Tamme sakwa yise Te Naa-matoo nanesootuhi oosoo ka suda ka mu gi naka'oedyukudu-tamme kemmadu-makoo te magwetzoikwu. O'no yise e petuse mu e dooamu nasootuhikwu." 37 Soo Te Pabe'e ka tuutsekoo po'woadu Olive mee naneadu-ma tooa'e. Nonotsa tabeno ka nanesootuhi nobe-kumabatoo meayina ka mu numu Te Naa besa unnepu tunedyooebodotu. 38 Nonotsa awamooa mu numu awamooasoo sumuhooyakwe ka oo nakabodona.

22:1 Mooa dyongona oetu, o'nosoo te manena te natzamawukwuna soomayuna, yise ewa tuka, Gi Namayuadu Tukaba tukakwu. 2 Mu Jew numu tutunehanedu ka Te Pabe'e watze batsakwu mee'e sokwama pana ka mu numu-ma suipunne. 3 Ka sumuoo Te Pabe'e nakatzimodu-matu, Judas mee naneadu soo suta'yoo ookow ma'emukwa. 4 Soo suta'yoo ka mu tutunehanedu-matoo ka Judas taya mu tuukwe tuunguna oosoo mu tzapoonnekukwu ka Te Pabe'e pukwi'yoona, o'no mu oo watze tzakadukwu. 5 Mu Jew numu tutunehanedu besa sokwamana, "Numme u tumanagakukwu," mee'e ka Judas netamma. 6 Soo Judas, "Nu ka Te Pabe'e-matoo mu bikakwu, gi numu poonnena," mee tusooyugwe. 7 Yaa tabenoo numme ka seepu tooa'a batsakwu, ka gi namayuadu tukaba noko ne ewa tuka-kwi manepetu. 8 Soo Te Pabe'e yise ka Peter noko John meeoo netamma, "Mu sakwa mooe memeakwatese ka te nanesootuhi yongo tukakwuna mabetsabega." 9 Umu yise meeoo tubenga, "Hano'yoo yise numme tugoomahanegakwu?" 10 Soo Te Pabe'e yise mee mu nanekwegea, "Ka Jerusalem-wi mu pepetugase mu sumuoo nana bano'osa tu tsoabu-kooba tokwuhudu wegeakwu. Mu saa'a ookow nagekadooa. Ka nobe-kwi oo egeakase oo-nosoo saa'a tzoonooahoo kwatese 11 ka nana oo nobe-gakoo mee saa'a netamma, 'Soo Te Pabe'e umu pumme nakatzimodu-no yaa u-baa'yoona nanesootuhi yongo tukakwu.' 12 Esoo nana nobe-ga'yoo yise mu tzapoonnekukwu ka pa'atu nobe-kwi'yoona ka

tukapu mu yongo tukakwuna mu saadooa." 13 Umu yise mooe memeow tu tukakwuna mahaneookwuse. 14 Ka tu yongose, soo Te Pabe'e ka umu nakatzimodu-no tukana 15 mee mu netamma, "Nu tubetse unu mu-no e nanesootuhi yongo tukakwuna petzape gisoo nabatzana. 16 Esoo te nanesootuhi yongo tukana ka numu-koobatu e nabatsakwuna oo wahadu ka seepu dooa nabatsa-kwa'ne. Yow nakwitu umu nanesootuhi tukakwuna e nabatsana-kobena." 17 Soo Te Pabe'e yise ka tseda gwuu'hoose atsa baa oekoo oo-koobatoo nanesootuhihoose umu pumme nakatzimodu mee netamma, "No'yoona sakwa mu ma-matu hebe. 18 Nu mu tuukwe'e nu ekow atsa baa ka yaa teepu-koobatu tubetse gi hebekwusoo, saa'a Te Naa ka te teepu mapudutupudoose o'no yise nu tubetse pudutupusoo hebekwu." 19 Soo Te Pabe'e ka tukaba gwuu'hoose ka Te Naa-matoo nanesootuhihoose oo tzabokase yise mee mu netamma, "Yoonnekoo soo e tookoo mu-koobatoo natzabokakwu eka tukaba-wa'ne. E soomayu saa'a ka a tukana." 20 Ka mu tukamakwuse ooosoo ka tseda-witu yukwe soo Te Pabe'e meeoo unnena, "Nu sakwa mu-koobatoo nabatsa. Soo atsa baa e puupe-wa'ne'yoosoo. 21 Soo sumu'yoo numu ka umu nuka batsakwadu-tamme e tzamunahookwudu tamme-baa tuka. 22 Mooasoo soo Te Naa meeoo tunetamma, nu ooonnekoo nabatsakwu. Pana saa'a oosoo umu wohomu nu-matoo bikepu tuma'emukwana oo-matoosoo kodyukwu." 23 Umu oo nakatzimodu yise mee nanatubenga, "Hanotugina tamme-matu yoo manekwu?" 24 Umu Te Pabe'e nakatzimodu puusoo nanano nananepetukute. "Ka puusoo nana su'summe ka Te Pabe'e nakwasoo manepunnekwu," mee'e nanatusooyugwena. 25 Soo Te Pabe'e ka mu nakana yise mee mu netamma, "Gi mu wakwawa'a numu-kooba katudu-kwa'ne, paba nasooyugwepana. Soo sumu'yoo mu-nagatu mooe natatsungadu sakwa mu tummatzi. Gi paba nananeyugwepana mu numu tummatzi, tooe nu mu Pabe'e pana nu ooosapa mu-kwitu poohigena. Mu sakwa e manena tuusoodyahana nu-kwa'nesoo. Soo sumu'yoo mu-nagatu mu mooe tatsungadu sakwa mu tummatzi. Mu ka numu tummatzidu gi heesoobedya. Pana nu mu Pabe'e, yise mu tummatza'e, mu sakwa nanatummatzi punno'o. 28 Mu nu-no tukakwu ka saa'a Te Naa-baa mu petukase. Mu yise nu-nosoo ka mu Jew numu nemadabuekwu mu ka

ooosapa e naka'oedyukuna tooe mu numu nuka wohone sapa. 31 E besa pua'a Simon Peter, soo suta'yoo mu tapokakwu te manena gi petzabena. 32 Pana nu u nanesootuhikute u sakwa gi e naka'oedyukumakwupana. Ka u unnekwuna saa'a nemakodyuse u sakwa umu ta pupua'amu besa mu nanesootuhi meakwuna mu nemayugwekwu." 33 Soo Simon Peter yise mee ka Te Pabe'e netamma, "Nu ooosapa u-no'yookwu tooe taka mu wutuma tooetoo taka mu goekwuse sapa." 34 Soo Te Pabe'e yise ka Simon Peter meeoo netamma, "Awamooasoo gisoo ka tsekuna kwu'a yaka, u saa'a pahe mu numu mee netammapunnedooa, 'Nu maka Jesus gi sopedakwatoo.' 35 "Soo Te Pabe'e yise ka umu pumme nakatzimodu meeoo tubenga, "Nu ka o'nosoo ka besa e unnepu mu numu mu tuukwe tuunguna ka mu tayase tooe gi mu hee-gakoo sapa, gi tuwow mu mago'o-gana, gi tuwazoo kumma'akoosoo mu moko-ga'yoo sapa. Mu puu uga hemma tuuke haa'a?" Umu mee oo nanekwegea, "Numme u unne-kwa'nesoo gi hemma tuuke." 36 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Ka yaa manakwana ka mease ka mu hemma mago'o noko hanega ka ooone-gana. Mu ka gi segesa-gana ka mu wegabedo tutsanabedu. 37 Soo nu-kwitu nanemamakwudu nabotugudu oo-toogoo manipetukwu. Mee oosoo na'unakwe, 'Nu ka mu nanasuda tumatugudukwa'nesoo namatugukwu.' "38 Umu oo nakatzimodu mee oo netamma, "Mooasoo numme waahoo segesa-ga'yoo." "Gi nu mownnekoo segesa netamma," mee'e soo Te Pabe'e mu netamma. 39 Soo Te Pabe'e yise ka umu pumme nakatzimodu-no ka nobe-kwi'yoona mea'ase ka po'woadu Olive mee naneadu-matoo petuga, oosoo ka uga ooosapa maneyina. 40 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Mu sakwa nanesootuhi. O'no mu ka sutakoo mumme nemooaka mu gi oo-ma nakatzabedooa." 41 Soo Te Pabe'e yise gi haa'no umu kwinga'atoo mease meatzedose mee nanesootuha'e, 42 "E Naa, soo tubetse suda nuka tu yugwekwuna nu-tamme kemmana nu gi oo nasoomanekena. Ka ume nuka tunetammapu nu oo mayohokwu." 43 O'no yise sumu'yoo soo Te Naa tummatziwabe soo toha kasa-ga'yoo oo-baa tabua petuse ka Te Pabe'e besakoosoo sootuhidooa. 44 Togesoo ka pumme tu yugwekwuna oo soonammetugupunne soo oo nanekoonana ka teepu-koobatoo puupe

pasawedu-kwa'ne manewunu. 45 Soo Te Pabe'e ka nanesootuhimakwuse yotsese ka umu pumme nakatzimodu-baa petuhooga ka suda sokwamana mu utua'e mu mayu petuse, 46 mee mu netamma, "Mu sakwa gi utu'ipana. Yosuhoose nanesootuhigonno, o'no mu ka Sutakoo mumme nemooaga mu gi oo-ma nakatzabe-wa'ne'yoo." 47 Ka Te Pabe'e togesoo yadooawunu soo nana Judas mee naneadu mu tukwutumadu-no ewow numu oo-baa moohe petu. Oosoo ka Te Pabe'e-baa petuse oo mitzadya'me. O'no umu oo sopedakwatoohoo. 48 Pana soo Te Pabe'e yise meeoo o netamma, "Judas how u suda e matugukwuse sapa e mitzadya'me?" 49 Mu Te Pabe'e-no tunakatzimodu ka tukwutumadu poonnese meeoo ka Te Pabe'e tubenga, "Tamme haa'a umu-no nagoekwu?" 50 Sumu'yoo mu Te Pabe'e nakatzimodu yise sumuoo mu Jew pabe'e tummatziwabe naka tseka'akwunihoo. 51 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "Mow sapa." Ka meeoo oo netammase ka nana naka pukwikoo oo nakwuga'ahoo-kooba matuguse soo oo naka besa mani. 52 Soo Te Pabe'e yise ka mu Jew pabe'e tukwutumadu meeoo netamma, "Nu gi suda tumatugudu, gi naduyadu, gi tuduhadu tuwazoo. Gi sakwa mu koodoo'oo-ma e tumahepana, wobe-ma, tsegesa-ma tuwazoo. 53 Tooe mu ka e nanesootuhi nobe-kwikoo sapa gi nu-ma tzakadupu-ga'yoo. Muusoo too'e. Mooasoo soo tubope ebeoo nabotuku o'nosoo Te Naa tamme tuukwe-kwa'nesoo. 54 Mu tukwutumadu vise ka Te Pabe'e-ma tzakaduse oo bika ka mu Jew-numu tutunehanedu naa-matoo. Soo Peter kwinga'a mu-nakwi meadabe. 55 Ka mu numu yise ka tunehane nobe-kobenakoo pedahoose soo Peter yise ka mu numu-naga katu. 56 Sumu'yoo tseadumu yise ka Peter poonnese ka oo tsetsoogase yise meeoo unakwe, "Esoo nana ka Jesus-matu." 57 Pana soo Peter yise meeoo unakwe, "Nu gi ma-notu." 58 Ka mu numu togesoo aata'a, kumma'yoosoo numu ka Peter poonnese punno'o meeoosoo, "U punno'o umu-notu." Pana soo Peter yise meeoo ka nana netamma, "Nu gi." 59 Togesoo mu tuutooe kumma'yoosoo numu punno'o ka Peter meeoo netamma. "U tubetse yow ka Jesus nakatzimodu-matu. U Galilee-witu." 60 Soo Peter meeoo mu netamma, "Nu gi mu numu nemooaga, nu gi umu-notu." Togesoo ka Peter ookow nemayuyakwe soo tsekana kwu'a yagakooha. 61 Soo Te Pabe'e yise ka Peter poonnega'a. Soo Peter yise oo

soomayuhoo ka Te Pabe'e pumme netammapu. "Gisoo ka tsekana yaka pahe tooe u gi e nanenama'yoodooa." 62 Soo Peter pumme unnepu soomayuse yagakooha. 63 Mu tutukwutumadu ka Te Pabe'e nasootzamekuna oo pooe wutumase yise oo wupageta. 64 Yise meeoo oo tubenga, "U too'e no'okosoo gi hemma watzekudu, haga meno'o u wupageta?" 65 Mu ewa'yoo tutukwutumadu ha'yoo tooe oo netammana oo-ma'yoona naneko'e. 66 Ka tu tabuakese mu tutukwutumadu ka Te Pabe'e mu tunehanedu-koobenatoo hane petuga yise mu tutunehanedu meeoo oo tubenga. 67 "U haa'a yow soo nanetammadu Ne Pabe'e?" Soo Te Pabe'e mu nanekwegea, "Tooe mu mumme e tuukwe sapa gi mu e oedyuku-wa'ne'yoo. 69 Saa'a mu e poonnekwu Te Naa toogoopatu-kumaba e katu numme mu tunemadabuekukwu." 70 Mu tutunehanedu yise meeoo oo tubenga, "U haa'a Te Naa Tooa?" Te Pabe'e yise meeoo, "Aha, nu yow soo Te Naa Tooa'a." 71 "Oosoo ka meeoo naneyugwena puusoo gi toge-tamme kemmowgena," mee mu tutunehanedu nana'unakwe.

23:1 Mu numu tutunehanedu ka Te Pabe'e tzakunana ka tibo'o numu nehanedu Pilate mee naneadu-kobena oo bi petuga. 2 Umu ka Te Pabe'e nemooyugwena ka Pilate mee netamma, "Numme eka nana mayu esoo ewa ka mu numu suda neyugwe. Gi ka mu Roman numu-kooba katudu ka mu tumasumudooyina hemepana, mee mu netamma, 'Nu yow Mu Pabe'e ka mu Jew numu-kooba katukwudu,' mee unakwe." 3 Soo Pilate yise ka Te Pabe'e tubenga, "U haa'a mu Jew numu-kooba katukwudu?" Soo Te Pabe'e meeoo, "Aha, o umesoo unnena." 4 Soo Pilate yise ka mu Jew numu tutunehanedu no'oko meeoo netamma, "Nu ka ma-no yadooase, yise esoo ka oo manepunne e tuukwe mu unnena tubetse oo ata'yoosoo. Esoo nana gi suda manakwe." 5 Pana mu tutunehanedu ooosapa mee unnegonno, "Esoo ka mu numu suda neyugwewunu, mana ka teepu Galilee mee naneadu-toogoo suda tuneyugwedu." 6 Soo Pilate ka meeoo mu unnegonno mu nakase mee mu tubenga, "Oosoo haa'a Galilee-wi'yoona kemmapu?" 7 Umu mee oo nanekwegea, "Aha." Soo Galilee numu-kooba katudu Herod mee naneadu punno'o Jerusalem-wi. Soo Pilate yise ka Te Pabe'e ka Herod-matoo nemawuni. Soo Te Pabe'e yise ka Herod

pukwi'yoo-kwitoo tzakaka. 8 Soo Herod besa soonamme ka Te Pabe'e puu-baa natzaka petugase. "Soo Jesus sumuna umu besa tu tumadipu-matu e tzapoonnekukwu. Wuna'me nu oetu nakakena besa oo poonne soonamme," mee soo Herod soonammekatu. 9 Ewa ka Te Pabe'e tubenga pana soo Te Pabe'e gi oo nanekwegea. 10 Mu Jew numu tutunehanedu osoo konnopunnena no'obasoo nanasuda oo netammagonno. 11 Soo Herod yise ka umu tutukwutumadu-no ka Te Pabe'e suda matuguna oo-ma'yoona nanekoena oo nasootzamekugonno. Umu unu nanenagadu-kwi oo kwaseakute mu Jew numu-kooba katudu mee oo netammana yise ka Pilate-matoosoo oo taya. 12 Wuna'me mu ka Pilate-no Herod gi natoke'yookute pana ka yoo hemma manepetuse umu napua'ahoo. 13 Ka Te Pabe'e-baa punowse petugase soo Pilate ka mu Jew numu tutunehanedu nesumuhoo. 14 Yise mee mu netamma, "Mu ekow nana nu-baa bi petu. Esoo nana ka mu numu suda neyugwe gi ka numme-kooba katudu nakabetsea mu mee'e e tuukwena. Nu oetu soohanese masoo gi ka mu unnekwasoo manakwe. 15 Nu tuwazoo ka Herod-matoo a too'e taya. Soo Herod punno'o gi how a yugwe ka gi how a manakwe. 16 Masoo sakwa sukwe nuupageta yise natzama'wu mee nu mesoo unakwe." 17 No'yoona mu numu ewa unnegonno, "Ka Barabbas ne tzama'wukuse ka Jesus batsa." 19 Soo Barabbas nakwutuma oosoo ka mu wakwawa'a tamme-kooba aatadu wohonekese numu goese ooetoo nakwutumadu. Soo mu wakwawa'a tumatuguna ka tabeba oe maneyakwe sumuoo nakwutumadu natzama'wuyakwe mu numu oo netutzeayina. 20 Soo Pilate ka Te Pabe'e too'e netzama'wusoo pana 21 mu numu ewa unnegonno, "Oo tzakwenne, oo batsa." 22 Soo Pilate mee mu numu tubenga, "How manena mu ooka e batsa tuungu? Oosoo gi suda tumatugu. Nu oo wupagetase oo tzama'wukwu." 23 Pana mu numu papabatsesoo mee nana'unnegonno, "Oo batsa." Soo Pilate yise mu nakabetsea. 24 Soo Pilate yise ka mu tutukwutumadu ka Te Pabe'e batsa tuungu ka mu numu meeoo unakwe. 25 Soo Pilate yise ka Barabbas tzama'wu tooe mu wakwawa'a numu-kooba aatadu oo wohonekese numu oo goese sapa. 26 Sumu'yoo nana Simon mee naneadu ka Cyrene mee naneadu-wi'yoona kemmadu ka Jerusalem-witoo kemmadape. Mu tutukwutumadu Te Pabe'e tzemahudu

oo wegeagena. Oo-ma tzakaduse ka Te Pabe'e puma nataposakwuna oo tokwu tuungu ka Te Pabe'e-nakwisoo. 27 Ewa'yoo momoko'ne mu-nakwisoo punno'o meadape sakwina. 28 Soo Te Pabe'e umu-tamme nakwumunase ka mu momoko'ne mee netamma, "Mu sakwa gi nu-koobatoo sagwipana. Mu sakwa muusoo yise ka mu doodooamukoobatoo sakwi. 29 Pudusoo Jerusalem-witu suda namanekwu mu doodooamu-makoo suda namanatzayakwe mu yise mee unakwe, 'Mu numu gi doodooamu-ga'yoo tookwa besa namanatzi.' 30 Umu yise ka giba-matoo nanesootuhikoo mee unnena, 'U sakwa numme-koobatoo aanooakase mee wumabema.' "Pana soo giba gi oo manakwe. 31 Togesoo e gwetzoi sapa umu suda e yugwe tooe gi suda e manakwe sapa. Umu ka saa'a e batsase umu mumme numu Jerusalem-witu unu suda yugwekwu mu ka suda tumatuguse." 32 Mu waha'yoo tuduhadu punno'o ka Te Pabe'e-no natzakase nataposa. 33 Mu tutukwutumadu yise ka Numu Tzonoho mee naneadu-kwi petugase ka sunngabe nuummadabue-ma oo taposa wahoo tutuduhadu naana naamookwi. 34 Soo Te Pabe'e mee nanesootuhikooha, "E Naa u sakwa mu numu yaa manepunnedu ma'emukwana soomu'wa, umu gi oo nakasopedakwadoona yoo e yugwe." Mu tutukwutumadu yise ka oo kwasu natotsakwate. 35 Mu numu oona konnona Te Pabe'e tupoonnepunne mu Jew numu tutunehanedu oo-ma'yoona naneko'e. Mu Jew numu tutunehanedu ka Te Pabe'e mee netamma, "U puu kukumma'akoosoo magwetzoi mee unnepana meno'o sakwa yise u uusoo namagwetzoi u ka Te Pabe'e mee nane'yugwena." 36 Mu tutukwutumadu punno'o ka Te Pabe'e-ma'yoona naneko'ena. Umu yise ka suda kammadu baa suda manena ka Te Pabe'e too'e mapoonneku pana oosoo 37 yise gi oo hepe. Umu mee oo netamma, "U sakwa uusoo namagwetzoi, u ka pooha-gana mu Jew numu-kooba katudu mee naneyugwena." 38 Ka Te Pabe'e tzopa ka sunngabe-ma soo wobe nataposa mee oo-ma natubo'o, "Yow soo Jew numu-kooba katudu." 39 Sumu'yoo mu tutuduhadu-matu ka Te Pabe'e-kumaba nataposadu mee oo netamma, "U ne Pabe'e mee naneyugwepana gi hownnekoo te magwetzoa'e." 40 Soo sumu'yoo tutuhadu punno'o ka Te Pabe'e-ma'yoona sooiwunudu mee netamma, "Gi meeoo unnepana. U sakwa ka Te Naa-wi tunaka'oedyuku ta

punno'o nagoekwu. 41 Ta ka tuma'emukwase sakwa oe tumanaga pana esoo nana puu gi tuma'emukwa." 42 Oosoosoo tuduhadu yise ka Te Pabe'e mee netamma, "Ka u pooha-toohakwi kodyu petuse, saa'a e sootuhi." 43 Soo Te Pabe'e mee oo netamma, "U sakwa oo nakasopedakwatoo yaa tabeno soo Te Naa ta sootuhikwu ka pu-baa ta pepetugase." 44 Tabeno manakwana oona ka taba pahe-kwitoo oo katu-kwikoo tooe, no'oko teepukoobakwitu toganopunne. 45 Soo taba koomeba-ma natzadoboyahoo. Soo wunapu ka Te Naa pooha pukwi'yoona mu pooha maneyina naamootoo natzakwenedu pa'anakwana tubongo oo naamootoo natzagebu'ehoo. 46 Soo Te Pabe'e ka Te Naa mee nanetzakwiya'e, "E Naa meno'o u-matoo e moogooa meahookwu." Yise soo Te Pabe'e ya'ehoo. 47 Soo tueya'edu pabe'e ka a namanina poonnese mee unakwe, "Esoo nana tookwa togesapa besa'yoo." 48 Ewa'yoo numu ka Te Pabe'e ya'ehoose oo poonne suda sokwamana ka suda oo matuguse yise nobe-kwitoo kodyu mee nana'unnena, "Tamme suda manakwe, tamme tuma'emukwa." 49 Umu Te Pabe'e soobedyadu umu momoko'ne Galilee-wi'yoona ka Te Pabe'e-no kemmapu oona kwinga'yoona oo poonne ka suda oo nuugwe. 50 Sumu'yoo nana Joseph mee nane'a 51 Soo Joseph gi ka Jew numu tunehanedu nakabetzape ka Te Pabe'e mu nebatsa. Soo Joseph ka Te Naa tu nakabetseana sookwina. 52 Soo Joseph ka Pilate-baa petugase ka Te Pabe'e tookoo oo natuungu. 53 Soo Joseph ka oo tookoo hanehoose wunapu-wi oo mabutooe. Gisoo ka taba egea, ka tupe-naga natudotawaga gisoo numu pukwi nanomatuguna, ooweoo soo Joseph ka Te Pabe'e tookoo nanomatugu. 54 Esoo ka nanesootuhi tabeno-kobenasoo namanena. 55 Umu momoko'ne ka Te Pabe'e-no Galilee-wi'yoona kemma'adu ka Joseph nagegase ka Te Pabe'e nanomatuguna poonne. 56 Umu nobe-kwitoo kodyukase nakwana'a matabue oo tookoo-kooba nahanekwudu. Umu ka Jew tumayohope mayohona gi kodyu ka nanesootuhi tabeno oo manese.

24:1 Ookow mooo'a awamooasoo tu pudutabuagena mu momoko'ne Te Pabe'e tookoo pukwi nanomatugupu-wi petugonnohoo ka nakwana'a tu tumadabuepu hanena. 2 Soo tseketadyadu tupe oo-kobena nahanepu puma

oo namatumana namagonnonooekwunipu-ga'yoo. 3 Umu oe tzoonooahookase sapa gi ka Te Pabe'e tookoo oekoo ma'yu. 4 "Hano soo Te Pabe'e tookoo?" mee umu nananetammadyakwe. Waha'yoo toha kakasa-ga'yoo umu-baa tapua petu besa patakwetseadu-kwi nanamasooana. 5 Mu momoko'ne umu-ma nasoosuahoo. 6 Mu toha kakasa-ga'yoo mee mu momoko'ne netamma, "Mu sakwa gi suipana. Gi ka togesoo nummenummedu numu ka numu tuipu-nagatu watepana. Te Pabe'e gwetzoi. 7 Mu sakwa oo soomayu ka gisoo nabatsana oosoo mu tuukwe, 'Pudusoo mu suta'yoo numu e batsakwu yise waha tabe mease nu namayodakwusoo.' "8 Mu momoko'ne yise ka Te Pabe'e unnepu sooma'yu, 9 ka oo nanomatugupu-wi'yoona mea'ase ka Te Pabe'e nakatzimodu no'oko tuukwe. 11 Mu Te Pabe'e nanayadooawabe gi ka pumme mu tuukwepu naka'oedyukute sukwe meeoo tooe unakwe mee mu soobedyana. 12 Soo Peter yotseoose ka Te Pabe'e uga nanomatugu-kwitoo tanomanegea. Ka oe petuoogase, oetu tomooe'ma pukwi oo namasooapu suu'mu oe kwakwape oosoo yise nobe-kwitoosoo mea mee soonamme, "Mu momoko'ne tookwa togesapa tuukwe ha'oogena yise mani?" 13 O'no tabenosoo waha'yoo nanana Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu Emmaus mee naneadu-witoo memea kwinga nasogomea ka Jerusalem-wi'yoona. 14 Umu ka memeadabena ka namani-kwitu nanatugwe'nga. 15 Te Pabe'e mu hatsuhookase sapa 16 umu gi oo posopedakwadoo. 17 Soo Te Pabe'e yise mee mu tubenga, "Hekwitu mu netammana?" Umu ka suda sokwamana wamepetu. 18 Sumu'yoo umu-matu Cleopas mee naneadu mee oo netamma, "U suu'mu ka sumuna ka umu Jerusalem-witu-matu gi ka a namane-kwitu naka." 19 Soo Te Pabe'e yise oo tubenga, "Ha'oo tu namanise?" Umu yise meeoo, "Jesus-witu, oosoo unu pooha-ga'yoo ka Nazareth-witu kemmana. Ka Te Naa Besa Pooha-ma soo Jesus unu pooha-ga'yoo oosoo ka ewow numu mabesakuse yise Te Naa besa unnepu numu tuukwepu. 20 'Soo Jesus tookwa Te Pabe'e. Oosoo ka mu Tibo'o tayakwuni,' mee numme ooosapa sokwamadu. Pana umu tutunehanedu ka mu Tibo'o ooka batsa tuunguna. Etze'e tabe mea ka oo tu namanise. 22 Yaa awamooa mu momoko'ne numme-matu besow ne tuukwe gi ne nakasopedakwadoona. Umu meeoo, 'Awamooasoo numme mea'a ka

pukwi Te Pabe'e nanomatugu-kwitoo, 23 pana Te Pabe'e kadoo'yoo. Numme ne tuusoobedya-kwikoo umu Te Naa tummatzidu mu toha kakasa-gakoo poonne umu mee ne tuukwe'e, "Te Pabe'e gwetzoi." 24

Mu numme-nagatu-matu mu naana ka oo nanomatugu-kwitoo mea'a. Umu oo poonne petuga oosoo ka mu momoko'ne umu tuukwe-kwa'nesoo. Pana umu gi Te Pabe'e poonne." 25 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Mu gisoo e nakasopedakwadoo. Mu gisoo oo naka'oedyukute ka o'nosoo Te Naa yadooawabe tamme tuukwena. 26 O'nosoo umu meeoo tubotugu, 'Soo Te Pabe'e mooe nabatsase saa'a yise no'oko mu numu nemadabuekwu.' "27 Soo Te Pabe'e yise besasoo mu tuukwe'e ka o'nosoo Te Naa nanayadooawabe Te Pabe'e-witu mu numu tuukwekepu. Mooe'ugasoo soo Te Pabe'e ka Moses unnepu mu tuukwe'e penakwa yise umu susumudu Te Naa nanayadooawabe unnepu waha. 28 Umu yise ka umu waahoo naana pukwitoo mea tzage'e manepetu. Pana soo Te Pabe'e oo-kwingadusoo meadu. 29 Umu yise meeoo oo netamma, "Mooasoo yongoho pudusoo taba egeahookwu, u sakwa numme-baasoo tooi." 30 Ka mu tukakwuse, soo Te Pabe'e ka tukaba gwuuhoose oetu mu nanesootuhikukooha. Ka tunemamakwuse oo tzabokase umu-matoo oo mameaku. 31 O'no umu o posopedakwatoo oosoo yise gi tapu'aka. 32 Umu yise mee u'unekwate, "Ka te sogo kemmadape, soo Te Pabe'e ka a nabotuguna besasoo ta tuukwe, ta yise besa oo nakasoobedya." Umu yise yosuhoose ka Jerusalem-witoosoo kokodyuhooka, okow yongonasoo. 33 Ka mu pepetugase no'yoona Te Pabe'e yadooawabe nanano o, ewa'yoo numu punno'o mu-kumisoo. 34 Umu ka mu waahoo mee netamma, "Soo Te Pabe'e togesapa tu ya'e-kwikoo namayodu, Simon Peter ka Te Pabe'e poonne." 35 Umu waha'yoo yise mee mu netamma, "Soo Te Pabe'e numme-no sogomea. Ka o'nosoo Te Naa nanayadooawabe tubotuguna ka Te Pabe'e-witu besasoo ne tuukwe'e. Numme ka mooe'ugasoo gi oo posopedakwatoo. Saa'a ka oo nanesootuhise ka tukaba oo tzabokase, numme oo pudu posopedakwatoo." 36 Togesoo mu apegeagonno soo Te Pabe'e umu-baa tapu'a petuse mu yadoo'e. 37 Umu nasoosuihoo, "Uda tsoapa," mee sokwamahoo. 38 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Mu sakwa gi nu-ma suipana. Gi nu tsoapa. 39 Nu nuusoo yow ka e mi noko e kuku pumakoo e natzepotzetapu poonne. Mu e mesoo tzama. Soo tsoapa gi tookoope-ga'yoo." 41 Ka besa sokwamahoose umu gisoo oo soo'oedyukupana ka tsoapa mee oo sooyugwepunnena. Soo Te Pabe'e yise mee mu tubenga, "Mu haa'a hemma nadukadu hane?" 42 Umu yise pakwe nano'hona oo magahoo 43 oosoo yise mu-kobena'yoosoo tukakooha umu yise oo sopedakwatoo soo Te Pabe'e tookwa togesapa nummenumme. 44 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Mooasoo nu ka mu-baa'yoona mu tuukwe'e no'oko ka Te Naa yadooawabe tubotuguna togesapa oo-toogoo namanekwu." 45 Soo Te Pabe'e yise ka Te Naa nanayadooawabe tu tubotugupu nanakasoopedekwadoo oo mayugwe. 46 Mee mu netamma, "Mooasoo o'nosoo e manekwuna nanemamakwu. Nu nabatsase pahe tabe mease nu e ya'ekwikoo namayoda. 47 Soo nu-kwitu besa na'unnedu no'obatusoo numu oo natuukwekwu, mooe'ugasoo yaa Jerusalem-wi'yoona yise mana kwinga'a-kwi. Mu numu yise tu tuma'emukwana nanekwahase mu tuma'emukwana nasoomu'wase mu nasootuhikwu ka nuka naka'oedyukuna. 48 Mu ka nu-kwitu mu numu tuukwekwu ka e manena poonnena yise ka e unnepu nakana. 49 Pudusoo nu mu poohamakakwu ka Te Naa unne-kwa'ne. Mu sakwa yaa Jerusalem-wisoo ka mumme e poohamakanano'oto." 50 Saa'a yise Bethany-tamme meana soo Te Pabe'e mayodase mu nanesootuhikute. 51 Toesoo mu nanesootuhikuwununa umu-baa'yoona toogoopatoo tsebooega. 52 Umu Te Pabe'e tuukwewabe yise besa sokwamana ka Jerusalem-witoosoo kodyuka. 53 Umu ooosapa ka pabatsekoo nanesootuhi nobe-kwi'yoona nanesootuhiyakwe, "U, Ne Naa tubetse besa'yoo," mee unneyakwe.

1:1 Gisoo ka teepu namadabue soo Te Pabe'e mooasoo o. Soo Te Pabe'e ka Te Naa-baa ka Te Naa-wa'ne'yoonasoo. 3 Soo Te Naa ka Te Pabe'e no'oko hemma matabue tuungu. 4 Soo Te Pabe'e yise ka ooosapa nummennummekwuse no'oko numu kootabuakute Tu Besa Pooha-ma. 5 Soo Te Pabe'e kootabuapunnena, togano-wi numu mesoo kootabuakute. Soo suta'yoo togabu-witu gi oo matzooeku-wa'ne'yoo. Soo Te Pabe'e tamme-baa petuse gi haa'noto tamme-nagakwi nummennumme. Soo Te

Pabe'e ka tubetse kootabuadu ka mu numu yaa teepu-koobatu haneku petu. Soo Te Pabe'e ooosapa besa tusooyugwedu, numu besa matugu tuwazoo ka kaahenotu ooosapa tuwazoo waha. Numme ka Besa Poohabe poonne, soo Te Naa ka Tu Besaa Tooa'a ooka sootuhi. Soo nana John mee naneadu ka Te Naa tamme-tamme tutayana ka Te Pabe'e-witu mu numu oo tuukwe tuungu. Saa'a mu numu yise ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukukwu. Soo John yise ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi paba yadooase mee unne, "Yow esoo nana puwitu mumme e tuukweyina." Mu yise mee unakwe, "Tooe esoo nuga kwannga'apana esoo ka Te Tubetse Pabe'e-notu esoo ka ooosapa gwetzoinnummekwuse. Ooonne'yoona tamme sakwa yise oo nakabetsea." Soo John gi Te Pabe'e, oosoo ka Te Pabe'e-witu numu sukwe tuukwekwu. Ka mu numu meeoo tuukwekwu soo Te Pabe'e numu magwetzoikwu. Tooe soo Te Pabe'e o'nosoo ka teepu matabuese sapa, ka tu nanumu-baa petuse, susumudu umu-matu gi oo heesoobedya. Umu ka Te Pabe'e naka'oedyukudu suu'mu, Te Naa doodooamu manepetugakwu. Gi tamme hownnekoo tammesoo namagwetzoa'e soo Te Pabe'e ka gwetzoibu te sootuhikwu. Numme ka nanabesa oo pooha manena poonne. 16 Soo Te Pabe'e no'oko hemma hee-gana, yise ewahoo nasootuhipe te sootuikwu. 17 O'nosoo soo Moses ka te nanamooatupu tuukwe'e, mee mu saa'a ka Te Naa-witu nakadooa. Saa'a yise soo Te Pabe'e Jesus te tuukwe soo Te Naa unu te soobedya. Soo Te Pabe'e togesapa te tuukwe. 18 Gi haga ka Te Naa poonnedu, oo Besaa Tooa'a Jesus suu'mu ooosapa oo-no'yoodu oo sopedakwadoo. Soo Te Pabe'e ka Te Naa witu te tunesootabue. 19 Mu Jew numu nanesootuhi moohedu Jerusalem-witu ka mu naana-matu yise ka mu tutummatzidu-no ka John-matoo nataya mee yise oo tubengu. "Haga u? U haa'a Te Pabe'e? U haa'a yow oosoo nanetammadu?" 20 Soo John mee mu nanekwegea, "Gi nu." 21 "U haa'a Elijah?" mee tuwazoo umu oo tubengu. Soo John yise meeoo, "Nu gi Elijah." Umu yise tuwazoo oo tubenga, "U haa'a Te Naa yadooawabe numme-matoo oo tutayana o'nosoo nanetammadu?" "Gi!" mee soo John. 22 Umu yise meeoo oo netamma, "Haga yise u? Ha'yoo saa'a numme mu numu numme tayadu tuukwedooa? U sakwa uusoo nakwitu ne tuukwe." 23 Soo John mee mu nanekwegea, "Nu yow soo nana Te Naa'a Poohatookwi, numu-wana nobe-ga'yoo mu numu nu-baa petudyana nu meeoo mu netamma, 'Ka suda mu tumaduguna nematzagakwuni, ka Te Pabe'e pudusoo petukwuna tugana'a tzage'e manekena ne mu numu tunesootabue.' Ka Te Naa yadooawabe, Isaiah mee naneadu e manena nanemamakwupu-witu oo nabotugupu." 24 Mu Jew nanesootuhidu-nagatu Pharisee mee nananeadu, ka mu Jew numu moohedu-nagatu-no ka John-matoo nataya. Ka baa hooodu Jordan mee naneadu-kwi soo John baa-wi numu matzakayakwe, ka Bethany mee naneadu tzage'e'yoona. Mu Pharisee meeoo ka John netamma, "U gi Elijah, u gi Te Pabe'e, u gi tuwazoo Te Naa yadooawabe-matu, how yise manena u numu baa-wi matzakayakwe? Hownnekoo pooha tooha-kwi, yise haga mu numu baa-wi u matzaka tuungu?" Soo John yise mu nanekwegea, "Nu ka mu numu, baa-wi sukwe matzaka. Soo Te Pabe'e mu-noo'yoopana mu gi oo soopedakwatoo-wa'ne'yoo." 29 Ooga mooa soo John ka Jesus Te Pabe'e poonne, pudamme oo kemma. Soo John yise Te Naa Besa poohatoohakwi meeoo, "Yowsoo Te Pabe'e. Yow esoo nana mu numu nanasuda mamanena-koobatoo nabatsakwudu. Soo Te Naa ka mu numu baa-wi e matzaka tuungudu mee tuwazoo e netamma, 'U ka mu Pabe'e posopedakwadookwu, ka E Besa Pooha-ma oo pooha nasootuhise. Soo E Besa Pooha yise ooosapa ka mu Pabe'e-naga'yookwu. Soo Te Pabe'e yise saa'a ka mu tunaka'oedyukudu ka E Besa Pooha-ma punno'o sootuhikwu.' Nu ooosapa meeoo mu netammano'o, 'Soo Te Pabe'e pudusoo petukwu.' Tooe oosoo e wannga'a natubanga pana yow esoo Te Tubetse Pabe'e numu-koobenatusoo. Gisoo nu Te Pabe'e posopedakwadoo, nu mu numu baa-wi matzakakena, ooonne'yoona mu Jew numu oo nakasopedakwadoo ka Te Pabe'e pudusoo petukwuna." Soo John yise mee unakwe, "Nu ka Te Naa Besa Pooha poonne, pa'anakwana, kwe'na'a tubongo wueketu-kwa'ne tabuakese ka Te Pabe'e-naga manipetu. 34 Nu ka Pooha Nasootuhipe poonne, nu yise mu tuukwe oosoo Te Tubetse Pabe'e." 35 Ookow moooa soo John waahoo umu putoohakwi natunedyooemodu-no oona konnopunne. 36 Ka Te Pabe'e pumoopa oo sogome'a oo poonnese, John mee mu netamma, "Mow masoo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsakwudu." 37 Waha'yoo umu natunedyooemodu-matu oo nakahoose,

ka Te Pabe'e-nakwi memeahoo. 38 Soo Te Pabe'e wesase mu poonne ka tu nakwi mu memea'a. Soo Te Pabe'e yise mu tubengu, "Hemma mu?" Umu yise meehoo, "Hano u tooiyakwe?" 39 Soo Te Pabe'e mu nanekwegea, "Nu-no kemmase muusoo oo poonnekwu." Umu yise, oo-no memea, oonaa oo pukwi'yoo-witoo. O'no tabeno umu gi haa'no oona oo-baa'yoopunne. 40 Sumu'yoo mu waha-matu natunedyooemodu Te Pabe'e-nakwi meadu, Andrew mee naneadu, Simon Peter pabe'e ka tu wanga'a-baa petuoogase oo tuukwe, "Numme ka Te Pabe'e-no nanatapoegea." 42 Ka Simon yise Te Pabe'e-baa bi petuooga. Ka mu pepetuoogase soo Te Pabe'e ka Simon poonnese mee oo netamma, "U yow, Simon 43 Oogow mooo'a soo Te Pabe'e ka teepu Galilee mee naneadu-witoo meakwu, mee tusooyugwe. Soo Philip mee naneadu punno'o o. Soo Te Pabe'e mee ka Philip netamma, "U sakwa nu-no mea." 44 Soo Nathanael mee naneadu oonow nobe-ga'yoo. Soo Philip 46 Soo Nathanael yise mee unakwe, "Gi besa'yoo numu suu'mu, ka Nazarethwi'yoona kemma." Soo Philip yise meehoo, "Kemmase uusoo nama oo tapoegea." 47 Soo Te Pabe'e ka Nathanael poonne, meeoo yise, "Yow esoo Te Naa-wi tunaka'oedyukudu. Esoo gi suda tusooyugwedu." 48 Nathanael yise mee tutubengu, "Hownnekoo u e sopedakwatoo?" Soo Te Pabe'e mee oo nanekwegea, "Nu oona sunnga-toohakoo u pooha poonne gisoo ka Philip ume ba'e." 49 Soo Nathanael yise mee unakwe, "U yow Ne Pabe'e, u ka tamme Jew numu-kooba katukwutu." 50 Soo Te Pabe'e yise meeoo, "Nu u pooha poonnena mee e unakwe u haa'a e naka'oedyukute? 51 Nu kaaheno mu tuukwe, mu saa'a ka Te Naa nanabesa oo tumada'e oo poonnekwu. Mu nuga mane-too ka Te Naa sopedakwadoo petugakwu, o tutusooyugwena, tuwazoo."

2:1 Waha tabe mease ka teepu Galilee mee naneadu-kooba'yoona, ka Cana mee naneadu-kwi'yoona numu nanodukwadookwu. Soo Te Pabe'e ka numme tunakatzimodu-no oetu naba'e, soo Te Pabe'e pea punno'o. 3 Togesoo ne tuka aata soo atsa baa nasoo'ahoo. Soo Te Pabe'e pea mee oo netamma, "Soo nahebedu punoko te tukana nasoo'ahoo." 4 Soo Te Pabe'e oo nanekwegea, "Gi hownnekoo nu meno'o mu tummatzi-wa'ne'yoo, e

pooha manekwuna gisoo oe manepetu." 5 Ooonne'yoopana soo oo pea yise ka umu numu tummatzidu mee netamma, "Ka e tooa mumme tunetammaku-kwa'nesoo, saa'a mane." 6 Naapahe'yoo papabatse'yoo tupe-ma namadabuedu, pukwi baa mu tubanena umu tzage'e nahane. Mu Jew numu nanesootuhipu puma namayohona, pukwi mu mabatzagana. 7 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Baa-ma ka pukwi mu tubanena kaanoku." Ka ooka mu kaanokuse, 8 soo Te Pabe'e mee'e mu netamma, "Ka baa-matu bayoongase, ka mu tuka-kooba poena'ewabe mooe bamaga." 9 Soo mu poena'ewabe ka baa-matu tumahoo, oosoo tookwa atsa baa manipu-ga'yoo. Soo mu poena'ewabe ka Te Pabe'e ooka sootunagahoona gi sopedakwatoo, umu numu tummatzidu suu'mu oo sopedakwatoo. 10 Soo mu poena'ewabe ka nodukwadookwudu bihoose mee oo netamma, "Tooe haga tooe ka besow atsa baa numu mooe hebekuyakwe. Yise saa'a ka mu numu baagoehookase, umu ka gi tubetse besow mu numu hebekuyakwe. U nakwitoo ka besow nabeni." 11 Yow esoo nagutza mooe'ugasoo ka Te Pabe'e pooha manikepu, ka Cana-wi'yoona. Owe manakwana numme ka Te Pabe'e numme pooha tunedyooemona unukoosoo besa oo naka'oedyukute manika. 12 Saa'a soo Te Pabe'e ka Capernaum mee naneadu-witoo mea, tu pea, tu wanga'amu, yise numme Te Pabe'e nakatzimodu-no. Numme punno'o huu tabenosoo o. 13 Saa'a yise numme tunakatzimodu ka Te Pabe'e-no Jerusalem-witoo tuwazoo mea'a. Ka mu Jew numu ka o'no tu namagwetzoina soomayuna gi namayuadu tukaba nadukano'o tabeba-ga'yoo, o'no yise paba tukayakwe. 14 Numme pabow nanesootuhi nobe-wi petuooga, oo-kobena'yoona ka tu nananesootuhino'o mu nanana kootsoo-ma tumu'u, seepu noko weeho tuwazoo, yise susumudu nanana o manepunnena ka mu wakwawa'a puma tumukwuna tzanabetokudyakwe numme mu poonne. 15 Soo Te Pabe'e yise tugapoo nakweba'a-doose, ka puma mu tumuna mu kootsoo noko mu seepu tuwazoo, ka pabatsekoo nanesootuhi nobe-kumabakoo wumahukwunihoo. Ka pukooba mu tutzanabetokudyina tonabedahoose, ka oo-kooba natuoona tatapepu'a. 16 Ka mu nanana weeho-ma tumudu mee netamma, "Mu sakwa mu hootseba'a haneooka, gi ka Te Naa-matoo pukwi'yoona te nanesootuhidyina nobe-kobena'yoona hemma-ma

tumupana." 17 Numme ka Te Pabe'e tunakatzimodu ka saa'a oo sooma'yu ka o'nosoo Te Naa yadooawabe mesoo tubotugupu ka Te Naa unnepu, "E Naa ume ooosapa namatuguna, ka numu u-tamme suda tumaduguna nu gi petzape." 18 Susumudu mu Jew numu nanesootuhi papabe'e mee oo netamma, "U sakwa besa nanasookwugi ne tusootunagaku, o'no numme u oedyukukwu yow tookwa ka Te Naa tunetammana mayoho mee numme u sooyugwekwu." 19 Soo Te Pabe'e yise meeoo mu nekwegea, "Mu ka eka nanesootuhi nobe kadoo mayugwese, nu pahe tabeba-wisoo oo mayodakwusoo." 20 Mu Jew numu nanesootuhi papabe'e yise mee unakwe, "Esoo paba'yoo nanesootuhi nobe wu'na'me'yoosesoo namadabuepu. U yise ka sumu'yoonasoo hownnekoo u pahe tabeba-wisoo nanakwisoo a matabuehookwu?" 21 Pana soo Te Pabe'e puusoo tu ya'e-kwikoo tu namayoda-kwitu netammana meeoo unakwe, umu yise gi oo nakasopedakwadoo. 22 Ka saa'a Te Pabe'e tu ya'e-wikoo, pihoo tabeba-wisoo namayoduse, o'no numme ka oo unnepu pudu nakasopedakwadookooha, ka puusoo oo nanetammana. Numme yise oo naka'oedyukute ka Te Naa o'nosoo nanayadooawabe unnepu, yise ka Te Pabe'e unnepu togesapa nayadooadu. 23 Ka mu Jew numu ewa tukano'o ka Jerusalem-wi'yoona, ewa'yoo numu ka nanabesa ka Te Pabe'e pooha manena poonnese oo naka'oedyuku. 24 Soo Te Pabe'e mu numu waha-tamme tusooyugwedu sopedakwadoo, mooasoo mu manekwuna gi watzekupunne, soo Te Pabe'e owetuoo mu numu pumme batsakwuna soopedakwedoo. Ka sukwe numu gi totogekoo mu sopedakwadoona.

3:1 Sumu'yoo nana Nicodemus mee naneadu ka umu nananesootuhi papabe'e-matu 3 Soo Te Pabe'e mee oo netamma, "Nu kaaheno u tuukwekwu. Ka Te Naa nakabetsakwuse, u sakwa pudu nadooa'adoosoo." 4 Soo Nicodemus yise mee ka Te Pabe'e tubenga, "Mooasoo nu unu wa'etsena. Hownnekoo nu pudu nadooa'adookwusoo? Gi nu hownnekoo ka e pea nagasoo egease pudu nadooa'adookwusoo tuwazoo." 5 Soo Te Pabe'e mee oo nanekwegea, "Nu kaaheno u tuukwekwu. U ka Te Naa-wi mooe tunaka'oedyukuse, o'no yise u ka Te Naa unnepu naka'oedyukukwu. Numu puusoo oo mada'e ka numu pudu nadooa'adoona, pana soo Te Naa

Besa Pooha suu'mu, ka mu numu tunaka'oedyuku mayugwekwu. 7 Gi a nasoomenakwupana, gi nagutza unu namanedu nu u netammakute. 8 Soo Te Naa ka hukwapa-wa'ne'yoo. Soo hukwapa puu tooe how tooe hukwatabu'a, gi tamme oo poonne-wa'ne'yoo. Gi haga pukwi'yoona oo kemmana, yise pukwitoo oo meana sopedakwadoo. Gi haga oo sopedakwadoo hownnekoo soo Te Naa Besa Pooha mu numu tunaka'oedyuku mayugwekwu." 9 Nicodemus yise mee unakwe, "Togesoo nu gi oo nakasopedakwatoo ka nuka u tuukwena." 10 Soo Te Pabe'e yise meeoo, "U sakwa ekow nakasopedakwadoo, u ka mu Jew numu mooasoo tunedyooennummena. 11 Nu togesapa u tuukwekwu. Nu ka e sopedakwatoona, ka e poonnena tuwazoo, nu u tooe tuukwe pana u gi e naka'oedyukudu. 12 Ka yaa teepu-koobatu ka numu sooabe, Te Naa-no sumusoo manepunnedu u gi oo naka'oedyukute too'e nu u tooe tuukwepana, ka hemma manepunnena ume e tuukwe u gi oo nakasopedakwatoo, u ka gi oo naka'oedyukuna. 13 Gi haga yaa teepukoobatu ka Te Naa manepunne-kwitu sopedakwadoo nu suu'mu, soo Te Pabe'e ka Te Naa ba'yoona kemmapuna oo sopedakwadoo. 14 Ka o'nosoo mu te nanamooatupu manepu-wa'ne'yoo, ka togogwa pumme tokuese umu ka Te Naa nanetsagwaya'e. Soo Te Naa yise meeoo mu tunetammakute, 'Ka weehepu togogwa-wa'ne matabuese, pa'a oo taposase, umu numu saa'a ookow poonnena gwetzoimodooa.' 15 Mu ka nuka nanetzakwiyina gwetzoikwu. O'nosoo te nanamoomooatupu-wa'nesoo ka pa'a e nataposase mu saa'a gwetzoidooa. 16 Te Naa no'oko numu ka teepu-koobatu besa soobedyana, tu besa dooa tamme-koobatoo nemawuni. Tooe haga tooe nu-kwi tunaka'oedyukudu gi ya'ekwu ooosapa gwetzoinnummekwu. 17 Soo E Naa ka yaa teepu-koobatu numu e magwetzoi tuunguna yaatoo e ta'ya, gi nagutza ka mu sutakoo numu kadoo e mayugwe tuunguna. 18 Tooe haga tooe nu-wi tunaka'oedyukudu gwetzoikwu. Tooe haga tooe gi nuka heesoobedyadu sumu-tammesoo ya'ekwu, mooasoo soo Te Naa meeoo tunetammapu. 19 Nu yow gwetzoibu manepunnena, ooonne'yoona susumudu numu nu-ma soonammetugu, umu gi e heesoobedyadu ka suda tu manena hemma ooonakwa sooyugwena. Soo suda mu tumaduguna umu-matoosoo kodyukwu. 20 Soo tooe haga tooe suda manedu gi nuka

petzape, gi tuwazoo nu-matoo kemma, oosoo ka suda tu manena soogwina ooosapa togano-kwi. 21 Mu numu besa tumadugudu ka tu tumaduguna gi nasookwina, nu-matoo kemma, o'no no'yoona numu mu poonne umuoo tookwa Te Naa nakabetseadu." 22 Ka saa'a soo Te Pabe'e ka numme tunakatzimodu-no, ka teepu Judea mee naneadu-kwi petuse mu numu baa-wi matzaka. 23 Soo John punno'o baa-wi numu matzakadyakwe 24 O'no soo John gisoo nakwutumana. 25 Umu John pupua'amu, mu Jew nanesootuhiwabe-matu-no, ka baa-witu numu namatzakadyi-koobatoo nanepetukute. 26 Umu John pupua'amu ka John-matoo mease mee oo netamma, "Soo nana Te Pabe'e mee u netammana, meno'o numu baa-wi matzakadyakwe. 27 Soo John yise meeoo, "Numme ka Te Naa numme tunetammekupu mayohodyakwe." 28 Mu mooasoo mee e unnena naka, "Nu gi mu Pabe'e, nu oo-kobenasoo yaatoo natayadu. Nu ka Te Pabe'e-witu numu tunesootabuadu. 29 Ka numu nanodukwadoose, soo nana ka mogo'ne nodukwadoose oo kooma manekwu. Soo nana pua'a oo-baa sukwe wununa oo nakapunne. Oosoo punno'o besa soonamme ka nana nodukwadoodu besa soonamme. Ooonne'yoona nu besa soonamme ka mu numu Te Pabe'e-matoo mu mea, mu poonnena. 30 Mu numu sakwa Te Pabe'e nakatzimo gi nuka." 31 Soo Te Pabe'e no'oko numu-koobatu ka Te Naa-baa'yoona kemmana, ka Te Naa manepunne-kwitu no'oko sopedakwatoo. Mu numu puu ka yaa teepu-koobatu hemma sopedakwadoona oo waha. 32 Soo Te Pabe'e no'oko ka Te Naa-witu sopedakwadoona te too'e tuukwe'e, pana susumudu numu gi oo naka'oedyukute. 33 Tooe haga tooe ka Te Pabe'e naka'oedyukuse soo Te Naa oo tubetse toge'yookute. 34 Soo Te Naa ka Te Pabe'e tamme-matoo tayapu, oosoo ka Te Naa kaaheno unnena te tuukwe tuunguna. Soo Te Naa too'e no'oko ka tu Besa Pooha-matu-ma Te Pabe'e sootuhi. 35 Soo Te Naa ka tu Tooa, Te Pabe'e Jesus, unu soobedyana too'e no'oko tu pooha oo-tamme nemawuni. 36 Mu numu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu ooosapa gwetzoimokwu. Mu gi Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna punno'o gi gwetzoibu nasootuhikwu, yise mu tuma'emukwana umu-matoosoo kodyukwu.

4:1 Mu Jew nananesootuhidu Pharisee mee nananeadu, ka Te Pabe'e nuusookweta. Umu ka mee tunakana, ewa'yoo numu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyuku manemena. 2 Numme Te Pabe'e-matoo natunedyooemodu, ka numu baa-wi matzakadyakwe, soo Te Pabe'e gi baa-wi numu matzakadu. 3 Numme ka Te Pabe'e-no ka teepu Judea mee naneadukwi'yoona mea'ase, ka Galilee mee naneadu-kwitoosoo kodyuka, soo Te Pabe'e ka mu Pharisee pumme nuusoogweda oo sopedakwadoona. 4 Ka oonow meana, numme ka teepu Samaria mee naneadu-toogoo me'a. 5 Ka Samaria-wi numme ka Sychar mee naneadu-kwi petuga. 6 O'nosoo ka Jacob pahoda-kwi numme petuga, ka kwinga'a sogo mease, gi nadamanese. Ka tabeno tu manekese numme ka Te Pabe'e oo tamawuse, tukapu tumuga. Soo sumu'yoo mogo'ne baa-witoo kemmana oo-baa petuoo. Soo Te Pabe'e mee oo netamma,"Nu unu puudya'e nu baa soogwa'e." 9 Soo Samaritan mogo'ne mee ka Te Pabe'e netamma, "U Jew numu pana u nuka Samaritan numu banekwikute." (Mu Jew numu ka mu Samaritan, gi petzabedu, gi unu mu yadoo'edu.) 10 Soo Te Pabe'e mee ka Samaritan mogo'ne netamma, "U ka e pooha-gana gi sopedakwadoona gi ka E Naa ume sootuhikwuna tuwazoo, u sakwa uga ka oo tubengase soo Te Naa sakwa ka baa puu-ma nagwetzoidu u bamaka." 11 Soo mogo'ne yise mee oo netamma, "U gi tugapu-gana, gi too u wetooa-ga'yoo, soo pahodape tuwow tookapu'yoo. Hownnekoo yise u eka baa puma nagwetzoidu hanekwu? 12 U haa'a ka te namooatupu Jacob ooonakwa besowsoo pahodape-ga'yoo? Soo Jacob ne pahodakupu puma ookowsoo gwetzoina, umu oo doodooamu yise oo kootsoo punno'o puma gwetzoina." 13 Soo Te Pabe'e yise mee oo nanekwegea, "Tooe haga tooe ka ekow baa hebedu puudya'ekwusoo. 14 Pana eka nuga pumme bamakana gi puudya'e-wa'ne'yoo. Oosoo eka baa, nuga pumme bamagana nanagatoo hebese, oosoo patzona-wa'ne gi pasa-wa'ne'yoo, numu ooosapa gwetzoinnummekwu." 15 Soo mogo'ne yise mee ka Te Pabe'e netamma, "U sakwa e bamaka, o'no nu gi puudya'ena gi yaatu bidya petuya'ekwu." 16 Soo Te Pabe'e yise mee oo netamma, "Ka u kooma bihoodooase yaasoo pepetuhoo." 17 Soo mogo'ne mee oo netamma, "Nu gi koomaga'yoo." Soo Te Pabe'e yise mee oo netamma, "U togesapa tuukwe'e, ka

meeoo unnena, 'Nu gi kooma-ga'yoo,' mee. U manegeoo koomamu-gapu. Soo nana meno'o puno u nobe-gana gi u kooma." 19 Soo mogo'ne yise mee ka Te Pabe'e netamma, "Meno'o nu u sopedakwatoo u tookwa sumu'yoo ka umu Te Naa nanayadooawabe-matu. 20 Umu ne nanamooatupu ekow giba-kooba'yoona nanesootuha'e, pana mu Jew yise meeoo tunetamma, 'Tamme sakwa Jerusalem-wi'yoona nanesootuhi.' Haga yise toge-koo?" 21 Soo Te Pabe'e mee oo nanekwegea, "Mu Samaritan numu nanesootuhi pana, togesoo gi oo nakasopedakwadoo. Numme ka Te Naa sopedakwatoo oosoo ka Te Pabe'e-no numme Jew-matu magwetzoipu. Mu numu tooe hano'yoona tooe nanesootuhikwu. Pudusoo mu tunaka'oedyukudu ka kaaheno Te Naa-matoo nanesootuhikwu, ka oo besa pooha pumme tummatza'e. 'Yooonnekoo nu-matoo mu kaaheno nanesootuhiyakwe,' mee'e soo Te Naa te netamma. Soo Te Naa unu pooha-gana ooonne'yoona tamme tooe hano'yoona tooe sakwa ka oo pooha-masoo oo-matoo nanesootuhi." 25 Soo mogo'ne yise mee oo netamma, "Nu oo sopedakwatoo soo Te Pabe'e yise pudusoo petukwu. Ka saa'a petuse oosoo no'okosoo hemma kaaheno te tuukwekwu." 26 Soo Te Pabe'e yise mee oo netamma, "Nu mooasoo yow. Nu Mu Pabe'e." 27 Numme ka Te Pabe'e ka mogo'ne-no yadoo'adyakwe oo poonnena umu-baa petuoogonno. Ha'ooga manena ka mogo'ne yadooedyakwe? Mee numme sookama pana gi mu tubenga. 28 Soo mogo'ne ka tu bano'osa mawuoogase ka tu nobe-witoo kodyuhooka. Numme ka Te Pabe'e mee netamma, "Mooasoo numme tukapu tumuhoodooa, yaatu tuka." Soo Te Pabe'e mee ne netamma, "Nu atamasoo gwetzoidu." 33 Numme yise mee nananetamma, "Haga gina tukapu a makahoodooa?" 34 Soo Te Pabe'e yise mee unakwe, "Nu ka E Naa tunetammana nakabetseana gwetzoa'e. 35 Mooasoo ewa'yoo ka Te Naa besa unnepu-witu mu numu tunedyooe. Ooonne'yoona meno'o mu numu mumme wutoo'e, ka Te Naa besa unnepu pumme tunedyooekwudu. Nu yise meeoo mu netammakwu mu numu nu-kwitu tuukwe, o'no ewa'yoo numu e naka'oedyuku manepetukwu, yise soo Te Naa gi mobegwa-ga mu sootuhikwu. Mu ka 'yoo mu manekwi nasootuhikwu. Mu yise ka mu numu ka Te Naa unnepu mooe tunedyooedu-no besa sokwamakwu ka mu numu

nuka naka'oedyukuna mu nasootuha'e." 39 Toge, o'no soo mogo'ne ka petuoogase ka tu nanumu mu Samaritan numu, mee netamma petuga, "Kemmase ka nana wegeadooa oosoo no'oko e manepu gi nekwatsekute. Nu oo naka'oedyukute o oosoo Te Pabe'e." Ewa'yoo numu yise ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyuku mane. Mu numu yise ka Te Pabe'e-baa petuhooga. 40 Mu Samaritan numu yise mee ka Te Pabe'e netamma, "U sakwa yaa numme-baasoo." Soo Te Pabe'e yise waha tabeno umu-baa. 41 Ka Te Pabe'e unnepu nakase ewa'yoosoo numu tunaka'oedyuku mane. 42 Umu ka mogo'ne mee netamma, "U ka Te Pabe'e-witu ne tuukwese numme tunaka'oedyuku mane, ka mooe'ugasoo numme ka nummesoo oo poonnese, oo nakana numme yise tubetse tunaka'oedyuku mane." 43 Waha tabe mease soo Te Pabe'e ka teepu Galilee mee naneadu-kwitoo mea. 44 Mooasoo soo Te Pabe'e ne tuukwe'e ka Te Naa nayadooawabe nananumu gi ooka mu naka'oedyukuna. 45 Ewa'yoo Galilee numu mooasoo ka tu pooha na'ewatuka-kwikoo ka Jerusalem-witu nanabesa ka Te Pabe'e pooha tumadugupu poonne. Ooonne'yoona ka Galilee-wi ka Te Pabe'e petugase mu numu besa oo matuku. 46 Soo Te Pabe'e yise ka Cana-witoosoo 47 Soo numu moohedu ka Te Pabe'e ka teepu Galilee-wi petuna nakase, ka Te Pabe'e-baa petuse mee oo netamma, "E dooa unu tu'oedyuina ya'ega'a ona Capernaum-wi. U sakwa kemmase oo mabesakudooa." 48 Soo Te Pabe'e mee oo netamma, "Mu gisoo tunaka'oedyukute. Mu ka nanabesa e pooha manepu poonnese suu'mu oo naka'oedyukukwu." 49 Soo numu moohedu nana ka Te Pabe'e meeoo netamma, "U sakwa meno'osoo nu-no kemma, gisoo ka e tooa ya'e." 50 Soo Te Pabe'e mee oo netamma, "U sakwa kodyuka, u tooa mooasoo gwetzoikwu." 51 Soo numu moohedu ka Te Pabe'e naka'oedyukuse meahoo, togesoo ka oona tu nobe-kwitoo oo mea, soo oo tummatzidu nana oo wegeahoodooase mee oo tuukwe'e, "U tooa mooasoo besa manepu." 52 Soo numu moohedu ka pumme tummatzidu nana mee tubenga, "Hannano'o besa mani?" Oosoo yise oo nanekwegea, "Etze'e toge tabeno kadoo'e." 53 Soo nana oetu soomayuhoo, ka oona nokwikoo ha'yoo soo Te Pabe'e meeoo e netamma, "U tooa mooasoo besa namagwetzoipu." Soo numu moohedu nana ka mu tu nobe-kwitu numu-no,

ka Te Pabe'e naka'oedyuku mane. 54 Yow esoo wahasoo ka Te Pabe'e nanabesa pooha tumadugupu, ka teepu Galilee-kooba'yoona. Gi haa'no'yoose ka teepu Judea mee naneadu-kwi'yoona oo kodyu petuse.

5:1 Saa'a Te Pabe'e ka Jerusalem-wi petuga, ka mu Jew numu otuoo ewa pooha tuka-no'o. 2 Ka Jerusalem-wi oo petugase, tuutse'ekoo banunadu Bethsaida mee naneadu na'oonnakwi manegeoo nahabatoo. 3 Ewa'yoo tuoegoedu numu oho. Susumudu gi tutubootabuedu, umu-matu gi modu, umu-matu gi yuyutsunga manepu. Umu ka Te Naa tummatzidu toha kasa-gakoo wutooena, ka pudusoo ka baa oo mayutsunga petukwuse. Soo mooe'ugasoo numu ka baa bayutsungawunudu-kwi ekadu besa maniyakwe. 5 Sumu'yoo gi nummedu nana ewa (38) tomogapu oe numu-no. 6 Soo Te Pabe'e oo poonne ka oona oo hape, yise soo gi nummedu nana wuna'me o hape, mee oetu naka. Soo Te Pabe'e mee oo tubengu, "U haa'a u namabesakuna soogwa'e?" 7 Soo nana mee ka Te Pabe'e nanekwegea, "Ka bayutsungatu-kwitoo e tummatzikwudu kadoo haga. Kumma'yoosoo nonotsa nuka-kobenasoo ka baa-wi mooe ekeahooyakwe." 8 Soo Te Pabe'e yise mee oo netamma, "Yotseoose nummemanese, ka u wegea mahedase nobe-kwitoo kodyuka." 9 Esoo ka mu Jew numu nanesootuhi tabeno tooe, a namanena. 10 Mu Jew numu nanesootuhi moohedu ka nana namabesakupu mee netamma, "Soo tamme putoogoo tumayohona, gi soo numu puusoo tu wegea maheta tamme nanesootuhi tabeno." 11 Oosoo nana besa manipu mee oo nanekwegea, "Soo nana e mabesakudu meeoo e netamma, 'U besa manese, u wegea mahedase nummennumme,' "mee'e. 12 Umu numu nanesootuhi moohedu yise mee oo tubenga, "Haga meeoo u netamma?" 13 Soo nana gi oo sopedakwatoo ka Te Pabe'e, ka mu numu ewa-naga oo manise. 14 Saa'a soo Te Pabe'e ka pabatsekoo nanesootuhi nobe-kwikoo oo mayuse mee oo netamma, "U meno'o besa manepu. Ka suda u tumaduguna ma'wu, u ka gi suda u tumaduguna ma'wuna, soo suda u tumaduguna u-matoosoo kodyuse u unusoo tuoeyidooa." 15 Soo nana yise mease ka mu Jew numu nanesootuhi moohedu tuukwe'e, "Soo Te Pabe'e e mabesaku." 16 Mu Jew numu nanesootuhi moohedu, ka Te Pabe'e nekwohone petu, oosoo ka

nanesootuhi tabeno mu numu mabesakuna. 17 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Soo Nuga Naa, puu nonotsa tabeno numu sootuhidyakwe, gi oo ma'wudu. Nu punno'o oo-wa'ne'yoo." 18 Mu Jew numu nanesootuhi moohedu, ka Te Pabe'e unu batsa soogwa'e. Soo Te Pabe'e ka nanesootuhi tabeba-wi mu numu mabesakuna, yise meeoo unakwe, "Soo Te Naa nuga tubetse Naa." Soo Te Pabe'e ka Te Naa-wa'ne'yoosoo mee nanetammadu. 19 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Nu kaaheno mu tuukwekwu. Nu ka E Naa tunetammana mayoho. Nu gi nugasoo manena suu'mu mayoho. 20 Soo E Naa ka unu e soobedyana, ka hemma how tu yugwena e tzapoonnekute. Saa'a E Naa nanabesowsoo e tzapoonnekukwu. Nu yise punno'o mumme ooka tzapoonekukwu. O'no yise mu tunaka'oedyukudu meeoo, 'Uune! Soo Te Naa tubetse besa'yoo.' 21 Soo E Naa puu mu numu mu ya'ekwikoo mayodakwu, nu punno'o gwetzoibu mu numu meeoo e soobedyana sootuhikwu. 22 Soo E Naa gi ka mu numu saa'a nemadabuekwu, oosoo nu-tamme oo tzamunapu. 23 Soo E Naa no'obatusoo numu nu-tooha manekwuna soogwa'e. Tooe haga tooe nuka gi heesoobedyadu, ka E Naa tookwa gi heesoobedyadu. 24 Nu kaaheno mu tuukwekwu tooe haga tooe e unnena naka'oedyukudu, ka E Naa naka'oedyukudooa tuwazoo, umuoo ooosapa gwetzoibu nasootuhikwu. Umuoo tunaka'oedyukudu suda tumaduguna, soo Te Naa mooasoo soomu'wa, umuoo gi numu-no paba nanehanekwu, ka mooasoo Te Naa besa podo meana. 25 Nu kaaheno mu tuukwekwu. Nu-matoo nanesootuhidu, tooe tuipu pana, saa'a ka e yadooase tu tutui-kwi'yoona yosuse, ka tunaka'oedyukuna, umuoo ka ooosapa gwetzoibu gi mobegwa-gakoo nasootuhikwu. 26 Soo E Naa ka gwetzoibu-ma mu numu sootuhikwudu. Nu punno'o ooosoo. 27 Soo E Naa ka mu numu tu nemadabuekwuna nu-matoo nemawuni, ooonne'yoona nu ka mu numu nemadabuekwu, nu ka Mu Pabe'ena. 28 Mu sakwa ekow naka'oedyuku. Pudusoo no'yoona mu tuipu numu yosukwu, ka e nakase, ka pumme e ba'e. Soo numu besa tumadugudu, besa nasootuhikwu, ka ooosapa gi moobegwaga nagwetzoidu. Umu suda tumadugudu, punno'o soo nanasuda mu tumaduguna umuoo-matoosoo kodyukwu. Umu suda sokwamana puusoo nasootuaganekwu. 30 O'no nu ka E Naa nuka tunetammakwa'nesoo numu paba nehanekwu. Nu besa numu nehanekwu, E Naa pooha-toohakwi nu numu nehanekwu nu gi nuusu'mu numu nehanekwu. 31 Ka nuusoo nakwitu e nanekwaha mu gi hownnekoo e naka'oedyukuwa'ne'yoo. 32 Pana soo E Naa yise nu-witu wahana, o'no yise mu sakwa oo naka'oedyukute. Nu oo sopedakwatoo ka Te Naa nanekwahana oosoo kaaheno tuukwe. 33 Mu mooasoo mu numu tayapu ka John nu-witu tubengakwudu. Soo John kaaheno mu tuukwepu. 34 Mu numu yise ka John unnena soogwa'e. Nu oo sopedakwatoo ka mooasoo togesapa tuukwena. Nu mu nemayukute ka John nu-witu wahapu, o'no yise mu punno'o e naka'oedyukuse namagwetzoikwu. 35 Soo John ka Te Naa Besa Po mu tzaponnekute, mu gi haa'noto besa sokwamapunne. 36 Soo John unnepu ka mu numu nu-witu sopedakwatoo tummatzi. Ka nanabesa e tumadipu E Naa nuka tunetammakuna, mumme e tzapoonneku o'no mu numu oo sopedakwatoo soo Te Naa yaa mu-matoo e taya. 37 Mu gi ka Te Naa nakana, gi tuwazoo oo poonne. Soo Te Naa nu-witu wahase, o'no yise yaatoo e taya. 38 Mu gi ka Te Naa unnena naka'oedyukute mu ka gi oo naka'oedyukuna mumme oo tunetammakuna. 39 Mu ka Te Naa unnepu nease numme namagwetzoikwu mee mu sokwamana. Pana nu-witu mu ne'a, ooonne'yoona mu sakwa e naka'oedyukuse mu namagwetzoi. 40 Pana mu gi nu-matoo kemma, o'no nu gi ka gwetzoibu-ma mu sootuhiwa'ne'yoo. 41 Nu gi ka mu numu besa nu-witu tuukwedu wate pana 42 nu ka nuusoo oo sopedakwadoona, mu tookwa gi ka Te Naa besa soobedya. 43 Tooe soo Te Naa mu-matoo e ta'yase sapa, mu gi e naka'oedyukute. Ka kumma'akoosoo atasoo numu tunedyooe petuse, mu oo naka'oedyukute, tooe Te Naa gi ooka ta'ya sapa. 44 Mu ka mu numu mu besa'yoo mee mumme mu netammana besa soobedya, pana ka Te Naa meeoo unnena gi nakaheesoobedya. Mu gi hannano'o e naka'oedyuku-wa'ne'yoo. 45 Soo Moses mu magwetzoidu tooe mu magwetzoi mee mu tusooyugwe sapa. Ka o'nosoo soo Moses te namooatupu ka Te Naa unnepu te tuukwe'e. Soo Moses ka suda mu tumaduguna ka Te Naa tuukwekwu. 46 Tooe haga tooe ka Moses unnepu naka'oedyukudu nuka naka'oedyukukwu tuwazoo, soo Moses ka e manekwuna botuguse. 47 Mu ka gi Moses tubotuguna naka'oedyukuna, mu tookwa nuka gi naka'oedyukute.

6:1 Saa'a ka tamano tu manegese soo Te Pabe'e ka numme tunakatzimodu-no, ka banunadu Galilee 5 Soo Te Pabe'e tu manekwuna sopedakwatoona, ha'yoo saa'a soo Philip unnedooa mee soonammena, ka Philip mee tubenga, "Hanoko nadukadu tamme tumuse, noko umu numu makakwu?" 7 Soo Philip oo nanekwegease meeoo oo netamma, "Soo nana tooe hemma tooe how yugwe, pumme tukapu puma tu tumuna suu'mu hee-ga'yoo, pana, oosoo gi toge'yoo, ka mu ewow numu makakwuse, ka tukapu ewa nanenaga." 8 Sumu'yoo punno'o ka Te Pabe'e nakatzimodu-matu Andrew 9 "Esoo naatse manegeoo tukaba-ga'yoo, waahoo tutukutsekoo pakwe noko. Nagutza huutse'yoo, gi tamme no'oko mu numu maka-wa'ne'yoo." 10 Soo Te Pabe'e meeoo, "Ka mu numu ka pooega-kooba aata tuungu 11 Soo Te Pabe'e yise ka mu manegeoo tutukutsekoo tukaba hemmahoose, ka Te Naa-matoo nanesootuhikooha. Ka numme pumme nakatzimodu yise hemehoose, noko mu numu aatadu ne maka tuungu, ka tutugutsekoo pakwe ooosoo tuwazoo ooosoo yugwe. 12 Numu no'yoona togekoo yise tukahoo, ka noko numu wutzu'mese, soo Te Pabe'e numme tunakatzimodu mee netamma, "Noko ka tukapu nagupenidu masumudoo. Gi ka tukapu nahadyugwepana." 13 "Numme sumumano wahamatsebooekudu (12) kawona kaanoku, ka tukapu nagupeni-ma, o soo manege'yoo tutukutse'yoo tukaba." 14 Mu numu ka Te Pabe'e besa tumadabuehoose, oo poonnese mee nananetamma, "Yow esoo Te Pabe'e Te Naa nayadooawabe. Wuna'me tamme ka Te Naa nakawutooepunne, ka yaa teepu-koobatoo ka Te Pabe'e oo tayakwuse." 15 Soo Te Pabe'e oo sopedakwadoo, ka mu numu-kooba katudu oo nemayugwekwuse, ooonne'yoona mu ma'wukase puu suu'mu oona ka giba-matoo meahoo. 16 Ka yongona tu manepetuse numme oo nakatzimodu ka banunadu-kwitoosoo kodyuka. 17 Ka tu toganokase sapa, soo Te Pabe'e gisoo numme-baa kodyu petu. Numme yise ka sake-wi kuase, ka Capernaum-witoo natsemangega. 18 Unu hukwa petuse, soo baa unu bayutsungakooha. 19 Numme banamoo-kwitoo natsemangega, o ne manikese numme ka Te Pabe'e poonne ka baa-koobakwi, oo kemmano'o ka sake tzage'e oo manikese numme sui. 20 Soo Te Pabe'e mee ne netamma, "Nu yow, gi suipana." 21 Numme yise ka sake-wi oo

netzatsebooase yabesoo ka bakumana petuga, Capernaum tzage'e. 22 Oogow awamooa mu numu ka banunadu oowenapa'yoona mee nananetamma, "Soo Te Pabe'e umu pumme nakatzimodu-no sumuoo sake-ga'yoo. Ka togano tamme mu poonne ka mu tunakatzimodu ka sake-wi mu mea'ase. Soo Te Pabe'e gi umu-no." 23 Kukumma'yoosoo sake punno'o o ka Tiberias mee naneadu-wi'yoona kemmadu, ka oona etze'e Te Pabe'e pukwi'yoona nanesootuhina, mu numu pukwikoo oo makapu tzage'e petugadyakwe. 24 No'yoona mu numu oo poonne soo Te Pabe'e umu pumme nakatzimodu-no gi o, ewa'yoo numu yise ka sake-wi kuase ka Capernaum-witoo natzemangekase, ka Te Pabe'e watega. Umu ka Te Pabe'e mayuse meeoo oo tubenga, "Hannano u natsemangeke?" 26 Soo Te Pabe'e mu numu ewana nanekwegea, "Nu togesapa mu tuukwe. Mu numu ewana ka tseako'ena suu'mu e wategena, ka tukapu suu'mu soogwina. Gi umu ka nanabesa e pooha manena poonnese e wate. 27 Gi ka nasoo'awunudu paba sooyugwepana, mu sakwa ka tukapu pumme numu nakugwetzoinnummena paba sooyugwe. Soo Te Naa nuka pooha-maka. Nu ookow tukapu puma mu nakugwetzoinnummena mu sootuhikwu." Umu numu ewana yise oo tubenga, "Hownnekoo yise numme ka Te Naa nakabetseakwu?" 29 Soo Te Pabe'e mu nanekwegea, "Nuka naka'oedyuku mee'e soo Te Naa unnena yaatoo e taya, o'no mu oo nakabetseakwu." 30 Umu numu yise meeoo oo netamma, "Sumu tuwazoo besa u tumadina ne tzapoonneku, o'no numme u naka'oedyukukwu. 31 O'nosoo soo Te Naa puu umu te nanamooatupu tukaba makamena. Soo Te Naa unnepu mee nabotugu, 'Te Naa pa'anakwana tukaba puma mu nakugwetzoinnummena mu maka, umu yise oo tuka.' "32 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Nu togesapa mu tuukwekwu, soo Moses gi ka mu nanamooatupu ka tukaba puma mu nakugwetzoinnumme maka. Pana meno'o soo Te Naa ka tukaba pummetusoo puma mu nakugwetzoinnummena-ma mu sootuha'e. 33 Nu yow soo tukaba Te Naa-nakwana kemmadu. Soo Te Naa ekow tukaba-ma mu sootuhikwu, nu ka Te Naa-nakwana kemmapu, puma mu namagwetzoikwuna." 34 Umu numu yise mee ka Te Pabe'e netamma, "Meno'o manakwana u sakwa ooosapa 'yoonnekoo tukaba-ma ne sootuhi." 35 Soo Te Pabe'e yise mee

mu netamma, "Nu yow soo tukaba mu sootuhikwudu ooosapa puma mu gwetzoimokwuna. Soo numu nuka naka'oedyukudu gi kumma'akoosoo tooe hownnekoo tukapu sookwi-wa'ne'yoo. Soo numu nuka naka'oedyukudu gi puudyi-wa'ne'yoo ka nuka nanetzakwiya'ena. 36 Pana mumme e tuukwe-kwa'nesoo, mu ka nanabesa e tuyugwena poonnepana mu gi e nakabetsea. 37 No'yoona umu Te Naa tutzeana, nuka naka'oedyukute. Nu yise gi mu tsasoopedya-wa'ne'yoo. 38 Nu ka Te Naa-baa'yoona kemma, nuka oo tunetammakuna mayohokwuse, gi nuusoo meeoo tusooyugwena. 39 Soo Te Naa ka umu pumme naka'oedyukudu tuikwuna gi petzabena. Nu saa'a ka yaa teepu-koobasoo kodyu petuse, no'oko umuoo nuka naka'oedyukudu, mu tuipu tuwazoo mayosudooa. 40 Soo Te Naa no'obatusoo numu nuka naka'oedyukuna, ooosapa gwetzoimokwuna soogwidu. Nu ka kodyu petuse umuoo tuipu mayosukwu." 41 Umu Jew numu nanesootuhidu, yise ka Te Pabe'e nanetzamekute ka Te Pabe'e meeoo unakwe, "Nu yow ka tukapuwa'ne'yoo numu puma nakugwetzoinnummena, Te Naa-baa'yoona kemmadu." Umu Jew numu nanesootuhidu yise ka Te Pabe'e meeoo, "U, Ne Naa-witu esaya'e. U sukwe Jesus, ka Joseph tooa. Numme ka u naanapua'amu sopedakwatoo." 43 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Gi e nanetzamekupana. 44 Gi mu numu puusoo e naka'oedyukuwa'ne'yoo. Soo Te Naa mu numu sootuhidyina umu nuka suu'mu naka'oedyukudu Te Naa doodooamu manekekwu. Nu ka petuse saa'a umu nuka nagemodu, mayosukwu, tooe mu tuipu sapa. 45 Soo Te Naa yadooawabe o'nosoo mee tubotugu, 'Soo Te Naa saa'a no'oko numu tunedyooedooa.' Tooe haga tooe numu ka Te Naa unnena nakana, yise oo naka'oedyukudu, saa'a nu-matoo kemmadooa. 46 Gi haga ka Te Naa poonnedu, nu suu'mu ka Te Naa poonne ka oo-baa'yoona kemmapuna. 47 Nu togesapa mu tuukwekwu, no'yoona mu tunaka'oedyukudu ooosapa gwetzoimokwu. 48 Nu yow soo tukapu-wa'ne'yoo puma numu nakugwetzoinnummena, ooosapa numu puma gwetzoimokwuna. 49 Umu te nanamooatupu puu, ka sukwe nadukadu-ma namagwetzoimo'o, ka Te Naa pumme makana. Soo tukapu sukwe nawutzu'me, gi numu tubetse magwetzoa'e. 50 Nu yise yow soo puma numu tubetse gwetzoina tukapuwa'ne'yoo, nu ka Te Naa-manakwana kemmadu. Esoo tukapu nugasoo tookoo-wa'ne'yoo, tooe haga tooe ka nuka tookoo tukase, ooosapa gi mobegwa-gakoo gwetzoimokwu. Nu ka mu-koobatoo nabatsase, o'no yise mu ooosapa gwetzoimokwu. Nu yaahoo soo tukapu numu puma nakugwetzoinnumme, nu puma mu gwetzoikwuna." 52 Mu Jew numu puusoo nananepetukukooha mee nana'unnena, "Ha'oo haa'a puusoo tu tookoo-matu tzapookana te makakwu, tamme pute yise oo tukakwu?" 53 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Nu kaaheno mu tuukwe, nu yow mu Pabe'e. Tooe haga tooe nuka naka'oedyukudu ooosapa nu-no'yookwu. Nu ka tukapu numu puma nakugwetzoinnummekwuna. Soo e puupe ka baa mu hebena, puma mu namagwetzoina. Soo tooe haga tooe soogwetzoidu nu-ma suu'mu gwetzoikwu. Nu ka kodyu petuse mu tuiputoo'e saa'a namayosudooa. 55 Soo e tookoo tubetse tukapuwa'ne'yoo, yise e puupe punno'o tubetse baa-wa'ne'yoo. Nu-mamma ooosapa numu gwetzoimokwu. 56 Tooe haga tooe ka e tookoo tukadu, yise ka e puupe hebedu ooosapa nu-no'yoopunne. 57 Soo Te Naa yaatoo e tayase, nu yise ka Te Naa pooha-toohakwi mu-baa gwetzoinnumme. Tooe haga tooe ka e naka'oedyukuna, nu e pooha-ma mu sootuhikwu, o'no yise mu ooosapa gi mobegwa-gakoo gwetzoimokwu. 58 Nu yow oo soo tukapu, puma numu nakugwetzoinnummekwuna, ka Te Naa-manakwana kemmadu. Tooe haga tooe nu-no'yoopunnedu ooosapa gwetzoinnummekwu. Soo tukapu te nanamooatupu pumatu tukapu, gi haa'noto numu magwetzoidu. Pana nu yow gwetzoibu mu sootuhikwudu." 59 Soo Te Pabe'e, meeoo mu numu netammadyakwe tooesoo ka nanesootuhi nobe-wi'yoona, ka Capernaum-wi'yoona. 60 Ewa'yoo numu ka Te Pabe'e nakapunne pana gi oo nakatugu yise mee nananetamma, "Esoo nana tamme tunedyooena unusoo namanena nanaka'oedyukukwu." 61 Soo Te Pabe'e oo sopedakwatoo umu gi oo nakasopedakwadoo, ka oo unnewununa. Soo Te Pabe'e meeoo, "Mu sakwa gi nasootookepana, ka meeoo mumme e netamma. 62 Mu sakwa sumuna gi oo naka'oedyuku tooe e poonnepana, ka Te Naa-matoosoo e koyukase. 63 Mu numu gi puusoo namagwetzoi-wa'ne'yoo. Soo Te Naa-suu'mu mu magwetzoikwu. Soo nuga unnepu putoogoo ka Te Naa Besa Pooha mu naka'oedyukuna

suu'mu mu sootuhikwu, o'no yise mu ooosapa gwetzoimokwu. 64 Pana susumudu mu-matu gi e naka'oedyukute." 65 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Nu mooasoo mu tuukwepu, soo numu gi puusoo nama e naka'oedyuku-wa'ne'yoo. Soo E Naa mee e netamma, 'Mumme nu-kwi tunaka'oedyuku mayugwe,' "mee. 66 Ewa'yoo numu gi oo naka'oedyukuna yise tu nonobe-witoo kodyuka. 67 Soo Te Pabe'e yise numme sumumano wahamatsebooekudu (12) pumme nakatzimodu mee tubengu, "Mu haa'a punno'o e nasoomenakwu?" 68 Soo Simon Peter yise ka Te Pabe'e nekwegea, "Numme ooosapa u-no'yookwudu. U ooosapa kaaheno ne tunedyooennumme. Numme ka gwetzoibu besa nakasoobedya. 69 Numme u naka'oedyukuna, oo nakasopedakwatoo u yow Ne Tubetse Pabe'e." 70 Soo Te Pabe'e yise mee ne netamma, "Nu mumme sumumano wahamatsebooekudu (12) netutzea. Pana sumu'yoo mu-nagatu ooosapa gi nu-no'yoopunne." 71 Ka nana Judas Iscariot mee naneadu soo Te Pabe'e netammana meeoo. Tooe soo Judas sumumano wahamatsebooekudu (12) tunakatzimodu-nagatu pana soo Judas ka saa'a umu Te Pabe'e ooowemota mani, ka umu wohonedu-tamme mane, umuoo ka Te Pabe'e batzakwu mee tunetammana.

7:1 Saa'a soo Te Pabe'e no'oko ka teepu Galilee mee naneadu-koobakwi numu tunedyooennumme. Soo Te Pabe'e ka teepu Judea mee naneadu-kwitoo gi me'a, mu Jew moohedu oonatuoo pumme nehooawi, pumme mu nepatza. 2 Mu Jew numu nanesootuhi ewa tukakwuna tzage'e manegena, o'no umu numu sumuyakwe, nanasusu'mu tatza nobe-kwi nobegana, ka Te Naa-matoo nanesootuha'e ewa'yoo yise nasootuhiyakwe. 3 Umu Te Pabe'e wanga'amu gi oo oedyukute ka tu pabe'e. Umu oo wohonena mee oo netamma, "U sakwa Judea-witoo mea. U pooha tumadipe mu tunaka'oedyukudu oetuooo tzapoonnekukwu. U ka pooha-ga'yoo mee naneyugwena, gi oo nekwatzetugupana. U ka nanabesa tumadi mee unnena u sakwa no'oko numu tzapoonneku." 6 Soo Te Pabe'e mee mu nanekwegea, "Nu gi o mea-wa'ne manepunne, mu yise tooe hannano tooe mesoo mea. 7 Nu ka mu numu suda tumadugu mu tuukwe'e, ooonne'yoona umu yise gi e petzape, pana umu mumme gi nekwoho'ne. 8 Nu gi meno'o

mu-no mea-wa'ne manepunne." 9 Ka mu tu wanga'amu mease, soo Te Pabe'e punno'o huu tabeno ka Galilee-wisoo, saa'a puu suu'mu watze mea. 11 Mu Jew numu moohedu ka mu numu-naga-kwitu ka Te Pabe'e too'e wate. Ewow numu too'e tubenga, "Hano soo Jesus?" 12 Ka Te Pabe'e-witu ewa'yoo numu nanatuukwe. Susumudu umu-matu meeoo, "Soo Jesus besa'yoo nana," pana susumudu punno'o meeoo, "Soo Jesus numu nemooagadu." 13 Mu numu ka Te Pabe'e-no'yoopunnedu ka mu Jew numu moohedu-ma suina, ka Te Pabe'e Jesus-witu watze nanatuukwe. 14 Ka mu Jew numu pahe tabeno nanesootuhi ewa tuka-kwi manepetuse, soo Te Pabe'e ka pabow nanesootuhi nobe-kwi petuse yise nanesootuhibu-witu mu numu tuukwe'e. 15 Mu numu mee nanatubenga, "Hownnekoo esoo nana no'okosoo hemma sopedakwatoo? Esoo gi hannano'o nanesootuhibu-witu natunedyooepu-ga'yoo." 16 Soo Te Pabe'e yise meeoo, "Nu ka Te Naa unnena mu tunedyooe. Nu gi nugasoo tusooyugwena mu tunedyoo'e. 17 Tooe haga tooe ka E Naa nakabetseadu oo sopedakwadookwu oo naka'oedyukukwu, ka E Naa unnepu e waha. 18 Soo tooe haga tooe pummesoo tusooyugwena wahakwu, besa pummesoo nanemadabuewununa soogwa'epunnedu. Nu ka toge kaahenotu E Naa unnepu mu tunedyooe, o'no mu Te Naa-matoo nanesootuhikwu. Nu togesapa mu tuukwe'e, nu gi esaya'e. 19 Mu puu ka Moses putoogoo tumayohomeana naka'oedyukudu mee naneyugwe, pana mu puu gi oo nakabetse'a. Mu ka Moses nakabetseana, how manena mu e batsa soogwa'e?" 20 Mu numu mee oo netamma, "Soo tsoapa haa'a u ma'emukwa? Gi haga u batsa-soogwa'e." 21 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Suta'yoo nana mee mu e netamma, ka nanesootuhi tabeno numu e mabesakukena. 22 O'nosoo soo Moses ka mu nanamooatupusoo tumayohope mu tunedyoo'e, ooona'yoona numu kootze na'oonnakwitu natsekea, umu yise Jew numu maneyakwe. Mu nanamooatupu o'nosoo ka Moses-kobenasoo gwetzoimodu, oo ka tu doodooamu mooe yugwe. 23 Mu puu ka Moses nakabetseana ka nanesootuhi tabeno sapa ka mu doodooamu oo yugweyakwe. Ooonne'yoona nu ka nanesootuhi tabeno sapa ka mu doodooamu oo yugweyakwe. Ooonne'yoona nu ka nanesootuhi tabeno ka nana mabesaku 24 mu sakwa gi e sutakupana, gi e

nesootzemapana." 25 Susumudu mu numu-matu mee nananetamma, "Yaa esoo nana. Mu Jew moohedu batsayagana. 26 Soo Jesus no'oko ne-kobena'yoona yadooadyakwe. Hownne'yoonagina mu numu moohedu a tsasoopedya? Te moohedu ka Te Pabe'e sumuna naka'oedyukute, ooonne'yoona oo tsasoopedya." 27 Susumudu punno'o meeoo, "Mana numme pukwi'yoona a kemmana sopedakwadoo pana, o'nosoo soo Te Naa yadooawabe meeoo tubotugu. 'Gi haga pukwi'yoona oo kemmana soopedakootookwu.' Numme ka nana pukwi'yoona kemmana sopedakwatoo ooonne'yoona numme meeoo oosoo tookwa gi Te Pabe'ematu." 28 Soo Te Pabe'e ka pabow nanesootuhi nobe-kumaba'yoona ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi mee mu netamma, "Mu meeoo sokwama, mu ka Te Pabe'e sopedakwatoo mee, pana mu ka pukwi'yoona oo kemmana, tuwazoo gi sopedakwadoo. Mu gi ka E Naa yaatoo nuka tayadu nakasopedakwatoo, oosoo Nuga Naa, nu oo-baa'yoona kemmahoo. Pana E Naa unnena nu kaaheno mu tuukwe'e, nu gi nugasoo unnena wahadu." 30 Mu Jew numu tutunehanedu ka Te Pabe'e sookwutuma pana gi oo-toogoo manakwe, ka gisoo ka Te Pabe'e nabatsakwi oo manakwe. 31 Ewa'yoo numu ka Te Pabe'e-noyoopunnedu mee nana'unakwe, "Esoo nana no'okosoo hemma nanabesa pooha mada'e, ooonne'yoona esoo nana tookwa Te Pabe'e. Soo Te Pabe'e ka petuse, oosoo no'okosoo hemma nanabesa pooha madikwu." 32 Mu Jew numu tutunehanedu ka mu numu unnena nakana nuusoogweda, ka mu tuukwutumadu ka Te Pabe'e wutuma tuungu, pana umu gi oo wutuma. 33 Soo Te Pabe'e yise ka mu numu mee netamma, "Nu gi haa'noto mu-baa'yoopunnekwu. Pudusoo nu yise saa'a ka Te Naa-matoosoo kodyukakwu. 34 Ooonne'yoona mu saa'a, unu e too'e soogwi pana gi e mayu-wa'ne'yoo. Mu nu-no too'e soogwedapana gi mu hownnekoo nu-noyoopunnekwu." 35 Mu numu yise mee nananetamma, "Hanogina oosoo meakwuse tamme gi oo nageka-wa'ne'yoo? Oosooga sumuna ka mu Jew numu tooetoo ka mu gi Jew numu-baa manekwuse. 36 Hayoo unnena oosoo ka meeoo, 'Mu e too'e soogwi pana gi e mayu-wa'ne'yoo, mu too gi e nageka-wa'ne'yoo, ka e kodyukase?' "37 Ka mu Jew numu ewa tuka nanesootuhi tabeno namamakwuhooga'a, soo Te Pabe'e wunuse ka Te Naa Besa Pooha-punagakoo mee unakwe, "Tooe

haga tooe wuna'me tu gwetzoinnummekwuna gi mobegwa-gakoo soogwidu nu-toohatoo nasoomawunise, nasootuhikwu. 38 Soo Te Naa unnepu mee na'unakwe oosoo, 'Tooe haga tooe nuka naka'oedyukudu patzona-wa'ne gi pasa-wa'ne'yoo, ooosapa gi mobegwa-gakoo gwetzoibu nasootuhikwu.' "39 Soo Te Pabe'e ka Te Naa Besa Pooha ka mu tunaka'oedyukudu saa'a tusootuhi-kwitu te tuukwekwu. Soo Te Naa gisoo ka Tu Besa Pooha-matu-ma mu numu poohamaka, ka Te Pabe'e gisoo pubaatoo kodyu petuga'a." 40 Susumudu oo unnena nakase, mu numu-matu meeoo, "Oosoo tookwa Te Naa yadooawabe." 41 Mu susumudu punno'o mee, "Yow tookwa Te Pabe'e." Umu-matu yise mee unakwe, "Oosoo tookwa gi Te Pabe'e, oosoo Galilee-wi'yoona kemmadu. Soo Te Pabe'e gi Galilee-wi'yoona kemmakwudu. 42 Soo Te Naa unnepu meeoo, 'Soo Te Pabe'e ka te namooatupu David ma'yoona suaketu. Oosoo ka Bethlehem mee naneadu-kwi'yoona kemmakwu, oosoo uga David pukwi'yoona kemmana.' "43 Mu numu yise nanapokihoo nana'atasoo tusooyugwegonnona. 44 Mu susumudu numu ka Te Pabe'e nuusoogwetakugonno, pana gi haga yise oo wutuma. 45 Mu tukwutumadu yise ka mu tutunehanedu-matoo kodyuka. Mu tutunehanedu ka mu tukwutumadu mee tubenga, "How manena mu gi ka Jesus wutuma?" 46 Mu tukwutumadu meeoo mu nanekwegea, "Oosoo nanabesa unakwe, gi haga nana oo-wa'ne'yoo." 47 Mu tutunehanedu yise mee mu tukwutumadu netamma, "Mu haa'a punno'o oo naka'oedyukute? 48 Numme tutunehanedu gi oo naka'oedyukute, numme mooasoo no'oko hemma sopedakwadoo, numu gi numme nemooaga-wa'ne'yoo. 49 Mu gi tutusopedakwatoodu gi Te Naa unnena sopedakwadoo, mu tuma'emukwana umu-tamme kodyusoo." 50 Sumu'yoo umu-notu Nicodemus 51 "Oosoo meeoo nayadooa soo Te Naa unnepu, 'Tamme sakwa ka nana-no mooe yadooase, ka ha'oo manekwuse oo sopedakwatoose, o'no tamme sumuna oo nehanese tamme oetu sopedakwadookwu, oosoo haa'a besa'yoo pute gi besa'yoo?' " 52 Umu yise mee oo nanekwegea, "U punno'o umu Galilee-witu-kwa'ne yadooaka'nga. U sakwa ka Te Naa unnepu nease oo nakasopedakwadoo, soo Te Naa yadooawabe gi Galilee-wi'yoona kemmakwudu." 53 Ka Te Pabe'e

tunemamakwuse, mu numu tu nonobe-kwitoosoo kodyudyipunne.

8:1 Soo Te Pabe'e ka giba Olive mee naneadu-matoo kodyuka, oonow tooikwu mee soonammena. 2 Oogow moo'a awamooasoo tu tabuagena, soo Te Pabe'e kodyuka, oona ka pabow nanesootuhi nobe-kobenatoosoo. Ewa'yoo numu oo nakadu oo-baa petudyipunne. Oonow katuna nanesootuhibu mu tunedyoo'e. 3 Sumu'yoo mogo'ne mooasoo koomagapana kumma'akoosoo nana poota'ma. Mu nanesootuhibu numu tunedyooedu, ka mu Pharisee mee nananeadu-nagatu, ka mogo'ne poonnese ka Te Pabe'e-baa oo bi petuoo. 4 Umu Jew nananesootuhidu mee ka Te Pabe'e netamma, "Numme eka mogo'ne kumma'akoosoo nana poota'ma a mayuhoo. 5 Ka te tumayohope-wi soo Moses o'nosoo ka te nanamooatupu oo tuukwe-kwi, oosoo mee na'unakwe ka 'yoo manedu mogo'ne batsa. How tamme a yugwekwu?" 6 Umu ka Te Pabe'e too'e nekusekuna, ka gi pumme oo nanekwagea umu oo nekwohone mee sokwamana. Soo Te Pabe'e natsekwu'ne katuhoose ka tu mamoogoo-ma, ka teepu-ma tubokooha. 7 Mu nanesootuhibu numu tunedyooedu, ka Te Pabe'e ooosapa meeoo tubengadyakwe, "Yabe hayoo unne how sakwa tamme a ma'e?" 8 Umu o suu'mu tubengadyakwe, soo Te Pabe'e yise, wunuoose mee mu netamma, "Unu tooe, tupe-ma oo tapagetahoo, oo ya'e-kwitoo tooe. Pana soo gi hannano'o tuma'emukwadu sakwa oo mooe tabe." Soo Te Pabe'e yise natsekwu'ne katusesoo ka teepu-ma tutsebokoohasoo. 9 Ka nasookwise mu nanesootuhibu numu tunedyooedu, ka mogo'ne meeoo netammadu, mu wakwa'etse mooe mea'a, yise mu tootooebetse umu benakwatoo punno'o mea'a. Ka mu petukwahookase, 10 soo Te Pabe'e wunuse ka mogo'ne meeoo tubenga, "Haga meno'o meeoo u netamma?" Soo mogo'ne meeoo ka Te Pabe'e nanekwegea, "Gi haga." 11 Soo Te Pabe'e meeoo ka mogo'ne netammasoo, "Nu punno'o gi. U nobe-kwitoosoo kodyuka. Yaa manakwana gi kumma'akoosoo nana poota'ma-pana." 12 Soo Te Pabe'e yise ka mu numu ka pabatsekoo nanesootuhi nobe-kumaba manepunnedu mee netamma, "Nu ka teepukoobatu kootabedooakute, o'no mu numu ka Te Naa besa po poonnena oo nagenokwu. Mu numu nuka naka'oedyukudu gi togaba-wi'yookwu." 13

Mu Pharisee ka Te Pabe'e mee netamma, "U ka uusoo nanetammana esayidyakwe, ooonne'yoona numme yise gi u naka'oedyukute." 14 Soo Te Pabe'e yise meeoo, "Tooe nu nuusoo nanetamma pana, nu togesapa mu tuukwe'e. Nu ka pukwi'yoona e kemmana, yise ka pukwitoo e meakwuna mooasoo sopedakwadoo. Mu yise gi ekow nu-kwitu sopedakwatoo." 15 Mu ka nuka nemadabuena gi togekoo tunemadabue, mu ka gi oo nakasopedakwadoona. Soo E Naa yaatoo nuka tayadu e tummatzikwu, nu yise kaaheno mu nemadabuekwu. Nu gi mu-kwa'ne'yoo, nu kaaheno mu tunemadabuekukwu. 17 Soo te tumayohope meeoo, 'Ka waahoo numu nawa'nesoo nanekwaha oosoo togesapa.' 18 Numme yise ka Te Naa-no waha'yoo ooonne'yoona nu yise kaaheno mu tuukwe." 19 Umu yise mee oo tubenga, "Haga yise u naa?" Soo Te Pabe'e mee mu nanekwegea, "Mu gi nu-kwitu sopedakwadoo, hownnekoosoo yise mu ka E Naa sopedakwadookwu?" 20 Soo Te Pabe'e meeoo mu tunedyoo'e ka pabatsekoo nanesootuhi nobe-kobena'yoona, puu-kwikoo mu numu tumasumudoo tsage'yoona. Soo Te Pabe'e gi nakwutuma, ka gisoo oo nabatsa-kwi oo manakwe. 21 Soo Te Pabe'e yise mu gi hemma heesoobedyadu mee netamma, "Ka pukwi'yoona e kemmapu-witoo e kodyuse, mu saa'a e tooe soogwikwu, pana mu gi e mayu-wa'ne'yoo. Suda mu tumadugu-kwisoo mu tuikwu. Mu gi nuga pukwitoo mea-kwitoo mea-wa'ne'yoo." 22 Mu Te Pabe'e gi heesoobedyadu, gi oo nakasoobedakwadoodu yise meeoo nananetamma, "Ha'oo manena meeoo unakwe? Puusoo haa'a nabatsakwuse?" 23 Soo Te Pabe'e yise mee unakwe, "Mu ka sutakoo nakabetse'a, no'yoona mu numu ka teepukoobatu moohedu punno'o ka sutakoo nakabetse'a. Pana nu ka Te Naa te pa'anakwatu nakabetse'a. 24 Mu ka gi nuka naka'oedyukuna, mu ka togesoo suta'yoo numuna, tuikwu." 25 Umu yise oo tubenga, "How yise 'yoo u numme ata'yoosoo?" Soo Te Pabe'e yise meeoo mu netamma, "Nu ooosapa mu too'e tuukweno'o, pana mu gi e naka'oedyukute. 26 Nu yise ka ewasoo suda mu tumadugu-kwitu mu mesoo tuukwe-wa'ne'yoo, pana nu gi. Soo E Naa'yatoo nuka tayadu, kaaheno mu nemadunagakwu. Nu no'oko mu tooe tuukwe'e, ka Te Naa nuka tunetammakuna." 27 Mu Jew numu moohedu gi oo nakasopedakwatoo, soo Te Naa ka Te Pabe'e-witu

oo waha tuunguna, yaatoo oo taya. 28 Soo Te Pabe'e mee unakwe, "Mu saa'a e nabatsase, susumudu mu-matu oo naka'oedyukukwu, nu mu Pabe'e. O'no mu oo sopedakwadookwu, nu gi nugasoo tusooyugwena mayohokwu, pana nu ka E Naa nuka tunetammakuna mu sukwe tuukwe'e. 29 Soo E Naa yaatoo e tayase, ooosapa nu-no, gi e ma'wuka'a, nu ka ooosapa besa Te Naa nakabetseana." 30 Ka Te Pabe'e yadooadyakwe ewa'yoo numu oo naka'oedyuku manemena. 31 Soo Te Pabe'e yise ka mu pudu tunaka'oedyukudu mee netamma, "Mu ka ooosapa o naka'oedyukuna nu mu doodooamu-gakoo. 32 Mu yise ka kaahenotu sopedakwadookwu, gi mu numu ka suta-kwitoo namoohegakwu." 33 Umu yise meeoo, "Numme ka Abraham-ma'yoona suaketu. Ha'yoo u unnena meeoo unakwe tamme suta-kwitoo namoohegakwu?" 34 Soo Te Pabe'e mee mu nanekwegea, "Nu kaaheno mu tuukwekwu. Soo tooe haga tooe nanasuda tu manena mayohodu ka sutakoo nakabetsea. 35 Soo numu tummatziwabe, puu gi ka pumme nedyawedu nanumu. Pana soo numu nedyawedu dooa'a ooosapa nanumu nadatsungapunne. 36 Nu Mu Pabe'e, nu ooosapa mu nanumu-gakwu, mu ka e naka'oedyukuna. Nu mu sootuhise, o'no mu gi suta-kwitoo namoohegakwu. 37 Tooe mu Abrahamma'yoona suakese sapa mu Te Naa dooamu mee nasokwama mu e batsa soogwa'e, mu ka gi e toge'yookuna. 38 Nu ka Nuga Naa nuka tuukwena mu too'e tuukwe pana, mu ka suta-nakwana suakese, ooonne'yoona mu sutakoo nakabetsea." 39 Umu yise meeoo ka Te Pabe'e netamma, "Numme gi suta-nakwana suaketu, Abraham ne namooatupu." Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Umu Abraham doodooamu ka Te Naa besa nakabetse'a Abraham-wa'nesoo. Mu gi Abraham doodooamu-wa'ne'yoona, gi tuwazoo Te Naa dooamu-wa'ne'yoo, ka gi Te Naa naka'oedyukuna. 40 Mu yise e batsa soogwa'e tooe nu kaaheno mu tooe tuukwepana mu ka Te Naa nuka netamma-kwa'nesoo, soo te namooatupu Abraham gi mu-wa'ne'yoo. 41 Mu ka oo manena kumma'akoosoo Naa-ga'yoo." Umu mee ka Te Pabe'e netamma, "Numme gi kumma'akoosoo naa-ga'yoo. Numme sumuoosoo Naa-ga'yoo soo numu manumudoopu, ne tubetse Naa." 42 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Mu ka Nuga Naa nenagana, mu sakwa unu e soobedya. Soo E Naa yaatoo e tayase, nu yise

yow mu-baa petu. Gi nuusoo meeoo nasooyugwena. 43 Mu gi e nakabetsea. Gi ka e una'wena nakapunne. 44 Soo Suta'yoo, mu Naa, ooonne'yoona mu ookow nakabetse'a. Soo Suta'yoo ooosapa numu kadoo mayugwekena, ooosapa mu esaya'ekuna. 45 Mu ka gi togekoo naka'oedyukute, ooonne'yoo mu gi e naka'oedyukute tooe kaaheno mumme e tuukwe'e sapa. 46 No'yoona mu e sopedakwadoo, nu ooosapa besa tumadugudu. Nu kaaheno mu tuukwepana mu gisoo e naka'oedyukute. 47 Soo Te Naa doodooamu ooosapa oo nakabetse'a. Mu yise meeoo unnepana mu gi oo-no'yoopunne." 48 Mu Jew numu mee oo netamma, "U gi kaaheno numme-matu, u ka mu sutakoo numu-matukwa'ne'yoo. U tuma'emukwadu." 49 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Nu gi tuma'emukwadu. Nu ka E Naa toge'yooku pana mu gi e toge'yookute, ooonne'yoona mu suda nu-kwitu waha. 50 Nu gi nuusoo besa naneyugwena, soo Te Naa saa'a besa nu-kwitu waha. Soo Te Naa ka umu nu-kwitu esayidu nemadunagakwu. 51 Nu kaaheno mu tuukwe tooe haga tooe e nakabetseadu gi ya'ekwu." 52 Mu Jew numu yise meeoo ka Te Pabe'e netamma, "Meno'o numme u sopedakwatoo u tuma'emukwadu. Soo te namooatupu Abraham puu ya'e, Te Naa nanayadooawabe punno'o no'yoona tuipu. U yise meeoo, tooe haga tooe e nakabetseadu gi ya'ekwu. 53 U haa'a ka Te namooatupu Abraham ooonakwa besa'yoo? Hownne'yoo, mee puu u uusoo nasooyugwe?" 54 Soo Te Pabe'e mee mu nanekwegea, "Nu ka nuusoo nakwitu wahana, mu gi e naka'oedyukute. Pana soo nuga Naa, besow e poohamaka, ookow nuga netammana, ooonne'yoona mu numu nuka nesookwuga'e. Mu ka Te Naa-matoo nanesootuhidu mee nananeyugwedu. 55 Pana mu gi ka E Naa sopedakwatoo, nu suu'mu ka E Naa sopedakwatoo. Nu gi esa'ya'e mu-kwa'nesoo, ooonne'yoona nu sakwa oetu mu tuukwe, ka Te Naa e sopedakwadoo-kwitu. 56 Soo te namooatupu Abraham besa soonamme ka o'nosoo oo pooha poonnena ka yaa teepu-kooba e petukwuna." 57 Mu Jew numu moohedu meeoo oo netamma, "Soo Abraham tubetse o'nosoo ya'epu. U ka Abraham gi poonnedu. O'nosoo ume gisoo nadooa'adoo." 58 Soo Te Pabe'e yise mee mu netamma, "Nu oo-koobenasoo mooasoo gwetzoi, tubetse o'nosoo gisoo ka Abraham nadooa'adoo." 59 Umu yise tupe tzobakooha oo

tatzagowkwu mee soogwamana. Pana soo Te Pabe'e mu manikwuna sopedakwadoo ka umu-baa'yoona yise ka pabow nanesootuhi nobe-wi'yoona watse meahoo.

9:1 Soo nana gi tubootabuena nadooa'adoopu, oona po-kumaba katu. Soo Te Pabe'e umu pumme nakatzimodu-no oona meadabena oo poonne. 2 Numme oo nakatzimodu ka Te Pabe'e mee tubenga, "Haga suda tumadugu-kwi esoo nana gi tubootabuena nadooa'adoopu, masoo nana haa'a puusoo suda tumaduguse, pute umu oo naanapua'amu?" 3 Soo Te Pabe'e yise mee ne netamma, "Esoo nana gi tubootabuedu, suda oo tumaduguna gi oo-matoosoo kodyu, oo naanapua'amu suda tumaduguna gi oo dooa'a-matoo kodyu. O'nona eka gi tubootabuedu namabesakuse mu numu oo poonnese ka Te Naa nesookwuga'e. 4 Tamme sakwa ka Te Naa nuka yaatoo tayadu nakabetsea. Pudusoo nu nabatsase gi mu-no'yookwu. 5 Nu ka yaa teepu-kooba'yoopunnena ka mu numu tummatzina, umu ka Te Naa-witu nakasopedakwadookwu." 6 Soo Te Pabe'e yise ka teepukoobatoo toohese ka tu huutsenoko ka pasakwabu mayuase, ka gi tubootabuedu nana popo'a-kooba oo matzabekuhoo. 7 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "U sakwa meahoose ka patzona Siloam mee naneadu-kwi nabakomamitooa." Soo gi tuboodabudu nana yise ka oonahoo nabakomamitooase, besa tubootabuena kodyu petuuoosoo. 8 Mu numu uga, ka gi tubootabue oo poonnedu mee nana'unakwe, "Yow haa'a too'e, esoo nana uga oona po-kumaba katuna numu tumasumudoo tuunguyidu?" 9 Susumudu numu meeoo nana'unakwe, "Aha mow oosoo nana." Susumudu yise punno'o mee, "Gi esoo oosoo nana, oo-wa'nesoo sukwe tabuadu." Soo nana yise mee unne, "Nu yow soo nana gi uga tubootabuedu." 10 Umu yise mee oo tubenga, "How manise u tubootabue mane?" 11 Oosoo mee mu nanekwegea, "Sumu'yoo nana Jesus mee naneadu, pasagwabu e popo'a-kooba matzabekuse, yise ka patzona Siloam-witoo e bakomami tuungu. Nu ka bakomamitooase, besa tubootabue mani." 12 Umu yise meeoo oo tubengasoo, "Hano yise oosoo nana meahoo?" Oosoo uga gi tubootabuedu nana besa manena yise meeoo, "Nu gi oo sopedakwatoo." 13 Umu numu yise ka mu Jew

nananesootuhidu numu Pharisee mee nananeadu-matoo ka nana bika. 14 Ka nanesootuhi tabeba-wi ka nana besa namabesakuse, mu Pharisee mee oo tubenga, "How manise u tubootabue mani?" Oosoo mee mu nanekwegea, "Soo Jesus tu huutsepu ka teepu noko pasagwabudoose e popo'a-kooba oo matzabekuhoose oo-koobatoo yise e bakomami tuunguse, nu yise bakomamitooase, yaatu poonne mani." 16 Susumudu mu Pharisee-matu mee unakwe, "Soo Jesus tookwa gi besa'hoo pooha-gana ka te nanesootuhi tabeba-wi numu mesoo mabesakute, masoo tookwa gi ka Te Naa-nakwana kemmadu." Susumudu mu Pharisee-matu yise mee'e punno'o unakwe, "Ekow nana mow besa oo mayugwese oosoo tookwa Te Naa besa pooha hee-ga'yoo." Umu yise oo-koobatoo nananepetukute. 17 Umu yise, ka uga gi tubootabuedu nana mee tubenga, "Ha'yoo u ka nana ume mabesakudu-kwitu soobedya?" Oosoo mee mu nanekwegea, "Oosoo oo kaaheno Te Naa yadooawabe." 18 Mu Pharisee gi oo naka'oedyukute, ka nana uga gi tubootabuena. Umu yise oo naanapua'amu-witoo tuta'ya. 19 Umu oo naanapua'amu nabi petuse, mu Pharisee mee, ka oo naanapua'amu tubenga, "Esoo haa'a mumme dooa? Yaa haa'a oosoo gi tubootabuena nadooa'adoodu? Ha'oo manese meno'o tubootabue mane?" 20 Mu Jew numu moohedu mooasoo mee tunetammapu, "Numme tooe haga tooe ka Jesus Te Pabe'e naka'oedyukudu ne Jew nanesootuhi nobe-kwikoo tayakwunihookwu." Umu oo naanapua'amu ka mu Jew numu moohedu-ma suipunne, ka meeoo mu tunetamma. "Soo Jesus ne dooa mabesaku," mee tu unnikwu-ma suipunne. Mu oo naanapua'amu mee mu nanengwegea, "Numme oo sopedakwadoo, esoo ne dooa oe manakwanasoo. Pana numme gi oo sopedakwatoo ka hownnekoo oo namabesakuse, ka ooka mabesakudu tuwazoo. Mooasoo masoo ewa tomopu, makowsoo tubenga." 24 Umu numu moohedu yise ka nana uga gi tubootabuedu nabatoosoo bihoo tuwazoo. Umu yise mee oo netamma, "U sakwa ka Te Naa-matoo nanesootuhi gi ka Jesus-matoo. Numme oo sopedakwatoo soo Jesus suda tumadugu." 25 Pana soo uga gi tubootabuedu meeoo mu nanekwegea, "Sumuna oosoo too'e suda tumadugudu, nu gi oo sopedakwadoo, pana nu oo sopedakwatoo, nu uga gi tubootabuedu, pana meno'o nu yaatu mesoo poonne." 26 Umu yise mee oo tubenga, "Ha'oo

soo Jesus u sootunagase u yaatu mesoo poonne?" 27 Oosoo mee mu nanekwegea, "Mooasoo nu mu tuukwe, pana mu gi e naka'oedyukute. Ha'oo manena mu ookowsoo e tubengayakwesoo? Mu haa'a punno'o ka Jesus nakatzimokwu mee sokwamana, mee sumu tutubengadyakwe?" 28 Umu yise ka nana nakasagwa'ekuhoo yise meeoo oo netamma, "U ka sutakoo nana naka'oedyukuna meeoo unakwe. Pana numme puu ka Moses unnepu naka'oedyukute. 29 Soo Moses yise uga, o'nosoo Te Naa yadooawabe. Numme ka Jesus gi Te Naa nayadooawabe mee oo unakwe sapa, gi oo naka'oedyukute." 30 Soo nana yise mee mu nanekwegea, "Gi hannano'o hagaa 'yoonnekoo nana tunadooa'adoo-kwi manakwanasoo gi tubootabuedu mabesakudu. Soo Jesus ka gi tubootabuedu numu mesoo mabesakuna, oosoo kaaheno ka Te Naa ma'yoona kemmadu. Oosoo gi suta'yoo nana mee pumme netamma-wa'ne. Soo Jesus ka Te Naa nakabetseadu, ooonne'yoona oosoo ka Te Naa pooha-toohakwi numu mabesakute. Ooonne'yoona sakwa mu oo sopedakwadoo, soo Jesus, Te Naa yaatoo tutayana mee'e nu." 34 Mu Pharisee ka uga gi tubootabuedu nanekwegea, "U puu ka u nadooa'adoo-kwi manakwana tubetse suta'yoo. Gi hownnekoo u ne tunedyooe-wa'ne'yoo." 35 Soo Te Pabe'e ka oekoo ka nana natayakwunihoose oo naka, oo watega, soo Te Pabe'e ka oo mayuse mee oo netamma, "U haa'a ka Te Naa Tooa'a naka'oedyukute?" 36 Soo nana yise mee ka Te Pabe'e nanekwegea, "Aha, nu ookow naka'oedyukute. Pana nu gi oo poonnedu, haga oosoo?" 37 Soo Te Pabe'e Jesus yise meeoo, "Nu yow soo U Pabe'e Te Naa Tooa'a." 38 Soo nana yise mee unakwe, "Nu u naka'oedyukute." Soo nana yise Te Pabe'e-matoo nanesootuhikooha. 39 Soo Te Pabe'e mee unakwe, "Nu yaa teepu-kooba petu, ka umu gi Te Naa-witu nakasopedakwatoodu ka Te Naa pudu unnepu tunedyooegena, o'no saa'a umu besa oetu nakasopedakwadookwu. Susumudu mu-matu mooasoo oo nakasopedakwadoodu besa manepunne mee nasooyugwe pana, mu gi eka mumme e tunedyooena nakasopedakwadoo." 40 Mu Pharisee-matu ka Te Pabe'e meeoo unakwe oo naka. Umu yise ka Te Pabe'e meeoo netamma, "Numme gi ka Te Naa-witu nakasopedakwadoo, mee haa'a u unnena meeoo?" 41 Soo Te Pabe'e mee mu nanekwegea, "Soo numu gi oo nakasopedakwadoodu, gi

mu tuma'emukwana umu-matoosoo kodyu-wa'ne'yoo. Pana mu yise ka Te Naa-witu nakasopedakwadoo mee naneyugwedu soo mumme tuma'emukwana yise mu-matoosoo kodyukwu."

10:1 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Nu togesapa mu tuukwekwu. Soo tooe haga tooe ka seepu koodua natzakwona'adoo oe egeadu, oosoo kaaheno mu mabetseakwudu. Soo tooe haga tooe ka koodua-koobakwi oe tooe egeadu, tookwa gi toge manedu. 3 Soo tueya'edu ka umu mabetseadu sopedakwadoona, oosoo suu'mu oe natza'egeakwu. Soo seepu takonedu pummesoo seepu bihookakwu. Umu oo seepu yise, ka seepu kooduawi'yoona kuowkase oo nagekakwu umu pumme takonedu tuapa nakasopedakwadoona. 5 Pana umu seepu ka kumma'akoosoo tuapa nakahoose umu sukwe namamea'akwu." 6 Soo Te Pabe'e ka natugwenga makwuse, umu gi ka oo natugwengapu nakasopedakwadoo. 7 Soo Te Pabe'e yise meeoo tuwow, "Nu yow ka koodua natzakwona'a-wa'ne'yoo, sumuoosoo natzakwona'a-ga'yoo. Mu oo-toogoo oe egase nu ooosapa mu-kooba tueya'ekwu. Nu mu mabetseana, mu gi hemma namatuugekwu. Umu kukumma'a'yoosoo sumuna mooasoo nu-kobenasoo petugadu mee unnedu, 'Nu mu magwetzoikwu.' Umuoo esagoedu. Umuoo tuduhagetukwa'ne'yoosoo, umu nuka nagedu kadoo too'e mayugwedu. Mu e nanumu tooe kadoo mayugwekwudu. Pana umu nu-noyookwudu, gi ka mu numu nemooagadu nakatzabe-wa'ne'yoo. Nu yise yow petu, mu magwetzoikwutu, mu yise ooosapa gwetzoimona besa sokwamamokwu. 11 Nu yow ka mu mabetseakwuse, nu gi mu namanayahakwuna sookwa'e, nu ka mu-koobatoo nabatsakwuse, umu Te Naa naka'oedyukudu yise nu-no'yookwu. Soo E Naa besa e sooyugwe, nu ka oo tunetammapu mayohona mu numu magwetzoina, umu-koobatoo tuwazoo nabatsakwuse. Mu numu e batsakwu ka meeoo e soonamme, pana nu gi meeoo tusooyugwe. Nu pooha tumada'e, yise nu mesoo gwetzoa'ekwusoo, soo E Naa ka 'yoo e mane tuunguna. Nanakukumma'ayoosoo numu saa'a e naka'oedyukudooa. Nu yise sumusoo mu mayugwe petuse, mu mabetseana, mu-kooba tueya'edooa. Soo seepu takonedu gi mu seepu toge soobedya, ka puu gi mu hee-gana. O'no yise ka etza'a mu seepu-baa

petuse, soo mu takonedu sukwe meahoo, oosoo ka gi mu seepu hee-soobedyana. Soo etza'a mu seepu-matu goehookwu, mu susumudu yise nana'emota petukwowkwu." 19 Mu Jew numu ka oo nakase ka Te Pabe'e unnepu-witu, nanano sukwe nanepetukute. 20 Susumudu umu-matu mee unakwe, "Esoo nana tuma'emukwadu unu suta'a, gi oo nakabetseapana." 21 Susumudu umu-matu punno'o mee unakwe, "Soo tuma'emukwadu, gi mee ooonnekoo yadooa-wa'ne'yoo, masoo unu nesoonamme. Esoo nana, Te Pabe'e gi tubootabuedu numu mabesakupu." 22 Saa'a ka tu tommo petuse, mu Jew numu nanesootuhidu ewa tuka, umu ka oo soomayuna ka o'nosoo tu nanamooatupu ka Te Naa nanesootuhi nobe mu mabetsabepu. 23 Soo Te Pabe'e oona wunudyinnumme, ka nanesootuhi nobe-matoo nahabadoodu-tooha, ka Solomon haba mee naneadu-tooha'yoona mu numu nanesootuhiyakwe, umu-baa. 24 Mu Jew numu tutunehanedu oo na'oonnakwi manise mee oo tubenga, "U haa'a ne nanekwegeakwu? U haa'a Ne Pabe'e?" 25 Soo Te Pabe'e mee mu nanekwege'a, "Nu mooasoo mu too'e tuukwe pana mu gi e naka'oedyukute. Nu ka E Naa nuka netamma-kwa'nesoo manakwe, mu sakwa uga e sopedakwatoo, pana mu gi e nakaheesoobedya. 26 Mu tookwa gi nu-no'yookwudu. 27 Umu nu-no'yoopunnedu e nakasopedakwadoo, yise e unnetoosoo mana'we. Nu mu sopedakwadoo, 28 mu yise ooosapa mu gwetzoimona petukudu. Gi haga nu oemota mu mayugwe-wa'ne'yoo. 29 Soo E Naa umu e doodooamu mayugwepu, soo E Naa ka mu numu ooonakwasoo pooha-gana, gi haga ka E Naa oemota mu nemayugwe-wa'ne'yoo. 30 Nu punno'o unu pooha-ga'yoo ka E Naa-wa'nekoosoo." 31 Mu Jew numu tutunehanedu tupe tzobakooha, ka Te Pabe'e unnena gi naka petzabena oo tatzagahookwu mee sokwamana. 32 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Ka E Naa nuka tunetammakuna nu mayohona ka mu numu tummatza'e, mu yise oowetoo e batsayagate." 33 Umu mee ka Te Pabe'e netamma, "Pana numme u batsakwu ka Ne Naa-wa'nesoo u naneyugwe. Gi numme ka besa u tumadugu-kwitu u batsakwu. U sukwe numu, numme-wa'nesoo pana u mee unakwe, 'Nu ka Te Naa-wa'ne'yoosoo.' "34 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Mu tookwa ka Te Naa unnepu ne'a, ka mee na'unnedu, 'Soo Te Naa meeoo ka sukwe

numu netamma, "Mu sakwa nu-kwa'ne'yoosoo." ' 35 Soo Te Naa unnepu gi na'esayidu. Nu gi sukwe numu nu ka Te Naa tubetse yadooawabe. Ooonne'yoona mu sakwa gi e batsapana, tooe nu ka E Naa-wa'ne'yoo mee'e e unakwe sapa. 36 Soo Te Naa yaa teepu-koobatoo e taya. Ha'oo manena mu, 'Esaya'e,' mee e netamma, 'Nu Te Naa Tooa'a,' mee e unakwe? 37 Mu sakwa ka Te Naa pooha-ma nanabesa e manekena naka'oedyuku, tooe mu gi e nakaheesoobedya pana. Mu sakwa oo naka'oedyuku, numme ka E Naa-no sumu'yoosoo." 39 Umu yise ka Te Pabe'e too'e wutumahookwu, pana soo Te Pabe'e mu namatzatsebooge. 40 Numme natunedyooemodu, yise ka Te Pabe'e-no mea'a, ka Jordan hooodu kwingakwatoo, ka o'nosoo John numu baa-wi matzakapu-witoo. 41 Onona ewa'yoo numu ka Te Pabe'e-matoo kemmadyakwe. Umu mee nananetamma, "Soo John puu gi pooha-gapana no'yoona ka John Te Pabe'e-witu wahapu meno'o oo-toogoo manekena." 42 Ooonne'yoona ewa'yoo numu onona ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyuku mane.

11:1 Soo nana Lazarus mee naneadu ka oona Bethany mee naneadu-kwi nobe-ga'yoo unu tuoeya'e. Lazarus ka umu tu susuakwumu Mary 7 yise numme pumme nakatzimodu mee netamma, "Tamme ka teepu Judea mee naneadu-kwitoosoo kodyu." 8 Numme yise ka Te Pabe'e punno'o mee netamma, "Te nanumu papabe'e otuoo tupe-ma u too'e tatsagapu. U sakwa gi oetoosoo kodyupana." 9 Soo Te Pabe'e meeoo, "Nu meno'o yaahoo togesoo gwetzoinnumme. Gi hee meno'o e patza-wa'ne'yoo, gisoo nu E Naa nuka tunetammakupu mamakwu." 11 Soo Te Pabe'e yise mee ne netamma, "Te pua'a Lazarus sukwe u'we, tamme oo-matoo mease nu saa'a oo netupoonnedooa." 12 Numme oo nakatzimodu yise ka Te Pabe'e mee netamma, "Gi tookwa oosoo hownne'yoo ka sukwe uwena. Oosoo puusoo pudusoo tupoonnekoo." 13 Soo Te Pabe'e ka Lazarus ya'ena sopedakwadoo. Numme meeoo sokwama soo Lazarus tookwa sukwe u'we. 14 Soo Te Pabe'e yise besasoo oetu ne tuukwe'e, "Soo Lazarus ya'epu." 15 Soo Te Pabe'e yise mee ne netamma, "Nu besa soonamme nu ka gi onona ka Lazarus ya'ehoose. O'no nu e besa pooha manena mu

tzapoonnekukwu, o'no yise saa'a mu e naka'oedyukudooa. Meno'o tamme ka oo natugu-kwitoo mea'a." 16 Soo nana Thomas mee naneadu, Namatu mee tuwazoo naneadu, mee ne netamma, "Tamme sakwa ka Te Pabe'e-no mea'ase, o'no sumuna tamme saa'a ka Te Pabe'e-nosoo natagoedooa." 17 Ka oo Te Pabe'e-no ne petuhoogase mu numu meeoo ne tuukwe'e, "Mooasoo watsu tabe meakapu soo Lazarus ka tupe tawaga-kwi natugupuna." 18 Soo Bethany ka Jerusalem tsage'yoona, ewa'yoo mu Jew numu ka Jerusalem nakwanatu kemmana mu Mary noko Martha-baa petugase, ka Bethany-wi'yoona mu netusoonakute, ka mu wannga'a ya'ese. 20 Mu numu ka Martha meeoo tuukwe'e, "Soo Jesus mu pua'a mooasoo oo-na kemma." Soo Martha yise oo wegea meahoo. Soo Mary ka gi oo nakana tu nobe-kwisoo. 21 Soo Martha yise ka Te Pabe'e wege'owse mee oo netamma petuga, "U sakwa uga ka ne wannga'a tooesoo gwetzo'i petuse, oosoo uga gi ya'ekwu. 22 Soo Te Naa ka pumme u nanetzakwiya'e u nakasootuhidyina mu numu besa mayugweyakwe." 23 Soo Te Pabe'e mee oo netamma, "Saa'a soo u wannga'a gwetzoise tuusootabuekwu." 24 Soo Martha yise ka Te Pabe'e mee netamma, "Aha, nu oo sopedakwatoo soo teepu saa'a atasoo manekwu, no'yoona mu tuipu tuusootabuekwu." 25 Soo Te Pabe'e yise mee ka Martha netamma, "Nu ka mu numu mayodakwu. Soo tooe haga tooe nuka naka'oedyukudu, too'e ya'ese sapa nu mu matuusootabuese umu ooosapa gwetzoimokwu. U haa'a puu e naka'oedyukute?" 27 Martha yise meeoo oo netamma, "Aha, nu u naka'oedyukute, u yow Ne Pabe'e, o'nosoo nanekemmapu." 28 Soo Martha yise ka Mary-matoo mease meeoo oo watse tuukwe, "Soo Te Pabe'e mooasoo petuoose u ba'e." 29 Soo Mary ka oo nakahoose, yotsekase ka Te Pabe'e-matoo meahoo. 30 Mooasoo ewa'yoo Jew numu petugonno ka Mary netusoonakuna. Ka Mary gi obeda yotseoose oo meahoose umu numu meeoo sokwama, "Oosoo tookwa ka tu wannga'a natugu-kwitoo meahoo." Umu yise oo-nakwi mea'a. 32 Soo Mary ka Te Pabe'e-baa petugase oo-kobena meatzedose, mee ka Te Pabe'e netamma, "U sakwa uga ka o'nosoo petuoose, e Pabe'e sakwa uga gi ya'e." 33 Soo Te Pabe'e ka Mary tu pupua'a-no mu sakwa'e mu poonnena, tutuha mu sooyugwe. 34 Soo Te Pabe'e yise meeoo tutubenga, "Hano natzatugu?"

Umu yise mee oo nanekwegea, "Kemmow, numme u tzapoonnekukwu." 35 Soo Te Pabe'e yise yaka. 36 Mu numu otuoo yise mee nana'unnegonno, "Masoo Jesus tookwa togesapa ka Lazarus unu soobedya." Mu susumudu punno'o mee unnegonno, "Esoo Jesus puu ka gi tubootabuedu mabesaku, ka Lazarus sakwa uga tuwazoo ooosoo. Soo Lazarus uga gi ya'ekwu." 38 Soo Te Pabe'e yise tutuha soonammena, ka tupe tawaga-kwitoo ka Lazarus pukwi natugu-kwitoo mea. Ka tupe tawagana-kobena papabatse'yoo tseketadyadu tupe-ma oo nadatumapunne. 39 Soo Te Pabe'e meeoo, "Ka tupe sekebatoo magonnonoekwuni." Soo Lazarus suakwu Martha yise meeoo oo netamma, "Oosoo mooasoo watsu tabeno manekapu ka mi natzatuguna. Meno'o ka sumuna oosoo suda kwanakapu." 40 Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "Mooasoo nu mee uga u tuukwepu, u ka tunaka'oedyukuna, o'no u ka Te Naa pooha tuyugwena poonnekwu." 41 Ka tupe mu magonnonoese, soo Te Pabe'e toogoopatu poonnese meeoo nanesootuhi, "Ne Naa u nanasookwuga'e, nu ka nono'otsa u nanetzakwi'yina u e nakasootuhiyakwe. 42 Nu oo sopedakwadoo u ooosapa e nakasootuhidyidu. Nu meno'o yaanona u yadoo'e, o'no mu numu yaatu e naka'oedyukukwu, nu yaahoo U Besaa Tooa." 43 Soo Te Pabe'e yise pabatse'e ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi mee unne, "Lazarus, yaatoo kemma." 44 Soo Lazarus yise, yaatoo tsebooeke, oo tookoo no'yoona wunapu-ma nakwutoota, oo-koobadooe. Soo Te Pabe'e yise ka mu numu meeoo netamma, "Ka a nakwutootana tzahanehoo." 45 Ewa'yoo mu numu Jerusalem-wi'yoona ka Mary-no kemmadu ka Te Pabe'e pooha manena poonnese oo soo'oedyukute. 46 Pana susumudu umu-matu gi oo soo'oedyukudu, ka mu Pharisee Te Pabe'e tumoo'oodu-matoo mease ka Te Pabe'e besa pooha tuyugwepu mu tuukwe'e. 47 Mu tutunehanedu-no mu Pharisee sumuhoose mee unakwe, "Soo Jesus ewa naduya pooha manekena. Ha'oo sakwa tamme oo sootunaga? 48 Ka meno'o gi ooka te tzodyooikute no'yoona numu sumuna oo naka'oedyuku mani petugakwu. O'no sumuna mu Roman numu moohedu umu tukwutumadu yaatoo tayase umu ka te nanesootuhi nobe, yise no'oko te nanumu manepunnena kadoo mayugwekwu." 49 Sumu'yoo mu tutunehanedu pabe'e Caiaphas mee naneadu mee mu netamma, "Mu gi hemma sopedakwatoo. 50 Tamme

sakwa ka Jesus batsa, oosoo puu sukwe sumu'yoosoo nana. Tamme puu ewa'yoo. O'no tamme no'yoona gi tuikwu." Gi puu pumme tusooyugwena yadoo'a. 51 Oosoo ka mu tunehane pabe'ena, soo Te Naa pumme soonammetuguna oo yadooa tuunguna, oosoo yise meeoo, "Jesus no'oko ka mu tu nanumu-koobatoo nabatsakwu." 52 Soo Te Pabe'e gi ka mu tu nanumu-koobatoo suu'mu nabatsakwu, no'obatusoo numu-koobatoo nabatsakwu. 53 Mu Jew tutunehanedu yise oo batsakwu mee tunehane. 54 Soo Te Pabe'e ooonne'yoona tukena nuuyugwesapa, numme yise ka Te Pabe'e-no Ephraim mee naneadu-kwitoo me'a, onahoo sukwe hee-wanatoo. 55 Soo tabeba tzage'e manekena ka mu pooha tumayohoyina, o'no umu gi namayadu tukaba 56 Ewa'yoo numu ka Jerusalem-kwitoo ewa tuka mi. Mu numu yise ka Te Pabe'e watena mee nanatubenga, "Ha'oogena soo Jesus ka ewa tukape-kwitoo kemmakwu?" 57 Mu tutunehanedu, mu numu meeoo netamma, "Ne tuukwe saa'a ka Jesus poonnese, o'no numme oo wutumowkwu."

12:1 Naapahe tabeno ka Gi Namayuadu Tukaba mu nanesootuhi ewa tukakwuna penipunne, soo Te Pabe'e ka Bethany-wi petuga Lazarus-baa oo nobe-kwi, ookow soo Te Pabe'e ka o'nosoo mayodapu oo ya'ekwikoo. 2 Soo Lazarus hama'a Martha ewow numu ka Te Pabe'e noko maka, ka Lazarus tuwazoo. 3 Togesoo mu tuka aata soo Martha punne'e, Mary, unu nanenagadu, besa kwanadu nakwana'a ka Te Pabe'e kuku-koobatu hanehoose, tu tzopuhu-ma oo-ma'wonge. Soo nakwana'a no'oko ka nobe-tootu besa kwanakupunne. 4 Sumu'yoo umu Te Pabe'e nakatzimodu-matu Judas Iscariot 5 "Masoo sakwa uga eka nakwana-ma tumu, gi a nahadyagwe ka mu tutuha manedu numu oo-ma tummatzi." 6 Soo Judas gi ka mu tutuha manedu numu heesoobedya. Soo Judas ka tumasumudoope mahaneyina oo-matu tuduhayakwe. 7 Soo Te Pabe'e meeoo oo netamma, "Gi ka Mary meeoo netammapana. Esoo ka e nabatsakwuna tzage'e manekena, ooonne'yoona soo Mary 'yoo e sootunaga'a. 8 Mu tutuha manedu numu ooosapa mu-no'yookwu, pana yise nu gi ooosapa mu-no'yookwu yaa teepu-kooba." 9 Ewa'yoo mu Jew numu ka Te Pabe'e, ka Mary nobe-kwi oo-baa nobenge oo sopedakwatoo. Umu

ka Te Pabe'e poonnegetu, ka Lazarus tuwazoo. 10 Soo Te Pabe'e ka Lazarus oo ya'ekwikoo oo matuusootabu'ase, ewa'yoo mu numu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyuku manegena. Mu yise tutunehanedu ka Lazarus nuusookwetakuna oo batsakwu mee'e tunehane. Ewa'yoo numu ka Jerusalem-witu ka Te Pabe'e ka Lazarus oo mayodase oo poonnedu nanekwahakooha. 12 Ookow moo'a soo Te Pabe'e ka Jerusalem-witoo mea. 13 Ewa'yoo numu ka Jerusalem-wi numu-baa ewa nanesootuhi tukagetu oo naka ka Te Pabe'e kemmana. Mu numu ka mu nanekwahana nakadu, ka Te Pabe'e wegeaga, oo'oodutsekoo poohegakoo sunngabe ma'na hemmana. Umu papabatse nanakatsebooegonno, besa nesokwamana mee unnena, "Soo Te Naa meno'o te tummatzikwu. Soo Te Naa yaatoo Te Pabe'e tayapu. Soo Te Naa Te Pabe'e sootuhikwu. Esoo Te Pabe'e meno'o tamme-kooba tunehane katukwudu." Soo Te Pabe'e tuutsekoo tzagaze-kooba katunoo'oo, ka Te Naa unnepu nabotugu-kwa'ne, "Mu numu saa'a, gi suipana. Soo mu-kooba katukwudu pudusoo petukwu tzagaze-kooba katuna." Numme ka o'no gi oo nakasopedakwadoo. Saa'a ka Te Pabe'e tu ya'e-kwikoo namayodase numme oo 'oedyuku manepetu, no'oko ka Te Naa yadooawabe o'nosoo tubo tuguna. 19 Mu Pharisee puusoo mee nananetamma, "Mu numu gi te nakabetse'a manegena, umu ka Jesus suu'mu naka'oedyukugonnona." 20 Ka mu ewa nanesootuhi tuka, mu wakwawa'a mu Jew umu-no oe. 22 Mu wakwawa'a ka Philip-matoo kemmase yise mee oo netamma, "Numme sakwa ka Jesus-no nanatapoegea." Soo Philip ka Andrew tuukwe, umu yise nanosoo ka Te Pabe'e tuukwe. 23 Soo Te Pabe'e mee mu netamma, "Pudusoo nu mu numu suda mane-koobatoo nabatsakwu. O'no yise mu oo sopedakwadoodooa, yow nu mu Pabe'e, mu magwetzoi meakwudu. Ewa'yoo numu e naka'oedyukuna ooosapa gwetzoimokwu. Nu togekoo mu tuukwe. Nu ka hemma pooe-kwa'ne puu, ka teepu-tooha namasuase tooe suda manese sapa, ka suakese ewa pooedooakekwu, yooosoo nu punno'o manekwu. Ka e ya'ese e namayodase, ewa'yoo numu nunakwana nanesootuhi manekekwu. 25 Tooe haga tooe gi nu-notu, ka gi moobekwa-gakoo nagwetzoidu gi nasootuhi-wa'ne'yoo. Tooe haga tooe nu-no meadabedu, oosoo ka tubetse gi moobekwu-gakoo nagwetzoidu

nasootuhikwu. 26 Soo tooe haga tooe nu-matoo nanesootuhidu ooosapa nu-no'yookwu. Soo E Naa yise ooosapa gi mobegwa-gakoo nanagwetzoidu mu sootuhikwu. 27 Meno'o nu suda soonamme, nu yaa teepu-koobatoo kemma, mu numu-koobatoo nabatsakwuse. Gi nu ka E Naa mee netamma-wa'ne'yoo, ka nuka wohonedu-makoo e magwetzoi. 28 U, E Naa, ka mu numu u-matoo nanesootuhi mayugweke, mee nu u nanetzakwiya'e." Soo Te Naa yise pa'anakwana mee oo nanekwegea, "Nu mooasoo nu-matoo nanetzakwiya'e mu mayugwepu, mu yise ooosapa manenokwu." 29 Ka Te Naa tuapa nakase mu susumudu numu oo konnopunnedu-matu mee nananetamma, "Nunuabu-wa'ne meeoo numme oo nakasoobedya." Mu susumudu yise punno'o mee unne, "Sumuna soo toha kasa-ga'yoo ka Te Pabe'e yadooe." 30 Soo Te Pabe'e Jesus yise ka mu numu mee netamma, "Soo Te Naa pabatse'e e yadooe, nunua'adukwa'ne nanakahoo, o'no mu punno'o oo sopedakwadookwu ka nuka oo yadoo'e. 31 Pudusoo nu mu-koobatoo nabatsakwu." Soo Te Pabe'e tuwazoo mee unakwe, "Nu no'obatusoo numu nuka nanesootuhi mayugwekwu. Saa'a mu gi tunaka'oedyukudu, soo suda mu tumadugupu umu-matoosoo kodyukwu. Nu ka Sutakoo, mu numu tuma'emukwa mayugwedu matzooekukwu." 34 Susumudu mu numu otuoo mee unakwe, "Numme mee oo naka, soo Te Naa unnepu meeoo na'unakwe, 'Soo Te Pabe'e ooosapa gwetzoinnummekwu.' U yise ka Ne Pabe'ena, u gi hownnekoo nabatsa-wa'ne'yoo." 35 Soo Te Pabe'e mee mu nanekwegea, "Te Naa unnepu nu mumme numu tunesootabuekute, ooonne'yoona soo Te Naa yaa teepu-kooba mu-baa e manumudoopu. Ka e yaanoko e naka'oedyuku, nu yise saa'a ka tubetse nanagwetzoidu mu sootuhikwu. Mu ka sutakoo matzooekukwu ka nuga dooamuna, pudusoo nu E Naa-matoosoo kodyukakwu, mu yise gi hownnekoo e nagega-wa'ne'yoo." Soo Te Pabe'e yise mease umu tu wohomu watze. 37 O'nosoo soo Te Naa yadooawabe Isaiah mee naneadu mee tubotugupu-ga'yoo, "Te Naa, gi haga pumme ne tuukwena naka'oedyukute, tooe umu ka nanabesa u tumaduguna poonnepana." Mu numu ka Te Pabe'e poonne, ka nanabesa oo tumadugu. Pana ka Isaiah o'nosoo unnekwa'nesoo gi no'yoona umu oo naka'oedyukute. 39 Mee tuwazoo soo Isaiah unakwe, "Mu numu

tusoomatzooena tooe ka Te Naa unnepu nakapana gi oo soonakabetse'a. Umu sakwa sumuna ka oo nakasopedakwadoona, ka suda tu tumaduguna ma'wuse e naka'oedyuku manese, nu mu mabesakukwu. Oo manena umu gi ka Te Pabe'e naka'oedyukute." 41 Soo Isaiah meeoo ka Te Pabe'e-witu waha, soo Isaiah ka Te Pabe'e pooha nakasopedakwatoona. 42 Susumudu mu numu Jew numu-matu, yise susumudu mu Jew numu moohedu-matu, ka Te Pabe'e naka'oedyukute. Pudu mu Pharisee nanesootuhidu mee unakwe, "Numme ka tooe haga tooe Jesus-wi tunaka'oedyukudu tayakwunikwu." Ooonne'yoona umuoo tunaka'oedyukudu gi nanekwaha. 43 Umu gi oo nakaheesoobedya tooe ka Te Naa meeoo pumme netamma sapa. Pana ka mu numu pumme nesookwugina suu'mu besa soobedya. 44 Soo Te Pabe'e tu besa pooha-toohakwi mee unakwe, "Numu nu-kwi tunaka'oedyukudu gi nuka suu'mu naka'oedyukute, umu ka Te Naa yaatoo nuka tayadu naka'oedyukute tuwazoo. 45 Mu numu nuka sopedakwadoodu, ka Te Naa nuka yaa teepu-koobatoo tayase, ka nu mumme numu Te Naa-witu nakasopedakwadoo mayugwekwuse. 46 Mu numu ka nu-kwi tunaka'oedyuku manese, gi ka suda tu tumadugu-ma sokwamakwu. 47 Nu ka mu numu magwetzoikwuse yaa teepu-kooba petu, gi mu wohonekwuse. 48 Tooe haga tooe gi e unnepu naka'oedyukudu saa'a, soo suda mu tuma'emukwana umu-matoosoo kodyukwu. 49 Nu gi e sukwe tusooyugwena wahana meeoo unakwe, ka Te Naa yaatoo nuka tayadu meeoo nuka netamma. Mu numu ka Te Naa nakabetseadu ooosapa gi moobegwaga gwetzoimokwu."

13:1 Soo Te Pabe'e ooosapa numme pumme nakatzimodu yaa teepukoobatu unu soobedyadu. Ka gi namayadu tukaba nanesootuhi na'ewa tukakwuna oe manegena, soo Te Pabe'e unu ne soobedyana, soo Te Pabe'e ka oo sopedakwatoona, pudusoo nabatsase ka Te Naa-matoosoo kodyukakwu. 2 Soo Suta'yoo mooasoo ka Judas Iscariot 3 Soo Te Pabe'e yise oo sopedakwatoo, soo Te Naa oo Pooha-makase no'yoona hee oo-toohakwi gwetzoimokwu. Soo Te Pabe'e numme pumme nakatzimodu-no yongo tukana, 4 soo Te Pabe'e yotseoose, tu naga'apu tzakwumowse, namatzua'a-ma wunateahoo. 5 Ka baa pukwi mu

tabatzaganoo-wi tuoonahoose, numme pumme nakatzimodu ne tabatzagakute, ne kuku mabasakute. 6 Soo Te Pabe'e yise ka Peter-baa mani petu, soo Peter yise ka Te Pabe'e meeoo netamma, "U Ne Pabe'e. U gi nuka tabatzagakupana. Umu ooonne'yoo numu moohedu, gi numu tabatzagatudu." 7 Soo Te Pabe'e ka Peter meeoo nanekwegea, "Meno'o u ka 'yoo e manena gi nakasopedakwadoo, pana saa'a u besasoo oo nakasopedakwadookwu." 8 Soo Peter ka Te Pabe'e mee netamma, "Gi nuga kuku tabatzagapana." Soo Te Pabe'e ka Peter nanekwegea, "Nu u tabatzagakuse, u e dooa'a manekwu. Nu ka gi u tabatzagakuna u gi e dooa'a mane-wa'ne'yoo." 9 Soo Peter ka Te Pabe'e yise mee netamma, "No'oko e tookoo e nabageaku, e kuku, e mi, e wo tuwazoo." 10 Soo Te Pabe'e yise ka Peter mee netamma, "U mooasoo pudu nabagea u gi tootsa'a, u kuku suu'mu. Soo Te Naa mooasoo ka suda mu tumaduguna soomu'wapu, pana sumuoo mu-nagatu suda tumaduguna gi soomu'wa, oosoo ka tooesoo suda tumaduguyina." Soo Te Pabe'e ka Judas Iscariot netammana ka oo sopedakwatoona, saa'a soo Judas ka umu Te Pabe'e wohonedu-no ka Te Pabe'e wutumakwu. 12 Ka no'oko ne tabatzagakumakwuse, ka tu naga'apu-wi namadabuese oo katuhoosoo. 13 Mee yise ne netamma, "Nu mu tuukwekwu ka how manena nu mu kuku tabatzagakute. Mu yise Ne Pabe'e mee e ne'a. Oosoo togesapa, nu Mu Pabe'e. 14 Nu Mu Pabe'e mu tabatzagaku ooonne'yoona mu sakwa nanatummatzina, mu sakwa punno'o nanatabatzagaku. Mu sakwa gi paba nasooyugwepana tooe meeoo soonammepana. 15 Ooosapa nu besa mu tummatzidu, ooonne'yoona mu sakwa besa nuga mumme matugukwa'nesoo besa nanamatugu. 16 Nu togesapa mu tuukwe mu sakwa nanatummatzi, mu sakwa gi mee tusooyugwepana, 'Nu nagutza besa'yoo gi ka E Pooha Pabe'e numu tummatzi-kwa'ne mane-wa'ne'yoo.' 17 Mu haa'a oo nakasopedakwatoo ka how manena nu mu tabatzagaku? Mu ka e unnepu nakabetseana, soo Te Naa mu sootuhikwu. 18 Sumuoo mu-nagatu soo Te Naa gi sootuhikwu. Nu mu posopedakwatoonasoo mu netutzea, nuka tummatzikwutu. O'nosoo soo Te Naa yadooawabe meeoo tubo, "Sumu'yoo mu-nagatu nu-no tukadu e wohonekwu." 19 Gisoo oo tu namanakwe nu mu tuukwe'e, saa'a yise ka oo tunamanese mu mee

unnekwu, 'Soo Jesus togesapa Te Pabe'e.' 20 Nu togesapa mu tuukwe'e. Nu ka umu e nanayadooawabe numu-matu mu-matoo tayakwu, mu ka mu nakabetseana e doodooamu manekwu. Umu nuga doodooamu, E Naa doodooamu tuwazoo." 21 Soo Te Pabe'e yise suda soonammena mee tuwazoo ne netamma, "Sumu'yoo mu-nagatu saa'a e nemawunidooa, ka umu e wohomu-matoo." 22 Numme tunakatzimodu nanapoonnemo'o, numme gi oo sopedakwatoo ka haga oo netammana. 23 Nu ka Te Pabe'ekumaba katu, oosoo ka nuka unu soobedyana. 24 Soo Peter e tsetzoogase mee unakwe, "Ka Te Pabe'e tubenga haga oosoo netamma." 25 Nu ka Te Pabe'e tzage'esoo nuuyugwese, ka Te Pabe'e tubenga, "Haga numme-matu u wohomu-matoo u nemawunikwu?" 26 Soo Te Pabe'e mee e nanekwegea, "Nu ka egea tukaba-matoo a hooba-wi matzakase ka ookow nana geahookwu." Soo Te Pabe'e ka tukaba hooba-wi, a namatzakana ka Judas Iscariot geahoo. 27 Soo Judas yise ka tukaba-matoo tukowse, soo suta'yoo Judas-ma katuoose oo-naga mani. Soo Te Pabe'e yise meeoo ka Judas netamma, "Yabeapu ka u tusoohane-kwa'ne mani." Mooasoo tu toganokase soo Judas meahoo. Numme tuka aatadu gi oo nakasopedakwadoo ka Te Pabe'e meeoo ooka nema'ese. Ka Judas ka pumma ne tumukwuna hanedu, numme-matu yise meeoo sokwama, "Sumuna soo Te Pabe'e tukapu oo tumu tuungusoo, ka tu ewa tukapukwitoo." Numme-matu punno'o meeoo sokwama, "Soo Te Pabe'e meeoo, ka mu tutuhamanedu-matu haneku." 31 Soo Te Pabe'e mee ne netamma, "Meno'o soo Te Naa mu tzapoonnekukwu, nu Mu Pabe'e. Meno'o manakwana tamme ka Te Naa nesookwugikwu e mane-koobatoo. Pudusoo 'yoo namanekwu. 33 Mu e besa doodooamu. Pudusoo nu gi mu-baa'yookwu. Mu e wate pana gi e mayu-wa'ne'yoo, ka mu Jew numu moohedu e tunetammaku-kwa'nesoo. 34 Nu pudu tumayohope mu tuukwekwu, 'Nuka mumme soobedya-kwa'ne, mu sakwa meno'o manakwana ooonnekoo soo nanasoobedyana. 35 No'obatusoo numu mu nakasopedakwadookwu, mu e doodooamu, ka besa mu nanasoobedya mu poonnena.' "36 Soo Simon Peter mee ka Te Pabe'e tubenga, "Howtoo ma'a u meakwu?" Soo Te Pabe'e mee oo nanekwegea, "Nu oona kwinga'a meakwu, ka Te Naa-matoo, mu gi hownnekoo nu-no mea-wa'ne'yoo. Pana

nu saa'a mu bidooa." 37 Soo Simon Peter yise mee oo netamma, "Ha'yoo u unnena meeoo, mu gi meno'o nu-no mea-wa'ne'yoo? Nu u-no'yookwu ka unu u soobedyana tooe mu numu taka goekwuse sapa." 38 Soo Te Pabe'e yise mee oo netamma, "Nu u sopedakwadoo. U gi nu-no ya'ekwu, yaa togano u gi e nanenama'yookwu. Gisoo ka kwe'na'a kwu'a yaka u saa'a pahe tooe ka mu numu mee netammadooa, 'Nu gi ka Jesus sopedakwatoo.' U gi ooosapa nu-no'yoopunnekwu."

14:1 Soo Te Pabe'e yise numme pumme nakatzimodu mee netamma, "Gi suda sokwamapana. Mooasoo mu ka Te Naa nakabetsea, nuka nakabetsea tuwazoo. 2 Soo Te Naa nobe-kwitu ewow kapa-ga'yoo. Nu togesapa, nu gi esaya'e. Nu mease ka Te Naa-baa mu kapadookukwu. Saa'a nu yaasoo kodyu petuse, mu bikakwu Te Naa-matoo. O'no yise mu ooosapa nu-no'yookwu. 4 Mu mooasoo oo sopedakwadoo ka a nameatabuana." 5 Soo Thomas yise ka Te Pabe'e mee netamma, "Numme gi oo sopedakwadoo ka pukwitoo u meakwuna. Numme gi a nameatabuana sopedakwatoo." 6 Soo Te Pabe'e yise mee oo netamma, "Nu ka besow podo mu moohekwu. Nu togesapa ka Te Naa-witu sopedakwatoo, nu ka mu numu ooosapa gwetzoimo-kwitoo mu moohekwu, gi tooe haga tooe hownnekoo puusoo ka Te Naa-baatoo mea-wa'ne, nu otu mu mesoo biga'a. 7 Mu mooasoo e tubetse naka'oedyukute. Yaa manakwana mu ka Te Naa naka'oedyukuna, oo poonnekwu tuwazoo." 8 Soo Philip yise ka Te Pabe'e mee netamma, "Ka Te Naa ne tzapoonneku. O'no numme besa sokwamakwu." 9 Soo Te Pabe'e ka Philip mee netamma, "Wuna'me nu mu-baa, pana tooesoo mu gisoo e tubetse sopedakwatoo. Tooe haga tooe nuka poonnedu ka Te Naa tuwazoo poonne. 10 Numme ka Te Naa-no nawa'ne'yoosoo. Nu gi nugasoo tusooyugwena nu mu tuukwe'e, pana E Naa nuka tunetammakuna nu waha. 11 Mu sakwa ka mumme e tuukwena naka'oedyuku, numme ka Te Naa-no toge nawa'ne'yoosoo. Ooonne'yoona mu sakwa e naka'oedyuku, nu ka mu tuoegoedu mabesakuyakwe. 12 Mu sakwa oo tubetse naka'oedyuku, nu pudusoo ka Te Naa-matoo kodyukakwusoo. Nu yise mumme nuka naka'oedyukudu ka Te Naa Besa Pooha-matu-ma mu sootuhise, o'no mu nu-kwa'nesoo punno'o, besa pooha

nasootuhikwu. Mu punno'o nanasookwugi, nuga ooonakwasoo besa pooha manekwu. 13 Mu ka e naka'oedyukuna e nanetzakwiya'ena, nu mu nakasootuhikwu. O'no mu numu saa'a mee unnedooa, soo Te Naa tookwa besa'yoo. 15 Tooe haga tooe mu-nagatu unu e soobedyadu, e nakabetseakwu. 16 Nu ka Te Naa tuukwekwu, 'U sakwa u Besa Poohamatu-ma mu sootuhi.' Soo Te Naa Besa Pooha yise ooosapa mu-no'yoona mu tummatzikwu. 17 Soo Te Naa Besa Poohasoo ka kaahenotu mu tunedyooekwu. Ka Te Naa Besa Pooha mumme tummatzi, oosoo ooosapa mu-no'yoona, mu ka Te Naa besa podo meadabekwu. Mu gi tunaka'oedyukudu, gi ka Te Naa Besa Pooha sopedakwadoo, oosoo yise gi hownnekoo mu tummatzi-wa'ne'yoo. 18 Tooe pudusoo mumme e ma'wugakwuse sapa, mu gi suda sokwama-wa'ne'yoo, ka mu-baatoosoo e kodyu petukwuse. 19 Pudusoo mu gi tunaka'oedyukudu gi e poonnewa'ne'yoo, mu suu'mu. Nu puu namayodakwu saa'a, mu punno'o ooosoo. 20 Ka e namayodase, mu oo sopedakwadookwu, nu ka E Naatu, mu punno'o nugatuna, nu mummetu. 21 Mu numu e nakabetseadu, besa tookwa e soobedya. Ka umuoo nuka unu soobedya, soo Te Naa tookwa punno'o unu umuoo soobedyakwu. Nu punno'o besa umuoo soobedyana mu tzapoonnekute nu umu-nosoo." 22 Soo Judas mee naneadu, gi Judas Iscariot, ka Te Pabe'e mee netamma, "Hownnekoo yise u ne natzapoonnekute, pana mu gi tunaka'oedyukudu gi u poonne-wa'ne'yoo?" 23 Soo Te Pabe'e mee oo nanekwegea, "Tooe haga tooe nuka unu soobedyadu e nakabetseakwu. Soo Te Naa punno'o unu mu soobedyakwu. Numme ka Te Naa-no mu natubangakwu. 24 Tooe haga tooe gi e nakabetseadu, tookwa gi e nakaheesoobedya. Nu ka E Naa nuka mumme e tuukwe tuunguna suu'mu mu tuukwe. 25 Nu ka togesoo mu-baa'yoopunnena eka besa na'unnedu mu tuukweyakwe. 26 Nu saa'a ka Te Naa-baa petugase, ka oo Besa Pooha-matu-ma mumme oo sootuhi tuungudooa. Soo Te Naa Besa Pooha no'oko hemma mu tunedyooekwu, no'oko hemma mumme e tuukwena mu tzasoomayukudooa. 27 Nu besa mu masoonammekwu nuga besa soonamme-kwa'nesoo. Mu gi tunaka'oedyukudu gi hownnekoo besa soonamme-wa'ne'yoo. Gi suda soonammenapana, gi tuwazoo suipana. 28 Mooasoo nu mu tuukwe'e,

'Pudusoo nu nabatsakwuse, saa'a namayodase mu-baasoo kodyu petukwu.' Mu tookwa gi e tubetse soobedya, mu sakwa uga ka e soobedyana besa sokwama, ka Te Naa-matoo e kodyukakwuse. Meno'o soo e Naa nuga ooonakwakoosoo pooha-ga'yoo. 29 Nu ka a namanekwuna mu tuukwe, ka hemma oo manese mu e naka'oedyukukwu. 30 Pudusoo nu gi mu-no yadooa-wa'ne'yoo. Soo Suta'yoo e tumoo'oogena, pana oosoo gi nuka matzooeku-wa'ne'yoo. 31 Pana soo e Naa mu numu-koobatoo e nabatsa tuunguna, nu yise ka Te Naa nakabetseakwu. Mu numu oo sopedakwadookwu, nu tookwa E Naa besa soobedya. Tamme sakwa mea." Umu yise ka nobe-kwi'yoona mea.

15:1 Soo Te Pabe'e numme pumme nakatzimodu mee netamma, "Nu puu toesabooe namasua-kwa'ne'yoo, soo oo pooetooana mesoo nadukadu. Soo Te Naa puu ka tumasuadu ooka mabetseadu-kwa'ne'yoo. 2 No'yoona yise mu nuka naka'oedyukudu, ka tumasuape ma'na-wa'ne'yoo. Soo tooe haga tooe gi ka Te Naa nakabetseadu, ka toesabooe gi pooetooa-kwa'ne'yoo. Soo Te Naa ookow tsega'akwunise oo wunikwu. Mu numu ka Te Naa nakabetseadu ka toesabooe ewow besa pooetooa-kwa'ne'yoo. Soo Te Naa puu ookow mabetseana oosoo besasoo pooedoo'a. 3 Mu ka tumasuape ma'na besa pooetooadu-kwa'ne'yoo, mu ka mumme e tuukwena naka'oedyukuna. 4 Gi nu oemota manepana, nu yise punno'o gi mu ooowemota mane-wa'ne'yoo. Soo toesabooe ma'na-matu gi puusoo pooetoo-wa'ne'yoo, ka toesabooe-ma'yoona suu'mu. Yooonnekoo mu gi muusoo besa tumadugu-wa'ne'yoo, mu nu-no'yoona suu'mu, besa tumudugukwu. 5 Umu mu-naga-kwitu nu-no'yoodu ka Te Naa nakabeatsedu. Tooe haga tooe nu oemota manegadu, gi besa tumaduguwa'ne'yoo. 6 Tooe haga tooe gi nu-no'yoodu, ka tumasuape ma'na-wa'ne nawunikwu, oosoo ka pasase, natapo'wokese, natunikwu. 7 Mu ka nu-no'yoona ka mumme e tunedyooena nakabetseana, mu ka Te Naa-matoo nanesootuhina, oosoo yise mu nakasootuhikwu. 8 Mu numu ka besa mu manakwe mu poonnena mee unnekwu, 'Oosoo tookwa Te Pabe'e-matoo nanesootuhidu,' umu yise mee tuwazoo unnekwu, 'Te Naa besa'yoo,' mee. 9 Nu besa mu soobedya, ka Te Naa nuka soobedyakwa'ne. Nu-no meadabe, o'no nu ooosapa besa mu soobedyakwu. 10 Nu puu ka Te Naa nakabetseana, oosoo ooosapa besa e soobedyakwu. 11 Nu tubetse besa soonammena nu eka mu tuukwe, o'no mu punno'o tubetse besa sokwamakwu. 12 Nu besa mu soobedya, ooonne'yoona nu mee mu netamma, yooonnekoo sakwa mu besa nanasoobedyamo. 13 Tooe haga tooe ka tu pua'a-koobatoo mesoo nabatsadu, tookwa tu pua'a besa soobedya. 14 Tooe haga tooe nuka nakabetseadu puu nuga pua'a, nu sakwa oo-koobatoo mesoo nabatsa. 15 Mu nuka sukwe tummatzimodu yaa manakwana e besa pupua'amu tuwazoo. Soo sukwe tutummatzidu puu gi ka pumme tu tunetammakukwudu manekwuna sopedakwadoo. Nu ka no'oko hemma ka Te Naa mumme e tuukwe tuunguna mu tuukwena ooonne'yoona mu tookwa e pupua'amu. 16 Mu gi e netutzease nu yow Mu Pabe'e, pana nu mu netutzease o'no mu ka Te Naa nakabetsea, mu yise e wanga'amu. Nu ka Te Naa mu nakabetsea tuungu, o'no yise soo besa mu tumadugupu gi mobegwa-gakwu. Mu e naka'oedyukudu yise, ka e nanetsagwaya'ena, soo Te Naa yise no'oko mu nekwina mu sootuhikwu. 17 Nu yise mee mu netamma, 'Besa nanasoobedya,' mee. 18 Ka mu gi tunaka'oedyukudu numme wohonedu gi mumme mu petzabekwuse, mu sakwa oo soomayu ka mooasoo nuka mu mooe wohonena. 19 Nu ka meno'o mu wanga'amu natubanga. Ooonne'yoona mu gi tunaka'oedyukudu gi mu petzape mu gi umu-matu. Umu puusoo nanasoobedya. 20 Mooasoo nu mu tuukwe soo nuka nagedu nu-kwa'nesoo namadugukwu. Ka nuka tu wohone-kwa'nesoo, umu mumme wohonekwu. Ka gi nuka mu naka'oedyuku-kwa'ne, umu gi mumme naka'oedyukukwu. 21 Umu ka gi Te Naa yaatoo nuka tayadu sopedakwadoona, ooonne'yoona umu gi e naka'oedyukuna mu wohonekwu. 22 Ka gisoo umu e tunedyooe umu gi oo sopedakwatoo ka suda tumaduguna, pana meno'o umu oo sopedakwadoo, saa'a yise soo suda mu tumaduguna umu-matoosoo kodyukwu, ka gi mu nanekwuha. 23 Soo tooe haga tooe gi e heesoobedyadu ka Te Naa gi heesoobedya tuwazoo. 24 Tooe umu numu e mabesakute e poonnepana, umu meno'o ka Te Naa nokosoo ne woho'ne. Nu umu oe neyugwe ka gi nuka mu naka'oedyukute. 25 O'nosoo soo Te Naa yadooawabe mee tubotugu, 'Tooe gi suda e tumadugu sapa umu e woho'ne,' ka Te Naa

yadooawabe unne-kwa'nesoo. 26 Nu saa'a ka Te Naa-baa petugase, ka oo Besa Pooha-matu yaa teepu-koobatu sootuhi tuungudooa. Soo Te Naa Besa Pooha kaahenotu mu tunedyooekwu, yise ka mu numu nu-kwitu tuukwekwu. 27 Ka mu numu e tunedyooe manakwana, mu e nakatzina ooosapa e nageno'o. Ka 'yoo hemma manepunne, mu punno'o mu numu nu-kwitu tuukwemokwu."

16:1 Soo Te Pabe'e togesoo numme pumme nakatzimodu yadooedyakwe mee yise ne netamma, "Mooasoo nu ekow mu tunedyooepu, o'no mu ooosapa e naka'oedyukumokwu. 2 Mu numu ka Jew nanesootuhi nobe-kwikoo mu tayahoo, ka gi mu-no soonanesootuhina. Ka mu goena umu mee sokwamakwu, 'Numme Te Naa tummatzidu.' 3 Pana umu mumme goedu puusoo nanemooaga, umu ka gi e naka'oedyukuna ka Te Naa tuwazoo gi naka'oedyukute. 4 Nu ka a namanekwuna mu tuukwe, o'no mu saa'a ka mu numu mumme woho'ne oo soomayudooa ka mumme e tuukwena. Nu mooe'ugasoo ekow gi mu tuukwe'e, ka togesoo mu-baa'yoona. 5 Meno'o yise nu ka Te Naa-matoosoo kodyukakwu. Gi haga mu-nagatu mee'e e tubengu, 'Howtoo u meakwu?' mee. 6 Mu ka mee mumme e tuukwese, nu ka Te Naa-matoosoo kodyukukwu, mu suda sokwama. 7 Nu kaaheno mu tuukwekwu, nu ka Te Naa-baasoo kodyu petugase, nu mu nanesootuhikukwu, o'no nu saa'a ka Te Naa Besa Pooha-matu punowsoo mu sootuhise mu besa sokwamadooa. 8 Ka Te Naa Besa Pooha petuse, mu numu saa'a ka tu ma'emukwana soomu'wadooa ka nu-kwi tunaka'oedyukuna. Nu ka gi wuna'me yaa teepu-kooba mu-baa'yookwuse, soo Te Naa Besa Pooha ka Te Naa Besa podo mu tunaka'oedyukudu moohekwu. Soo Te Naa mooasoo ka sutakoo nemamakwupu yaa teepu-kooba'yoona suda mumme wuyugwedu. 12 Nu ewow mu tunedyooe pena'e, pana meno'o mu gisoo oo nakasopedakwadoo-wa'ne manepunne. 13 Soo Te Naa Besa Pooha ka petuse ka toge kaaheno hemma manepunne-wikoo, mu tuukwekwu gi pummesoo tusooyugwe-kwikoo mu moohekwu. Soo Te Naa Besa Pooha saa'a ka hemma manegekwuna mu tunesootubuedooa. 14 Ka nu-kwitu tuwazoo, soo Te Naa Besa Pooha mu tunedyooedooa, o'no mu saa'a, 'E

Pabe'e,' mee e natubangadooa. No'yoona hee Te Naa-toohakwi manepunnedu punno'o nugatu. 16 Nu pudusoo nabatsakwu, pana huu oo tabe mease nu namayodase yaa teepu-koobasoo kodyu petukwu. O'no yise nu saa'a, ka Te Naa-matoosoo kodyukakwu." 17 Numme tunakatzimodu-matu mee nananetamma, "Tamme gi oo nakasopedakwadoo ka Te Pabe'e tamme tuukwena. Ha'yoo unnena meeoo unakwe, 'Nu pudusoo nabatsase huu oo tabe mease namayodase kodyu petukwu yise saa'a ka Te Naa-matoosoo kodyukakwu? 18 Ha'oo manena soo Te Pabe'e pudusoo meakwu?' " 19 Soo Te Pabe'e oo sopedakwatoo numme oo tubengakwu ka ha'yoo unnena mee yise ne netamma, "Mu muusoo nanatubenga how manena nu mee unakwe, 'Nu pudusoo nabatsakwu. Huu oo tooise namayodase, nu kodyu petukwu.' 20 Nu togesapa mu tuukwe'e ka umu e wohomu nuka batsase, mu suda sokwamana, sakwikwu. Mu gi tunaka'oedyukudu besa sokwamakwu. Pana mu ka suda sokwamase sapa, saa'a mu besa sokwamakekwu ka e kodyupetuse. 21 Ka e nabatsase, mu ka mogo'ne dooa'a-doo-kwa'ne nuummawunukwu. Soo mogo'ne puu suda soonamme ka unu nuummaba wumana. Pana ka oonga'a nadooa'adoose soo mogo'ne ka tu nuummawununa soomu'wase ka oonga'a-matoo besa soonammekwu. 22 Mu pudusoo suda sokwamakwu, pana ka e kodyu petuse mu besa sokwamakwu. Gi haga yise suda mu masokwama-wa'ne'yoosoo. 23 O'nosoo gi yoo manepunne, ka Te Naa-matoosoo e kodyukase mu gi hemma nuka tubenga-wa'ne'yoo. Mu ka Te Naa-matoo nanetzakwiya'e, oosoo mu nakasootuhikwu ka nuka mu naka'oedyukute. Meno'o manakwana mu ka Te Naa nanetzakwiyise soo Te Naa nu-koobatoo mu nakasootuhikwu, mu yise besa sokwamakwu. 25 Nu mu tuukwe'e, mu tunedyooena, ka Te Naa-witu. Mu gi mu natuukwe-witu nakasopedakwadoo, pana pudusoo nu ka Te Naa-witu mu tuukwekwu, besa ooka mu nakasopedakwadoo-kwikoo. 26 Ka Te Naa-matasoo e kodyukase mu saa'a ookow nanetzakwiyidooa, nu-toohakwi. Mu besa e soobedyana e naka'oedyukute, ka Te Naa-baa'yoona yaa teepu-kooba e petuse. Mu ka nuka besa soobedyana, soo Te Naa punno'o mumme besa soobedyana, mu nakasootuhiyakwe. 28 Nu ka Te Naa-baa'yoona kemmase yaa teepu-kooba petu. Pudusoo nu nabatsase, namayodase, ka Te Naa-matoosoo kodyukakwu." 29 Numme mee oo netamma, "Meno'o numme oo nakasopedakwatoo, ka numme u tuukwena. 30 Meno'o manakwana numme oo naka'oedyukukwu, u no'oko hemma sopedakwadoo. U mooasoo oo sopedakwadoopunne, gisoo uga umu ne tubenga sapa. Numme oo naka'oedyukute, soo Te Naa yaa numme-baatoo u taya." 31 Soo Te Pabe'e mee ne netamma, "Mu meno'o e naka'oedyukute, 32 pana pudusoo mu nu oemota manegakwu. Pana nu gi nu suu'mu, soo Te Naa ka nu-no'yoona. 33 Nu eka mu tuukwe'e, o'no mu besa sokwamakwu ka e naka'oedyukuda. Mu ka togesoo yaa teepu-kooba'yoona mu gi tunaka'oedyukudu, mu e tumoo'ooyikwu. Pana besa sokwama nu ka sutakoo umu gi tunaka'oedyukudu moohedu matzooekukwu."

17:1 Soo Te Pabe'e ka yadooamakwuse toogoopatu poonnese nanesootuhikooha, "E Naa, pudusoo umu e wohomu e batsakwu. Mu numu tunesootabue, nu togesapa u besa dooa. Nu yise punno'o ewow numu u-matoo nanesootuhi mayugwekwu. 2 U no'oko numu moohedu e mayugweke. Tooe haga tooe e naka'oedyuku u mayugwepu, nu punno'o ooosapa mu gwetzoimokwuna mu sootuhikwu, u numu manumudoopu nu yise Jesus Mu Pabe'e. Mu numu taka soo'oedyukudu ooosapa gwetzoimokwu. 4 Nu no'oko nuka u tunetammakuna yaa teepu-koobatu mamakwu. Ooonne'yoona mu numu besa u nemadabuekwu nu-koobatoo. 5 O'nosoo gisoo ka teepu namadabu'e, ta nabaa'yoona, nawa'ne'yoosoo. 6 U mu numu-matoo nuka naka'oedyuku mayugweke. Nu yise punno'o ume mu nakasopedakwadoo tunedyooe. 7 Umu ume doodooamuna, u yise nugatu mu mayugweke. Umu ume nakabetse'a, umu tuwazoo u naka'oedyukute, u yow no'oko hemma e nemadabuekute. 8 No'oko nuka u tunedyooepu nu mu numu tunedyooekwu. Umu oo naka'oedyukuna, oo sopedakwatoo nu u-baa'yoona yaa teepu-kooba petu, umu tuwazoo oo naka'oedyukute, u yaatoo e taya. 9 Nu umu nuka naka'oedyukudu, suu'mu nanesootuhikute u sakwa mu sootuhi. 10 U ka mu nu-matoo nanesootuhidu doodooamuga'yoo. Umu ka ume doodooamuna, nuga doodooamu tuwazoo. Ka taga

doodooamu besa manakwe mu numu oo sopedakwadookwu, nu tookwa besa'yoo. 11 Pudusoo nu ka yaa teepu-kooba'yoona mease u-baasoo petugakwu. Pana umu e naka'oedyukudu, togesoo yaa teepukooba'yookwu. E Naa, u ooosapa besa'yoo. U unu poohagana, ka umu taka naka'oedyukudu mesoo mabetsea. Umu yise sumu-kwa'ne'yookwu, ta-kwa'ne, ta puu nawa'nesoo. 12 Too'e no'yoona umu-matu togesoo e naka'oedyukute, u tunetamma-wa'nesoo. Nu ka umu-baa'yoona suta-makoo mu mabetseayakwe. Sumu'yoosoo nana nu oemota manekwu. Pudusoo oosoo kadoo'oo namayugwekwu. 13 Pudusoo nu u-matoosoo kodyukakwu. Nu togesoo yaa teepu-kooba'yoona u-matoo nanesootuha'e, u ka umu nuka naka'oedyukudu sootuhikwu. Umu ka pumme u sootuhise besa sokwamakwu, nu-kwa'nesoo. 14 Nu ka u unnepu-witu mu tuukwe'e. Mu gi tunaka'oedyukudu ka mu taka naka'oedyukudu gi petzape, umu taka naka'oedyukudu ka nu-kwa'ne'yoona, gi umu-wa'ne'yoona. Umu e naka'oedyukudu gi ka taka wohonedu-kwa'ne'yoo. Nu mee nanesootuha'e ka suta-makoo ka yaa teepu-koobatu mabetsea mee, gi u, umu taka naka'oedyukudu gi eka teepu-koobakoo ta'ya. Soo taka naka'oedyukudu gi ooosapa ka teepu-kooba'yookwu nu-kwa'nesoo. 17 U umu taka naka'oedyukudu ka u unnepu naka'oedyukudu, ka togesapa oo na'unakwe, umu u tubetse nakabetseakwu. U yaa teepu-koobatoo e taya. 18 Meno'o yise nu ka umu tunaka'oedyukudu tayakwu, umu ka no'obatusoo numu u unnepu tunedyooekwu. 19 O'no umu, u nakabetseakwu nu-kwa'nesoo, nu pudusoo umu-koobatoo nabatsakwu, o'no yise umu u tubetse nakabetseakwu. 20 Umu taka naka'oedyukudu sootuhi. Nu-kwitu ka numu nanekwuhana nakadu sootuhi, o'no umu e naka'oedyukukwu. 21 Ta nanosoo sumu-kwa'ne'yookwu, no'oko umu taka naka'oedyukudu mayugweke. Umu ta-no manese, mu numu oo sopedakwadookwu ka yaa teepu-koobatoo nuka u tayase. 22 U puu u yadooawabe ka yaa teepukooba'yoona e mayugwepunne, umu taka naka'oedyukudu punno'o nuga yadooawabe manepunne. Umu punno'o sumu-kwa'ne'yookwu, ta-kwa'ne, ta puu nawa'ne'yoosoo. 23 Nu puu umu-no, u yise punno'o nu-nosoo. Umu yise sumu-kwa'ne'yookwu, ta-kwa'ne, ta puu nawa'ne'yoosoo. Ooonne'yoona mu gi tunaka'oedyukudu sakwa oo nakasopedakwatoo u

yaatoo e taya, u ka umu taka naka'oedyukudu besa nanasoobedya mu mayugwekese nuka u soobedya-kwa'nesoo. 24 U, E Naa, ooosapa besa e soobedyadu, gisoo ka teepu namadabue sapa. U ka mu numu taka naka'oedyuku mayugwepu, o'no umu ta-baa ooosapa gwetzoimokwu. O'no umu ta-nawa'ne'yoo mee ta unnena nakasopedakwadookwu, yise taka nesookwugikwu. 25 U tubetse besa'yoo. Mu gi tunaka'oedyukudu yaa teepu-koobatu u-kwitu gi sopedakwadoo, nu suu'mu no'oko hemma u-kwitu sopedakwatoo. 26 Nu u-kwitu besa mu tuukwepu, yise ooosapa u-kwitu mu tuukwennummekwu. Nu ooosapa umu-no'yookwu, o'no yise umu besa nanasoobedyakwu nuka u soobedya-kwa'ne."

18:1 Mooasoo soo Te Pabe'e ka tumasuape-naga'yoona nanesootuhi. Soo Te Pabe'e yise ka nanesootuhi-makwuse, ka numme pumme nakatzimodu-no ka duaga Kidron mee naneadu-too me'a. O numme ka tumasuape-naga mane-petuga. 2 Mu Pharisee numu ka numu-koobatoo yadooadu-no, ka mu tukwutumadu ka Judas Iscariot namoohe tuunguna. Soo Judas oo sopedakwatoo ka tumasuape-naga, pukwi'yoona mu nanesootuhidyina, ka Te Pabe'e ooosapa onatoo meayakwe ka numme pumme nakatzimodu-no. Soo Judas ka mu tukwutumadu ka Te Pabe'e-matoo bihooka. Umu ewahoo tukootabuakunooo, tsegesa noko wehe hehemana. 4 Soo Te Pabe'e mooasoo oo sopedakwatoo ka tu namanekwuna, yise umu-matoo mease, mu tubengu, "Haka mu wate?" 5 Umu oo nanekwegea, "Ka Jesus Nazareth-wi'yoona kemmadu numme wate." Soo Te Pabe'e meehoo, "Nu yow oosoo." Umu no'yoona ka suise, petapenooyooese, ka teepu-koobatoo abedihoo. Judas togesoo umu-no. 7 Soo Te Pabe'e mu tubengusoo, "Haka mu wate?" Umu oo nanekwegea, "Ka Jesus Nazareth-witu kemmana numme wate." 8 Soo Te Pabe'e yise meehoo, "Mooasoo nu mu tuukwe, 'Nu yow oosoo.' Mu ka nuka watena, umu e nakatzimodu tzama'wu." 9 Soo Te Pabe'e meehoo unakwe, o'no soo e unnena kaaheno'yookwu, "Nu gi sumuhoo watzekute ka umu nuka naka'oedyukudu-matu." 10 Soo Simon Peter yise ka tu tsegesa gwuuhoose, ka nana Malchus 11 Soo Te Pabe'e yise ka Peter mee'e netamma, "Maka u wehe namasootugu. Nu ka Te Naa nuka netammakwa'nesoo manekwu." 12 Mu Jew-no Roman tukwutumadu ka Te Pabe'e tzakunahoo ka oo wutumakwuse. 13 Umu ka nana Annas mee naneadu-matoo oo tzakahooka. Soo Annas ka numu-koobatoo yadooadu, Caiaphas mee naneadu yahe. 14 Soo Caiaphas mooasoo ka mu Jew numu ka Te Pabe'e-witu tuukwepu, "Oosoo nanenagakwu, sumu'yoosoo nana no'oko numu-koobatoo nabatsakwuse." 15 Ka Te Pabe'e togesoo ka Annas nobe-witoo nabigena, soo Simon Peter sumuhoo Te Pabe'e nakatzimodu-no mu-nakwi memeadape. Soo Te Pabe'e nakatzimodu ka Annas sopedakwatoo, yise ka Te Pabe'e-nosoo ka Annas nobe-kobenatoo meahoo. 16 Soo Peter ka natzakwona'a-kumaba tooe wunu-petuga. Sumu'yoo numme Te Pabe'e nakatzimodu-matu kodyuse, ka mogo'ne ka natzakwona'a-wi tunekwegedyudu yadooebetuse, oosoo yise oe ka Peter tza'egahoo. 17 Soo mogo'ne ka natzakwena'a-wi ka Peter tubengu, "U-ha'a sumu'yoo mu Jesus nakatzimodu-matu?" Soo Peter mee oo nanekwegea, "Nu gi umu-matu." 18 Unu utzutzuna, mu numu tummatzidu ka mu tukwutumadu-no puuwanakoo pedana, oe yoo'e. Soo Peter umu-baa yoo'e. 19 Soo Annas ka Te Pabe'e tubengu ka numme pumme nakatzimodu-witu, yise ka numu oo tunedyooe-witu tuwazoo. 20 Soo Te Pabe'e mee ka numu nehanedu moohedu nanekwegea, "No'yoona numu ka pukwitu pumme e tunedyooena sopedakwatoo. Umu ooosapa e nakayakwe, ka mu numu e tunedyooe ka nanesootuhi nobe-wi'yoona. Nu gi mu watze-tunedyooe. 21 Mu gi nugasoo tubengu-wa'ne'yoo. Mu sakwa tooe haka tooe nuka nakadu tubengu. Umu oo sopedakwatoo ka e unnena." 22 Sumu'yoo tukwutumadu yise ka Te Pabe'e kobitu matatse'e. Soo tukwutumadu oo nesagwiku, "U sakwa gi ka tamme moohedu suda nanekwegeapana." 23 Soo Te Pabe'e yise meeoo, "Ka e esaya'e, u sakwa kaaheno e waha. U sakwa yise gi nuka matatze'epana, ka kaaheno e unakwe." 24 Soo Annas yise togesoo natzakunadu ka Te Pabe'e ka Caiaphas-matoo taya. Oosoo ka numu-koobatoo yadooadu. 25 Saa'a tuwazoo umu-matu ka Peter meehoo tubengu, "U-ha'a sumu'yoo mu Jesus nakatzimodu-matu?" Soo Peter yise meehoo, "Gi, nu gi umu-matu." 26 Soo Peter pudutse'e sumuhoo nana naka wuka'akwunihoo. Oo nanumu yise mee ka Peter netamma, "Nu u poonne u ka Jesus-no oona ka tumasuape-kwi." 27 "Nu gi o," mee soo

Peter, o'no yise soo kwe'na'a kwu'a yagakooha. 28 Mooasoo mu Rome numu-kooba katudu ka Pilate netutzea, Jew numu oo moohe tuunguna. Oogow mooo'a awamooasoo, mu Jew numu moohedu ka Te Pabe'e Jesus Caiaphas-makoo tzakahooka, ka Pilate nobe-witoo. Tooe haga tooe gi ka mu wawa'a nobe-wi tzoonooa, ka gi umu-wa'ne'yoonosoo, ka hemma nayongotuka gi oo tuka, ka oo nabeatsegana, ka tu tumayohope meeoo na'unakwe. Umu Jew numu moohedu ka Pilate nobe-wi gi tzoonoo'a. 29 Soo Pilate umu-matoo tsebooekese, mu tubengu, "Ha'oo suda esoo nana manakwe?" 30 Umu oo nanekwegea, "Esoo ka suda tumaduguse, numme u-matoo a bike." 31 Soo Pilate mee mu netamma, "Mu sakwa mummesoo tumayohope-too a nemadabue." Mu Jew numu moohedu ka Pilate meeoo netamma, "Soo numme Jew tumayohope meeoo, numme oo mesoo batsa, pana mu Roman numu moohedu ne wutumakwu, ka numu ne batsase." 32 Esoo 'yoo manepunne. O'no yise saa'a soo Te Pabe'e tu unne-kwa'nesoo sunngabe namadabue-ma nataposase, nabatsakwu. 33 Soo Pilate ka tu nobe-wisoo ekeahoogase, ka Te Pabe'e tubengu, "U-ha'a mu numu-kooba katudu?" 34 Soo Te Pabe'e mee ka Pilate nanekwegea, "Nu ka mu Jew numu Pabe'e, nu gi ka numu-kooba katudu mee mu nea-kwa'ne'yoo." 35 Soo Pilate yise mee Te Pabe'e netamma, "Nu gi Jew numu. U ka mu Jew numu Pabe'ena, how manena yise umu nu-matoo u taya? Ha'oo suda u tumadugu?" 36 Soo Te Pabe'e mee ka Pilate nanekwegea, "Mu Jew numu u-matoo e ta'ya, umu e nakatzimodu gi nu-koobatoo nago'e. Nu saa'a mu numu-kooba katudu manekwu, ka Te Naa-baa petugase." 37 Soo Pilate yise oo tubengusoo, "U-ha'a numu-kooba katudu?" Soo Te Pabe'e oo nanekwegea, "Nu yaahoo Mu Tubetse Pabe'e. Nu yaa teepu-koobatoo nadooa'adoo, ka mu numu ka kaahenotu tuukwekwuse. Soo tooe haga tooe ka kaahenotu soonakadu sakwa e nakapunne." 38 Soo Pilate tutubengu, "Hee esoo kaahenotu?" Gi ka pumme oo nanekwegeakwuna wutoo'e, ka mu Jew numu moohedu-matoo tzebuegase, mee unakwe, "Gi nu suda a tumaduguna mamakoo nemama'yu. 39 Soo ne tumayohope ka tu na'ewa tukano'o, sumu'yoo mu nakwutumadu-matu natzama'wuyakwe. Mu haa'a eka mu-kooba katudu e tzama'wutuungukwu?" 40 Mu numu yise ka Te Pabe'e wohonena mee unne, "Gi, ka Barabbas tzama'wu." Unu tutuhadu ka Barabbas mee nane'a.

19:1 Soo Pilate ka mu tutukwutumadu tu nobe-kwitoo bihoose, yise meeoo mu netamma, "A wukwupageta." 2 Mu tutukwutumadu yise ka Te Pabe'e tzeabe tzowupaga'a-doose, oowehoo oo tzowupakakuhoo. Umu ka numu-kooba katudu kwasu-wa'ne tabuadu-wi oo kwaseyakuhoo. 3 Umu ka Te Pabe'e-matoo kemmase, meeoo oo nanetza'mekute, "Yaa u mu Jew numu-kooba katudu." Umu yise oo kobikoo oo totopagetahoo. 4 Soo Pilate yise tsebooekese, ka mu Jew numu moohedu mee netamma, "Nu mu-matoosoo a tzakagekoo, pana nu meeoo esoo gi suda tumadugupuga'yoo." 5 Soo Te Pabe'e ka tzebooekese, tzeabe-wi tzowupagana, ka numu-kooba katudu kwasu-wa'nekwisoo namadabue. Soo Pilate mee mu netamma, "Yaa esoo nana. Muusoo how a yugwe." 6 Mu Jew numu moohedu ka pumme nakatzimodu-no oo poonnese, ewa unnekooha, "A tzakwenne, sunngaba namadabue-ma a taposa." Soo Pilate meehoo mu netamma, "Mu sakwa a tzakakase, a tzakwenne. Nu meeoo esoo gi suda tumatuku." 7 Mu Jew numu moohedu yise meeoo, "Masoo meehoo, 'Nu yaa ka Te Naa Tubetse Tooa.' Soo Te Naa nayadooawabe, Moses mee naneadu, o'nosoo mee tubotugu, numme sakwa ka mee ooonnekoo esayidu batsa. Masoo sakwa nabatsa." 8 Soo Pilate ka mu nakase, unu sua'e. 9 Ka Te Pabe'e-no nobe-wisoo tzoonooase, oo tubengu, "U haa'a ooonne'yoo?" Soo Te Pabe'e gi oo nanekwegea. 10 Soo Pilate ka Te Pabe'e meehoo netamma, "U sakwa e nanekwegea, nu u nemadabuekwu. Nu ka u natzama'wukwuna, tooe too u nabatsakwuna meesoo natuungu." 11 Soo Te Pabe'e oo nanekwegea, "U oo mesoo manakwe, ka Nuga Naa te pa'anakwatu mee unakwe. Mu numu u-baatoo e tzakadu suda tumaduguna, saa'a umu-matoosoo kodyukwu." 12 Soo Pilate yise oo too'e netzama'wu, pana mu Jew numu moohedu ewa unnekooha, "U ka eka nana tzama'wuse, u ka mu Roman numu-kooba katudu woho. Tooe haga tooe meeoo unnedu, 'Nu numu-kooba katudu,' ka Rome-witu numu-kooba katudu netumoo'oo." 13 Soo Pilate ekow nakase, ka Te Pabe'e puuwanatu bihookase, yise ka numu moohedu katunoo-wi katu, oona ka Tupe-ma Napodopu mee naneadu-wi'yoona. 14 Soo Pilate yise ka mu Jew numu

moohedu meeoo netamma, "Yaa'a soo mu Pabe'e." Umu ewa unnekooha, "A tzakakase, a tzakwenne." Soo Pilate yise mu tubengu, "Nu haa'a sakwa eka mu-kooba katudu tzakwenne?" Soo numu nanesootuhi moohedu meehoo, "Numme Rome-kooba katudu suu'mu nakabetsea. Numme gi kumma'asoo moohedu nakabetse'a." Soo Pilate yise ka mu Roman tutukwutumadu ka Te Pabe'e tzakwenne tuungu. 17 Soo Te Pabe'e yise ka sunngabe namadabuenna pumatoo tu natzakwenekwuna, puma tu nataposakwuna, tzanona me'a ka pumme tu wumahukase. Oona ka Numu Tzonoho mee naneadu-wi petuga. 18 O'no umu ka Te Pabe'e waahoo nanana noko, ka sunngabe namadabue-matoo tapotseda. Soo Te Pabe'e mu naamookwi mu waha'yoo oo nana'enakwa. 19 Soo Pilate wobe-ma mu tubotuungu, ka Te Pabe'e tzopa nataposakwudu, mee o-ma natubo'o, "Yow soo Jesus, Nazareth-witu, mu Jew numu-kooba katudu." 20 Ewa'yoo Jew numu ka meeoo nabodu ne'a, soo pukwi mu natzakwenena ka Jerusalem tzage'e. Pahe-batu numu apeka-ma nabo'o: mu Jew numu; mu Roman numu; mu Greek numu apeka-kwikoo. 21 Soo mu Jew numu moohedu ka Pilate meeoo netamma, "Gi ka 'Mu Jew numu-kooba katudu,' mee ma-ma tubopana, 'Esoo nana meeoo, "Nu yaa Jew numu-kooba katudu," ' mee'e sakwa mu ma-ma tubo." 22 Pana soo Pilate meeoo, "Nu mooasoo meeoo tubose, nu gi atasoo a yugwe-wa'ne'yoo." 23 Watusukwe'yoo (4) tutukwutumadu ka Te Pabe'e ka sunngabe namadabue-ma taposahoo. Umu nanasusu'mu oo namasooape hanehoo. Umu yise meeoo, "Ka a kwasu tamme gi tzakebuepana, esoo sumuhoosoo pabahoo wunapu-kwi namadabu'e. Tamme sakwa eka wunapu nanatukuku." Ka o'nosoo Te Naa unnepu nabotugu-kwa'nesoo, oo-toogoosoo mani petu, "Umu nanasu'mu ka oo namasooapu-matu hanehoose, ka oo kwasu nanatotzakwate." A nabotugu-kwa'nesoo mu tutukwutumadu manakwe. 25 Mu watsukwe'yoo momoko'ne ka Te Pabe'e natzakwene tzage'e konno, oo pea, oo pedoo-no, Mary mee naneadu Clopas nodukwa, yise Mary Magdalene. Nu, John, punno'o osoo wunupunne. 26 Soo Te Pabe'e ka tu pea nu-baa oo wunu oo poonnese, meehoo tu pea netamma, "John meno'o yise umesoo tubetse tooa-wa'ne'yoo 27 Nuka yise mee netamma, "Meno'o masoo yise umesoo

tubetse pea-wa'ne'yoo." Oowe manakwana Te Pabe'e pea ooosapa nu-no. 28 Saa'a soo Te Pabe'e ka oo sopedakwadoose, no'oko ka Te Naa pumme tunetammakupu namamakwuse, mee unakwe, "Nu unu puudya'e." Oosoo meehoo na'unakwe, o'nosoo ka Te Naa unnepu ka a nabotugu-kwa'nesoo manepunnekwu. 29 Atsa baa suda kamadu suu'mu o nuuna, umu yise hooope-ma wanapu tzakunase, ka atsa baa-wi oo tzetsakase, ka Te Pabe'e tupa-wi oo tzematsu'a. 30 Soo Te Pabe'e ka atsa baa tumase, meehoo, "Yaatoo namamakwuhoo." Yise tzokwu'ehoose, ya'ehoo. 31 Mu Jew numu moohedu gi ka mu numu tookoo paa'a nataposana petsape, ka oogow mooo'a paba nanesootuhikwuse oo tumaduguyina. 32 Mu tutukwutumadu yise oetusoo kodyuse, ka mu waahoo nanana ka Te Pabe'e nana'enakwa natzakwenedu kowpa wugotehoo. 33 Pana soo Te Pabe'e mooasoo ya'epu, umu yise gi oogow kowpa wugote. 34 Sumu'yoo mu tutukwutumadu-matu, ka Te Pabe'e ka tu tutokwateno-ma oo sapu kumanakoo oo tzeboosahootooa. Puupe-no baa yise oe manakwana papasawekooha. 35 Esoo mumme e tuukwena kaaheno'yoo, nu nuusoo namakoo a poonne, o'no sakwa mu punno'o tunaka'oedyuku. 36 Ka soo Te Naa unnepu namamakwuhoo, mee oo unnepu, "Gi oo oho-matu nuugodekwu." Yise oo unnepu, "Umu numu oo tzeboosahoodu yise o poonnedooa." 38 Sumu'yoo nana Joseph mee naneadu ka Arimathea mee naneadu-wi'yoona kemmadu, ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukute. Soo Joseph gi haka tuukwe, ka mu Jew numu moohedu-ma suina. Soo Joseph yise ka Pilate mee tubengu, "How sakwa nu ka Jesus tookoo hane?" Soo Pilate yise meehoo, "Gi hownne'yoo." Soo Joseph yise ka Te Pabe'e tookoo hanehooka. 39 Joseph ka nana Nicodemus mee naneadu-no memea. 40 Umu ka mu Jew numu tumayohope mayohona ka oo tookoo ka myrrh noko aloe-ma mawo'ngese, wanapu-wi oo toputooe. 41 Ka Te Pabe'e natzakwenepu tzage'e ewa'yoo sunngabe toonoopa oona soo tupe tuwaga, gisoo haga pukwi natuguna. 42 Ka tu paba nananesootuhikwuse, oogow tabeno yabesoo yongoga'a umu ka pukwi oo natzakwenepu tzage'ekoo ooka tupe tuwagana mayuse, oowe soo Te Pabe'e natugu.

20:1 Awamooasoo togesoo tu toganopunne, ka tu nasateno'o, Mary

Magdalene oo natugu-wi petuhooga, oo poonne soo tupe namanonooepuga'yoo ka teepu tawagana-kobenatu. Soo Te Pabe'e tookoo kadoo'oo oetu. 2 Numme-baa tanomane petuhoo numme Simon Peter-no, mee ne tuukwe, "Umu ka Te Pabe'e tookoo hanehoogapu-ga'yoo, nu gi o sopedakwadoo pukwi ooka mu hanena." 3 Numme, John, yise Peter-no memeakwate oo natugu-witoo. 4 Numme nanosoo tatanomanega, pana nu ka Peter tusoowunihooka, nu oe mooe petuhooga. 5 Pana nu gi oe ega. Nu oetu sukwe tomoema petugase, oo poonne ka wanapu pukwi oo natoputoepu. 6 Soo Simon Peter petuhoogase, oe egahookase ka mu wanapu o kwakwape mu poonne. 7 Soo wanapu oo wo pukwi namabutoo dapepu besa namasoomedapu oo tzage'esoo hape. 8 Nu yise oe egase, o poonnena oo naka'oedyukute Te Pabe'e namayodapu. 9 Pana numme gisoo oo nakasopedakwatoo ka Te Naa unnepu, soo Te Pabe'e namayoda tu ya'e-wikoo mee'e. 10 Numme yise nobe-witoo kokodyuka. 11 Mary Magdalene ka pukwi o natugupu-kobena'yoona yaka. Yagana yise, ka pukwi oo natugupu-witu tooe poonnennumme. 12 Waahoo toha kakasa-gakoo poonne oe mu yugwe, sumu'yoo ka Te Pabe'e tsotugu tabepu-wi, sumu'yoo yise o tatugudapepu-wi. 13 Umu yise ka Mary tubengu, "Mogo'ne, how manena u yaka?" Soo Mary mee mu nanekwegea, "Umu ka Te Pabe'e tookoo hanehoogapu-ga'yoo. Nu yise gi o sopedakwatoo oo pukwi'yoona." 14 O'no yise nakwumunase, ka Te Pabe'e poonne o oo wunu, pana gi oo posopedakwatoo. 15 Soo Te Pabe'e meehoo oo netamma, "Mogo'ne, how manena u yaka? Haga u wate?" Soo Mary ka tumasuape mabetseadu mee oo soobedyana, mee oo netamma, "U ka oo haneoogase e tuukwe'e, hano u oo hane? Nu oo hanekwu." 16 Soo Te Pabe'e meehoo oo netamma, "Mary." Soo Mary oo-tamme nakwumunase, ka mu Jew numu apeka-wikoo oo ne'a, "E Pabe'e." 17 Soo Te Pabe'e yise meehoo oo netamma, "Gi e tzamapana. Nu gisoo ka Te Naa-matoo kodyuka'a. Mease, umu nuka nakatzimodu tuukwe, nu ka Te Naa-matoo kodyukakwu." 18 Soo Mary Magdalene yise numme Te Pabe'e nakatzimodu-matoo mease, numme tuukwe'e, "Nu ka Te Pabe'e poonne." O'no yise ka numme o netammapu ne tuukwe'e. 19 Oogow togano numme Te Pabe'e nakatzimodu nanano ka nobe-wi natzepunoo'e,

numme ka mu Jew numu moohedu-ma suina. Soo Te Pabe'e numme-baa tabua-petuse, mee ne netamma, "Besa'yoo." 20 Yise ka tu mi ne tzapoonnekute, ka pukwikoo tu nataboosahoopu noko. Numme tubetse besa sokwama ka Te Pabe'e poonnese. 21 "Besa'yoo," mee soo Te Pabe'e ne netammasoo. "Ka Te Naa meeoo nuka netamma, nu yaa ekaoo teepu-kooba petu. Nu punno'o mu tuukwe, mana tooe hano tooe ka mu numu nu-witu tuukwemo." 22 Numme-koobatoo songaha'ase, meeoo unakwe, "Nu ka E Besa Pooha-matu-ma mu sootuhikwu." 23 Soo poohabe, ka mu numu suda tumaduguna puma mu nematzagakwunikwuna. Soo Te Naa yise ka suda mu tumaduguna soomu'wakwu. Mu ka gi mu tuukwena, umu gi hownnekoo ka suda tu tumaduguna nematzagakwuniwa'ne'yoo. Soo suda mu tumaduguna yise umu-matoosoo kodyukwu. 24 Sumu'yoo numme tunakatzimodu-matu Thomas 25 Numme tunakatzimodu ka Thomas meehoo tuukwe, "Numme ka Te Pabe'e poonne." O'no yise oosoo meehoo, "Nu ka oo mi-wi tawagadu poonnese, oe tzetuguse, ka tutokwatenoo tu'uadoopu-kooba matuguse suu'mu, nu oo naka'oedyukukwu." 26 Sumu nasatese, numme tunaka'oedyukudu ka nobe-wi sumuhoo, o'no soo Thomas numme-no. Tooe ka mu natzakwuna'a natzepunoo'e sapa, soo Te Pabe'e numme-baa petuse, mee soo unakwe, "Besa'yoo." 27 Yise soo Te Pabe'e ka Thomas mee netamma, "Ka e mi poonnese, mi tzetuguse, o'no sakwa u e tubetse naka'oedyuku." 28 Soo Thomas yise gisoo ka Te Pabe'e tzamana o naka'oedyuku. Thomas meeoo, "U Ne Tubetse Pabe'e. Nu u-matoo nanesootuhikwu." 29 Soo Te Pabe'e yise meehoo oo netamma, "U ka e poonnese suu'mu e naka'oedyukute. Mu numu gisoo e poonnedu oo sukwe naka'oedyukuyina unusoo nasootuhiyakwe." 30 Soo Te Pabe'e ewa nanabesa nanasoogwuga'e pooha manakwe ka numme tunakatzimodu punoko, ewa'yoo oo manepu gi nabo'otugu. 31 Pana esoo mee na'unnedu nu botugu, o'no mu oo naka'oedyukukwu, soo Jesus Te Tubetse Pabe'e, ka Te Naa Besaa Tooa'a. Mu yise ka oo naka'oedyukuna mu ooosapa gi moobekwa-ga gwetzoimokwu.

21:1 Saa'a soo Te Pabe'e numme-baasoo tapua petusoo ka banunadu,

Tiberius mee naneadu-kumaba'yoona. 'Yoo yise namani. 2 Numme, Simon Peter, Thomas 3 Soo Simon Peter meeoo, "Nu tuukwigakwu." Numme meeoo, "Numme u-no." Numme yise sake-wi mea'a, pana togamano gi hemma tzakadu. 4 Oogow awamooa, unu tu tapuakese, soo Te Pabe'e oona bakumana wunu, pana numme gi oo posopedakwadoo. 5 Ne wa'agese meeoo, "E pupua'amu, mu haa'a gi tutzakadu?" Numme yise oo nanekwegea, "Gi tuwazoo." 6 Soo Te Pabe'e yise mee ne netamma, "Ka puma mu tuukwina ka sake tumadinakwatoo tzakweku, mu tuhanehookwu." Numme yise oo manise, ka tuukwinoo tzamapana, ka ewow pakwe oekoo. 7 Nu yise ka Peter meeoo netamma, "Masoo tookwa Te Pabe'e." Soo Peter yise ka gi besa namasooana, wunagow yaahoose, ka baa-witoo nadawunihoose, bakumabatoo bahabehooka. 8 Numme yise o nageka ka sake-wi, ka tuukwinoo ewow pakwe oekoo oo wupewo'yana. 9 Numme ka bakumana petuhoogase, numme oo poonne, onoko nabedana pakwe, noko tukaba, o nanohotuku. 10 Soo Te Pabe'e meeoo ne netamma, "Maka pakwe mu tutzagadu-matu hanehooke." 11 Simon Peter yise meahoose ka puma tu tuukwipu bakumabatoo tzabewo'yahoo. Ewa'yoo (153) papabatse'yoo pakwe pana soo puma mu tuukwipu gi natzakebue. 12 Soo Te Pabe'e meeoo ne netamma, "Mu tukanna." Numme gi mee oo tubengu, "Haga u?" nnumme ka mooasoo oo sopedakwadoona. 13 Soo Te Pabe'e yise tukaba noko pakwe ne maka. 14 Toge pahe (3) soo Te Pabe'e numme tunakatzimodu natzapoonnekute, ka tu ya'e-kwikoo namayodase. 15 Ka ne tukamakwuse, soo Te Pabe'e ka Simon Peter meeoo netamma, "Simon, u John tooa. U haa'a noko hemma ooonakwasoo besa e soobedya?" Simon mee oo nanekwegea, "Aha, ne Pabe'e, u oo sopedakwatoo nu ume pua'a." Soo Te Pabe'e yise meeoo oo netamma, "Umu nu-kwi tunaka'oedyukudu mabetsea." 16 Soo Te Pabe'e mee tuwazoo oo tubengasoo, "Simon, u haa'a unu e soobedya?" Soo Simon oo nanekwegeasoo, "Aha, Ne Pabe'e, u oo sopedakwatoo nu ume pua'a." Soo Te Pabe'e vise meeoo oo netammasoo, "Ka umu nu-kwi tunaka'oedyukudu mabetsea." 17 Sumu tuwazoo soo Te Pabe'e oo tubengasoo, "Simon, u haa'a e pua'a?" Ka Peter suda nenuuma soo Te Pabe'e ka oo tubengasesoo, "U haa'a e pua'a?" Soo Simon meeoo, "U Ne Pabe'e, u no'okosoo hemma

sopedakwatoo. U oo sopedakwatoo nu u pua'a." Soo Te Pabe'e yise meeoo, "Umu nu-wi tunaka'oedyukudu mabetsea. 18 Nu togesapa u tuukwekwu, tooebetse'ena u tooe hano tooe mesoo mea u petzabe-kwitoo. 19 'Yooonnekoo soo Peter ka Te Naa-koobatoo nabatsakwu, me'esoo Te Pabe'e unnena. Yise meeoo oo netamma, "Nuka nageno." 20 Peter wesase e poonne, tu nakwi e me'a 21 Soo Peter yise ka Te Pabe'e tubengu, "Ne Pabe'e, Ha'oo yise masoo manekwu?" 22 Soo Te Pabe'e Jesus oo nanekwegea, "Sumuna masoo nummennummekwu e kodyu-kwitootooe esoo gi ume pukwitoo suda soonammena. U sakwa nuka nage-no." 23 Ooonne'yoona susumudu tunaka'oedyukudu meeoo, "Soo John gi ya'ekwu." Esoo gi togesapa. Te Pabe'e meeoo sukwe unakwe, "Sumuna masoo nummennummekwu e kodyu-kwitootooe, esoo gi ume pukwitoo suda soonammena." 24 Nu oosoo mu tunakatzimodu-matu oo poonnedu o botugu, ka a namanena. Tamme no'yoona oo sopedakwatoo esoo e tubona kaaheno'yoo a namanena. 25 Soo Te Pabe'e ewa nanabesa pooha manakwe tuwazoo, nu gi toge besa no'oko mu bo-wa'ne'yoo, umu ewa'yoo. Nu umu-matusoo mu bokute, o'no mu punno'o ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukukwu.

1:1 Ka mooe'ugasoo numu-matoo tubose ka Te Pabe'e mane-kwitu mu tuukwe'e, yise ka mu numu yaa teepu-koobatu tunedyooe, o'no yise ka Te Pabe'e tu tunakatzimodu oo tunetammakuna mu tuukwe'e. Ka Te Pabe'e nabatsase oosoo tu ya'e-kwikoo namayodase umu pumme nakatzimodu ewasoo natzapoonekute. Ka Te Naa numu magwetzoina mu tuukwe'e. Mee tuwazoo mu netamma, "Soo John puu mu sootuhina baa-wi mu matzaka. Pudusoo soo Te Naa tu Besa Pooha-ma mu sootuhikwu. Mu sakwa Jerusalem-wi tuutooepunne ka Te Naa mumme sootuhi-kwitoo tooe." 6 Soo Te Pabe'e umu tu tuukwewabe-no oona giba-ma nanatapoegease, umu meeoo oo tubenga, "U haa'a yabesoo tamme Jew numu ka mu Tibo'o-makoo natzama'wukwuna natuungu umu yise gi te nemadunagakwu?" 7 Soo Te Pabe'e meeoo mu nanekwege'a, "Mu gi oo sopedakwatoo ka hemma oo manekwuse, Te Naa ookow soomadabuekwu ka hemma oo manekwuna. 8 Pana Te Naa Besa Pooha-ma mu

nasootuhikwu. Oosoo mu pooha makakwu. Mu yise no'oko mu numu nu-kwitu tuukwemokwu: Mu numu Jerusalem-witu, Judea no'oko Samaria mee nananeadu teepu-koobatu tuwazoo, tooe hanotu tooe, tooe haga tooe ka teepu-koobatu." 9 Soo Te Pabe'e yise ka yadooamakwuse, toogoopatoo ka koomeba-naga tsobakase yise tubetse mea. 10 Umu oo tuukwewabe oo poonnepunne. 11 Mooasoo oo tsobakase sapa toogoopatu poonnepunne, waha'yoo toha kakasa-ga'yoo toha kwakwaseyaadu umu-baa petuse, meeoo mu netamma, "Toogoopatu poonnemakwu. Te Pabe'e Te Naa-matoosoo kodyuhooka. Sumu tabeno oosoo yaa teepukoobasoo kodyu petukwu tu mea tabua-kwa'nesoo petu tabuadooa." 12 Mu oo tuukwewabe tubongosoo kodyu ka giba, Olive mee naneaduma'yoo, ka Jerusalem mee naneadu-kwitoo katzage'e o namea. 13 Umu ka Te Pabe'e tuukwewabe tunetutzeana mee nananeadu: Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, James, Alphaeus tooa, Simon Zealot, Judas, James tooa. Ka Jerusalem-wisoo petuse ka waha nakooba yugwedu nobe-kwi huudooe tooipunne. 14 Oowe'yoonow umu yise nanano nanesootuhiyakwe. Oosoo Te Pabe'e Jesus pea umu oo wanga'amu yise ewa'yoo momoko'ne umu-no. 15 Sumu tu nanesootuhino'o, ewa'yoo (120) numu oe'yoona nanesootuhi. Soo Peter yotsese ka mu numu yadooe, meeoo yise mu netamma, 16 "E nanumu, tamme sakwa sumuoo nana netutzea ka numme Te Pabe'e tuukwewabe-no nadatsungakwudu. O'nosoo soo Judas uga numme-nagatu Te Pabe'e tuukwewabena natutzeadu. Pana yise oosoo ka mu tukwutumadu-matoo Te Pabe'e nemawuni, umu yise ka Te Pabe'e wutumase yise oo batsa." Soo Judas ka suda tu tumadugu-kwi natumunagakute yise ka pumme tu tumanagaku-ma tubewa tumu. O'no yise ka suda nuummakese, puusoo nabatsa. Oosoo-kobena-tamme aanooaka. Ka tu sapu wubadow petuse, oo sagwa no'yoona tseboogeke oosoo yise ya'ehoo. Mu numu Jerusalem-wi nonobe-ga'yoo ka oo nakase yise ka tubewabe Pukwitu Nabatsapu mee'e oo ne'a. Soo Peter ka mu numu puno nanesootuhidu mee tuwazoo netamma, "O'nosoo soo David yise meeoo unakwe ka tu hoobeadoo-kwi soo Judas 'yoo manekwu mee tubopu, 'Oosoo yise ka ya'ese, saa'a gi nasooma'yukwu.' Sumuba tu hoobeadoo-kwi meeoo, 'Kumma'yoosoo numu sakwa oo kapi

nanekatuku.' 21 Tamme sakwa kumma'akoosoo numu netutzea ka Judas kapi ka Te Pabe'e-witu mu numu tuukwekwudu. Esoo nanetutzeadu sakwa oe manakwanasoo ooosapa tamme-no kemmadabedu ka John numu baa-wi matzakano'o manakwana yise ka Te Pabe'e nabaatoo pumme oo bino'otoo tooe." 23 Mu numu yise ka Peter meeoo unakwe oo nakapunnese, o'no yise mu numu waahoo nanana Matthias noko Joseph 24 Yise meeoo nanesootuhi, "U no'oko numu gi watzekudu. Yise u tunetutzeana ne tuukwe ka Judas kapi manedu, ka Te Pabe'e mu numu oo tuukwe-kwa'nesoo." 26 Ka onow ka mu numu tumayoho-kwikoo umu ka mu numu netutzea. Soo Matthias yise nanetutzea, numu-no Te Pabe'e-witu tuukwewabe-matu-no nadatsunga.

2:1 Yise, o'no ka tunayasamakwuse, mu tunaka'oedyukudu nanano'o sumu, ka o'no tabewa-wi ka Te Naa-matoo nanesootuhina. 2 Gi obeda yise unu hukwadu-kwa'ne nanakabetu, yise pa'anakwana ka nobe-kwi kangabetu. 3 Hee goso-ga-kwa'ne'yoo no'oko umu-ma aatahoobetu. 4 Oosoo Te Naa Besa Pooha mu tzapoonnekuna ka Te Naa umu sootuha'e. Oosoo Te Naa Besa Pooha no'oko umu oe manepunnedu, sootuhihoo umu yise nanakumma'amakoosoo yadooape-ma apegeakooha. 5 Ewa'yoo nananesootuhidu umu tzage'e nonobe-ga'yoo. Nanakumma'akoosoo 12 Meeoo yise nananetamma, "How namani?" 13 Umu-matu meeoo unakwe, "Umu tookwa baako'e." 14 Mu tuukwewabe yosuhoose, soo Peter paba yadooa ka mu Jew numu meeoo netamma, "E pupua'amu, besa e nakapunne. 15 'Baako'e' mee umu ne netamma. Gi numme. Tamme Jew numu gi atsa tutza'emukwa baa hebedu awamooasoo, ka gisoo tukana. Meno'o togesoo sumu kadoo'oopu-kwi (9) taba-gatu. 16 Yowsoo Te Naa yadooawabe o'nosoo tamme oo tuukwepu. Te Naa yadooawabe Joel mee naneadu, mee tubotugupu, 17 Te Naa meeoo te netamma, 'Nu gisoo ka teepu atasoo yugwena, nuga pooha-matu no'oko nana'atakoosoo numu nanakumma'akoosoo poohabe-matu-ma sootuhidooa. Mu doodooamu tooe saa'a a unnena wahadooa. Tootooebetse'e saa'a pooha tuusoobedyadooa. Mu wakwa'etse saa'a punno'o pooha nosedooa. 18 Mu momoko'ne, mu nanana e naka'oedyukudu saa'a nu E Besa Pooha-matu-ma sootuhidooa. Umu yise e unnepu wahamodooa. 19 Tooe hownnekoo tooe saa'a nu mu tsapoonnekudooa ka hemma oo manekwuse, ka teepukoobatoo tooetoo mu pa'anakwatoo: puupe, goso, kweedaba. 20 Ka o'no tabeba-wi ka teepu atasoo oo yugwekwuse mu notu tonumapunnekwu. Soo muha unu atsakwedyana puupe-kwa'ne tabuadooa. 21 Pana no'oko nuka nanetzakwiyidu nu magwetzoidooa.' 22 E pupua'amu, soo Jesus Te Pabe'e. Soo Te Naa meeoo unakwe, 'Oosoo Mu Pabe'e,' mee'e. Mu oo sopedakwatoo ka besa mumme oo tumadugukupu ka Te Naa pooha-ma. 23 Pana mu yise ka oo-ma tu natzakaduse, mu ka gi tunaka'oedyukudu wakwawa'a ooka batsa tuungu, 'Pa'a o taposa,' mee mu netamma. 'Mu tunetamma-kwa'nesoo mu mani,' mee soo Te Naa. 24 Oo tunetammakwa'ne, gi tubetse ya'e saa'a petudooasoo. 25 Soo Te Naa yadooawabe David mee naneadu ookow waha ka Te Pabe'e-witu te tuukwepuna. 'Nu oo sopedakwatoo soo Te Naa ooosapa nu-notu. Nu gi hownnekoo nammayamoa-wa'ne'yoo ka ooosapa Te Naa nuka mabetsea. 26 Nu yise besa soonamme oo nesookwaga'ena ka Te Naa mee oo netammana, nu oo sopedakwatoo e ya'ekwuna e namayodakwuna e nummekwunasoo. 27 U, Ne Naa gi e ya'ena petzape. U gi suda e tookoo manena soopetzape. 28 Nu ka umetuna. U e magwetzoikwusesoo. Nu yise u-baa'yoona tubetse besa soonammekwu,' mee soo David tubo. 29 E nanumu, ka David-witu nu mu tuukwekwu. Tamme oo sopedakwatoo ka o'nosoo ka David tamme mooe tuukwe'e. Oosoo puu ka ya'ese, natuguse, tamme oo sopedakwatoo ka pukwi oo nakoopu. Oosoo gi nakwitusoo waha. Oosoo Te Pabe'e-witu te tuukwe. 30 Soo David oo sopedakwatoo ka Te Pabe'e saa'a nuugwekwuna. Soo Te Naasoo meeoo ka David tuukwe'e, 'Sumu'yoo mu-nagatu Te Pabe'e manedooa. Oosoo mu nanumu moohedooa u-kwa'nesoo.' 31 Soo David ooka te tuukwe soo Te Pabe'e gi tubetse ya'e oo tookoo gi pehekwu. Oosoo tu ya'e-kwi'yoona namayodakwu. 32 Te Naasoo tuwow nakumma-baatoo oo ba'e, ka Te Pabe'e pooha-maka. Meno'o yise soo Te Pabe'e tu Besa Pooha-matu-ma ne sootuhi. Tamme oo nakana oo poonne. Soo Te Pabe'e toogoopatoo meapu. 34 Soo David gi oo manakwe. Soo David ookahoo waha Te Pabe'e-witu meeoo unakwe, 'Soo Te Naa ka Te Pabe'e nabaa katu tuungu. 35 Oosoo yise ka umu oo

wokwohomu matzooekukwu.' 36 Ka Te Pabe'e-witu sakwa tamme Jew numu unusoo sopedakwatoo. Mu oo batsapu pana yise soo Te Naa ka Te Pabe'e oo mayugwese yise saa'a soo Te Pabe'e numu nemadunagakwu." 37 Umu numu ka Peter nakase, unu suda oo sokwamakuna ka tu manena yise meeoo oo netamma oo poena'ewabe-nokosoo, "Ha'oo sakwa numme manese kaaheno oo mayugwe?" 38 Soo Peter mu nekwegease meeoo, "Mu sakwa ka suda mu manena ma'wu, baa-wi namatzakase mu numu ka Te Pabe'e naka'oedyuku. O'nosoo Te Naa no'oko mu sootuhise te ma'emukwana soomu'wakwunise ka Tu Besa Pooha-matu-ma mu sootuhi. 39 Oosoo Te Naa unnegeapu mee, 'Mu nanumu, mu dooamu, yise no'oko numu mana kwinga'a-kwitu no'yoona e tunetutzeana, umu e dooamu manekwu,' mee unnena." 40 Soo Peter ewasoo meeoo mu numu tuukweyakwe, yise meeoo mu netamma, "Mu numu ewa suda manakwe yow meno'o. Soo Te Naa gi mu sootuhikwu, gi umu-wa'ne manepana, o'no saa'a mu namagwetzoikwu." 41 Ewa'yoo (3,000) numu ka Peter naka'oedyuku ka o'no tabeno, umu baa-wi namatzaka. Umu nanesootuhiyakwe ka Te Naa tuukwewabe tu nakana pumme tunedyooe. Ka Te Pabe'e nabatsase oo soomayuna nanano tukana no'oko hemma nanatummatzina. 43 Mu nanana Te Pabe'e tuukwewabe Te Naa besa pooha-toohakwi ewow numu mabesakuyakwe, nanasookwugi tumada'e. 44 Mu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu no'oko ka hemma nanatummatza'e. 45 Mu numu ewow hee-ga'yoo oo-ma tumuna, yise mu gi hee-gakoo tummatza'e. 46 Nonotza tabeno ka pabow nanesootuhi nobe-kwitoo meayakwe. Nanano tukayina tu pupua'amu nobe-kwi'yoona tooe ka besa nanano sokwamana, 47 ka Te Naa-matoo nanesootuhidyina. No'yoona mu numu nesookwuga'e ka mu besow umu tunaka'oedyukudu nono'otsa tabeba-wi nana'ewasoo maneno'o ka Te Naa numu magwetzoa'e ka nanano mu nanesootuha'e.

3:1 Nonotsa tatabeno pahe-kwikoo ka taba katu nananesootuhiyakwe, mu Peter-no John ka pabow Jew nanesootuhi nobe-wikoo nanesootuhiyakwe. 2 Soo sumu'yoo nana ka tuha'yoonasoo gi nummedu natzakwu petuyakwe. Besa Tabuadu tupe koodua natzakwona'a mee naneadu-kumaba'yoo, soo nana oo natzatuguna mu numu nanesootuhigadu tukumi meadu tunekwi tabeyakwe. 3 Sumu tabeno soo nana pumme tu tzakwumena, mu Peter noko John wegease, "Puma e tumukwuna e gea," mee mu netamma. 4 Umu yise besa oo poonnese soo Peter meeoo oo netamma, "E nakapunne." 5 Oosoo nana besa mu poonnekwunihoose yise meeoo soonamme, "How gina hemma e geakwu?" 6 Soo Peter yise meeoo, "Nu gi hemma hee-gapana nu sakwa ka Jesus pooha-ma u tummatzi. Soo Te Pabe'e Jesus 7 Soo Peter yise ka nana gi nummedu oo mi-makoo oo tzadyota. O'no yise soo nana mesoo wunuoose, o natakwuninumme. 8 Ka besa tu kowpa noko tu tawetzoko natzooe manise ka Solomon haba mee naneadu-toohatoo, yise mu Peter noko John-no meahoo. Ka besa manise, ka Te Naa nanesootuhi numme. Mu numu yise oo poonnese meeoo unnegonno, "Yowsoo nana ka Besa Tabuadu tupe koodua natzakona'akwi'yoona numu ka hemma puma tu tumukwina natuungu katuyidu." Ewa'yoo mu numu oo poonnese oo nesookwuga'e ka besa oo manise. 11 Ewa'yoo mu numu sookweda kemma'ase ka nana mu Peter noko John-kumaba, ka haba Solomon mee naneadu-tooha mu konno mu poonne petuse, "Uune! U oo mabesaku," mee mu numu unne. 12 Ka mu numu petugonno, soo Peter meeoo mu netamma, "E nanumu, gi tammesoo pooha nanesootuhi-makoo soo nana besa mani. Gi meeoonekoo tusooyugwepana. 13 Ka Te Pabe'e Jesus pooha-toohakwi soo nana besa mani. Soo Te Naa 17 Mu ka mumme moohedu-no ka Te Pabe'e batsa gi ka Jesus Te Pabe'e sopedakwadoona. 18 Esoo Te Naa unnepu togesapa. Mooasoo soo Te Naa nanamooatupu yadooawabe o botugu ka Te Pabe'e nabatsakwuna. 19 Ka Te Naa sakwa ooosapa nanetzakwiyi yise ka sutakoo nema'wuni. Yise ka besatoosoo nummenumme. Soo Te Naa mu sootuhikwu ka sutakoo mu nema'nunise. 21 Soo Te Pabe'e Jesus Te Naa netutseana ebe toogoopatoo meapu ka teepu saa'a atasoo yugwekwuse. O'no soo Te Pabe'e tamme-baa petuse te sootuhikwu. O'nosoo mu Te Naa yadooawabe ka Te Pabe'e-witu te nanamooatupu tuukwe. 22 Sumu'yoo umu-nagatu Moses mee naneadu meeoo, 'Te Naa saa'a tamme-matoo yadooawabe tayadooa, te nanumu-nagatu, nu-kwa'nekoosoo, yadooawabe. Mu sakwa oo nakabetsea saa'a. 23 Soo tooe haga tooe gi ka Te Pabe'e

tumayohokudu tookwa gi Te Naa doodooamu-matu.' 24 No'oko soo Te Naa yadooawabe Te Pabe'e-witu te tuukwe. 25 Yow tamme Te Naa doodooamu Te Naa yadooawabe-kwa'ne. Te Naa te sootuhi tamme o'nosoo tu tuukwe-kwa'ne. No'yoona tamme ekow sopedakwatoo. O'nosoo soo Te Naa ka sumuoo te nanumu-nagatu Abraham mee naneadu meeoo netamma, 'Saa'a soo sumu'yoo u-ma'yoo tsuaketu petukwu. Mu no'obatusoo nana'atakoosoo numu nu sootuhikwu, ka hemma oo manese.' 26 Soo Te Pabe'e mooasoo tamme-baa petu. Soo Te Naa ka Te Pabe'e oo ya'e-kwikoo oo mayoduse, tamme mooe tuukwe. Oosoo te sootuhikwu ka sutakoo po ooemota te nakwumunase."

4:1 Ewa'yoo (5000) numu tunakapunnedu ka Te Pabe'e Jesus-witu naka'oedyuku manepetuga. Ka Peter togesoo mu numu yadooewunu, mu numu nananesootuhidu Sadducee mee nananeadu-nagatu, mu Jew tukwutumadu-no oe petuhooga. Mu Sadducee ka gi numu namayoda-kwi tunaka'oedyukute. Umu ka Peter sutakute ka meeoo numu oo tunedyooe soo Te Pabe'e ka ya'ese namayoda. Mu Jew natukwutumawabe ka Peter noko John tukwutuma nobe-kwi wudumedow, ka mooasoo o togano-ga'a, nagutza saa'asoo ooka tu nehane-kwi. 5 Oogow mooo'a mu Jew tutunehanedu Jerusalem-wi'yoona tunehane. 6 Mu numu moohedu mee nanane'a Annas, Caiaphas, John, Alexander, ewow tu nananumu-no oe. 7 Mu tutunehanedu yise mu tukwutumadu meeoo netamma, "Ka Peter noko John ne kobenatoo bitooa," mee'e. Ka mu nabi petuhoose, mu tutunehanedu mu mooe ohobu tubengakooha. "Haga pooha-ma mu ka gi nummedu mabesakupu? Haga ooka mu mabesaku tuungu?" 8 Soo Peter ka Te Naa Besow Pooha-toohakwi mu Jew tutunehanedu nanekwegea, "Ha'oo mu ka besa ne manakwe sapa mu gi besa mee netamma? 'Haga pooha-ma mu ka nana besa mayugwe?' mee umu. 10 Numme no'oko mu Jew numu noko mu tuukwekwu. Soo Te Pabe'e pooha besa oo mayugwe. Tooe mu ka Te Pabe'e batsa tuunguse sapa, soo Te Naa Pooha yise oo ya'e-kwikoo oo miyoda. Ookowsoo pooha-ma soo nana namagwetzoi. 11 Ka te mooa nayadooawabe tubo-kwa'nesoo manekena mee'e, 'Soo mumme nanesootuhi moohedu ka pumme tu tupe-makana wuni, soo Te

Naa meeoo ka puma tu nobe-tookwuna netamma, "Mow soo tupe tubetsetu." 'Soo Te Pabe'e ookow tupe-kwa'ne'yoo. 12 Te Pabe'e Jesus suu'mu te magwetzoikwudu. Gadoo'oo haga oogow-kumisoo te magwetzoi-wa'ne'yoo." 13 Mu tutunehanedu mu sopedakwatoo ka mu Peter noko John gi natunedyooepu yise mu tumadugu-kwitu sopedakwatoo ka Te Pabe'e Jesus-witu gi nasookwina mu waha. Mu Jew numu moohedu mu nesookwuga'e. Mu Jew tutunehanedu mu sopedakwatoo ka Te Pabe'e mu naka nagemo'o. 14 Soo nana namagwetzoipu ooka Peter noko John-kumabasoo wunu, gi hownnekoo umuoo yise ha'yoo mu netamma-wa'ne'yoo. 15 Mu tutunehanedu mu Peter noko John puuwanatoo tayahoo. 16 "Ha'oo sakwa tamme mu naana sootunaga?" mee yise unnemo'o. Yise meeoo, "No'yoona mu numu Jerusalem-witu mee unakwe, 'Masoo nana Te Naa pooha-ma besa manepu-ga'yoo!' Gi hownnekoo tamme oo nesootu'adyae-wa'ne'yoo. 17 Tamme sakwa mu naana neta, umu sakwa gi ka Te Pabe'e pooha-witu ka mu numu tuukwepana." 18 Mu Peter noko John oetusoo bise yise meeoo mu netamma, "Gi mu numu tuukwepana ka Mu Pabe'e pooha-witu." 19 Soo Peter yise meeoo mu tutunehanedu netamma, "Mu oo sopedakwatoo ka besa oo manepunnena, numme haa'a ka Te Naa nakabetseakwu pute mumme? Numme ka Te Naa nakabetseakwu gi mumme. 20 Numme gi hownnekoo ka mu numu ka Te Pabe'e-witu tuukwemakwu-wa'ne'yoo." 21 Mu tutunehanedu tooe how tooe mu yugwekwu ka Te Pabe'e-witu gi mu wahamakwu. Umu yise mu sukwe tzama'wu ka gi hekwi sapa meeoo mu netammana. Mu tutunehanedu mu numu-ma sua'e ka Te Naa-matoo mu nanetzakwiya'e ka hemma manekwi. 22 Soo Te Naa magwetzoipu nana mooasoo watsu mano tomopu (40). 23 Mu Peter-no John yise pumme tu tzama'wuse, tu pupua'amu-matoosoo kodyuka. Mu Peter-no John yise mu tunehanedu unnena mu tuukwe'e. 24 Umu yise no'yoona oo nakase, nanesootuha'e, Te Naa-matoo mee unnemo'o, "Te Naa numu manumudoopu. U no'okosoo hemma madidu. U no'okosoo hemma ne nemadunagapunnedu. 25 U, Ne Naa, ume pooha ka o'nosoo ne nanumu David mee naneadu ka ume naka'oedyukudu tubo tuungupu u-kwitu. 'Mu

wakwawa'a unu sutakugonnona ka Te Naa unu netumoo'oona oo-no nagoe sokwama pana gi how mane-wa'ne'yoo. 26 Ewa'yoo nanakumma'yoosoo numu moohedu nana-no tooe how tooe ka Te Pabe'e Jesus Te Naa tuutzeana mooe yugwekwu,' mee'e 27 Meno'o tamme ekow poonne mesoo David yadooapu ka Herod-noko Pontius Pilate mu tukwutumadu-no mu te nanumu Jew-no tuwazoo apegea ka Te Pabe'e batsakwu mee unnena oosoo ume nakabetsea. U, Ne Naa, tunetutzeana, Te Pabe'e mee'e u. 28 Ume tunetammana yoo saa'a manedooa. 29 U, Ne Naa, oo sooma'yu mu tunehanedu naana ka Peter noko John manayahakwu mee. Gi mu tutunehanedu naana-ma ne suikwununumme u natuungu, no'oko numu u-witu numme mesoo tuukwedooa. 30 U pooha-gana mu numu numme tzapoonnekukwu. U, Ne Naa, mu tuoegoedu besa manekwuna, ne tzapoonekwuna u pooha-ga'yoo." 31 Ka nanesootuhimakwuse soo mu nobe wudyutsungawunu. Oosoo Te Naa Besaa Pooha oo wudyutzengewunu. Oosoo Te Naa Besa Poohasoo umu wumana, umu gi sua'ena ka Te Naa unnena wahagonno. Umu yise ka Te Naa unnena mana kwaya'a-kwidooe wahammo'o. 32 O'no yise no'yoona mu tunaka'oedyukudu besa nana-matoo sokwama. No'okosoo hemma nanatummatza'e, gi hemma nananetumoo'e. 33 Mu tuukwewabe meeoo ka Te Pabe'e-witu waha, "Soo Te Pabe'e ka namayodase tusootabuese, yise ka Te Naa pooha mu numu tzapoonnekute." Soo Te Naa ka mu tunaka'oedyukudu sootuhi. 34 No'okosoo hemma mu tunaka'oedyukudu hee-ga'yoo ka Te Pabe'e tubewabe noko nobe-ma mu tumukukwu ka oo mu soomanakwe. Mu Te Pabe'e tuukwewabe tumasumudoona mu numu yise gi hee-gakoo ka hemma mu sookwina oo-matoo mu hanekute. 36 Sumu'yoo nana Joseph mu Te Pabe'e tuukwewabe Barnabas 37 ka tubewa-ma tumuse, no'oko pumme tu tumanagakuna ka Te Pabe'e tuukwewabe heme.

5:1 Pana soo nana Ananias mee naneadu, ka tu nodukwa Sapphira mee naneadu-no tu hemma-ma tumukwatekwu. 2 Ka tu nodukwa-no oo nanenagana naamookwitoo mu hemekwu mee tunetamma. Ka oona mu tuukwewabe nobe-kwi petugase, a naamookwitusoo mu hemese, mee mu

netamma, "No'oko nu mu hemekoo." 3 Soo Peter yise meeoo oo netamma, "How u yise manena u ka sutakoo nakabetsea? U yise ka Te Naa Besa Pooha nemooagana oo-matu manumaku ka tubewa-koobatoo, ne esayaekute, 'No'oko numme mu hemekoo,' mee ne tuukwena. 4 Mummetu uga soo tubewabe ka gisoo oo-ma u tumu'u. Ka tubewabe-ma mu tumuse, soo mu natumunagakuna mummetu mani. Haoo u manena suda manakwe? 5 U Te Naa nemooaga, gi ka mu nanana suu'mu." Ka meeoo na'unnedu soo Ananias nakase, ya'ehoose, aanooaka. Mu tootooebetse yise oo maputooehoose, oo hanegase, oo tugutooa. No'yoona umu oo nakadu unu sua'e. 7 Ka saa'a manekese soo Ananias nodukwa Sapphira oe petuoo. Gisoo tu kooma ya'e-kwitu naka. 8 Soo Peter yise meeoo oo tubenga, "Mow haa'a yise no'yoona mu natumanakakuna ka tubewabe-kwitu mu nahemmana?" "Aha, yow sapa ne hemmana," mee'e soo Sapphira esiyihoo. 9 Soo Peter yise meeoo oo netamma, "How manena mu ka Te Naa Besa Pooha soomapoonnetu-kwa'ne manakwe, ka Te Naa gi how mumme oo yukwe sapa?" Soo Peter yise meeoo, "Umu u kooma tugumodu mi pudu tzoonooagena, umu tuwazoo ume ooosoo yugwekwu." 10 O'no yise Sapphira ya'ehoo, ka Peter-kumabatoo aanooaka. Mu tootooebetse oe tzoonooa petudu mooasoo oo ya'epu oo mayuoo petu. Umu yise oo tzakwuhukase, oona oo kooma-kumabasoo oo tugu. 11 No'yoona mu tunaka'oedyukudu ekow nakase, umu unu nakasui. 12 Ka ewow tu nanumu poonnena mu Te Pabe'e tuukwewabe ewow numu mabesakute. Mu numu nanatabooegea besa nanano nanesootuhina, oona ka Solomon mee naneadu haba-wi ka Jew nanesootuhi nobe-kumaba. 13 Ewa'yoo mu numu yise Te Pabe'e unnena naka'oedyuku petuga. Gi haga oo sukwe manakwe, umu tubetse manedu. Mu gi tunaka'oedyukudu meeoo nananetamma, "Umu besa ka Te Naa oo naka'oedyukuna." 15 Oona puuwana po-kumaba mu numu tu pupua'amu tuoegoedu tzapokwakute, wegea-kooba tuwow. Ka Peter o-toogoo mea, sumuna o habagana wumase, sumuna besa manekwu mee sokwamana. 16 Ewa'yoo numu petudyakwe Jerusalem-kumaba nonobe-ga'yoo tuutooe ka mu Te Pabe'e tuukwewabe besa tuukwena nakana. Umu mu pupua'amu tuoegoedu yise namagwetzoi. 17 Soo mu Jew pabe'e ka tu pupua'amu-no unu ka Peter

noko John nuusookwedakute. 18 Umuoo ka mu Peter noko John pabenase umu nuudumedahoo. 19 O'no togano soo Te Naa tummatziwabe toha kasa-ga'yoo ka Peter noko John-baa wue petuse ka tukwutuma nobe natzakwona'a tzakwonow. Mu Peter noko John oekoo bihookase, meeoo mu netamma, 20 "Ka nanesootuhi nobe-kumabatoo memeahoo. Mu sakwa ka Te Pabe'e Jesus mumme magwetzoidyi-kwitu mu numu tuukwekwu." 21 Tu tabuagena, oona nanesootuhi nobe-kobena pepetugase, mu numu tunedyoo'e. Mu nanesootuhi pabe'e ka tu pupua'amu-no sumuhoo petuga, mu Jew tutunehanedu-no yise tunehane. Mu tutukwutumadu taya oona tukwutuma nobe-kwitoo mu Peter noko John mu bi tuunguna. 22 Ka mu tutukwutumadu oona tukwutuma nobe-kwi petugase, mu Peter-no John kadoo oetu. Punowsoo mease, ka mu tutunehanedu meeoo tuukwe, 23 "Numme ka tukwutuma nobe natzepunnoe oo mayu ka tukwutumadu tooesoo tu'eya'ekatu, pana mu Peter-no John kadoo oetu." 24 Soo mu Jew pabe'e-no soo nanesootuhi nobe-kooba tukwutumadu naa mu naka, howga mu Peter noko John mani howgena hee manekwu ka yoo hemma manise? 25 Sumu'yoo yise petuoose, mu tunehane-kwi'yoona meeoo unakwe, "Yow meno'o mu Peter-no John mu tukwutumana ka nanesootuhi nobe-kobena'yoona mu numu tunedyooe." 26 Mu tukwutumadu naa mu susumudu tukwutumadu-no mea'ase, mu Peter noko John bihoodooa. Mu tukwutumadu gi mu tubetse manoyukwe mu numu-ma su'ina, mu numu sumuna tupe-ma mu tapagetana mu tagoehoodooa. 27 Mu numu pabe'e meeoo ka mu Peter noko John netamma, 28 "Numme mooasoo meeoo mu netammapu, 'Gi ka Jesus-witu numu tunedyooepana.' Pana mu no'oko numu Jerusalem-witu ekow tunedyooe. Mu yise ka Jesus nabatsa-kwi numme oe neyugwe." 29 Soo Peter yise ka umu susumudu Te Pabe'e tuukwewabe-no ka mu numu tutunehanedu meeoo netamma, "Tamme sakwa Te Naa unnena mayoho gi mumme sukwe unnena. 30 Te nanamooatupu pumatoo nanetzakwiyina soo Te Naa ka Te Pabe'e tamme-matoo tayapu. Mu ka sunngabe namadabue-ma oo tzakwenese, oo batsapu. Soo Te Naa ka Te Pabe'e Jesus ya'e-kwikoo mayoduse numu oo moohe tuungupu. Ka mu numu suda tumadugupu mu nemawuni tuunguna, o'no yise soo Te Naa ka suda mu tumudugupu soomu'wu. Soo Te Naa ka

Te Pabe'e numu oo magwetzoi tuungu. 32 Numme ooosapa mu numu tuukweno'o soo Te Naa yise ka tu Besa Pooha-ma mu tunaka'oedyukudu sootuhi. Soo Te Naa Besa Pooha ka mu numu tzapoonnekute Te Pabe'e pooha-ga'yoo." 33 Mu tutunehanedu nakasuta'a, ka mu Te Pabe'e tuukwewabe batsakwu ka mee mu tunetamma. 34 Soo nana Gamaliel mee naneadu ka nananesootuhidu Pharisee mee nananeadu-matu yotsehoo. Esoo nana numu nanesootuhi tunedyooedu, yise no'yoona numu oo toge'yookute ka besa-tamme. Soo Gamaliel ka mu tutukwutumadu ka mu Te Pabe'e tuukwewabe oetu tzadyuba tuunguse. 35 O'no yise ka mu tutunehanedu meeoo netamma, "E nanumu, ka mu naana-witu mu tunemadabuepu-witu soohane. 36 Ewa natomose soo nana Theudas mee naneadu mee'e unakwe, 'Nu tubetse naduyadu.' Yise ewa'yoo (400) nanana oo nagemo'o. Ka saa'a oo nabatsase, umu oo nagemodu nanapokise. 37 Ka saa'a ka mu numu nadatsu'nga, soo nana Judas mee naneadu oona Galilee tubewabe-witu kemmana mu numu, 'E nage' mee mu netamma. Oosoo punno'o nabatsase, umu oo nagemodu nanapokise. 38 Mu sakwa yise meno'o umuoo naana gi matzamapana. Mu tzama'wu. Ka sukwe numu unnena suu'mu oosoo gi hee. 39 Soo Te Naa ka mu tummatzina mu gi hownnekoo how mu yugwe-wa'ne mu ka Te Naa tumoo'oogana." 40 Oo unne-kwa'nesoo umu manakwe ka mu Peter noko John oetu bise, ka tukwutumadu umu wupageta tuungu. Umu tutunehanedu meeoo yise mu Peter noko John netamma, "Gi Jesus-witu mu numu tuukwepana." Mu yise natzama'wu. 41 Mu Peter-no John yise mu tunehanedu-baa'yoona nemeahoo. Besa sokwamana, "Ta tookwa besa'yoo, o'no ka Te Pabe'e Jesus-koobatoo nuupageta," mee yise unnemo. 42 Ka nanesootuhi nobe-kobena nono'otsa sumuyakwe oona numu nobe-kwi tuwazoo. Umu ka Te Pabe'e Jesus-witu numu tunedyooena, yise no'oko numu ka Jesus Te Pabe'e-witu tuukwe.

6:1 Mu tunaka'oedyukudu ewa manena, yise nananesootzema. Mu Greek-ma apegeadu numu meeoo, "Mu Hebrew-ma apegeadu tutuha manedu pepeawabe ewow tukapu hanekute, pana mu numme-batu Greek pepeawabe gi namaka." 2 Mu Te Pabe'e tuukwewabe no'oko

tunaka'oedyukudu nesumudoose mee mu tuukwe, "Numme sakwa ka Te Naa unnepu-witu mu tuukwe. Gi numme yise ooosapa ka mu pepeawabemaka." 3 Natakwasukwuoo (7) naana sakwa netuutsease, umu sakwa mu pepeawabe ooosapa makayi. Umuoo nanana sakwa besa'yoona, Te Naa Besa Pooha-toohakwi unu sokwamana, tunakabetseana. 4 O'no sakwa numme ooosapa mesoo nanesootuhina ka Te Naa unnepu numu tuukwe. 5 No'yoona mu numu yise oo nepesa'yookute. Mu natakwatsukwu'yoo (7) nanana yise nanetutzea. Mee nananeadu: Stephen, Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, Nicolaus. Soo Nicolaus yise wawa'a mu Jew numu-wa'nekoo nanesootuhidu, ka oona Antioch mee naneadu-kwitu kemmana. 6 Mu tunaka'oedyukudu ka natakwatsukwuoo (7) nanana ka tuukwewabe-baa nabi petu. Soo mu tuukwewabe ka mu natakwatsukwuoo (7) nanana nanesootuhikuse, umu-kooba matugu. 7 Ewa'yoo mu numu ka Te Naa unnepu nanatukwena mu tunaka'oedyukudu yise ewa mani petu ka Jerusalem-wi. Ewa'yoo mu Jew numu nananesootuhiwabe punno'o ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna. 8 Soo Stephen ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi unu tunaka'oedyukute. Soo Stephen numu magwetzoi besa numu yugweyakwe tu pooha-toohakwi. 9 Ewa'yoo mu Jew Greek-ma apegeadu ka Stephen-no nanepetukute. 10 Soo Stephen unu pooha-gana unu soonammena umu yise gi togebesa how'yoo unne-wa'ne'yoo. 11 Ewow yise mu nanana meeoo netamma umu yise oetoo esayina suda oo netamma, "Numme ka Stephen nakana te nanamooatupu tumayohope Moses unnepu gi numu mayoho tuungu. Soo Moses ka te nanamooatupu tumayohona te tunedyooe yise ka Te Naa tunetammana," mee mu tunehanedu netamma. 12 Ooonne'yoona mu numu ka umu pumme moohedu-no gi mu nepetzape. Ka Stephen numu-kobenatoo tzaka oo nehanekwuse. 13 Mu oetu esayidu meeoo mu netamma, "Esoo nana ka te nanesootuhina too'e netakonedu, ka Te Naa nobe-kwi yise ka te nanamooatupu tumayohope ka Moses tamme tunedyooepu o gi te tumayoho tuungu. 14 Numme yise oo unnena naka ka oosoo nana Jesus 15 Ewa'yoo mu numu ka tunehanekwi'yoona ka Stephen poonne oo koba atasoo tubuabodote ka unu pooha-ga-kwa'ne oo tapu'a.

7:1 Soo nanesootuhi pabe'e yise meeoo oo tubenga, "Mu numu haa'a togesapa u-kwitu waha?" 2 Soo Stephen oo nanekwegease no'oko mu numu meeoo netamma, "E nanumu, e nakapunne. Yaa nanesootuhi nobe-kwi'yoona suu'mu numu nanesootuha'e mee mu unnepana soo Te Naa namooatupu Abraham puu oona kwinga'a mu wakwawa'a tubewa-wi oo manepunne sapa Te Naa-matoo mesoo nanesootuhi, ka Mesopotamia mee naneadu-kwi'yoona. O'nosoo Te Naa ka Abraham natzapoonnekuse, 3 meeoo oo netamma, 'U sakwa u nobe no'oko u nanumu ma'wukase, kumma'akoosoo teepu-kooba mea. Nu u pukwi'yookwunu u tzapoonnekukwu.' 4 Abraham yise oo tumayohoku. Ka tu naa-no mea ka teepu Chaldea mee naneadu-kwi'yoona mease yise Haran mee naneadu-kwi petuga. Oona'yoona soo Abraham naa ya'e. Soo Te Naa yise ka Abraham ekow teepu, eka tamme meno'o pukwi'yoo-koobatoo oo taya. 5 Gisoo soo Te Naa oo teepu maka Abraham yise punno'o gisoo dooamuga'yoo. Gisoo soo Te Naa ka teepu-matu oo nemawunikute." 6 Soo Te Naa meeoo tuwazoo oo netamma, "Umu mu doodooamu saa'a wakwawa'a-naga nobe-gadooa. Mu wakwawa'a suda mu matugukwu, unu mu nedya'wena ewasoo tomoba-witoo (400) 'yoo yise namanekwu. 7 O'no saa'a yise mu wakwawa'a tuma'emukwana umu-matoosoo kodyudooa. O'no mu u-ma'yoona tseagekwudu saa'a yaa nu-baasoo nanesootuhi petudooa." 8 Soo Te Naa mu tumayoho tuungu, "Mu sakwa mu naatse doodooamu kootze na'oonnakwitu tsekea'a. O'no umu Te Naa dooamuna nasopedakwatookwu." Abraham nodukwa naatse dooa'adoo, Isaac mee yise naneahoo. Sumu nasatese soo Abraham yise ka tu tooa tookoo tsekea'a. Ka saa'a yise soo Isaac ka tu tooa Jacob ooosoo yugwe. Soo Jacob yise punno'o umu tu sumumano wahamatsebooeku (12) tu nana'atse ooosoo yugwe. 9 Soo Te Naa unnena togesapa manepu, mu Jacob doodooamu yise ka tu wannga'a Joseph mee naneadu unu nuusoogweda. Ooonne'yoona umu yise Joseph gi petzape. Umu oo papabe'e ka Joseph-ma tumu. Mu wakwawa'a ka Joseph tumuse ka Egypt-witoo oo bika. Ka oonow petugase, umu oo-ma tumu. Soo Te Naa ka Joseph sootuhi. 10 Tooe how suda ka Joseph namatugu sapa Te Naa oo magwetzoi. Soo Egypt-witu numu moohetu Pharaoh mee naneadu ka

Joseph sopedakwadoose, besa tusoohanedu mee oo soopedyana ka Joseph no'oko mu numu Egypt-witu moohe tuungu, pumme tummatzidu tuwazoo moohedu. 11 Ka saa'a ka Egypt teepu nana'ena-kwitu gi bow'mana unu pasana gi hee na'a. Mu tubewa-ga'yoo unu suda manepunne. Mu te nanamooatupu gi nadukadu mayu. 12 "Ewa'yoo tukapu ka Egypt-wi," mee soo Jacob tunaka. Mu tu doodooamu taya tukapu mu tumu tuunguna. 13 Ka penakwa tu doodooamu tukapu tumu tuunguse, Joseph tu pabe'emu tuukwe'e, 'Nu tubetse Joseph,' mee yise ka Pharaoh-matoo mu bika. 14 Soo Joseph yise tu pabe'emu no'oko tu nanumu mu bi tuungu. No'yoona (75) mu Joseph nanumu Egypt-wi petuga. Umu ka saa'a osoo tu'ise punowsoo nahanekese, yow te teepu-wisoo natuoona. 16 Ka Abraham o'nosoo mu Hamor numu-makoo mu tubewa tumu-kwi umu natuoona ona Shechem mee naneadu-kumaba. 17 Mu numu ewasoo manemena. Soo Te Naa ka Abraham oo tuukwena pudusoo oo-toogoo namanekoo. 18 Kumma'yoosoo nana mu numu-kooba katudu manekwu, gi uga ka Joseph heesoobedyadu. 19 Oosoo nana mu te nanamooatupu tumoo'ookese suda mu yugwe. Mu numu tu oonga'a puuwana ma'wu tuungu. Umu yise tua'e. 20 O'no soo Moses mee naneadu nadooa'adoo. Besa tabuadu oonga'a. Pahe (3) muha umu nobe-kwisoo oo tzakwatse, 21 o'no yise puuwana ka oonga'a ma'wu. Soo mu numu-kooba katudu padu oo mayuse, yise oo tooaga. 22 Ka saa'a yise oosoo Moses no'oko mu Egypt numu manena natunedyooe. Besa hemma how yugwedu. Besa unnedu. 23 Soo Moses ka nana manese yise pummesoo nanumu-baa nobenega. 24 Ka o petugase, sumu'yoo Egypt nana ka Jew nana unutse mooedyugwe. 25 Soo Moses ka Egypt nana tutzagow ka tu nanumukoobatoo. 26 Soo Moses yise meeoo soonamme, 'Umu e nanumu ka natzama'wukwuse oo sopedakwadookwu ka Te Naa nuka pooha-makase.' Pana umu gi oo soo'oedyukute ka ooka moo'a oo petugase, waha'yoo Jew nanana nanagoehoo. Mu too'e tzadyooikuse, meeoo mu netamma, 'Mu e nananumu gi muusoo nanagoepana.' 27 Soo nana unu tu pua'a koosekeowdu ka Moses tomatzakowse, meeoo oo netamma, 'Numu u nemadunagadu mee u naneyugwe. 28 Hownne'yoo u? Etze'e u sumuoo nana patsow. Meno'o haa'a yise u nuka batsakwu?' 29 Soo Moses oo

nakase, soogweda meeow wakwawa'a teepu Midean mee naneadukoobatoo. Oonow petugase oonatusoo nodukwadoose, waahoo nana'atse dooamudoo. 30 Wa'etse manekese soo Moses oona giba Sinai mee naneadu-kumaba'yoona, oonatu nipunne oo poonnese oetoo meahoo heega mee soonammena. Ka goso-baa oo petugase, Te Naa goso-wi'yoona oo yatooe. 32 'Nu yow, mu tubetse manumudoopu. Nu-matoo mu nanumu, mu nanamooatupuna Abraham, Isaac-no Jacob nanesootuhiyakwe.' Soo Moses oetu tu poonnekwu-ma suise, kwepegawunu. 33 Soo Te Naa meeoo oo netamma, 'U moko tzakwumedow u pooha teepu-kooba 'wunu. 34 Mu Egypt numu e dooamu suda matugu nu mu poonne. Mu e dooamu nanepagamo'o. Nu mu magwetzoidooa. Nu ume Egypt-witoo tayakwu. Umu saa'a mu tzama'wudooa.' 35 Mooasoo soo Moses te nanamooatupu tumoodyina. Mooasoo umu meeoo oo netamma, 'Numu u nemadunaga, mee'e u nane'yugwe. Hownne'yoo u?' Ekow Moses Te Naa umu-matoo tayakwu. Oosoo mu nemadunagana mu moohedooa ka nidu-kwitu pumme tu pooha-makapu-ma. Oosoo nanasookwugi hemma mu tzapoonnekute ka Egypt-wi'yoona. Yise oona Atsa Baa mee naneadu-kumaba'yoona tuwazoo oosoo watsumano (40) tomoka tu nanumu mooheno'o ka oona gi etzaka tukapu namasua-kwi. 37 Oosoo tu nanumu Te Pabe'e-witu tuukwe, "Sumu'yoo te nanumu-matoo petukwu. Nu ka Te Naa tuukwewabe-matu, oosoo punno'o ooonne'yookwusoo," mee soo Moses tu nanumu netamma. 38 Soo Moses tu nanumu-no petu ka giba-kumaba. Oo nobetu-ga ka giba-kumaba, soo Te Naa tummatziwabe soo toha kasa-ga'yoo saa'a oo yadooedooa ka giba-kooba'yoona. Soo Moses saa'a ka giba-ma'yoona wuekese tu nanumu Te Naa pooha unnena tuukwedooa. 39 Mu te nanumu gi oo nakabetse'a umu ka Egypt numu tumayohonasoo petzabena. 40 Ka Moses ka giba-matoo kodyukasesoo, umu ka oo pabe'e meeoo netamma, "Numme gi ka Moses unnena mayoho-wa'ne'yoo. Soo Moses ka Egyptnakwana ne bi petu. Pana meno'o hanoga mea. U sakwa pummatoo te nanesootuhikwuna matabuega." 41 Umu yise kootsoo tooa'a-wa'ne tumadabuese, oo-matoo nanesootuha'e. Ewa nanuka ka oo mu tumadabuematoo. Umu gi Te Naa-matoo nanesootuha'e. 42 Soo Te Naa yise meeoo mu netamma, 'Muusoo too'e, ka taba noko paatoosooba-matoo mu

nanesootuhi.' Soo Te Naa tuukwewabe mee umu-witu tubotugu. 'Soo Te Naa mu Jew numu meeoo netamma, "Ewa (40) tomoka mu ka mana gi hemma naa-kwi'yoona, gi nu-matoo nanesootuhina. Mu nu-matoo nanesootuhi mee naneyugwe pana mu nanesootuhi nobe tsekatukuse ka taba-matoo nanesootuhi. 43 Paatoosooba-matoo tuwazoo. Ooonne'yoona nu mu wakwawa'a numu oona kwinga'a Babylon mee naneadu teepukoobatoo numu-matoo mu tzama'wukwu." ' 44 Soo Te Naa yise ka Moses nanesootuhi nobe-too tuungu tooe hemma tooe puhu-makoo. Soo Moses yise oo tumayohoku ooka tu poonne tabua-kwa'ne. Ka tooe hano tooe mu numu momona ka nobe tzanomo'o. 45 Ka Moses kadoo'oo manese, sumu'yoo nana Joshua mee naneadu ka Moses kapi manekwu. Mu numu ekow teepu-koobatoo ka nobe hanekekoo. Ka mu numu yow petuse, ewa'yoo wakwawa'a mooasoo yow nonobe-ga'yoo. Soo Te Naa mu wakwawa'a kadoo mayugwese umu yise otuoo mu teepu-wi nobe-dookwu. O'no yise soo nanesootuhi nobe ooosapa ka yow teepukooba'yookwu. Saa'a soo David nadooa'adoose, nana manepetuga. 46 Soo Te Naa oo sootuhipu. 'O'no sakwa nu Te Naa tupe nobe-dookuse,' mee soo David tusooyugwe. 47 Gi ooosapa oo tumadabue. Oo tooa Solomon mee naneadu oo nanesootuhi nobe-dooku. 48 Soo Tamme Manumudoopu gi numu tumadabuena nobe soogwa'e. O'nosoo soo Te Naa yadooawabe meeoo tubotugu, 49 'Soo Te Naa mee unakwe, "Nu pa'a mu-kooba katu, pana ka e kuku-ma ka teepu mesoo tamma. Nu no'okosoo hemma matabuepu. Mu gi toge nuga pukwi'yoo-wa'nekoo nobe matabuewa'ne'yoo." ' "51 Soo Stephen mee tuwazoo unakwe, "Mu yaatoo gi tunaka'oedyukuna gi tumayohodu. Mu nono'otsa Te Naa Besa Pooha netumoo'oo. 52 Mu nanamooatupu ka Te Naa gi petzabedu. Mu yise punno'o ooosoo manakwe. Mu nanamooatupu ka Te Naa tuukwewabe no'oko suda matugupu-ga'yoo. Umu ka Te Pabe'e petukwuna wahadu yise nagoe. 53 Te Naa tu tummatziwabe, ka toha kasa-gakoo mu-matoo taya tu unnena mu mayoho tuunguna, pana mu gi oo tumayohokute ka Te Pabe'e batsase." 54 Mu numu oo nakasutakute ka Stephen unnena gi nakabetsabena. 55 Te Naa Besa Pooha tuusoobedyana, toogoopatu

poonnese, ka Te Naa poonne. Soo Te Pabe'e ka Te Naa-kumaba 'wunu. 56 Soo Stephen yise mu numu meeoo tuukwe, "Nu ka toogoopatu Te Pabe'e ka Te Naa-kumaba 'wunu oo pooha poonne." 57 No'yoona mu numu tu naka-wi matugumo ka gi oo unnena soonakana, oo nesagwikuna. 58 Ka Jerusalem-wikoo oo tzadoodooekase oonow petugase, mu oe oo neyugwedu tu wunagapu tzakwumetase, ka sumuoo nana, Saul mee naneadu-kobena mu tuoona petuga. Umu yise tupe-ma ka Stephen tatapageta. Umu oo batsa soogwina. 59 Gisoo pummetu batsa soo Stephen mee nanesootuhi, "Ne Pabe'e Jesus, besa-kwitoo ka e moogooa hanega." 60 Measedose tuwazoo pabatse'e nanesootuhi, "Ka suda mu tumadugu-kwitu gi mu sootu'adyipana." Oobenakwatoo soo Stephen ya'ehoo gi oo unnena soonakana, oo nesagwa'ekuna.

8:1 Mu nanana Te Naa-tamme nanesootuhidu ka Stephen nabatsana tzakwuhooka. Unu oo yagakuse oo tugu. Ewa'yoo numu ka mu tunaka'oedyukudu unu toomoo'oo. Soo Saul besa soonamme ka oo nabatsase yise oona nonobe-too Te Pabe'e naka'oedyukudu wate mu manoyugwena mu tsapewo'ya ka mu wutumetakwuse. Ewow nanana wutumeta momoko'ne nokosoo. Soo Saul yise mu tunaka'oedyukudu ka Jerusalem mee naneadu-witoo wateka mu goekwuse. Mu Te Pabe'e tuukwewabe suu'mu oesoo nabenihoo. Mu ewa'yoo tunaka'oedyukudu nana'emota petukwuhoo. Ka Jerusalem-wi'yoona, ka Judea noko Samaria mee nananeadu-kooba'yoo mea'a. Mu numu ka oonow meana soo Jesus Te Pabe'e mee mu tuukwemena. 5 Soo Stephen pua'a, Philip mee naneadu oona Samaria mee naneadu teepu-wi petuga. Onow petugase ka mu oeteoo numu Te Pabe'e Jesus-witu tuukwe'e. 6 Ewow numu besa 'mayugwe. Ewa'yoo tsoapagoedu ka mu tsoapa umu-makoo tayakwunina. Umu tsoapa yise wa'ageyina meahooyakwe mu tsoapagoedu yise besa 'maneyakwe. Soo Philip yise mu numu ka Jesus-witu mu tuukwena, mu yise ka oo poonnena yise ka Philip besa nakabetse'a. 8 Mu numu yise besa sokwama. 9 Oona Samaria-wi sumu'yoo tupoohadu nana nobe-ga'yoo, Simon mee naneadu. "Nu besow pooha-ga'yoo," mee mu nemooagana. 10 Mu numu yise oo naka'oedyukuna yise meeoo unakwe, "Oosoo tookwa Te Naa God." Wuna'me yise 'manepetuga ka tu pooha-ma numahanena. 12 Meno'o soo Philip ka Te Naa 'manepunne-kwitu mu numu tuukwe'e soo Jesus yise togesapa Te Pabe'e. Mu nanana-no momoko'ne ka oo naka'oedyukuna, baa-wi namatzaka. 13 Soo Simon punno'o numu-no baa-wi namatzaka. Oosoo ka Philip nagennumme. Ka Philip pooha manakwe oo poonnena ka oo poohagana, Simon yise oo nasoodyagena. 14 Te Pabe'e tuukwewabe oo nakase, ka mu Samaria-witu numu Te Naa unnepu naka'oedyukuna, mu waahoo nanana Jerusalem-witu, Peter noko John umu-matoo taya. 15 Samaria-wi petuga, mooasoo ewa'yoo Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu baa-wi namatzakapu. Gisoo ka Te Naa Besa Pooha wumadu. 17 Mu Peter-no John mu nanesootuhikuna umu-ma matuguna, umu yise ka Te Naa Besa Pooha-matu-ma nasootuhi. 18 Simon punno'o o, oosoo ka mu tuukwewabe poonne umu ka mu nananesootuhidu-ma tubetse matuguyina, Simon yise meeoo mu netamma, 19 "Yaa'a, nu sakwa ka poohabe-matu tumu. Nu punno'o mu-kwa'ne'yookwu. Nu punno'o umu-ma matuguyina, umu ka Te Naa Besa Pooha-matu-ma nasootuhidooa." 20 Soo Peter meeoo oo netamma, "Soo Suta'yoo noko kadoo'oo u mayugwekwu. U ka Te Naa tamme sootuhipu too'e netumuna. 21 U tookwa gi numme-matu soo Te Naa u sopedakwatoo. U suta'yoo ka meeoo tusooyugwena. 22 Nu u sopedakwatoo u ooosapa suta'yoo. Soo hee ooosapa u-tamme gi toge'yookwu. Suda u tusooyugwena oo soomu'wuse, ka Te Naa-matoo nanesootuhi. Soo Te Naa ka suda u tusooyugwena gi sootu'adyidooa." 24 Simon yise ka Peter meeoo netamma, "Ka Te Naa-matoo nuka nanesootuhiku. O'no saa'a soo hee nuka u tuukwepu gi oo-toogoo manedooa." 25 Umu Peter-no John yise ka Te Naa unnena wahase, oona punowsoo kodyuka Jerusalem-witoo. Ka kodyuna, ka teepu mu Samaria-witu numu ka Te Naa unnena tuukwemena. 26 Soo sumu'yoo Te Naa tummatzidu toha kasa-ga'yoo ka Philip-baa petugase, meeoo oo netamma, "U sakwa mease, gi ka po kaaheno habedu-too meapana, ka taba meana-kwi sakwa u ka Jerusalem-wi'yoona, mea ka Gaza mee naneadu-kwi u petugakwu." 27 Sumu'yoo nana wuguna-wi me'a. Mooasoo Jerusalem-wi nanesootuhitooase, punowsoo pummesoo teepu-koobatoo

kodyuna, Ethiopia mee naneadu-kwitoo. Soo nana mu numu tumanagana mabetseadu, ka Ethiopia numu moohedu mogo'ne tummatzidu. 29 Soo Te Naa Besa Pooha ka Philip meeoo netamma, "Ka nana hatsukase, oo-nosoo meakwuni." 30 Ka oo hatsukase, oo naka ka Isaiah tubo tuguna oo ne'a. Soo Philip yise oo tubenga, "U haa'a oo nakasopedakwadoo maka u tuneana?" 31 Oo nanekwegease mee'e, "Gi, nu gi oo nakasopedakwatoo. Haga sakwa mitu e tuukwe? Nu-baa katuno." 32 Mee yise tuneakooha, "Soo seepu puu gi tunema'yu ka pummetu sebakwuse, pummetu batsakwuse tuwow. Umu-wa'nesoo soo Te Pabe'e gi hayoo unakwe. 33 Umu ka Te Pabe'e-ma'yoo nanekoena, gi besa oo matuku. Mu numu suda manakwe ka Te Pabe'e batsase." 34 Soo nana ka Philip meeoo tubenga, "Haga-witu netamma, puusoo haa'a pute haka?" "Jesus-witu," mee'e soo Philip oo nanekwegea, "Soo Jesus tubetse Te Pabe'e." 35 Soo Philip yise ka tu tuneana-witu oo tuukwese yise ka Te Pabe'e-witu tuwazoo oo tuukwe'e. 36 Ooosapa memeadape yise ka banunadu-kumaba pepetuga. Soo nana meeoo unakwe, "Yaa'a baa. U sakwa mi e matzaka." 38 Ka waguna tutziwabe yooi tuunguse, ka baa-witoo Philip-no memea. Soo Philip yise ka baa-wi oo matzaka. 39 Ka baa-wi'yoona pakuase, soo Te Naa Besa Pooha ka Philip bihooka. Soo nana yise besa soonammena, tu nobe-kwitoo mea. 40 Azotus mee naneadu toogoo, soo Philip mease, yise kwenaha-tamme meadooa, Caesarea mee naneadu-wi petu. No'okosoo putoogoo tu meatoo, ka Te Pabe'e-witu mu numu tuukwemena.

9:1 Soo Saul sutawununa yise ka umu Te Pabe'e Jesus naka'oedyukudu goewunu. Soo Saul mu Jew numu moohedu meeoo netamma ka Jerusalem-wi'yoona. 2 Ka Damascus mee naneadu-kwitoo mu Jew numu moohedu-matoo tupo, "Nuka tummatzi," mee mu netamma. Umu Te Pabe'e Jesus naka'oedyukudu sakwa nakwutuma. O'no saa'a yise mu ka Jesus naka'oedyukudu Jerusalem-witoo bika. 3 Soo Saul tu pupua'amu-no meana oona Damascus tzage'e manegase, hemma tukwukwutseba-wa'nekoo poonnese yise anoaka. 4 Soo Te Pabe'e ka Saul meeoo netamma, "U suda a masoonammekute." 5 "Haga u?" mee soo Saul unne. Soo Te Pabe'e yise meeoo, "Nu Jesus u yow ooosapa suda e

masoonammennumme. 6 Yotsese mea'ase ka Damascus-wi petugase u u manekwuna natuukwedooa." 7 Umu oo pupua'amu gi ha'yoo unni-kwa'ne'yoo ka oo naka pana gi haka poonnena. 8 Soo Saul yotsese, oonatu too'e poonne pana gi tubootabue mani. Umu oo pupuamu oo mi-makoo oo tzakaka ka Damascus mee naneadu-kwitoo. 9 Pahe tabeno maneka soo Saul ka gi tubootabue manese, gi tukana gi hemma hebena. 10 Sumu'yoo Te Pabe'e Jesus naka'oedyukudu Ananias mee naneadu Damascus-wi nobe-ga'yoo. Soo Te Pabe'e, "Ananias," mee, uni mee tuusoobedyana. "Nu u naka," mee soo Ananias oo nanekwegea. Soo Te Pabe'e yise meeoo, "Yotsese, meana ka Judas nobe-kwitoo ka Saul-witu tutubenga. Oona soo po kaaheno hape Judas ookow po-kumaba nobe-ga'yoo ka Saul 12 U, Ananias, ka Saul-ma matuguse oosoo besa tubootabue 'manekwu, mee soo Saul tuusoobedya." 13 Soo Ananias meeoo unakwe, "Ewa'yoo numu ka Saul-witu e tuukwe. Soo Saul gi besa'yoo nana. Soo Saul ka Jerusalem-witu mu ume naka'oedyukudu wutumetana mu kutsedyina, mu wuko'e. 14 Soo Saul yow petu ooosoo manekwuse." 15 Soo Te Pabe'e ka Ananias nekwegea, "Unu mease, nu oo netutzea ka Saul no'obatusoo numu nu-kwitu tuukwekwu, mee nu unakwe. Mu wakwawa'a moohedu, yise oo Jew nananumu. 16 Ewa'yoosoo mu numu ka Saul nekwutumana, oo kutsedyana ka nu-kwitu pumme ka Saul tuukwe'e," mee soo Ananias nose. 17 Soo Ananias yise ka Judas nobe-kwi petugase, ka Saul-ma matuguse, meeoo oo netamma, "E pua'a, soo Te Pabe'e Jesus u-baa petudu u-nosoo nummedu u-matoo e taya. Ume oosoo magwetzoise. Yise ka besa'hoo tu pooha-matu-ma u sootuhi." 18 Hee sapaga ka Saul pooe-kwi'yoona sawehoose, oosoo besa tubootabue 'mani. Yotsese, yise soo Ananias baa-wi oo matzaka 19 saa'a ka tukase natzooesoo 'manepetuga. 20 Soo Saul ka mu Jew numu meeoo tuukwe soo Jesus Te Pabe'e mee'e, yise ka mu Te Pabe'e naka'oedyukudu-baa huu tooiyakwe ka Damascus-wi. 21 Ewa'yoo umu oo nakadu gi oo naka'oedyukuna mee unakwe, "Esoo nana mu Te Pabe'e naka'oedyukudu goepu ka Jerusalem-wi'yoona. Masoo yaatuoo mu Te Pabe'e Jesus naka'oedyukudu wutumetakwuse mu Jew numu moohedu yise Jerusalem-witoo mu bikakwu. Masoo meno'o meeoo te netamma oo

naka'oedyuku soo Jesus Te Pabe'e." 22 Soo Saul nenagu'a ka Te Naa unnena Te Naa Besa pooha-toohakwi oo wahana unusoo poohatoo'a. Ka mu Jew numu tubetse tzapoonnekute soo Jesus Te Pabe'e. Umu numu gi hanotosoo hayoo unne-wa'ne'yoo. 23 Ka saa'a mu Jew numu tunehane ka Saul patsakuse tabewano, togawano oona natzakwuna'a-wi oo too'e potamana. Soo Saul mu naka ka pumme mu batsakwuse. Mu susumudu Te Pabe'e naka'oedyukudu ka pabatsekoo kawona-wikoo ka tupe nagoodeadoona ka mu numu nogaduna na'oonnakwidu habedu oonow tawaga-too natzakweku tugapoo-ma ka togano. 26 Soo Saul ka Jerusalem-wi petugase mu Te Pabe'e naka'oedyukudu-no too'e nesumu'u. Umu sua'e ka gi tunaka'oedyukuna ka ookow puu Te Pabe'e Jesus oo naka'oedyukute. 27 Soo Barnabas oo naka'oedyukuna oo bikea oona mu tuukwewabe-matoo. Soo Barnabas mee unakwe, "Esoo nana ka oona Damascus po-wi'yoona ka Te Pabe'e poonnese oo nakabetsea. Ka Damascus-wi masoosoo mu numu-ma suina ka Te Pabe'e Jesus poohatoohakwi Jesus-witu mu numu tuukwe." 28 Soo Saul yise Jerusalem-wi mu tunaka'oedyukudu-no ka mu Jew numu-ma gi suina, mu nesumuse ka Te Pabe'e-witu mu tuukwe ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi. 29 Ka mu Jew numu Greek-ma yadooadu-no nanepetukute. Unu umu oo nesutakute umu ka oo batsakwu mee sokwamana. 30 Mu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu o nakase oo bikea oona Caesarea mee naneadu-kwitoo oo nobe-kwitoosoo o kodyu tuunguna. 31 Ka Saul tunaka'oedyuku 'manese, mu tunaka'oedyukudu ka teepu Judea, Galilee, Samaria mee nananeadu-koobatu gi how nuugwe, gi nuutumetana, gi namatzama. Umu ka Te Naa Besa Pooha-ma nasootuhise Te Naa podo mea. Ewa yise 'manepetuga. 32 Ka saa'a soo Peter mu tunaka'oedyukudu oona kwaya'a-kwitu nobenedyinnumme. Oona ka Lydda mee naneadu-kwi petuga mu tunaka'oedyukudu nobengena. 33 Sumu'yoo nana Aeneas mee naneadu ka Lydda-wi nobe-ga'yoo, gi yutsungadu ooosapa habedabe namewatsu (8) tomokapu. Oo-baa soo Peter petugase meeoo oo netamma, "Soo Te Pabe'e Jesus u mabesakukwu. Yotsese, u kapa mabetsabe." 35 Ewa'yoo mu numu Lydda-wi nonobe-ga'yoo, yise ewa'yoo numu Sharon mee naneadu tubewa-witu oo poonnese oo naka'oedyuku soo Jesus Te

Pabe'e. 36 Sumu'yoo mogo'ne tunaka'oedyukudu Tunna mee naneadu oona Joppa mee naneadu-kwi nobe-ga'yoo. Ewa nanabesa tumadugupu. Ewow numu tutuha manedu gi hee-gakoo tummatza'e. 37 Soo Tunna yise unu tuoeyaese ya'e. Mu oo pupua'amu oo tookoo pakedyase oona nobe-kooba tuutse'e nanobe-too-kwi oo tzatugu. 38 Mu tunaka'oedyukudu oo sopedakwatoo ka Peter oona Lydda-wikoo soo Joppa ono natsage'e. Umu waha'yoo naana ka Peter ba'e, oo natummatzi tuunguna. 39 Soo Peter ka nobe-kwi petuoose oosoo ka tuutse oo-kooba nanobe-too-kwitoo meahoo. No'yoona mu momoko'ne gi kookoomama-ga'yoo sakwina manegonno, ka wanapu pukwi tu namasooana ka Peter tzapoonnekute ka gisoo Tunna ya'e oo tumadabuena. 40 Soo Peter yise no'oko puuwanatoo mu taya Te Naa-matoo meatzedose nanesootuhise ka Tunna tookoo yadoo'e, "Yotseoo Tunna." Tunna yise mitu poonnegase ka Peter poo'nese katuoo. 41 Soo Peter ka Tunna mi-makoo oo tzadyotase oo kuku-ma oo tzawunukuoo. Oo gwetzoina mu tunaka'oedyukudu tzapoonnekute, mu gi kookoomamu-gakoo nokosoo tuwazoo. 42 Mu Joppa-witu ewa'yoo oo naka ka namanena yise ka Te Pabe'e Jesus-wi tunaka'oedyukuhoo. 43 Sumu'yoo nana ka Joppa-witu Simon mee naneadu kootsoo puhu mahanedu. Soo Peter wuna'me ka Simon-baa.

10:1 Sumu'yoo tukwutumadu naa, Cornelius mee naneadu oona ka Caesarea mee naneadu-wi nobe-ga'yoo 2 Soo Cornelius besa'yoo nana no'oko mu Jew tutuha manedu numu tummatzidu, no'yoona ka tu doodooamu-nosoo ka Te Naa-matoo nanesootuhiyakwe. Gi Jew numu, pana mu Jew-wa'nesoo nanesootuhiyakwe. 3 Sumu tabeno pahe-kwikoo ka taba soo Cornelius nanesootuhina tuusoobedya. Te Naa tummatzidu toogoopa'yoona oo-baa petuse, mee oo netamma, "Cornelius." 4 Soo Cornelius oo poo'nese, oo-ma suise, mee unne, "Nu u nakapunne. Hemma u how e yukwe tuungu?" Soo Te Naa tummatzidu meeoo oo netamma, "Soo Te Naa u sootuhi, putamme u nanesootuhipu oo nekwegeana, ka u nanumudoo u tunekwipu tuwazoo. 5 U sakwa meno'o oona Joppa mee naneadu-kwitu nanana taya. Sumu'yoo nana, Simon Peter mee naneadu oonow, mu sakwa oo bidooa. Oosoo punno'o Simon mesoo naneadu, tu

puhu mahanedu oo baa soo Simon Peter manepunne. Soo Simon nobe oona tubetse baa-kumaba," mee tuusoobedya. 7 Soo Te Naa tummatzidu yise meahoo. Soo Cornelius tuponnese, ka mu waahoo nobe-kwi tutummatzidu ka Te Naa unnena mu tuukwe. Sumuoo tukwutumadu tuwow tuukwe. Oosoo ooosapa oo tummatzidu, ka Cornelius no'oko mu Jew numu-wa'ne nanesootuha'e. Oona Joppa mee naneadu-kwitoo mu taya. 9 Oogow moo'a tabeno mu nanana wupetuga, soo Peter ka nobe-kooba poyase, nanesootuha'e. 10 Ka saa'a yise unu tzuaya'ena, "Hemma sakwa nu tuka?" mee soonamme. Ka mu numu tu tukakwuna mabetsape soo Peter mee tuusoobedyow. 11 Soo koomebaga tawaga mee nose. Pabatse'e hemma natzatobododu-kwa'ne tabuadu ka Peter noko ka teepu-tamme wuegena. 12 Ka oo wue petuhoose, no'obatusoo hee oe, togogwa-no no'obatusoo nunu'u, no'obatusoo kwe'na'a. 13 Soo Peter meeoo nanetamma, "Yabe yotsese, matu tuka." 14 Peter yise meeoo, "Nu gi mownnekoo tukadu. Ne nanamooatupu tunetammana numme mayoho, gi numme hemma mownnekoo tukadu." 15 Mee tuusoobedya, "Esoo besa'yoo gi suta'yoo soo Te Naa ka meeoo unnena, 'Besa'yoo.' "16 Pahe tooe meeoo oo netammayakwe. O'no yise oosoo pabatse natzapogotugudu toogoonakwa yabetse'esoo tsebooehooka. 17 Soo Peter meeoo soonamme, "Hayoo gena soo e tuusoobedyana e tuukwedu?" Mu natayadu ka oona Simon nobe-kwitoo mea, ka nobe-kobena, ka natzakwuna'akumaba konno petugase 18 yise meeoo tutubenga, "Soo Simon Peter haa'a mu-baa?" 19 Soo Peter togesoo meeoo soonamme, "Ha'yoo gena soo e tuusoobedyapu e tuukwedu?" Soo Te Naa Besa Pooha meeoo oo netamma, "Mu nanana u kwate. 20 Wuegase gi suipana umu-no mea. Nu ume mu bi tuungu, umu-no mea." 21 Soo Peter yise umu-baatoo wuese meeoo mu netamma, "Yaa'a nu. Hemma mu sookwa'e?" 22 Umu oo nanekwegea, "Soo Cornelius mee naneadu, mu tukwutumadu moohedu, yaatoo ne ta'ya. Besa'yoo nana oosoo mu Jew numu-wa'ne Te Naa-witu tunaka'oedyukudu tuwazoo. Mu Jew numu unu oo nenaka. Soo toha kasa-ga'yoo mee ka Cornelius netamma, 'U oo tuukwe u oosoo saa'a u nobe-kwitoo kemmadooa. Oosoo u tuukwekwu ka u soonakana.' "23 Soo Peter ka mu natayadu nabaa tooi tuungu. Soo Peter ka tu tabuase, ka mu

nanana-no mea. Susumudu mu tunaka'oedyukudu Joppa-witu punno'o umu-no mea. 24 Sumu tooise, oogow mooa tabeno ka Caesarea mee naneadu-kwi petuga. Cornelius ka mu sookwipunnena tu nanumu no'oko tu pupua'amu ka Peter unnekwuna mu naka tuunguna. Mooasoo soo nobe kaanopunne. Soo Peter yise petuooga, Cornelius oo-matoo meahoose, oo-kobena meatzedoose oo-matoo nanesootuhikooha. Peter oo tzadyotase meeoo oo netamma, "Gi nu-matoo nanesootuhipana. Nu gi Te Naa God. Nu u-kwa'nesoo, sukwe numu." Soo Peter oo-no yadooase ka nobe-kwi tzoonoowahooka. 28 Ka nobe-kwi egease, no'oko mu numu oe manepunnedu meeoo netamma, "Mooasoo mu oo sopedakwatoo ka numme Jew tumadaguna. Numme ka mu gi Jew numu nobe-kwi gi nobe'nge. Gi too mu pupua'amu-ga'yoo. 29 Pana mu ka e bise nu kemma. Nu gi e namanayahowkwu-ma sua'e. Soo Te Naa ookow e tzapoonnekute no'yoona numu nanakwa'ne'yoosoo. Hayoo u e netammakwuse yaatoo e bi?" 30 Cornelius meeoo oo nanekwege'a, "Pahe tabeno manegapu, pahe-kwikoo, ka oona nobe-kwi'yoonasoo nu nanesootuha'e. Sumu'yoo nana nu-kobena tabu'a petu. Oo kwasu unu patakwetze'atu-kwa'ne tabu'a 31 meeoo yise e netamma, 'Soo Te Naa u nanesootuhina nekwegea. U nanekwegeana sooma'yuna ka oo nanumu u tummatzipu. 32 Mu numu-matu taya Joppa-witoo umu sakwa Simon Peter yaatoo bike. Oosoo Simon oo-no, oosoo Simon mee naneadu nana tupuhu mahanedu oo nobe ka tubetse baa-kumaba.' 33 Yabesoo nu nabaatoo mu ba'e, besa umu ka oo manese. No'yoona yise tamme yow Te Naa-kobena manepunne. U yise ka Te Naa unnepu ne tuukwekwu." 34 Soo Peter meeoo mu netamma, "Ka o'nosooga soo Te Naa mu Jew numu suu'mu besa soobedya, mu susumudu numu gi, mee nu soonamme. Meno'o nu oo sopedakwatoo soo Te Naa gi numu moodya'e. 35 Oosoo ka tunaka'oedyukudu sootuha'e mu besa tumatugutu, mu gi Jew numu nokosoo. 36 Soo Te Naa ne taya mu Jew numu-matoo mu tuukwe, mee ne netammana soo Te Naa sakwa tunaka'oedyukudu sootuhina ka Te Pabe'e Jesus tamme-koobatoo nemawuni. Oosoo no'oko-tamme Pabe'e. 37 Mu ka sumuna mooasoo oowetuoo nakapunne, soo John mu numu baa-wi matzagadyakwe." Soo meeoo na'unnedu no'oko Galilee mee naneadu tubewabe kaano

nanakapunne. Oona Judea mee naneadu tubewabe-witooe. 38 Ka Te Pabe'e Jesus-witu nawahana, soo Te Naa tu Besa Pooha-matu-ma oo sootuhi, mana yise besa manennumme, ka Te Naa pooha-masoo ka tsoapagoedu mabesaku. 39 Numme yise besa oo tumaduguna poonne, mu Jew numu-nagatu 40 Ka Te Pabe'e soo Te Naa mayoda, ka waha tabeno oo ya'edape. Ooonekoo ekow soo Te Naa te tzapoonnekute. 41 Ka tu ya'e-kwi'yoona namayoduse gi no'yoona numu oo poonne. Numme suu'mu Te Naa tunetutzeana ookow waha. Numme ka Te Pabe'e poonne. Gi tsoapa, numme oo-no tukase, baa oo-no hepe. 42 Mu numu meeoo ne tuukwe tuungu. Soo Te Naa puusoo oo netutzea. 'Nu no'obatusoo mu numu nehanekwudu, mu gisoo ya'epu yise ya'epu tuwow.' 43 O'nosoo no'yoona mu Te Naa nanamooatupu tuukwewabe ekow botugu ka Te Pabe'e-witu. Umu meeoo, 'Soo Te Naa ka Te Pabe'e poohamaka. Te Pabe'e yise no'oko pumme naka'oedyukudu tuma'emukwana somu'wa.' " 44 Ka Peter tooesoo umu-no yadooawunu soo Te Naa mu Cornelius noko oo pupua'amu besa'hoo tu Pooha-matu-ma mu sootuhi. 45 Mu Jew numu ka Peter-no petudu, ka mu wakwawa'a nana'atasoo apegeagonno mu naka, ka Te Naa pooha pumme sootuha'e. Umu Jew numu ka Peter-no gi oo sopedakwatoo soo Te Naa no'oko numu gi Jew sapa ka tu Besa Poohamatu-ma sootuhi. Soo Peter yise meeoo unakwe, 47 "Tamme sakwa ka gi Jew numu baa-wi matzaka umu ka tamme-wa'ne'yoonasoo. Soo Te Naa puu Tu Besa Pooha-matu-ma mu sootuhi. 48 Baa-wi sakwa mu namatzaka ka Te Pabe'e Jesus naka'oedyukuna." Umu ka Peter nenuummaku nummebaasoo, huudooe tooipunne mee oo netammana.

11:1 Mu tunaka'oedyukudu ka Judea mee naneadu teepu-koobatu mu naka ka mu wakwawa'a Te Naa unnena mu naka'oedyukute. 2 Ka Peter Jerusalem-wi petugase, susumudu mu Jew numu-matu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu oo nesootze'ma, 3 meeoo yise oo netamma, "U gi te tumayohope mayoho u ka mu wakwawa'a-baa petugase, umu-no tuka." 4 Soo Peter yise no'oko tu manepu mu tuukwe, mee unakwe, 5 "Nu ka oona Joppa mee naneadu-kwi'yoona nanesootuha'e. Ka nanesootuhina nu meeoo tuusoobedyana heegina tubongo ka teepu-koobatoo pa'anakwana wuegena.

6 Ka oo wue petuse nanakumma'yoosoo hee oe'yoona sa'we petuhoo: togogwa, nunu'u, nanakumma'yoosoo kwe'na'a nu oo poonne. 7 Nuka meeoo netamma, 'Yabe mu batsase, mu tuka.' 8 Nu yise meeoo, 'Gi numme putoogoo meana. Nu gi mownnekoo tukadu.' 9 Meeoo yise e netamma, 'Soo Te Naa esoo besa'yoo, gi suta'yoo soo Te Naa ka meeoo unnena.' 10 Toge pahe nu meeoo natuukwe. No'yoona soo hee toogoopa nahanegapu, mee nu tuusoobedyana. 11 Yabesoo pahe'yoo nanana petugono ka nobe e pukwi'yoopu-wi ka Caesarea mee naneadu-kwi'yoona umuoo natayapu. Umuoo yise petugono punowsoo e bigeakwuse. 12 Soo Te Naa Besa Pooha meeoo e netamma, 'Gi tunetutzeapana. Umu-no mea.' Nu yise mu naapihoo tunaka'oedyukudu-no mea. Numme yise mu wakwawa'a nobe-kwi petuga. 13 Oosoo meeoo mee tuukwe'e, 'Soo Te Naa tummatziwabe oo nobe-kwi oo-baa petugase meeoo oo netamma, "Tooe haka tooe sakwa ka Joppa mee naneadu-kwitu ka Simon Peter mee naneadu bitooa. 14 Soo Simon Peter ka petuse, mu tuukwetooa soo Te Naa unnepu yise ka mu nobe-kwitu, mu tummatziwabe nokosoo mu magwetzoitooa," mee'e soo Te Naa tummatziwabe.' 15 Nu yise oetu mu tuukwe'e tooesoo e yadooawunu Te Naa Besa Pooha umu-ma mani petu. Ka o'nosoo tukwa'nesoo tamme ooka wumakwusoo. 16 Nu yise oo sooma'yu ka o'nosoo Te Pabe'e Jesus tamme netammapu, 'Soo John baa-wi mu matzaka pana Te Naa yise eka tu Besa Pooha-matu-ma mu sootuhi,' mee'e. 17 Soo Te Naa yise ka Tu Besa Pooha-matu-ma mu sootuhi ka Te Pabe'e Jesus te oedyukute. Meno'o punno'o tammewa'nesoo, ka Te Naa Besa Pooha-ma nasootuhipu. Nu gi ka Te Naa tumoo'oo-wa'ne'yoo uweoo." 18 Umu ka Peter tumoo'oodu, uga, oo nakase gi hanotusoo hayoo unne-wa'ne'yoo, ka Te Naa nesootuhina meeoo umu unakwe, "Yise meno'o mu wakwawa'a atasoo tu manena yugwese soo Te Naa mu magwetzoikwu." 19 Ka Stephen nabatsase ewa'yoo mu tunaka'oedyukudu mea ka mu numu pumme nehowa'e. Susumudu kwenaha-tamme ka tubetse baa kumi me'a Phoenicia mee naneadu teepukoobatoo susumudu Cyprus-witoo natsemangega, umu-matu tuwow Antioch mee naneadu-kwitoo me'a ka meana ka Te Pabe'e-witu mu Jew numu tuukwe me'a. 20 Pana umu-matoo ka mu wakwawa'a teepu Cyprus

noko Cyrene mee nananeadu-witoo nadooamudoo, ka Antioch-wi petugase, mu wakwawa'a punno'o oetu natuukwe'e. 21 Ka ooka mu waha Te Naa mu sootuhi. Ewa'yoo wakwawa'a mu nakana oo naka'oedyukute ka Te Pabe'e-witu. 22 Mu tunaka'oedyukudu tooesoo Jerusalem-wi'yoona umu-witu nakase, sumuoo nana Barnabas mee naneadu umu-matoo ta'ya. Ka Antioch-wi ka Barnabas petugase 23 umu oo poonne ka ewow numu oo sootuha'e. Soo Barnabas besa umu-matoo soonammena ka Te Naa ooosapa naka'oedyukuna oo tumayohokuna. 24 Soo Barnabas besa'yoo nana; unu tunaka'oedyukuna, ka Te Naa Besa Pooha hee-ga'yoo, ka saa'a mu tunaka'oedyukudu ewa manega. 25 Soo Barnabas ka Paul watena Tarsus mee naneadu-kwi petuga. Soo Paul uga Saul mee naneadu. 26 Oo mayuse punowsoo oo bika Antioch-witoo. Sumu tommo mu Barnabas-no Paul ka mu tunaka'oedyukudu tunedyooena ewow numu noko, yow ka Antioch-wi'yoona mu tunaka'oedyukudu, "Te Pabe'e nakanagemo'odu," mee umu naneapu. 27 O'no yise umu Te Naa-witu numu tunedyooedu Jerusalem-wi'yoona ka Antioch-wi petuga. 28 Sumu'yoo umu-matu Agabus mee naneadu 'wunuhoose ka Te Naa Besa Pooha wumana meeoo mu tuukwe, "Pudusoo no'yoona ka teepu-koobatu numu tseagoekwu." Soo Te Naa unnepu oo-toogoo mani ka Claudius mee naneadu numu-kobena oo katu. 29 Mu tunaka'oedyukudu Antioch-witu ka mu Judea-witu tunaka'oedyukudu tumasumutookute. Tu mapu'a noko umu mu haneku. 30 Mu Barnabas-no Paul oo hanegase, umu tunaka'oedyukudu moohedu ka Judea-witu haneku

12:1 Mu Jew numu-kobena katudu Herod mee naneadu ka mu tunaka'oedyukudu kusega, gi besa mu sootunaga'a. 2 Soo Herod ka tukwutumadu tsegesa-ma ka John pabe'e James batsa tuungu. 3 Soo Herod soo tuwow ka Peter nebatsa ka mu Jew numu oosoosoo besa manuumakwu ka James oo batsase. Ka mu numu sumuse ka Te Naa nesootuha'e gi namayudu tukaba mu ewa tukano'o, soo Herod ka Peter mu wutuma tuungu. 4 Mu nanana ooka na'eya'e tuungu ka oo tukwutuma nobe-kwikoo. Watsu-baa watsukwuoo naana ooka eya'e tuungu, ka mu ewa tukamakwuse ookow mooo'a umu oo nehanedooa mee unnena. 5 Ka

Peter nakwutumase, mu tunaka'oedyukudu ooosapa unu oo nanesootuhikute. 6 Ka togano ka Peter nanehanekwuno'o umu oo ma'wetzogo-kwikoo nana'enakwu tukwutumadu-noko natzakunetu. Soo tukwutumadu yise ka natzakwuna-kumaba oo eya'epunne. Soo Peter uwegapu. 7 Gi obeda soo pukwi mu utuina kootabu'a petu, yise sumu'yoo toha kasa-ga'yoo oe mani petuse, ka Peter matuponnese meeoo oo netamma, "Yabe yotseoo." Soo Peter yotsehoose ka pummatu natzakunana ooetoosoo sawekuoo. 8 Soo toha kasa-ga'yoo yise meeoo oo netamma, "Yabe yotseoose, namahaneoo. U nate noko u moko-wi namadabuehoo, wunagayowse e nakwi kemmow." 9 Soo Peter oo nagekase sapa, gi oo sopedakwatoo oo manese meeoo soonamme, "E nosena tookwa." 10 Wahaba, waahoo tukwutumadu moopa meme'a o umu pumme eya'edu, oona yise ka weehepu natzakwuna'a-wi pepetuooga, oosoo puusoo wonabe. Oe'yoona ku'owkase, 11 oonano'o manikase, soo toha kasa-ga'yoo oo ma'wuooga, mee yise soo Peter soonamme, "Gi tookwa e nosena. Soo Te Naa e tubetse magwetzoipu. Herod mu susumudu Jew numu-no e batsayagate. Pana soo Te Naa ka toha kasa-gakoo nuga magwetzoi tuungu. 12 Nu sakwa John Mark pea-baatoo mea," mee tusooyugwe. Ka John Mark pea Mary nobe-kwitoo mea. Ewa'yoo numu ka Peter nanesootuhikuna o. 13 Ka nobe-kobena petuoogase ka natzakona'a doka'nge. Mary tummatzidu tsuadumu Rhoda mee naneadu ka oo nadoka'nge oetu poonne petuga. 14 Soo tsuadumu oo sopedakwatoo ka Peter petuoona, besa soonammese gi ooosapa ka natzakwona'a tzakwuna oobe nobe-kwitoo tanomane mu numu meeoo tuukwe'e, "Peter oobeoo puuwana natzakwona-kwi 'wunu." 15 Mu numu gi oo naka'oedyukudu. "U koodeseya'e," mee ka Rhoda netamma. Meeoo pumme mu netamma sapa mu tuukwe, "Togesapa soo Peter ebeoo petuhoo." Umu yise meeoo, "Oosoo tookwa mooasoo nabatsapuna, te natzanakakute." 16 Soo Peter ooosapa tudokangedyakwe. Umu yise ka oo tzakwunase, ka Peter poonne. No'yoona apegeakooha oowetuoo nanatukwena. 17 Ka Peter tu mi mayodase umu apegea makwuhoo. Soo Peter yise mu tuukwe'e, "Ka e nakwutumase, soo Te Naa e tummatzina yow e bipetu. Mu sakwa tunaka'oedyukudu ka James saa'a tuukwe mu

susumudu tunaka'oedyukudu nokosoo." Soo Peter yise kumma'akoosoo tubewa-witoo mea. 18 Ka tu tabuase, mu tukwutumadu suda sokwama, umu ka Peter pukwi'yoona gi sopedakwadoona. 19 Soo Herod oo too'e wate pana gi oo ma'yu. Soo Herod yise mu tukwutumadu ka Peter eya'edu goekwu mee'e unakwe. Soo Herod mease ka Caesarea mee naneadu-kwi nobetugu. 20 Ka saa'a mu numu sutakute ka Tyre noko Sidon-witu. Umu ka Herod pumme sakwa'ekuna gi petzabebena ka Herod tubewabe-witu tu tukapu hanena. Umu-matoo mease, ka Herod tummatzidu Blastus mee naneadu oo pua'adoo. Soo Blastus yise ka Herod noko mu tunehanekwuna nemadabue. Soo Herod yise tu besa kwasu-wi namahanena mu tunehane-wi petuooga. Ka mu numu-kobena katuse, mu numu yadoo'e. Mu numu besa oo sooyugwena meeoo oo netamma, "U, Ne Naa God-wa'ne." 23 Soo Herod yabesoo unu tuoeyihoo. Wo'abe tu tookoo sooawunu ya'ehoo ka meeoo soonammena, "Nu yow Te Naa God-wa'ne'yoo." 24 Ka yoo tu namanewunu, ewa'yoo numu oo naka ka Te Pabe'e-witu ka Herod manena naka'oedyukuna. 25 Mu Paul-no Barnabas ka mu numu tu tummatzina mamakwuse Jerusalem-wi'yoona memea. John Mark umu-no memea. Ka Antioch mee naneadu-witoo kodyuka.

13:1 Ka oonow mu pepetugase, mu susumudu tunaka'oedyukudu ka Antioch mee naneadu-kwi nonobe-ga'yoo. Umu-matu nanesootuhibu numu tunedyooedu, mu Barnabas-no Paul umu-no. 2 Ka gi tukapana mu nanesootuha'e soo Te Naa Besa Pooha mu yadoo'e, "Nu ka Barnabas noko Paul netutzea, noko numu nu-kwitu mu tunedyooe tuunguna. Umuoo sakwa mu taya." 3 Mu tunaka'oedyukudu gi tukapana ka Paul noko Barnabas-ma pooha matuguse, mu nanesootuhikute yise mana mu taya. 4 Soo Te Naa Besa Pooha ka Barnabas noko Paul tayase, umu ka Seleucia Cyrene mee naneadu-kwi pepetuga. Onona umu natzemangeka 5 ka Salamis mee naneadu-kwitoo. Ka oe pepetugase, mu Jew numu nanesootuhi nobe-kwi pepetuooga, mu Jew numu ka Te Naa unnena tuukwe. John Mark ka mu Paul noko Barnabas tummatza'e. 6 Umu yise saa'a ka Paphos mee naneadu-kwi petugonnoga. Oosoo ka Salamis mee naneadu tubewabe oo'enakwa. Soo suta'yoo Jew numu poohadu Bar-Jesus

mee naneadu o numu-no. 7 Soo mu wakwawa'a moohedu Sergius Paulus mee nane'a, oosoo mu wakwawa'a moohedu besa tusooyugwedu, mu Barnabas noko Paul ka Te Naa-witu tutuubenga. 8 Soo Bar-Jesus ka Sergius Paulus meeoo netamma, "Gi ka Paul noko Barnabas naka'oedyukupana." 9 Ka Te Naa God Besa Pooha punagakoo oo poonnese, meeoo unakwe. 10 "U mu numu gi toge neyugwedu. U ka sutakoo nunu'u-kwa'ne'yoo. U ka Te Naa tumoo'oona mu numu ka gi besow podo ta'ya. 11 Soo suda u manena u-matoosoo kodyudooa gi u manena petzabena. U gi tubootabue manekwu ka suda u manena gi ma'wuna." Yabesoo gi tubootabue manise, numu pumme tsakakwudu too'e kwate. 12 Soo Sergius Paulus ka Bar-Jesus gi tubootabuedu poonne oosoo yise ka Te Pabe'e-witu naka'oedyukute yise ka Te Naa unnepu nesookwuga'e. 13 Soo Paul tu pupua'amu-no ka Paphas-wi'yoona baa-koobakwi natzemangeka ka Perga mee naneadu-kwi pepetuga 14 Umu Paul-no Barnabas ka Perga mee naneadu-too memease, ka Antioch mee naneadu-kwi pepetuga ka teepu Pisidia-kooba. Ka te nanesootuhi tabebano'o umu ka mu Jew numu nanesootuhi nobe-kwitoo memea. 15 Mu Jew nanesootuhidu nemadugudu ka Te Naa God unnena neamakwuse meeoo mu netamma, "E nanumu, manatu haa'a ha'yoosoo unnekwe?" 16 Soo Paul oo wunuse mee mu netamma, "E nanumu-no mu tooe haga tooe Te Naa God naka'oedyukudu e nakapunne. 17 Soo Te Naa God, pu-matoo tamme Jew numu nanesootuhina, ka mu te nanamooatupu netutsease, ka mu nanesootuhikuse ewa mu mayugwe ka Egypt-wi'yoona, ka mu wakwawa'a-wa'nekoo. Soo Te Naa yise unu pooha-ga'yoo ka Egypt-wikoo mu bikase, 18 mu mabetsea ewa (40) tomoka ka teepu gi numu tumasuana naa-kwi. 19 Oosoosoo tuwow (7) natakwatsukwuoo-baatoo numu kadoo mayukwe ka Canaan mee naneadu teepu-kooba yise ka te nanamoo'atupu ookow teepu mu tzapokaku. 20 Unu ewa (450) tomoka'a oosoo ka mu nana'akwedu-matu unu pooha-gakoo netutzease. O'no soo numu moohedu Samuel mee naneadu ka Te Naa God yadooawabe mane. 21 Umu yise pukobena katudu nekwina, soo Te Naa ka Saul mee naneadu netutsea 22 O'no yise soo Te Naa oo nabatsakuse ka David yise netutsea ka numu-kobenatoo. Soo Te Naa God mee unakwe, 'Soo David, Jesse dooa,

oosoo nana e sookwi-kwa'ne'yoo. Ooosapa besa e nakabetseadu.' 23 Soo Te Naa God ka Te Pabe'e Jesus tamme Jew numu magwetzoidu matabuepu-ga'yoo. Soo Te Pabe'e Jesus David-matu mee'e soo Te Naa God te tuukwepu-ga'yoo. 24 Ka Te Pabe'e Jesus gisoo Te Naa unnepu mu numu tuukwe petu, soo John mee naneadu meeoo mu numu tuukwe'e, 'No'yoona mu Jew numu sakwa ka suda tu manena ma'wuse baa-wi namatzakase ka Te Naa God besa podo mea,' mee. 25 Soo John ka numu tu tunedyooena mamakwuse meeoo unakwe, 'Nu Te Pabe'e mee haa'a mu e sooyugwe? Gi nu. Soo Te Tubetse Pabe'e saa'a petukwu. Nu gi oo-wa'ne'yoo. Oosoo e ooonakwa pooha-ga'yoo.' 26 E nanumu, mu Abraham dooamu-matu yise mu susumudu numu Te Naa meeoo te tuukwe, 'Nu mu magwetzoikwu.' 27 Mu numu Jerusalem-wi nonobega'yoo ka mu pumme moohedu-no tooe nono'atsa ka Te Naa unnepu naka, ka oo tubona naneayakwe, pana gi yise ka Jesus Te Pabe'e sopedakwatoo. Gi oo nakasopedakwatoo ka Te Naa o'nosoo Te Pabe'e-witu oo waha. Umu ka Te Naa unnena gi naka'oedyuku pana oo mayoho. 28 Umu gi hanotusoo suda na'unnedu ka Te Pabe'e-witu waha-wa'ne'yoo pana ka Pilate ooka batsa tuungu. 29 O'nosoo ka Te Naa tuukwewabe meeoo tubopu umu ka Te Pabe'e Jesus batsakwu. Umu yise tooesoo oo manakwe. Oosoo ka ya'ese, ka sunngabe namadabue-ma'yoona natzakwekuse, nakoo. 30 Soo Te Naa oo matusootabuesoo. 31 Ewa tabeba-wi oosoo umu-no Galilee-wi'yoona kemmadu natzapoonnekuyakwe. Umuoo naana mu numu oetuooo tuukwe. 32 Meno'o numme Barnabas-no yow petu mu tuukwe ka Te Naa o'nosoo unnepu ka Te Naa ka Te Pabe'e Jesus tamme magwetzoikwitu. 33 Meno'o toge oo-toogoosoo Te Naa unnepu manakwe. O'nosoo David meeoo tubope-ga'yoo ka penakwa hoobeabe-kwi meeoo unakwe Te Pabe'e witu, 'Soo Te Naa meeoo unakwe, "U e dooa. Nu u tubetse Naa. Nu meno'o mu numu tuukwe'e." '34 Soo Te Naa meeoo unakwe, 'Nu besa u tummatzikoo ka David e tuukwe-kwa'nesoo.' Ka kumma'akoosoo David hoobea tubo-kwi tuwazoo meeoo, 'U gi ka u tunetutzeana tookoo

peheku-wa'ne'yoo.' 36 Soo David ka Te Pabe'e-witu meeoo tubo'o gi

puusoo nakwitu. Soo David ka Te Naa pumme netammatoo manese, ya'e.

Ka oo nakoose oo tookoo mooasoo pehewunu. 37 Pana soo Te Pabe'e tookoo gi pehe. Te Naasoo oo matuusootabuesesoo. 38 E nanumu e naka, soo Te Pabe'e Jesus tamme-koobatoo nabatsase, soo Te Naa ka te tuma'emukwana sumu'wase te sootuhikwu. 39 Ka te tunaka'oedyukute soo Te Naa te tuma'emukwana sumu'wa. Tamme ka te nanamooatupuna manena sukwe mayohona, ka Moses tamme tuukwe-kwa'ne. Soo Te Naa gi te tuma'emukwana sumu'wa tamme ka Te Pabe'e-wi gi tunaka'oedyukuna. 40 Umu meeoo tubo'o Te Naa meeoo unakwe, 'E nakapunne. Mu ka gi sootunaka'oedyukuna, mu kadoo'oo namayugwekwu. Ka tooesoo u gwetzoa'e, nu u tummatzikwu. Tooe numu e tuukwe sapa mu gi oo naka'oedyuku-wa'ne'yoo.' Mu sakwa oo naka'oedyuku, o'no gi mu kadoo'oo namayugwekwu ka mu o'nosoo Te Naa te tuukwe-kwa'ne." 42 Mu Paul noko Barnabas nanesootuhi nobe-kwi'yoona umu kukuowse umu meeoo mu netamma, "Ka penakwa nanesootuhikwuse, ka Te Naa unnena saa'a ne tuukwesoo." 43 Ewa'yoo mu Jew numu-no mu wakwawa'a mu Jew-kwa'ne nanesootuhi tabuadu ka Paul noko Barnabas-no mea. Paul-no Barnabas mu yadooena meeoo mu netamma, "Mu sakwa Te Naa besa podo ooosapa mea." 44 Ka penakwa nanesootuhi tabenoo ewa'yoo mu numu ka Antioch-wi sumu ka Te Naa unnena nakakwuse. 45 Umu Jew numu moohedu unu suta'a ka ewow numu gi Jew numu pana oetoo kemma ka Paul nakana. Umuoo moohedu ka Paul noko Barnabas unnena netumoo'oo. 46 Mu Paul-no Barnabas gi mu Jew numu unne-ma suina meeoo unakwe, "Mu ka Te Naa unnena mooe naka. Mu muusoo gi oo naka'oedyukuna mu yise gi nasootuha'e. Numme yise meno'o ka mu wakwawa'a Te Naa unnepu-witu tuukwekwu. 47 Ka o'nosoo numu meeoo tuukwedu ka Te Naa unnena po tuguse te tuukwe'e. 'U sakwa no'oko enatu tooe mu wakwawa'a nu-kwitu tuukwe. O'no mu e nakasopedakwadoo yise namagwetzoikwu,' mee soo Te Naa." 48 Mu wakwawa'a oo nakase, besa sokwamana meeoo unakwe, "Soo Te Naa unnepu unu besa'yoo." No'yoona umu Te Naa tunetutzeana tunaka'oedyukute. 49 Soo Te Naa unnena yise tooe hanotu tooe yaa teepu-koobatu numu oo naka. 50 Mu Jew numu moohedu, mu momoko'ne ka mu Jew numu-kwa'ne nanesootuhidu, mu numu moohedu ka mu Paul noko Barnabas tumoo'oose, o'no yise umu ka

Antioch-wi'yoona memea. Mu Paul-no Barnabas yise ka Antioch kooseba tu kuku-makoo tata'nese, mu numu tzapoonnekuna ka how suta'yoo umu. Ka Antioch-witu umu tunaka'oedyukudu besa sokwama ka Te Naa Besa Pooha-tooha tunaka'oedyukuna. Mu Paul-no Barnabas yise ka Iconium mee naneadu-wi pepetuga.

14:1 Mu waha'yoo nanana, Paul-no Barnabas Iconium mee naneadu-witoo memea, ka mu Jew numu nanesootuha'e oe pepetuooga. Ewa-baatu numu o. Ewa'yoo umu-matu ka Paul soo'oedyukute ka Te Naa unnena oo waha. 2 Mu Jew numu-matu gi mu Paul-no Barnabas soo'oedyukuna mu nesootzema mee mu wakwawa'a netamma, "Gi mu naka'oedyukupana." 3 Ka nanesootuhipe-kwi'yoona kukuowga. Wuna'me ka Iconium-wi gi mu numu-ma suina, mu numu ka Te Pabe'e besa unnepu tuukwe. Mu Paul-no Barnabas ka Te Pabe'e besa pooha punagakoo ewow numu mabesaku. 4 Mu numu oowetuoo waha-tamme tusooyugwedu susumudu umu-matu tunaka'oedyukute too'esoo umu gi tunaka'oedyukudu. 5 Mu gi tunaka'oedyukudu Jew mu wakwawa'a mu Jew moohedu-no ka Paul noko Barnabas tupe-ma tagoekwu mee tunetammana. 6 Mu Paul-no Barnabas ka tu nanetammana nakase, yabesoo oe'yoona memeow. Yabesoo ka kumma'akoosoo teepu, Lycaonia mee naneadu-koobatoo memeahoo. Ka Lystra noko Derbe mee nananeadu-kwi pepetugase, 7 Te Naa besa unnepu-witu mu numu tuukwe. 8 Soo nana Lystra-witu tuutse-wi manakwana gi nummedu 9 ka Paul naka katu. Soo Paul ka nana poonnese, yise meeoo oo sooyugwe, "Esoo nana unu tunaka'oedyukudu pumme magwetzoi-wa'ne manepunne." 10 Soo Paul yise pabatse'e meeoo ka nana netamma, "Kaaheno u kuku-ma wunuhoo." Soo nana gi nummedu yabesoo yotsehoose, yise numme 'mani. 11 Ewa'yoo mu numu ka oo poonnena ka besa oo manise puusoo tu yadooa-wi mu nanesootuhikuna yise meeoo mu netamma, "Yaatoo umu pumatoo te nanesootuhina te pa'anakwana numu manise, meno'o yow tamme-baa." 12 Ewa'yoo mu numu ka Barnabas-wi meeoo sooyugwe, "Yow esoo pumatoo te nanesootuhina moohedu Zeus mee naneadu," mee. Yise ka Paul-witu meeoo netamma, "Yow Zeus yadooawabe, Hermes mee naneadu." 13 Soo Zeus ka pabow nanesootuhi

nobe-ga'yoo ka Lystra-kumaba mu nanesootuhiwabe mu kootsoo koomamu wetzaka ka tonegeadu umu-ma wusoena. O'no yise mu numu sakwa ka Barnabas nanetzakwiya'e mee sokwamana. 14 Mu Paul-no Barnabas ka mu numu suda manakwe gi besa mu nakasoopedyase puusoo tu kwasu makebuese umu yabesoo mu numu-nagatoo memeahoose, papabatse mu yadooese meeoo, 15 "Gi numme-matoo nanesootuhipana. Numme mu-kwa'ne'yoosoo, sukwe numu, ka besow wahamodu. Gi too ka Zeus-matoo nanesootuhipana, oosoo gi kaaheno unnedu nana. Soo Te Naa no'oko hemma ka teepu-koobatu matabuepu. 16 Soo Te Naa no'oko mu numu meeoo netamma, 'Mu uga mummesoo soomea-kwa'ne mea tabu'a pana meno'o mu sakwa nu-matoo suu'mu nanesootuhi.' Soo Te Naa mooasoo mu numu ka tu pooha tzapoonnekute. 17 Soo Te Naa powmaba taya ewatse'yoo yise soo tukapu naa, tamme yise nasootuhi," mee'e. 18 Mu numu gi ka Te Naa-wi tunaka'oedyukudu togesoo ka Paul noko Barnabas-matoo tu nanesootuhina too'e soogwi, pana gi. 19 Ka saa'a susumudu mu Jew numu Antioch noko Iconium-wi'yoona kemmadu petu. Mu numu Lystra-witu, "Soo Paul suta'yoo," mee mu tuukwena. Umu oo too'e tatsagow tupe-ma oo tapagetana. Ka Lystra-wikoo yise oo tzapewuyaka, Paul ya'epu mee sokwamana. Pana gi! 20 Mu tunaka'oedyukudu ka Paul na'oonnakwi sumuhoose, oosoo yise yotseoose, ka Lystra-witoo kodyuka. Ookow mooo'a, Barnabas-no ka Lystrawi'yoona memea. Ka Derbe mee naneadu-kwitoo memeakwate. 21 Mu Paul-no Barnabas ka Derbe-wi pepetuga ewow numu ka Te Naa besa unnepu-witu tuukwe. Ewa'yoo numu tunaka'oedyukudu mane. Mu Barnabas-no Paul kokodyukwate, Lystra, Iconium, noko Antioch Pisidia mee naneadu-too kokodyu. 22 Ka memeadabenona, mu tunaka'oedyukudu, "Gi mu tunaka'oedyukuna ma'wupana," mee mu netammana. Mee'e tuwazoo mu netamma, "Mu numu saa'a mu netumoo'ookwu, pana gi umu-ma suipana. Ka saa'a tamme ka Te Naa-matoo meakwu besa-kwitoo." 23 No'oko putoogoo tu meana ooka moohedu netutzeamena mu tunaka'oedyukudu. Mu Paul-no Barnabas gi tukana mu nanesootuhikuna ka Te Naa mee netamma, "U, Ne Naa sakwa mu sootuhi. Besa mu mabetsea." 24 Umu ka teepu Pisidia mee naneadu-kwitoo,

meme'a, 25 ka Perga-wi pepetugase, ka mu numu Te Naa unnepu tuukwe. ka Attalia mee naneadu-kwi pepetugase, ka sake-wi Antioch-witoo punowsoo natzemangeka. Otoo mu nanesootuhidu mu ta'ya mana ka Te Naa besa unnepu waha. Meno'o yise mu Paul-no Barnabas oo manemakwu. 27 Umu mu kokodyu petuse, mu tunaka'oedyukudu sumuse, mu Paul-no Barnabas ka tu mopu-witu mu numu tuukwe'e oosoo Te Naa ka Te Pabe'e Jesus-witu mu wakwawa'a tunaka'oedyukudu mayugwemena. 28 Wuna'me yise umu o, ka mu tunaka'oedyukudu-baa.

15:1 Mu Jew naana-matu ka Jew teepu-wi'yoona kemmase petugonno, ka mu Te Pabe'e naka'oedyukudu gi Jew numu yise meeoo netamma, "Mu sakwa ka ne nanamooatupu tunetammana mayoho, ka Moses numme tuukwepu. Mu kwu'a na'oonnakwitu sakwa natsekea'a. Mu ka 'yoo manese ka mu Jew numu-wa'nesoo manepunnekwu, o'no soo Te Naa mu magwetzoikwu." 2 Mu Paul-no Barnabas oo netumoo'oo ka meeoo mu Jew naana-matu unakwe. 3 Mu Paul-no Barnabas, susumudu mu tunaka'oedyukudu-no nataya Jerusalem-witoo ka umu nananesootuhidu moohedu oowetuoo tubengakwuse, ka mu susumudu tunaka'oedyukudu ka saa'a puusoo gi oo naka toge'yookuna. Umu Paul-no Barnabas yise ka Phoenicia noko Samaria tubewa-too memeana mu tunaka'oedyukudu tuukwemena, ka mu wakwawa'a gi Jew numu ka Te Pabe'e-wi unu tunaka'oedyukuna. Mu tunaka'oedyukudu yise besa nakasokwama. 4 Ka Jerusalem-wi petugase, mu tunaka'oedyukudu umu pumme moohedu-no besa nesokwama, ka mu nakana ka Te Naa-witu mu waha, ka Te Naa pumme sootuhipu. 5 Susumudu numu ka mu nanesootuhidu-matu Pharisee mee nananeadu mee unakwe, "Umuoo wakwawa'a Te Pabe'e naka'oedyukudu sakwa ka tu kwu'a na'oonnakwitu natsekeaku, ka Moses tamme tunetammakupu ka tamme Jew nanamooatupu manena tumayohokuna." 6 Umu tunaka'oedyukudu moohedu tunehane oowetuoo nehanekwuse. 7 Wuna'me umu nanano apegease, soo Peter 'wunuoose mee'e unakwe, "E nanumu, o'nosoo soo Te Naa e pooha nose-kwi meeoo e netamma, mu wakwawa'a ka Te Pabe'e-witu saa'a naka'oedyukudooa. 8 Soo Te Naa oo sopedakwatoo pumme ka mu wakwawa'a noko ka tu Besa

Pooha-matu-ma mu sootuhina tamme tu sootuhi-kwa'nesoo. 9 Soo Te Naa tamme-wa'nesoo mu matabuepu, mu tuma'emukwana soomu'wa ka mu tunaka'oedyukute. 10 Mu haa'a gi oo naka tooge'yookute ka Te Naa unnena, mu haa'a mu wakwawa'a tamme nanamooatupu manena mayoho tuungukwu? Umuoo tumayohope unu namanakwe. Tamme puu gi oo mayoho-wa'ne'yoo, umu te nanamooatupu punno'o gisoo. Tamme sakwa gi umu ooka mayoho tuungupana. 11 Soo Te Pabe'e Jesus te magwetzoina te sootuha'e ka te tunaka'oedyukute. Umu wakwawa'a tamme-wa'ne'yoosoo," mee soo Peter unakwe. 12 No'yoona mu numu gi tunemayuoose, ka Paul noko Barnabas nakapunne. Ka mu numu meeoo netamma, "Ka Te Naa numme pooha-maka-ma numme mu wakwawa'a besa mayugweyakwe." Ewasoo nanabesa tu manepu-witu mu numu tuukwe. 13 Umu yise ka apekeamakwuse, soo James mu numu meeoo netamma, "E nanumu, 14 mooasoo soo Peter te tuukwe'e, ka mooe'ugasoo soo Te Naa oo tzapoonne ka mu wakwawa'a tu sootuhina, yise umu-matu wakwawa'a tu dooamu mayugweke. 15 O'nosoo soo Te Naa tuukwewabe eka toge meeoosoo na'unnedu botugu, soo Te Naa meeoo te netamma, 16 'Nu ewow mu Jew numu tuma'emukwadu kadoo mayugwekwu. Saa'a yise nu ka mu David nanadooamu sootuhidooa. Ka tooe haga tooe anooase, nu oo mayodadooa. 17 O'no saa'a mu susumudu numu nu-kwitu naka'oedyukudooa. Susumudu mu wakwawa'a-matu saa'a nu e dooamu mayugwedooa,' 18 mee soo Te Naa unakwe, o'no gisoo hemma oo manakwe." 19 Soo James ooosapa yadooadyakwe mee'e, "Yise nu meeoo tusooyukwe tamme sakwa gi unutu-kwikoo mu wakwawa'a tunedyooe ka Te Naa mu naka'oedyukute. 20 Tamme sakwa umu-matoo tubo mee na'unnedu, 'Gi hownne'yoo tooe mu gi tumayohona ka mu Jew numu tumayohope. Yoo oo sukwe 'mane: ka mu numu tooe hemma-too tooe nanesootuhidyidu tuka, gi umu-baatu tukapana. Ka nodukwa-gana gi kumma'akoosoo pootamapana. Gi too puupe tukapana. Gi ka hemma tookoo puu-gakoo tukapana tuwazoo. 21 Yoo sakwa tamme mu mane tuungu mooasoo mu ka yoo tu namanena naka.' "22 No'yoona mu tunaka'oedyukudu ka pumme moohedu-no meeoo tusooyugwe, "Numme sakwa mu Paul noko Barnabas ka mu nanana yaatu tamme-matu ka

Antioch mee naneadu-witoo taya." Waahoo nanana yise netutzea ka pumme moohedu-nagatu, Silas-no Judas mee nananeadu. 23 Tubose, umu-noko oo taya, mee'e na'unnedu, "Mu ne nananumu mu ka tunaka'oedyukudu moohedu-matoo natayana: Mu wakwawa'a Antioch-witu tunaka'oedyukudu mana Syria noko Cilicia mee nananeadu teepu-witu. 24 Numme meeoo tunaka, susumudu numu yaatuoo mu nemooagana mu nesagwa'e ka tooe ha'yoo tooe mu netammana. Numme gi umuoo mu-matoo ta'ya. Gi numme meeoo mumme mu netamma tuungu. 25 Meno'o yise numme tunehanese, no'yoona meeoo unakwe, numme nanana tunetutzease mu tayakwu. Umu saa'a ne pupua'amu, Paul noko Barnabas-no kemmadooa. 26 Mu Paul-no Barnabas too'e nagoehoo ka Te Pabe'e Jesus-koobatoo. 27 Numme yise Judas noko Silas mu-matoo tayakwu. Eka tubope-kwa'nesoo, umu toge maawa'nesoo mu tuukwekwu. 28 Ka Te Naa Besa Pooha-no numme meeoo sokwama besa mu ka gi numme Jew numu tumayohope mayohona. Yoo'oo suu'mu sakwa mu 'mane. 29 Ka mu numu tooe hemmatoo tooe nanesootuhidyidu tuka gi umu-batu tukapana. Ka nodukwa-gana gi ma'emukwapana. Umuoo tumayohope mu nagena besa 'manekwu." 30 Mu tubope gwuudu ka mease Antioch-wi petuga. Umu tunaka'oedyukudu tunehane, umu yise ka tubope mu geahoo. 31 Umu yise oo nease, besa sokwama ka besa oo na'unakwe. 32 Umu Judas-no Silas yise ewow numu nanesootuhi tunedyoo'e. Tu nanesootuhipe-kwitu mu tuukwena, o'no umu unusoo oo naka'oedyukukwu. 33 Onosoo ka saa'a umu punowsoo kokodyuka. 35 Paul-no Barnabas Antioch-wisoo. Umu onatu-nosoo ka Te Naa unnena numu tuukwe. 36 Saa'a soo Paul ka Barnabas meeoo netamma, "Ta sakwa oona mu numu nono'ata-toosoo moga ka Te Naa God unnepu ta wahapu-witoo mu tunaka'oedyukudu nobengena, howga umu meno'o manakwe?" 37 Soo Barnabas ka tu nanumu John Mark mee naneadu nepina. 38 Soo Paul gi oo nepetzabena soo Mark gi umu-no tu nummena mamakwu, ka oona teepu Pamphylia mee naneadu-kwi'yoona nobe-kwitoosoo kodyu. 39 Mu Paul-no Barnabas nanepetukuse, yise susumu'yoonasoo meakwu mee'e tunetamma. Mu Barnabas-no Mark, ka Cyprus mee naneadu teepu-witoo natsemangega. 40 Soo Paul ka Silas

netutzea puno meakwudu. Mu tunaka'oedyukudu mu nanesootuhikute soo Te Naa umu-kooba tueya'e. 41 Umu memea oona ka tu memeatoo yise ka mu tunaka'oedyukudu ka Syria noko Cilicia mee nananeadu teepu-koobatu nanesootuhi tunedyooemena.

16:1 Mu Paul-no Silas ka memeadabena ka Derbe mee naneadu-too memease ka Lystra mee naneadu-kwi pepetuga. Sumu'yoo tunaka'oedyukudu Timothy mee naneadu oonow nobe-ga'yoo. Oo pea Jew numu. Oo naa mu wakwawa'a numu-matu. 2 Ookow soo Paul naakwena ka susumudu tunaka'oedyukudu soo Timothy besa'yoo nana mee mu unakwe. Soo Paul yise ka Timothy Jew numu mayugwe mooasoo no'yoona mu Jew numu oo sopedakwadoo soo Timothy naa mu wakwawa'a numu-matu. 4 Mu Paul, Silas, Timothy-no ka meadabena no'oko tooe hanotu tooe mu tunaka'oedyukudu meeoo tuukwemena. Tamme moohedu Jerusalem-witu meeoo mu netamma, "Gi ka mu Jew nanamooatupu tumayohope mayohopana." 5 Mu numu unu tunaka'oedyukudu nono'otsa tabemeakwi ewasoo tunaka'oedyuku manemena. 6 Soo Te Naa Besa Pooha mu pihoo nanana ka teepu Asia mee naneadu-kwitoo gi nemeakute. Umu yise Phrygia noko Galatia mee nananeadu teepu-kumi me'a. 7 Ka Mysia mee naneadu teepu-kooba petugase, soo Te Naa Besa Pooha ka teepu Bithynia mee naneadukoobatoo gi mu nemeakute. 8 Umu yise Mysia-too mease ka Troas mee naneadu-kwi petuga. Nu Luke, o'no o. Nu yise umu-no manika. 9 Sumu tooise soo Paul meeoo nose, sumu'yoo nana Macedonia-wi'yoona kemmadu oo nose-kwi oo-baa petu, yise meeoo oo netamma, "Ka Macedonia mee naneadu teepu-koobatoo natzemangese, ne tummatzi." 10 Soo Paul ka meeoo nosese numme ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuduna oosooga sumuna tu unnena oonow te waha tuunguna, numme yise Macedonia-witoo meakwu. 11 Numme yise Troas-wi'yoona mea. Numme natzemangekase Samothrace-wi petuga. Ookow mooa numme tuwazoo natzemangeka, Neapolis-witoo sawe petuga. 12 Numme yise Philippi-wi oona sogo mease oo petuga, soo Philippi ka teepu Macedonia-koobatu mooe nadatsunga. Mu numu otuoo Roman numu. Huu tabeno tooe numme o. 13 Ka nanesootuhi tabebano numme ka Philippi hooonakwatoo mea ka paa hooodu-kumabaa petuga, mu Jew numu o sumuna nanesootuhiyakwe. Numme aatase, mu momoko'ne nananesootuhidu-no apegea. 14 Sumu'yoo umu-matu ne nakapunnedu Lydia mee naneadu mogo'ne, Thyatira mee naneadu-witoo nadooa'adoopu. Oosoo Lydia Te Naa-matoo nanesootuhidu. Oo naka'oedyukute ka Te Pabe'e oowetuoo ka Paul pumme tuukwe. 15 Ka saa'a Lydia ka umu puno baa-wi namatzakapu nenuummakuna mee unakwe, "Mu sakwa nu-baasoo ka e sopedakwatoose, nu punno'o ka Te Pabe'e-wi tubetse tunaka'oedyukudu." Ne tubetse nenuummakute. 16 Sumu numme oona pukwi'yoona mu Jew numu nanesootuhidyi-kwitoo meana, oosoo tsuaduma togogwa poohaga'yoo ne weke'ahoo. Ka tu togogwa pooha hemma manekwuna pumme oo tuukweyakwe soo tsuadumu mu numu tuukweyakwe. Mu numu ka tsuadumu meeoo neyugwedu ewa natumanakakute ka tsuadumu numu tuukwe-kwi. 17 Oosoo tsuadumu huu tabeno ne nagedyinnumme paba yadooanummena mee unnena, "Umuoo naana ka Te Matabuepu nayadooawabe. Umuoo mu tuukwekwu how soo Te Manumudoopu mu magwetzoi tabuakwu." Soo Paul oo-matoo suda soonamme ka tsuadumu ooosapa oo manakwe. Soo Paul yise nakwumunase eka togogwa pooha meeoo netamma, "Ka Te Pabe'e pooha tooha-kwi nu u nematzakukwuni!" Yabesoo yise oosoo suta'yoo poohabe ka tsuadumu naga'yoona tsebooeka. 19 Umu meeoo ka tsuadumu neyugwedu unu suta'a. Umu oo sopedakwadoona ka hemma manikwuna, yise gi haka natumanakakwuwa'ne'yoo. 20 Umu yise ka Paul noko Silas-ma tzakaduse mu numu nehanedu-matoo mu bika. Yise meeoo mu netamma, "Umu naana yow Jew numu, umu tamme-baa'yoona suda tuneyugwe." 21 Umu meeoo te netammana, "Numme Jew tumayohona mayoho." Tamme no'yoona mu netumoo'oo ka gi mu Jew tumayohope tumayoho-wa'ne'yoona. Umuoo tumayohope gi tamme Roman numu tumayoho-kwa'ne'yoo. 22 Mu numu unu sutana ka mu Paul noko Silas topagetakooha. Mu numu nehanedu yise mu kwasu tzakebooekwunihoose mu tukwutumadu mu Paul noko Silas wupageta tuungu. 23 Ka saa'a wuna'me mu wupagetase, mu wutumetowse mu tueya'edu umu eya'e tuungu. 24 Mu tueya'edu yise numu kwinga'akwitu-kwi mu wutumetase, mu kowpa wobe tasekeya-wi tsakunetahoo. 25 Oona togabeno mu Paul-no Silas nanesootuhina tunekwu'upunne, mu susumudu nakwutumadu mu naka. 26 Soo teepu unu yutsungakooha soo tukwutuma nobe punno'o. Soo tukwutumadu tutzakunedapu wugoomedihoo. 27 Soo tu'eya'edu tupoonnese, ka tukwutuma nobe nanatzakwuna'a wuwonetahoopu mu mayuhoo. Oosoo puusoo too'e nabatsowkwu ka tu tsegesa-ma, mu nuutumedadu ka kuowka mee soonammena. 28 Soo Paul pabatseoo yadooese meeoo oo netamma, "Gi uusoo namaguapana. Numme togesoo no'yoonasoo yow." 29 Soo tu'eya'edu tukootabuakunoo natuungubodote. Ka unu suise ka Paul-baatoo sookweda meahoose mu-kobena meatzedo petugase, ka unu pooha-ga'yoo mee mu soobedyana, 30 oobenakwa yise mu bihoogase mee mu tubenga, "Ha'oo sakwa nu manese namagwetzoi?" 31 Umu meeoo oo nanekwegea, "Ka Te Pabe'e naka'oedyukuse, u namagwetzoikwu no'oko umu u nobe-kwitu tuwazoo." 32 Umu yise no'oko mu nobe-kwitu nokosoo ka Te Naa besa unnepu tuukwe. 33 Oosoo mu bikease ka tu nuupagetapu-witu baa-ma batzaka, umu yise no'yoona oo nobe-kwitu-nosoo baa-wi namatzaka. 34 Oosoo yise tu nobe-kwitoo mu bikease mu maka. Te Naa nesookwugana no'yoona oo sootoge'yookute, oo-matoo nanesootuha'e, ka mu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu-no. 35 Ka tu tabuase, mu numu nehanedu mu tukwutumadu taya ka tukwutuma nobe-kwitoo. "Umu Paul noko Silas tzama'wu," mee unnena. 36 Soo tu'eya'edu ka Paul meeoo netamma, "Soo mu numu moohedu mumme e tzama'wu tuunguse mu sakwa meno'o nanosoo memea." 37 Soo Paul mu tukwutumadu meeoo netamma, "Numme umuoosoo numme tzama'wuna soogwa'e ka umuoosoo suda mane-kwi. Umu ewow numu-koobena'yoona ne wupageta gisoo ne nehanepana. Umu yise ne wutumeta, tooe numme togesapa Roman numupana. Mu Roman tumaduguna puu gi 'yoo ne matugu-wa'ne'yoo. Meno'o yise mikoo ne watze ta'ya." 38 Mu tukwutumadu ka mu numu nehanedu-baa petugase mu tuukwe. "Mu Paul-no Silas mu Roman numu-matu." Mu numu nehanedu yise unu nakasua'e. 39 Umu numu tunehanedu yise mu Paul noko Silas-baa, ka tukwutuma nobe-kwi petugase mu tzama'wuoo, suda nesokwamana ka mu kusegase. Umuoo

punno'o onoko mu tayahookwu. 40 Mu Paul-no Silas yise tukwutuma nobe-kwi'yoona memeahoose ka nobe-kwi pepetuhooga, ka mu tunaka'oedyukudu oetu meeoo netamma, "Unu ooosapa ka Te Naa unnepu oedyukuno." Oe'yoona yise memea.

17:1 Mu Paul-no Silas memeadabena ka tubetse baa kumana memeana ka mu Amphipolis noko Apollonia mee nananeadu-toogoo memease, Thessalonica mee naneadu-kwi pepetuga. Yise ka Jason mee naneadu-baa tooa'e. Mu Jew numu o nanesootuhi nobe-ga'yoo. 2 Soo Paul ooka mu Jew numu nanesootuhi nobe-witoo meahoo ka ooosapa maneyina. Yise pahe nasateba-wi nanesootuhibu mu numu tunedyooeyakwe. Soo Paul mu numu ka Te Naa o'nosoo unnena tuukweyakwe oo nabo-kwa'nesoo hemma manegena. 3 "Soo Te Pabe'e nabatsase yise tuusootabue," mee soo Paul mu netamma. "Soo Jesus Te Tubetse Pabe'e." 4 Susumudu mu Jew numu ka Paul noko Silas naka'oedyukute ka Te Pabe'e-witu pumme mu tuukwe, ewa'yoo wakwawa'a punno'o mu Jew-wa'nesoo nanesootuhidu, yise ewa'yoo unu nadatsungadu momoko'ne punno'o ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukute. 5 Susumudu mu Jew numu-matu mu nuusoogwedakuna, huuhoo umu totoetzeabu sutakoo nanana ka mu numu ka Paul noko Silas-matoo mu nemanekute. Mu numu yise sumuse, ka Jason nobe-kwi petugonnoga ka Paul noko Silas wategana, mu nehanekwu mee unnena. 6 Ooonne'yoopana yise gi onoko mu ma'yu. Ka Jason noko susumudu mu tunaka'oedyukudu hemmowkase, ka tunehanepe-kwitu mu bihooga. Umu tu tunehanedu meeoo netamma, "Yow mu Paul-no Silas ena no'oko teepukoobakwi suda tuneyugwedu. Yow yise umu meno'o pepetu." 7 Soo Jason mu numu-matu-no mu tummatzina, mu nabaa'yookute. Umu Paul-no Silas gi tamme-kobena katudu oedyukute. Umu pummesoo-kobena katudu oedyukudu, Mu Pabe'e Jesus mee naneadu. 8 Mu numu, mu pumme moohedu-no naka suta'a ka mu unnena nakase. 9 Umu ka Jason umu-kooba tumanaga tuunguse, o'no umu mu tzama'wukwu. 10 O'no togano mu tunaka'oedyukudu mu Paul noko Silas taya ona Berea mee naneadu-kwitoo. Mu Paul-no Silas yise Berea-wi pepetugase ka mu Jew numu-no nanesootuha'e. 11 Mu otuoo Jew numu ka mu Jew numu

Thessalonica-witu ooonakwa besa'yoo, umu ka Te Naa unnepu-witu besa nakasoobedyana. Umu ooosapa ka Te Naa besa unnepu nabona neadu, ka Paul unnena soonakatoge'yookuna. 12 Ewa'yoo Jew numu oo soonaka'oedyukute, umu Greek momoko'ne ewa hemma hee-ga-nosoo, ewa'yoo Greek naana punno'o. 13 Mu Jew numu Thessalonica-witu oo naka ka Paul ka Te Naa unnepu mu numu Berea-witu oo tuukwe. Umu yise o petugase, susumudu mu numu otuoo ka Paul tumoo'oona ka mu numu ka Paul ooemota mu tooe neyugwe. 14 Mu tunaka'oedyukudu otuoo yise ka Paul ta'yase, mu Silas-no Timothy yise oso. Susumudu mu tunaka'oedyukudu ka Paul-no mea, oona ka tubetse baa-tamme. 15 Ka Athens mee naneadu-wi petugase, soo Paul umu puno kemmadu punowsoo ta'ya, ka mu Silas noko Timothy yabesoo umu bi tuunguna. 16 Ka mu Silas noko Timothy gisoo o pepetuga, soo Paul oona ka Athens-dootu sootsemadyinnumme. Ewa'yoo mu numusoo tumadabuena pummatoo mu nanesootuhidyina otuoo. Soo Paul suda soonamme ka pumatoo mu nanesootuhina ewow onoko poonnena. 17 Ka mu Jew numu nanesootuhi tabeba oe maneyakwe, soo Paul meayina mu Jew numu noko mu wakwawa'a nanesootuhibu tunedyoo'e. Nonotsa tabeno ka Athens-witoo meayina ka mu numu hemma-ma tumudu Te Naa-witu tuukweyakwe. 18 Susumudu mu numu atakoosoo nanesootuhibu Epicurean noko Stoic mee nananeadu-matu oonow. Paul umu-no yadoo'a. Meeoo umu unakwe ka Paul pumme tuukwe, soo Te Pabe'e tu ya'e-kwi'yoona namayodapu mee'e. Susumudu umu-matu meeoo nananetamma, "Oosoo Paul ooosapa sukwe yadooadu." Susumudu punno'o meeoo, "Oosoo sumuna wakwawa'a naa nanesootuhi yadooawabe gi toogoope-gakoo te tuukwe." 19 Umu yise oona ka tu tunehaneyi-kwitoo ka Paul bika Areopagus mee naneadu-kwitoo. Umu yise meeoo oo netamma, "Yaanona u tooe hemma tooe ne mesoo tuukwekwu ka u tunaka-kwitu. 20 Numme gi ooonnekoo nakadu. Meno'o numme oo pudu nakakwu. Numme yise punno'o oo nakasopedakwadookwu." 21 Mu numu oetuooo ooonne'yoo. Susumudu umu-matu Athens-witoo nadooamudoopu, umu-matu punno'o oto nowu'apu ooosapa meeoo apegeamodu, besow pudu tusoohanepe tooetoo besa na'unnedu tutunakakwuna

sookwipunnedu. 22 Soo Paul ka mu tunehanedu-kobena wunuse, meeoo mu netamma, "Nu mu sopedakwadoo mu unu nanesootuha'e. 23 Nu ka mana nummennummena ewow hemma mummesoo tumadabuena pummatoo mu nanesootuhidyina poonne. Nu sumuoo ka pukooba'yoona mu nanesootuhidyina poonne, meeoo oo-ma natubo'o, 'Pu-matoo ka mu nanesootuhidyina gi mu nakasopedakwadoona.' Meno'o nu ooka mu tuukwekwu mu tookwa ka Te Naa-matoo nanesootuhi, pana gi oo sopedakwatoo. 24 Soo Te Naa no'oko hemma nemadugoopedoopu, no'oko hemma manumudoopu, ka yaa teepu-koobatu no'oko tammekoobawitoo tuwazoo, ka taba, muha, yise no'oko mu paatoozoobu. 25 Gi soo Te Naa tamme-makoo hemma soogwa'e ka puu te matabuepu-gana te songapu makase, tamme oo-ma yutsungamo'o te sootuha'e ka hemma te soogwa'e. 26 Sumuoo mogo'ne noko nana mooe matabuepu, umu-ma'yoona yise tamme ewa numu manepetuga. Mooasoo soo Te Naa hemma nemamakwu. 27 O'no sumuna mu numu Te Naa watena, yise unusoo manena oetu nakasopedakwadoo. Umu sumuna oetu nakasopedakwadoo pana gi oo unu namanakwe ooka te nakasopedakwadoona. Yow yise soo Te Naa. 28 Soo Te Naa gwetzoibu te sootuhipu. Mooasoo mu oo sopedakwadoo soo mu hoobeabe bodu meeoo unakwe ka oo bona. 'Yow tamme ka Te Naa dooamu.' 29 Tamme oo sopedakwadoo ka Te Naa, gi oosoo mu numu tumadabuena pummatoo mu nanesootuhi-kwa'ne'yoo. Soo numu ka hemma matabuekwuse, oetuoo mooe soohanese, yise oo matabue. Tupe-ma, weehepu-ma, tooetoo oa tupe-ma oo matabue. Soo Te Naa God gi ooonne'yoo. 30 Mu gi ooosapa besa tusooyugwedu soo Te Naa ooonne'yoopana mu nakasootuhi. Meno'o soo Te Naa no'oko numu tooe hanotu tooe mee'e netamma, 'Mu sakwa suda mu tumaduguna ma'wu. 31 Pudusoo ka teepu atasoo nu yugwekoo, nu bebesow mu-nagatu sootuhikwu, mu sutakoo numu soo suta'yoo umu-matoosoo kodyukwu.' Soo Te Pabe'e namayodapu ka oo ya'ekwikoo, ooonne'yoona soo Te Naa no'obatusoo numu ka Te Pabe'e-toohakwi sootuhikwu ka pumme mu naka'oedyukute," mee'e soo Paul ka mu tunehanedu netamma. 32 Umu ka oo nakase, ka numu ya'ena namayoda-witu pumme oo tuukwese nana'atasoo tusooyugwe. Susumudu

umu-matu ka Paul-ma'yoona naneko'e. Umu-matu meeoo unakwe, "Numme owetuoosoo unu besa soonakasopedakwadoo." 33 Umu-matu yise tunaka'oedyukudu mane: ka mu tunehanedu-matu Dionysius mee naneadu, mogo'ne Damaris mee naneadu yise huu'yootooe numu tunaka'oedyuku mane punno'o. Soo Paul yise ka mu tunehane-kwi'yoona mea.

18:1 Ka saa'a soo Paul yise ka Athens-wi'yoona mease, ona ka Corinth mee naneadu-wi petuga. 2 Sumu'yoo Jew nana, Aquila mee naneadu Pontus-wi'yoona kemmana ooweoo nobe-ga'yoo. Ka tu nodukwa Priscilla mee naneadu-no ka Rome mee naneadu-kwi ka teepu Italy mee naneadu-wi uga nobe-ga'yoo. Soo Rome numu moohedu Claudius mee naneadu, ka mu Jew numu ka Rome-wikoo ta'ya. Mu Aquila tu nodukwa-no ka Corinth-wi pudu pepetuga. Soo Paul umu-baa nobe-gana, 3 umu-no ka tutzekadukupe matabu'e. 4 Ka mu Jew numu nanesootuhi tabeba oe maneyakwe, soo Paul ka mu Jew numu nanesootuhi nobe-kwi petudyakwe, ka wakwawa'a noko soo Jesus Te Pabe'e mee'e mu tunedyoo'e. 5 Mu Silas-no Timothy Macedonia-wi'yoona memeakwate. Ka Corinth-wi pepetugase, soo Paul ka tu tutzekadukupe tu matabueyina ma'wukase, ka mu Jew numu nono'otsa tabeno mee mu tuukweyakwe, "Soo Jesus o Te Tubetse Pabe'e." 6 O'no yise mu Jew numu ka Te Naa noko ka Paul tumoo'oo. Soo Paul ka umu suda manakwe mee soonammena, meeoo mu netamma, "Muusoo gi Te Pabe'e naka'oedyukuna, soo Te Naa gi mu sootuha'e. Gi nuga mane-kwi nu mooasoo Te Pabe'e unnena mu too'e tuukwe. Meno'o yise nu mu tsasobedya nu nanesootuhibu mu wakwawa'a sukwe tunedyoo'e." 7 Ka mu Jew nanesootuhi nobe-wi'yoona yise mease, oona sumuoo gi Jew numu-matu nana Titus Justus mee naneadu-baa tooi petuga. Esoo nana Te Naa-wi tunaka'oedyukudu. 8 Oo nobe oonahoo ka mu Jew nanesootuhidu moohedu Crispus mee naneadu no'oko ka tu nobe-kwitu-no Te Pabe'e naka'oedyuku mane. Ewa'yoo mu numu Corinth-witu ka Paul naka, umu yise tunaka'oedyukudu manedu, baa-wi namatzaka. 9 Sumu togano soo Paul meeoo nose, soo Te Pabe'e-ga mee oo netamma, "Gi nu-kwitoo umu

numu u tuukwe-ma suipana. 10 Nu yow u-notusoo ewa'yoo tuwazoo mu numu yaatuoo nuka sootoge'yookute. U yow nu-mama naduya manepunnedu. Gi haga u matzooeku-wa'ne'yoo." 11 Sumu tomona naapahe muha, soo Paul ka mu tunaka'oedyukudu-baa'yoona ka Te Naa unnepu-witu mu tunedyoo'e. 12 Soo nana, Gallio mee naneadu ka eweoo teepu Greece mee naneadu pudu nehanedu mane. Mu Jew numu nananemooedyugwese, ka Paul tumoo'oo oo-ma tzakaduhoose, ka tunehanepe-kobena oo bi petuhoo. 13 Yise meeoo ka Gallio netamma, "Esoo nana ka mu numu atasoo tumayoho tuunguna gi numme tumayohowa'ne." 14 Gisoo ka Paul yadoo'a soo Gallio mee mu Jew numu netamma, "E nakapunne mu Jew numu. Oosoo Paul gi suda manakwe, nu gi mu nakabetseakwu. 15 Mu sukwe nanepetukute. Mumme tumayohopewi'yoona muusoo sakwa oo nemadabu'e nu gi ooka mu nemadabuekuwa'ne'yoo." 16 No'oko yise ka tunehanepe-wikoo mu tayahoo. 17 Umu Jew numu yise ka pumme nanesootuhi moohedu Sosthenes mee naneadu ka tunehane nobe-kobena'yoona unu mooedyugwe. Soo Gallio gi ha'yoo mu netamma. 18 Wuna'me manepetuga soo Paul ka Corinth-wi. Saa'a mu tunaka'oedyukudu-baa'yoona mea, mu Priscilla-no Aquila, ono mangeka ka teepu Syria-tamme. Ka Cenchrae mee naneadu-wi petugase, ka Te Naa tu nagena tzapoonnena tu tzopuhu tseka'a. 19 Meadabena ka Ephesus mee naneadu-wi petuga, soo Paul ka mu Jew numu nanesootuhi nobe-wi petugase, soo Paul ka mu Jew numu-no yadooakwuse, otuoo mu numu oesoo nenuummakute. 21 Soo Paul yise mee mu netamma, "Gi nu. Nu saa'a kodyu petudooa, ka Te Naa nuka meeoo netamma." Mu Priscilla-no Aquila oso mamani, puu suu'mu soo Paul ka Ephesus-wi'yoona mea. 22 Ka Caesarea mee naneadu-wi petugase, mu tunaka'oedyukudu-no nanesootuhi. O'nona meadabena ka Antioch-wi petuga. 23 O tooe huudooe tabemea, mu tunaka'oedyukudu-baa. Ooosapa meadabena ka mu teepu Galatia-no Phrygia mee naneadu-too meana, mu tunaka'oedyukudu ka Te Naa-witu tuukwe ooka mu naka'oedyuku-kwitoo mu nenoyukwe me'a. 24 Sumu'yoo Jew nana Alexandria-witoo nadooa'adoopu, Apollos mee naneadu, unu soonammena oo sopedakwatoo ka Te Naa unnena nabotuguna. 25 Oosoo Apollos mooasoo oo nakapana gisoo ka Te Naa

po-witu natunedyooepu, ka Te Pabe'e po-witu mu tuukwekwuse sapa, ka John baa-wi numu matzakayina suu'mu oetu sopedakwadoona, ka Ephesus-wi petu. 26 Mu yadooekooha gi mu numu-ma suina, ka mu Jew nanesootuhi nobe-wi'yoona. Mu Priscilla-no Aquila oo nakase, oo-matoo kekemmase, ewasoo ka Te Pabe'e-witu hemma oo tuukwe'e. 27 Saa'a soo Apollos mee tusooyugwe, "Nu sakwa Greece-witoo natsemangega," Mu tunaka'oedyukudu meeoo oo netamma, "U oto mea." Umu yise mu tunaka'oedyukudu-matoo tubose, mu tuukwe, "Soo Apollos unnena togesapa." Soo Apollos ka o petugase, ka Te Pabe'e naka'oedyukudu netummatza'e. Soo Te Naa yise mu nakasootuhina, 28 ewow numu tzapoonnekute ka mu Jew unnena gi togekoo. Soo Te Naa oo tzapoonne soo Jesus togesapa Te Pabe'e mee oo nabotugu.

19:1 Soo Paul ka Apollos togesoo Corinth-wikoo sogo meadabenona ka Ephesus mee naneadu-kwi petuga. Sumumano waha-ma tsebooekudu (12) naana o, mu tunaka'oedyukudu. Soo Paul mu mayuse, mu tubenga, "Soo Te Naa haa'a Tu Besa Pooha-matu-ma mu sootuhi, ka tunaka'oedyuku mu manese?" Umu meeoo oo nanekwegea, "Numme gi ka Te Naa Besa Pooha-witu nakadu." Soo Paul tuwazoo meeoo mu tubenga, "Hownnekoo mu nasootuhise ka baa-wi namatzaka?" Umu meeoo oo tuukwe'e, "Soo John oetu numu tuukweyina yise numu matzakayakwe oo numme yugweyakwe ka tunaka'oedyuku ne maneyakwe." Soo Paul yise meeoo mu netamma, "Soo John baa-wi numu matzaka ka sutakoo podo mu meadabepu mu nematzakakwunise, yise ka Te Naa besa podo mu meadape. Meeoo soo John mu tuukwekwuna'e. 'Sumu'yoo ka saa'a e-nakwi kemmadooa. Ooka sakwa mu naka'oedyuku.' Soo John netammana Te Pabe'e Jesus mee nane'a." Mu numu ka Paul unnena nakase, baa-wi namatzaka ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna. Soo Paul yise tu mi-ma mu wo-ma matuguyina, soo Te Naa yise tu Besa Pooha-matu-ma mu sootuhiyakwe. Umu yise nanakumma'akoosoo yadooa-ma apegeagonno, ka Te Naa Besa Pooha-ma oo unnena wahakono. 8 Pahe muha-wi soo Paul mu Jew numu nanesootuhibu tunedyooeyakwe ewa ka Te Naa besow po-witu mu tuukwena. Soo Paul gi umu-ma sua'e. 9

Susumudu mu Jew-matu tusoomatzooekuna gi oo naka'oedyukuna, suda ka Te Naa-witu netamma ka numu ewa-kwi'yoona. Soo Paul yise umu punno'o Te Pabe'e naka'oedyukudu-no ka Jew nanesootuhi nobe-kwi'yoona me'a. 10 Waha tommo petuga, umu ka nono'otsa tabeno ka natunedyooe nobe Tyrannus mee naneadu-kwitoo numu tunedyooebodona. Paul ka Te Pabe'e unnena no'obatusoo numu modu tunedyoo'e ka teepu Asia mee naneadu-kwi'yoona. 11 Soo Te Naa yise ka Paul ewow Tu Besa Poohamatu-ma sootuhise oosoo yise ewahoo numu mabesaku. 12 Mu numu besa mayugweyakwe. Susumudu numu ka wanapu noko kwasu-matu natzakebooena ka Paul-makoo tuhanena, ka mu tuoegoedu-matu hemedyakwe. Mu tuoegoedu yise besa maneyakwe, mu tzoapugoedu punno'o. 13 Susumudu Jew numu mu tsoapa madidu mana tooe manemo'o ka mu tsoapa too'e nematzagakwunina. Umu ka Te Pabe'e pooha-ma gi nasootuhipu, mu tsoapa sukwe too'e tayakwunina ka Jesus nanea-ma. Umu meeoo ka tsoapa netammayakwe, "Nu u tayakwuna'e ka Paul ooosapa wahana ka Jesus nanea-ma." 14 Natakwatsukwu'yoo (7) nanakwannga'amu ka Jew nanesootuhidu moohedu, Sceva mee naneadu dooamu, uga tsoapa nematzagakwunidu. Umu ka tsoapa too'e nematzagakwuni, 15 pana soo tsoapa gi me'a, meeoo mu sukwe nanekwegea, "Nu ka Jesus sopedakwatoo, ka Paul tuwazoo. Mumme nu gi sopedakwadoo. Mu gi umu-wa'ne'yoo. Hownne'yoo mu?" 16 Soo tsoapayaedu nana umu-koobatoo nadawunihoose, mu kwasu magebooekwunihoose, unu mu moomooedyugwese yise ka nobe-kwikoo mu matzayubahoo. 17 No'yoona numu ka o nakase Te Pabe'e pooha nesookwuga'e, "Besa'yoo," mee ka Te Pabe'e Pooha netamma. 18 O'no yise ewa'yoo mu tunaka'oedyukudu ka suda tu manena nanekwahamena. 19 Ka tu manepu mu numu uga poohadu ka sutakoo tu pooha pukwi nanabotuguna ka mu numu-kobena hane petuse mu tuna'e. Ooonnekoo mu tzapoonnemena ka suda tu manena ma'wukwuse oo nemawunina. Ka oetu tu nasoohane-kwi mu manenaga sumuna tubetse ewa nanenaga. 20 Ka 'yoo tu namane-kwi soo Te Naa unnena umu-tamme nanakasopedakwadoo manekese, ewa'yoo numu ka Te Naa unne-kwitu naka'oedyuku manepetu. 21 Obenakwa, soo Paul meeoo soonamme, "Nu sakwa mana ka teepu

Macedonia noko Greece-too mease, ka Jerusalem mee naneadu-kwitoo. Onona yise ka Rome mee naneadu-kwitoo mea." 22 Waahoo nanana pumme tummatzidu, Timothy-no Erastus mee nananeadu, mooe taya nakobenasoo Macedonia-witoo. Sagwane wuna'me o ka Asia mee naneadu teepu-kooba. 23 Ka gisoo Ephesus-wi'yoona oo me'a ewa'yoo numu Paul tuaganena ka Te Pabe'e unnepu-witu oo waha. Mu numu otuoo, gi Jew numu, Artemis mee naneadu numu tumadabue-matoo nanesootuha'e. Ka pabow nanesootuhi nobe-kwi soo Artemis namadabu'e Ephesus-wi. 24 Soo Demetrius mee naneadu ka esekweehepu-ma ka mu nanesootuhi nobe-kwa'ne tutugutse tumadabuena ka umu pumme tummatzidu-no ewa oo-ma tumu'u. Mu numu yise tu nobe-kwi oo hanena oo-matoo nanesootuhi. 25 No'oko pukwa'ne tumadabuedu nesumuse, mee'e mu netamma, "E pupua'amu tamme 'yoo te tumadabue-ma gwetzoi. 26 Esoo nana Paul yise ka mu numu meeoo netamma, 'Gi ka numu tumadabue-matoo nanesootuhipana. Umu gi hee, gi toogoope-ga'yoo.' Ewa'yoo numu oo nakabetse'a yow Ephesus-wi tuwazoo mana no'oko ka teepu Asia-kooba. 27 Ka saa'a mu numu gi te tumadabuena petzabekwu, tamme Artemis nanesootuhi nobe noko ka Artemis tuwazoo gi petzabekwu. Esoo Artemis paba nanenagadu pummatoo mu nanesootuhina no'yoona Asia-koobatu noko yise ka te teepu-koobakwitu." 28 Umu ka ekow nakase, unu nakasagwa'e. No'yoona yise wa'agekoohase meeoo unnegonno, "Soo Artemis pummatoo ne nanesootuhina, Ephesus-wi naduyadu." 29 Pudusoo numu no'oko ka ootuoo nakase, umu-baa manekakwu. Umu waahoo ka Paul pupua'amu-ma tzakatu Gaius noko Aristarchus mee nananeadu ka Paul-no Macedonia-wi'yoona kekemmadu, yise pabow pukwikoo mu tunehaneyi-kwitoo mu bihooka. 30 Soo Paul oetoo too'e neme'a, ka mu numu ewa-kwikoo mu yadooekwu mee soonammena pana mu tunaka'oedyukudu gi oetuoo oo meakute. 31 Susumudu umu numu mooedu-matu Paul pupua'amu mee oo tuyatuukwe'e, "Gi ka mu tunehane-kwitoo meapana." 32 Mu numu nana'atasoo wa'agemo'o ka gi oo sopedakwatoona ka pukwitu mu nanesumuna. 33 Sumu'yoo Jew, Alexander mee naneadu oe. Susumudu mu numu-matu ono apegea. 34 Mu numu ka oo Jew oo sopedakwatoo oosoo gi

Artemis-matoo nanesootuhidu, umu yise pabasoo wa'agekooha Atemis pummatoo ne nanesootuhina unu naduyadu. Ooosapa wa'agegonno wuna'metoo. 35 Mu tunehanedu tubowabe mu numu yadooena mee mu netamma, "E pupua'amu, no'yoona numu oo sopedakwatoo tamme yow Ephesus-witu ka pabow Artemis nanesootuhi nobe mabetseadu. Tamme ka pooha tupe pa'anakwana tamme-matoo wuepu hee-ga'yoo. 36 No'yoona numu te sopedakwatoo, tamme togesapa ka Artemis-matoo nanesootuhidu. 37 Umu nanana mu bi petuna, gi hemma tuduha ka te nanesootuhi nobe-kwitu. Gi umu ena suda tuukwe, ka Artemis-witu. 38 Tamme tunehanewabe-gana tunehaneyakwe tuwazoo. Mu Demetrius umu punotu-no ka ha'yoo numu soonetammana umu sakwa mu tunehane-witoo meeoo mu netamma. 39 Mu ka ewasoo ha'yoo soo'unena mu sakwa tunehanepe-kwikoo nanemadabue. 40 Gi tamme ha'yoo ka Roman numu-kooba katudu tuukwe-wa'ne'yoo, ha'oo manena tamme yaa tabeno sumu'u. Umu sumuna mee te netamma ka te nanago'e. 41 Mu sakwa no'yoona nobe-kwitoosoo kodyuka."

20:1 Ka saa'a hemma namamakwuse, soo Paul no'oko mu tunaka'oedyukudu nesumuse mu yadoo'e, ka Te Pabe'e unnepu-witu mu tuukwena. Yise ka Ephesus-wi'yoona natzemangeka ka Macedonia mee naneadu teepu-witoo. 2 Ka meadabena ewow tunaka'oedyukudu tunedyooemena ka Greece mee naneadu teepu-kooba petuga. 3 Pahe muha yise o. Syria-witoo natzemangekakwuse, ka mu Jew numu pumme batsayagate mu sopedakwatoona. "Nu sakwa kodyu Macedonia-too ka Jerusalem-witoo," mee soo Paul tusooyugwe. 4 Ewa'yoo numu oo-no mea 5 No'yoona mu naana ka natzemangekase, ka Troas mee naneadu-kwi petuga. O ne wutooekwu. Nu Luke, yise Paul punno'o. 6 Numme Philippi-wi gi namayudu tukaba mu ewa tukakwuse pepetuga. Numme yise umu-baa'yoona ka Philippi-wi'yoona memease natzemangekase, ka Troas mee naneadu-kwitoo. Manege tabe mease, numme ka umu-baa pepetuga ka Troas-wi. O numme sumu nasate. 7 Naapahe tu tabemeano'o togano, numme nanano sumu nanesootuhina atsa baa hebena tukaba tukakwuse. Paul wuna'me mu yadoo'e ka oogow mooo'a Troas-wi'yoona

meakwuse. 8 Togabeno maneka numme ka nobe-kwikoo ewa tugootabuekuna. Pahe nana-kooba aatadu nobe-wi'yoona, ka numu sumu-koobatu-wi numme. 9 Sumu'yoo tooebetse Eutychus mee naneadu ka naboonne'e natsatawaga-wi katu. Unu uwegapana ka Paul unnena naka katu. U'weoogase, yise ka naboonne'e natsatawaga-wi'yoona wuehoo. Mooasoo oo ya'ehoose umu oo too'e tsagwuuhoo. 10 Soo Paul umu-matoo wuegase, ka oo-koobakwi habehoose oo hedapunnese oo ya'e-kwikoo oo tzakodyuhoo mu numu yise meeoo netammadooa, "Gi suda sokwamapana. Mooasoo nu a nemagwetzoihoo." 11 Oobe pa'atusoo mea'ase, umu no'yoona nanesootuhina ka Te Pabe'e pumme tunetammapu mayoho. Soo Paul yise ka tu tabatsebooe-witoo tooe mu yadoo'e. Soo Paul mu yadooemakwuse mea. 12 Umu ka tooebetse gwetzoihoodu tu nobe-witoo bikase, yise unu besa sokwama. 13 Ka Jerusalem-tamme numme meana ka Ephesus tzage'etoo natzemangeka. Soo Paul oto sogo meakwu mee unnega. 14 Assos-wi'yoona numme-baa sake-wi tsebooese, no'yoona numme natsemangega ka Mitylene-witoo. 15 Oogow mooo'a numme tuwazoo natsemangega ka tuutse pagadudu ooenapatoo Chios mee naneadu-witoo. Oogow mooo'a tuwazoo numme yise ka Samos mee naneadu-witoo. Oogow mooo'a tuwazoo numme yise ka Miletus mee naneadu-kwi petuga. 16 Jerusalem-witu mu ewa tuka tzage'e manegena umu ka Te Naa nesookwuga'ena ka tu tumasuana besa su'a. O'no petugakwu mee soo Paul soonammena, ka Ephesus ka teepu Asia mee naneadu-wi gi yoowa'e. 17 Soo Paul ka Miletus-wi petugase Ephesus-witoo sumuoo taya mu wakwa'etse-matoo, mu tunaka'oedyukudu moohedu Ephesus-wi nobe-ga'yoo nabatoo mu bi tuunguna. 18 Ka pu-baa mu petuse, meeoo mu netamma. "Mu e sopedakwatoo, nu ka Te Naa besa podo ooosapa meadape. Nu ka mu-baa'yoona yaa Asia teepu-kooba'yoona. 19 Nu ka Te Naa nakabetse'a, 'Nu mu ooonakwa besa'yoo,' mee gi soonammena. Nu yagana ka Te Naa-matoo mu nanesootuhikute. Nu ka mu-baa'yoona ooosapa suta-kwi ka mu Jew nuka tumoo'oo. 20 Nu gi suina no'oko hemma mu tuukwe'e mumme tummatzi-wa'nekoo tooe haga tooe-kobena'yoona mu nobe-kwitu tuwazoo. 21 Nu mu Jew noko mu wakwawa'a meeoo netamma ka sutakoo po ma'wukase ka Te Naa besa

podo mea. Ka Te Pabe'e Jesus-wi tunaka'oedyukuna. 22 Meno'o yise soo e pooha mee'e e netamma, 'Jerusalem-witoo mea,' pana nu gi oo sopedakwatoo how hemma manekwuna ka onona. 23 Eka suu'mu nu sopedakwatoo no'oko Te Naa Besa Pooha mee e tuukweyakwe nu nakwutumakwu yise ewa suda namanedu nu-tamme kemmakwu. 24 Pana gi hownne'yoo. Oosoo gi hee. Nu gi nuusoo namabetsea, nu ka Te Pabe'e nuka netamma mamakwukwu. No'oko numu nu ka besa na'unnedu tuukwekwu. Oosoo te magwetzoa'e ka te soobedyana." 25 Soo Paul meeoo tuwazoo mu netamma, "Nu mooasoo mu tuukwepu ka Te Naa besa podo a nameadabena. Meno'o nu oo sopedakwatoo mu gi ka teepukoobakoosoo e poonne-wa'ne'yoo. 26 Nu gi suina no'oko mu tuukwe ka Te Naa manekwuna. Gi nuga manena mu ka Te Naa besa po ma'wukase, ka ya'ese, gi Te Naa-matoo mease. 28 Muusoo no'yoona nanamabetseana soo Te Naa Besa Pooha umu tunaka'oedyukudu mu mabetsea tuungu ka umu Te Naa naka'oedyukudu-nokosoo. Oosoo Te Pabe'e doodooamu mu mayugwe ka Te Pabe'e mu-koobatoo nabatsase. 29 Nu oo sopedakwatoo ka e mease, saa'a ewa'yoo etza'a mu-baa petuse mu too'e nemooagana tooe ha'yoo tooe mu netammakwu. Ewow sumuna mu tunaka'oedyukudu kadoo mayugwekwu. 30 Mu-matu sumuna ka etza'a podo manese, umu ka Te Naa naka'oedyukudu esayikuna tooe ha'yoo tooe mu tuukwena, umu ka mu tunaka'oedyukudu too'e ne'emukwakuna. 31 Unu besa sapa, nu pahe tommoka ooosapa ka Te Naa-witu meeoo mu too'e tuukwegena ka mu-koobatoo tutuha nasooyugwena. 32 Meno'o yise nu ka Te Naa mumme sootuhi tuungu oo unnepu-noko ka numu oo sootuhina unu tunaka'oedyuku mu mayugwekwu. Soo Te Naa mu sootuhikwu tu unne-kwa'nesoo ka umu tu besa podo meadabedu-nokosoo. 33 Nu gi mu-makoo hemma soogwa'e. 34 Mu, mooasoo e sopedakwatoo, nuusoo e tukapu noko pukwi e kwasuena tumu'u umu nu-notu punno'o ooosoo. 35 Mu e manena poonne ka mu tutuha manedu e tummatza'e, mu sakwa punno'o ooosoo. Mu oo sooma'yu ka Te Pabe'e tamme mee netamma, 'Tamme besa nasootuhikwu ka kumma'akoosoo hemma numu tummatzina gi ka kumma'akoosoo numu-makoo hemma sookwipunnena.' "36 Soo Paul yise ka tunemamakwuse, meatzedose, nanesootuhikooha. 37 No'yoona umu

oo-baatu sukwina oo hedana oo mootuhina ka oo tubetse meakwuse. 38 Umu suda sokwama ka meeoo pumme oo netamma, "Nu gi hannano'o mu-baasoo kodyu petu-wa'ne'yoo." Umu yise ka sake-witoo o-no mea pana, gi o-no oe ku'a.

21:1 Numme mu tunaka'oedyukudu-baa'yoona mea. Numme Jerusalem-tamme natzemangeka 4 Numme mu tunaka'oedyukudu onoko mayuse umu-baa naapahe tooipunne. Ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi umu ka Paul meeoo netamma, "Gi Jerusalem-witoo meapana." Pana oosoo gi mu nakabetsea. 5 Ka ne mea-kwi oo manepetugase numme ka sake-witoo mea. Mu tunaka'oedyukudu numme-no ne takwunikakwuse: nanana, momoko'ne, tu doodooamano. Numme oona pakumaba petugase, meatzedose, nanesootuha'e. 6 Numme mu ma'wukase ka sake-wi tzoonooaka, umu yise nobe-kwitoo kodyu. 7 Meadabena numme ka Ptolemais mee naneadu-kwi petuga. O numme mu tunaka'oedyukudu nobe'nge umu-baa numme tooi. 8 Ooga mooo'a numme mea ka Caesarea mee naneadu-kwitoo. Philip mee naneadu mu nanesootuhidu tunedyooedu o nobe-ga'yoo. Oosoo umu natakwatsukwu'yoo-matu (7) a nanetutzeana ka mu gi koomamu-gakoo pepeawabe mabetseadu. 9 Oosoo watsukweoo tsutsu'a padumu-ga'yoo ka hemma manekwuna numu tuukwedu. Umu-baa numme. 10 Huu'oo tooise, sumu'yoo nana Agabus mee naneadu o petu ka teepu Judea mee naneadu-wi'yoona kemmadu. Oosoo punno'o umu-wa'ne'yoosoo ka hemma how manekwuna numu tuukweyakwe. 11 Oosoo numme-baa petu. Oona ka Paul nate natuku oo gwuu'hoo. Ka nate-ma tu mi noko tu kuku namatzakunase, meeoo ne netamma, "Soo Te Naa Besa Pooha meeoo soo numu eka nate hee-ga'yoo mu Jew Jerusalem-witu yooonnekoo oo tzakunakwu. Oo oo yugwese umu ka mu wakwawa'a moohedu oo tzageakwu." 12 Numme ka o nakase, numme ka mu numu-no ka Paul too'e nenuumakute, "Gi Jerusalem-witoo meapana," meeoo oo netammana. 13 Soo Paul mee ne sukwe netamma, "Gi sukwipana mu suda e nesoonnumme. Ka Te Pabe'e Jesus-koobatoo oosoo gi hownne'yoo tooe e tzakunapana. E batsase sapa gi hownne'yoo." 14 Soo Paul gi ne nakabetse'a. Numme oo nema'wuse gi hayoosoo ooetuooo

netamma. Nummesoo meeoo nananetamma, "Oo-toogoo manekwu." 15 O'no yise numme namahanese ka Jerusalem-witoo mea. 16 Susumudu Caesarea-witu tunaka'oedyukudu numme-no mease oona Mnason nobe-kwitoo ne bikea. O yise numme tooikwu. 17 Numme Jerusalem-wi petuga, mu tunaka'oedyukudu besa numme-matoo sokwama ka pu-baa ne petugase. 18 Oogow mooo'a soo Paul numme-no mea ka mu tunaka'oedyukudu moohedu, James mee naneadu-no ne apegeakwuse. No'yoona mu tunaka'oedyukudu moohedu oe. 19 Soo Paul no'oko tu nummepu-witu mu tuukwe, "Soo Te Naa mu wakwawa'a sootuhi ka pumme mu naka'oedyukute ka nuga unne-wi." 20 Ookow nakase, mu tunaka'oedyukudu moohedu no'yoona ka Te Naa nesookwuga'e mee unnena, "Te Naa besa'yoona numu nakasootuhiyakwe ka mu wakwawa'a besa tu sootuhi-kwa'ne." O'no yise ka Paul meeoo netamma, "Yow tammenagatu mu Jew numu tumayoho-kwi umu tooesoo oo naka'oedyukute. 21 Ewa'yoo numu u-kwitu naka u ka mu Jew numu mu wakwawa'a-nagatu mee netamma, 'Gi ka Jew tumayohona mayohopana,' meeoo u-kwitu tu nana'esagoena numme naka. 22 Umu ka u petuse oo naka. 23 U sakwa ka te tumayohona besa oo-toogoo a nameana mu tzapoonneku. Watsukwe'yoo naana numme-notu ka Te Naa meeoo netamma, 'Numme mu Jew numu tumayohope mayohokwu.' 24 U sakwa namahanese umu-no mease, oetoo mu natunekwina tumanaka. O'no yise ka mu tumamakwuse, mu tzopuhu no'oko wutseba. U ka oo manena no'yoona numu u sopedakwadookwu ka te tumayohona u mayohose. 25 Gi hownne'yoo mu wakwawa'a ka Te Pabe'e Jesus-wi tunaka'oedyukudu, ka mu Jew numu tumayohona gi mayohona. Mooasoo numme umu wakwawa'a-matoo tubopu mee na'unnedu, 'Gi hownne'yoo mu ka Jew tumayohona gi mayohona. Yoo sakwa mu sukwe mane. Gi ka numu tumadabuena pumatoo mu nanesootuhina nabeamakapu tukapana, puu-gakoo a tookoo tuwazoo. Gi nanakumma'akoosoo numu aahe pootammapana.' "26 Ookow mooo'a soo Paul namahanese, ka mu watsukwuoo nanana-no, yise ka pabow nanesootuhi nobe-witoo mea'a. Meeoo mu tuukwena, "Pudusoo tamme Jew tumayohope namamakwuse no'yoona ka Te Naa hemma nabeamakakwu." 27 Sumu nasateka mu Jew

numu putoogoo ka tu nanesootuhina mu mayohokwuse. Mooasoo oo namamakwuga'a, mu Jew numu Asia-witu kemmana, ka Paul wohonedu, ka Paul poonne oona ka pabatsekoo nanesootuhi nobe-wikoo. Umu oo-ma tzakaduse, papaba apegeakooha, 28 ka mu ewow numu oetu meeoo netammabodote, "Ne nanumu, yabe ne tummatzi. Yaa'a esoo suta'yoo nana, ka mana tooe hano tooe numu tunedyooena tamme numu nekwohonena, te tumayohona tumoo'oodu, ka te nanesootuhi nobe nokosoo. Meno'o vise masoo te nanesootuhi nobe totsakute ka mu wakwawa'a, gi Jew numu, eka te pooha nobe-wi bi petuse." 29 Umudoo ka Paul nesootzemana ka sumuoo wawa'a 30 Ewa'yoo mu numu Jerusalem-witu sumukooha, ka nanesootuhi nobe-wikoo puuwanatoo ka Paul tzabewo'yowkase, ka natzakwona'a tzadumow. 31 Umu yise oo too'e batsowkwu. O'no yise mu Roman tukwutumadu pabe'e oo nakahoo ka namaniwunudu. 32 Mu tukwutumadu ka mu numu sumu-kwitoo tatanomanega. Mu numu ka putamme mu tatanomanegena mu poonnese, ka Paul tu yugwegonnona ma'wuhoo. 33 Mu tukwutumadu ka Paul-baa petugonnose, oo mi-ma tzakadu yise waahoo tukwutumadu naamookwi nama'wetzogoeyakuhoo. Mu moohedu meeoo yise mu numu tubenga, "Haga esoo nana? How suda esoo manakwe?" 34 Mu numu nana'atasoo unnegonno soo tukwutumadu moohedu gi mu nakasopedakwatoo. Soo mu moohedu ka mu tukwutumadu yise meeoo netamma, "Oona tamme pukwi'yookwitu a bihooka." 35 Yise ka a natupoyano-wi petuhoose, mu tukwutumadu oo tokwuhooka ka mu numu ewana unu sutagonno. 36 Umu mu-nakwi ooosapa mu nageno'o, "A batsa," mee unnena. 37 Ka nobe-kobena oo natzakwona-wi petuhoogase, mu Greek yadooa-ma soo Paul ka tukwutumadu moohedu mee netamma, "Nu sakwa u-no yadooa." Soo mu moohedu oo nekwegea, "U tzakadoo Greek-ma mesoo yadoo'a? 38 U haa'a oosoo nana Egypt-witu kemmana ka pudu oosoo nana tutzanagoekuse, yise ewa (4000) naana mu tugoedu-nagatu ka giba-matoo bika?" 39 Soo Paul meeoo oo nanekwegea, "Nu gi. Nu Jew numu. Nu ka Tarsus mee naneadu-wi numu-baa nabotugu 40 "Unudea," mee soo tukwutumadu moohedu oo nema'e. Ka pa'a tu natupoyano-wi soo Paul wunuse, mayodahoo, mu numu yise gi tunemayuhoo, ka mu Jew numu

yadooa-masoo mu numu yadooekooha.

22:1 "E nanumu, e nakapunne. Nu gi hannano'o suda tumadugupu." 2 Mu numu ka pummesoo yadooa-ma ka Paul Jew-ma yadooakoohase, gi tunemayuhoo. 3 Soo Paul meeoo mu numu netamma, "Nu yow tubetse Jew. Nu ka Tarsus-witoo 4 Nu uga umu Te Pabe'e podo meadu tumoo'oo. Nu yise mu naana noko momoko'ne umu-nagatu wutumetayakwe, susumudu nu go'e. 5 Mu Jew numu tutunehanewabe no'yoona oo sopedakwatoo e unnena togesapa. Tubope e geana ka mu Jew numu moohedu tuukwena ka mu Jew numu Damascus-witu nuka tummatzi tuunguna. Numme e pupua'amu-no ka Damascus-witoo mea'a, ka mu Te Pabe'e naka'oedyukudu Damascus-witu yaa Jerusalem-witoo hane petuse ka mu wutumetakwuse. 6 Oona tabeno-nakwa ka Damascus tzage'e ne kemma hee sapaga tukwukwutsebu-wa'ne'yoo besa kootabuadu pa'anakwana 7 e wunapow. Nu nuka tu yadooese oo nakahoo, 'U yow ooosapa suda e masoonammennumme.' 8 Nu oo tubenga, 'Haga u?' Mee yise e netamma, 'Nu mu Pabe'e Jesus 9 Umu e pupua'amu nu-notu ka kootabuatu poonne pana gi Te Pabe'e unnena naka. 10 Nu yise ka Te Pabe'e meeoo netamma, 'Ha'oo yise nu manekwu?' Soo Te Pabe'e meeoo e netamma, 'Yotsese, ka Damascus-witoo mea. Ka o u petugase, u manekwuna u natuukwedooa.' 11 Nu ka kootapuape-ma kootupooseya'ehoo. Umu e pupua'amu yise ka Damascus-witoo e tzakaka. 12 Sumu'yoo nana, ka te Jew tumayohope besa mayohodu Ananias mee naneadu oonow. Mu Jew numu oonow nobe-ga'yoo mee sokwama, 'Soo Ananias besa'yoo nana.' 13 Ka saa'a soo Ananias nu-baa petuoo, wunupunnese, mee e netamma, 'Besa manese, mitu poonne.' Nu yabetse esoo mitu poo'nese oo poo'ne. 14 Mee yise e netamma, 'Soo Te Naa te nanamooatupu pummatoo nanesootuhina ume netutzea. U sakwa Te Naa unnetoo mane ka Te Pabe'e poonnese oo unnena naka'oedyuku. 15 U sakwa oo waha u pooha poonnena, u pooha nakana tuwazoo. No'obatoosoo numu sakwa u tuukwe. 16 Nu baa-wi u matzakakwu. U ka Te Pabe'e Jesus-matoo nanesootuhina, soo Te Pabe'e suda u tumaduguna u-makoo namatzakakwunikwu. O'no yise u besa nuummakwu.' 17 Ka

saa'a nu Jerusalem-witoo kodyukase, nu nanesootuhina, ka tammesoo nanesootuhi nobe-kwi'yoona, nu meeoo tuusoobedya. 18 E tuusoobedya-kwi Te Pabe'e nu-kumaba wunuse meeoo e netamma, 'Yabe sapa Jerusalem-wi'yoona meahoo. Mu Jew numu gi u naka'oedyukuwa'ne'yoo too'e nu-kwitu besa u wahasapa.' 19 Nu meeoo unakwe, 'Umu sumuna e nakapunnekwu ka puusoo oo sopedakwatoona, nu uga umu u-kwi tunaka'oedyukudu ka ne tunehanedu-kobena'yoona kusekana, mu wutumeta. 20 Nu, o'no o ka mu Jew numu ka Stephen tupe-ma natatzagaze, o wununa nu mu tummatza'e, ka mu wunagapu hemapunnena.' 21 Soo Te Pabe'e yise mee e netamma, 'U sakwa mea. Nu oona kwinga'atoo mu wakwawa'a-matoo u tayakwu,' " mee'e soo Paul nanekwaha. 22 Mu numu oo nakapunne ka "Wakwawa'a," meesoo unnese, oo sopedakwatoose ka puu gi mu wakwawa'a petzabena umu yise paba mee unnegonno, "A batsa. Masoo gi he-toogoo besa'yoo, gi nummewa'ne." 23 Umu wa'agena tu kwasu tzakebuekwunina toogoo-baa koosebu tapebu'agonno, ka oo manena, "Suta'yoo numu," mee ka Paul netammana. 24 Ewatse suda mu unnegonno soo mu Roman tukwutumadu pabe'e umu tu tukwutumawabe ka Paul ka tukwutumadu nobe-kwitoo bigase ooka mu wupageta tuungu. Soo mu moohedu ka Paul meeoo soobedyana oosoo sakwa sumuna pumme tu wupagetase, ka suda tu manena waha. 25 Ka pummetu tzakunayakwe soo Paul ka tukwutumawabe moohedu putsage'e wunudu meeoo netamma, "Nu yaahoo Roman numu ooonne'yoona ka gisoo e nanehane, u gi e wupageta-wa'ne'yoo. Tamme Roman numu gi yoo nuugwe-wa'ne'yoo. Oosoo tamme tumayohope o." 26 Soo tukwutumawabe ka oo nakase meahoo ka pumme moohedu-matoosoo mease, meeoo oo netamma, "Tamme suda manakwe ka ekow nana wupagetakwuse. Esoo tookwa yise tamme Roman numu-matu." 27 Soo mu tukwutumadu moohedu ka Paul-baa petuse, meeoo oo tubenga, "U haa'a togesapa numme Roman numu-matu?" "Aha," mee soo Paul. 28 Soo mu tukwutumadu moohedu mee unakwe, "Nu Roman numu namayugwepu, nu ewa oo e mane-kwi tumanagapu." Soo Paul yise meeoo, "Nu yow ooosapa tubetse Roman numu." 29 Ooka pumma tu wupagetakwuna hemana yabesoo umu oo tzama'wuhoo soo umu moohedu punno'o unu sua'e, oosoo oo sopedakwatoo ka Paul Roman numu manepunnena, umuoo sakwa uga gi oo tzakunapana. 30 Oogow mooo'a soo tukwutumadu moohedu mee soonamme, "Hekwi mu Jew numu ka Paul oo yugwe?" Ka Paul nabatoo mu bi tuungu ka tukwutuma nobe-wikoo, yise ka mu Jew tunehanedu nesumudoose, ka Paul umu-kobena bi petu.

23:1 Soo Paul gi umu-ma suina mu tunehanedu poonnese, mu mesoo yadooe, meeoo mu netamma, "E nanumu, nu ka ooosapa kaaheno tumadugunona oo sopedakwatoo, soo Te Naa punno'o e sopedakwatoo." 2 O'no soo Jew numu tubetse moohedu Ananias mee naneadu ka Paul tzage'e konnodu-matu ka Paul kobikoo oo matake tuungu. 3 Soo Paul meeoo ka Ananias netamma, "Soo Te Naa punno'o ume ooosoo yugwekwu. U gi besa'yoo pana u nasookwatsetuguna, besa nasooyugwe. U gi besa numu matugudu. U gi besa'yoo te tumayohope-toohakwi ka e nemadunagana tooe uusoo punno'o gi oo-toogoo tumayohopana meeoohoo. U sakwa uga umu gi e matake tuungupana." 4 Mu numu oo konnopunnedu ka Paul meeoo netamma, "U suda unakwe. U uga gi ka mu numu tubetse moohedu meeoo yadooe-wa'ne'yoo, soo Te Naa oo netutzeapu." 5 Soo Paul mu nekwegea, "Oosoo haa'a numu-kooba manepunnedu? Meeoo ooetuooo nabotuku, 'Gi ka mumme moohedu suda netammapana.' "6 Soo Paul oo sopedakwatoo ka mu tutunehanedu puu nanakuma-matoosoo mu nanesootuha'e. Susumudu umu-matu nananesootuhidu Sadducee mee nananeadu-matu. Umu gi oo naka'oedyukute ka numu tu nadya'e-wi'yoona yotsekwuna, yise mu toha kakasa-gakoo umu Te Naa tutummatzidu, mu tsoapa-witu tuwazoo. Susumudu umu-nagatu Pharisee mee nananeadu oo naka'oedyukute ka numu ya'ese mu yotsese, ka mu toha kakasa-gakoo tuwazoo ka tsoapanokosoo. Soo Paul yise mu tunehanedu yadooe, "Nu yow tubetse Pharisee nanesootuhidu. E naa punno'o ooosoo. Ooonne'yoona umu e tumoo'oogena, nu oo naka'oedyukute ka numu tu ya'e-wi'yoona mu yotsena." 9 Mu tunehanedu puusoo nanano nanepetukukooha. Wahaba manese apekeagonno. Umu Pharisee-matu Paul-witu mee netamma, "Esoo Paul gi suda manakwe. Soo toha kasa-ga'yoo sumuna tooe hemma tooe oo tuukwepu, tooetoo poohabe sumuna." 10 Umu tunehanedu papabatse nanepetukukooha. Soo tukwutumadu moohedu unu sua'e. Umu sakwa sumuna ka Paul unu ma'e, mee soonammena. Umu tu tukwutumawabe meeoo netamma, "Oo bihooga oona te nobe-witoo." 11 Oogow togano soo Paul meeoo nose. Soo Te Pabe'e oo-baa petuse meeoo oo netamma, "Gi numu-ma suipana. U mooasoo Jerusalem-wi nu-witu wahapu. Saa'a tuwow u Rome-wi nu-witu wahadooa." 12 Oogow mooo'a mu Jew nanana (40) nanano meeoo tunetamma, "Numme gi tukana, gi too baa hebekwu, ka Paul nabatsano'otootooe." 14 Umu ka mu Jew numu tunehanedu-baa petuse, mee mu netamma, "Numme meeoo tubetse unakwe. Numme gi tukana, gi baa hebekoo, ka Paul nabatsa-kwitoo tooe." 15 Mu tunehanedu mu tukwutumadu moohedu meeoo netamma, "Numme ewasoo ka Paul hemma tubenga pena'e. Ka tunehanepe-witoo ka Paul bihooka. Numme namamakwupunnekwu, gisoo ka Paul tunehane-kwi nabi petu numme oo batsowkwu." 16 Soo Paul nanakwu mu naka ka mu unnena. Soo oo nanakwa yise ka mu tukwutumadu nobe-wi petugase, ka Paul-no yadoo'a. 17 Soo Paul ka mu tukwutumadu moohedu meeoo netamma, "Ka tooebetse bihooka ka mumme moohedu-matoo. Esoo hemma oo watze tuukwekwu." 18 Soo tukwutumadu moohedu ka tooebetse bihookase, ka pumme moohedu-matu yise mee oo tuukwe, "Soo nakwutumadu Paul mee naneadu u-matoo ka tooebetse e bi tuungu. Esoo hemma u watze tuukwekwu." 19 Soo tukwutumadu tubetse moohedu ka tooebetse tzakowka numu-wanatoo, yise oo watze tubenga, "Hayoo u e tuukwekwuse?" 20 Soo tooebetse oo nanekwegea, "Mu Jew numu watze tunehane. Mooo'a saa'a u ka Paul mu tunehanedu-matoo bikadooa. Umu meeoo u netammakwu, 'Numme ka Paul ewasoo nakwitu tubengakwu.' 21 U sakwa gi mu naka'oedyukupana. Ewa'yoo (40) mu Jew nanana gi tukana, gi hepe, ka Paul tu batsakwu-kwitoo tooe. Umu ka Paul watse hoawina, ka oo patsakwuse. Ume unnena umu meno'o wutooepunne." 22 Mu tukwutumadu tubetse moohedu ka tooebetse meeoo netamma, "Gi haka tuukwepana ka nuka u tuukwepu. U sakwa meno'o mea." 23 Soo mu tukwutumadu tubetse moohedu waahoo tu tukwutumadu moohedu

nabatoo mu bi tuungu. Ka pu-baa mu pepetuhoose, soo tukwutumadu tubetse moohedu meeoo mu netamma, "Ewatsekoo (470) tukwutumadu 25 Soo Claudius Lysias ka te moohedu Felix-matoo tubohoo mee na'unnedu. 27 "Yaa esoo nana, Paul mee naneadu, mu Jew numu mamatzakaduse, a too'e batsowkwu. Nu ka a Roman numu a sopedakwadoose numme umu tukwutumudu-no a magwetzoi. 28 Saa'a nu a bikadooa ka mu Jew numu tunehanedu-matoo, 'How manena umu meeoo a netamma?' mee'e nu soonammena. 29 Gi hekwi tookwa umu meeoo a netamma, a nebatsana. Gi tookwa esoo pumme wutuma-wa'ne. Ka tu tumayohope gi a tumayoho-kwi mee a netamma. 30 Nu meeoo natuukweoo susumudu Jew numu ka Paul batsayagate mee. Ooonne'yoona nu yabesoo u-matoo a ta'ya. Nu too u-matu ka umu Paul tuaganedu ta'yakwu tuwazoo. Ume-kobena'yoona sakwa umu meeoo a netamma," mee'e soo tukwutumadu pabe'e tubo'o. 31 Umu tukwutumadu togawano meadabese, ka Paul Antipatris-wi bi petuga. 32 Oogow mooo'a mu sogo meadu tukwutumadu punowsoo kodyuka tu nobe-kwitoo. Mu tukwutumadu poopookoo-ga'yoo ka Paul-nosoo meadabe ka Caesarea mee naneadu-kwitoo. 33 Ka oonow petugase, ka Paul ooka Felix-matoo bika, yise ka tubope oo gea. 34 Soo Felix ka tubope neahoose, ka Paul yise meeoo tubenga, "Hanotu teepu-koobatoo u nadooa'adoopu?" "Ka teepu Cilicia mee naneadu-koobatoo nu," mee'e soo Paul. 35 Soo Felix yise meeoo oo netamma, "Ka mu numu ume tuaganedu petuse, nu saa'a u nehanedooa." Felix ka mu tukwutumadu yise ka Paul wutuma tuungu pabatsekoo nobe-kwi, o'nosoo uga ka numu moohedu Herod mee naneadu nobe-wi.

24:1 Ka saa'a huu oo tabe mease, soo mu Jew numu tubetse moohedu Ananias mee naneadu, susumudu mu Jew numu moohedu-no ka pukoobatoo yadooadu Tertullus mee naneadu-no petugonno. Ka Felix-kobena oo bi petuse ka Paul tubetse suda nemadabu'e. 2 Ka Paul Felix-kobena bi petuse soo Tertullus meeoo ka Felix netammakooha, "U numme Jew numu unu besa masokwama ka numu nehane manese. U ka besow gwetzoibu ne tummatza'e no'oko ka teepu-koobakwi. Numme u

netubetseayikwu ka yoo u mane-kwi. 4 Numme gi u nematza'makwu. Gi haa'notse'e ne nakapunne, numme eka Paul-witu yabesoo u tuukweoo. Esoo Paul suda tuneyugwedu, numme Jew noko mu Roman numu tsanagoekuna no'oko ka teepu-koobakwi. Esoo nana Paul ka nanesootuhibu-wi mu moohedu ka Nazarene mee nananeadu-matu. 6 Ka ne nanesootuhi nobe suda too'e ma'e, numme yise mamatsakatu. 8 U sakwa uusoo oo tubenga, o'no yise u ume ne tuukwena naka'oedyukukwu." 9 No'yoona mu Jew numu moohedu yise meeoo unakwe, "Soo nummekoobatoo yadooadu togesapa yadoo'a." 10 Soo Felix ka Paul tu mi-ma matuukwe ka oo yadooa tuunguna. O'no yise soo Paul meeoo oo netamma, "Ewasoo tommokapu u numu nehanena nu u sopedakwatoo. Nu nuusoo nakwitu u mesoo tuukwe, o'no yise u e unnekwuna nakasopedakwadookwu. 11 U oo sopedakwadookwu ka sumumano wahama tsebooekudu (12) tabe meapu, nu ka Jerusalem-wi'yoona nanesootuhidyina. 12 Mu numu nuka tuakanedu ka nanesootuhi nobe-wikoo e mayu. Nu gi mu numu nesumuna, gi numu-no nanepetukute. Nu yise gi mu numu ka nanesootuhi nobe-wi'yoona tsanagoekute, gi tuwazoo ka Jerusalem-wi'yoona. 13 Soo umu unnena gi tookoope-ga'yoo umu ka esagoena. 14 Nu yise meeoo unnekwu nu ka Jesus podo me'a, kummasoo nanesootuhidu mee umu e netamma, pana nu gi ooohoo. Nu togesoo Te Naa-matoo nanesootuha'e, ka te nanamooatupu nanesootuhiputoo me'a. Yise nu no'oko ne tumayohope tumayohoku me'a, ka o'nosoo ka Te Naa-witu nabotugutoo. 15 Nu umu-wa'nesoo tunaka'oedyukute, soo Te Naa mu bebesow tuipu numu mayodakwu pana mu susutakoo soo suda mu manena umu-matoosoo kodyukwu. 16 Ooonne'yoona nu ooosapa besa'yoona o sopedakwatoo. Soo Te Naa e sopedakwatoo, mu numu punno'o. 17 Wuna'me nu mana nummennumme nanesootuhina, yaa yise nu nugasoo teepu-wi pudu kodyu petu. Ewa nu natumasumudookuse ka mu tutuha manedu e nanumu nu haneku petu. Nu ka nanesootuhipe-kwitoo tuwuniyakwe ka mu Jew numu tumayohokwa'ne. 18 Mu Jew e mayuhoo, tu nanesootuhi nobe-kwikoo, nu ka mu Jew numu tumayohona mayohokwuse. Nu gi haga wawa'a-no. Nu tuwazoo gi tutsanagoekute. 19 Susumudu Jew numu Asia mee naneadukwi'yoona kemmadu oe. Umuoo nu-ma tzakadu. Umuoo sakwa meno'o yownona, oetu waha ka how suda e tumadugu. 20 Umu Jew numu nehanedu meno'o yaatoo sakwa oo waha ka suda e manena sopedakwatoona. Umu oho ka mu Jew tunehanedu-kobena e nanekwunukuse. 21 Nuuga sumuna suda manakwe ka umu-naga'yoona paba meeoo unnewununa, 'Nu nanehane mu-kobena'yoona ka oo naka'oedyukuna soo Te Naa ka tuipu numu matuusootabueyakwe.' "22 Mooasoo soo Felix ka Te Pabe'e po-witu sopedakwatoo. Ka tunehanepe neyooikuhoose mee mu netammana, "Ka mu tukwutumadu tubetse moohedu, Lysias mee naneadu, petuse, nu saa'a u nemamakwudooa." 23 Ka tukwutumadu moohedu Paul-kooba tueya'e tuungu. Tu soomanekwa'nesoo ka oe'yoona masoo mesoo manakwe. Umu a pupua'amu punno'o a mesoo mabetse'a 24 Huuoo tabe mease, soo Felix tu nodukwa ka Paul-witoo taya oo-no yadooakwuse. Umu ka Paul nakapunne ka tu tunaka'oedyuku-witu Te Pabe'e Jesus-witu oo waha. 25 Soo Paul yise meeoo mu tuukwe, "Mu sakwa uga besa'yoo, ka gi kumma'amasoo emukwana, ka nanodukwana. Soo suda mu manena umu-matoosoo kodyukwu." Soo Felix nakasu'ise yise meeoo oo netamma, "Meno'o sakwa u ka tukwutuma nobe-witoosoo namakodyuku. Nu saa'a u bidooa." 26 Soo Felix meeoo soonamme, "Soo Paul hemma e geakwu ka pumme e tzama'wuse," pana soo Paul gi oo manakwe. Ooosapa ka Paul-witoo tutayayakwe ka oo-no yadooayina. 27 Soo Felix gi ka Paul tzama'wu, ka mu Jew numu matubetseana, waha tomoka kumma'yoosoo nana, Porcius Festus mee naneadu, nanetutzease ka teepu-kooba numu moohedu Felix kapi mani.

25:1 Soo Festus ka Caesarea-wi petuga, ka teepu-kooba numu moohedu manese. Ka saa'a pahe tabe mease, ka Jerusalem mee naneadu-witoo mea. 2 Ka petugase, mu Jew tunehanedu oo-no yadoo'a ka Paul netumoo'oona. 3 Meeoo oo tubetse netamma, "Ka Paul Jerusalem-witoo ne tayaku." Ka tooesoo oo kemma umu oo watse batsakwuse. 4 Pana soo Festus meeoo unakwe, "Pudusoo nu kodyukakwu Caesarea-witoo. Soo Paul togesoo oonow nakwutuma. 5 Umu mumme moohedu-matu sakwa nu-no mea.

Onona umu ka Paul syda nabeoy wagadiia," 6 "Soo Festus umu-baasoo namewatsu (8) tooetoo sumumano (10) tabe mea ka Caesarea-wisoo kodyu petuse. Oogow mooo'a yise tunehane. Ka Paul nakobenatoo mu bi tuungu. 7 Ka Paul petuoose,mu Jew numu moohedu Jerusalem-witu mee unnekooha. "Ewa masoo suda tumayugwepu." Gi hownnekoo umu kaaheno oo waha-wa'ne'yoo ka oo oo manakwe. 8 Soo Paul ka Festus meeoo netamma, "Nu ka Jew tumayohope, no'oko ka ne nanesootuhina gi netumoo'oodu, ka mu Roman numu-kooba katudu tuwazoo." 9 Soo Festus ka mu Jew numu moohedu sootupua'apunnena hemma too besa umu-nakwana tusookwipunnena ooonne'yoona ka Paul meeoo netamma, "U sakwa Jerusalem-witoo mea. Onona sakwa tuwazoo u nanehane." 10 Soo Paul oo nekwegea, "Meno'o nu yow mu Roman numu tunehane-kwi. Yaanonasoo sakwa nu nanemamakwu. U oo tubetse sopedakwatoo nu gi ka mu Jew numu suda tumadugudu. 11 Nu sakwa uga ka suta'yoona, ka hemma ha'oo suda yugwese, oetoo nabatsa-wa'ne'yoo, u sakwa yise e batsa. Pana nu gi e nabatsakwuna namame'a. Pana nu gi suda tumadugudu nu gi nuka mu netamma-kwa'ne manakwe. U gi nuka mu batsa tuunguwa'ne'yoo. Tamme Roman numu-kooba katudu sakwa e tunetammaku." 12 Soo Festus tu pupua'amu-no yadooase, ka Paul meeoo netamma, "Unudea. U ka tamme-kooba katudu ume nemamakwu tuunguna, nu oo-matoo u tayakwu." 13 Ka saa'a sumu'yoo nana, Agrippa mee naneadu, tu hama'a, Bernice mee naneadu-no, ka Festus nobenge petuga. Soo Festus umu-kumabasoo teepu-koobatu moohe katudu. Soo Agrippa, Bernice-no ka Caesarea mee naneadu-wi pepetuga, 14 huu togano ka Festus-baa tooiyakwe. Soo Festus ka Paul-witu ka Agrippa tuukwe'e, "Sumu'yoo nana yow nu-baa Felix oo wutumase, oo ma'suka. 15 Nu ka Jerusalem-wi petugase, mu Jew moohedu-no oowetoo nehane. Umu yise meeoo e netamma, 'Ooka ne batsaku.' 16 Pana nu meeoo mu nanekwegea, 'Soo ne Roman tumayohope yoo manepunne, mooe'ugasoo soo Paul ka mu pumme tuakanedu uga mooe nanekwegeakwu. O'no yise umu oo nemadubuekwu.' 17 Ka yaa mu petuse, ka saa'a oogow mooo'a awamooasoo nu mu nehane. Nu eka nana nakobenatoo mu bi tuungu. 18 Umuga saa'a nanasuda oowetuoo e tuukwedooa mee nu soonamme. 19

Pana gi! Umu ka tu nanesootuhipe-witu e tuukwekooha. Umu sumuoo nana-witu e tuukwe Jesus mee naneadu ya'ese, 'Soo Jesus namayoda,' mee soo Paul. 20 Nu gi oo sopedakwatoo ka ooonnekoo e nemadabuekwuna. Nu yise ka Paul tubenga, 'U haa'a sakwa nu-no Jerusalem-witoo mea? Onona sakwa sumuna nu besa u nemadabue.' 21 Pana gi! Soo Paul meeoo e netamma, 'Soo tamme Roman-kooba katudu sakwa mitu puusoo nemadabue.' Nu yise yowsoo oo tsitugu. Nu saa'a ka tamme-kooba katudu-matoo oo tayadooa." 22 O'no yise soo Agrippa ka Festus mee netamma, "Nu ka Paul unnekwunu besa nakasoonamme." "Unudea, mooo'a ta ka Paul nakadooa," mee soo Festus oo nanekwegea. 23 Oogow mooo'a Agrippa tu hama'a Bernice-no yise Festus besa nanamadabuena nanana-kwi sogo meadape ka pabatsekoo tunehane nobe-kwitoo. Mu tukwutumadu moohedu ka mu numu moohedu-no punno'o oe. Soo Festus mu tukwutumadu ka Paul bi tunngu. 24 Soo Festus ka Agrippa, yise no'oko mu numu oe konnodu noke meeoo netamma, "Yow esoo Paul mee naneadu. Ekow nana no'yoona mu Jew yaatuoo yise Jerusalem-witu netumoo'oo. Umu ooosapa waagena meeoo e netammana, 'Maasoo nana sakwa nabatsa.' 25 Pana nu yise gi hemma pukwi oo nabatsa-wa'nekoo nemamayu. Soo Pau puusoo meeoo unakwe, 'Soo Roman numu-kooba katudu sakwa puusoo nu-witu nemadabue.' Nu yise oo-matoo oo tayakwu. 26 27 Nu sakwa ka numu-kooba katudu-matoo tubo ka suda a tumadagupu. Nu gi ka Paul taya-wa'ne tabu'a ka gisoo suda oo tumadugupu nemamayuna. Nu gi hemma ma'yu e tubokwuna Nu yise e pua'a Agrippa, umu yaa manepunnedu no'oko yaa u-kobenatoo ka Paul bi tuungu. Tamme ka Paul-no yadooase oo unnena naksase, sumuna nu hemma saa'a bodooa."

26:1 Soo Agrippa mee ka Paul netamma, "Yise sakwa u nakwitu ne tuukwe. How manena mu Jew numu u netumoo'oo?" Soo Paul mayutsungadooase, ka umu moohedu Agrippa mee naneadu yadoo'ekooha. 2 "Nu nuusoo nakwitu mu tuukwekwu. Nu oo sopedakwatoo nu besa soonamme ka mumme e mane-witu tuukwena. 3 U oo sopedakwatoo no'oko ka mu Jew tumayohona how puu umu

tumadugu. U sakwa e nakapunnese gi yabesoo e nanekwegeapana. 4 Mooasoo no'yoona e sopedakwatoo nu umu-naga'yoona nanapu. Umu Jew numu ka Jerusalem mee naneadu-kwi nonobe-ga'yoo. 5 Umu Jew numu oo sopedakwatoo ewasoo tommo petugapu, nu ka numme nanesootuhidu-matu Pharisee mee nananeadu-no. Umuoo ka mu Jew tumayohopu unu mayoho. Umuoo u mesoo tuukwe ka pumme u tubenga. 6 Nu yise meno'o nanehane ka o naka'oedyukuna soo Te Naa ka te namamooatupu meeoo tuukwepu, 'Soo Te Naa mu numu tuipu mayodakwu,' mee'e. No'yoona numme Jew numu ooosapa nanesootuhidu, Te Naa-matoo meakwu ka oo naka'oedyukuna. Esoo numu tunaka'oedyukuna gi unu manepunne, mu saa'a oo sopedakwadoodooa. 9 Nu o'nosoo uga ka umu Te Pabe'e 10 Nu mu Jerusalem-witu tunaka'oedyukudu tumoo'ookese, 'Ewow Te Pabe'e naka'oedyukudu wutumeta,' ka mu Jew tunehanedu meeoo nuka netamma. Ka mu tunaka'oedyukudu mu tunehanedu-kobena negonnokuse, nu punno'o meeoo mu netamma, 'Mu sakwa nagoepebu'a.' 11 Ewasoo nu mana umu nananesootuhi mamanepunnetoo meayina, ka umuoo wohonena. Umu sakwa suda Te Naa-witu waha mee nu soonammena. Nu tuwazaoo nanakwinga'akwi nummeyakwe mu wakwawa'a no'aata-too mu nanesootuhidu nekwohonena. 12 Mu Jew numu tunehanedu ka Damascus mee naneadu-witoo e tayana, umu Te Pabe'e naka'oedyukudu ootuoo wutumeta mee e netammana. 13 Ka tabeno tu manekese numme ooosapa meadabena, pa'anakwana numme-koobatu besa kootabuapetu ka taba ooonakwa besa kootabuapunne, yaa ne na'oonnakwi ka e pupua'amu-no ne meadape. 14 Numme no'yoona ka teepu-kooba pookwahoo. Haga sapaga ka Jew numuyadooa-wikoo e yadooewunu, 'Saul, Saul u ooosapa suda e masoonammennumme, uusoo punno'o suda soonamme gi e naka'oedyukuna.' 15 Nu yise ka e tuapa nakana mee netamma, 'Haga u?' Soo e tuapa nakana meeoo unne, 'Nu yow Jesus Mu Pabe'e. U ooosapa suda e masoonammennumme. 16 17 Meno'o yise yotse. Nu ume yadoo'e, ume nu netutzea, u sakwa mana nu-witu wahannumme. Esoo e tuusoobedyana u tuukwedooasoo. No'obatusoo numu nu-witu tuukwe, 18 nanakumma-baatusoo numu-matoo nu u tayakwu. Nu u tummatzina u

magwetzoidooa ka umesoo nanumu ume tumoo'ookese, yise ka no'oko nanakumma'akoosoo numu ume tumoo'oo tuwow.' 19 Nu ooosapa tumayohokena ka Te Pabe'e meeoo nuka netamma eka e tuusoobedya-wi. 20 Mooe'ugasoo mu numu Damascus-witu nu Te Pabe'e-witu tuukwe, saa'a tuwow Jerusalem-wi yise ka teepu Judea mee naneadu-wi'yoona. Nu no'oko nanakumma'akoosoo numu nanesootuhikuna mu tunedyooemena. 'Gi ka sutakoo podo meapana,' mee nu mu netamma. 'Ka gi besa mu tumaduguna nematzagase. Ka besa'hoo podo meadabe. Ka oo manena tamme oo tzapoonnekwu ka Te Naa podo meana.' 21 Nu ka e tuusoobedyana mayohona mu Jew numu nu-ma tzakadu, ka tu nanesootuhi nobe-kobena'yoona e tooe batsa. 22 Ka mu Moses noko ka Te Naa yadooawabe numu mu tuukwepusoo nu mu numu tuukwe ka Te Pabe'e petukwu-witu numu oo magwetzoikwu-witu tuwow. 23 Umu meeoo, 'Oosoo Te Pabe'e nabatsase, numu-kobenasoo namayodakwu tu ya'e-wi'yoona,' mee'e. Oosoo saa'a namekoosoo mu Jew noko mu wakwawa'a tuukwedooa ka Te Naa besa po-witu." 24 Ka Paul togesoo yadoo'a ka tu mane-kwitu oo wahadyakwe, soo Festus pabatse mee'e unne, "Paul, u gi sukwe soonamme. U ka nagutza wuna'me natunedyooedabena, oosoo u soonammena suda yugwe petu." 25 Soo Paul mee unne, "Nu gi hownne'yoo, nu oetu besa soohanena tubetse togekoo yadoo'a. 26 Soo Agrippa no'oko Te Pabe'e-witu sopedakwadoo, ooonne'yoona nu etzaga oo-no yadooa. Soo Agrippa tookwa mooasoo oo sopedakwadoo ka e netamma-kwitu. Esoo e netammana gi tookapukwikoo a namanena." 27 Soo Paul yise ka Agrippa meeoo netamma, "U ka umu o'nosoo Te Naa tuukwewabe tubotuguna naka'oedyukute, nu u sopedakwadoo." 28 Tooesoo ka Paul yadooawunu, soo Agrippa mee oo netamma, "U gi nuka tunaka'oedyuku mayugwe-wa'ne'yoo." 29 Soo Paul ka Agrippa meeoo netamma, "Nu-kwa'nesoo dea'a yaahoo meno'o mu nanesootuhikukwu mu no'yoona e nakapunnedu, yaa tabeno Te Pabe'e tubetsedu-gakwu, pana gi mu nu-kwaVne mu natzakuna petzape." 30 Mu Agrippa, nanodukwa, ka Felix-no konnohoose, 31 ka nobe-kwi'yoona mea'a. Nanano apekase mee unakwe, "Esoo nana Paul tookwa gi suda manakwe. Gi pumme batsa-wa'ne manepunnena gi tuwazoo pumme

wutumatugu-wa'ne'yoo." 32 Soo agrippa meeoo ka Felix netamma, "Esoo nana Paul mesoo natzama'w, pana ka te Roman numu-kooba katudu-matoo nemea. Ta sakwa yise oo-matoo a taya."

27:1 Soo Festus sake-wi ne tayakwu ka teepu Italy mee naneadu-kwitoo mee unakwe. Mu Roman numu moohedu ka tukwutumadu moohedu-no Julius mee naneadu ka Paul noko kukumma'akoosoo oo-no nakwutumadu mu eya'e tuungu. 2 Numme ka sake-wi 3 oogow mooo'a ka Sidon-wi petuga 4 Sidon-wi'yoona numme mease, soo hukwapa atatamesoo hukwadyakwe gi ka ne mea-tamme. Numme yise oo kwutoohanakwu-kwi me'a ka pagadudu Cyprus mee naneadu-kumi. 5 Numme ooosapa natsemangena ka mu Cilicia noko Pamphylia mee nananeadu teepu-kumi meadabena ka Myra noko Lycia mee nananeadu teepu-kooba petuga. 6 Soo Julius sumuoo sake mayuhoo Alexandria-wi'yoona kemmana Italy-witoo meadu. Ooweoo numme no'yoona kuaka. 7 Obeda numme natsemange ewa tabe meaka, numme unusoo manena ka Cnidus mee naneadu-kumi me'a. Soo hukwapa ne wumatzooejuna, numme gi hownnekoo oosapa meadabe-wa'ne. Numme yise oo kwutoohanakwu-kwi natsemange, ka pagadudu Crete mee naneadu ka Cape Salmone-kumi numme me'a. 8 Numme ooosapa pakumi me'a unusoo manena numme Fair Havens mee naneadu sake pukwi dyooi-kwi petu ka Lasea mee naneadukumaba. 9 Ewa tabe meaka, numme ka onona. Tommoba mooasoo tzage'e manekena. Soo Paul mu naana ka sake-koobatu mee tuya tuukwe'e. 10 "E pupua'amu, nu oo sopedakwatoo tamme ka ooosapa meadabena te nobeana tamme watzekukwu, te sake nokosoo, o'no sumuna tamme punno'o batuikwu." 11 12 Umu sake-witu pabe'e hise soo sake hee-ga-no oo sopedakwatoo ka eak sake pukwi yooina gi besa'yoo gi pukwi tommowa'ne. Umu ka Phoenix mee naneadu-kwitoo sakwa tamme ninapa natzemangeka mee unakwe. Otuoo soo sake pukwi yooina ka Cretekumaba tamme mesoo wutoohapunne pana taba egea-nakwatu gi, o yise tomokwu mee unnena. Soo Julius umuoo naka'oedyuku, pana ka Paul yaasoo sakwa tamme tommo mee oo unnena gi naka'oedyukute. 13 Ka taba meana-nakwana soo hukwapa obeda hukwadyakwe. Mu sake

mahanedu meeoo sokwama, "Numme mesoo mangega'a ka Phoenixwitoo," mee'e. Ka sake baa-wi tsipunnedu tsatsebooase yise numme ka Crete-kumi me'a. 14 Pudusoo unu kwenaha petuoo, unu hukwawunu. 15 Soo hukwapa ka sake patodyakwekuooka unu ka pagadudu-makoo. Numme yise oo tsasoopedya, gi nasoomanese ka hukwapa ka sake patodyakwehookuse. 16 17 Numme ka tuutse pagadudu Clauda mee naneadu taba meana-kwi me'a. Otuoo sagwane wutoohapunne. Onona numme ka tuutsekoo sake ka pabatsekoo sake-kooba wutsabeku. Mu sake mahanedu tugapu-ma ka sake wunotake. O'no soo sake gi nuukote ka oo namadabuena. Umu suina meadape numme sakwa sumuna ka baapooe. Syrtis mee naneadu-kwitoo, mee sokwamana. Umu yise ka tu tumadabuena tzakwekuse, soo hukwapa ka sake wupoohedape. 18 Ooosapa unu hukwadape, ookow mooo'a yise umu ka sake-wi tu nobea-matu tzapebu'a. 19 Ookow mooo'a numme nummesoo mima ka sake-witu hemma tuwazoo tzapebu'a. 20 Soo paba hukwapa huu tabe meaka ooosapa hukwadabena. Unu koomeapunnena soo taba ka mu paatoozooba-no gi napoonne-wa'ne'yoo. Numme sumuna no'yoona batu'ikwu mee numme sokwama. 21 Numme gisoo tukana wuna'me maneka. Soo Paul yise numu-kobena wunuse mee unakwe, "E pupua'amu, o'nosoo sakwa mu e nakabetsea. Tamme sakwa uga Crete-wizoo. Tamme yise ka natzemangekase 'yoo suda hee manakwe. 22 Pana gi suipana, gi haga tamme-matu ya'ekwu. Soo sake suu'mu kadoo'oo nama'ekwu. 23 Nu oo sopedakwatoo ka togano soo toha kasa-ga'yoo Te Naa tummatzidu nuga nagena nu-baa petu. 24 Soo toha kasa-ga'yoo meeoo e netamma, 'Gi suipana, Paul. Soo Te Naa ka Roman-kooba katudu ume nehane tuungu. U nanesootuhidu gi haga ka sake-koobatu batuidooa.' 25 Yise e pupua'amu, gi suipana. Nu oo naka'oedyukute ka Te Naa, nu tuwazoo oo sopedakwatoo soo hee oo unne-kwa'nesoo manekwu. 26 Soo hukwapa mana tooe hano tooe pagadudu kumana te hane petugadooa." 27 waha nasatese soo hukwapa tooesoo ka tubetse baa Mediterranean mee naneadu-koobakwi ne wumatzaka. Togabeno tu manekuse, ka mu sake-witu mahanedu meeoo sokwama, "Meno'o ka sumuna numme teepu tzagee." 28 Umu yise ka baa managahoose gi tubetse tookapu. Gi haa'no

tu manepunnese umu tuwazoo oo managahoosoo. O'no yise tuwazoo gi unu tookapu. 29 Umu suina watsukwuoo sake tzadyooikudu ka baa-witoo tzapebu'a. O'no soo sake gi tupe-matoo tape. Umu nanesootuha'e, "Soo sake sakwa gi nuukodepana gisoo tu tabu'a," mee unnena. 30 Mu sake-witu mahanedu too'e namamea'a ka sake-wi'yoona. Ka tuutsekoo sake umu baa-witoo tzakweku sukwe sapa, ka sake-kobenatu ooka tzadyooikudu tzasawekuna. 31 Soo Paul ka Julius noko mu tukwutumadu mee netamma, "Ka mu dake-witu mahanedu mease, tamme gi hownnekoo namagwetzoi-wa'ne'yoo." 32 Mu tukwutumadu yise ka tugapoo ka tuutsekoo sake tsipunnedu tsekea'ahoose oo tzama'wuhoo. Mu sake-witu mahanedu yise gi hownnekoo namamea-wa'ne'yoo. 33 Ka tu tabuagena soo Paul no'oko ka mu numu mee netamma, "Waha nasateka mu gi hemma tukana sukwe nanetzagwiyina. 34 Mu sakwa Te Naa naka'oedyukute oo unnepu meeoo. 'Gi haga tameme-matu nama'ehookwu, gi tuwazoo ya'ekwu.' Mu sakwa meno'o tuka esoo puma mu gwetzoikwuna." 35 Soo Paul ka tunemamakwuse, ka tukaba gwuuhoose yise ka Te Naa-matoo nanesootuha'e, ka tukaba-matu tsaka'owse oo tukakooha. 36 No'yoona mu numu ka Paul tuka oo poonnese umu punno'o ka tukapu-matu tukakooha. 37 38 Ka no'oko mu tukamakwuse, umu ka tukapu nabenina tzapebu'a, ka baa-witu. O'no soo sake unusoo yayagwahookwu. Tubetse ewa'yoo (276) numu ka sake-koobatu. 39 Ka tubuakese, mu sake-witu mahanedu gi ka teepu posopedakwatoo. Ka bakohapunnedu poonnena paba haanokwi otuba teepu-ga'yoo. Oto sakwa numme eka sake wunoo'yoo'ehoo petuga mee'e sokwama. 40 Mu tugapoo yise tsebokow ka sake tsipunnedu-makoo yise tu tutsakahenookuna o-tamme tzameakute. Ka sake-kobenatu ka pabatsekoo wanapu namadabuena toogoopa tsadyota, o'no soo hukwapa ka sake-kobena-tamme wumatzaka ka a bakohapunne-kwitoo. 41 Pana soo sake ka otuba-ma tzange petuga. Soo sake-kobenatu ka otuba-wi tzangehoo soo baa yise ka how wu'ma'nawena ka sake ooonnakwatu wuugodehoo. 42 Mu tukwutumadu ka mu nakwutumadu neko'e. "O'no gi umu-matu namameakwu," mee unnena. 43 Soo Julius ka Paul soomagwetzoina mu netahoo ka meeoo mu unakwe. No'oko mu nanana

besa babokwadu meeoo netamma, "Ka baa-witoo natakwatese ka teepu tamme babokwahooga." 44 Ka saa'a mu susumudu gi babokwadu ka sake-matu wobe poki-ma wawiyooana ka teepu-tamme patodyakwe. Yoo numme no'yoona manena ka teepu-kooba mani petuga.

28:1 Ka teepu-kooba ne petugase, yow esoo pagadudu Malta mee naneadu mee numme natuukwe'e. 2 Mu numu otuoo besa ne matuku. Unu utzutzupunnena, powmakooha. Umu yise ne pedakuhoo pumma ne yooekwuna. 3 Soo Paul koona hanena, ka goso-kooba oo tuoonakwuse, togogwa yise ka koona-toha'yoona tsebooeke ka goso nayooekwumana. Ka Paul mi-makoo oo toguehoose, ooo-ma tubetse kuwayooakwunihoo. 4 Mu numu oo poonne ka togogwa ka Paul mi-ma oo kukwiyooapunne, mee yise nananetamma, "Tooe esoo nana ka tubetse baa-wikoo namagwetzoise sapa, soo suda oo tumadugupu, oo-matoosoo kodyuna a batsowkwu, soo togogwa oo togu'ehoo." 5 Soo Paul yise ka togogwa ka goso-witoo tzawunihoo, gi how soo togogwa oo yugwe. 6 Mu numu oo tooe wutooepunne, hannano'o ka saa'a pawahoodooa, tooetoo yabesoo ya'ehoodooa mee'e sokwamapunne. Wuna'me manikea soo Paul gi how manena, umu yise atasoo sokwamahoose mee nananetamma, "Esoo Paul tookwa pummatoo te nanesootuhina." 7 Soo numu moohedu Publius mee naneadu tubewa-ga'yoo, gi kwinga ka onona. Soo Publius besa ne matuguna numme oo-baa pahe tooiyakwe. 8 Oo naa tu'oeyaena hape, unu oo tookoo udutuna, wuna'me manekapu nuummayina. Soo Paul oo-matoo mease oo-ma matuguse oo nanesootuhikuse, oosoo yise besa mani. 9 Ka oo nakase no'yoona mu tuoegoedu numu ka pagadudu-koobatu ka Paul-baa petuyina besa namayugweyakwe. 10 Umu tuoegoedu besa maneyidu ewatse'e tooe hemma tooe na he'me. Yise pahe muha manese numme Italy-witoo natzemangeka. O'no ewasoo umu hemma ne hanekute ne sookwina. Sumu'yoo sake Alexandria-wi'yoona kemmana Nawa'ne'yoosoo mee naneadu punno'o ookowsoo pagadudu-kumaba tomopu-ga'yoo. Oo-kooba numme manega ka Rome-tamme 13 Numme ka Puteoli mee naneadu-wi petuse, oto numme ka sake-wi'yoona sawe petuga. 14 Mu tunaka'oedyukudu numme oe tapoega. Umu yise, "Sumu

nasateba-witoo sakwa mu numme-baa," me'e ne netamma. Ononasoo numme ka Rome-witoo mea. 15 Mu tunaka-'oedyukudu Rome-witu numme-witu nakadu mu Appius Forum noko three Taverns mee maneneadu-wi ka saa'a nawegeadooa. Soo Paul ka mu poonnese Te Naa-matoo nanesootuhikooha, besa soonammena. 16 Ka Rome-wi ne petugase soo Paul puusoo nanobe-gakute, sumuoo tukwutumadu pumme eyaedu-no, ono soo Paul gi namamea'a mee'e umu oo sooyugwena. 17 Pahe tabe meaka numme o petuse soo Paul mu Jew numu Rome-witu umu numu moohedu tu tunehane-witoo pa'e. Ka mu sumuse meeoo mu netamma, "E nanumu, nu gi hekwi te nanumu netumoo'oo-wa'ne'yoo. Nu te tumayohona ka te nanamooatupu pumakoo mu tumayohona gi takopadu. Mu Jew numu Jerusalem-witu meeoo e netammana, nu nakwutumana mu vise mu Roman numu-tamme e tzama'wu. 18 Mu Roman numu e nemadabuese, e netzama'wu, umu ka oo nakase, ka gi suda e manakwe, nu gi pumme batsa-wa'ne. 19 Mu Jew numu gi oo nakabetzape ka mu Roman numu nuka netzama'wu. Nu yise meeoo unakwe, 'Nu ka mu Roman numu-kooba katudu nuka nemadabue tuungu,' tooe nu gi suda na'unnedu e nanumu-tamme unnekwuse. 20 Nu ka mu soopoonnena mu-no soodyadooana, ka Te Pabe'e-witu mu tuukwekwuse, ka Te Pabe'ekoobatoo nu nakwutumase." 21 Mu Jew numu moohedu meeoo ka Paul netamma, "Gi numme u-witu nabodu tubope kwu'u ka teepu Judea mee naneadu-witu. Gi mu te nanumu suda na'unnedu u-witu ne tuukwedu. 22 Pana numme ume tusooyugwena soonakapunne ume nanesootuhi pupua'amu mu numu tooe hanotu tooe ooosapa mu netumoo'ooyakwe." 23 Umu Jew numu yise ka Paul-no tunemadabue, "O'no tabeno saa'a tamme nanatabooegadooa." Ewa'yoo numu ka Paul-baa petudyakwe. Tabewano soo Paul ka Te Naa besa po-witu mu numu tuukwe'e. Soo Paul ka Te Naa unnena mu nemadabuekuna, ka Te Pabe'e-witu sakwa umu nakatoge'yookuse, oo-tamme mane. 24 Susumudu umu-matu ka Te Pabe'e naka'oedyukute, susumudu punno'o gi. 25 Soo Paul yise ka mu gi tunakaoedyukudu meeoo netamma, "O'nosoo soo Te Naa Besa Pooha mu-kwitu mee'e unnepuMu tooe ka Te Naa besa pooha poonne oo unnepu nakapana, gi ka Te Naa naka'oedyukute. Mu gi ka Te Naa

nakaheesoobedya. Mu sakwa ka Te Naa besa unnepu naka'oedyuku Te Naa-tamme mane, gi oemota, o'no soo Te Naa mu sootuhina, mu magwetzoikwu.' "Soo Paul yise meeoosoo mu netamma, "Mooasoo nu

ka Te Naa besa unnepu mu tuukwepu. Yaa manakwana nu mu wakwawa'a gi Jew numu Te Pabe'e-witu tuukwekwu. Umu-matu oo naka'oedyukukwu." Ka Paul meeoo unnese mu Jew numu puusoo nananepetukuna petukwahooka. 30 31 Waha tomoka soo Paul ka tu nobe-wi'yoona, oe tumanakana. No'obatusoo numu pumme nobengeketu soo Paul ka Te Pabe'e-witu tuukweyakwe. Mu Roman tukwutumadu punno'o gi ha'yoo ka Paul netamma.

1:1 Ka Te Naa besa unnepu-witu, nu, Paul, mu-matoo tubo'o, ka Rome mee naneadu-wi nonobe-gakoo. Nu ka Te Pabe'e Jesus nakabetseadu, oosoo e netutzease, nu yise yaahoo yadooawabe mane yise mana mu numu e tuukwe tuungu ka besa tu unnepu-witu. 2 Ka besa Te Naa unnepu umu o'nosoo Te Naa yadooawabe mooasoo oo bo tugupu. 3 O'nosoo umu Te Naa yadooawabe oo waha ka Jesus, Te Naa Besaa Tooa'a-witu, meno'o yise soo na'unnedu togesapa oo-toogoo manepetu. Soo Te Pabe'e numu-wa'nesoo nadooa'adoo tabuapu. Oosoo ka David-manakwana kemmapu. 4 Pana oosoo tuwazoo ka Te Naa-wa'ne'yoo. Soo Te Naa Besa Tooa'a ooka te tzapoonnekute, ka tu Besa Pooha-ma oo ya'e-wikoo oo mayodase. 5 Soo Te Pabe'e e sootuhi ka tu yadooawabe e mayugwese, ka manatooe e tayana, ka tu besa unnepu no'oko numu e tuukwe tuunguna. O'no umu oo naka'oedyukuna saa'a oo nakabetseadooa. 6 Mu punno'o ka Rome-witu ooosoo. Soo Te Naa mu tunetutzea ka Te Pabe'e doodooamu manekese, oosoo ka besa mu soobedyana. Nu meeoo mu nanesootuhiku soo Te Naa ka Te Pabe'e Jesus-no ooosapa mu sootuhinokwu yise mu magwetzoikwuse. 8 Tooe hano tooe e nummenummetoo mu numu e tuukwe ka Te Pabe'e tu naka'oedyukuna. Nu ka Te Pabe'e nuka nakasootuha'e, Te Naa-matoo mu nanesootuhikute. 9 Nu ooosapa ka Te Naa-matoo nanesootuha'e, mu-toogoo besa'hoo natuunguna. Nu ka Te Naa tubetse nakabetseana, ka ena tooe hano tooe mu numu tuukwena, ka besa

na'unnedu ka oo Besaa Tooa'a-witu. Oosoo oo sopedakwadoo nu ooosapa mu nanesootuhikuyakwe, nu sakwa mu-baatoo sumudooe mea, ka Te Naa meeoo nuka netamma. 11 Nu sakwa mu-baatoo mease, mu nanesootuhikuna. O'no mu unusoo besa kaaheno tusooyugwena, mu unusoo tunaka'oedyuku manepetugadooa. 12 Mu ka tu'oedyukuna oetoo e nehanese, tamme nanahoesoo oetu nemadabuese. O'no saa'a nu mu-baa besa petuga nuummadooa. 13 Pana nu gisoo me'a, nu ka gi hownnekoo meana. Nu yise besa mu nobene soonamme, nu sakwa ka mu gisoo tunaka'oedyukudu tummatzi. Nu ka mooasoo tooe hano tooe gi Jew numu nanesootuhibu tunedyooese. 14 Soo Te Naa meeoo e netamma, "No'oko tooe hownnekoo tooe numu-matoo mease, mu tuukwe." 15 Mu-matoo tuwazoo Rome-witoo. Nu unu oo soogwa'e mu-baa e petugakwuna, yise ka nanesootuhibu mu tunedyooekwuse, 16 nu gi e nanenasookwina soogwa'e mu numu mesoo tuukwena ka Te Naa unnepu. Soo tooe haga tooe ka Te Naa besa unnepu naka'oedyukudu, soo Te Naa pooha mu magwetzoikwu, mu Jew numu nokosoo mu gi Jew numu tuwazoo. 17 Soo Te Naa besa unnepu te tuukwe'e, soo Te Naa meeoo, "Tamme besa'yoo numu, ka ooosapa tunaka'oedyukuna." A nabotugu-kwa'nesoo, "Soo numu ka kaaheno Te Naa besa podo meana, puusoo nanemagwetzoikwu, oosoo ka tunaka'oedyukuna." 18 Tamme oo sopedakwadoo soo suda numu tumatuguna numu-matoosoo kodyukwu, ka ooosapa suda tumatuguna mu numu ka Te Naa togesapa unnena ne watzetugu. 19 Tooe mu numu gi Te Naa poonnepana, mu numu sumuna oo sopedakwadookwu ka Te Naa ka teepu matabuepu. Oosoo puusoo mu tzapoonnekute ka no'oko hemma besa tu matabuena, yise ka unu tu pooha-gana tuwazoo. Pana umu gi oo nesookwuga'ena, yise gi oo-matoo nanesootuhi tuwazoo. Umu sakwa oe naneyugwe, ka gi sootunaka'oedyukuna. Umu meeoo nanasooyugwe, "Numme tubetse unu sokwama." Pana gi! Umu tookwa gi hemma sopedakwadoopana meeoo nasooyugwe. 23 Umu gi ka Te Naa-matoo nanesootuha'e, oosoo Te Naa yise no'okosoo pooha-ga'yoo gi ya'edu. Pana umu tooe hemma-too tooe nanesootuha'e gi pooha-gakoo: Numu-wa'nekoo, tooetoo kwe'na'a, etza'a, yise togogwa-matoo gi puusoo namagwetzoi-wa'nekoo, sukwe ya'eyakwedu. 24 Umuoo gi ka Te Naa-wi

tu tunaka'oedyukuna petzape, Te Naa besa'yoona gi naka'oedyukute pumme nesookwugi-wa'nekoo, tu na'esayina suu'mu umu nakabetseadu. Umu gi ka pumme manumudoopu-matoo nanesootuha'e, yise pumme nesookwugi-wa'nekoo. Umu ka hemma namadabue-matoo nanesootuha'e. Ooonne'yoona soo Te Naa mu tsasoopedya, umu yise ka sutakoo podo meadape. Umuoo suda tusooyugwena, suda ka pummesoo tookoo yugwe. Umu no'obatusoo suda tu manena petzape. Mu momoko'ne ka gi toge-wikoo, ka tu puna mogo'ne mesoo ma'emukwana. 27 Mu nanana punno'o gi ka mu momoko'ne soogwina puusoo nana-ma tumanaka. Umuoo suda tubetse manakwe soo suda mu tumatuguna umu-matoosoo kodyukwu. 28 Soo Te Naa gi how mu yugwe suda mee tusooyugwe sapa umu ka gi Te Naa soo'oedyukuna. 29 Umu yise tooe ha'oo tooe manakwe nanasuda: unu moomoogoobuna, nanidyapuna, tu pupua'amu nasoodyagena, nanahana, numu mesoo batsana, nana'esagoena, nanatumooagana, ewa suda nanatuukwena, Te Naa gi petzabena, suda nanadyadooena, nananesagwa'ena, nananesootzemana, besa nanasooyugwena, tu nanaanapu'amu gi nakabetseana, gi numu tutuha soobedyana, gi kaaheno tumatuguna, yise tooe ha'oonnekoo tooe suda namanedu oedyukuna. 32 Umu oo sopedakwadoopana ka Te Naa meeoo unnepu, "Soo numu 'yoo manedu sakwa ya'e." Umu yise suda mesoo manakwe ka tu pupua'amu suta-witoo pumme moohe.

2:1 Numme Jew numu sakwa umu gi Jew numu gi nesootzemapana, numme punno'o ka ooosoo manena. Numme punno'o nummesoo oe naneyukwe ka tooe how tooe manena. 2 Tamme oo sopedakwadoo soo Te Naa kaaheno no'obatusoo umu numu suda manedu kadoo mayugwekwu. 3 Tamme sakwa gi meeoo sokwamapana, "Soo Te Naa nuka gi kadoo'oo mayugwe-wa'ne'yoo tooe suda e manakwe sapa. Nu umu ata'yoosoo." 4 Soo Te Naa tubetse besa'yoo, gi etzaga sutadu. Oosoo ka oo te matuguna, o'no tamme sakwa ka suda te tumatuguna ma'wukase, yise ka oo besa podo meadabekwu. Pana tamme ka meeoo sokwamana, "Nu gi ka suda e tumatuguna ma'wu-wa'ne'yoo yise ka oo besa podo mea-wa'ne'yoo." O'no yise tamme tammesoo ka sutakoo mabetseadu-kwa'ne tabu'a, tamme-

matoosoo kodyukwu ka kaaheno nanasuu'mu numu manena umu-matoosoo kodyuse. 6 No'oko mu numu tumatugupu umu-matoosoo kodyukwu ha'oo ka mu besow tooetoo mu sutakoo. 7 Mu numu ooosapa besa manekwu umu ka besow podokoo soomeana, ka Te Naa besa pumme sootuha'e ooosapa nummenummena ka Te Naa-baa nobe-gakwu. Umu numu ka gi toge-witu nakabetseana puu suu'mu mee nasooyugwena nanasutatoo meadabekwu, yise kadoo namayugwekwu. Soo Te Naa no'okosoo hemma nana-kwa'nesoo matugukwu: mu Jew numu, mu gi Jew numu tuwazoo. 12 Soo numme Jew tumayohopu ne tuukwe'e, ka ne manekwuna. Numme ka kaaheno oo mayohona, numme besa'yoo mee'e soo Te Naa unnekwu. Tamme tammesoo oo naka, pana gi oo nakabetseana, tamme kadoo'oo namayugwekwu. Umu gi Jew numu gi ka te tumayohopu nakadu pana umu puusoo oo sopedakwatoo ka how besa manena, tooetoo suda manese. Umu ka Te Naa nakabetseana oo tzapoonnena oo sopedakwadoo ka Te Naa pumme mane tuunguna. Umu kadoo'oo namayugwekwu ka gi oo nakabetseana. 'Yoo tu namanekwuse, soo Te Naa ka Te Pabe'e numu watze tusooyugwena oo nemadabue tuunguna. Meeoo nu mana ka mu numu tuukwe. 17 Numme Jew sumuna unu ka te tumayoho-ma nasoonatza'e. 18 Te Naa-ma nana'unakwe ka mee unnena, numme nummesoo oo sopedakwatoo ka besa ka Te Naa numme mane tuunguna, ka ne tumayohopu natunedyooese. 19 Numme mu gi ooka sopedakwatoodu mesoo tunedyooe doodooake tuwazoo, soo ne tumayohopu ka Te Naa besa podokoo ne tzapoonnekute. 21 Aha, numme Jew ka besow po sopedakwatoo, pana numme gi oo nakabetse'a. Numme mu numu meeoo netamma, "Mu sakwa gi tuduhapana," yise numme sumuna nummesoo tuduha. 22 Numme mu numu meeoo mu netamma, "Mu sakwa ka nananodukwana kukumma'amasoo emukwapana." Numme, nummesoo, sumuna 'yoo suda manakwe. Numme meeoo, "Numme gi hemma namadabue-matoo nanesootuhi-wa'ne'yoo," pana numme sumuna kumma'akoosoo numu natusooa tuduha. 23 Numme meeoo nana'unakwe, numme o sopedakwatoo no'oko ka Te Naa tumayohopu, numme oo nage tuunguna. Pana numme ka mu gi Jew numu suda ka Te Naa-witu mu netamma tuungu, ka numme gi oo unnena nakabetseana. 25 Numme

meeoo, "Numme ka Te Naa tubetse dooamu, numme ka Jew numuna." Numme ka Jew-na besa'yoo, numme ka Te Naa unnena nakabetseana. Pana numme ka gi oo unnena nakabetseana, numme gi Te Naa dooamu. 26 Mu gi Jew numu ka Te Naa unnena nakabetseadu Te Naa doodooamu numme Jew ooonakwasoo, besa'yoo umu ka Te Naa unnena nakabetseana. 28 Numme yise Te Naa doodooamu ka oo nakabetseana, ka sukwe Jew numuna. 29 Numme ka tunakabetseana soo Te Naa te soonammena sopedakwadoona te sootuhikwu. Oosoo gi hownne'yoo tooe mu numu te nesootzemapana.

3:1 Tamme sumuna meeoo unnekwu, "Oosoo gi hownne'yoo tooe Jew numupana oosoo gi Te Naa doodooamu te mayugwe-wa'ne'yoo." 2 Pana gi! Oosoo besa'yoo ka Jew numuna, soo Te Naa ka tu unnepu numme Jew numu tuukwese. 3 Numme Jew numu gi oo nakabetsea, pana soo Te Naa ooosapa oo nakabetse'a, ka pummesoo unnepu. 4 Numu tooe esagoepana, soo Te Naa unnepu ooosapa togesapa. Meeoo nabotugu oo na'unnekwa'nesoo, "Soo Te Naa ooosapa kaaheno'yoo ka tu yadooa-wi. Gi haga oo tuaga'ne, 'Oosoo esaya'e,' mee unnena." 5 Sumuna numu-matu meeoo unnekwu, "Tamme ka suda manena, oosoo oo tzapoonne ka Te Naa besa'yoona. Soo Te Naa gi kaaheno'yoona oosoo ka mu numu tu ma'emukwana umu-matoosoo makodyukukwu," mee mu sukwe numu unakwe. Pana gi! Te Naa ooosapa kaaheno'yoona; kaahenosoo mu numu nemadabuekwu. Susumudu numu-matu sumuna meeoo unnekwu, "Nu ka suda manena, nu ka Te Naa besa nemadabue, tamme sakwa yise suta'yoo, o'no soo Te Naa besa nanemadabuekwu," mee umu. Susumudu numu esaya'e, nu meeoo unakwe, mee unnena. Mu numu suda unnedu sakwa oe naneyugwe. Pana soo suda mu tumatuguna umu-matoosoo nakwukodyukukwu. 9 Numme, Jew numu, nasootuha'e mu gi Jew numu-wa'nesoo. No'yoona tamme nanakwa'ne'yoosoo. Nu mooasoo meeoo mu netammapu 10 no'yoona tamme ka sutakoo po-toogoo mea'a, a nabotugu-kwa'nesoo, "Gi haga besa manakwe, gi haga kaaheno ka Te Naa besa podo me'a. Gi tamme-matu ka Te Naa sopedakwatoo. 11 Umu gi ka Te Naa tu nakabetseana petzape. 12 Umu ka Te Naa besa po ma'wukase,

gi he-toogoo besa'yoo. 13 Umu esagoena, numu nesootzemana nanasuda unnena. 15 Umuoo mu numu nuummaba wumakuna suda mu yugwena, numu batsayakwe. Umu unu nidyapu. 18 Umuoo gi ka Te Naa tu nakabetseana soohanedu." 19 Numme yise oo sopedakwatoo soo Te Naa meeoo te netammana, numme Jew numu oe nane'yakwe, ka mu gi Jew numu-wa'nesoo. Numme punno'o ka gi Te Naa nakabetseana. 20 Soo ne tumayoho tabuana oo tzapoonne tamme no'yoona tuma'emukwa, gi tamme oo tzapoonne ka te besa'yoona. 21 Numme Jew ooosapa meeoo sokwamayakwe, soo Te Naa besa'yoo mee te netammakwu, ka te tumayohope te nakabetsea ka umu te nanamooatupu tamme-too tunemadabuepu. Pana umu Te Naa yadooawabe o'nosoo te tuukwe'e, ka saa'a soo Te Naa besa te matabuekwu. Meno'o yise oe manepetu. 22 Soo Te Naa te tuukwe'e mu besa'yoo mee te netammakwu, tamme ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna. Oosoo no'oko nanakwa'nesoo te matugukwu, mu Jew numu yise ka mu gi Jew numu tuwazoo. 23 Tamme ka no'yoona tuma'emukwakupuna, gi ka Te Naa tamme oo netamma-kwa'nesoo manena. 24 Soo Te Naa ekow nasootuhipu te sootuhipu, tamme yise besa'yoo soo Te Pabe'e ka tamme-koobatoo nabatsase besa te mayugwekwu, o'no yise, "Mu besa'yoo," mee te netammakwu. 25 Soo Te Naa tusoohanena te tuma'emukwana soomu'wase, soo Te Pabe'e yise tamme-koobatoo nabatsa. Esoo oo tzapoonne oosoo tookwa kaaheno'yoo. Ka o'nosoo soo suta'yoo gi numu-matoosoo kodyudu, oosoo ka besa'yoona oo soohanena, soo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsakwu, oosoo yise no'oko mu tunaka'oedyukudu Te Pabe'e-wi, "Besa'yoo," mee mu netammakwu. 27 Meno'o tamme gi nana'unne-wa'ne'yoo tamme tammesoo besa nanemadabue. Pana gi! Soo Te Naa "Besa'yoo," mee te netamma, tamme ka te naka'oedyukuna, gi ka te tumayohopu tunakabetsea-wi. 29 Soo Te Naa sumu'yoosoo, namekoosoo te sootuha'e (mu Jew numu, yise mu gi Jew numu tuwazoo, tamme ka tunaka'oedyukuna). 31 Sumuna mu numu meeoo unakwe, "Tamme tunaka'oedyukuna gi hee ka tumayohopu namadabue." Pana gi! He-toogoo soo te tumayohopu namadabuepu.

4:1 Soo ne nanamooatupu, Abraham mee naneadu, punakwana numme

Jew numu suakena, punno'o ooonne'yoosoo. 2 Oosoo gi nana'unnewa'ne'yoo oosoo puusoo besa namadabuepu ka tunakabetseana. Pana gi! 3 O nabotugu-kwa'nesoo, "Soo Te Naa ka Abraham sootuhise, 'Besa'yoo,' mee oo netamma, soo Abraham ka oo naka'oedyukuna." 4 Tamme ka kumma'akoosoo hemma how yugwekuse hemma nagease, oosoo gi te sukwe nageana. 5 Pana soo Te Naa tamme sootuhina, ka besa'yoona te sukwe nasootuhina, tamme ka oo naka'oedyukuna, tooe ha'oo ne tumatuguna sapa, te sootuha'e. 6 O'nosoo ne moohedu David mee naneadu mee tubotugu ka Te Naa numme sootuhina, numme ka tunaka'oedyukuna, too'e ha'oo ne tumatugu sapa. 7 "Soo Te Naa tubetse besa te manuuma ka te tuma'emukwana soomu'wase. Tubetse besa te manuuma ka besa'yoo mee te netammana." 9 Tooe haga tooe sumuna meeoo soonamme, "Soo Te Naa mu Jew numu suu'mu besa sootuha'e." Pana gi! Soo Te Naa ka Abraham besa sootuhi puu gisoo Jew numu oo manakwe ka oo tumayohomeana. Pana ka saa'a ka te tumayohope nagena, Jew manese oo tzapoonne, soo Te Naa mooasoo besa'yoo mee oo netamma. Ekow yise te tzapoonnekute soo Te Naa besa numu sootuha'e tamme ka tunaka'oedyukuna, too'e gi te Jew numu sapa. Meno'o yise oosoo te natzapoonnekute, tamme sakwa oo nage, ka Abraham-wa'ne besa tunaka'oedyukuna. Meno'o tamme ka besa nasootuhidu numuna besa'yoo mee nanetamma, tamme ka tunaka'oedyukuna Abraham-wa'nesoo, ka gisoo Jew numu oo manakwe, numme Jew numu, yise mu gi Jew numu tuwazoo. 13 O'nosoo soo Te Naa ka Abraham meeoo netamma, "Umuooma'yoona suaketu saa'a no'oko ka teepu-koobatu hemma nemadabue meadooa." Soo Te Naa meeoo unakwe, "U e tubetse naka'oedyukute," tooe how ne tumayohope nakabetseapana. 14 Soo Te Naa haa'a sakwa unu ka tumayohopu nagedu suu'mu sootuhi? Oo unnepu haa'a yise gi hee tamme tunaka'oedyukudu-tamme? 15 Soo Te Naa te sootuha'e ka pumme te naka'oedyukute. Tamme ka tammesoo besa manena nageana, tamme gi besa mane-wa'ne'yoo; te ma'emukwapu tamme-matoosoo kodyukwu. Pana ka te tumayohope nakabetseana na'unnepu kadookoo, tamme tookwa gi tuma'emukwa. 16 Meno'o yise soo Te Naa ka besow nasootuhibu-ma te sootuhi, tamme ka Abraham-wa'nesoo tunaka'oedyukuna. Oosoo gi how

manepunne tooe tamme gi ka mu Jew tumayohopu nakabetseapana. Ooonne'yoona tamme no'yoona ka Abraham-ma'yoona suakepu. 17 A nabotugu-kwa'nesoo, soo Te Naa tamme manumudoopu yise mu tuipu matusootabuena, ka Abraham meeoo netamma, "U-nakwana ewa'yoo nana'ata'yoosoo numu suakekwu." Abraham oo naka'oedyukute. Too'e gi oo nanaka'oedyuku oo manepunne sapa oosoo Abraham ka Te Naa naka'oedyukuna meeoo soonamme, "Numme dooamu-ga-wa'ne'yoo, tooe nu unu wa'etsepana; soo e nodukwa punno'o gi dooamu-ga-wa'ne'yoo." 20 Soo Abraham gi wahaba ka Te Naa unnepu naka'oedyukuse, yise unusoo oe tunaka'oedyuku mani. 21 Ooosapa oo naka'oedyukute ka Te Naa tu unne-kwa'nesoo manakwe. 22 Ooonne'yoona soo Te Naa meeoo oo netamma, "Besa'yoo numu," mee'e. 23 Soo Te Naa ekow na'unnedu Abraham-witu botugu tamme-too tuwazoo gi ka Abraham suu'mu. Soo Te Naa, "Besa'yoo," mee te netammakwu ka te tunaka'oedyukute soo Te Pabe'e tamme ma'emukwa-koobatoo nabatsase, soo Te Naa yise oo mayodase tamme yise besa manekwu.

5:1 Meno'o tamme ka Te Naa-no besa napua'a, soo Te Pabe'e ka besa te mayugwese, tamme ka tunaka'oedyukuna. 2 Meno'o oosoo te sootuha'e too'e gi te besa'hoo sapa, besa tamme sokwama ka tamme oo sopedakwadoo, ka tamme ya'e-wikoo tamme o mayodakwuse, yise ooosapa besa sokwamakwu ka Te Naa-baa petugase. 3 Meno'o tamme yise besa sokwama soo tooe how tooe suda namanedu gi hee tammenakwana ka besa tamme tu sootuha'e, ookow tamme oo natunedyooe. 4 Tamme ka gi nasootookena te tusooyugwekwudu unu natzooe manepetugakwu ka te tunaka'oedyukute. O'no tamme yise oo sopedakwadookwu ka Te Naa tamme sootuha'e. 5 Tamme oo sopedakwadoo meno'o tamme ooosapa besa sokwamamokwu ka Te Naa tamme sootuhi ka tu Besa Pooha-matu-ma. Oosoo unu te soobedya. 6 Soo Te Pabe'e te soobedya tooe suda te tumatugu sapa. Soo Te Naa tunemadabuena oe manepetuse, oosoo tamme-koobatoo nabatsa, tamme gi hownnekoo tammesoo nanemagwetzoi-wa'ne'yoo. 7 Tamme puu gi ya'e-wa'ne'yoo kumma'akoosoo numu-koobatoo. Sumuna tubetse besow

numu-koobatoo suu'mu nu nabatsakwu. 8 Pana ka togesoo te ma'emukwa soo Te Pabe'e puu tamme-koobatoo nabatsapu, soo Te Naa ka besa te soobedyana. 9 Tamme yise besa'yookwu, tamme ka togesoo te sutakoo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatase. Oosoo te tubetse magwetzoikwu ka te tuma'emukwana gi tamme-matoosoo makodyukuna. 10 Ka pumme te tumoo'oo, soo Te Naa ka Te Pabe'e tamme-koobatoo oo mabatsa tuungu. Meno'o yise tamme oo pupua'amu oosoo yise te magwetzoikwu ka Te Pabe'e ka oo nabatsa-wikoo oo mayodase tamme-koobatoo. 11 Meno'o tamme ka Te Naa nesootuha'e ka Te Pabe'e-koobatoo, oosoo ka Te Naa doodooamu te mayugwese. 12 Ka mooe'ugasoo namanumudoopu nana Adam mee naneadu tuma'emukwase, soo oo tuma'emukwanasoo oo batsa. Oo-wa'nesoo no'yoona numu ya'eyakwe, ka no'yoona mu numu tuma'emukwa. 13 Mu numu gi hownnekoo ka tu ma'emukwana sopedakwatoo ka Moses-kobenasoo, gisoo ka te tumayohope tamme oo namadabuekute. Pana yise hownnekoo mu numu oo sopedakwatoo ka ma'emukwana soo Moses gisoo mu numu tuukwe mu manekwuna. 14 Mu numu gi ma'emukwa ka Adam ma'emukwa-kwa'ne, pana umu no'yoona tuiyakwe. Nu ka Adam-witu wahadyakwe, soo Adam ka Te Pabe'e-no nanosoo numu moohedu, soo Adam ka suta podokoo te moohe, soo Te Pabe'e yise ka besow podo. Soo Adam ma'emukwa-wa'ne'yoo ewow numu goeke. Soo Te Pabe'e ewow numu magwetzoa'e. 16 Ka Adam ma'emukwase, ewa'yoo numu tuma'emukwana nakwukodyu yise nago'e. Soo Te Pabe'e ewow numu tuma'emukwana soomu'wana, mu magwetzoa'e. 18 Oosoo Adam ka Te Naa gi nakana, too'e no'oko numu kadoo mayugwe, pana soo Te Pabe'e ka Te Naa nakana no'obatusoo numu magwetzoi. 19 Ewa'yoo numu tuma'emukwa mane ka Adam gi tunakabetse'a, soo Te Pabe'e nakabetseadu ewow numu besa mayugweke. 20 Tooe mu numu ka Te Naa unnepu nakase sapa, ewa'yoosoo tuma'emukwa. Pana soo Te Naa ka mu numu nakasootuhi. Tooe ewa mu tuma'emukwa sapa, oosoo mu sootuhise, mu tuma'emukwana soomu'wa. 21 Tamme yise tuikwu ka tuma'emukwana, pana tamme yise ooosapa mommokwu ka Te Pabe'e Jesus tamme sootuhise tamme-koobatoo oo nabatsase.

6:1 Sumuna numu meeoo soonamme, "Ka tuma'emukwape ewow, soo Te Naa tookwa ewa tusoomu'wakwu. Nu sakwa ooosapa ma'emukwano, o'no soo Te Naa ooosapa oo soomu'wanokwu." Ooonne'yoo pana tamme gi! 2 Gi tamme ooosapa tuma'emukwano-wa'ne'yoo ka meeoo te soonammena kadoo namayugwese. 3 Soo baa-wi te namatzakana yise mee na'unnedu, tamme ka Te Pabe'e-wa'ne'yookwusoo. Tamme puu tuipu-kwa'ne oosoo ka tamme-koobatoo nabatsase. Tamme meno'o mommo pudu namanumudoopu-wa'ne'yoo, soo Te Naa pooha puu ka Te Pabe'e nabatsa-wikoo oo mayodapu. 6 Tamme uga ooosapa ka sutakoo nakabetseadu, gi hownnekoo yooi-wa'ne'yoo. Pana meno'o soo o'nosoo te tumatugupu kadoo namayugwepu ka Te Pabe'e mooasoo oo-koobatoo nabatsase, tamme yise gi ka suda namanedu nakabetsea-wa'ne'yoo. Meno'o tamme ka Te Pabe'e-wa'nesoo namayodakwu, tamme ka ya'ese saa'a oo-baasoo ooosapa nobe-gana, ka Te Naa nakabetseakoo. 9 Tamme oo sopedakwatoo soo Te Pabe'e tu nabatsa-wikoo namayodase, gi ya'e-wa'ne'yoosoo. Mooasoo o'nosoo oosoo puu ka numu tuina matzooekupu. 10 O'nosoo oosoo tamme tuma'emukwa-koobatoo nabatsapu. Meno'o soo Te Pabe'e gi ya'e-wa'ne'yoo, pana ka Te Naa nakabetseana, gwetzoimokwu. 11 Meeoosoo sakwa tamme nasooyugwe. Soo ya'epu numu gi hownnekoo tuma'emukwa-wa'ne'yoo. Tamme sakwa ka ya'epu-wa'ne'yoosoo gi te ma'emukwana soohanepana. Soo nummedu numu ka tu tunakabetseana soogwa'e, tamme sakwa umuoo numu-wa'ne, yise ka Te Pabe'e noko Te Naa nakabetse'a. 12 Tamme sakwa gi ka suda te tusooyugwena nakabetseapana. 13 Gi sakwa nagutza tamme meno'o te tookoo soonahadyagwepana, tamme sakwa Te Naa nakabetsea. Meno'o manakwana yise soo Te Naa pummesoo tusooyugwetoo te nemadabuekwu. Oosoo ka pudu numu-wa'ne te matabuese, ka mu numu tu ya'e-wikoo tu mayodapu-wa'ne. 14 Meno'o yise tamme gi suda tumatuguwa'ne'yoosoo, soo Te Naa yise te sootuhi tooe tamme gi ka ne Jew tumayohopu nakabetseapana. 15 Sumuna umu-matu mee unnekwu, "Meno'o tamme te Jew numu tumayohopu gi nakabetseana, tamme ewa mesoo ma'emukwa, soo Te Naa ka te sootuhina te ma'emukwana soomu'wakwu." Pana gi! 16 Nu besasoo ooka mu tuukwekwu. "Tamme

ka sumuoo numu nakabetseana oosoo te nehanedu, tamme yise oo mane. Tamme ka sutakoo nakabetseana, oosoo suta'yoo te soo'akwu. tamme ka besow nakabetseana, tamme besa'yookwu." 17 Mu ugasoo ka sutakoo nakabetseadu, mu yise ookow naka'oedyukute. Nu ka Te Naa nesootuha'e meno'o, mu ka besow nakabetseana, ka mu natunedyooepu. 19 Mu ugasoo mu tookoo-ma tuma'emukwana suta'yoo. Meno'o sakwa yise mu kaaheno tumayohono. 20 Tamme ka o'nosoo suda te tumatuguna nakabetseana tamme gi ka besow nakabetse'a. 21 Oosoo gi te tummatzidu, te sukwe ko'e. Meno'o yise tamme ka o'nosoo te mane-ma nasookwa'e. 22 Pana meno'o tamme ka Te Naa nakabetseana ka oo besa podokoo meana, ooosapa tamme besa gwetzoimona, gi ka suda namanedu nakabetseakwu. 23 Tammesoo tuma'emukwana ka te ko'e, pana soo Te Naa te sootuha'e te gwetzoimokwuna, ka Te Pabe'e Jesus tamme-koobatoo nabatsase.

7:1 Ka mu Jew numu tumayohope-witu, e nanumu, mu oo sopedakwadoo ka gisoo ya'ena suu'mu tamme te tumayohope nakabetseadu. Meno'o sakwa nu besasoo mu tuukwe. 2 Soo te tumayohope oe 'mane ka mi manekase gi hownnekoo nanema'wuni-wa'ne'yoo ka nanodukwa-wa'ne. Tamme ka nanodukwadoose, tamme sakwa te kooma-baa. Tamme suda manakwe ka kumma'akoosoo nana koomadoose ka tooesoo kooma-gana kooma mooasoo ya'epu, o'no yise tammesoo mane-ga'yoo ka te mane-kwi. O'no sakwa tamme yise saa'a kumma'asoo mesoo koomadoo. Oosoo yise gi hownne'yookwu. 4 Oo manepunne, e nanumu, tamme ka gisoo Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna, tamme ka te Jew tumayohopu-nosoo, soo te Jew tumayohope yise ka namanedu-witu suda te tunedyooe. O'no yise tamme ka suda namanedu-witu soohanese sapa tooesoo suda manakwe. Soo suda namanedu tamme-matoosoo kodyuse, te goekwu. Pana meno'o soo Te Pabe'e ka tamme-koobatoo nabatsase, yise namayodase oosoo tamme ya'e-kwa'nesoo ka mooasoo te Jew tumayohope gi hee tammenakwana. Oosoo gi hownne'yoo tamme ka gi ka te nanamooatu Jew tumayohope nakabetsea manese, tamme ka Te Pabe'e tumayohokuna, tamme ka Te Naa Besa Pooha nakabetse'a. Meno'o yise tamme besa manekwu. 7 Umu-matu sumuna mee sookamma, "Ka Jew tumayohope

numme nakabetseana numme tuma'emukwa." Gi! Soo te Jew tumayohope ka te tuma'emukwana te tuukwe. Gisoo tamme te tumayohope sopedakwadoo tamme sakwa gi kumma'akoosoo numu nasoodyagepana. Ka tooe hekwi tooe soo te Jew tumayohope te tunedyooe, tamme sakwa gi kumma'akoosoo nasoodyagepana, nu oo sopedakwatoo, nupuu tuma'emukwa. 8 Nu yise unusoo numu nasoodyage manemena, nu ka oo sopedakwadoona nu sakwa gi numu nasoodyagepana. Tamme yise gi oo sopedakwadoo ka te ya'ekwuna. Pana tamme ka te Jew tumayohope-witu nakase, tamme oo nakasopedakwatoo ka tuma'emukwana, tamme tookwa tuikwu. 10 Nu meeoo soonammeyakwe, "Soo te Jew tumayohope e magwetzoikwu," mee. Pana gi! Umu e sukwe tzapoonnekute nu ya'ekwu, nu ka gi mu nakabetseana. Nu yise nanemooaga ka meeoo soonammena, "Nu namagwetzoikwu ka te tumayohope nakabetseana." Pana gi, nu ya'ekwu. 12 Oosoo ne Jew tumayohope unu besa'yoo pana yise suda te tumatugunasoo te ko'e. Aha, pana soo ne Jew tumayohope e tzapoonneku nu ooosapa tuma'emukwa, nu ka gi hownnekoo ka te tumayohope nakabetseana. 14 Soo Te Naa Besa Pooha ka te Jew tumayohope-ma te sootuhi; pana nu gi oo nakabetsea-wa'ne'yoo. Nu ka sutakoo suu'mu nakabetseana. 15 Nu nanesootuhibu soogwipana ka sutakoo nu tuyoho nu yise gi how mada'e. 16 Nuudea oo sopedakwadoopana ka mu Jew tumatuguna besa'yoona, nu yise suta'yoo numu. 17 Nu gi suda e manena petzabe; pana soo suta'yoo oo e mane tuungu. Nu nuusoo gi besa mane-wa'ne'yoo, nu ooosapa suda manakwe. Nu besa soomane pana nu gi besa'yoo. Nu gi ka besa e soomanena mayoho. Nu ka suda namanedu gi e petzabena suu'mu mayoho. 21 Nu ka besa too'e soomanepana, togesoo suda maneno'o. Nu oo sopedakwatoo nu ooosapa ooonne'yoo. 22 Besa nu too'e tusooyugwepana oosoo suta'yoo e manoyugwe. 24 Nu tubetse unu suda soonamme soo suta'yoo e ya'e-witoo e moohe. Haga e magwetzoikwu? 25 Soo Te Pabe'e Jesus yise meno'o e magwetzoikwu. Nu ka Te Naa nesootuhikwu ka oowetoo namagwetzoise. E soonamme-wi nu ka Te Naa nakabetse'apana, nu nuusoo togesoo ma'emukwa. Ooonne'yoona nu 'yoo manepunne.

8:1 "No'yoona Te Pabe'e-wi tunaka'oedyuku, nu ka suta mu tumatuguna gi mu-matoosoo makodyukukwu," mee soo Te Naa te netamma. 2 Soo Te Pabe'e Besa Pooha te magwetzoise, te ma'na'wena nemadabu'e, tamme yise gi ka sutakoo nakabetsea manekwu. 3 Soo te Jew tumayohope gi ka te tuma'emukwana tzadyooiku-wa'ne'yoo. Ekow te sukwe tzapoonnekute tamme nabatsakwu ka tuma'emukwana. Soo Te Naa yise Tu Besaa Tooa'a yaatoo manumudoopu. Soo Te Naa te tuma'emukwana ka Te Pabe'ematoosoo makwukodyupu yise oo batsa, ka te Jew tumayohope tunetammana-kwa'ne'yoo. 5 Tamme suda tusooyugwe tamme ka gi besow podo meanona. Tamme besa tusooyugwe, tamme ka Te Naa Besa Pooha tumayohokuna. 6 Tamme ka suda te tusooyugwena nakabetseana, oosoo te batsakwu. Pana tamme ka Te Naa Besa Pooha nakabetseana, tamme namagwetzoise, besa yise sokwamamokwu. 7 Tamme ka te tookoo suda tusooyugwena nakabetseana, tamme tookwa ka Te Naa wohokana, gi Te Naa nakabetsea-wa'ne'yoo. 8 Tamme ka gi Te Naa nakabetseana, oosoo gi tamme-matoo besa soonamme. 9 Tamme ka Te Naa Besa Poohatooha'yoona oo nakabetsea gi ka sutakoo nakabetse'a. Tamme ka gi Te Naa Besa Pooha-tooha'yoona, gi ka Te Pabe'e doodooamu. 10 Tamme ka Te Pabe'e nanumuna, te moogooa ooosapa ka Te Naa-baa'yookwu, soo Te Naa ka meeoo unnena tamme besa'yoo tooe te tookoo ya'ese sapa, tamme ka tuma'emukwapuna. 11 Soo Te Naa ka Te Pabe'e Jesus mayoda ka oo nabatsase ka Tu Besa Pooha-ma, oo Besa Pooha yise ka saa'a tamme tookoo mayodakwu, ka oo Besa Pooha te nemadabuepuse. 12 E nanumu, tamme sakwa gi ka suda te tusooyugwena nakabetseapana. 13 Tamme ka sutakoo nakabetseana, oosoo te goekwu. Ka Te Naa Besa Poohatooha'yoona tamme ka suda namanedu tzadyooikuse, namagwetzoikwu. 14 Tamme ka Te Naa Besa Pooha-tooha'yoona tamme tookwa Te Naa doodooamu. 15 Soo Te Naa ka tu Besa Pooha-matu-ma te sootuhise, tu doodooamu te mayugwe. Oosoo unu besa te soobedyana tamme yise, "E Naa," mee oo ne'a. Te Naa te magwetzoise tu manewabe te mayugwe. Tu doodooamu te mayugwe, tamme yise gi oo-ma sua'e. 16 Ka Te Naa Besa Pooha tamme oedyukute tamme togesapa Te Naa doodooamu. 17 Te Naa te sootuhikwu no'oko nasootuhibu ka Te Pabe'e tu sootuhi-kwa'nesoo

tamme punno'o ka oo doodooamuna. Ka Te Pabe'e-wa'nesoo tamme punno'o nuummabu wumakwu yaa ka teepu-kooba'yoona. O'no oo-wa'nesoo soo Te Naa punno'o te sootuhikwu. 18 Soo suda namanedu yaa teepu-kooba'yoona gi hee, soo Te Naa ka saa'a besa masoo te sootuhikwu, mee nu. 19 Soo Te Naa tu doodooamu mu mayugwese o'no yise soo hee no'yoona oo tumadabuena atasoo namayugwekwu. 22 Ekow umu wutoo'e. Soo numu ya'ekwuna kadoo'yoo namayugwekwu, no'yoona hee besa'yookwu soo Te Naa ooonnekoo hemma besa'hoo te sootuhikwu. 23 Mooasoo Te Naa Tu Besa Pooha-ma te magwetzoina yise saa'a te mapudutuputookwu tamme ookow soogwipunne. 24 Tamme tooe besa sokwamana oo wutooepunnekwu ka hemma no'oko atasoo namayugwekwuse. 26 Soo Te Naa Besa Pooha te tummatza'e, tamme ka gi oo soomapu'ana. Tamme gi oo sopedakwatoo how sakwa tamme nanesootuhi tabua, tamme gi oo nakasopedakwatoo tooe tamme oo nanesootuhikute sapa. 27 Soo Te Naa oo nakasopedakwatoo ka tu Besa Pooha nanesootuhiwunu. Oosoo no'oko numu sokwammana sopedakwatoo. Soo oo Besa Pooha yise te nanesootuhikute, ka Te Naa pumme sooyugwe-kwa'nekoo oo nanesootuha'e. 28 Soo Te Naa no'oko a namanekwuna besa tamme-tamme nemadabue, ka besa pumme te soobedya, oosoo ka mooasoo te netutzease, te sootuha'e. 29 O'no yise soo Te Naa tamme-witu sopedakwadoona te netutzease, tamme yise Te Pabe'e-wa'ne'yookwu. O'no yise soo oo tooa'a Te Tubetse Pabe'e manepunnekwu, oosoo yise ewow samoomu-gakwu. 30 O'no soo Te Naa ka tamme-witu soohanese, yise te netutzease, meeoo te netammakwu, "Mu besa'yoo," yise nawa'nesoo te mayugwekwu. 31 Gi haga te matzooeku-wa'ne'yoo, soo Te Naa ka te tummatzina. 32 Soo Te Naa puu gi ka tu tooa tamme-makoo netumoo'e. Tamme oo sopedakwatoo oosoo no'okosoo hemma te sukwe sootuha'e ka tu tooa tamme-koobatoo nabatsase. 33 Gi haga te ma'emukwa-ma te tuagane-wa'ne manepunne tooe ka te ma'emukwase sapa. Soo Te Naa mooasoo no'oko oo soomu'wapu. Meno'o yise tamme besa'yoo mee oosoo. 34 Gi haga suta'yoo mee te netamme-wa'ne'yoo, ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsase, tu ya'e-wikoo namayodase, meno'o Te Naa-baa katuna ka besow tamme-too

negwa'e. 35 Gi hee ka Te Pabe'e tamme soobedyana kadoo mayugwe-wa'ne'yoo: Gi tooe how tooe a namanewunudu, numu-tamme tumoo'oona, tseagoena, tutuha manena, suta-wi manepunnena, numu tamme goena, gi hee ka Te Pabe'e tamme soobedyana kadoo mayugwe-wa'ne'yoo. 36 A nabotugu-kwa'nesoo, "Ka Te Naa-dooamuna tamme oo-wa'nesoo, tooe hannano'o tooe nahoawipunnena." 37 Ookow tamme mu matzooekupunne ka Te Pabe'e togesoo besa tamme soobedya. 38 Nu oo sopedakwatoo gi hee ka Te Naa tamme soobedyana tzadyooiku-wa'ne'yoo ka Te Pabe'e-makoo. Gi hee tamme-koobatu, gi mu toha kakasa-gakoo, gi tsoapa, gi poohabe, gi suda namanedu, gi hee teepu-koobatu, gi hee ka togesoo momona te manena, gi ya'ena, gi saa'a tooe how te manikwuna, gi hee tooe-hanotu tooe Te Naa tumadabuena, ka Te Naa tamme soobedyana gi te sootuhidyidooa.

9:1 Nu nugasoo nanumu ooosapa suda soonammekuyakwe. Nu oo sopedakwadoo ka Te Naa Pooha-tooha'yoona nu togesapa tuukwe'e. E nanumu sakwa Te Naa naka'oedyuku nu-kwa'nesoo, yise Te Naa mu sootuhise, o'no umu gwetzoimokwu, ookow nu unu soogwa'e. Tooe nu ka e nasootuhina watzekuse sapa, umuoo sakwa ooka nasootuhi. Gi yise oo manepunne. 4 Umu Te Naa besa doodooamu mee nananea. Umuoo sakwa Te Naa besa doodooamu, soo Te Naa ka o'nosoo mu sootuhipuna. Oosoo ka mu tzapoonnekuna tu tubetse besa'yoona, mu tuukwe'ena, mu tunetammakuna putoogoo mu meakwuna, yise ka mu nanesootuhi tabuakwuna. "Nu saa'a Te Pabe'e mu-matoo tayadooa," mee mu netamma. 5 Te Pabe'e ekow teepu-koobatoo nawuese ka umu oo numu habetoo kemmapunnedu. Ka Te Naa tamme nehanepunnedu, ka Te Pabe'e manumudoopu ookow nu nesootuha'e. 6 Soo Te Naa unnepu ooosapa togesapa. Umu-naga-kwitu suu'mu Jew numu, Te Naa tubetse doodooamu, gi no'yoona. 7 Umu Abraham ma'yoona suagetu-nagatu suu'mu Te Naa doodooamu. Soo Abraham ewow naa'atse dooamu-ga'yoo pana soo Te Naa meeoo oo netamma, "U tooa'a Isaac-ma'yoona suagetu suu'mu nu saa'a sootuhidooa." 8 Esoo Te Naa unnena, "Mu numu nugasoo tunetuzeana nu sootuhikwu ka nuga tumanumudoona suu'mu tuwazoo." 9

Soo Te Naa ka Abraham tuukwe'e ka Isaac nadooa'adookwuna, mee unakwe, "Penakwa tamano ka matoogoosoo e kodyu u nodukwa Sara naatse Tooa'a-gakwu." 10 Ka saa'a yise soo oo tooa Isaac mee naneadu nadooa'adoo, nana manekase yise punno'o nodukwadoo. Oo nodukwa Rebecca mee naneadu ka saa'a punno'o waahoo kohe'a. 11 Soo Te Naa ka mu waahoo dooake-witu mee oo netamma, "Soo oo wannga'a saa'a ka tu pabe'e moohedooa. Nu ooka oo wannga'a netutzease oo sootuhikwu gi ka oo pabe'e." Umu ka gisoo nadooamudoona, gisoo tuma'emukwa. Soo Te Naa puusoo tu sootuhikwuna netutzea. Gisoo mu dooake hemma sopedakwadoo sapa, ka tooe how tooe mu manakwe sapa tuwazoo. Ooonnekoo soo Te Naa te tzapoonnekute. 14 Sumuna umu-matu meeoo unakwe, "Soo Te Naa gi toge tumatugupu." Pana gi! 15 O'nosoo soo Te Naa ka Moses meeoo netamma, "Nu nugasoo petzabena sootuhikwu." 16 Soo Te Naa yise ka pummesoo petzabena sootuha'e, too'etoo umu tu nasootuhina petzabedu. 17 Ewetuoo oosoo nabotugu ka Te Naa unnena, mu Egypt numu moohedu meeoo netammana, "Nu umuoo numu u moohe tuungu, pana nu yise u ooonakwa natzooedu pooha-ga'yoo. O'no yise no'yoona numu ka teepu-koobatu oo nakasopedakwadookwu ka e poohagana," mee'esoo Te Naa. 18 Soo Te Naa yise mu sootuha'e umu tu netutzeana. Umu-matu tusoomatzooedu soo Te Naa mu tzasobedya. 19 Sumuna tooe haga tooe meeoo unakwe, "Tamme ka suda manena, soo Te Naa sakwa gi tammesoo meeoo netammapana. Oosoo 'yoo te matabuena. Tamme gi hownnekoo oo mada'e." 20 Pana gi! Tamme sakwa gi meeoo ka Te Naa nemadabuepana. Nu besasoo ooka mu tuukwekwu tamme pukwenabe teepuna-tsedadoo-wa'ne'yoo. Soo tseda sakwa puu gi ka pumme matabuepu meeoo netammapana, "U atasoo e matabue." Soo numu pummesoo petzabe-kwa'ne tumadabue, tooe hownnekoo tooe mu puu tsedadookwu, sumuna besa puu-ma nasootzame-wa'nekoo, tooetoo mu sukwe tsedadookwu. 22 Ooosoo Te Naa puu ka mu numu besa matuku. Susumudu numu ooosapa tuma'emukwa pana soo Te Naa gi yabesoo mu sutakute. Pana saa'a umu kadoo'oo namayugwekwu. 23 Oosoo oo tzapoonne ka susumudu numu manekwuna. Pana susumudu numu oosoo netutzea ka mu sootuhikwuse. Umu yise oo tzapoonnekwu

how besa'yoo tookwa soo Te Naa. Susumudu umu-matu Jew numu, susumudu yise gi. Pana yise no'yoona nanakwa'ne'yoosoo. 25 Ka mu gi Jew numu-witu ka o'nosoo soo Te Naa yadooawabe Hosea mee naneadu Te Naa meeoo unnena tubotugupu, "Umuoo numu ugasoo gi nuga doodooamu. Pana nu nugasoo dooamu mu mayugwekwu. Nu ugasoo gi mu soobedyadu pana meno'o yise nu besa mu soobedya." 27 Ka mu Jew numu-witu soo Te Naa yadooawabe Isaiah mee naneadu mee tubotugupu. "Meno'o tubetse ewatse'yoo Jew numu pana ka saa'a soo numu tuma'emukwana numu-matoosoo kodyukwu yaa teepu-koobatu. Soo Te Naa yise huutsekoosoo Jew numu magwetzoikwu." 29 Meno'o yise Isaiah unne-kwa'nesoo manepetu. "Too'e no'yoona tamme kadoo'oo too'e namayugwekwu ka mu Sodom noko Gomorrah mee nananeadukwa'nesoo. Pana soo Te Naa huuoo tamme-makoo suaketu magwetzoihoo." 30 Mee'e nu mu tuukwekwu. Susumudu mu gi Jew numu gi puusoo besa too'e manakwe, pana soo Te Naa yise besa mu mayugwekwu ka unu mu tunaka'oedyukute. 31 Susumudu Jew numu punno'o besa too'e manakwe, pana gi, umu ka gi tunaka'oedyukuna. Umu puusoo sukwe besa too'e naneyugwe, ka ne Jew tumayohope nakabetseana, pana mu gi tunaka'oedyukudu ka saa'a puusoo kadoo namayugwekwu. 33 Ka o'nosoo soo Te Naa meeoo unakwe, "Ka mu Pabe'e mu-baasoo petuse. Umu oo naka'oedyukudu ooosapa saa'a namagwetzoikwu, pana mu gi tunaka'oedyukudu ka saa'a puusoo kadoo namayugwekwu."

10:1 E pupua'amu, umu e Jew numu namagwetzoina, nu unu oo soogwina ka Te Naa-matoo nanesootuha'e umu-koobatoo. 2 Nu mu sopedakwatoo umu ka Te Naa tu nakabetseana soogwa'epana, umu gi hownnekoo oo nakasopedakwatoo. 3 Umu puusoo besa too'e manepana, umu ka gi oo nakasopedakwadoona, soo Te Naa besa'yoo mee mu neakwu ka Te Pabe'e-wi mu tunaka'oedyukute. 4 Mu Jew-wi nanesootuhidu numu too'esoo namagwetzoipana ka pumme Jew nanesootuhi-wikoo, gi hownnekoo namagwetzoi-wa'ne'yoo. Soo Te Pabe'e yise meno'o atasoo te tunetammakute. Tamme Te Pabe'e naka'oedyukuna, o'no Te Naa mee te

netammaku, "Besa'yoo," o'no yise tamme namagwetzoikwu. 5 Soo ne Jew tumayohope ka Te Naa po ata'yoosoo. Soo Moses meeoo ka ne Jew tumayohope-witu botugu, "Tamme ka te tumayohope ooosapa nakabetseana, tamme namagwetzoikwu," pana tamme gi oo mane-wa'ne'yoo. 6 Pana ka te tunaka'oedyukudu-witu oosoo besa te mayugwekwu meeoo nabotugu, "Gi unu namanakwe, numu namagwetzoina. Gi tamme ka Te Pabe'e yaa teepu-koobatoo bise, oosoo te magwetzoikwu. 7 Gi tamme ka oo ya'e-kwikoo oo mayoda-wa'ne'yoo. 8 Mooasoo oo namanepu tamme mooasoo ooetu naka. Ekow meeoo na'unnedu tamme naka'oedyukuna." 9 "Soo Jesus Te Pabe'e," mee'e tamme unnena tamme oo tubetse naka'oedyukuna, soo Te Naa oo ya'e-wikoo oo mayodase, yise oosoo te magwetzoikwu. 10 Tamme ka tunaka'oedyukuna soo Te Naa, "Besa'yoo," mee te netamma, tamme yise ka oo wahana, soo Te Naa te magwetzoa'e. 11 Oo nabotugu-kwa'nesoo, "Umu tunaka'oedyukute, ka gi oo-ma nasookwina." 12 Mu tooe haga tooe ka Te Pabe'e tu namagwetzoina natuungudu nanakabetseadooa, mu Jew numu, mu gi Jew numu tuwazoo. Te Pabe'e pumatoo te nanesootuhidu no'oko te sootuha'e. 14 Ka gisoo Te Pabe'e-matoo mu nanesootuha'e soo Te Naa sakwa tooe haga tooe umu-matoo tayase umu yise umu-baa petugase, ka Te Naa unnepu mu tuukwe. Umu numu oo nakase ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuse, o'no yise oo-matoo nanesootuhikwu. Ka a nabotugukwa'nesoo, "Besa mu numu ka petudyina, nu ka Te Naa besa unnena mu tuukwekwu." 16 Umu Jew numu natuukwe'e, pana gi no'yoona ka Te Naa besa unnepu nakabetse'a. O'nosoo soo Te Naa yadooawabe Isaiah mee naneadu umu-witu bo'o mee'e, "Huu'yoosoo numu oo naka'oedyukute ka pumme ne tuukwena." 18 Mooasoo mu Jew numu ka Te Naa besa unnepu naka, mee'e natubotugu, "Tooe hano tooe ka teepu-kooba soo Te Naa unnepu nawaha." 19 Mu Jew numu ka Te Naa unnepu nakasopedakwatoo, pana gi nasootuhi, ka gisoo oo naka'oedyukuna. Soo Moses meeoo mu netamma, "Umu numu, mu gi Jew numu mu nasootza'me sooyugwena umu meeoo unnena umuoo gi hee umuoo mu nasoodyagekwu ka Te Naa umuoo sootuha'e." 20 Isaiah ka Te Naa unnena waha, "Umu uga gi nu-matoo nanesootuhidu, gi uga e soomayudu pana meno'o nu mu

natzapoonekute, umu yise e sopedakwatoo manepetu." 21 Pana mu ka Jew numu-witu soo Te Naa meeoo unakwe, "Nu ooosapa umuoo numu tuukwe'e nu mu sootuhikwu, pana umu gi e unnena nakabetse'a."

11:1 Ewa'yoo Jew numu gi nasootuha'e, umu ka gi Te Naa nakabetseana, pana gi no'yoona mu Jew. Huu'yoosoo nasootuha'e. Nu puu ooonne'yoo. Nu Jew numu, ka Abraham-ma'yoona suaketu. Nu ka mu Jew-nagatu-matu Benjamin mee nananeadu. Soo Te Naa puu nuka sootuha'e. 2 Soo Te Naa ka mu Jew numu netutzea mu sootuhikwuse. Soo Te Naa ooosapa umu-nagatu magwetzoikwu. O'nosoo soo Elijah meeoo mu soobedyadu. No'yoona mu Jew gi tunaka'oedyukudu-witu meeoo nabotugu oosoo ka mu Jew numu nanetza'mekute ka Te Naa meeoo tuukwena, 3 "Umuoo numu gi u-matoo nanesootuhi manepu. Umuoo gi u nakabetsea-wa'ne'yoo. Umuoo no'oko u yadooawabe go'e ka u-witu mu waha. Meno'o yise nu suu'mu nabena'e, togesoo u-matoo nanesootuhidu. Umu yise nuka too'e batsa." 4 Soo Te Naa oo nanekwegease mee'e, "Susumudu (7000) umu numu-matu togesoo nu-matoo suu'mu nanesootuha'e." 5 Meno'o yise tooe ooosoo. Susumudu Jew numu soo Te Naa sootuha'e, puusoo mu netutzeana mu sootuha'e umuoo tunaka'oedyukute. 6 Soo Te Naa ekow mu sootuhibu. Mu tunaka'oedyukudu ooka sukwe sootuhipu, gi hemma puusoo obedoo soogwa'e. 7 Soo Te Naa huuoosoo Jew numu netutzea tu sootuhikwuna. Too'e no'yoona Jew numu ka Te Naa pumme sootuhina soogwipana, gi nasootuha'e. Umuoo tusoomatzooena, gi tunaka'oedyukute. 8 A nabotugu-kwa'nesoo, "Yow tabeba-wi Te Naa gi mu sukwe tsasobedya ka gi pumme mu sooheesoobedya." 9 Soo David ka o'nosoo meeoo tubotugu, "Umu puusoo suda nuukwe ka tooe hemma-ma tooe nasoonatzi, pumme magwetzoikwudu." 11 Nu meno'o mu Jew numu gi sootuha'e, pana ka saa'a umuoo punno'o nasootuhikwu. Meno'o mu gi Jew numu punno'o nasootuha'e-wa'nesoo, mu Jew numu ka gi tunaka'oedyukuna. Ka saa'a mu Jew numu ka Te Naa kukumma'akoosoo numu oo sootuhina oo sopedakwadoose, umu yise ka Te Naa pumme sootuhina punno'o soogwikwu. 12 Mu gi Jew numu nasootuha'e, ka mu Jew numu nasootuha'e, ka mu Jew numu ka Te Naa po ma'wukase. Ka

saa'a unusoo besa'yookwu, ka mu Jew numu ka Te Naa po-matoosoo kodyuse. O'no yise no'obatusoo numu nananosoo nasootuhikwu. 13 Mu gi Jew numu nu meeoo netammakwu, soo Te Naa-manaa tooe hano tooe e ta'ya, mumme gi Jew numu tu unnena e tuukwe tuunguna. Nu ooosapa besa soonamme ka nanesootuhibu mu tunedyooena, nu besakoo mu tunedyoo'e, nu ka meeoo soonammena, "Sumuna nugasoo nanumu-matu ka Te Naa pumme sootuhina soogwa'e, umu ka oo nakana, soo Te Naa mu gi Jew numu sootuha'e." 15 Otea besa'yookwu ka saa'a mu Jew numu tunaka'oedyuku manese, ka meno'o mu Jew numu gi tunaka'oedyukute, mu gi Jew numu yise natuukwe ka Te Naa unnepu. Umuoo yise Te Naa doodooamu mane. Pana ka saa'a ka mu Jew numu punno'o tunaka'oedyukuse, o'no oe manepetukwu, mu tuipu yise namayodakwu. Umu puma'yoona mu Jew-nakwana suaketu, ugasoo Te Naa doodooamu. Umu Jew numu yise punno'o Te Naa dooamu manepetukwu. 17 Nu besasoo ooka mu tuukwekwu. Umu Te Naa doodooamu besow wuyupewa'ne'yoo. Mu Jew numu gi tunaka'oedyukudu a ma'na pasa-kwa'ne'yoo, umu puu natsegea'akwuni. Mu gi Jew numu ka tunaka'oedyukuna ka besa'hoo a ma'na-wa'ne'yoo. Ka besow wuyupe tuna-matoo nadotsanase, mu yise ka besow wuyupe-makoo mu besow nasootuhikwu, too'e ka gi besow wuyupe-matu kemmapana. 18 Mu sakwa gi naana'unnepana mu ka mu Jew numu ooonnakwa besa'yoo. Yoo manepunne, soo wuyupe tubetse tuna puu ka a ma'na ooonnakwasoo natzoo'e. Tuna oosoo ka a ma'na pa'a tsuipunne. 19 Mu sakwa gi meeoo tusooyugwepana, "Nu tookwa tubetse besa'yoo. Nu ka umu a ma'na natzakodekwunina kapi manepunne." 20 Umu a ma'na natzakodekwuni ka gi tunaka'oedyukuna. Mu ka wuyupe-ma namabeni, mu ka tunaka'oedyukuna. Pana mu ka gi tunaka'oedyuku manese, mu punno'o a ma'na pasa-kwa'ne natzakodekwuna'e. Mu sakwa besasoo mu ka tunaka'oedyukuna gi muusoo paba nasooyugwepana. 22 Yooonnekoo soo Te Naa te tzapoonnekute ka tu hownne'yoona. Oosoo ka mu tunaka'oedyukudu besa matugu pana, ka saa gi tunaka'oedyukudu soo sutakoo umu-matoosoo kodyukukwu. Tamme ka gi tunaka'oedyukudu manese, tamme kadoo namayugwekwu punno'o. 23 Mu gi tunaka'oedyukudu Jew numu ka Te Pabe'e naka'oedyuku manepetuse,

umuoo ka a tuna-masoo punowsoo nadotsanakwu. Soo Te Naa ookow pooha-ga'yoo punowsoo mu nadotsanana. 24 Gi haga puu ka sutakoo wuyupe ma'na ka besow wuyupe-ma dotsana-wa'ne'yoo. Pana soo Te Naa mumme oo yugwekwu. Mu ka sutakoo wuyupe-ma'yoona kemmadu ma'na-wa'ne'yoo, oosoo yise ka besa wuyupe-ma mu dotsanapu. Pana oosoo etzaga ka Te Naa-wi ka sumu-kwa'nekoosoo ma'na oe soo matabuena, ka mu Jew numu o'nosoo pummesoo puwi'yoona mu kemmana a tuna-ma'yoona ka mu tunaka'oedyukuna. Te Naa-nakwana gi unu manepunne mu Jew numu ka besow wuyupe-ma'yoonasoo kemmapuna. 25 Ka mu Jew numu gi tunaka'oedyuku-witu mu numu ugasoo gi oo nakasopedakwatoo. Pana ookow nu besasoo mu tuukwekwu, nu ka gi Jew numu ooonnakwa besa'yoo mee mu nasooyugwena petzabena. Soo Te Naa ka mu Jew numu gi tunaka'oedyukudu sakwa sasobedyapunne, ka mu gi Jew tunaka'oedyuku-witoo tooe umu ooka naka'oedyukukwu. 26 O'no yise soo Te Naa no'oko mu Jew numu magwetzoikwu. Te Naa unnepu nabotugu, soo Te Naa meeoo, "Nu ka mu Jew numu meeoo netammapu. Nu mu ma'emukwana soomu'wakwu. Sumu'yoo nana yise mu-nagatu saa'a mu Pabe'e manedooa. Oosoo saa'a no'oko mu ma'emukwana kadoo mayugwedooa." 28 Meno'o yise umu Jew numu ka Te Naa woho-ga'yoo. Umu ka gi oo naka'oedyukuna ka Te Naa besa unnena. Mu yise meno'o oo doodooamu manepu. Pana soo Te Naa mooasoo tunetutzeapu, oosoo ka mooasoo mu nanamooatupu sootuha'e pumakoo mu suagepu. 29 Soo Te Naa mu sootuhikwu mee unakwe. Oosoo gi tu soonammena aatasoo yugwe-wa'ne'yoo. 30 Mu uga gi nasootuhidu mu gi ka Te Naa naka'oedyukuna. 31 Meno'o umu gi ka Te Naa naka'oedyuku, pana ka saa'a umu punno'o nasootuhikwu mu-kwa'nesoo. 32 Soo Te Naa oo tzapoonne no'oko numu ooosapa ma'emukwana pana oosoo ka saa'a no'obatusoo numu sootuhikwu. 33 Soo Te Naa ka besa'yoona te sootuha'e. Oosoo unu soonamme no'okosoo hemma sopedakwatoo. Oosoo tubetse besa hemma sootunagapu tamme gi oo nakasopedakwatoo oo tusoohanena. No'yoona oo tusoohanena besa'yoo, gi haga besasoo hemma oo tuukwe-wa'ne'yoo. 35 Nobatusoo ewa hemma hee-ga'yoo gi haga hemma oo gea-wa'ne'yoo oo soogwipunnena. Oosoo gi hemma nagutzikute. 36 Oosoo ka no'okosoo

hemma hee-gana. No'oko hemma matabuepuna, no'okosoo tuwazoo nemadabue. Ooosapa sakwa tamme no'yoona nanasoogwugi oo nesootuhi.

12:1 Tamme sakwa tammesoo Te Naa nagea, soo Te Naa ka ewa besa te sootuhina. Tamme sakwa Te Naa sootuhi ka oo nakabetseana. 2 Tamme sakwa atasoo tusooyugwe, gi ka mu gi tunaka'oedyukudu-kwa'ne. Te Naa tamme mapudutuputoose, o'no yise tamme oo sopedakwadookwu ka besa tamme oo sooyugwe-kwa'nesoo. 3 Ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi nu meeoo mu netamma, "Mu sakwa gi nana'unnepana." Soo Te Naa nana'atamasoo te sootuhipu. Tamme sakwa oo sopedakwatoo ka puma Te Naa tamme sootuhina, oo naka'oedyukuna oo tumayohoku. 4 Tamme Te Pabe'e naka'oedyukudu tookoo-wa'ne'yoo. Soo numu tookoo pu sumu'yoosoo pana ewa nanama'ata. Tamme puu sumu'yoosoo, pana ewa nana'atamasoo nasootuha'e. O'no yise tamme nanatummatzi, tamme yise nana'atasoo manakwe nu puu sumuna Te Naa yadooawabe, nu sakwa yadooa ka Te Naa nuka sootuhi-makoosoo. 7 Nu sumuna numu tunedyooekwu Te Naa-witu, nu sakwa yise besa numu tunedyooe. Nu sumuna tutuha manedu numu makakoo, nu sakwa yise mu tutuha manedu e mapuanoko makakoo. Nu sumuna numu moohekwu. Nu sakwa yise ka besow podo mu mooheno. Sumuna nu besa numu matugukwu, nu sakwa yise besa soonamme ka ooonne'yoona. No'yoona sakwa tamme ka Te Naa tamme sootuhi-kwa'ne mane. 9 Tamme sakwa unu nanasoobedyadu numu. Tamme sakwa ooosapa besa tumatugu, gi ka suda te manena petukupana. 10 Tamme sakwa mu tunaka'oedyukudu besa soobedya, ka te samoomu te soobedya-kwa'nesoo. Tamme sakwa ooosapa besa mu matugu tammesoo ooonakwa besasoo. 11 Tamme sakwa ooosapa ka Te Naa nakabetsea ka oo Besa Pooha-toohakwi, gi toetzegoepana. 12 Tamme sakwa ooosapa nanesootuhi, gi tutuha nasooyugwepana, ka mu numu tamme woho'ne. Tamme ka oo sopedakwadoona ka saa'a soo Te Naa te magwetzoikwu. 13 Ka mu tunaka'oedyukudu tutuha manedu hemma soogwa'e, tamme sakwa mu gea, ka oo hee geana. Tamme sakwa mu tunaka'oedyukudukumakwi'yoonasoo kemmadu nabaa'yooku. 14 Ka mu numu tamme woho'ne, tamme sakwa mu nanesootuhiku, besow umutoo nekwi. 15 Ka

mu numu besa sokwama, tamme sakwa punno'o umu-wa'nesoo. 16 Tamme sakwa nanano besa tusooyugwe. Tamme sakwa gi numu ooonakwa besa nasooyugwepana, pana besa umu-no nanapua'aga. 17 Tooe tamme suda mu matugu sapa, tamme sakwa besa mu matugu. 18 Tamme sakwa tammesoo manena maneka, o'no yise tamme gi numu-no nanago'e. 19 Ka mu numu tamme suda matugu, tamme sakwa gi umuoo suda matugupana. Tamme sakwa sukwe besa mu matugu, umu ka saa'a suda mu tumatuguna umu-matoosoo kodyukwu. Meeoo natugotugu, "Te Naa meeoo, 'Nu ka sutakoo mu suda tumatugudu-matoosoo makodyukukwu.' "20 Meeoo tuwazoo natubotugu, "Ka te wohomu tsuago'e, tamme sakwa mu maka. Ka mu puugo'e, tamme sakwa mu bamaka. Umu yise nasookwikwu ka suda te matuguse." 21 Ka mu numu suda tamme matugu, tamme sakwa gi umu-wa'nesoo manepana, gi suda mu matugupana. tamme sakwa umu-tamme besa'yoo. Soo te besa'yoona, yise ka suda mu manena matzooekukwu.

13:1 No'yoona sakwa tamme ka mu numu moohedu nakabetsea, soo Te Naa ka numu mu moohe tuunguna. 2 Tamme ka gi mu nakabetseana, tamme ka Te Naa gi nakabetse'a tuwazoo. Mu numu moohedu ka suda tumatugudu gi besa matugu. 3 Tamme sakwa gi umu-ma suipana, tamme ka ooosapa besa manemona. Umu besa te masokwamakute ka oo te manakwe, yise te tummatza'e. Mu suda tumatugudu sakwa ka mu numu moohedu-ma sui, umu ka gi besa mu matugukwuse. Soo Te Naa ka mu numu moohedu, numu moohe tuungu. 5 Tamme sakwa mu moohedu nakabetse'a, tamme oo sopedakwatoo o a namanena gi ka mu numu moohedu besa sukwe masoonammedu. 6 Tamme sakwa mu tumanagaku mu numu moohedu umu ka Te Naa tummatzina, umu ka mu numu moohena. 7 Oosoo toge tabu'a tamme sakwa mu numu moohedu besa sooyugwena mu tumanagaku ka umuoo te kutzina. 8 Tamme sakwa gi ooosapa numu hemma nakutzikupana. Ooosapa besa numu soobedyanumme. Tamme ka numu soobedyana, tamme no'oko ka Te Naa unnepu nakabetse'a. 9 Soo Te Naa meeoo te netamma, "Mu sakwa gi tuduhapana, mu sakwa gi numu goepana, gi kumma'akoosoo namahegana nasoodyagepana, gi ka kukumma'asoo emukwapana." 10 Tamme sakwa ka mu numu nawa'nekoosoo soopedyana, tamme no'oko Te Naa unnepu nakabetse'a. Tamme yise gi kumma'akoosoo numu suda matugukwu. 11 Meno'o tugana manipetu soo Te Naa tamme magwetzoikwuna, meno'o te nanemadabuekwuna tzage'e manike ka te tunaka'oedyukute. Tamme sakwa gi toetzegoepana, ka mu ooosapa utuidu-kwa'ne. 12 Meno'o yise ka sutakoo togaba-witu-wa'ne'yoo. Mu numu ewa suda manakwe yaa teepu-koobatu. Pana pudusoo soo Te Naa no'oko ka teepu atasoo yugwekwu, esoo teepu yise besa'yookwu. Pana tamme tunaka'oedyukudu mooasoo atasoo manegena. Gi sakwa tamme suda manepana. Gi nanano baagoepana, gi nana-ma tumanagapana, gi nanagoena, gi nananemooyugwepana. 14 Tamme sakwa ka Te Pabe'e-wa'ne'yoo. gi sakwa suda tusooyugwepana, ka te tookoo soogwi-kwa'ne. Too'e tamme oo suda tusooyugwepana gi sakwa tamme oo-toogoo manepana.

14:1 Tamme sakwa mu numu gisoo unu tunaka'oedyukudu pupua'amu-ga, gi umu-no nanahapana. 2 Sumuna umu-matoo tooe hownnekoo tooe tukapu mesoo tuka, sumuna umu-matoo gi a tookoo tukadu. Susumudu a tookoo gi tukadu, tu tumayohope mayohodu. 3 Tamme sakwa gi nananemooyugwepana, gi nananesootzemapana tuwazoo, soo Te Naa no'oko te doodooamu-ga'yoo. Tamme sakwa no'yoona ka Te Pabe'e nakabetsea. Te Pabe'e meeoo te netamma, "Tamme besa'yookwu tooetoo suta'yookwu." Gi sakwa tamme numu nesootzemapana ka tamme atasoo mu tunaka'oedyukute. Soo Te Naa ooosapa mu tummatzina umu besa manenokwu. 5 Susumudu tamme-matu nanesootuhi tabeba-ga'yoo. Susumudu meeoo, no'yoona tabeba nanakwa'ne'yoosoo. Tamme sakwa oo sopedakwadoo, ka tammesoo tunaka'oedyukuna ooosoo yise meadabe. Pana mu tunaka'oedyukudu gi nesootzemapana ka nanakumma'asoo mu tumayoho. Mu numu nanesootuhi tabeba-ga'yoo, yise ka Te Pabe'e-matoo nanesootuha'e, mu numu a tookoo tukadu punno'o Te Pabe'e-matoo nanesootuha'e ka tukapu-koobatoo. Mu numu gi a tookoo tukadu punno'o nanesootuha'e ka Te Naa-matoo pumme tukapu-koobatoo. 7 Pana no'yoona tamme sakwa ooosapa ka Te Pabe'e nakabetsea. 8 Tamme ka

tooesoo gwetzoimona sakwa Te Pabe'e nakabetsea, yise ka Te Naa-baa petugase tamme ooosapa ka Te Naa nakabetseakwu tuwazoo. 9 Tamme sakwa yise oo nakabetseamo ka togesoo gwetzoimona tooe ya'ese sapa tuwazoo, soo Te Pabe'e ka ya'ese namayoda. 10 Tamme sakwa gi nananesootzemapana, gi suda nananemadabuepana, saa'a soo Te Pabe'e no'oko te nemadabuekwu. 11 Ka a nanemadabue-witu meeoo nabotugu, "Saa'a no'yoona numu ka Te Naa nesootuhidooa. No'yoona numu oo tunemadabuena nakabetseakwu." 12 Ooonne'yoona tamme no'yoona nanasuu'mu ka Te Naa nanekwegeakwu ka te manepu-witu. 13 Tamme sakwa yise gi numu nesootzemapana. Sumuna mu numu-matu gi oo nakasopedakwadoo ka te tumayohope te nageno'o. 14 Soo Te Pabe'e, Jesus nuka tunedyooepu soo tukapu no'yoona besa'yoo mee. Susumudu tunaka'oedyukudu gi oo nakasopedakwatoo, noko ka te tukapu besa'yoona. 15 Ka oo nabeatse-gana sumuna nagumanayahadooa. Umu yise tuma'emukwa ka suta'yoo mee oo sooyugwena. Nu sumuna gi toge mu tumatugukuna umuga sumuna oo namanabuekute. Nu sakwa yise gi suta mu tumatugukupana, soo Te Pabe'e mooasoo umu-koobatoo nabatsapu. 16 Tooe tamme gi oo nabeatse-gapana, tooetoo gi ooka te namanabuekute sapa. 17 Soo Te Naa unnepu gi ka tukapu-witu suu'mu ka nahebetu-witu tuwazoo. Soo Te Naa meeoo te netamma ka oo Besa Pooha-toohakwi, "Besa'yoona, besa tumatuguna, besa sokwama." 18 Tamme ka oo unnepu nakabetseana ka te pupua'amu besa sooyugwena, soo Te Naa besa soonammekwu tamme-koobatoo. Mu numu yise oo sopedakwadookwu tamme tookwa besa manakwe. 19 Tamme sakwa ooosapa mu numu tummatzino, umu yise oo naka'oedyukuna, gi oo-koobatoo nananepetukukwu. 20 "No'yoona tukapu besa'yoo," mee'e soo Te Naa, tamme sakwa gi ka Te Naa numu sootuhikwuna umu-makoo magamukupana, ka te tukana tuwazoo. Tamme nabeatse saa'a gi ka mu numu manayahadooa. 21 Oosoo besa'yoo tamme ka gi a tookoo tukana, gi atsa tza'emukwa baa hebena, tamme sumuna atasoo tumayohodu numu manayahakwu. 22 Tamme no'oko ekow sopedakwadoo, tamme sakwa gi unnepana. Tamme gi wahaba tusooyugwedu, tamme oo sopedakwadoo; ka besow nakabetseana, yise besa sokwamakwu. 23 Tamme

tuma'emukwa, ka gi tammesoo tumayohope nakabetseana.

15:1 Tamme sakwa ka unu tunaka'oedyukuna umu gi tunaka'oedyukudu tummatzi, o'no umu punno'o unu tunaka'oedyukukwu. Gi sakwa tamme tammesoo tusooyugwe-kwa'ne manepana. 3 Soo Te Pabe'e, puu Te Naa tunetammatoo manakwe. Gisoo soo Te Pabe'e ka teepu-kooba petuna oo sopedakwatoo, ka mu numu suda pumme matugukwuna. O'nosoo a nabotugu-kwa'nesoo, soo Te Pabe'e ka Te Naa meeoo netamma, "Umu ume wohonedusoo nuka nekwoho'ne tuwazoo." Oosoo mooasoo oo sopedakwatoo pana yaa petu. 4 O'nosoo soo Te Naa no'oko eka na'unnepu botugu, tamme natunedyooekwuna, te nenoyukwekwu, o'no tamme ooosapa tunaka'oedyukuna, oo sopedakwatoona, Te Naa yise te sootuhikwu. 5 Soo Te Naa te nenoyugwena te tummatza'e, "Mu yise oo nakabetseana nanane'oedyukuna ka Te Pabe'e nagenokwu," nu mu nanetzakwiya'ekute. Ka Te Naa tamme sootuhikwuna, tamme no'yoona sumusoo nesootuhimeakwu. 7 Soo Te Pabe'e tu pupua'amu te mayugwepu. Tamme sakwa yise besa nanamatugu. Soo Te Naa tamme-koobatoo nanesookwugikwu. 8 Soo Te Pabe'e ka namanumudoose ka Te Naa unnepu togesapa mayugweke ka mu Jew numu o'nosoo tuukwepu oosoo ka mu Jew numu tummatzikwu. 9 Te Naa ka mu gi Jew numu sootuhipunnena yise umu ka Te Naa nesookwuga'e. Te Pabe'e unne-kwa'nesoo nabotugu-kwa'nesoo, "Nu ka Te Naa hoobeatookute. Umu gi Jew numu, nu ka Te Naa besa'yoona tuukwekwu." 10 Mee'e tuwazoo nabotugu, "No'yoona numu sakwa ka Te Naa nesootuhi." 12 Mee tuwazoo soo Isaiah tubotugu, "David-ma'yoona suaketu pudusoo petukwu. Te Naa no'obatusoo numu nemadabuekwu, mu gi Jew numu punno'o oo sopedakwadookwu soo Te Naa mu magwetzoikwu." 13 Mu oo sopedakwatoo soo Te Naa mumme magwetzoikwu. Nu oo-matoo nanesootuhikwu oosoo besa mu masoonammekwu, mu ka Te Pabe'e naka'oedyukuna. Te Naa Besa Pooha-toohakwi nana'unusoo besa tunaka'oedyuku manedooa. 14 Nu mu sopedakwatoo mu besa'yoo numu, ewa hemma sopedakwadoona Te Naa unnepu-witu hemma mesoo nanatunedyoo'e. 15 Pana nu mu-matoo tubo'o mu nemayukuna ka mooasoo

mu sopedakwadoona. 16 Soo Te Naa e sootuhise, nu ka mu gi Jew numu tuukwe'e ka besa oo unnena, oosoo Te Naa Besa Pooha besa mu mayugwena, soo Te Naa yise tu doodooamu mu mayugwekwu. 17 Nu besa soonamme ka Te Pabe'e nuka sootuhise, nu yise ka Te Naa unnena waha. 18 Nu gi nuga soo unena waha, pana ka Te Pabe'e Pooha-toohakwi, nu yise oo wahana oo tzapoonne, ka mu gi Jew numu ooka naka'oedyukwuna. Mooasoo tooe hano tooe ka Jerusalem mee naneaduwi'yoona ka Illyricum-witoo, nu no'oko ka Te Pabe'e besa unnepu waha. 20 Nu ooosapa ka mu numu gisoo ka Te Pabe'e-witu nakadu tunesootabue mea'akwu. Mooasoo ka numu natuukwepu-wi'yoona, nu gi numu nanesootuhibu tunedyooe-wa'ne'yoo. 21 A nabotugu-kwa'nesoo, "Mu numu gisoo ka Te Pabe'e-witu nakadu oo nakase, oo nakasopedakwadookwu." 22 Ewasoo tommoka nu ka mu-baatoo soomeayina tuwazoo. Pana nu ooosapa yaanona nanedya'we nu ka mu numu yaatuoo tuukwena. Pana nu mooasoo mu numu yaatuoo tuukwemakwu. 24 Nu saa'a mu-baa yooigeadooa ka teepu Spain mee naneadu-witoo meana. Nu besa soonammekwu ka mu-baa nobengena, mu vise e tummatzikwu ka mana e numme-kwi. 25 Mu Jew numu tunaka'oedyukudu ka Te Pabe'e-wi ka Jerusalem-witu ooosapa mu gi Jew numu tooe hanotu tooe tummatziyakwe, ka Te Naa besa unnena mu wahakwuse. 26 Meno'o mu gi Jew numu yaa teepu-koobatu mu Macedonia no'oko Achaia mee nananeadu-witu meeoo sooyugwe, "Besa'yoo ka Jerusalem-witoo mu tutuha manedu Jew numu mu Te Pabe'e naka'oedyukudu tummatzina, ka hemma mu tayakuna." 27 Umu oo sopedakwadoo umu ka Te Naa pumme sootuhina, ka mu Jew numu otuoo pumme tuukwe'e ka Te Naa unnena. Umu 'yoo soomanena, umu yise tumasumutoo. 28 Meno'o yise nu Jerusalem-witoo oo hanekakwu. Nu yise ka mu numu tumasumutoona mu hanekuse, nu mu-baa yooigeadooa ka teepu Spain mee naneadu-witoo meana. 29 Nu oo sopedakwatoo ka mu-baa e petugase soo Te Pabe'e te sootuhikwu. 30 Nu nuusoo natoogoo nanesootuha'eyakwe mu sakwa e nanesootuhi tummatzi mee'e soo Te Pabe'e te tunemadabuekupu ka tu Besa Pooha-matu-ma te sootuhise besa nanasoobedya mee te netammana. 31 Mu sakwa e nanesootuhiku, o'no nu

namagwetzoikwu ka umu gi tunaka'oedyukudu nuka nebatsayakwe ka teepu, Judea mee naneadu-witoo, e meakwuse. E nanesootuhiku tuwazoo ka Jerusalem mee naneadu-wi. 32 Ka Te Naa mane-makoosoo nu saa'a mu baa petugase besa soonammedooa, o'no mu saa'a yise e nenoyugwenokwu. 33 Nu meeoo nanesootuhi, soo Te Naa sakwa mu sootuhi.

16:1 Eka mogo'ne Phoebe mee naneadu-witu, eka tubope gwuudu, masoo tunaka'oedyukudu, Cenchrea mee naneadu-witu kemmana. 2 Oosoo ewasoo mu tunaka'oedyukudu tummatziyakwe, nuka tuwazoo. Saa'a mu-baa oo petugase, tooe hemma tooe oo soogwina oo gea, oosoo ka tunaka'oedyukuna. 3 Susumudu mu-nagatu nu mooasoo sopedakwadoo. Nu yise mu sooma'yu. Umuoo nananeana yaa: Priscilla-no Aquila, e napua'ana, numme ka mu numu Te Pabe'e-witu tuukwe. 4 Umuoo nu-koobatoo too'e nabatsakwate, nu yise ka mu gi Jew numu tunaka'oedyukudu-no, mu nesootuha'e. 5 Mu tunaka'oedyukudu mu nobe-witu numu-no nanesootuha'e. E pua'a, Epaenetus mee naneadu soo numu-kobenasoo tunaka'oedyukudu ka mu numu-nagatu ka ekow teepu Asia mee naneadu-witu. 6 E pua'a, Mary, ooosapa Te Pabe'e nakabetseadu. 7 E pupua'amu Andronicus-no Junias, nu-no uga nakwutumadu. Umu tuwazoo Jew nanana, umu unu nasopedakwadoodu Te Pabe'e yadooawabe. Umuoo nu-koobenasoo tunaka'oedyukuna. 8 Ampliatus, Te Pabe'e-makoo e besa pua'a. 9 Urbanus, Te Pabe'e ewa tummatzidu numme-wa'nesoo, e besa pua'a, Stachys. 10 Apelles, ooosapa Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu. E pua'a, Aristobulus nanumu. 11 Herodian nu-kwa'nesoo Jew numu, Narcissus nanumu punno'o nanesootuhidu. 12 E pupua'amu Tryphaena-no Tryphosa, mu momoko'ne, ewa Te Pabe'e tummatzi. Persis punno'o ewa ka Te Pabe'e tummatzi. 13 Rufus punno'o ka Te Pabe'e ewa tummatzi. Oo pea ooosapa tu tooa-wa'nesoo e matugudu. 14 Asyncritus, Phlegon, Hermes, Patrobas, Hermas yise umu-no nanesootuhidyidu, mu nobe-wi'yoona. 15 Philologus, Julia, Nereus tu punne'e-no. Olympas yise umu o-no nanesootuhidyidu oo nobe-wi'yoona. 16 No'yoona mu tunaka'oedyukudu yaatoo mu sooma'yu. Tamme sakwa no'yoona nanapua'a. 17 E pupua'amu, mooasoo mu ka Te Naa besa unnepu

natunedyooepu. Tamme sakwa mu tsasobedya umu ka na'unnepu-koobatoo nananepetugudu. 18 Umuoo ooonne'yoo nananepetugudu ka pummesoo sookwina nakabetseadu. Gi umu ka Te Pabe'e nakabetsea. Umuoo besa ka mu gi sokwamadu numu yadoo'e, umu ka mu nemooagana. 19 Pana mu gi umu-wa'ne'yoo. No'yoona numu oo sopedakwatoo mu ka Te Naa nakabetseadu. Nu besa mu-koobatoo soonamme. Nu meeoo mu soobedya mu sakwa ooosapa oo nakasopedakwadoona besa manena gi suda tusooyugwepana. 20 Soo Te Naa te tummatzina, tamme gi nanaha. Pudusoo oosoo mu tummatzina mu ka sutakoo matzooekukwu ka mumme matzamadu. Nu mu nanesootuhikute soo Te Pabe'e sakwa mu sootuhi. 21 Umu nu-baatu punno'o mu sooma'yu, nuka tummatzidu, Timothy. E nanumu Lucius, Jason-no Sosipater. 22 Nu, yise, Tertius tubodu mu sooma'yu. Ooka, nu Paul, e pubaa'yoona Gaius punno'o. 23 Mu tunaka'oedyukudu yaatuoo. Mu numu nokadu kooba tumanakatudu, Erastus mee naneadu punno'o mu sooma'yu. 25 Te Naa suu'mu unu soonammedu, oosoo unu soonammena te sootuhina, tamme yise gi tunaka'oedyukumakwukwu. Onosoo Te Naa meeoo tusooyugwepu, "Nu no'obatusoo numu sootuhikwu," mee. Yise o'nosoo oo yadooawabe ekow botugupu. Tooe no'yoona mu numu uga gi a nakasopedakwatoo, pana meno'o yise soo besa na'unnedu ka Te Pabe'e-witu nawaha, no'obatusoo numuoo natuukwe, umu yise oo naka'oedyukuna oo nakabetsea. Nu punno'o mana numu tuukweyakwe ka besa na'unnedu. Ooosapa tamme ka Te Naa nesootuhikwu ka Te Pabe'e-koobatoo.

1:1 Nu, Paul, Te Naa tunetutzeana Te Pabe'e yadooawabe, ne tubona ka e pua Sosthenes-no. 2 Esoo mu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu, ka Corinth mee naneadu-witu-matoo nabodu Te Naa tunetuutzeapu numme-wa'nesoo. 3 Numme meeoo mu nanesootuhikute, "Soo Te Naa Te Pabe'e-no mu sootuhise, mu magwetzoikwu." 4 Nu ooosapa Te Naa besa sooyukwe ka besa Te Pabe'e-toogoo mu nasootuhise. 5 Mu no'obatumasoo nasootuhipu ka Te Pabe'e mane-wi. Soo Te Pabe'e mu sootuhi, mu yise tuwazoo no'oko hemma waha, yise no'oko hemma mu nakasopedakwadoona. 6 No'yoona soo mumme ne tuukwepu ka Te Pabe'e Jesus-witu oo manepunne. 7 Mu

yise besa pooha nasootuhipu ka Te Pabe'e besa podo meadabena oo-baa mu petuga-matoo tooe. 8 O'no yise mu tubetse besa'yookwu ka Te Pabe'e mumme tunemadabueku-kwa'ne. 9 Tamme Te Naa-ma nasoonatza'e oosoo te netutzeapuna. Tamme yise ooosapa ka Te Pabe'e Jesus-no'yookwu. Oosoo te nemabetseakwu. 10 E nanumu, meno'o nu mu tuukwe'e nanano tuunoyugwena, o'no mu gi nanasukwesoo nanatumoo'ookwu, tamme ka no'yoona Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna. 11 E nanumu, soo mogo'ne Cloe mee naneadu nanaumu-matu mee e tuukwe, "Mu nanahana nananepetukute," mee. 12 Mee nu tunakana susumudu mu-nagatu mee unakwe, "Numme Paul nakabetseadu," susumudu punno'o mee'e, "Numme Apollos nakabetseadu," yise susumudu punno'o meeoo, "Numme Peter nakabetseadu," yise sumubaatu punno'o meeoo, "Numme Te Pabe'e suu'mu nakabetseadu." 13 Tamme no'yoona Te Pabe'e naka'oedyukudu gi nana'ata'yoosoo, tamme no'yoona nanakwa'ne'yoosoo. Nu, Paul, gi mumme magwetzoidu, nu ka gi numu-koobatoo nabatsapuna. Mu baa-wi namatzaka ka Te Pabe'e nakabetseana, gi mu nuka tumayohokute. 14 Nu besa soonamme ka waahoosoo nanana suu'mu, mu-nagatu baa-wi matzakase 15 Nu gi mu numu meeoo unnena petzape, umu baa-wi mu matzaka ka Paul-wi tunakabetseana mee'e. 16 Nu tookwina ka mu Stephen nanadooamu baa-wi matzakapu tuwazoo, pana nu gi haga kumma'akoosoo sooma'yu baa-wi e matzagapu. 17 Soo Te Pabe'e mu-matoo e ta'ya, ka besa na'unnedu mumme e tuukwe tuunguna, gi nagutza baa-wi numu e matzaka tuunguna. Nu mu tuukwe'e ka Te Pabe'e pooha-toohakwi, gi nugasoo unnena. Soo nuga unnena gi pooha-ga'yoo, pana soo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsapu, suu'mu pooha-ga'yoo. 18 Mu numu kadoo'oo namayugwekwudu meeoo sokwama, "Soo Te Naa unnepu Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsapu-witu gi oo nakaheesoobedya." Tamme Te Naa-toohakwi namagwetzoidu oo sopedakwatoo soo Te Naa unnepu unu pooha-ga'yoo. 19 Soo Te Naa unnepu nabotugudu meeoo, "Nu ka unu soonammedu mee nasooyugwedu numu, ooka yadooadu tuwazoo, gi he-toogoo mayugwekwu." 20 Soo Te Naa mooasoo ka unu sokwamadu mee naneyugwedu numu unnena gi he-toogoo mayugwepu. Gadoo'oo haga numu-matu unu soonammedu, ewa natunedyooepu, no'oko ka teepukoobatu namanewununa sopedakwadoodu, ka Te Naa kumisoo. 21 Soo Te Naa tooe gi mu sokwama tumapu'a sapa, puusoo soo Te Naa nakwitu mu tunedyooe. Oosoo Te Naa numu magwetzoi umu besa ka tunaka'oedyukuna ka Te Pabe'e-witu pumme tu tuukwe'e, tooe susumudu numu gi hemma heesoobedya mee mu unakwe sapa. 22 Tamme ooosapa mu numu tuukwe'e ka Te Pabe'e tamme-koobatoo oo nabatsana tooe ka susumudu mu Jew numu gi ooka naka'oedyukute sapa. Susumudu mu Jew numu ka Te Naa pumme tzapoonneku tuungu, ka gi Te Naa unnena nakatoge soobedyana ka nanabesa oo pooha manena. Susumudu mu gi Jew numu Te Naa unnepu gi naka'oedyukute yise meeoo sokwama soo unnepu gi hee. 24 Tamme numu Te Naa tunetutzeapu, namekoosoo mu Jew numu yise mu gi Jew numu-nagatu oo sopedakwadoo soo Te Naa unnepu Te Pabe'e-witu tubetse unu pooha-ga'yoo. 25 Soo Te Pabe'e ka Te Naa-witu nakasopedakwadoona te sootuhipu. Soo Te Pabe'e tubetse unu soonammedu. 26 E pupua'amu, mu haa'a oo sooma'yu ka hownne'yoo uga tamme ka Te Naa gisoo naka'oedyukuna. Huu'yoosoo tamme-nagatu uga sokwamadu ka mu numu unu sokwamadu-nagatu. Huu'yoosoo tammenagatu numu moohedu yise huu'yoosoo ewow hemma hee-ga'yoo. 27 Soo Te Naa tamme numu gi maawa'nekoo soobedyana te netutze'a, tamme numu ooonakwasoo sootatzenguna. Ka numu ooonakwasoo nasooyugwedu umuoo ka Te Naa-nakwana gi natatzenga. 29 Soo Te Naa tu dooamu te matabue, o'no tamme gi tammesoo nana'unakwe Te Naa-kobena'yoona. 30 Te Naa te sootuha'e tamme ka Te Pabe'etooha'yoona tamme Te Naa doodooamu manepu ka Te Pabe'e tammekoobatoo nabatsapu. Soo Te Pabe'e te magwetzoipuna, besa te matabuepu. Ka 'yoo manepunnena tamme ka Te Pabe'e-toohakwi sokwama tabu'apuna. 31 Esoo nabotugudu tubetsetu nayadooadu. "Tamme sakwa Te Pabe'e suu'mu netubetsea."

2:1 Nu ka mu-baa petugase, nu gi natzooe nuummana, gi nuusoo nama nana'unne-wa'ne manepunne, nu yise meeoo tusooyugwe nu sakwa ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsa-witu suu'mu mu tuukwe'e. Nu meeoo mu soobedyana mu sakwa tunaka'oedyuku ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi.

Nu gi nugasoo tusooyugwe-kwikoo mu nenoyugwe-wa'ne'yoo, nu ka Te Naa-ma nasoonatzina. 5 O'no mu sakwa oo sopedakwadoo mu ka Te Naa Pooha-toohakwi tunaka'oedyukute, gi numu sukwe unne-toohakwi. 6 Nu ka ooka nakasopedakwatoodu numu unusoo oosoo besa tuukwekwu ka Te Naa besa unnepu-witu. Ka o'nosoo Te Naa gi eka mu numu tunesootabue ka Te Pabe'e-witu. Meno'o yise oosoo tamme tuukwe'e, tamme ka oo doodooamu manese. Soo Te Naa soonammepu gi ka numu tusooyugwewa'ne'yoo, gi tuwazoo ka numu moohedu tusooyugwe-kwa'ne. Ka Te Naa-nakwana numu moohedu saa'a gi hee manedooa. 8 Umuoo numu gi oo nakasopedakwadoo-wa'ne'yoo ka unu soonammedu unnepu. Umu gi oo nakasopedakwatoona, ooonne'yoona umu ka Te Pabe'e batsapu. 9 Esoo nabotugudu tubetsetu mee'e ka o'nosoo nayadooa'adu, "Soo Te Naa ka umu unu pumme soobedyadu sootuhikwu." 10 Pana soo Te Naa no'oko ooka te nakasopedakwadookwuna te sootuhipu, ka Tu Besa Poohatoohakwi. Oo Pooha no'okosoo hemma te tuukwe'e, ka Te Naa soonammepunnena tooe. 11 Soo numu puu, puusoo tu tusooyugwena sopedakwatoo. Soo Te Naa punno'o ka tu tusooyugwena puusoo sopedakwatoo. 12 Soo Te Naa ka Tu Besa Pooha-matu-ma te sootuhipu no'oko soo hemma pooha sopedakwadoodu. Esoo oo Besa Pooha gi ka egeahoo teepu-koobatu poohabe-wa'ne'yoo. 13 Oosoo puusoo ooka tamme tu pooha sootuhipu te tsanakasopedakwatookute. Ooonne'yoona numme ka Te Naa Besa Pooha-ma nasootuhipu, mu numu tuukwe, soo Te Naa Besa Pooha te tunedyooe, gi tamme kumma'akoosoo poohabe natunedyooe-wa'ne'yoo. 14 Soo numu ka gi Te Naa Besa Pooha-ma nasootuhina, ka Te Naa pumme sootuhina gi soogwa'e. Umu gi hee mee oo sooyugwe, umu ka gi oo nakasopedakwadoona. 15 Ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi suu'mu tamme oo nakasopedakwadookwu. Tamme ka Te Naa Besa Pooha heegana tamme no'oko hemma nakasopedakwadookwu, oetu soohanekwu; pana gi haga tamme nakasopedakwatoona tamme-witu nehane-wa'ne'yoo. Meeoo oowetuoo nabotugu. 16 "Mu numu gi ka Te Naa soonammena nakasopedakwatoo. Oosoo numu ooonakwatusoo sopedakwatoo gi umu puu hemma oo tunedyooe-wa'ne'yoo." Pana tamme oo nakasopedakwatoo ka Te Pabe'e tusooyugwena ka Te Naa Besa

Pooha-toohakwi.

3:1 E nanumu, nu mu sukwe yadooe, mu numu sukwe nagedu e yadooekwa'nesoo, gi ka umu Te Naa Besa Pooha nakabetseadu-kwa'ne. Mu pudu nadooamudoodu oonga'a-wa'ne'yoo. 2 Umu puu gi ka unu nayadooadu nakasopedakwadoo pudu nadooa'adoodu oonga'a-wa'ne, sukwe petze suu'mu, gi ka a tookoo tuka. Mu gisoo kumma'akoosoo na'unnepu-too namabetzape, ka gisoo mu oo nakasopedakwadoona tuwazoo. 3 Mu gisoo ka Te Naa besa podo mea. Mu togesoo nanahana, nana ooonakwa nasooyukwe nanatamme. Ooonekoo mu nasoopetakwatoo mu gi Te Naa podo me'a, mu numu mu sukwe nage. 4 Susumudu mu-nagatu meeoo unakwe, "Numme Paul nakabetseadu." Susumudu punno'o meeoo, "Numme Apollos nakabetsea." Mu ka meeoo nanahana mu numu sukwe nake. 5 Numme Apollos-no gi Mu Pabe'e, numme Apollos-no ka Te Pabe'e sukwe tummatzidu, numme yaahoo a nanetutzeana mu-matoo natayadu. Nu mooe'ugasoo mu tuukwe ka Te Pabe'e-witu. Ka saa'a soo Apollos unusoo oetuooo mu tunedyooekwu, pana soo Te Naa suu'mu ooka mu nakasopedakwadookwuna mu tunedyooekwu, ka Te Pabe'e-witu. 7 Numme yise ka Apollos-no nawa'ne'yoosoo, numme ka Te Naa tummatzidu. Tamme Te Naa nakabetseadu suu'mu nanakumma'amasoo nasootuhikwu, ka besa te mane-kwi. 10 Mu ka Te Naa nobe-kwa'ne'yoo, nu ka tupe tzatuoona ka Te Naa pukooba nobe-dookwuna. Mu nu penakwa kemmadu Te Naa yadooawabe oo-koobasoo nasootuhikwu saa'a tuwazoo ka numu besa tunedyooena. Soo besa na'unnedu Te Pabe'e tammekoobatoo nabatsapugana ka nobe pukooba katu-kwa'ne'yoo. 11 Gi hanotu mu atasoo na'unnedu naka-wa'ne'yoo, nu mooasoo ka Te Pabe'e nabatsapu-witu mu tuukwepu, ka togesoo mu-baa'yoona, mu sakwa oo naka'oedyuku. 12 Soo numu natunedyooena ka numu tummatzina, ka besow tupe namadabuedu-kwa'ne'yoo. Soo Te Pabe'e ka tamme tunedyooedu tamme mu tunedyooepu-makoosoo nesootunagakwu. Soo te natunedyooena besa'yoo ka numu tummatzina, soo Te Naa besa podo nameadu besa'hoo tupe-kwa'ne'yoo, goso sapa gi how oo yugwewa'ne'yoo. Owetuoo yise Te Naa te tubetse sootuhikwu. Soo te

natunedyooena ka gi numu tummatzina gi besa'yoo, o'no oosoo wahabu, wobe yise hooope-kwa'ne'yookwu. Oosoo puu ka nihoose kootzasooakwu. Soo gi besa numu natunedyooena, gi ka goso-wi'yoona namatzatsebooe-wa'ne'yoo, gi hee nagoopenikukwu. Tamme sukwe namagwetzoikwu, gi tamme nasootuhikwu. 16 Tamme ka tunaka'oedyukuna soo Te Naa Besa Pooha tamme-naga'yoona, tamme ka Te Naa nobe-kwa'ne'yoo, mu sakwa ekow nakasopedakwadoo. 17 Tamme ka tammesoo gi besa'yoona, soo Te Naa kadoo te mayugwekwu. Soo Te Naa Besa Pooha gi tamme-naga-wa'ne'yoo. Soo Te Naa ka umu gi totsaba-gakoo numu-naga suu'mu. 18 Mu sakwa gi nasoo'emukwapana. Ka tooe haga tooe mu-nagatu unu soonamme mee oo nasooyugwe sapa, gi sakwa oosoo meeoo nasooyugwepana, ka tu tusopedakwadoo-ma sakwa oosoo gi nasootza'mepana. Soo Te Naa gi ooka besa sooyugwe. Oosoo ka gi meeoo nasooyugwena oosoo soonammetabuakwu. 19 Soo Te Naa umu unu sokwamedu mee nasooyugwedu ka teepu-koobatu, "sagwamanakwe," mee mu nemadabue. Oosoo togesapa nabotugu, soo Te Naa unnepu, "Soo Te Naa oo sopedakwatoo ka umu unu sokwamadu numu, mu numumu nemoo'agadu. Oosoo yise suda mu tumatuguna umu-matoosoo kodyukwu." Yise meeoo tuwazoo, 20 "Soo Te Naa oo sopedakwatoo, mu unu sokwamadu numu tusooyugwena gi hee." 21 Gi yise umu-ma nana'unnepana. 22 No'yoosoo hee Te Naa tumadabuena tamme tummatzikwudu: nu Paul, Apollos, yise Peter, ka teepu-kooba togesoomodu, mu tuipu, meno'o namanedu tooetoo saa'a a namanekwuna no'yoona namadabuepu te tummatzikwuse. 23 Tamme namadabue ka Te Pabe'e nakabetseakwudu, soo Te Pabe'e yise punno'o Te Naa nakabetseadu.

4:1 Mu sakwa numme ka Te Pabe'e tummatzidu besa matugu, ka Te Naa Pooha unnepu-witu newahammo'o. 2 Tamme sakwa kaaheno numu tunedyooe ka Te Naa besa unnepu. Gi hownne'yoo numu nuka nesootzemapana. 3 Mu gi e nesootzemapana, Te Naa su'umu e hownne'yoona sopedakwadoo. 5 Mu sakwa muusoo gi numu nemadabuepana gi numu nesootzemapana. Mu sakwa ka Te Pabe'e wutooe

oo kodyu petukwuna. Oosoo ka kodyupetuse te nemadabuekwu oosoo mu tuukwekwu no'oko ka sutakoo numu tuwatzetugu-ma mu yise ka besa mu tumatugu-ma mu sootuhikwu. 6 E nanumu, nu mooasoo ka numme-witu mu nanekwahakapu yise Apollos-witu tuwazoo, o'no mu oo nakasopedakwadoona gi ka Te Naa tubo tuguna kwingakwatoosoo mane-wa'ne'yoo. O'no mu gi susumudu numu nana'ooonnakwa sooyugwedooa. 7 Mu sakwa gi nana'unnepana ka muusoo gi besa'yoona punno'o. Tamme ka nana'unnena tamme meeoo sokwama, "Numme besa'yoo ka ne mane-kwi," pana mu gi besa'yoo. No'yoona soo besa te tumatuguna Te Naa tamme sootuhina. 8 Susumudu mu-matu nana'unnena mee nana'unakwe, "Mooasoo soo Te Naa no'oko tu Besa Pooha-ma ne sootuhipu." Numme, Te Naa besa yadooawabe, puu gisoo no'oko ka Te Naa Besa Pooha-ma nasootuha'e. Mu punno'o gisoo. Ka Te Pabe'e petuse, o'no saa'a soo Te Naa no'oko Tu Besa Pooha-ma te sootuhidooa. 9 Pana gi! Soo Te Naa meeoo unakwe, "Gi hownne'yoo ka e yadooawabe, suda matugupana." Soo Te Naa tuwazoo meeoo, "Gi hownne'yoo umu e yadooawabe ka nu-koobatoo nagoese numu-kobena'yoona, ka mu toha kakasa-gakoo-kobena'yoona tuwazoo." 10 Gi hownne'yoo tooe mu numu ha'yoo tooe ne sooyugwepana, numme ka Te Pabe'e besa podo meana. Pana mu ka mu numu besa mumme mu sooyugwena petukute. Gi hownne'yoo tooe mu numu gi ohobu nanesootuhi mee ne sooyukwe pana, mu puu unu mu besa nanesootuhi, mu ka mu numu mee mumme mu sooyugwekuna petzape. Numu besa mu sooyukwe pana, umu numme gi heesoobedya. 11 Meno'o numme tseagoena, puugoena, mooasoo pukwi ne namadabuena ketzimena kadoo manemena. Numme mooasoo namooedyakwe. Numme-too gi nobe-ga'yoo. 12 Numme ooosapa nummesoo hemma how yugwe, ne mi-ma. Numme ooosapa besa mu yadoo'e tooe suda numme mu netamma sapa. Tooe ka mu numu numme netumoo'oo sapa, numme ka togesoo tunaka'oedyukuna gi hayoo unakwe. 13 Tooe mu numu numme nesootze'ma sapa numme besa mu matugu. Gi hownne'yoo tooe numme ka tuukwunipu-kwa'ne namatugupana. Oosoo gi hownne'yoo too'e gi haga ne petzabepana. Oosoo gi hownne'yoo numme gi hee ka mu numu-nakwana. 14 Nu meeoo mu tuuya tuukwe'e, o'no sakwa

mu ka Te Naa podo besa meadabe. Gi nu mu sukwe nasookwina petzape, nu ka unu mu soobedyana. 15 Nu uga mooe'ugasoo mu manena mu tuukwe, ka Te Pabe'e Jesus-witu, o'no mu tunaka'oedyukudu mane, ka e doodooamu-wa'nesoo. Saa'a ewa'yoo numu nanesootuhi tunedyooedu kemma. 16 Mu sakwa ooosapa nu-no Te Pabe'e nageno. 17 Nu ka Timothy mu-matoo taya, e dooa-wa'nesoo e soobedyana. Oosoo puu ka Te Pabe'e nakabetseadu. Ka mu-baa petugase soo Timothy saa'a mu nemayukudooa, no'oko mu tunaka'oedyukudu e tuukwena tooe mu tunehane-kwi'yoo ka Te Pabe'e-witu. 18 Susumudu mu-matu naana'unakwe, ka gi mu-baa e petugakwuse. Nu gi petugakwu mee mu sokwama. 19 Pana pudusoo nu mu-baa petugakwu, ka Te Naa nuka meeoo netammase, o'no nu oo sopedakwadookwu ha'oo mu numu paba nasooyugwedu ka Te Naa besa podo tubetse meadabe tu unne-kwa'nesoo, pute umu sukwe nasootza'me. 20 Tamme sakwa gi meeoo sukwe unnepana, "Numme ka Te Naa besa podo me'a," mee'e. Tamme sakwa ka mu numu tzapoonneku ka Te Naa Besa Pooha hee-gana. 21 Ka saa'a mu-baa e petugase, mu sakwa besa'yoona, nanasoobedyana, mu ka ata-tamme soo manena nu mu nesagwikukwu. Nu gi mu nesagwikuna meeoo mu netamma.

5:1 Nu meeoo tunaka sumu'yoo nana mu-nagatu ka tu naa nodukwagapu nodukwadoo. Oo suda namanedu mu gi tunaka'oedyukudu puu gi mayoho. 2 Mu sakwa nasookwi, mu sakwa uga ka nana needa, oosoo gi mu-baa'yoo-wa'ne'yoo. Pana oo manena mu papaba nasooyugwe. 3 Tooe nu yaa mu-kwinga'ayoo pana nu oo sopedakwatoo ka a namanewununa oosoo suda manakwe mee nu tusooyugwe, meeoo soo sakwa nu tusooyukwe nu ka mu-baa'yoona. 4 Mu ka nanano sumuse, ka tunaka'oedyukuna soo Te Naa Besa Pooha mu-naga'yookwu; nu saa'a mu soomayupunnedooa. 5 Mu yise sakwa ka suta-matoo eka nana tzakwuni. Oosoo sumuna ka oo tookoo kadoo'oo mayugwekwu, pana yise ka suda oo tusooyugwena kadoo'oo namayugwese, oosoo namagwetzoidooa ka Te Pabe'e Jesus tamme nemadabuekwudu kodyu petuse. 6 Mu sakwa gi ewetuoo-ma nana'unnepana. Sumu'yoosoo numu ka suta'yoona no'oko mu

numu suda nemadabue. Mu sakwa gi nanano namayuapana, besa'yoo ka mu sutakoo numu-no. Mu gi namayuadu tukaba-wa'ne'yoo. 7 Mu sakwa gi ka sutakoo numu nabaa'yookupana. O'no mu tubetse unu besa'yoo ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsase. Oosoo ka seepu-wa'ne'yoo numme Jew numu tubatsana, ka tu ewa nadukano'o. 8 Ookow ewa tukapu-wi'yoona numme Jew gi namayuadu tukaba suu'mu tuka. Oosoo meeoo na'unnedu, numme gi namayu'a, besa'yoo suu'mu, kadoo suta'yoo. Tamme sakwa gi namayuapana, susumudu besa'yoo, susumudu suta'yoo. Tamme ka o'nosoo unu nidyupu, tooe how tooe suda manakwe, meno'o yise tamme sakwa kaaheno gi totsaba-gana meadabe. 9 O'nosoo nu mu-matoo tubopu, mu numu suda tusooyugwedu gi napua'apana, 10 nu gi ka mu gi tunaka'oedyukudu netamma. Umu ooonne'yoona: unu moogoobuna, tutuhana, hemma namadabue-matoo nanesootuhina. 11 Susumudu numu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukute mee nane'yugwe, tooe umu tooe how tooe mana'wepana sapa. Umu meeoo naneyugwedu tooe how tooe manakwe kummano napootammana, unu moogoobuna, hemma namadabue-matoo nanesootuhina, baagoena, tumamooagana, tooe how tooe manakwe. Umu meeoo naneyugwedu sawa gi tame pupua'a-ga mee nu. 12 Tamme sakwa mu numu gi tunaka'oedyukudu gi nemadabuepana. Tamme gi mu nemadabue-wa'ne'yoo. Tamme sakwa mu tunaka'oedyukudu suu'mu nemadabue. 13 Ka saa'a soo Te Naa puusoo mu numu gi tunaka'oedyukudu nemadabuekwu. Mu sakwa ka nana suda manedu tuukwe oosoo gi mu-matu.

6:1 Tamme ka tunaka'oedyukudu-no nahana tamme sakwa ka tunaka'oedyukudu tamme ooka nemakaahenoku tuungu. Tamme sakwa mu gi tunaka'oedyukudu gi meeoo netammapana. 2 Mu oo sopedakwadoo ka saa'a Te Naa doodooamu no'oko numu nemadabuekwudu ka yaa teepukoobatu. Tamme tuwazoo ka mu toha kakasa-gakoo, Te Naa tu tummatzidu nemakaahenokukwu. 4 Ooonne'yoonow tamme sakwa tammesoo ka nanahana oo nemakaahenoku. Tooe gi besa soonammega'yoo mu-nagatu, ka ooonnekoo mesoo namakaahenokute. 5 Nu meeoo mu tuukwe, o'no mu oo sopedakwadoo mu ka suda manena. Tooe haga

tooe mu-nagatu ka sumuna unu soonammedu, ka mu nanahana nemakaahenokukwu. 6 Mu sakwa ooonnekoo mu-nagatu mayu, pana gi hownne'yoo mu gi tunaka'oedyukudu gi kaaheno mu nemayugwe tuunguna. 7 Soo natoogoo mu pabenana oo tzapoonne, mu nanosoo suda manakwe. Mu sakwa meeoo sokwama, "Gi hownne'yoo tooe haga tooe e tumoo'oona e tooe wutumana." 8 Pana gi! Mu muusoo mu tunaka'oedyukudu wutumana, mu tumoo'oogena, mu samoomunokoosoo. 9 Soo numu suda tumatugudu ka saa'a soo Te Naa gi oo sootuhiwa'ne'yoo, gi nanemooagapana. Gi haga saa'a Te Naa-matoo meadooa ka yoo suda tumatuguna: atasoo nanesootuhidu, nanakumma'akoosoo pootamana, nana-ma tusoonagana, 10 tutuhadu, unu moogoobu numu, baagoedu, tunesootzemadu, tooetoo numu nemooagadu, tooe hownnekoo tooe suda namanedu mayohodu. 11 Mu uga ooonne'yoo ka gisoo Te Pabe'e Jesus-wi tunaka'oedyukuna. Pana meno'o yise soo Te Naa Besa Pooha gi totsabu mu matabue, besa tuwazoo mu matabue ka Te Pabe'e Jesus tamme-koobatu nabatsase. 12 "Tamme tooe how tooe mesoo manakwe," mee mu, pana soo te manena gi te tummatzi-wa'ne'yoo. "Tamme no'osoo mesoo manakwe," mee mu unne, "Pana oosoo sakwa gi te soonammena ata-tamme wuyugwepana." mee'e nu. 13 Meno'o tamme ekow teepu-kooba gwetzoimodu, ka ooka nadukadu-ma gwetzoa'e. Pana soo hee nadukadu ka te tookoo-no punno'o gi ooosapa ekow yaatuhoo teepu-kooba'yookwu. Umuoo yaa ekow teepu-koobatoosoo moobegwagakwu. Soo Te Naa ka te matabuepuna ka te tookoo te soonahadyakwena, gi petzape. 14 Soo Te Naa ka Te Pabe'e oo ya'e-kwikoo oo mayoda, tamme tuwazoo ooosoo sootunagakwu. 15 Mu sakwa oo sopedakwatoo meno'o tamme ka Te Pabe'e matusoo. Gi puu soo Te Pabe'e tu tookoo soonahadyagwe-wa'ne'yoo. Mu sakwa oo sopedakwatoo soo waha'yoo numu ka nodukwadoose umu sumusoo numu-wa'ne manepunne. Meeoo nabotugu soo Te Naa unnena, "Ka waahoo numu nanodukwadoose, umu sumuoosoo numu-wa'ne'yoo." Gi puu tamme ka Te Pabe'e tookoo kumma'amasoo sutama matzabeku-wa'ne'yoo. 17 Oo soomayuna mu ka Te Pabe'e naka'oedyukuna mu sumu-kwa'nesoo oo-no manepunne. 18 Mu sakwa ka kumma'anosoo mu nanapootamana, ooosapa nuutumooena.

No'yoona soo suda numu tumatuguna gi mu-notusoo, pana mu ka kukuma-nosoo nanapootamana, muusoo mu tookoo soonahadyakwe ka oo manena. 19 Tamme sakwa gi tammesoo tookoo soonahadyakwepana, soo te tookoo ka Te Naa Besa Pooha-tooha'yoona, tamme ka oo-gatuoona. Ooonne'yoona soo Te Pabe'e 20 ka tamme suda manekwitoo nabatsase, tamme-kooba tu'eyae. O'no tamme ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi manese, tamme sakwa ooosapa besa oo tumayohoku-no.

7:1 Meno'o yise, nu ka nuka mu tubengapu ka mu tubokwi nu mu nanekwegeakwu. Aha. Oosoo gi hownne'yoo soo numu ka gi nanodukwadoona. 2 Pana nu meeoo, mu sakwa nanodukwadoo ka mu-nagatu nanapoota'ma. 3 Mu nananodukwadoose, soo nana ka mogo'neno mesoo na'aheya'e tooe hannano'o too'e umu ka meeoo sokwamana. 4 Soo mogo'ne gi puusoo tu tookoo nemadabu'e, oo kooma ooka oo nemadabuekute. Ka nana tookoo soo mogo'ne punno'o oo nemadabu'e. 5 Mu sakwa ooosapa mane'yi ka muusoo meeoo sokwamana, tooetoo huu tabeno gi oo manepana ka muusoo unu nanesootuhikwuse. Mu yise sakwa ooosapa mane'yisoo o'no yise soo suta'yoo gi mu kwasenogakwu. 6 Nu meeoo unakwe oosoo gi hownne'yoo ka nanodukwadoose, pana yise oosoo tuwazoo gi hownne'yoo ka gi nanodukwadoopana. 7 Nu meeoo soonamme, nu-kwa'ne'yoona tuwazoo oosoo besa'yoo. Nu puu gi nodukwa-ga'yoo. Pana soo Te Naa ka numu nana'atasoo sootuha'e. 8 Ka umu gisoo nodukwadoodu, yise umu tu koomamu ya'ekupu nu meeoo, oosoo besa'yoo mu-toogoo ka gi nanodukwadoona. Nu puu ooonne'yoo. 9 Pana umu ka soona'ahegoena umu sakwa nanodukwadoo. Oosoo besa'yoo ka nanodukwana gi ka tu nana'ahegoena sukwe peduguna. 10 Ka mu mooasoo nanodukwa nanosoo tunaka'oedyukudu numu, nu meeoo, "Soo oo nodukwa sakwa gi ka tu kooma poonnekwunipana." 11 Pana umu ka napoonnekwunise, gi kumma'akoosoo nodukwadoopana. 12 Soo penakwa e unnekwuna nugasoo tusooyugwena, gi ka Te Pabe'e unnena. Soo tunaka'oedyukudu ka gi tunaka'oedyukudu-no mooasoo nanodukwadoo-gana, "Gi hownne'yoo nu ka oo-baa nobe-gana," mee soo gi tunaka'oedyukudu soonamme, soo tunaka'oedyukudu sakwa gi oo

poonnekwunipana. 14 Soo oo kooma ka gi tunaka'oedyukuna nasootuha'e ka tu nodukwa tunaka'oedyukute. Soo mogo'ne punno'o ooosoo nasootuha'e ka tu kooma tunaka'oedyukute. O'no yise mu doodooamu punno'o nasootuha'e. 15 Soo gi tunaka'oedyukudu gi oo-baa'yoopana gi hownne'yoo. Soo Te Naa tamme-nakwana te besa sokwamamokwuna soogwa'e. 16 Mu momoko'ne gi oo sopedakwadoo, mu sumuna mu kooma magwetzoikwu. Mu nanana punno'o sumuna pummesoo nodukwa magwetzoikwu. 17 Nu no'obatusoo tunaka'oedyukudu meeoo netammayakwe, "Soo numu mooasoo Jew numu manepunnedu sakwa gi tu Jew numuna ma'wupana. Soo numu ka gi Jew numuna sakwa gi Jew numu manena mayohopana. Ka Jew numuna gi hownne'yoo, yise gi Jew numupana tuwazoo gi hownne'yoo. Soo Te Naa unnena te nagena suu'mu besa'yoo." Tamme no'yoona nanasuu'mu sakwa ka te manepunnekwa'nesoo manepunne, ka gisoo Te Pabe'e-wi te tunaka'oedyukute. Soo Te Pabe'e o te matabue. Tamme sakwa besa sokwama. 21 Soo numu tummatzidu sakwa meeoo soonamme, "Oosoo gi hownne'yoo nu ka numu tummatziwabena." Pana ka pumme tu tzama'wuse, oosoo sakwa puusoo manega. 22 Soo numu tummatzidu tubetse natzama'wukwu ka puusoo tunaka'oedyuku manese. Soo numu ka puusoo manegana sakwa ka Te Pabe'e Jesus tummatziwabe mane. 23 Tamme sakwa ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyuku mane, ka no'oko tamme-koobatoo oo nabatsase. Mu sakwa gi sukwe numusoo nakabetseapana. 24 Ka Te Pabe'e te matabuekwa'ne, tamme sakwa besa sokwama. Soo Te Naa mu netutzea pumme nakabetseadu, tooe mu maawa'nekoo sapa. 25 Mee'e mu e tubenga, "How sakwa mu sususu'a koomamudoo?" Gi nu ka Te Pabe'e yadooa-makoo meeoo na'unnedu naka. Nu ka nuga soo oetu sooyugwena mu tuukwekwu, nu ka Te Pabe'e nayadooawabe manepunnena. 26 Ka ewa suda hemma manegena. Mu sakwa ooosapa manepunne mu manepunne-kwa'nesoo. 27 Mu-matu ka nananodukwagana gi sakwa nanapoonnepebu'apana. Mu-matu sakwa ka gi nanodukwagana gi nanodukwadoopana. 28 Mu-matu ka nananodukwadoona gi hownne'yoo pana gi besa manepunne, ookow gi petzabena nu meeoo. Pana soo numu ka nanodukwadoose, ewa nanasuda hee manekena, nu yise gi mu-toogoo ookow soogwa'e. 29 Tamme gi

haa'no tubena'e ka Te Pabe'e pudusoo kodyu petukwuse. Tamme ka nananodukwana sakwa gi suda sokwamapana ka te manekwi. 30 Tamme suda sokwamadu sakwa gi ka suda pukwi te sokwamana soomayupana. Ka besa sokwamana sakwa tamme ka besa pukwi te sokwamana gi ooosapa soomayupana. Tamme sakwa no'yoona ooosapa oo soomayupunne ka Te Pabe'e kodyu petukwuna. Tamme ka hemma tumuna, "Oosoo gi hownne'yoo tooe gi oo hee-gapana," mee sakwa tamme sokwama. 31 Tamme ka hemma-ma tumuna tamme sakwa gi numu ooonakwatusoo soogwipana. Pudusoo no'yoona soo hee teepu-koobatu kadoo'oo namayugwekwu. 32 Nu gi suda mu sokwamana petzape. Soo nana gi nodukwa-ga'yoo puu sakwa ka Te Pabe'e suu'mu soowabega. Oosoo tookwa ka Te Pabe'e tubetse nakabetseadu. 33 Soo nodukwaga'yoo nana puu tu nodukwa tummatzi tuwazoo, oosoo yise wahaba soonammepunnena, namekoosoo tummatza'e. Soo tsuadumu gi koomaga'yoo ka Te Naa suu'mu soowabegakwu. Ookow suu'mu tu nakabetseana unu sookwa'e. Soo mogo'ne yise kooma-ga'yoo ka tu kooma tummatza'e tuwazoo. 35 Nu gi meeoo mu soonetammana mu sakwa gi nanodukwadoopana. Nu ka oo namanena mu tuukwena mu ka nanodukwadoose. Nu tubetse unu ooka mu sookwikute ka Te Pabe'e mu nakabetseana. Nu gi waha-tamme mu tusooyugwena petzape. 36 Mu meeoo e tubenga, "Soo tsuadumu naa haa'a, ka tu padu mesoo tzakoomadookute?" Soo tsuadumu naa ka meeoo soonammena, "Mooasoo e padu tsuadumuna, oosoo sakwa koomadoo," oosoo yise mesoo koomadookwu. Oosoo gi suda namanedu. 37 Pana oosoo ka gi meeoo tusooyugwena oosoo sakwa gi koomadoopana. Oosoo tuwazoo ka gi tu koomadoona sookwina, oosoo besa ka gi oo tzakoomadoona. 38 Soo nana ka tu padu tzakoomadoona besa'yoo pana soo nana gi ka tu padu tzakoomadookuna unusoo besa'yoo. 39 Mu e tubenga, "Soo tu kooma ya'ekupu haa'a sakwa koomadoosoo?" mee'e. Soo mogo'ne sakwa ooosapa tu kooma-baa nobe-ga oo ya'e-witoo tooe. O'no yise oosoo kumma'akoosoo koomadookwu tunaka'oedyukudu. 40 Pana nu meeoo oo sooyukwe oosoo sakwa unu besa soonamme ka gi koomadoona nu meeoo soonamme sumuna soo Te Naa Besa Pooha punno'o meeoo soonamme.

8:1 Mu meeoo tuwazoo e tubenga mu tubo-wi, "Numme haa'a sakwa a tookoo tuka, ka umu gi tunaka'oedyukudu hemma namadabuena, pummatoo mu nanesootuhina?" Mu-nagatu meeoo sokwama, "Numme suu'mu ekow sopedakwatoo," mu yise kukumma'akoosoo nesootze'ma. Pana gi! Mu papaba nasooyokwe, ka meeoo sokwamana. Tamme sakwa nanasoobedya, gi nananesootzemapana. O'no yise tamme nanatummatza'e ka unusoo te tunaka'oedyukukwuna. 2 Tamme ka meeoo sokwamana, "Numme mooasoo oo sopedakwadoo," tamme tookwa gisoo oo sopedakwatoo, ka yise te sopedakwadookwuna. 3 Pana tamme ka Te Naa unu soobedyana soo Te Naa te tubenga, tamme yise gi papaba nasooyugwe-wa'ne'yoo. 4 Ka umu tunaka'oedyukudu a tookoo tukase, ka umu gi tunaka'oedyukudu ka hemma namadabuena mu geana ka pummatoo mu nanesootuhina, tamme oo sopedakwadoo ka mu hemma namadabuena gi hemma ne tummatzi-wa'ne'yoo. Umuoo hee gi poohaga'yoo. No'okoo mu hee-nagatu ka numu pumatoo nanesootuhina, soo Te Naa suu'mu tubetsetu. 5 Ewa'yoo hee namadabu'e numu pumatoo nanesootuhina, pana soo Te Naa suu'mu no'oko hemma matabuepu. Ookow tamme nakabetseakwu. Sumu'yoosoo yise tuwow soo Te Pabe'e Jesus no'oko hemma matabuese, te magwetzoi. Tamme oo sopedakwatoo esoo togesapa. 7 Susumudu tunaka'oedyukudu ekow gisoo nakasopedakwadoo. Umu uga ooosapa ka hemma namadabue-matoo nanesootuhidu, o'nosoo gisoo ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna. Umu ka ooonnekoo a tookoo tukayina oo sooma'yu ka hemma namadabue-matoo tu nanesootuhina. Oo sooma'yuyinasoo togesapa mee soonammena oo-matoo nanesootuhiyakwesoo, umu ka gisoo unu tunaka'oedyukuna. 8 Soo tukapu te tukana gi atasoo te yugwe-wa'ne'yoo. Tamme gi besasoo mane-wa'ne'yoo, tooe oo tukapana. Tamme tuwazoo gi hanobasoo mane-wa'ne'yoo tooe gi oo tukapana. 9 Ka gisoo umu tunaka'oedyukudu suda tumatuguhoose, ka ooonnekoo oo tuka ka mu-baa'yoona, mu sakwa gi ooonnekoo tuka. 10 Soo gisoo unu tunaka'oedyukudu ka ooonnekoo mu tuka mu poonnena, oosoo sumuna mu-kwa'nesoo 'manedooa. Mu oo sopedakwatoo soo hemma namadabuedu gi hee pana oosoo gi oo nakasopedakwadoona oo-matoo nanesootuhikoohakwusoo. 11 Oosoo yise tuma'emukwa mu ka oo sopedakwadoona, soo hemma namadabuena puu gi hee, pana oosoo yise gi oo sopedakwadoo. Oosoo mumme pua'a, ka Te Pabe'e Jesus pukoobatoo nabatsapu. 12 Mu ka 'yoo manena mu tuma'emukwa, mu ka gisoo unu tunaka'oedyukudu tuma'emukwa mayugwena. Mu ka Te Pabe'e-tamme tuma'emukwa. 13 Nu ka ooonnekoo tukase ka e pua'a tuma'emukwakute, nu yise gi ooonnekoo tuka-wa'ne'yoo. O'no soo e pua'a gi tuma'emukwakwusoo.

9:1 Nu ka Te Pabe'e Jesus poonne, e tuusoobedya-wikoo. Oosoo e poohamakapu. Nu ooweoo ka Te Naa yadooawabe manepu. Nu yow Te Naa yadooawabena nu nanesootuhi mu neyugwepu. Mu nananesootuhidu e sopedakwatoo, tooe susumudu numu gi nuka sopedakwatoo sapa. 3 Nu ka mu numu nuka nesootze'ma mee mu netamma, 4 "Oosoo gi hownne'yoo mu sakwa ka e makana, nu ka Te Pabe'e-witu mu tuukwena. 5 Oosoo gi hownne'yoo nu ka umu Te Naa yadooawabe-nagetu-wa'nesoo manena. Umu ka ena momona nanesootuhipe numu tunedyooe, tu nodukwa bina onosoo namaka. Umu Te Pabe'e wanga'amu puu ooonne'yoo, Peter punno'o. 6 Oosoo gi toge tabu'a numme ka Barnabas-no suu'mu, ka Te Naa yadooawabe-nagatu, nummesoo namabetseana." 7 Gi puu hanotu soyuzu puusoo tumanakana ka soyuzu-wi'yoo-wa'ne'yoo. Oosoo puu gi hownne'yoo soo numu ka wuyupooe wuta'nese, ka puusoo oo-matu tukana, oosoo ogowsoo tuuta'nena. Oosoo tuwazoo gi hownne'yoo soo bakeada'a ka kootsoo tookoo tukana, ka pummesoo mabetseapu. 8 Nu gi mu numu sukwe unnena mu tuukwe'e. 9 Soo Te Naa yadooawabe, Moses mee naneadu, o'nosoo tubotugupu ka Te Naa unnena, "Gi ka mu pookoo mumme yasa tummatzidu oo-matu, matumooepana." Soo Te Naa gi mu pookoo suu'mu tummatzina meeoo. 10 Oosoo meeoo unakwe ka tamme tummatzina tuwazoo. Soo numu puu ka oo masuase, ka pumme tu yasa tummatzise sakwa oo-matu natumanagaku. 11 Numme mooasoo mu tummatza'e, ka Te Naa unnepu mu tuukwe. Ooonne'yoona mu sakwa ne tummatzi. 12 Susumudu ka Te Naa yadooawabe-nagatu mu natummatzi tuungu. Numme meeoo mu netamma-wa'ne tabu'a mu sakwa ne tummatzi. Pana numme gi oo manakwe. Numme meeoo sokwama, numme ka mu

natummatzi tuunguna, mu sumuna gi tunaka'oedyuku manekwu, "Oosoo gi hownne'yoo numme ka nummesoo namabetseana o'no mu tunaka'oedyukukwu," mee numme sokwamana. 13 Mu oo sopedakwatoo, soo pooha-ga'yoo, nupoodu, puu natumunagakute, ka numu mahanena. 14 Soo Te Pabe'e Jesus meeoo ne netamma, oosoo gi hownne'yoo numme sakwa ka natumunagakuna, ka nanesootuhipe numu tunedyooena. 15 Nu sakwa sukwe tzuaya'e, gi mu natummatzi tuungu ka Te Pabe'e-witu numu tunedyooena. 16 Tooe nu ka Te Naa-witu wahapana, nu besa'yoo mee nu gi unne-wa'ne'yoo. Nu 'yoo manakwe ka e pooha tuusoobedya-toohakwi, ka Te Naa nuka meeoo netamma. 17 Susumudu numu ka pumme tu tumanagakuna suu'mu soogwa'e, pana nu gi umu-wa'ne'yoo, nu ka Te Pabe'e-witu numu sukwe tuukwe. 18 Nu besa soonamme, ka besa na'unedu mu numu tuukwena, gi nu mu tunekwa'e tooe oo mane-wa'ne'yoopana. 19 Tooe nu nuusoo manegapana, nu no'oko numu ka besa'hoo nanesootuhipe tummatza'e, o'no umu oo nakasopedakwadoona, ka Te Pabe'e naka'oedyukudooa. 20 Nu ka mu Jew numu nanesootuhipe tunedyooena mu Jew numu-wa'nesoo manakwe, o'no umu Te Pabe'e-wi tunakasopedakwadoodooa. Tooe nu oo sopedakwatoopana ka mu Jew numu putoogoo tumayohona gi numu magwetzoi sapa. 21 Nu nanesootuhipe ka mu gi Jew numu tunedyooedu, ka mu Jew numu tumayohona gi nagedu. Nu umu-wa'nesoo manakwe ka Te Pabe'e-toogoo a nananesootuhi tabuana mu tunedyooekwuse. Gi nu ka Te Naa-matoo tu nananesootuhina ma'wu. 22 Nu ka umu gisoo unu tunaka'oedyukudubaa'yoona ka hemma mu nuutumoo'e, nu punno'o umusoo nuutumoo'e, o'no yise umu gi tuma'emukwa. Nu no'obatu numu-kwa'nesoo mesoo manakwe, o'no yise umu punno'o ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyuku manese, namagwetzoikwu. 23 O'no yise ewa'yoo numu oo nakasopedakwadookwu, ka Te Pabe'e-witu, oosoo yise nuka magwetzoikwu tuwazoo. 24 Mu oo sopedakwadoo, tooe ewa'yoo numu tanomane nabetugu pana sumu'yoosoo oo makwuyakwe. Oo sakwa tamme ka Te Naa besa po tubetse nagena, o'no soo Te Naa te sootuhikwu. 25 Tooe haga tooe ka numu-no tu'ateakwuse ka tu tookoo mooe mabetse'a. Umu ka makwuse natumanakakute. Pana soo mu natumanakakuna gi

wuna'metoo meadape. Pana soo Te Naa tamme sootuhipu tubetse besa'yoo. Oosoo ooosapa wuna'metoo meadabekwu gi moobekwa-ga'yoo. 26 Ooonne'yoona nu kaaheno ka Te Naa besa po nageno'o. Nu gi oo ma'wudu. 27 Nu ka e tookoo nuga nakabetseana mayugweno'o, o'no nu gi oo ma'wukase ka nanesootuhipe e natumanakakuna watzekute, nu ewow numu ka nanesootuhi tunedyoo'e umu yise tunaka'oedyukute mane.

10:1 Ka o'nosoo numme Jew numu nanamooatupu manepu-witu nu mu natugwengakwu, o'no mu saa'a oetu nakasopedakwadoodooa, tooe haga tooe tamme-matu sumuna oo watzekukwu, ka besa te pooha nasootuhipe ka tammesoo tuma'emukwase. Ka o'nosoo numme nanamooatupu ka Te Naa yadooawabe, Moses mee naneadu nageno'o. Umu baa-wi namatzakapu-wa'ne ka Te Naa pumme mooheno'o, ka koomeba, yise ka tubetse baa pumme oo tzakwonakuse umu yise oo-toogoo me'a. Oosoo ka tu pooha-ma nanasookwugidu mu tzapoonnekute. Te Naa yise ka tubetse baa putoogoo mu meakwuna na'emota tsapedoo'akuse, umu numu yise ka oo pasawoyo'ato ninapatoo mangeka. 3 Soo Te Naa ka tu pooha-ma mu makase, baa ka tupe-nagakoo mu baamaka. Oosoo tupe ka Te Pabe'ewa'ne'yoosoo. Oosoo tooe hano tooe umu-no mea. 5 Pana yise tooe no'yoona umu-nagatu ka saa'a, gi ka Te Naa besa po nageka'a. Umuoo soo Te Naa gi sootuha'e, ka suda mu tumatugu-kwi, umu yise tu'i, ka oona gi hekwana manepetugase. 6 Tamme sakwa oo sopedakwadoo, soo suta mu tumatuguna umu-matoo kodyukwu. "Gi sakwa mu umu-wa'ne manepana," mee soo Te Naa te tuyatuukwe'e. 7 Tamme sakwa ka hemma namadabue-matoo umu-wa'ne gi nanesootuhipana. Soo Te Naa unnena meeoo nabotugu, "Mu numu tuka aatase, hebena, yise nuga yotsuyakwe, nanesootuhina ka hemma namadabue-matoo." 8 Tamme sakwa gi kukumma'a-nosoo nanapootamapana umu-matu-wa'ne. Ewa'yoo umu-matu tu'i, togogwa tukue-ma, umu ka kukumma'a-no nanapootama. Umu ka Te Naa tumadina soopoonnena, gi oo naka'oedyukuna. Gi oo manepana. 10 Mu sakwa gi Te Naa nesootzemapana umu-matu-wa'ne. Umu puu tuoegoese, tu'i. 11 Ka o'nosoo umu nanamooatupu manepu nabotugu, ooonne'yoona soo Te Naa meno'o te tuyatuukwe, gi umu-wa'ne'yoopana.

12 Tamme sakwa ooosapa gi ka Te Naa besa po ma'wupana. Tooe tamme besa nasooyugwepana, "Numme besa'yoona, numme gi ka Te Naa besa po ma'wuka-wa'ne'yoo," tamme sumuna oo ma'wukekwu. 13 Tooe ka sutakoo tamme suda ma'emukwa tuungu sapa tamme sakwa gi oo nakabetseapana. Mooasoo ewa'yoosoo numu ookowsoo ma'emukwapu. Tamme ka Te Naa-ma mesoo nasoonatza'e. Oosoo gi umuoo sutakoo tusoohanepe tamme-matoo soonoyugwe. Soo Te Naa gi umu suta natusoohanedu te gea'a tamme ka te natzooe-ma oo nuutumooekwu. Tamme ka suda natusoohanedu hee-gana, oosoo te pooha-makakwu tamme sakwa yise ka suda namanedu nuutumooe. 14 Mu sakwa ka kumma'a-matoosoo mu numu nanesootuhi suu'mu mu nuutumooe gi umu-no'yoopana. 15 Mu ka unu sokwamana muusoo oetu soohane, ka e unne-kwitoo how esoo besa'yoo, tooetoo suta'yoo. 16 Tamme ka tseda-witu atsa tutza'emukwa baa hebese, mooasoo pukwitoo a nananesootuhipu yise ka tukaba tukase, tamme sumuoosoo manekwu ka Te Pabe'e pooha-toohakwi. 17 Tamme no'yoona ka sumuoosoo tukaba tuka mee unnena, tamme sumu'yoosoo tooe tamme ewa'yoopana. 18 Soo mu Jew numu puu ka o'nosoo ka tukana, ka pabow nanesootuhi nobe-witoo tukapu nahanegayina nanesootuha'e Te Naa-matoo. O'no umu Te Naa-no sumusoo manikwu. 19 Soo hemma namadabuena gi pooha-ga'yoo mee nu unnena meeoo. 20 Esoo tukapu ka mu hemma namadabuena nageana, mu numu pumatoo mu nanesootuhina, ka umu sutakoo tubetse nageana. Nu gi oo petzape mu sakwa gi umu-no nanesootuhipana. 21 Gi tamme ka Te Pabe'e nesootuhina, nanano tukana, yise ka umu numu mu suta-matoo nanesootuhidu-no tukana, umu-no hebe-wa'ne'yoo tuwazoo. Oosoo gi toge tabu'a. 22 Soo Te Pabe'e gi besa soonammekwu ka oo te manakwe. "Numme unu natzoe," mee mu. Pana Te Pabe'e tamme ooonakwasoo unu natzooe. 23 "Numme tooe hemma tooe mesoo tuka," mee'e gi sokwamapana, gi oo manepana, gi ka a tookoo ka suta-matoo nanesootuhina nagea u tukapana, oosoo gi pumme tuka-wa'ne'yoo, mu saa'a ka oo manena ka umu besa pudu tunaka'oedyukudu manayahadooa. 24 Mu sakwa mu tummatzi gi muusoo namakoo tusoohanepana. 25 Ka nanatumudu a tookoo mu mesoo tuka. Tooe ka suta-matoo a tookoo sapa oosoo gi hownne'yoo ka oo

sopedakwadoona mu sakwa ka gi oetu tutubengana. 26 Soo Te Naa unnepu mee na'unakwe, "Soo Te Pabe'e no'oko ka teepu matabuepuna, no'yoona hee makoobatu oo-gatuoo." 27 Tamme ka gi tunaka'oedyukudu-baa tukana tamme sakwa no'oko hemma tamme oo makana tuka, gi oetu tubengapana. "Esoo a tokoo haa'a hemma namadabuena, numu pumatoo nanesootuhina nageana?" 28 Pana ka tooe haga tooe mumme u tuukwe'e masoo ka sutakoo nageana, gi oo tukapana, 29 gi ume putoogoo tumatuguna. Soo numu o tukadu u tuukwedu sumuna meeoo soonammena, "Oosoo tookwa gi suta-matoo nanesootuhidu." 30 How sakwa manena nu kummakoosoo tusooyugwena-koobatoo nabeatse-gana nu gi tookoo tuka? Nu ka Te Naa-matoo nanesootuhi, makoobatoo, "Nu sakwa a mesoo tuka," mee sumuna mu unakwe. 31 Tooe how tooe manena tukana, tooetoo hebena, besa sapa oo hane tabua, mu numu te poonnena ka Te Naa besa sooyugwekwu. 32 Tamme sakwa no'obatusoo numu gi ka Te Naa oowemota nemayugwepana, yise Te Pabe'e naka'oedyukudu, tuwazoo ooosoo. 33 Nu no'oko numudoo soobesa'yoo, gi nu nuusoo namakoo tusoohane. O'no mu numu namagwetzoikwu.

11:1 Mu sakwa nu-kwa'nesoo ka Te Pabe'e tumayohokuno. 2 Nu besa mu-matoo soonamme ka nuka mu sooma'yu, ka mumme e tunnedyooepu mu mayohono. 3 Pana yise sakwa mu e nakasopedakwadoo ka tzotuayuana nanesootuhi-kwitu, ka numu wo nuunoduna-kwitu. Tamme ka te wo nodunana nanesootuhina, mee nanemadabu'e kumma'yoosoo numu tookwa te moohedu. O umuoo suu'mu tu wo wunodu'na, o tamme putoogoo tumayohona. Soo Te Naa nawa'nesoo mu naana matabuepu. O'no mu numu besa ka Te Naa sooyugwepunne. Umu naana sakwa gi tzotuayapana ka nanesootuhina, umu ka oo manena umu tookwa ka pukwa'nekoosoo nana nakabetseadu. Soo nana puu ka tzotuayana nanesootuhina, tooetoo, ka Te Naa unnepu wahana gi besa tumatugupu, oosoo tookwa Te Pabe'e gi heesoobedya. Mu momoko'ne sakwa ka nanana nakabetsea. Mu momoko'ne ka nanesootuhina tooetoo Te Naa unnepu wahana numu-kobena'yoona umu sakwa tu wo wunodunana. Umu

momoko'ne meeoo unnedu-kwa'ne, "Nu e kooma unnetoo manedu." Soo Te Naa ka mu momoko'ne namadabuese mu manumudoopu, o'no mu numu ka mu nanana besa umu-koobatoo sooyugwe. Soo momoko'ne tu kooma gi heesoobedya, ooonne'yoona soo mogo'ne ka gi tu wo wunodunana, oosoo sakwa ka tu wo nuusebaku suu'mu. 8 Soo Te Naa ka numu matabuese, ka mogo'ne ka nana-makoo matabue, gi ka nana mogo'ne-makoo matabuepu. 9 Ka tubetse mooe'ugasoo soo Te Naa ka numu matabuese, o'no soo mogo'ne namadabue tu koomma tummatzikwudu. 10 Mu momoko'ne sakwa tu wo wunoduna ka nanesootuhina. O'no mu numu oo sopedakwatoo umu puu tookwa tu kooma nakabetse'a. Mu Te Naa tutummatziwabe toha kakasa-ga'yoo, ka yaanona gi oo petzape ka papaba mu momoko'ne nasooyugwe. 11 Te Naa tunetammapu, mu nanana ka mu momoko'ne-ma nadanumu'a mu momoko'ne punno'o mu nanana-ma nadanumu'a. 12 Ka nagutza mooe'ugasoo soo mogo'ne ka nana-nakwana namadabuepu. Obenakwutoo mu nanaatse o'onga'a yise ka mu momoko'ne-nakwana kemmadu. Ooonnekoo soo Te Naa namebatusoo te matabuepu. 13 Umu numu sakwa oo nakasopedakwadoo, ooonne'yoona mu momoko'ne sakwa tu wo wunoduna ka nanesootuhina. 14 Yise no'yoona mu naana oodu tu tzopuhu tu naaku-ma nasookwa'e. 15 Mu momoko'ne punno'o ka oodu tu tzopuhu naakuse besa oo sooyugwe, soo Te Naa ka mu momoko'ne ooduoo tu tzopuhu-gana sootuhi, ka tu wo pu-ma mu kwunodunana. 16 Tooe hanotu tooe, tamme no'yoona ka te tumayohope naka, no'yoona mu tunaka'oedyukudu mana kwinga'a-kwitu tooe yoo manakwe, ka Te Naa-matoo nanesootuha'ena. Mu sakwa yise ne unnepu nakabetsea. 17 Nu gi besa mu-matoo nakasoonamme, ka mu nanesootuhi tunehane-witu. Mu gi toge manakwe mee nu mu nakana. Mu ma'emukwana, mu nanano sukwe nanahayakwe, ooonne'yoona mu gi nasootuhina mee nu suda tunaka, mu numu-makoo, nu yise oo-matu tooe naka'oedyuku. 19 Tamme ka nanahagonnona oo sopedakwadookwu hanakwatu tubetse tunaka'oedyukute, umu ka gi ha'yoo unnena. 20 Mu ka nanano tukakwuse, mu tutzasumuyakwe, mu yise tookwa ka Te Pabe'e tamme-koobatu mu nabatsana soomu'wa. 21 Mu ka gi numu wutooepana susumudu mooe tukagonnoyina. Susumudu umu-matu ewa ka tukapu

sukwe haneyakwe, yise susumudu too'e tzuago'e, susumudu punno'o sukwe baago'e. Oosoo suda namanedu. Gi umu tutuha manedu suda masokwamapana, ka mu ewow hemma hee-gana. Mu ka mu tutuha manena tunaka'oedyukudu gi soobedyadu-kwa'ne mu matuku. Nu ka mu mane-wi unu suda soonamme. Mu tubetse unu suda manakwe. Mu sakwa ka oo manena mu nobe-wi'yoonasoo tukana, hebe, mu ka unu tseagoena. 23 Ka pooha natumayohope, ka tukaba naduka-witu, o'nosoo nu mooasoo mu tuukwepu, ka Te Pabe'e nuka tuukwena. Ka o'nosoo, sumu togano ka putoogoo tu napabenase, oosoo Te Pabe'e tukaba gwuuse, 24 oo-koobatoo nanesootuhise, oo tzabokase ka umu punotu meeoo netamma, "Esoo tukaba e tookoo-wa'ne'yoo. Mu sakwa ooosapa ka tukaba yoo pooha tuka tabua'yi, o'no mu ka mu-koobatoo e nabatsapu soomayu'yikwu." 25 Ka mu yongo tukamakwuse, soo Te Pabe'e ka atsa baa-koobatoo nanesootuha'e, yise meeoo mu netamma, "Esoo atsa baa e puupe-wa'ne'yoo. Kumma'a'yoosoo a pudu natunetammapu, e-toogoo mu namagwetzoikwu, ka mu-koobatoo e nabatsase. Mu ka ekow hebese, e nabatsapu soomayudooa." 26 Ka tooe hannano'o tooe tamme ka ekow tukaba tukase, ekow atsa baa hebese, tamme ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsase mu numu oo sopedakwadookwu. Tamme ooosapa 'yoo tumayohonokwu, Te Pabe'e kodyu petu-witoo tooe. 27 Soo tooe haga tooe ka gi nasootzagwiyina ka pooha tukaba tukase, tuma'emukwa ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsana gi heesoobedyadu-kwa'ne. 28 Tamme sakwa no'yoona nanasusu'mu oetu mooe soohanese, ka pooha nadukadu tuka. 29 Tamme ka gi oetoo soohanena oo sukwe tukase, ka Te Pabe'e Jesus tamme-koobatoo nabatsa-kwitu soomu'wa, soo suta'yoo tamme-matoosoo kodyukwu. 30 Ooonne'yoona ewa'yoo mu-nagatu gi natzooena, tuoego'e, susumudu mu-matu mooasoo tuipu. 31 Pana tamme ka tammesoo nakwitu soohanese, atasoo te manese, o'no soo Te Naa saa'a te sootuhikwu. 32 Pana ka gi togokoo te manoyugwe, oosoo Te Naa te nemadabuekwu, yise saa'a soo suta'yoo tamme-matoosoo kodyukwu, o'no tamme ka suta te manena ma'wukwu, soo Te Pabe'e yise, gi kadoo'oo te mayugwekwu, ka saa'a mu suta'yoo numu kadoo'oo naneyugwekwu. 33 Mu ka nanano sumuse, mu sakwa nanakwutooese ka pooha tukapu ewa tuka. 34 Mu ka

unu tzuago'ena, mu sakwa nobe-wi'yoosoo tuka, o'no saa'a Te Naa gi suda mu sooyugwekwu. Nu saa'a ewasoo mu tuukwedooa, ka mu-baa petugase.

12:1 Ka Te Naa tamme pooha sootuhi-witu nu mu nakasopedakwadoona soogwa'e. 2 Mu ka o'nosoo gisoo hemma nakasopedakwadoona ka Te Pabe'e-witu, mu sutakoo gi toogoope-gakoo mu nanesootuhidu mumme meeoo mu neyukwe mu oo-toogoo manena ka sutakoo nanesootuha'e. 3 Nu mu tuukwekwu, hownne'yoo umu Te Naa Besa Pooha-toohakwi apegeagonnodu. Gi haga ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi meeoo unne-wa'ne'yoo, "Soo Jesus suta'yoo." Soo tooe haga tooe, "Jesus Te tubetse besa Pabe'e," mee unnedu, ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi yadoo'a. 4 Soo Te Naa Besa Pooha sumu'yoosoo, pana oosoo te pooha-maka ewow nana'atabatumasoo te sootuha'e. 5 Ka Te Naa poohatoohakwi ewa'yoo, ewa-baa tamme numu tummatzipu, pana Te Pabe'e sumusoo, tamme no'yoona oo tummatzikwu. 6 Ewa-baa tamme ka Te Naa nakabetseamodu, pana sumu'yoosoo soo Te Naa besa te neyugwedu. 7 Soo Te Naa ka tu Besa Pooha-ma nanasusumuoo numu sootuha'e, o'no tamme no'yoona nanatummatzikwu. 8 Soo Te Naa Besa Pooha-toohakwi susumudu nanesootuhipu puu numu besa tunedyooedu. Susumudu punno'o ka Te Naa-witu mu numu tuukwedu pumme tu pooha sootuhipu. 9 Susumudu umu-matu Te Naa unusoo oedyukukwudu. Susumudu punno'o tuoegoedu numu tumabesakuna ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi. 10 Susumudu nanabesa tu pooha tumada'ena ka Te Naa Besa Poohatoohakwi nasootuhi. Susumudu punno'o mu numu Te Naa Pooha-toohakwi ka Te Naa unnena tu wahagonnona nage'a. Susumudu umu-matu punno'o sutakoo numu-makoo tu pooha, sopedakwadookwu. Susumudu nana'atabatumasoo pa'anakwatu te yadooawununa nasootuhi. Susumudu umu-matu ka numu atamasoo oo yadooawununa numu tuukwe'e ka oo unena. 11 Soo Te Naa Besa Pooha sumu'yoosoo, pana nana'atasoo numu sootuha'e, puusoo numu-nagwitu tutzeana Tu Besa Pooha-matu-ma numu sootuha'e. 12 Soo numu tookoo manepunnena, puu ewa nanama aatadu pana sumu'yoosoo; mu nananesootuhidu sumusoo manekwu ka Te Pabe'e sumuoosoo. 13 Tamme nana'ata'yoosoo mu Jew numu, mu gi Jew numu,

mu numu tummatziwabe, mu numu tutunehanedu, nana'ata'yoosoo, pana tamme no'yoona sumu-kwa'nesoo nasootuha'e, ka Te Naa Besa Poohatoohakwi. 14 Ha'oo puu soo te tookoo ewa nanama aata. 15 Soo numu kuku puu gi meeoo unne-wa'ne'yoo, "Nu tookwa gi mu-matu, ka gi a mina." 16 Soo numu naka puu punno'o meeoo, "Nu tookwa gi a tookoo-matu, nu ka gi a pooena," mee unnekwu. Soo numu naka ooonne'yoopana togesoo numu tookoo-matu. 17 Ka e pooe suu'mu e tookoo-matu nabena'e, nu gi tunaka-wa'ne'yoo, ka gi e naka hee-gana. Tooetoo ka e naka suu'mu hee-gana, nu gi hemma egwe-wa'ne'yoo ka gi moobe-gana. 18 Soo Te Naa ka numu tookoo manepunnena ewa-baa nana'atasoo matabuepu gi sumu-kwa'nesoo oo matabu'e. 19 Oosoo ka no'yoona sumu-kwa'nesoo namadabuese, oosoo gi numu tookoo mane-wa'ne'yoo. 20 Meno'o yise ewaba nanama aata, tammesoo numu sumusoo manepunnena. 21 Soo te tookoo namanepunnena puu nanatummatzi, soo numu pooe gi ka numu mi nanenaboa-wa'ne'yoo. Soo numu kwo, gi ka tu kuku nanenaboa-wa'ne'yoo. Gi! No'yoona soo te tookoo nanama aatadu. 22 Gi natzooedu nanama aatadu gi maawa'ne sooyugwena, puu sumuna yise gi nananenaboa-wa'ne'yoo. 23 Ka te tookoo-matu tamme gi numu poonnekwuna petzape, umuoo tamme unu mabetseana te kwasu-ma mu mawatzetugu. 24 Ka mu mesoo napoonnedu, tamme gi yoo mabetsea. 25 Gadoo'oo hee, pumme nanenaboa-kwa'ne'yoo te tookoo-matu, no'yoona unu nana-matusoo. No'yoona te tookoo manepunnena nanatummatzidu. 26 Ka sumu-batu besa te sooyugwe, no'yoona mu nanama a'atadu besa sokwamakute, ka sumu-batu nuummana, no'yoona mu nanama te aatana puu oo-wa'nesoo. 27 Ooonne'yoona no'yoona tamme ka Te Pabe'e tookoo-wa'ne'yoona, unu nanatummatzi. 28 Soo Te Naa tamme-nagakwitu netutsea susumudu tamme-nagakwitu ka pumme nayadooawabe manekwudu tuwow, yise susumudu ka nanesootuhiba numu tunedyooedu, susumudu tuwow nanasoogwugi namanedu numu tzapoonnekudu, susumudu tuwazoo ka numu tuoegoedu mabesakudu, susumudu numu tutumatzidu, susumudu punno'o mu tunaka'oedyukudu moohedu, susumudu yise punno'o nanakumma'asoo gi numu nakasopedakwadoona apegeagonnodu ka Te Naa suu'mu

nakasopedakwadoo. 29 Gi no'yoona tunaka'oedyukudu Te Naa nayadooawabekwuna nasootuhi, gi no'yoona tuwazoo nanesootuhiba numu tunedyooedu manakwe, 30 gi no'yoona too numu tuoe mabesakudu nasootuha'e, gi no'yoona nana'atakoosoo apegeagonnona nasootuha'e, gi no'yoona tuwazoo ka tu pooha numu nayadooadu tutunekwegeawunukwuna nasootuha'e. 31 Pana mu sakwa ka besow mu nasootuhikwuna soogwi. Nu meno'o mu tuukwekwu ka tubetse besow numu nasootuhi-kwitu.

13:1 Soo numu nanasoobedyana, yisetu. Tamme ka no'obatumasoo mesoo apegeana, ka mu numu apegeana, ka mu toha kakasa-gakoo tuwazoo apegeana, pana ka gi numu petzabena, tamme gi hee, ewa tu sukwe na'unnewunu-kwa'ne oo nakasoobedya. Gi tamme haka tummatza'e yoo manena. 2 Tamme ka hemma manekwuna sopedakwatoona, oo nakasopedakwatoona no'oko Te Naa-witu yise tooe hekwitu tooe, o tubetse naka'oedyukuna, o'no soo giba nooyooakwu ka meeoo te nanesootuhi, pana tamme ka gi numu petzabena, tamme togesoo gi hee. 3 Tamme ka no'oko hemma te hee-gana nemawunise, ka te tookoo kadoo'oo namayugwekwuse, pana ka gi numu petzabena, tamme gi oo-koobatoo nasootuhi-wa'ne'yoo, tamme togesoo gi hee. 4 Tamme ka mu numu soobedyana tamme ooosapa besa numu nematugukwu, tooe hemma tooe how mu yugwe sapa, gi kumma'akoosoo numu nasoodyagekwu, gi nana'unnekwu, gi meeoo tusooyugwekwu, numme numu ooonakwa besa'yoo mee. 5 Gi suda numu matugukwu, gi nidyapuna, oo soomu'wukwu ka suda ume tu matuku. 6 Tamme besa sokwamakwu ka mu numu besa manakwe, gi besa sokwama ka suda mu manakwe, 7 pana ka mu numu besa soobedyana, tamme gi suda mu tumatuguna waha-wa'ne'yoo, ooosapa oo naka'oedyukute ka besow numu-witu, ooosapa numu netubetzeya'ekwu tooe hemma tooe how manese sapa, ooosapa nanasoobedyakwu, tooe suda tamme mu yugwe sapa. 8 Ewa'yoo soo Te Naa tamme pooha sootuhipu, sumu tabeno mobegwa-gakwu petukwutu, ka Te Naa tamme nanasoobedyana gi mobegwakakoo. 9 Soo Te Naa tamme yadooekwuna nana'atabatumasoo nayadooadu,

natunedyooenona ka teepu moobegwaga-matoo, punno'o tu mobegwakana soogwa'e, ka yaa teepu-kooba'yoona tamme gi hanokoo hemma sopedakwadoo, gi hownnekoo tamme mu numu nakasoobedakwatoo-wa'ne'yoo. 10 Pana tamme ka Te Naa-baa'yoona no'yoona, no'oko, nasootuhipu hee-gana, gi ka yaa teepu-kooba'yoona te hee-gana soogwikwu. 11 Nu puu ka tuha'yoona tuha'a-kwa'ne yadoo'a, yise tuha'a-kwa'ne tusooyugwe. Pana nu ka nana manese, ka e tuha'yoona ma'wuke. 12 Tamme puu ka gi besa'hoo napoonne'e-wikoo te napoonnepunne-kwa'ne'yoo, ka saa'a tamme ka tubetse napoonnese. Meno'o nu huutsetsekoosoo sopedakwatoo, saa'a nu no'okosoo hemma besa sopedakwadookwu, ka Te Naa nuka sopedakwatoo-kwa'nekoosoo. 13 Umuoo pahebatu Te Naa tamme pooha sootuhipu ooosapa tammeno'yookwutu: ka Te Naa-wi te tunaka'oedyukute, Te Naa te magwetzoikwu, tamme yise nanasoobedyakwu, pana te nanasoobedyana, yise tubetse kaahenotu.

14:1 Mu sakwa tubetse unu ka mu nanasoobedyana sookwi, ooosapa sakwa mu maneno. Mu sakwa ka Te Naa Besa Pooha muume sootuhikwuna sookwi. Oosoo besa'yoo ka mummesoo yadooakwikoo, ka Te Naa unnena mu numu tunesootabuena. 2 Tamme ka nanakumma'amasoo pooha apegeana, tamme Te Naa suu'mu yadoo'e, gi mu numu, gi haga te nakasopedakwatoo. 3 Tamme ka Te Naa unnepu, tammesoo yadooama wahana, mu tunaka'oedyukudu oo nakasopedakwatoo. Umu ka ooonnekoo nakana, umu unu tunaka'oedyukukwu, yise nananetummatzina besa nananenuumakute. 4 Tamme ka kukumma'amasoo pooha apegeana, tammesoo nanemabetsea, pana ka Te Naa unnena tammesoo yadooa-ma wahana, tamme no'yoona ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu punno'o nananetummatzina besa nakasokwamana, oetoo nakasawekwu. 5 Nu no'oko nanakumma'amasoo Te Naa Besa Pooha-toohakwi mu apegeakwuna sookwa'e, pana nu ka mummesoo yadooa-ma ka Te Naa unnepu mu wahakwuna petzape. Soo Te Naa unnepu tammesoo yadooa-kwikoo, ka Te Naa Besa Poohatoohakwi te apegeana ooonakwasoo besa'yoo, o'no yise mu numu oo

nakasopedakwadookwu. Ka tamme-matusoo Te Naa Besa Poohatoohakwi oo pooha yadooawunu, sumu'yoo ekow pooha nageapu te tunekwegeakwuna tamme yise nananetummatza'e. No'yoona yise tamme tunaka'oedyuku manepetugakwu. 6 Nu puu ka Te Naa Besa Poohatoohakwi yadooana mu puu ka gi oo nakasopedakwatoona oosoo gi hownnekoo mu netummatzi-wa'ne'yoo. Ka Te Naa unnena mumme e tunedyooe mu numu besa nasootuha'e, ka tammesoo yadooa-ma pumme e tuukwe. Ka Te Naa unnepu, tooetoo numu e tuukwe'e Te Naa besa poohatoohakwi e tuusoobedyana tuwazoo. 7 Yoo manepunne soo tooe haga tooe ka tumooyagakunoo oonatooe oo namooyakakuse, gi ka oo hoobeadoona nakasopedakwatoo-wa'ne'yoo. 8 Soo tumahekwudu punno'o, gi nuummabetsabe-wa'ne'yoo, ka tumooyagakunoo kaaheno oo mooyagakuse suu'mu oosoo tutumahekwutu. 9 Tamme ka gi nanakasopedakwadoo-ma numu yadooena mu numu puu gi oo nakasopedakwatoo-wa'ne'yoo, tamme sukwe nemuwaya'e. 10 Ekow teepu-kooba ewa'yoo nana'atasoo apegeadu numu, umu pummesoo apegeana yise nakasopedakwatoo. 11 Pana tamme ka gi kumma'akoosoo yadooana nakasopedakwadoona ka kumma'amasoo mu yadooa'a tamme nanatamme wakwa'a-wa'ne'yoo. 12 Tamme sakwa ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi nananetummatzi. 13 Soo Te Naa ka tu Besa Pooha-toohakwi te sootuhise, sumuna tamme pooha yadooakwu. Tamme sakwa yise nanesootuhi, o'no tamme ka tammesoo unnewununa mu numu mesoo tunesootabuekwu. 14 Tamme ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi pooha nanesootuhipana, tamme tammesoo gi oo nakasopedakwatoo. 15 Tamme sakwa ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi pooha yadooana, nanesootuhina, tunekwu. Tamme sakwa tuwazoo tammesoo yadooa-ma nanesootuhina tunekwu. 16 Ka te pooha yadooa-toohakwi te nanesootuha'e mu numu gi hownnekoo tamme-no ka Te Naa-matoo nesootuhi-wa'ne'yoo umu ka gi te unnewununa nakasopedakwadoona. 17 Tamme sumuna ka te pooha yadooa-toohakwi besa nanesootuha'e, pana mu numu gi nasootuhi-wa'ne'yoo, umu ka gi te nakasopedakwatoona. 18 Nu suu'muna mumme ooonakwasoo besa ka e pooha yadooa-toohakwi nanesootuha'e. 19 Pana nu puu ka nanesootuhipe-kwi'yoona nugasoo yadooa-ma yadoo'a. Nu ka nugasoo yadooa-ma mu numu unu tummatza'e,

pana mu numu ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi e pooha yadoo'a gi nasootuha'e ka gi oo nakasopedakwatoona. 20 E nanumu, ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi nayadooape-kwitu mu sakwa besasoo nakasopedakwatoo. Tamme sakwa gi totsaba-ga, tuha-kwa'ne, pana yise nanapu-wa'nekoosoo ka Te Naa unnepu nakasopedakwadoo. 21 Soo Te Naa unnepu puu mee'e, "Tooe mu wakwa'a nuga yadooa-ma ka mu numu kumma'akoosoo nakadu too'e tuukwepana, umu gisoo oo nakabetseawa'ne'yoo." 22 Nu besasoo mu tuukwekwu soo numu ka tusoomatzooena gi ka Te Naa naka'oedyukuna, soo Te Naa kumma'amasoo mu yadoo'e. Pana ka mu numu pumme naka'oedyukute, soo Te Naa umuoosoo yadooa-ma mu yadoo'e. 23 Ka no'yoona tamme tunaka'oedyukudu te pooha yadooa-toohakwi ooosapa te apegeagonno, soo gi tunaka'oedyukudu ka tamme-baa petuse te nakana mee te netammakwu, "Umu tookwa ma'emukwadu." 24 Tamme tunaka'oedyukudu ka Te Naa besa unnepu-witu te waha tammesoo yadooa-ma, soo gisoo tunaka'oedyukudu numu tamme-baa petuse, ka Te Naa unnepu nakasopedakwadookwu, 25 oosoo yise ka tu ma'emukwapu wahakwu, ka tu tunekwatzetugu nokosoo. Ka oo manese oosoo Te Naa-matoo nanesootuhikwu, mee unnekwu, "Soo Te Naa togesapa yaa tamme-naga." 26 E nanumu, tamme ka nanano nanesootuhina, tamme sakwa tuwazoo nananetummatzi. Sumu'yoo numu puu tunekwuhoo, sumu'yoo puu nanesootuhibu numu tunedyooe, sumu'yoo numu punno'o Te Naa Besa Pooha-toohakwi yadooa. Sumu'yoo tunekwugeadu ka pooha yadooawunudu yadoo'akute. 27 Ka nanesootuhipe-kwi'yoona, soo numu sakwa ka pooha yadooape-ma, penakwa pumme tu sootuhise gi nananokwisoo apegeapana, nanapenakwa yadooa. Sumu'yoo umu-nagatu sakwa oo tunekwugeaku. Ka gi tunekwugeawabe-gana, tamme sakwa gi pooha yadooapana numu nakana. Waha'yoo tooetoo pahe'yoo numu nanapenakwa mesoo apegea. 29 Ka nanesootuhibu numu tunedyooena, tammesoo apegea-ma numu tunedyooe, sumu'yoosoo nanapenakwa numu tunedyooe. Soo numu sakwa besa oo nakapunne, unu oetu soohane, ka pumme tu tunedyooepe. Waha'yoo tooetoo pahe'yoo numu sakwa nanapenakwa numu mesoo tunedyooe. 30 Soo numu nanesootuhibu tunedyooedu, sakwa

ka pumme nakapunnedu ka Te Naa Besa Pooha-ma oo nasootuhise, sakwa gi tunemayuhoo, o'no oosoo nasootuhihoodu yise yadooakwu. Mu numu yise ka Te Naa unnepu nakapunnedu nasootuhikwu. 32 Soo Te Naa ka nanesootuhibu kaaheno meadabena soogwa'e, gi tooe hayoo oo nananemadabuekwuna. Ooonne'yoona soo numu nanesootuhibu tunedyooedu puusoo mesoo tunemamakwu. 34 Mu momoko'ne sakwa gi apegeapana, ka mu numu nanesootuhi sumu-kwi'yoona. Yow putoogoo te natunedyooe meana, tooe hanotu tooe tu nananesootuhi. Tubetse moomooasoo Te Naa tamme tunetammakupu, umu momoko'ne sakwa tu kooma nakapoohwimo. 35 Umu sakwa ka hemma sosopedakwatoona ka tu nobe-kwi petuse tu kooma tubenga. Oosoo gi toge tabu'a mu momoko'ne ka yadooana, mu tutunaka'oedyukudu nanesootuhi sumu'ukwi'yoona. 36 Mu sakwa gi a nesootu'adyipana. "Numme suu'mu soo Te Naa mooe sootuha'e," mee gi sokwamapana. Gi mummesoo nasooyugwe-too meagonnopana, ka nanesootuhi sumu'una. 37 Nu kaaheno mu tuukwe'e, ka Te Pabe'e mumme e tuukwe tuunguna. Umu Te Naa Besa Pooha-toohakwi nasootuhipu oo nakasoopedakwu, ka kaaheno Te Naa unnepu mumme e tuukwe. 38 Mu numu unu naka tusoomatzooedu, gi oo nakasopedakwadoo-wa'ne'yoo gi umu-ma naka'emukwapana. 39 E nanumu, tamme sakwa tammesoo yadooa-ma nanesootuhibu mu numu tunedyooe, o yisetu. Pana oosoo gi hownne'yoo soo numu ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi yadooawununa. 40 Pana tamme sakwa gi nananokwisoo apegeapana, nanapenakwa yadooayi.

15:1 E nanumu, mu ka oo sooma'yu ka Te Pabe'e-witu mumme e tuukwepu, mu ka oo naka'oedyukuse, ooosapa oo naka'oedyukuno. 2 Mu ka tunaka'oedyukuna namagwetzoikwu. Mu ka gi ooosapa tunaka'oedyukuna, mu tookwa sukwe naneyugwedu. 3 O'nosoo nu ka Te Pabe'e-witu natuukwe'e. Nu mooasoo mu tuukwepu, ka Te Pabe'e nuugwepu-witu. Ka o'nosoo ka Te Naa Pooha tunemamakwupu. Oosoo togesapa oo nawahana, soo Te Pabe'e tamme suda tumatugu-koobatoo nabatsapu. 4 Ka oo ya'eoose tupe tawaga-kwi natugu. Soo Te Pabe'e yise pahe tabe mease, Te Naa oo mayodupu, esoo Te Naa mooasoo

tunemamakwupu. 5 Puusoo soo Te Pabe'e ka Peter tookoope natzapoonnekupu-ga'yoo, yise mu Te Pabe'e yadooawabe punno'o oo poonne. 6 Ka saa'a ewa'yoo (500) tunaka'oedyukudu no'yoona sumusoo oo poonne, ewa'yoo umu-matu tooesoo gwetzoa'e. 7 Ka saa'a punno'o James mee naneadu oo wannga'a oo poonne. Yise ka saa'a no'yoona Te Pabe'e yadooawabe punno'o oo poonnesoo. 8 Nuka tuwazoo pooha natzapoonnekupu, gi numu meeoo soonammeno. 9 Nu gi unu besa'yoona gi nu Te Pabe'e yadooawabe mane-wa'ne'yoo, nu ka ooka naka'oedyukudu unu kusedyana. Soo Te Pabe'e tooe nuka sutakoo sapa e sootuhise yise oo e mayugwepu-ga'yoo. Meno'o yise nu ka Te Pabe'e tubetse besa nakabetsease no'oko ka mu oo yadooawabe ooonakwasoo tumayoho ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi. 11 Numme no'yoona sumu-kwa'nekoosoo mu tunedyooepu soo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsapuna ka tu ya'e-kwikoo namayodapu. Esoo na'unnedu mumme naka'oedyukuna. Numme no'yoona sumu-kwa'nesoo tunaka'oedyukute. 12 Numme meeoo mu tuukwe'e soo Te Pabe'e tu ya'e-kwikoo namayoda mee'e. Pana susumudu mu-matu mee mu numu tunedyooe, soo numu ka ya'ese gi namayoda-wa'ne'yoosoo. Umu tookwa gi ka Te Pabe'e namayoda-kwitu naka'oedyukute. Numme mu nemooaga mee umu tookwa sokwama soo Te Naa ka Te Pabe'e oo ya'e-kwikoo oo mayodase mee mu tuukwena. Umu gi oo naka'oedyukute ka besow numu ne tunedyooena, gi ka numu namagwetzoikwuna tuwazoo. Umu gi oo naka'oedyukute umu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu tuise namayodakwu. Umu tutuha te soobedya ka puu gi oo nakasopedakwadoona soo Te Pabe'e te magwetzoikwu. 20 Tamme oo sopedakwatoo soo Te Pabe'e tu ya'e-kwikoo namayoda, soo Te Pabe'e yise punno'o tamme te ya'e-kwikoo mayosukwu. 21 Ka Adam mee naneadu soo Te Naa mooe manumudoopu. Oogow mane-kwitoo tamme yise ya'eyakwe. Tamme namayodakwu, ka Te Pabe'e mane-kwitoo. Soo Te Pabe'e no'oko te magwetzoi ka tamme-koobatoo nabatsase. 23 No'yoona tamme ka toge-kwi oo manepetuse, namayodakwu. Soo Te Pabe'e mooe'ugasoo namayodupu, ka saa'a yise oo kodyu petuse, oosoo ka pumme te naka'oedyukute, soo Te Pabe'e saa'a te mayosudooa. 24 Soo Te Pabe'e tamme-kooba tu'eya'ekwu, soo Te Naa no'oko sutakoo pumme

wohonedu kadoo'oo tu mayugwe-kwitoo tooe. Soo Te Naa no'oko ka Te Pabe'e-tooha te nemayugwepu. O'no soo Te Pabe'e no'oko mu suda tumayugwedu kadoo'oo mayugwedooa. Ka nakwitoo soo Te Pabe'e ka numu ya'eyina kadoo mayugwekwu. Soo Te Pabe'e punno'o saa'a no'oko hemma punowsoo ka Te Naa-matoo nemawunikwu, puusoo tuwazoo oo-toohatoo nanemawunikwu. O'no yise soo Te Naa no'okosoo hemma nemadunagakwu. O'notoo soo te teepu moobekwa-kakwu. 29 Tamme oo sopedakwatoo soo numu ka tuya'ekwakoo namayodayakwe, ooonne'yoona tamme ka umuoo tuipu-koobatoo, baa-wi namatzakayakwe. 30 Oosoo gi hownne'yoo tamme ka ooosapa tooe nabatsayina, tamme puu te ya'e-kwikoo namayodakwu. 31 Tooe nono'otsa tabeno nuka tu batsayagate sapa nu ooosapa besa soonamme, ka Te Pabe'e-witu mu numu tuukwena. Nu oo naka'oedyukute ooonne'yoona nu oo nanetzakwiyiyakwe, ka Te Pabe'e. 32 Nu ka Ephesus mee naneadu-kwi'yoona, mu numu oetu e nebatsana e nehowawa'e. Saa'a soo Te Naa e ya'e-kwikoo e mayodase, oo-koobatoo e sootuhikwu. Pana umu gi tunaka'oedyukutu-matu meeoo, "Tamme sakwa ooosapa besa sokwama, tukana, baagoena tuwazoo tamme sumuna yabesoo ya'ekwu." Tamme ka oo 'oedyukuna soo numu ka tu ya'e-kwikoo namayodakwu me'e, ooonne'yoona tamme ka mu gi tunaka'oedyukudu-matu unnepu gi nakatoge'yookute. 33 Gi umuoo mumme nemooagadu-ma naka'emukwapana. Umu ka Te Naa besa po-makoo mu takohonedu. Esoo togesapa na'unnedu, "Tamme ka sutakoo numu napua'ana, tamme punno'o oo-wa'nesoo manepetugakwu." 34 Mu sakwa ka suda mu tumatuguna ma'wuse oo nakasopedakwatoo ka togetukwitu. Susumudu mu-nagatu gisoo ka Te Naa soo'oedyukute. Mu sakwa suda oo sokwamaku ka oo mu manena. 35 Sumuna mu gi hemma naka'oedyukuna mee'e tutubengakwu, "Hownnekoo yise soo ya'epu namanumudoose nummenummekwu? Hownnekoo ka saa'a umu tookoogadooa?" 36 Mu numu mooasoo oo sopedakwatoo ka ewetuhoo nanekwegeana. Te tookoo manepunnena puu, hemma tupooekwa'ne'yoosoo. Tamme puu ka tupooe teepu-tooha mabemase, o'no oosoo naakwu. 37 Tamme ka tumasuana, gi tamme ka mooasoo a suana masu'a. Tamme ka oo tupooe masu'a. 38 Soo Te Naa ka tumasuape matabuepu,

ooka tu sooyugwe-kwikoo yise no'obatusoo a pooe matabuepu ooonne'yoona soo tumasuape nanakumma'yoosoo. 39 No'yoona puusoo soo hee modu tookoo gi nanakwa'ne'yoosoo. Soo numu tookoo puu sumu-kwa'ne'yoo, soo nunu'u tookoo puu ata'yoosoo, soo nahoawidu tookoo punno'o ata'yoosoo. 40 Soo tamme pa'anakwitu ka teepukoobakwituno na'ata'yoosoo. Soo te pa'anakwitu puu besa tatabu'aduga'yoo mu hee yaa teepu-koobatoo punno'o besa tatabu'adu-ga'yoo. 41 Soo taba besa tabu'a, pummesoo tabua-kwikoo, yise soo muha punno'o besa tabu'a, tu namadabue-kwa'nekoosoo mu paatoozooba punno'o besa tatabua'a pana no'yoona nana'atasoo nanamadabu'e. 42 Tamme ka te ya'e-kwikoo namanumudoose tamme punno'o pudutupu namayugwekwu. Soo te tookoo gi ka meno'otu-kwa'ne'yookwu. 43 Soo te tookoo yaa teepu-koobatu ka suta'yoona, gi natsooena tamme ya'eyina nakooyikwu. Pana tamme ka pudu namanumudoose tamme unu natzooedu, besa tabuadu, gi ya'edu tookoo-ga manekwu, oowe manakwana. Te pudu tookoo besa'yookwu ka Te Naa-baa te nummenumme. 45 Soo Te Naa pooha yadooapu mee, "Soo Adam mee naneadu nana nagutza mooe'ugasoo yow teepu-koobatu namanumudoopu," pana soo Te Pabe'e yise yaa'a tamme-baa te magwetzoi petu. 46 Soo Te Naa mooe'ugasoo no'oko numu sukwe matabuepuna yise saa'a oosoosoo Tu Besa Pooha-ma te mapudutupudookwu. 47 Soo Adam ka teepu-makoo namanumudoopu, pana soo Te Pabe'e ebe tamme-koobatu kemmana. Umu Adam nagedu ka teepu-kooba suu'mu momokwu. Umu Te Pabe'e nagedu ebe tamme-kooba Te Naa-baatoosoo mease oo-baa'yookwu. Tamme uga Adam-wa'ne'yoosoo, tamme yise saa'a ka Te Pabe'e-wa'ne'yookwu. 50 E nanumu, tamme ka mu numu manena nagena, tamme gi besa manekwu, tamme ka gi ooosapa yaa teepu-kooba momokwuse, ka kadoo'oo namayugwekwuse. Pana tamme ka Te Pabe'e nagemona, tamme atasoo manese tamme ka Te Naa poonnekwu. 51 O'no soo tumooyagakunoo namooyagakukwu, ka teepu atasoo manikwuse, oo pudu nakasopedakwatoo ka putoogoo te pudu nanematugukwuna. Mu nanesootuhidu numu mooasoo tuigapu natzayozukwu. Mu tooesoo eka teepu-kooba gwetzoimodu-no mu nananesootuhidu tuipu numu-nosoo,

no'yoona tamme yabesoo pudu namanumudookwusoo, umu gi kadoo'oo namayugwedu Te Naa-baa ooosapa gwetzoikwudu. 53 Tamme ka pudu namanumudoose te tookoo atasoo manise gi tamme kadoo'oo namayugweku-wa'ne'yoosoo. O'no soo Te Naa tunemamakwupu, otoogoo manepetukwu. Soo Etza'a suda unnepu punno'o kadoo'oo namayugwekwu. Soo Te Naa oo matzooekukwu. Oosoo naya'edu ka namatzooekuse gi kadoo'oo te mayugwe-wa'ne'yoo. 56 Soo suda numu tumatuguna numu-matoosoo kodyukwu numu goedu. Tamme oo sopedakwatoo ka gi Te Naa unnepu mayohona. 57 Soo Te Pabe'e ooonne'yoona tamme mane-kwitoo nabatsapu. Oo te magwetzoi tabuapu. Ooonne'yoona tamme ka Te Naa-matoo nanesootuha'e, ka Tu Besaa Tooa tamme-koobatoo oo nemawunipu. 58 Ooonne'yoona e nanesootuhi nanumu, tamme sakwa gi wahadame tusooyugwepana; ooosapa Te Pabe'e naka'oedyukuno, ooosapa oo nakabetseanona, besa oo tumayohokuna. Tamme ka pudu numu tamme oo mayugwekese. O'no tamme nasootuhikwu.

16:1 Ka pukwi mu tutummatzipu-matu mu tumasumudoopu-witu sakwa nu mu tuukwe. Nu mu tunaka'oedyukudu tutuha manedu Jerusalem-witu mu tummatzikwuna sookwa'e. Mu sakwa tumasumudoo mana mu tunaka'oedyukudu ka teepu Galatia mee naneadu-kwitu yoo mane tuungu. Mu sakwa punno'o ooosoo. 2 Ka nono'otsa mu nanesootuhi sumu-kwi'yoona, mu sakwa tumasumudooyina ka Te Naa mumme sootuhipu-matu, ka mu tumasumudooyina tsipunne. O'no yise ka e petugase oosoo namamakwupunnedooa. O'no yise nu gi tumasumudoona mu natuungu-wa'ne'yoosoo. 3 Nu ka mu-baa petugase tooe haga tooe saa'a mu tunetutzeapu, ka mu tumasumudoona noko ka mu tubope-noko Jerusalem-witoo tayadooa. Soo tubope saa'a umu-witusoo wahadu. 4 Too'e saa'a nu umu-no meadooa ka oo mane-wa'ne'yoona. O'no yise umu nu-no napua'a-gadooa. 5 Nu ka teepu Macedonia mee naneadu-too mease, nu sumuna mu-baa gi haa'notoo nobengekakwu. 6 Tooetoo nu sumuna mu-baa tomokwu. Mu sumuna e tummatzikwu, ka penakwa e mease tooe hanotoo tooe. 7 Gi haa'noto nu mu nobengena, nu sakwa wuna'me mu-baa ka Te Pabe'e nuka meeoo sooyugwe. 8 Pana nu yaa ka Ephesus mee

naneadu-kwi'yookwusoo ka tu nayasana mu mamakwunoto tooe yaano'yoopunnekwu, nu ewasoo ka Te Pabe'e-witu mu numu mesoo tunesootabuedooa, tooe meno'o ewa'yoo numu ne tumoo'oogena sapa ka te nanesootuhi-kwi. 10 Ka Timothy mu-baa petugase, ka saa'a besa oo matugu. O'no oosoo besa mu napua'a nuummadooa. Oosoo nu-kwa'ne'yoosoo, oosoo Te Pabe'e yadooawabe. 11 Mu sakwa no'yoona besa oo matuguna, oo tummatzi, o'no yise oosoo yabesoo nu-baatoosoo kodyudooa besa soonammena, numme ka mu tunaka'oedyukudu-no oo soogwipunne. 12 Soo Apollos sakwa too'e, mu susumudu nananesootuhidu-no mu-baa nobenge, mee'e nu oo tooe netamma. "Gi nu meno'o oo mani-kwa'ne'yoona," mee soo Apollos. Pana sumuna soo Apollos saa'a mumme nanekwegeakwu. 13 Mu sakwa ooosapa namabetzapepunne ooosapa ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna, mu sakwa gi suipana tooe hemma ha'oo manese sapa. Natzooesoo nasooyugwepunne. 14 No'okosoo hemma how mu yugwekwi mu sakwa besa nanasoobedya. 15 Meno'o yise, e pupua'amu, mu sakwa ka Stephanas mee naneadu ka oo nobe-kwitunosoo besa umu-no nananetummatzi. Umuoo numu ka Te Pabe'e-wi mooe tunaka'oedyukupu, ka mu tubewawi'yoona, ka mumme tunaka'oedyukudu sootummatzina. Mu sakwa tuwazoo no'oko mu tunaka'oedyukudu tummatzidu tummatzi. 17 Nu besa soonamme ka Stephanas, Portunas noko Achaicus nu-baa petuse, umu ka nu-baa'yoona, tooe mumme gi nu-baakoo sapa. 18 Umu nu-baa petuse, mu mane-kwitu besa nemadabue. Umu besa e masoonamme, yise besa mu masoonammekwu tuwow, ka mu-baa petugase. Mu sakwa umuoo naana sootubetseya'e. 19 Umu tunaka'oedyukudu yaa Asia-kooba nonobe-ga'yoo mu nema'yu. Umu Aquila noko Priscilla mu tunaka'oedyukudu umu-no mu nobe-kwi sumuyakwe, 20 no'yoona yise mu tunaka'oedyukudu yaatu mu nema'yuyakwe. Mu sakwa nananeno'yugwe. 21 Nu, nuusoo, ka umu ume nemayudu unnena yow botugumena. 22 Soo Te Pabe'e saa'a tamme-baa petudooa. Tooe haga tooe ka gi Te Pabe'e petzabena, soo suda mu tumatuguna umu-matoosoo kodyukwu. 23 Nu meeoo nanesootuhidyikwu, "Soo Te Pabe'e Jesus sakwa besa mu sootuhi." 24 Nu no'oko unu mu soobedya, mumme ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu.

1:1 Ka Paul-makoo, Te Naa tunetutzeana, Te Pabe'e yadooawabe, yise Timothy punno'o Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu, ka Te Naa-wi tunaka'oedyukudu ka Corinth mee naneadu-wi nonobe-ga'yoo, yise no'oko mu tunaka'oedyukudu ka teepu Achaia mee nanaeadu-matoo tubo'o tuwow. 2 Numme mu nanesootuhikute soo Te Naa ka Te Pabe'e-no mu sootuhina mu magwetzoikwu. 3 Numme ka Te Pabe'e Naa-matoo nanesootuha'e, oosoo ka tutuha te soobedyana te sootuhikwu. Soo Te Naa te sootuha'e tooe hannano'o tooe ka suda hemma manise. 4 Saa'a tamme punno'o mu numu netummatzikwu ka umu suda manese. Tamme mooasoo nasootuhipu, tamme yise kumma'akoosoo mesoo netummatzi. 5 Tooe mu numu suda te matuguse sapa, ka Te Pabe'e-wi ooosapa tunaka'oedyukuna, ka Te Naa tamme sootuha'e, soo Te Pabe'e punno'o te sootuha'e, tamme ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna. Tamme ka kumma'akoosoo numu mesoo netummatzi. 6 Numme ka suda numme tu matugu sapa numme mumme netummatzi, mu yise ooosapa tunaka'oedyukute tooe suda mumme tumatuku sapa. 7 Numme ooosapa mu tunaka'oedyukudu soobedya, numme ka oo sopedakwatoona soo Te Naa mu netummatzikwu numme tu yugwe-wa'nesoo tooe suda mu namanatzaya, numme-wa'nesoo. 8 Mu sakwa oo sopedakwatoo soo hee numme-baatu suda mani numme ka teepu Asia mee naneadu-kwi'yoona. Numme meeoo sokwama nummega nagoekwu mee'e. 9 Numme oo sopedakwatoo nummega sumuna uga nagoekwu. Numme yise ka Te Naa-ma tubetse nasoonatzi gi nummesoo mane-ma namagwetzoi. Soo Te Naa puu ka te ya'e-kwikoo te mesoo mayodakwu, ka meeoo te soobedyana numme oo-ma suu'mu nasoonatzi. 10 Pana soo Te Naa ne magwetzoino'o. Numme oo-ma suu'mu nasoonatza'e, ne magwetzoikwudu. 11 Mu yise besakoo ne tummatza'epuga'yoo ka ne nanesootuhiku'yina. O'no yise ewa'yoo oo nesootuhikwu tamme-koobatoo oosoo ka mu nanesootuhina nanekwegeana. 12 Numme oo sopedakwatoo ka kaaheno ka Te Naa besa podo besa meana. Numme besa kaaheno mu matugu no'oko numu tuwazoo, soo Te Naa ka ne sootuhise numme mu soobedya. 13 No'oko eka mu-matu ne tubona mu a mesoo nakasopedakwadoo. Mooasoo mu ma-matu nakasopedakwadoona. Nu no'oko maka mu nakasopedakwadoona besa sobedyana. O'no yise mu

ka Te Naa nesootuhikwu numme-koobatoo, ka Te Pabe'e yaa teepukoobatoosoo kodyu petuse. 15 Mooasoo nu ka mooe'ugasoo mu-matu tubose ka mu-baa nobengekwu mee too'e soonammese, nu yise gi oo-toogoo mane, numme ooosapa gi ka Macedonia-wi mo'o. Tamme saa'a ka nanataboegase, besa nanamatoo sokwamakwu. Tamme uga nanano nanesootuhikwu. 17 Nu gi waha-tamme tusooyugwena, meeoo mu tuukwe nu saa'a kemmadooa mee. Nu gi meeoo sukwe unakwe yise gi oo maneyakwe ka mu gi tunaka'oedyukudu-kwa'ne. Soo Te Naa e sopedakwatoo. 18 Soo Te Pabe'e puu gi ooonne'yoo, ooosapa tu unne-kwa'nesoo maneyakwe. Soo Te Naa puu te sootuhi ka Te Pabe'ekoobatoo tu unne-kwa'nesoo, ooonne'yooona tamme oo-matoo nanesootuha'e. Tamme oo nesootuha'e ka Te Pabe'e-koobatoo. Soo Te Naa puusoo nakwi tunaka'oedyuku te matabuena, mu numu ne tuukwe tuunguna ka Te Pabe'e-witu. Nu Paul, Timothy yise Silas oowetuoo mu tuukwekwu. 22 Soo Te Naa Tu Besa Pooha-matu-ma te sootuhi, tamme yise oo sopedakwatoo oosoo tu unne-kwa'nesoo manese te magwetzoikwu. 23 Nu ooosapa gi mu-baa numme, nu ka mu-baa'yoona nu uga mu nesagwikukwu. Oosoo Te Naa e sopedakwatoo nu ka ooosapa besa mu nanesootuhikuna. 24 Gi numme mu ooonnakwa besa'yoo mee nasoo'yugwena, numme mu soonoyugwepunnena. Numme mu netummatzina mu besa sokwamakwu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna.

2:1 Ooonne'yoona nu gi mu-baa nobengegena, nu gi mu soonesagwikute. 2 Nu gi besa soonamme ka mu nesagwikuna. Mu sakwa uga besa manemona besa nanesootuhina nu mu-matoo besa soonamme. 3 Nu mu-matoo tubopu, o'no nu ka mu-baa petugase gi suda soonammekwu ka mu-matu tuma'emukwa. Mu sakwa besa e masoonamme. Nu oo sopedakwatoo, nu ka besa soonammena mu punno'o besa sokwamakwu. 4 Nu suda soonamme ka mu tuma'emukwadu nakase, nu yise mu-matu tubo. Nu ka besa mu soobedyana mu sootummatzina, nu gi suda mu sokwamana petzape. 5 Soo nana tuma'emukwadu gi nuka suu'mu suda masoonammekute, no'oko suda te masokwamakute tuwazoo. 6 Nagutza wuna'me natsasoopedyapunne oosoo ka tuma'emukwase. Meno'o yise

oosoo suda oo soonammekuse oo nemakodyuka ka suda tu manepu. 7 Mu sakwa yise oo tuma'emukwapu soomu'wuse, oo nanesootuhiku. O'no yise oosoo saa'a gi suda soonammena, gi nasootookedooa. 8 Mu sakwa yise tubetse besa oo matugu. 9 Mooe'ugasoo nu mu-matoo tubose nu meeoo soonammena howga mu e tunetamma-kwa'nesoo oo-toogoo manakwe. Mu yise e nakabetseapu-ga'yoo. 10 Meno'o mu ka nana tuma'emukwana soomu'wuna nu punno'o mu-no mooasoo oo soomu'wupu. Nu ka oo manepu soomu'wuna, nuka Te Pabe'e tunetamma-wa'nesoo mane. 11 Soo Suta'yoo ka tuma'emukwadu kadoo'oo mayugweku-wa'ne tabu'a tamme oo sopedakwatoo. Soo Suta'yoo no'oko kadoo'oo te mayugwekwu mee tusooyugwe. 12 Nu ooosapa meadabena ka Troas mee naneadu-kwi petuga nu ooosapa gi mu-baa nobengega'a. Onona nu ka mu numu tuukwe ka Te Pabe'e-witu. Soo Te Naa tookwa mooasoo ewow numu sootuhipuna umu yise e nakowyapunne. 13 Pana nu yise meeoo soonamme nu sakwa gi besa ka umu-baa'yoona ka e pua'a Titus gi onoko, oonow ka mee nu soonammena. Nu yise sake-wi mangeka ka teepu Macedonia mee naneadu-kwitoo, nu ka Titus watehooka. 14 Numme ka Te Naa nesootuha'e oosoo ka ooosapa ne moohena, numme yise ka sutakoo matsooekute. Soo Te Naa meeoo ne netammana, numme yise manatooe ka Te Pabe'e-witu wahammo'o. Mu numu yise oo sopedakwadookwu ka Te Pabe'e besa'yoona. 15 Mu numu tunaka'oedyukukwudu oo sopedakwatoo soo Te Pabe'e besa'yoona te magwetzoikwu. Mu numu gi oo soonaka'oedyukuna ka ya'eyina gi ka Te Pabe'e-baa petugakwu ka gi gwetzoibu-ma pumme tu sootuha'e. 17 Tooe numme gi maawa'ne'yoopana Te Pabe'e-witu wahammo'o. Soo Te Naa meeoo ne netamma, "Mu numu tuukwe ka Mu Pabe'e-witu." Numme toge-kwitu ka Te Naa-witu wahakwu ka Te Pabe'e pooha tooha-kwi. Pana numme mu numu tuukwe'e Te Pabe'e-witu gi oe natumunagakupana.

3:1 Mu mooasoo ne numu sopedakwatoo numme ka Te Naa yadooakumo'o, yisetoo gi hemma hayoosoo mu tuukwe-wa'ne'yoo. Numme gi tubope mu mapoonnekute mu mooasoo ne manena sopedakwatoo. Gi yise numme tubope mu-makoo soogwa'e ka ne

manepunnena wahadu. Mu mooasoo ne besa'yoona sopedakwatoo. 2 Mu, muusoo mu numu tzapoonnekute mu natunedyooepu. No'yoona mu numu oo sopedakwatoo mu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukute ka oetu numme mu tuukwese. Mu ka natubodu-kwa'ne'yoosoo ka mu numu numme-witu tuukwena. Mu oo tzapoonne soo Te Naa tu Besa Pooha-ma mumme sootuhi. Meno'o yise mu numu ne sopedakwatoo numme ka Te Pabe'e yadooawabe. 4 Numme oo sopedakwatoo, numme ka tunaka'oedyukuna. Soo Te Naa ne sopedakwatoo soo Te Pabe'e yoo ne matabuepu. 5 Numme gi nummesoo besa namadabu'e, soo Te Naasoo ne matabue, numme yise besa maneke. 6 Soo Te Naa meeoo ne netammana, "Mu numu tuukwe'e ka e Besa Pooha-witu Te Pabe'e yise te magwetzoi." Soo ne mooa tumayohope ka tseketadyadu tupe-matoo nanabo'o. Pana numme ka ne nanamooatupu tumayohope tamme magwetzoidu tooe nagena umu gi ne magwetzoina, numme tua'e. Soo Te Naa pudu unnena meeoo meno'o numme ka mu numu meeoo netamma oo Besa Pooha atasoo te yugwekwu. Tamme yise ooosapa gwetzoikwu. 7 O'nosoo ka Te Naa yadooawabe Moses mee naneadu ka te mooa tumayohope nagease, soo Moses koba pooha kootabedooa-wa'ne tabu'a, mu Jew numu gi oo koba poonne-wa'ne'yoo. Pana oosoo poohabe obeda kadoo manekapu. 8 Meno'o tamme ooosapa ka Te Naa Besa Pooha-tooha. 9 Soo o'nosoo na'unnedu ka te tumayohope-witu naduya pana gi atasoo te yugwe, te sukwe ko'e. Soo pudu na'unnedu unu natzoo'e. Oosoo unnepu meeoo te tuukwe'e Te Naa Besa Pooha atasoo te yugwe tamme besa manekwu. 10 Soo o'nosoo te manena, te nagemona, unu ugasoo natzooe pana meno'o gi natzoo'e-ga'yoo oosoo mobegwa-ga'yoo, soo pudu na'unnedu ka unu natzooena ooosapa gi mobegwa-ga'yoo. 12 Numme gi nasookwa'e ka Te Pabe'e-witu ne wahakwuna oo sopedakwadoona, numme ka Te Naa Besa Pooha unnena wahamo'o. Esoo Pooha ooosapa numme-no gi moobegwaga. 13 Gi ka unnepu ka Moses ne nanamooatupu tuukwe-kwa'ne. Soo Moses unnepu moobegwa-ga'yoo. 14 Susumudu mu Jew numu yise gi ka Te Pabe'e soonaka'oedyukute, tooe meno'o pana ka Moses tubona nane'a mu Jew numu gi ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukute. Mu Jew numu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu suu'mu oo nakasopedakwatoo ka Moses tubona. 17 Soo

Te Pabe'e ooka te nakasopedakwadoona te sootuhina tamme yise ka Te Naa-wi tunaka'oedyukukwu. Meno'o tamme gi ka Te Naa-ma suina, gi too oo-ma nasookwa'e, tamme ka Te Naa nakasopedakwadoona. 18 Soo Te Naa ka tu Besa Pooha-ma atasoo te yugwewunu unusoo nawa'nesoo te yugwe.

4:1 Soo Te Naa puusoo meeoo ne netamma mu numu tuukwe ka Te Pabe'e-witu, numme gi nasootookedu, numme ka numme tu sootuha'e. 2 Numme togesapa tuukwena, ka Te Naa besa podo meadape. Numme ka nanasuda namanedu po ma'wukese, numme gi numu nemooagana ka Te Naa unnena kaaheno wahammo'o. Mu ne sopedakwadoo numme kaaheno'yoo, Te Naa punno'o ne sopedakwatoo. 3 Umu numu gi Te Pabe'e nakasopedakwadoodu ka sutakoo nakabetse'a. 4 Oosoo Suta'yoo mu tza'emukwana, umu gi ka Te Pabe'e Besa Pooha nakasopedakwadoo. Umu gi oo nakasopedakwadoo soo Te Pabe'e ka Te Naa-wa'ne'yoosoo. 5 Numme ka Te Pabe'e-witu suu'mu, numu tunedyoo'e gi numme nummesoo tusooyugwena. Ka Te Pabe'e numme nakabetse'a, ka mu tummatzina. 6 Meno'o numme oo nakasopedakwadoo ka Te Pabe'e tamme-koobatoo manepu, yise how unu pooha-gana tubetse besa'yoo. Tamme uga togabu-wi. Soo Te Pabe'e yise tamme-baa petuse, tamme tabua-kwitoo kua. Soo Te Naa ka teepu pudu matabuese, meeoo unakwe, "Soo taba sakwa ka togabu kootabuakupunne." 7 Numme ka Te Naa besa unnena sopedakwadoona nasootuhipu, pana numme togesoo sukwe numu, gi nummesoo pooha-gana mu numu yise oo sopedakwadookwu numme ka Te Naa pooha-toohakwi gi nummetusoo. 8 Tooe hano tooe numme suda namatugupu, gi numme oo namatzooekute, gi too nasootooke. 9 Numme tu netumoo'oose sapa, numme gi numme suu'mu soo Te Naa ooosapa numme-no, tooe numme tu kusegea'a sapa, gi kadoo namayugwe. 10 Tooe numme ka Te Pabe'e-koobatoo nabatsakwuse ooosapa namabetseapunne. Soo Te Pabe'e pooha numme-ma natzapoonnekwu. Numme tookoo-ga'yoo mesoo nabatsadu, pana soo Te Pabe'e ne magwetzoa'e. 12 Pana numme ka oo-koobatoo nabatzase, mu nasootuhina, namagwetzoikwu. 13 Meeoo nabotugu, "Nu ka Te Pabe'e-witu meeoo unakwe, nu ka oo

naka'oedyukuna." Numme punno'o ooonne'yoosoo. 14 Numme oo naka'oedyukute soo Te Naa te ya'e-kwikoo te mayodakwu, oosoo ka Te Pabe'e oo yugwese. Tamme yise ooosapa oo-baayookwu. 15 No'yoona soo suta'yoo uga numme-tamme kemmadu nanematzagakwunipu. Ewa'yoosoo yise numu oo naka'oedyukuna namagwetzoikwu, soo Te Naa yise umu-koobatoo nanesookwugikwu. 16 Ooonne'yoona numme yise gi nasootooke. Ne tookoo kadoo'oo namayugwese sapa, ne soonammena pudutupusoo namadabuemenasoo nonotsa tabeno. 17 Soo yaa teepu-kooba'yoona mu numu ne netumoo'oona, o'no yise numme ka Te Naa-baa'yoona ooosapa no'yoona hee numme-tamme besa'yookwu. 18 Numme yise oo sooma'yu ne nasootuhipe ka Te Naa-baa'yoona, pana numme yise ka sutakoo uga numme-tamme kemmadu soomu'wa. Soo meno'o hee yaa teepu-kooba gi haa'notosoo meadu, mobegwa-ga'yoo saa'a ne nasootuhipe Te Naa-baa gi mobegwa-gakoo.

5:1 Soo te tookoo yaa teepu-kooba'yoonasoo mobegwa-gakwu. Umuoo kadoo namayugwese, tamme kumma'akoosoo pudutupu natookoomakakwu. Te Naa tamme matabuekuna ooosapa namagwetzoinummekwudu. 2 Meno'o tamme yaa teepu-koobasoo te tookoo-wizoo, tooe tamme ka te pa'anakwatoo te meakwuna soogwipana. 3 Tamme yise gi a moogooa suu'mu, gi tsoapa-wa'ne'yoo, tamme tubetse tookoo-gakwu tooe ka saa'a ya'ese sapa. 4 Tamme ka yaano nanatutuha manemodu gi besa sokwama ka tammesoo tookoo-wi'yoona, pana tamme gi tsoapa-wa'ne sokwama. Tamme ka te pooha tookoo soogwa'e, o'no tamme ooosapa gwetzoimokwu. 5 Soo Te Naa te mapudutupudookwu, o'no tamme gwetzoikwusoo, oosoo yise ka Tu Besa Pooha-matu-ma te sootuhise, o'no tamme oo sopedakwatoo soo Te Naa te magwetzoikwu. 6 Tamme ka te tunaka'oedyukuna nakabetsea, gi ka yaa teepu-kooba'yoona hemma te poonnena. Tamme ka tunakabetseana ooosapa besa sokwamakwu tamme oo sopedakwadoo tamme togesoo yaa teepukooba'yoona tamme gi Te Naa-baa. 8 Tamme ka te tookoo tubetse soomawuna'e, o'no tamme ka Te Naa-baa'yookwu. 9 Tamme ooosapa ka Te Naa te nakabetseakwuna petzape ka yaa teepu-kooba'yoona tooetoo Te Naa-baa'yoona. 10 O saa'a tamme ka Te Naa-baa petugakwu, soo Te Pabe'e no'oko ka yaa teepu-kooba'yoona te manepu-makoo te nemadabuekwu. Tamme-matoosoo kodyukwu tamme ka besa tumatuguna tooetoo suda tumatuguna. Tamme ka besa tumatuguna besa nasootuhikwu. Tamme ka suda tumatuguna gi nasootuhikwu. 11 Numme ka Te Pabe'e nakabetseanona, numme mu numu tuukwe'e Te Pabe'e-witu, umu yise oo nakasopedakwadookwu, o'no umu sumuna tunaka'oedyukukwu. Soo Te Naa mooasoo ne sopedakwadoo, nu yise mumme ne nakasopedakwadookwuna petzape tuwazoo. 12 Numme gi nummesoo nanesookwugina petukute, pana mu tuukwena nummesoo nakwitu, o'no mu gi numme-ma nasookwikwu ka mu numu numme nekwohone petuse. Umu ne wohonedu ooonne'yoo ka numu tabua-makoo meadu, gi ka oo tumatugu-makoo. 13 Too'e numme ka gi sokwamadu-kwa'ne manakwe mee numme tu netamma sapa, numme ka Te Naa-koobatoo oo manakwe. Numme ka besa tusoyugwena, numme tooe hownnekoo tooe mu tummatzikwu. 14 No'yoona ne manena ka Te Pabe'e-koobatoo, soo Te Pabe'e ka besa te soobedyana tamme-koobatoo nabatsa. 15 Soo Te Pabe'e no'oko tamme-koobatoo nabatsa meno'o yise tamme ka sutakoo te nagena mesoo tzadyooikute. Meno'o umu ka Te Pabe'e mesoo nakabetse'a ka puu-koobatoo oo nabatsase, ka tu ya'ekwikoo oo namayodase. 16 Meno'o tamme gi tooe hayoo tooe oo sooyugwe-wa'ne'yoo ka mu gi tunaka'oedyukudu numu-wa'ne. Tamme o'nosoo uga ka Te Pabe'e meeoo soobedyayakwe, pana meno'o tamme gi. 17 Tamme ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyuku manekwuse, tamme pudutupu maneke, pudu namadabuepu-wa'ne. Tamme gi ka o'nosoo te tusooyugwe-wa'ne tusooyugwe, besasoo tusooyugwe. 18 Soo Te Naa atasoo te yugwekese tu pupua'amu te mayugweke, soo Te Pabe'e ka tamme-koobatoo nabatsase. 19 Soo Te Naa numu tuma'emukwana soomu'wu, meeoo ne netammana, "Mu sakwa mu numu ewetuoo tuukwe." 20 Numme yise ka Te Naa yadooawabe manepunnedu, mu numu tuukwedu ka Te Naa umu sootuhipu. Numme meeoo, "Mu sakwa ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyuku, 21 o'no soo Te Pabe'e puu gi tuma'emukwadu, tamme-koobatoo nabatsa tuma'emukwadu-kwa'ne, o'no soo Te Naa besa te mesoo matabuekwu."

6:1 Numme meeoo mu netamma, "Mu ka gisoo besa tunaka'oedyukudu, gi oo ooowemota nakwumunapana, ka saa'a soo Te Naa mu sootuhi petukwu." 2 Meeoo soo Te Naa unnepu nabotugu, "Nu ka mu nanetzagwa'ena nakase mu sootuhikwu, o'no nu mu magwetzoikwu." Yise meno'o soo Te Naa mu namagwetzoikwuna petzape. 3 Numme ooosapa besa manakwe ka mu numu tunaka'oedyukuna gi tzadyooikudu, ooosapa besa unakwe tuwazoo. Numme ooosapa besa manakwe mu numu numme gi nesootzema-koobatoo-wa'ne, numme ka Te Naa yadooawabena. 4 Mu numu ne sopedakwatoo numme ka Te Naa yadooawabena, tuwazoo numme ooosapa oo-no wunu tooe hemma nanasuda numme-tamme manekese sapa ka Te Pabe'e-koobatoo. 5 Numme nuupagedayina, nakwutuma numme tuwazoo, gi maneyakwe ka ewa hemma howyugwena, yise tooe natseagoena, yise gi besa utuiyina. 6 Mu numu ne poonne, numme besa tumatugupu. Numme ka Te Pabe'e nakabetseadu, gi etzaga sutagonno, besa numu ooosapa matugudu, numme ka Te Naa Besa Poohatooha'yoona, no'oko mu numu numme besa soobedya. Numme ooosapa kaaheno ka Te Naa besa unnepu mu numu tuukwe ka Te Naa Besa Poohatooha'yoona, ooosapa kaaheno ka Te Naa besa podo meadape. 8 Oosoo gi hownne'yoo tooe mu numu hayoo unakwe sapa, umu ka ne nesootuhina, tooetoo ne nesootzemana, ka mu numu meeoo numme mu netamma numme kaaheno'yoo tooetoo mu nemooagadu, 9 ka gi ne sopedakwatoo mee mu unakwe sapa tooe no'oko numu numme sopedakwatoo. Numme ooosapa too'e nabatsayakwe pana numme togesoo momo'o. 10 Numme-tamme ewasoo suda maneyakwe ooonne'yoopana numme ooosapa besa nesokwama. Tooe numme tutuha manemo pana ewa'yoo mu numu nasootuhiyakwe. Tooe numme gi hee-ga-kwa'ne tabuapana meno'o numme no'oko nasootuhipe hee-ga'yoo. 11 E nanumu, numme no'oko hemma kaaheno mu tuukwekwu. 12 Numme unu mu soobedyana, gi hemma mu-makoo tsitugu, pana mu gi oo neheesoobedya. 13 Mu sakwa ne soobedya. Nu puu mu soobedya mu doodooamu-ga-kwa'nesoo. 14 Tamme sakwa mu gi tunaka'oedyukudu-ma tzabepana: gi umu-matu nodukwadoopana, gi umu-matu besa pupua'amu-gapana. Tamme ka Te Naa besa podo meadu, umuoo suta'yoo kumma'akoosoo po-ga'yoo gi

tamme umu-no mea-wa'ne'yoo. 15 Soo Te Pabe'e ka sutakoo moohedu woho-ga'yoo. Soo suta'yoo gi ka Te Pabe'e nanetupua'a-wa'ne'yoo. Tamme ka mu gi tunaka'oedyukudu-wa'ne gi tusooyugwe-wa'ne'yoo. Tamme sakwa yise gi umu-no'yoopana. 16 Tamme Te Naa doodooamu-matu. Soo Te Naa ooosapa tamme-no'yookwu. Tamme gi tooe hemmatoo tooe nanesootuhi-wa'ne'yoo. Oosoo meeoo nabotugu tamme Te Naa doodooamu-matu mee'e. Soo Te Naa meeoo, "Nu mu-baa nobe-ga'yoo. Nu Mu Naa manepunne, umu yise nuga doodooamu mee nu mu natubangakwu." 17 Meeoo tuwazoo unakwe, "Mu sakwa gi mu gi tunaka'oedyukudu-baa'yoopana, mu sakwa gi ka suda namanedu tsitugupana. Mu ka suda namanedu ma'wukese, 18 nu e dooamu mu mayugwekwu."

7:1 E besa nanumu, tamme sakwa gi totsabu manekese, ka suda namanedu soomu'wake. Tamme sakwa Te Naa-wi tunaka'oedyuku, tamme ka Te Naa sopedakwadoona. Soo Te Naa te sootuhina tu doodooamu te mayugwekwu. 2 Mu sakwa meeoo sokwama numme mu pupua'amu mee. Numme ooosapa besa mu matugu. Numme gi haga nemawuna'e ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu-matu, numme tuwazoo gi numu nemooagadu. 3 Nu gi mu nesootzemana meeoo unakwe, nu meeoosoo unakwe nu tubetse besa mu soobedya. Mu ne pupua'amu, ha'oo ka ne nabatsase, tooetoo togesoo ne momona. 4 Numme oo sopedakwatoo mu besa manekese, numme besa mu-koobatoo sokwama. Ewa numme-tamme suda namanekena, pana numme besa mu-koobatoo sokwama. 5 Numme ka teepu Macedonia mee naneadu-kwi petugase, numme gi manega. Numme ewa nanasuda manegena. Mu numu ne netumoo'oona, numme ewa mu-kwitu soohanena suda mu sokwamakute. 6 Pana soo Te Naa ooosapa tamme nasootukedu sootuha'e. Soo Te Naa ne sootuha'e, ka Titus numme-baa petuse. 7 Besa oosoo ka numme-baa petusesoo, soo Titus meeoo ne tuukwe'e mu oo nenoyugweno'o. Meno'o ne tuukwe mu ne tubetse pupua'amu mu suda sokwama ka tuma'emukwase, mu yise e sumusooma'yu. Meno'o yise nu besa soonamme. 8 Nu gi suda soonamme meno'o tooe nu ka mooe'ugasoo suda mu nenuumase sapa, ka mu-matoo

tubose. Nu gi haa'noto suda soonamme pana meno'o nu oo sopedakwadoo e tubona suda mu nenuuma gi haa'noto, yise ka suda-makoo mu makodyu. Nu meno'o besa soonamme mu ka Te Naa besa podosoo meadabena tuwazoo. Soo Te Naa suda mu sokwamana petzape ka suda mu tumatugu-kwi, o'no mu ka Te Naa-wi tunaka'oedyuku manekekwusoo. Besa mu ka oo manese, numme mu netummatza'e, numme ka mu-matoo tubose, mu yise tunaka'oedyukusoo ka Te Pabe'e-wi maneke. 10 Tamme yise suda sokwama ka oo sopedakwadoona ka suda manese, oosoo besa'yoo soo Te Naa te sootuhina te magwetzoikwu. Pana tamme ka suda sokwammana, tamme ka gi te sookwina hee-gana soo suda te sokwammana kadoo te mayugwekwu. 11 Mu tuma'emukwana suda mu masoonamme, mu yise ka suda mu manena nanekwahakwuni. Mu yise yabesoo ka suda tumatugudu nesagwikuhoo. Mu oo tzapoonne mu ka gi suda tumatugudu-matu mu ka suda tumatugudu tzasoopedya. 12 Nu mu-matoo tubo ka Te Naa-makoo, o'no mu muusoo oo tzapoonne, mu ka besa ne soobedyana. Mu ka e nakabetseana, mu e tzapoonnekute. Nu gi sukwe tubo'o ka suda numu manese. 13 Meno'o yise mu besa ne masokwama, mu ka Te Naa besa podo manekese. Soo Titus punno'o mu-matoo besa nuumma numme yise punno'o besa sokwama, ka punowsoo kodyuse. 14 Nu ka gisoo mu-kwitu oo tuukwena mu ka Te Naa podo me'a, meno'o mu yise ka Te Naa tzapoonnekute mu ka besa manekese. No'yoona soo hee ka Titus ne tuukwena mu-kwitu togesapa. 15 Soo Titus besa mu soobedya mu ka e nakabetseapugana, e oedyukuna ka mumme oo tunetammakupu, ka besa oo matuguna ka oo mu-baa'yoopunne. 16 Nu besa soonamme ka besa ooosapa mu tumatugu.

8:1 Ka mu tunaka'oedyukudu ka Jerusalem mee naneadu-witu mu tummatzikwu-kwitu nu mu tuukwekwu. Mu nananesootuhidu numu Macedonia-witu puu besa nasootuha'e, umu ka hemma tuukepana ka mu nananesootuhidu tummatzina. 2 Tooe unu tutuha manepana umu besa sokwama ka tu pupua'amu tummatzina. 3 Umu ka umusoo tooe gi oo mapua'apana umu ka mu umu tutuha manedu tunaka'oedyukudu sootummatzina, ka teepu Judea mee naneadu-kwitu. 5 Numme gi meeoo

mu netamma. Umu puusoo ka Te Naa soobedya oo tumayohope ne soobedya-wa'ne numme tuwow tumayohokute. 6 Numme ka Titus yaa meno'o mu-matoosoo kodyu tuungu. Oosoo ka tu tumasumudoona oo mamakwuhookwu. Oosoo mooasoo umu-naga-kwitu tumasumudoo tuungu. 7 Mu mooasoo ooosapa besa tunaka'oedyukute, mu ka Te Naa sopedakwadoo mu ka oo unnepu unu oo nakabetseana. Meno'o yise mu ka tutuha manedu nanesootuhidu tumasumudookuse gi saa'a nabagapana ka penebetudooe saa'a oetu pebu'a, mu ka numme soobedyana. 8 Gi nuga tunetammana mu Macedonia-witu numu-kwa'ne'yoo ka Te Pabe'e unu nesoobedyana ka oo unnepu mayohona, ka mu tutuha manedu nanesootuhidu tumasumudookuna, ka mu tummatzina. 9 Mooasoo mu oo sopedakwadoo ka Te Pabe'e Jesus besa manepunne pana gi hemma tuuge ka Te Naa-baa'yoona, pana Te Pabe'e te soobedyana. Oosoo yise no'oko tu hemma matusookwunise tamme-baa petuse, yow yise tutuha manena nabatsapu tamme-koobatoo. Oo manese tamme yise besakoo nasootuha'e. 10 Mooasoo sumu tomokapu mu ka mu tumasumudookwu mee unnese, umu sakwa meno'o oo-toogoo namamakwupunne. 11 O'no yise no'yoona mu numu mu sopedakwadookwu mu tookwa togesapa unakwe. 12 Mu ka mu mapu'ana ka tumasumudoo-kwitoo pepu'ana soo Te Naa besa mu-matoo soonamme. Soo Te Naa mu sopedakwadoo ka tutuha mu manepunne. 13 Umu Jerusalem-witu nananesootuhidu meno'o natummatzibu soogwipunne. Mu yise punno'o sumudooe natummatzibu soogwikwu. Umu yise punno'o mu tummatzikwu. Tamme yise nanahoesoo nanatummatzina, yise no'yoona tamme gi tutuugekwu. 15 A nabotugukwa'nesoo, "O'no soo Te Naa mu numu makana, mu numu ka moogoo manena, tooe umu ewa tutzobase sapa gi hee penaweyakwe. Pana mu numu huutse'e tutzobadu gi tutuuge." 16 Numme ka Titus besa sooyukwe ka Te Naa oo nesootuha'e. Soo Titus ewa mu-kwitu soohane nummewa'ne'yoosoo. 17 Numme ka Titus netutzea mu-baasoo oo nobenge tuunguna, oosoo yise yadada oosoo ka tubetse unu mu-baatoo soomeapunnena. 18 Sumu'yoo tunakabetseadu Te Pabe'e-witu nanesootuhi-kwitu tunedyooedu oo-no'yookwu. Ewa'yoosoo mu tunaka'oedyukudu manatooe ookow numu nesopedakwadoona oo

nebesa'yookute. 19 Mu yaatu tunaka'oedyukudu oo netutzease Titus-no mana meakwutu, o'no umu saa'a ka mu tumasumudoona ka Jerusalem-witu puu hanedooa. O'no mu numu ka Te Pabe'e nananesootuhidu, yise oo sopedakwadoodooa gi numme nummesoo oo hanekwuse. 20 Numme gi numu numme tuakwuna petzape ka tummasumudoope ne hanese. 21 Numme no'oko numu ooka sopedakwadoopunnena petzabena numme ka kaaheno tumatuguna, soo Te Naa mooasoo ne sopedakwadoo. Ooonne'yoona numme umuoo unu tunaka'oedyukudu ta'ya. 22 Kumma'yoosoo tunaka'oedyukudu punno'o umu-no. Numme oo netutzea oosoo ewasoo ne tzapoonnekute ka besa'yoona. Oosoo besa tu manena petzape. Oosoo mu-matoo tu meana besa soobedya. Oosoo ka oo tubetse oedyukuna mu besa manekekwu. 23 Mooasoo mu ka Titus sopedakwatoo, oosoo ka nanesootuhibu numu e tunedyoo'e e tummatza'e, mu sakwa unusoo tunaka'oedyuku mee numme mu soobedyana. Mu tunaka'oedyukudu yaatu no'yoona nanetutzeapu, ka Te Pabe'e-wi nanesootuhibu tunedyooekwudu. Mu numu ka Te Pabe'e nesootuha'e umuoo tunaka'oedyukudu-koobatoo. 24 Mu sakwa besa mu numu matugu, o'no yise mu tunaka'oedyukudu manatu tooe ne sopedakwadoona mu tzapoonneku, ka mu numu besa ne soobedyana, numme togesapa ka mu nanana tuukwe'e mu-witu.

9:1 Ka mu tutuha manedu numu Jerusalem-witu mu tummatzikwuna, nu gi oetu mu nenoyukwena mu-matoo tubo'o. 2 Nu mooasoo mu sopedakwatoo ka mu tumasumudookwuse, nu ka mooasoo mu tunaka'oedyukudu tuukwese. Ka teepu Macedonia mee naneadu-kwitu, mooe'ugasoo manakwanasoo mu mu tutuha manedu tunaka'oedyukudu tumasumudookukwu mee unakwe. Nu ka mu Macedonia-witu tunaka'oedyukudu meeoo tuukwena, umu punno'o, ka mu tutuha manedu tunaka'oedyukudu tummatzikwu. 3 Nu umuoo nanana netutzea umu sakwa mooe tumasumudoo. Nu ka mu numu ooka mooe sopedakwatoona petzabena ka kaaheno mu-kwitu e wahana. Nu mooasoo mu namamakwupunnena mumme e waha-kwa'nesoo petzape. 4 Nu gi mu-baa meno'o e petugana petzape ka mu Macedonia-witu tunaka'oedyukudu

nu-noko, ka mu tumasumudoona gisoo mu mamakwu. Nu nuusoo namanasookwikwu ka meeoo tuukwese nu mu sopedakwatoo mu besa tumatugudu mee nu mu wahase. Mu sumuna punno'o nasookwikwu ka gisoo namamakwupunnena. 5 Nu mu naana mooe tayakwu nakobenasoo mu sakwa namabetzapepunne ka mu tumasumudoona mooe mamakwupunne, o'no nu ka mu-baa petugase mu saa'a mu tzakeadooa. Mu yise besa sokwamakwu, ka mu hanekuse. O'no gi nu mu nenoyukwedu-kwa'ne tabuakwu ka mu-baa e petugase. 6 Yoo manepunne. Tamme ka huutsekoo hemma pooe masuase, saa'a tamme huutsekoosoo yasakwu. Pana tamme ka ewow tubooe masuase, saa'a tamme ewow yasakwu. Ooosoo manepunne soo numu natugeana u ka nabagana huutsekoo tugease, ka saa'a soo Te Naa huutse'e-ma te sootuhikwu. 7 Pana tamme ka gi nabagase ka saa'a soo Te Naa besa te sootuhikwu. Mu sakwa no'yoona mu tusooyugwena nakabetsea soo Te Naa besa soonammena mu tugeana petzape, gi mu sukwe tugeana. 8 Soo Te Naa yise no'oko hemma-ma mu sootuhikwu, mu gi hemma soogwikwusoo, o'no mu ka mu tutuha manedu tummatzikwu. 9 Soo Te Naa unnepu meeoo nabotugu, "Soo Te Naa ka umu tutuha manedu sootuhikwu. Mu numu ooosapa besow oo neyugwekwu ka oo ooonnekoo soo Te Naa ooosapa tubetse besa'yoo." 10 Soo Te Naa ka tu tupooe-ma te sootuhipunne no'okosoo hemma nadukadu gi te namatuukekute. Soo Te Naa nanabesasoo te sootuhikwu. 11 Mu tubetse besakoo nasootuhikwu ka gi nabagana, ka tutuha manedu tummatzise. Mu numu yise ka besa Te Naa sooyugwe, mu mane-koobatoo. Mu ka mu tunaka'oedyukuna tzapoonnekukwu, Te Pabe'e tamme tunetammakupu tumayohona ka besa mu numu matuguna. 14 Umu Jerusalem-witu numu tunaka'oedyukudu mu nemayuna yise mu nanesootuhikute ka besa mu tumasumudookwuse. 15 Numme ka Te Naa besa sooyugwe, ka Te Naa numme sootuha'e ka besa ooosapa numme oo tubetse sootuhise gi numu tunenagapu.

10:1 Nu ka Te Naa besa podo mu meadabekwuna unu petzape. Ka oo mu manakwe, o'no yise nu gi mu nesagwikute ka mu-baa petugase. O'no nu besa mu matugukwu ka Te Pabe'e-wa'nesoo. Mu meeoo, "Soo Paul besa te

matugu ka tamme-baa'yoona, pana ka tu tubokwi unu te nesagwikute ka tamme-kwinga'yoona." Nu punno'o mu-matu nesagwikukwu ka mu-baa petugase mu ka meeoo unnena, "Numme ka numme tu tunedyooena nummesoo gi mayohopana," mee mu unakwe. 3 Numme ka teepukooba'yoona gi nummesoo ka sutakoo takone-wa'ne'yoo. 4 Numme gi pooha-ga'yoo, soo Te Naa puusoo unu pooha-ga'yoo unu natzooena. Te Naa pooha-ma numme ka sutakoo matzooekute. 5 Umu numme netoomoo'oodu gi ha'yoosoo unne-wa'ni, numme ka umu-no yadooana. Numme mu tzapoonnekute umu numu nemooagadu. Numme ka Te Naa pooha-ma mu suda unnedu nematzooekuse, umu Te Pabe'e nakabetseakwu. 6 Mu ka Te Pabe'e nakabetseana mee ne netamma, o'no mu Te Naa po ooowemota meadu makodyukukwu. 7 Mu tubetse tunaka'oedyukudu paba nane'yugwe. Mu ne sopedakwatoo numme unu tunaka'oedyukute ka Te Pabe'e-wi. Numme mooe'ugasoo ka Te Pabe'e-witu mu tuukwena soo Te Pabe'e tu pooha-matu-ma e sootuhise nu mu tunedyooe, nu yise gi sukwe nana'unakwe. Soo Te Pabe'e meeoo e netammana nu mu tunedyooena mu netummatza'e. 8 Nu gi oo nasookwa'e ekow mumme e tuukwena. 9 Pana nu gi e tubo-wi mumme e nesuana petzape. 10 Mu-nagatu meeoo e netamma, "Oosoo Paul ka tubona, oo unnena unu natzoo'e, pana ka numme-baa'yoona oo unnena gi hee." 11 Pana gi! Mu ka sutakoo gi ma'wuna, nu ka mu-baa'yoona nu mu ohobu nematugukwu ka e tubo-kwa'nesoo. 12 Susumudu nanesootuhibu numu tunedyooedu mee naneyugwedu mooasoo mu-baa petugapu, mu nemooagadu meeoo mu netamma, "Numme ka Paul ooonakwa besa'yoo. Numme tubetse besa Te Pabe'e yadooawabena." Tooe umu, "Numme unu sokwamadu," mee mu nana'unnepana, mu gi unu sokwama. Gi too ka Te Naa-wa'ne'yoosoo tusooyugwedu. Umuoo gi ka Te Naa yadooawabena, gi mu-matoo natayadu. Umu numu sukwe nemooagamodu. Numme Timothy-no gi umu-wa'ne'yoo. 14 Numme ka Te Pabe'e-witu mu mooe tuukwe'e, ka Te Naa besa pooha-toohakwi. Ooosapa numme nanesootuhibu numu tunedyooemo, yow numme mooe'ugasoo ka Te Pabe'e-witu numu tunedyooekwudu. 15 Numme mu oedyukuna mu unusoo tunaka'oedyukukwu tubetse besakoo mu nakasopedakwatoo-kwitoo tooe.

O'no yise numme mu numu mu-kwingadutusoo tuukwemokwu ka Te Pabe'e-witu. 16 Numme numu tunedyookwu ka gisoo Te Pabe'e-witu nakadu, gi ka kumma'akoosoo numu manena-ma nana'unnena. 17 Soo Te Pabe'e ka tamme-ma nana'unnese oosoo yisetu, pana tamme ka tammesoo nana'unnesoo, oosoo gi hee. Tamme sakwa Te Pabe'e-matoo suu'mu nanetzakwiya'e.

11:1 Mu sakwa e nakapunne gi haa'nokosoo nusoo-nawitu mu tuukwe. 2 Nu ka Te Pabe'e-witu mu tuukwese, nu yise ka mu besa'yookwuna petzape mu ka oo-matoo meakwuse, soo Te Naa punno'o. Mu sakwa ooosapa gi tootsaba-gana ka Te Naa-baa petuga. 3 Ka nagutza mooe'ugasoo soo Suta'yoo togogwa ka mooe namadabuepu mogo'ne, Eve mee naneadu, nemooagapu. Soo Suta'yoo sumuna ka Te Naa besa po oe'moota mu yugwe. 4 Mu ooosapa ka mumme nemooagadu besa nakabetsea umu kumma'akoosoo Te Pabe'e-witu te tuukwekwu, kumma'akoosoo poohabe, tooetoo kumma'akoosoo na'unnedu ka Te Naa-ma'yoo kemmadu mee unnena. Umuoo numu mee unnena, "Numme yow ka Te Naa tubetse nanayadooawabe," pana umuoo gi. Umu numu nemooaga, sukweapu Te Naa yadooawabe mee naneyugwena. Oosoo Suta'yoo numu nemooagadu mee naneadu punno'o mee nane'yugwe, Te Naa tummatzidu mu toha kakasa-ga'yoo mee'e, ooonne'yooona umu numu Sutakoo nakabetseadu. Umu numme-wa'nesoo, manakwe mee nane'yugwe. Pana gi toge manakwe, mu tunemooagana umu-matoosoo kodyukwu. Gi saa'a umu-ma nakatzabepana. Nu punno'o besa'yoo gi umuoo numu-wa'ne. Nu sumuna gi besa hemma nemadabuewunudu, pana nu oo sopedakwadoo ka pukwitu e nehanena. Numme mooasoo ekow mu tzapoonnekute. Mu meeoo, nu Paul ka sumuna ma'emukwa. Nu ka gi mu tunekwina ka mu nanesootuhi tunedyooena. Susumudu mu-matoo e nesootzemana mee unakwe, "Soo Paul tookwa gi ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi te tunedyooe, ooonne'yoona oosoo gi te tunekwa'e tooe ka nanesootuhibu te tunedyooepana." Oosoo togesapa nu gi hemma nuusoo hee-ga'yoo, nu ka nuusoo nakoobatoo manena. Nu ka mu kukumma'akoosoo tunaka'oedyukudu hemma natuungu, nu ka gi mumme nuka

tummatzikwuna petzabena. O'no sakwa nu mu netummatzi gi suda mu nesokwama. Mu tunaka'oedyukudu ka teepu Macedonia-wi'yoona tu tumasumudoopu nu-baa hanepetu. Gi haga mumme teepu Achaia mee naneadu-koobatu mee unne-wa'ne'yoo nu hemma mu-makoo hane. Mu sumuna meeoo sokwama, "Soo Paul gi te petzabedu-kwa'ne, oosoo puu gi te tunekwa'e." Pana gi! Nu unu mu soobedya. Te Naa e sopedakwadoo nu mu soobedya. Nu ooosapa mu tuukwenokwu, nu kaaheno manenokwu nu ka mu sootzapoonnekuna umu suta'yoo yadooawabe gi nu-kwa'ne'yoo. Umu puu ooosapa hemma mu-makoo natuunguyakwe, pana nu gi hemma mu natuungudu. 16 Mu sakwa gi meeoo e netammapana, "Soo Paul gi soonamme," pana mu sakwa e nakapunne, o'no nu mu tuukwekwu, nu besa'yoo gi ka mu susumudu-kwa'ne'yoosoo. 17 Nu tookwa ne'emukwa ka nana'unnena soo Te Pabe'e Pooha puu gi meeoo na'unakwe. 18 Pana yise umu Suta'yoo nayadooawabe puu nana'unakwe numu-wa'nesoo, nu sakwa nuusoo nawitu gi haa'noto wahahoo. 19 Mu ooosapa mumme nemooagadu nakabetse'a mu ka unu sokwama mee nanatukwena. 20 Tooe umu suda mu matuguse sapa, umu mu nemooagana, gi mu heesoobedya, pana mu tooesoo mu nakabetsea. 21 Mu sumuna meeoo sokwama numme sakwa umu-wa'nesoo nidyapu. Pana gi! Nu gi nidyupu. Nu umu mu nemooagadu ooonakwa besa'yoo. 22 Umu naana'unnena, "Numme tubetse Jew numu Abraham-ma'yoona suaketu." Nu punno'o Jew numu, umu-wa'nesoo. Nu punno'o togesapa Abraham-ma'yoona suaketu. 23 Umu meeoo naneyugwe, "Numme ka Te Pabe'e besa yadooawabe." Nu punno'o yadooawabe ooonakwasoo besa'yoo. (Nu tookwa gi besa tusooyukwe ka meeoo unnena.) Nu umuoo ooonakwasoo nanesootuhibu numu tunedyooe. Nu ewasoo nakwutumapu unu nuupageta, ewasoo natsasoopedya, ya'e sakwa mee nasoobedyana ka Te Pabe'e-koobatoo. 24 Manege tooe mu Jew numu tubetse unutse'e tooe e wupageta. 25 Pahe tooe mu Roman numu punno'o hooope-ma e moomooedyakwe, sumu tupe-ma e tatapagetu. Pahe tooe soo e sake patatzopapunne, nu yise sumu tabeno, sumu togano, ka baa-kooba patadyotsenummeyakwe. 26 Nu ooosapa manatooe nummenummedu. Nu sakwa sumuna batadya'e, mu tuduhadu sumuna e wutzagakwu. Umu nugasoo nanumu mu Jew numu sakwa sumuna e

batsapu. Mu gi Jew numu punno'o. Tooe hano'yoona tooe uga sumuna nu nabatsapu mana tubewabe-kwitoo, tooetoo mana baa-koobatoo tuwazoo ka Te Pabe'e-koobatoo. Umu tunaka'oedyukudu mee naneyugwedu punno'o e woho'ne. 27 Nu ewasoo gi uwedu ka ewa hemma howyugweduna. Nu tsuayaena unu budya'e ka ewasoo gi tukapu-gana. Ewasoo nu too'e sudya'eyakwe ka gi ewow naga'apu-gana. 28 Pana nu yise no'oko mu tunaka'oedyukudu manatu tooe mooe soohaneyakwe. 29 Nu umu gisoo unu tunaka'oedyukudu-kwitu soohane. Umu tuma'emukwadu-kwitu tuwazoo nu soohane. 30 Ka nana'unnena nu sakwa nana'unne ka gi natzooena. 31 Soo Te Naa oo sopedakwatoo ka gi e esaya'edu. Oosoo ka Te Pabe'e Naa, tamme sakwa ooosapa meeoo unneyi, "Te Naa tubetse besa'yoo." 32 Nu ka Damascus-wi'yoona soo numu 33 Pana soo Te Naa e magwetzoi, nu ka tupe koodea-wi'yoona kawona-kwikoo natzakweku, o'no namatzatzeboa.

12:1 Oosoo gi hemma tummatza'e soo numu nana'unnena, pana nu mu tuukwenokwu e tuusobedya-witu, e nosepu-witu ka Te Pabe'e-makoo. 2 Ewasoo tomogapu e nosepu nu toogoopatoo nabika Te Naa-matoo. 3 Sumunaga e moogooa suu'mu mea, howga nagutza e tookoo punno'o, nu gi oo sopedakwatoo, Te Naa suu'mu. 4 Onona nu nanabesow hemma poonne gi hownnekoo oo waha-wa'ne'yoo ka Te Naa meeoo nuka netamma. 5 Nu ewa hemma mesoo wahapana, nu sakwa gi oo-ma nana'unnepana. Nu sakwa ka nugasoo gi natzooena waha. 6 Tooe nu nuusoo nawitu mu tuukwese, nu gi mu nemooaga, nu ka kaaheno nawitu wahana. Nu gi hemma e nose-witu mu tuukwe, nu ka gisoo nana'unnena. 7 Nu hemma nagea nuka matzamakwudu tonobe numu tookoo wuma-kwa'ne. Soo Suta'yoo oo e matabue. O'no nu hee mee nasooyugwe, tooe nu besa nosepu-gase sapa. 8 Pahe tooe nu ka Te Pabe'e-matoo nanesootuhiyakwe oo too'e nematzagakwunina. 9 Pana soo Te Pabe'e meeoo e netammayakwe, "U ka tu'oebuna nasootuhipu, o'no u gi numu ooonakwa besa nasooyugwedu." Nu oo besa'yookute ka nuka u tuoebamakapu, o'no nu gi paba nasooyugwe. Nu sakwa unusoo nana'unne ka gi e natzooe-ma, o'no soo Te Naa pooha unusoo nu-naga'yookwu. 10

Ooonne'yoona nu besa soonamme, tooe mu numu e tumoo'oopana. Nu besa soonamme, tooe ka mu numu nuka nesootzemapana, nu ka nuusoo sopedakwadoo o soo Te Naa ka Te Pabe'e-no ooosapa nu-no'yookwu gi e matusookwuna'e. 11 Uune! Nasootzamedu-wa'ne, nu tabu'a ka nawitu wahana. Mu sakwa mu numu tuukwe nu togesapa Te Naa nayadooawabe. 12 Nu mu tzapoonnekute nu togesapa Te Naa nayadooawabe, nu ka nanasookwugi tumadise, ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi. Tooe hee suta'yoo nu-tamme kemmapu nu ooosapa gi nanasookwugi. 13 Mu punno'o nasootuhi ka mu susumudu tunaka'oedyukudu-kwa'ne besa nasootuhi pana mumme nu gi oe tunnekwa'e. Ooonne'yoopana mu ka sumuna ne nesagwa'ekute ka oo ne manakwe, mu suda ne matuku. 14 Pudusoo nu mu-baa petugakwu. Numme mooasoo waha mu-baa nobengeyakwe, e-no yise pahe manekwu ka mu-baa ne nobengekwuna. Pana numme gi mu tunnekwa'e. Numme ka Te Naa besa podo mu meakwuna suu'mu soogwa'epunne. Mu dooake puu gi ka tu naanapua'amu tummatzi pana mu naanapua'amu tu dooamu ooosapa tummatzi. Mu puu nuga dooamu-wa'nesoo nuumma. 15 Nu besa soonammena tooe hownnekoo tooe mu tummatzino'o, o'no mu namagwetzoikwu. Meeoo nuumma, nu nana'unusoo mu soobedyakena pana mu gi e petsabedukwa'ne manakwe. Mu sakwa unusoo e soobedyana besa. 16 Mu meeoo e sooyugwe, "Too'e soo Paul gi ne natumanakakuna natuungupana oosoo ne watze wumooaga." Pana gi! 17 Mu ne tutayayina punno'o gi ne natumanakaku tuungu. 18 Soo Titus ka sumuoo tunaka'oedyukudu puno'yoodu-no puu gi ne natumunagaku tuungu. Umu nu-kwa'nesoo gi hemma natuungu. 19 Nu gi mu-kobena'yoona numme-koobatoosoo yadooana meeoo unakwe. Numme meeoo mu tuukwe'e soo Te Naa ka oo sopedakwatoona numme kaaheno'yoo. Ka Te Pabe'e pooha-toohakwi numme meeoo mu tuukwe. Numme mu tummatzina meeoo unakwe, o'no yise mu nanatummatzina ka Te Naa besa podo ooosapa meakwu. 20 Ka mu-baa e petugase mu sumuna gisoo besa manepunnekwu. Mu sumuna nanano togesoo nanaha'a, nanakwohonena, nanasutakuna, mu suu'mu mee nasooyugwena, nananewohonena, nananesootzemana, sumuna gi nanano'yoona. 21 Sumuna mu-matu togesoo gisoo nanekwaha ka nanasuda manekese sapa. Nu gi oo mu manekwuna petzape. Nu sumuna suda mu-ma nuummakwu ka mu ooonnekoo.

13:1 Nu saa'a mu tunetammakudooa. Mooasoo nu mu tuukwepu ka nakwi mu-baa'yoona, mu sakwa yise gi suda manepana. Ka penakwa mu-baa petugase, nu mu nemadabuekwu a nabotugu-kwa'nesoo, "Ka waahoo numu suda tumatuguna poonnedusoo nawa'nesoo mu unnesesoo nu mu nemadabuekwu," mee nu mu too'e tuukwe. 3 Meno'o yise nu ookowsoo mu tuukwekwusoo, nu mu-naga-kwitu nesagwikukwu mu tuma'emukwadu, o'no mu e sopedakwadoo nu ka Te Pabe'e Poohatoohakwi yadooana mee unakwe. Soo Te Pabe'e unu pooha-ga'yoo gi namatzooeku-wa'ne'yoo. 4 Oosoo gi natzooedu-kwa'ne nanasoobedya nabatsase, pana soo Te Naa Pooha yise ka oo ya'ese oo mayodake. Numme punno'o gi how mane-wa'ne tabu'a, oo-wa'nesoo. Numme ka mu-baa petugase, numme ka Te Naa pooha-toohakwi ka Te Pabe'ewa'nesoo, ka Te Naa-tamme mu neyugwekwu. 5 Mu nuga manena nesootzemadyakwe, mu sakwa mummesoo manena soomayumo. How'oo haa'a mu togesapa Te Pabe'e naka'oedyukudu? Mu sakwa muusoo ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu sopedakwatoo, sumuna too mu gi. 6 Numme ka Te Pabe'e-witu mu tuukwepu ooonne'yoona mu ne sopedakwadoo petugakwu ka Te Pabe'e tubetse nayadooawabena. 7 Numme ka Te Naa-matoo mu nanesootuhiku mu gi suda tumatugupana, numme ka besa mu manekwuna petzape tooe hayoo mumme mu netamma sapa. 8 Numme ka Te Naa besa podo mu meanona petzape. 9 O'no numme besa sokwamakwu ka besa mu tumatuguna, besa Te Naa mu oedyukute. Numme ka Te Naa besa podo mu meakwunasoo petzape tooe mu gi maawa'ne'yoo mee numme mu soobedya sapa. Numme mu nanesootuhikute mu sakwa besasoo. 10 Nu meno'o mu-matoo tubo'o, o'no nu saa'a ka mu-baa petugase nu gi unu mu nesagwikukwu. Soo Te Naa Tu Pooha-matu-ma e sootuhi mumme e tummatzi tuunguna. 11 E nanumu, mu sakwa besa sokwamana, mu sakwa e nakabetsease ka Te Naa besa po-witoosoo kodyu. Mu sakwa mu sokwamana sumusoo mayugwese, o'no soo Te Naa mu-no'yookwu. Soo Te Naa ka te matabuepuna, ooonne'yoona

te soobedya. 12 Mu ka nanapua'amudoosesoo, o'no mu nanano'yookwu. 13 No'yoona mu yaatuoo tunaka'oedyukudu ooosapa mu nemaya. 14 Numme meeoo mu nanesootuhikute soo Te Pabe'e Jesus mu sootuhina soo Te Naa besa nanasoobedya mu matabuena mu no'yoona ka Te Naa Besa Poohatoohakwi sumusoo manepunne.

1:1 Nu Paul mu tunaka'oedyukudu nu-baatu-no tubo'o ka teepu, Galatia mee naneadu-koobatu no'oko tooe hanotu tooe mu tunaka'oedyukudumatoo. Soo Te Naa ka Te Pabe'e-no sakwa mu sootuhi, ka numme mu nanesootuhikute. Ka o'nosoo soo Te Naa ka Te Pabe'e-no meeoo tunetamma soo Te Pabe'e ka suda te tumatuguduna te nemawunise te magwetzoikwu yaa eka teepu-koobatu. Ooonne'yoona soo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsapu. Soo Te Naa ka Te Pabe'e oo ya'e-kwikoo oo miyoda. Soo Te Naa ka 'yoo manese sakwa ooosapa nanesookwugi. Tamme sakwa ooosapa meeoo nanatuukwe. "Soo Te Naa ooosapa tubetse besa'yoo." Umu, Te Naa-no Te Pabe'e, meeoo e netamma, "No'oko meeoo mu numu tuukwe." Gi sukwe numu, meeoo mumme e tuukwe tuungu. 6 Soo Te Naa mu tuukwe ka besa tu unnena ka mu sootuhina ka Te Pabe'e nabatsa-koobatoo, gi ka hemma how mu yugwe-koobatoo. Mu yise ka besa na'unnedu naka'oedyukute. Nu gi besa soonamme ka meno'o mu ka atasoo na'unnedu naka'oedyukuna, besa na'unnedu mee mu oo nemadabuena. 7 Pana ooosoo gi besa na'unnedu, mu numu mu nemooaga, umuoo ka Te Naa besa unnena atasoo naneyugwena, mu yise yabesoo oo naka'oedyukute. 8 Mooasoo numme mu tuukwe ka Te Naa besa unnepu mu yise oo naka'oedyukute. Mu numu ka atasoo mu tuukwena soo gi besa mu tumatuguna saa'a umu-matoosoo kodyukwu. Ka tooe haga tooe numu, numme, tooetoo mu toha kakasa-gakoo, ka atasoo na'unnedu mu tuukwe soo Te Naa sakwa gi mu sootuhipana. Ookowsoo nu meno'o mu tuukwe. Soo Te Naa gi ooosapa mu sootuhi-wa'ne'yoo ka mu numu atasoo na'unnedu mumme tuukwe'e, mu ka oo naka'oedyukuna. 10 Mu gi tunaka'oedyukudu meeoo, "Soo Paul sukwe numu unnena mu tuukwe'e besa numu sukwe nesokwamakuna." Nu mu tuukwekwu, nu gi sukwe numu nakabetse'a, nu Te Naa suu'mu nakabetse'a. 11 Nu gi sukwe numu

unnepu mu tuukwe'e-wa'ne'yoo. 12 Gi haga e tunedyooe ka Te Naa unnepu. Soo Te Pabe'e Jesus pooha ookow e tunedyooepu. 13 Mu mooasoo ka o'nosoo e sopedakwadoo. Nu ka mu Jew numu tumayohopu nagedu, mu Jew numu nu-no'osoo tomopu ooonakwa, nu unu tumayoho. Nu ka mu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu kusedyana, kadoo'oo mu too'e mayugwena. 15 O'no nu gisoo oo sopedakwatoona nu ka gisoo nadooa'adoona soo Te Naa e tuutzeapu oo naka'oedyukukwu mee e soopedyana, oosoo ka e sootuhikwuse. Oosoo yise e sootuhi. 16 O'no yise soo Te Naa oetu soohanese ka e tzapoonnekute ka Jesus Te Pabe'e. Oosoo e pooha sootuhise, nu ka mu gi Jew numu ka besa oo unnepu tuukwe. 17 Oosoo ooka e wahakwuna e poohasootuhi nu yise gi Jerusalem-witoo me'a umu mooasoo numu moohedu tunaka'oedyukudu-nagatu gi hemmasoo e tunedyooe-wa'ne'yoo. Nu kwinga'a mea mu numu-baa'yoona ka Arabia mee naneadu teepu-koobatoo. Ono'yoona soo Te Naa pooha ka oo unnepu e tunedyoo'e. O'no yise ka saa'a nu kodyuka ka Damascus mee naneadu-kwitoo. 18 Pahe tomose, nu ka Peter nobe'nge, nu ka oo sootapoegeana. Waha nasateba-wi nu oo-baa nobe'nge. 19 O nu ka Te Pabe'e wannga'a tapoegea James mee naneadu. Ewow ka mu tunaka'oedyukudu moohedu-nagatu, nu gi tapoege'a. 20 Soo Te Naa oo sopedakwatoo nu togesapa mu tuukwe'e. Umuoo gi e tunedyoo'e mumme e tuukwekwuna. 21 O'no yise mu Syria noko Cilicia mee naneadu teepukoobatoo nu mea. 22 Mu Jew numu Judea-witu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu gi e sopedakwatoo. 23 Umu nu-kwitu sukwe nakadu, "Soo Paul te netumoo'oodu kadoo te too'e mayugwese, meno'o yise mu numu tunaka'oedyuku tuungu." 24 Mu tunaka'oedyukudu ka Te Naa nesootuhikwu, ka Paul atasoo manese.

2:1 Sumumano watsu matsebuekudu (14) tomokapu soo Te Naa Jerusalem-witoo umu-matoo e ta'yase. Pana umu Te Pabe'e-matoo nanesootuhidu mee naneyugwedu mu tunaka'oedyukudu-baa watse tzoonooase, umu-nagakwi manepunne. Umu oo sopedakwatoo numme tunaka'oedyukudu mesoo wuna'me numme ka gi mu Jew numu tumayohokuna nagena oo-ma namagwetzoina. Soo Te Pabe'e suu'mu te

magwetzoikwu. Umu ka pumme tumayoho-kwitoo ne soonoyugwena, umu gi te sukwe mana'wena petzape. Nu Paul, Barnabas, Titus-no Jerusalem-wi petugonnoga ka saa'a mu tunaka'oedyukudu mooheduno watse tunehane. "Nu ooosapa mu tuukwe'e mu tunaka'oedyukudu ka umu gi Jew numu-nagatu umu sakwa gi Jew numu manepana, ka mu tumayohona gi nagepana. Sumuna meno'o mu papabe'e e unnena soo'oedyukute," mee nu soonamme. Pana gi! Soo Titus puu gi Jew nana umu gi ha'yoo oo netamma. 5 Numme gi mu numu nemooagadu nakabetsea. Numme ka Te Naa unnepu kaaheno mu tuukwe'e. 6 Ka mu numu, "Numme moohedu," mee naneyugwedu, nu gi mu tubetse sopedakwatoo. Soo Te Naa suu'mu mu numu manena sopedakwatoo, soo Te Naa gi mu manena watzekute. 7 Umu puu gi hemma nuka tunedyooe. Umu ka Peter noko e sopedakwatoo numme nawa'ne'yoosoo. 8 Soo Te Naa tu pooha-matu-ma ka Peter sootuhipu mu Jew oo tunedyooe tuunguna, nuka tuwazoo sootuhipu ka mu gi Jew numu e tunedyooe tuunguna. 9 Umu mu tunaka'oedyukudu moohedu James, Peter, John mee netamma mu oo nakasopedakwatoo ka ooonnekoo Te Naa numme Barnabas-noko pooha sootuhipu. Numme nanamitzadya'me ka nanapua'ana numme no'yoona meeoo unakwe umu pahe'yoo James, Peter, John-no sakwa mu Jew numu tunedyooe, numme punno'o mu gi Jew numu tunedyooekwu. 10 Mee umu ne netamma, "Tamme sakwa no'oko mu nananesootuhidu-no mu tutuha manedu numu tummatzi." Nu tubetse unu oo e manekwuna soogwa'e. O'no numme yise Barnabas, Titus-no punowsoo Antioch-witoo kodyukakwu. 11 Ka saa'a soo Peter Antioch-wi petuga. No'yoona numme tunaka'oedyukudu mu Jew-nagatu yise mu gi Jew numu tuwazoo nanano tukayakwe. Soo James huuhoo Jew nanana numme-matoo taya. Umu ka petuse, gi ka mu gi Jew numu-no netuka, umu ka gi mu Jew numu tumayohope mayohona. Soo Peter yise nasookwise gi umu gi Jew numu-no tuka mani. Mu otuoo mu Jew numu, Barnabas tooe punno'o gi umu-no tuka mani. Nu yise ka Peter nesagwikute oosoo ka suda tumatuguna. 14 Soo Peter gi ka Te Naa kaaheno tumayohokute. Oosoo ka Te Naa togesapa unnena gi nakaheesoobedya. Nu no'oko numu nakana ka Peter meeoo netamma, "U mow Jew nana. Meno'o maneka u uusoo gi mu

Jew tumayohokute. U yise meno'o mu gi Jew numu ka Jew tumayohope nage tuungu. U tubetse unu ma'emukwa." 15 Numme Jew numu ka gi Jew numu tuma'emukwadu mee ne'a umu ka gi te tumayohona nagena. Numme ooosapa Jew numu. 16 Numme oo sopedakwatoo soo Te Naa ne sootuhise, numme oo dooamu mane, numme oo naka'oedyukuna ka Te Pabe'e Jesus-wi gi numme ka mu Jew tumayohona nakabetseana. Soo Te Naa numu sootuhi gi ka mu Jew tumayohope-koobatoosoo suu'mu. 17 Umu numu nemooagadu meeoo te netamma, "Mu ka Te Pabe'e suu'mu oedyukute oosoo mu magwetzoi pana mu gi mu Jew tumayohope nakabetsea. Mu yise suda tumaduku." Pana gi! Soo Te Pabe'e gi suda te mane tuungu. 18 Nu mu numu meeoo netammagena, "Gi ka mu Jew tumayohona oedyukupana." Nu sakwa ka o'nosoo ka Jew tumayohopewitoosoo kodyuse, o'no yise nu uga unu tuma'emukwakwu. 19 Soo mu Jew tumayohope meeoo e netamma nu sakwa ya'e ka suda tuma'emukwana. Nu sakwa uga nabatsa gisoo soo Te Pabe'e nu-koobatoo nabatsa. Pana nu yise namagwetzoa'e. Meno'o nu gi ka te nanamooatupu tumayohope nakabetsea-wa'ne'yoo ka Te Naa suu'mu nu nakabetseakwu. Nu namagwetzoa'e ka Te Naa Tooa'a-wi nu tunaka'oedyukuna pana ne nanamooatupu tumayohope gi e magwetzoa'e. Soo Te Pabe'e nu-koobatoo nabatsapu, oosoo e tunemadabuekute. Oosoo e soobedyana nu-koobatoo nabatsapu. 21 Nu sakwa uga ka besa'yoona ka mu Jew numu tumayohona nakabetseana soo Te Pabe'e sakwa gi nu-koobatoo nabatsapu. Pana oosoo gi oo manepunne. Nu oo sopedakwatoona nu ka Te Pabe'e soogwa'e nu-koobatoo nabatsakwudu.

3:1 Mu numu Galatia-witu, gi toge tusoohane. Mu ka sumuna napoohapu-gana mu gi kaaheno besa tusooyugwe. Mu uga toge-kwitu ka Te Pabe'e tamme-koobatoo oo nabatsana sopedakwatoona. Pana meno'o mu gi. 2 Ewetuoo soohane. O'nosoo soo Te Naa mumme tu Besa Poohamatu-ma mu sootuhise ka pumme mu naka'oedyukute, gi ka mu Jew numu tumayohona mu nakabetsea. 3 Meno'o yise mu gi toge tusoohane. Mooasoo uga mu ka Te Naa Besa Pooha-ma nasootuhipu. Meno'o yise mu muusoo besa too'e tumatugu, gi ka Te Naa Pooha soomayuna. 4 Mu ka

sumuna oo soomu'wa no'oko mu mana'wena ka tutuha manena ka besow mu mayupu. 5 Mu ka sumuna gi oo natunedyoo'e tooe how tooe suda mana'wepana. Soo Te Naa nanasookwugi mu pooha sootuhi ka tunaka'oedyukuna gi ka mu Jew numu tumayohope mu nage-kwitoo. 6 Mu Jew numu numu nemooagadu meeoo, "Tamme Te Naa doodooamu togesapa tamme ka Abraham-ma'yoona tsuagetu. Numme ookow Te Naa tunetammakuna nagedu." Ooonne'yoopana umu gi. O'nosoo ka Abraham-witu meeoo natubotugupu, "Soo Te Naa meeoo, 'Abraham besa'yoo,' soo Abraham ka Te Naa naka'oedyukuna." 7 Mu tunaka'oedyukudu yise ka Abraham-nakwana tubetse tsuagetu. Umu oo-wa'nesoo ka Te Naa-witu naka'oedyukute. Ookow soo Te Naa te tunetammakute. 8 Meeoo tuwazoo ka o'nosoo nabo'o soo Te Naa ka Abraham besa netamma, "Saa'a nu no'obatusoo numu sootuhikwu umu ka u-kwa'nesoo tusooyugwena ka mu tunaka'oedyukute tuwazoo." 9 Umuoo tunaka'oedyukudu ka Abraham-wa'ne'yoosoo, tubetse tunaka'oedyukute. Umuoo ooonnekoo soo Te Naa besa sootuha'e. 10 Umu Jew numu tumayohona nagedu gi nasootuhikwu. O'nosoo meeoo nabotugu, "Soo Te Naa gi mu numu sootuhikwu umu ka gi ka a nabotuguna mayohona." 11 Mu numu ka tumayohope nagedu soo Te Naa gi sootuhikwu umu ka no'oko gi mayoho-wa'ne'yoona, ka mu ewow. Pana umu Te Naa-wi tunaka'oedyukudu nasootuhikwu. Esoo o'nosoo Te Naa tunemadabuena a nabotuguna mu numu namagwetzoikwu, umu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. 13 Soo Te Pabe'e nanasootuhi namadabuepunne tamme-koobatoo oosoo ka puu gi nasootuhipuna. Oo oosoo nabotugu, "Soo numu puu ka sunngabe-ma natzakwenese, ka ya'ese gi nasootuhikwu." 14 Soo Te Pabe'e no'obatusoo numu-koobatoo nabatsapu. Meno'o yise no'obatusoo nasootuhikwu ka Abraham nasootuhi-kwa'nesoo. O'no vise soo Te Naa no'oko tu Besa Pooha-matu-ma te sootuhikwu, tamme tu netamma-kwa'nesoo, tamme ka no'yoona Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna. 15 E nanumu, soo numu ka nanano tunemadabuese, oo botuguse, gi haga umu-matu ka a na'unnena atasoo yugwe-wa'ne'yoo. Soo Te Naa unnepu ooonne'yoo, soo Te Naa gi atasoo oo yugwe-wa'ne'yoo. 16 Soo Te Naa ka Abraham meeoo netamma, "Nu oo sootuhikwu sumuoo

u-ma'yoona suagetu gi no'oko." Mee na'unakwe, "Sumu'yoosoo u-ma'yoo tsuagetu." Oosoo ka Te Pabe'e-witu wahakwu. Mooasoo soo Te Naa ka tu unnena tugukepu. 17 Ewasoo (430) tomokapu mu Jew numu ka tumayohope, natuukwepuna. Umuoo tumayohope ka Te Naa unnena ka Abraham-tamme gi atasoo naneyugwe-wa'ne'yoo. 18 Mu numu nemooagadu meeoo unakwe, "Soo Te Naa meeoo mu numu Jew numu tumayohope nagedu suu'mu nasootuhikwu." Pana gi! Soo Te Naa ka Abraham meeoo netamma, "Nu mu tunaka'oedyukudu sootuhikwu." 19 Soo Te Naa puusoo meeoo ka Abraham netamma, "Nu mu sootuhikwu ka nuka mu naka'oedyukute." Ka nagutza mooe'ugasoo mu toha kakasaga'yoo suu'mu ka mu Jew numu tumayohope ka yadooawabe tunetammakupu, oosoo yadooawabe yise ka mu numu ooka tu tunetammakupu mu nage tuungu. Soo Jew tumayohope gi ka Te Naa unnepu netumoo'oo. Ka gisoo Te Pabe'e petu, soo Te Naa mu Jew tumayohopu-too numu mabetsea. Umu-makoo oosoo te mooe tunedyoo'e. Soo umuoo tumatugu-toohakwi gi numu namagwetzoidu. Mu numu ooosapa suda tumatugutu yaa teepu-koobatu a nabotugu-wa'ne'yoosoo. Soo mu Jew tumayohope gi numu besa mayugwedu. Soo numu besa namayugwekwu ka Te Pabe'e Jesus naka'oedyukuna. 25 Mooasoo yise soo Te Pabe'e namanumudoopu tamme ooweoo tunaka'oedyukute. Gi tamme ka te tumayohope soogwa'e. 26 Mu ka Te Pabe'e besa naka'oedyukuna. Mu ka baa-wi namatzakase Te Naa doodooamu mane. O'no yise mu ka Te Pabe'e-wa'ne'yookwu. 28 Tamme no'yoona ka Te Naa-nakwana nanakwa'ne'yoo: Mu Jew numu ka mu gi Jew numu, mu unu hemma howyugwedu umu gi hemma howyugwedu no'okosoo, mu nanana mu momoko'ne-no, no'yoona ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna nanawa'ne'yoo. 29 Tamme ka Te Pabe'e wanga'ana tamme ka Abrahamma'yoona tubetse tsuagetu. Soo Te Naa yise no'oko te sootuhikwu ka Abraham sootuhi-kwa'nesoo.

4:1 Ka gisoo Te Pabe'e petu numme ka mu Jew numu tumayohona nakabetseadu, tuha'a-kwa'ne, oosoo puu ka hemma pumme mabetseadu nakabetsea. Soo numu puu ka ya'ese, ka tu tooa togesoo tuha'akoo, soo oo

tooa'a ka tu naa hemma, oo tumawugana heedoo'a, 2 pana togesoo oosoo ka pumme mabetseadu nakabetse'a, ka saa'a puusoo namabetsea mane. Oo naa meeoo tunetamma ka oo tomona oe manepetuse. 3 Ka o'nosoo tamme ookow tuha'a-kwa'ne tamme ka numu tumayohope-too mea'a. 4 Ka hemma toge-kwi mani petuse, soo Te Naa ka Tu Besaa Tooa'a ka eka teepu-koobatoo manumudoose, oosoo yise Jew numu mane ka tu nanumu tumayohona oo nage tuungu. 5 Soo Te Pabe'e ka tamme Jew numu tumayohodu magwetzoise tamme yise Te Naa doodooamu mayugwe, tamme ka oo naka'oedyukuse. 6 Tamme ka Te Naa doodooamuna oosoo ka tu Besa Pooha-matu-ma te sootuhi. Meno'o yise tamme Te Naa mee oo natubanga. 7 Te tumayohope uga te tsitugu meno'o yise tamme ookow gi tumayohope-ga'yoo. Tamme yise Te Naa tunetammatoo manemokwu oosoo yise te doodooamu-gakwu no'oko te sootuhikwu. 8 Mu uga gi Te Naa sopedakwadoo. Mu nanesootuhiyakwe tooe hemmatoo tooe mu yise oo nakabetsea'a, gi ka Te Naa-matoo. 9 Meno'o yise mu Te Naa sopedakwatoo. Soo Te Naa mooasoo mu sopedakwatoo. Gi yise ka yaa teepu-koobatu poohabe nakabetseapana. Umuoo gi te magwetzoiwa'ne'yoo. 10 Mu uga tooe how tooe manakwe pana meno'o mu ka tooe how tooe mu manena tabeba-gakute mu Jew numu-wa'nesoo. 11 Mu ka sumuna gi a nakasopedakwadoo ka nuga unnena, mu ka gi e naka'oedyukuna. 12 Nu ka mu-baa'yoona nu mu-kwa'nesoo manepetu nu punno'o gi Jew tumayohope mayoho. Meno'o yise mu punno'o sakwa nu-kwa'nesoo mane, gi Jew tumayohope mayohopana. Mu ooosapa besa e matugudu. 13 Mu oo sopedakwatoo nu ka mu-baa petuse, mu tunedyoo'e tuoeyipana. 14 Mu gi e matusookwuna'e ka e tuoeya'e, tooe mumme e nematzama sapa. Mu besa e matugu, ka toha kasa-gakoo tooetoo ka Te Pabe'e mu matugu-kwa'ne. 15 Ka nu-toogoo tubetse besa'yoona mu uga ka mu pooe mesoo tzayubowse yise e mesoo hemeookwu. Meno'o yise mu atasoo nuummatugu. 16 Nu ka kaahenotu mu too'e tunedyooe mu yise ooweoo e sookwoho'ne. 17 Mu numu nemooagadu besa mu matugu, pana umu te tapoka, ka mu soohee-gana. Umu numme mu nagena gi petzape, o'no yise umuoo nagekoo mee sokwamana. 18 Oosoo besa'yoo ka numu besa mumme matugu, pana umu sakwa ooosapa besa mu tumatuguku, gi

nuka onoko suu'mu. 19 E nanumu, nu suda mu soonammekuna, gi besa nuumma, mu ka gi besa manena. Nu mu suu'mu soomayu nu ka Te Pabe'e tamme mu too'e soomawunise. 21 Mu ka oo soonakabetseana, ka mu Jew numu tumayohona ka Moses tubotuguna, mu gi oo nakasopedakwatoo. 22 Ka Abraham, waahoo nodukwa-ga-kwitu wahadu. Sarah noko oo tummatziwabe Hagar mee nananeadu. 23 Soo Sarah naatse tooa'adoona mooasoo natuukwepu soo Te Naa tu pooha-toohakwi meeoo oo netammana naatse tooa'agakwu soo Sarah yise oo naka'oedyukuna. Soo Hagar yise punno'o tooa'atoo mogo'ne tooa'adoo tabua-kwa'nesoo. 24 Esoo nanatuukwepu te tuukwe ka meno'o hemma manepunnena. Soo numu tummatzidu mogo'ne ka giba Sinai mee naneadu-kumaba nobe-ga'yoo. 25 Oowe'yoona soo Jew numu tumayohope mooe nawaha. Mu Jew numu pummesoo tumayohope nakabetseadu ka numu tummatzidu mogo'newa'ne'yoo. Umuoo numu nedyaweda, ooosapa pummesoo tumayohope nakabetseana. Soo Sarah puusoo mane-ga'yoo. Soo Te Naa oo sootuhi ka pumme oo naka'oedyukute. Tamme Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu oo-wa'ne'yoo. Tamme ka tunaka'oedyukuna soo Te Naa te sootuha'e. 26 Mu Jew numu meeoo sokwama, "Soo Jerusalem besa'yoo, besa pukwi nanobe-ga'yoo." Tamme nobe ka Te Naa-baa, o yise tubetse Jerusalem. Mu Jew numu uga ewatse'yoo, tamme yise Te Naa doodooamu ewasoo manemena, 27 tamme-witu a nabotugu-kwa'nesoo. "Umu Te Naa doodooamu sakwa ooosapa besa sokwamana ka Te Naa ooosapa nesookwugino. O'nosoo umu gi ka Te Naa sopedakwatoo pana meno'o soo Te Naa tu doodooamu mu mayugwemena. Soo Te Naa umuoo tu doodooamu ka mu Jew numu Jerusalem-wi nonobe-gakoo ooonakwa unusoo sootuhi." Ekow mogo'ne doodooamu-wa'ne'yoo tamme. 28 E nanumu tamme Te Naa doodooamu tamme ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna ka Te Naa Abraham netamma-kwa'ne. 29 Esoo nanatugwengape umuoo waahoo nana'atse-witu. Esoo naatse numu-wa'nesoo nadooa'adoo tabuadu ka naatse Te Naa Pooha-wi nadooa'adoodu nekuseka. Meno'o esoo ooonne'yoo, mu Jew numu tamme Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu kusegeayakwe. 30 Soo Te Naa meeoo tubotugupu, "Soo tuha'yoo ka puusoo manekakoo mogo'ne-matoo

kemmana, punno'o besa nasootuhi. Soo numu tummatziwabe tu tooa nosoo gi nasootuhikwu umu sukwe natayakwunikwu." 31 E nanumu tamme ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna ka puusoo manekakoo mogo'ne tooa-wa'ne'yoo.

5:1 Soo Te Pabe'e te natzama'wuna tamme numu too sookwa'e, oosoo ka te sukwe ma'na'wena petsabena. Gi ka mu Jew numu tumayohope nakabetseapana, tooe ka pumme tumayohope mumme mu nakabetsea tuungu sapa. 2 Nu, Paul, yise meeoo mu tubetse netamma, mu gi Jew numu manepana. Mu ka Jew numu manese, mu tookwa gi Te Pabe'e naka'oedyukute, ooonne'yoona mu gi nasootuha'e. 3 Mu ka oo manena, mu no'oko ka Jew numu tumayohope mayohokwu. 4 Mu ka tumayohope naka'oedyukuna, mu tookwa gi ka Te Pabe'e naka'oedyukukwu. Soo Te Naa yise gi mu magwetzoi-wa'ne'yoo. 5 Tamme ka Te Pabe'e naka'oedyukuna, soo Te Naa saa'a besa te mayugwenokwu. 6 Tamme yise ka Te Pabe'e Jesus doodooamu manese, soo numu Jew numu manina, gi hee. Tamme yise Te Pabe'e naka'oedyukuna suu'mu nasootuhikwu, yise nanasoobedyakwu. 7 Mu ugasoo besa ka Te Naa podo meadape, mu numu nemo'agadu mooasoo mu tzadyooiku ka kaaheno na'unnedu mu nakabetse'a. 8 Soo Te Naa e doodooamu mee mu natubangakwuse mu netutzea, gi ka hemma naka'emukwapana, mee mu netammana. 9 Pana huu'yoo mu-nagatu mu nemooagakwu ewow mu-nagatu suda neeyugwekwu. 10 Nu oo sopedakwadoo soo Te Naa ekow mu nakasopedakwadookwuna mu sootuhikwu. Mu yise nu-wa'nesoo tusooyugwekwu. Soo suta'yoo kodyukakwu umu numu nemooagadumatoo. 11 Umu numu nemooagadu nu-kwitu na'esagoena, nu ka mu Jew numu tumayoho tuungu mee nana'esagoe'e nu mu numu mee tuukwena, "Soo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsa," ooonne'yoona mu Jew numu ooosapa unu e nekuseka. 12 Ka mu Jew numu nemooagadu gi naka'oedyukupana umu sakwa mu tsasoopedya. 13 E nanumu, soo Te Naa mu netutzea gi ka mu Jew numu tumayohope nakabetseapana, gi yise too ka suda tu namanena nakabetseapana tuwow. Sumu'yoosoo na'unnedu no'oko ka Te Naa tumayohona waha mee na'unnedu, "Tamme ka

tammesoo besa nanasoobedyana tamme sakwa no'oko numu besa soobedya." Mu sakwa Te Naa tumayohope nanatummatzina ka muusoo besa nanasoobedyana. 15 Mu ka ooosapa muusoo nanahana, mu sumuna muusoo kadoo nananemayugwekwu. 16 Mu sakwa ooosapa Te Naa Besa Pooha nakabetsea. O'no yise mu gi suda manekwu, numu sukwe tusoomayu-wa'ne. 17 Soo numu soonammena, suda tusooyukwe pana soo Te Naa Besa Pooha mu numu besa mane tuungu. Numu soonammena ka Te Naa Besa Pooha-no na'ata'yoosoo. 18 Mu sakwa yise no'oko ka Te Naa Besa Pooha tunetammana nakabetsea. O'no yise mu tooe gi ka Jew numu tumayohope nagepana gi hownne'yoo. 19 Soo numu tooe how tooe nanasuda manakwe: nanama'emukwana, numu poohana, hemma namadabue-matoo nanesootuhina, nidyupuna, yabesoo sutana, hee-koobatoo nanakwohonena, numu nasuta'ana, no'oko numu sutakuna, nanahana, 21 nananenaboa'ana, baagoena, tooe how tooe manena yise nanasuda tumatuguna. Mooasoo nu meeoo mu tuukwe'e, "Soo suda tumatuguduna gi Te Naa doodooamu mane-wa'ne'yoo." 22 Soo Te Naa Besa Pooha ka mu-naga manese nanabesa numu manetuungu, besa nanasobedyana, besa sokwamana, nanapua'ana, gi nanahapana, 23 numu tummatzina, gi yabe sutana, besa tumatuguna, numu besa matuguna, gi esaya'ena, yise puusoo besa namabetseana. Tamme ka yoo manena tamme ka Te Naa tamme netammana nakabetsea. 24 Tamme ka Te Pabe'e doodooamu manise gi suda tumatugunokwu. 25 Tamme ekow sutakoo po ma'wuke. Meno'o soo Te Naa Besa Pooha te tunetammakute. 26 Tamme sakwa gi tamme soo nananasootza'meku, gi numu nasoodyagepana, gi paba nasooyugwepana, tamme sakwa tunakabetsea.

6:1 E nanumu, ka mu-nagatu uga tunaka'oedyukudu ma'emukwakese mu ka Te Naa Besa Pooha nakabetseadu-nagadu sakwa oo tummatzi, o'no saa'a oo soo besasoo manekadooa. Gi ha'yoo oo sooyugwepana. Muusoo saa'a punno'o besa nanemabetseano o'no mu besa nanesootuhinokwu. 2 Ka Te Pabe'e tamme oo tunetammakupu besa nagenona, o'no tamme besa nananemabetseanokwu. 3 Soo numu meeoo nasooyugwedu, "Nu nagutza besa'yoo numu e tummatzi-too," oosoo puusoo nanemooaga. 4 Tamme

sakwa ka besa te tumatuguna sopedakwadoona, gi sakwa tamme numu ooonakwa besa nasooyugwepana, 5 tamme ka no'yoona suda tumatuguna. 6 Tamme ka tamme tunedyooedu sakwa tumanagaku, ka besa tamme oo tunedyoo'e. 7 Gi muusoo nanemooagapana, mu puu gi ka Te Naa nemooaga-wa'ne'yoo. Tamme puu ka tooe hemma tooe masuase, saa'a tamme ooonnekoo soo yasakwu. 8 U ooosoo manepunne. Tamme ka suda manena, ka saa'a soo suta te tumatuguna tamme-matoosoo kodyukwu. Tamme ka Te Naa Besa Pooha nakabetseana, saa'a soo Te Naa ooosapa te sootuhina, te magwetzoinokwu. 9 Tamme sakwa gi oo sookwumehoepana ka besa'hoo, ooosapa oo nageno, gi oo ma'wu, o'no ka saa'a besa'yoo tamme-tammesoo kodyudooa. 10 Meno'o yise tamme Te Pabe'e nananesootuhidu sakwa besa nanamatuguna no'oko mu numu ooosoo matugu. 11 Esoo nakwi nabodu, nugasoo tuboona. A poonne haa'no pabatse'e nu tubo'o. 12 Mu numu Jew mu mane tuungudu, mu sukwe tumayohokuna, o'no mu numu gi mu nekwoho'nekwu mee umu sokwamana. 13 Tooe umu puusoo Jew numu pana, umu punno'o puusoo gi ka Jew numu tumayohope nakabetse'a. Mu-ma umu sukwe nana'unnena mu mu nakabetsease, Jew manekwu, mee unnena. 14 Nu sakwa puu gi nuusoo nama nana'unne. Nu ka Te Pabe'e Jesus-ma nana'unakwe. Soo Te Pabe'e puu nu-koobatoo nabatsa. Meno'o yise nu gi ka sutakoo ka teepukoobatoo nakabetsea-wa'ne'yoo. 15 Soo numu ka Jew-na gi hee. Soo numu yise ka gi Jew-na oosoo punno'o gi hee. Oosoo gi hownne'yoo soo Te Naa ka te pudu manumudookwuse. 16 Umu egea naka'oedyukudu, nu ka Te Naa-matoo nanesootuhikute, "Mu sootuhi," mee unnena. Umu tunakabetseadu tubetse Jew numu Te Naa tunetutzeana. 17 E tookoo unu tutzaga-ga'yoo ka Te Pabe'e tunetummana numu e tunedyoo'e, oowetu umu e kusedyana. Tooe haga tooe sakwa gi e nematzamapana, mooasoo nu togekoo tutzaga'yoo. 18 E nanumu, "Soo Te Pabe'e sakwa ooosapa besa mu sootuhi," mee nu mu nanesootuhikuyakwe. Esoo sakwa ooosapa togesapa.

1:1 Ka Paul-makoo mumme Te Pabe'e Jesus-wi tunaka'oedyukudu-matoo nabopu. Soo Te Pabe'e nuka netutzea ka besa tu unnepu mu numu e

tuukwe tuunguna, ka Te Naa pumme meeoo netamma. 2 Nu ka Te Naa noko Te Pabe'e-matoo mu nanesootuhikute umuoo mu sootuhina mu magwetzoikwu. 3 Soo Te Naa tubetse besa'yoo. Tamme ka Te Pabe'e-tuna oosoo no'oko hemma bebesow-ma te sootuha'e. 4 O'nosoo gisoo ka Te Naa ka teepu matabue oosoo te netutzease, mee tamme-witu netamma, "E Besaa Tooa'a saa'a Mu Pabe'e Jesus manedooa. Oosoo numu-koobatoo nabatsakwu. Nu saa'a gi mu tuma'emukwa-kwi mu neyugwedooa, soo E Tooa'a unu e soobedyana mu-koobatoo nabatsadooa. Nu saa'a yise mu tuma'emukwana soomu'wadooa. Nu mumme e dooamu e mayugwekwuna besa soobedya. Nu tubetse unu mu soobedyana besa mu sootuhikwu. Nu o'nosoo e tusoohanena gi mu numu tuukwe, pana meno'o nu ooka mu nakasopedakwadookwuna petzape, nu nobatu-ma mu sootuhikwu ka Nuga Besaa Tooa mu 'oedyukute. Umu saa'a ka nu'matoo e nanesootuhina mee unnedooa, 'Tubetse besa'yoo soo Te Naa tusooyugwena, soo Te Naa besa te sootuhikwu.' "10 Soo Te Naa meeoo mooasoo tusoohanepa, ka teepu atasoo manikwuna oe manepetuse, oosoo no'oko hemma nanano tuunoyugwe mayugwekwu yaa ka teepu-kooba manipetuse noko ka teepu pa'anakwatu tuwazoo soo Te Pabe'e yise no'oko hemma nemadabuepunnedooa. 11 No'yoona soo Te Naa tusooyugwena ooosapa kaaheno manekena. Mooasoo soo Te Naa tunetutzeapu no'obatusoo numu tu dooamu tu mayugwegena ka Te Pabe'e mu naka'oedyukute. 12 Soo Te Naa meeoo tusooyugwe, "Nu e dooamu mu mayugwekwu. O'no yise no'yoona numu e tubetse besa'yoona sopedakwadookwu." Mooe'ugasoo numme ka Te Pabe'e naka'oedyukute. 13 Mu saa'a ka ne tubetse unnepu nakase o'no, yise mu Te Pabe'e naka'oedyukukwu soo Te Naa mu magwetzoikwutu o. Oosoo yise tu Besa Pooha-ma mu sootuhi, oo-ma mu kopokwu pummetusoo mu mayugwekwu tu unne-kwa'nesoo. 14 Soo Te Naa ka tu Besa Pooha-ma te sootuhikwu, te tzapoonnekuna oosoo saa'a besa te magwetzoidooa yise tu besa dooamu te mayugwedooa. O'no yise no'yoona numu, ka Te Naa tubetse besa'yoona sopedakwadookwu. 15 Nu meeoo tuwazoo unakwe soo Te Naa tookwa tubetse besa'yoo nu nanabesa mu-kwitu nakapunne mu ka Te Pabe'e naka'oedyukuna, no'oko mu tunaka'oedyukudu soobedya. 16 Nu yise ooosapa ka Te Naa-matoo mu

nanesootuhikute, mee'e nu unneyakwe, "U, Ne Naa ka Ne Pabe'e Jesus tubetse Naa. U tubetse naduyadu. U ka mu numu otuoo besa sootuhiyakwe. Mu yise besa nasootuhiyakwe. O'no umu besa u-kwitu nakasopedakwadookwu. 18 Umu u soo'oedyukukwu besa oo nakasopedakwadookwu, u, Ne Naa, numme netuseapu yise saa'a numme besa tunaka'oedyukudu sootuhidooa, numme u tuukwe-kwa'nesoo. 19 Umu oo sopedakwadookwu u, Ne Naa, unu pooha-gana ne magwetzoikwu, numme ka u naka'oedyukuna. 20 U, Ne Naa, ka u pooha-ma Ne Pabe'e mayoda ka oo nabatsa-kwikoo. U, Ne Naa, nabaatoo oo bise, nawa'nesoo oo matabue." 21 Meno'o manakwana soo Te Naa no'obatusoo poohabe mu numu-no ka Te Pabe'e-toohakwi manepunne mayugwe. 22 Te Pabe'e yise ka no'okosoo poohabe putooha ka Te Naa neyugwese oosoo yise ka mu tunaka'oedyukudu moohekwu. 23 Soo Te Naa ka mu tunaka'oedyukudu-no nawa'nesoo manepunne. Soo Te Pabe'e no'oko hemma nanemamakwuna nanemadabuena oo-toogoo te moohe.

2:1 Ka o'nosoo umu gi Te Naa sopedakwadoo mu ka ooosapa tuma'emukwana. 2 Umu ka mu suda manedu numu-wa'ne'yoo yaa teepukoobatu ooosapa gi togekoo, ka sutakoo nakabetsea. 3 Tamme ka sutakoo podo mea ka sutakoo tookwa nakabetseana, tamme ka sutakoo besa sooyugwena. No'yoona tamme uga nanakwa'ne'yoosoo, suta te tumatuguna yise tamme-matoosoo namakodyukukwu. 4 Tooe tamme uga gi ka Te Naa napua'apana tamme ka ooosapa tuma'emukwana, soo Te Naa unu te soobedya. Oosoo unu tutuha te soobedyana, te sootuhi. Tooe gi ooka te mapu'apunne sapa soo Te Naa ka Te Pabe'e-koobatoo te magwetzoa'e. 6 Soo Te Naa ka Te Pabe'e ya'ese oo mayodase oo-no soo Te Naa saa'a nabatoo te bikwu, o'no tamme tunaka'oedyukudu tuise, te mayodadooa, yise Te Naa-baatoo te bikakwu tamme yise oo-no hemma nemadunagakwu. 7 Ooosapa yise Te Pabe'e besa te sootuhinokwu ka putoohakwi te manese soo Te Naa tu tubetse besa'yoona te tzapoonnekukwu. 8 Tooe tamme gi ka tamme oo tunetammakuna no'oko mayohopana soo Te Naa te sootuhikwu. Oosoo te magwetzoikwu ka te tunaka'oedyukute. 9 No'yoona tamme gi mee'e nana'unne-wa'ne'yoo,

"Numme nummesoo namagwetzoa'e ka besa tumatuguna." Soo Te Naa puusoo tamme sootuhikwu. 10 O'no oosoo gi te pudu manumudoose ka Te Pabe'e-tooha te mayugwe. Ka Te Naa tamme tunemadabuekupu ka besow podo tamme ka Te Pabe'e-no meano'okwu. 11 Mu gi Jew numu-nagatu-matu sakwa oo soomayu ka o'nosoo mu hownne'yoona. Mu Jew numu uga ooosapa mee mu-kwitu wahayakwe, "Umu gi Jew numu, gi. Numme Jew numu suu'mu nanetutzeapu," mee'e umu. Ka gisoo Te Pabe'e yaa teepu-kooba petu, mu uga wakwawa'a. Soo Te Naa gisoo meeoo mumme netamma, "Nu mu sootuhikwu," mee. Mu uga Te Naa gi sopedakwatoo, gi hownnekoo mu bi-wa'ne'yoo ka gi pumme mu sopedakwadoo. Mu uga gi Te Pabe'e-tu, soo Te Naa yise mu sukwe tsasoopedya. 13 Mu uga Te Naa-kwinga'a pana soo Te Pabe'e mu-koobatoo nabatsase, meno'o yise mu Te Naa doodooamu manepetu. 14 Numme ka mu gi Jew numu nabo'o'a, ka numme Jew tumayoho-too meana. Pana soo Te Pabe'e ka ne moo'a tumayohopu kadoo ne mayugweku. Oosoo ne nananenaboana kadoo mayugwekese, no'obatusoo numu sumusoo mayugweke, Jew numu yise mu gi Jew tuwazoo. Ka Te Pabe'e no'o-koosoo hekoobaatoo nabatsase. Meno'o yise tamme gi nanakwohonena, tamme nanapua'akwu. 16 Ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsase oosoo yise Te Naa pupua'amu te mayugwe, 17 Soo Te Pabe'e ka petuse no'oko te tuukwe soo Te Naa no'oko tu pupua'amu te mayugwe. 18 Ka Te Pabe'e nabatsase, o'no yise no'obatusoo numu ka tu Besa Pooha-ma sootuhi yise tamme no'yoona Te Naa-matoo nanesootuhikwu. 19 Mu meno'o gi Jew numu gi wakwawa'a manese, mu numme-wa'ne'yoosoo Te Naa doodooamu tamme no'yoona nanano ka Te Naa-baa natzepotugu. 20 Meno'o tamme tunaka'oedyukudu tupe-wa'ne'yoo, ka Te Naa tubetse nanesootuhi nobe pumatoo namadabue-kwa'ne'yoo. Soo Te Pabe'e puu ka nobe-matu besa'yoo. Umu Te Pabe'e yadooawabe ka nobe pukooba katu-kwa'ne'yoo yise mu punno'o ka nobe-matuoosoo namadabuepunnedusoo. Oosoo no'oko nana-ma te totsagedukwu, sumuoosoo nanesootuhi nobe te mayugwekwu. Soo Te Naa tamme-naga nobe-ga'yoo ka tu Besa Pooha-ma te sootuhise.

3:1 Nu, Paul, nakwutuma ka Te Pabe'e Jesus-koobatoo, nu ka mumme gi Jew numu nanesootuhibu tuneyooena. 2 Mu mooasoo e sopedakwatoo soo Te Naa e sootuhipu, ka Te Naa pudu tunetammapu mu-toogoo besa'hoo mumme e tunedyooe tuunguna. 3 O'nosoo esoo na'unnepu gi haga oo nakadu ka gi numu natuukwe. Meno'o soo Te Naa Besa Pooha umu oo yadooawabe tuukwe ka pudu na'unnepu. u tuwazoo oo pooha nosepu ekow na'unnepu Te Pabe'e-witu. Meno'o yise mu oo nakasopedakwadookwu ka Te Pabe'e-witu, mu ka mu-matoo e tubona mesoo neana. Nu oo bo'o ka Te Naa nuka netamma-kwa'nesoo. 6 Meno'o soo Te Naa no'obatusoo Te Pabe'e naka'oedyukudu besa matugu namekoosoo mu Jew numu, mu gi Jew numu tuwazoo. Oosoo te sootuha'e, tu dooamu te mayugwese no'oko sumu-kwa'nesoo te matabuedooa tamme ka Te Pabe'e-toohakwi'yoona. 7 Soo Te Naa e sootuhipu tooe gi e maawa'nekoo sapa no'oko tu doodooamu-nagatu. Oosoo e pooha-maka ka besa tu unnepu mumme gi Jew numu e tunedyooe tuunguna. Nu no'oko numu ooka nakasopedakwadoo mayugwekena soo Te Pabe'e yise mu sootuha'e. Soo tamme oo sootuhina no'oko tooe hemma tooe numu tusooyugwena ooonakwa besa'yoo. Nu ka besa na'unnedu ka Te Pabe'e gi mobekwakwukoo gwetzoibu mu tuukwe. 10 Soo te matabuepu no'oko numu e tuukwe tuungu. Te Manumudoopu uga mu numu gi oogow tuukwepu pana meno'o oosoo te tuukwe. Nagutza mooe ugasoo hemmakobenasoo soo Te Naa mooasoo meeoo tusooyugwepu oosoo ka mu toha kakasa-gakoo meno'o tzapoonnekukwu ka unu besa tamme-too tu tusooyugwena soo Te Pabe'e no'okosoo sumusoo te mayugwekwu. Tamme mu tzapoonnekute soo Te Pabe'e Jesus ka Te Naa unnepu togesapa mayugweke, tamme ooka naka'oedyukudu-nagatu. 12 Meno'o tamme ka Te Naa mesoo nanetzakwiya'ena gi hemma-ma nasoosui ka Te Pabe'e-ma nasoonatzina. 13 Tooe nu mu-koobatoo nakwutumase sapa mu sakwa gi nasootookepana. O'no mu mesoo natummatzikwu. 14 Ooonne'yoona nu yaa nanesootuha'e ka Te Naa-matoo mee unnena. 15 "U No'obatusoo Numu Naa ka yaa teepu-koobatu nokosoo ebe tamme-koobakwitu tooe. 16 U sakwa ne pewu-kwitu sootuhi U Besa Pooha-ma. 17 U Ne Pabe'e ooosapa numme-koobatu, umu sakwa ookow naka'oedyuku. O'no yise

umu ooosapa nana'unusoo nanasoobedyakwu. 18 Numme yise no'oko mu tunaka'oedyukudu-no oo nakasopedakwadookwu ka no'oko numme unu besa u soobedya. 19 U tubetse unu ne soobedya. Numme gi hownnekoo oo nakasopedakwadoo petu ka numme besa u soobedyana. U tubetse unu besa'yoo. U sakwa besa ne mayugweke nawa'nesoo. 20 U tubetse unu besa'yoo. U, Ne Naa, u Besa Pooha-ma besa ne tuyugwekute ka ne nanesootuhi, tooetoo ne tusooyugwena ooonakwa besasoo. 21 No'yoona numme u naka'oedyukudu oo sopedakwadoo u tubetse besa'yoo. Ooosapa yise no'yoona numme Ne Pabe'e-toohakwidu nanesootuhidu mee unnekwu, 'Soo Te Naa unu besa'yoo,' oosoo ka Tu Pooha-ma besa ne mayugwena."

4:1 Yaahoo ka Te Pabe'e tummatziwabena, nu nakwutuma. Nu meeoo mu tubetse netamma, mu sakwa ka Te Naa mumme tunetammakuna nakabetsea ka nasootuhi manese ka mumme oo netutzease. 2 Oosoo ka besa nayadooadu te tuukwe'epu tamme sakwa gi numu ooonakwa besa nasooyugwepana, gi nidyapupana ooosapa nanatoo besa'yoona ka unu nanasoobedyana. 3 Tamme sakwa sumusoo maneka. Tamme sakwa no'yoona ka Te Naa Besa Pooha nakabetseapunne. Oosoo no'oko nanakwa'nesoo tusooyugwe te mayugwekese, tamme besa nanamatoo sokwamakwu. 4 Tamme tunaka'oedyukudu no'yoona sumu'yoosoo. Tamme sumuoosoo ka Te Naa Besa Pooha nakabetsea. Tamme no'yoona sumusoo nanetutzeapu tamme yise no'yoona Te Naa-baa'yookwu. 5 Soo Te Pabe'e sumu'yoosoo ka no'yoona pumme te nakabetse'a. Tamme no'yoona sumu-wa'nesoo baa-wi namatzaka. Tamme no'yoona sumu-wa'nesoo tunaka'oedyukute. 6 Sumu'yoosoo soo Te Naa tamme no'yoona oo-matoo nanesootuhi oosoo no'oko hemma matabuepu, no'oko hemma nemadabuepu, no'oko te gwetzoimona te nemadabuekupuna tu pooha-ma te sootuhipu. 7 Tamme no'yoona sumu'yoo, pana soo Te Pabe'e nana'atakoosoo besow poohabe-ma te sootuhi tu sookwikwa'nesoo. 8 Ka Te Pabe'e-witu nabotugu-kwa'nesoo. "Oosoo ka tu wohomu matzooekuse, oosoo ka Te Naa-baatoosoo kodyuka. Ooonne'yoona oosoo numu nana'atakoosoo besow pooha sootuhipu." 9 Oosoo tookwa ka Te Naa-baa'yoona yaa teepu-kooba petupu o'no meeoo na'unakwe oosoo ka

Te Naa-baatoosoo kodyuka. 10 Meno'o yise oosoo ka Te Naa-baatoosoo kodyukase no'yonna hee yise namamakwu petu. 11 Oosoo nana'atakoosoo besow te Pooha-sootuhipu ka te nanatummatzikwuna te nemahanekuna. Susumudu oo yadooawabe, susumudu gi tunaka'oedyukudu Te Naa-witu tuukwemo'odu, susumudu numu nenoyukwedu. Pana no'oko mu tunaka'oedyukudu nenoyukwe ka Te Pabe'e unu mu naka'oedyukukwuna. 13 Tamme yise no'yoona sumusoo manekekwu ka Te Naa Tooa sopedakwatoona, nanakwa'nesoo tunaka'oedyukuna. Tamme yise natzooepunnedu-kwa'ne tabuakwu, ka Te Naa tamme tunetammakukwa'nesoo. 14 Tamme yise gi waha-tamme tusooyugwekwu, tuha'a-wa'ne. Ka mu numu nemooagadu numme-baa petuse, tamme gi mu nakabetseapana tooe tamme mu too'e nemooaga sapa. Tamme gi ooosapa te soonammena atasoo yugwe-wa'ne'yoo, gi nana'emota wumatzakadyipana. 15 Tamme kaaheno nanadyadooekwu, tamme ka unu nanasoobedyana. Tamme ka Te Pabe'e-wa'nesoo manekekwu. Soo Te Pabe'e o te moohekwudu 16 tamme yise oo-ma nasoonatzina nanatummatzikwu. Tamme nanano tuunoyugwe tamme ka nanasoobedyana. O'no tamme natzooekwu. 17 Te Pabe'e meeoo mumme e tuukwe tuunguna, "Mu uga ka o'nosoo tuma'emukwadu ka umu gi tunaka'oedyukudu-kwa'ne. Mu sakwa gi ooosoo manepana." Umuoo gi tunaka'oedyukudu gi kaaheno tusooyugwedu. 18 Umu gi ka Te Naa nakasopedakwadoona. Oo-tamme wakwawa'a-wa'ne'yoo. Umu gi oo sopedakwatoo ka Te Naa tamme sootuhina, umu ka tusoomatzooena gi sootunaka'oedyukuna. 19 "Gi hownne'yoo tooe suta'yoopana," mee sokwamadu. Umuoo suta tu tusooyugwena pedukudu. Umu tooe how tooe suda manakwe ka meeoo sokwamana. Umu yise nana'unusoo suda manakwe. 20 Mu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna, mu gi suta mu manena natunedyooe. 21 Mu ka Te Pabe'e tubetse unnepu naka. Mu ka besow po te nagekwuna natunedyooe, tamme ka Te Pabe'e-doodooamuna. 22 Soo besa oo unnepu tamme ka suta te manena tzadyooikute, ka o'nosoo te soomane-kwa'ne mee na'unnedu soo Te Naa pudu numusoo te matabuekwu. O'no tamme kaaheno tusooyugwekwu. Tamme besa nanamatugukwu yise ka Te Naa-wa'nesoo. 25 No'yoona sakwa tamme ka

suda te tuma'emukwana ma'wu. Tamme sakwa ooosapa kaaheno nanadyadooe, tamme tunaka'oedyukudu ka no'yoona sumu'yoonasoo. 26 Ka sutana, tamme sakwa yabesoo suta makwu. Tamme sakwa gi wuna'me sutapana tu yongo-matoo. 27 Tamme ka sutana, soo suta'yoo te matzooekukwu. 28 Tooe haga tooe tuduhadu sakwa gi tuduha mane. Oosoo sakwa hemma natunedyuse hemma howyugwe. O'no yise oosoo tooe hemma tooe ka mu tutuha manedu gea. 29 Tamme sakwa gi suda yadooapana. Tamme sakwa ooosapa besa unnena oosoo kumma'akoosoo numu tummatzi. Tamme sakwa ka besow mu tuukwena umu besa hanesootuhino. O'no soo Te Naa besa mu sootuhikwu. 30 Tamme sakwa gi ka Te Naa Besa Pooha suda masoonammepana. Meno'o tamme oo sopedakwatoo soo Te Naa te kopose, oosoo yise saa'a te magwetzoikwu, oosoo ka Tu Besa Pooha-ma te sootuhise. 31 Tamme sakwa gi nidyapupana, gi sutapana, gi nananesootzemapana, gi tooe how tooe nanadyugwepana. 32 Tamme sakwa yise unu nanasoobedyana besa nanamatugu. Tamme sakwa oo soomu'wa ka numu suda tamme matugu, soo Te Naa puu te tuma'emukwana soomu'wa ka Te Pabe'e-koobatoo.

5:1 Soo Te Naa unu te soobedyana pummesoo dooamu-wa'ne te matugu. Tamme sakwa oo-wa'nesoo. 2 Tamme sakwa unu nanasoobedya ka Te Pabe'e tamme unu soobedya-kwa'ne. Oosoo puu tamme-koobatoo nabatsapu. Soo Te Naa besa soonamme ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsapu yise te tuma'emukwana oo-koobatoo soomu'wa. 3 Tamme sakwa gi kukumma'a-no nana'ahegoepana, gi moogoo manepana soo Te Naa doodooamu sakwa gi ooonne'yoopana. 4 Tamme sakwa gi suda apegeapana, tooe hayoo tooe unnepana, suda na'unnedu tuukwepana, tamme Te Naa doodooamu sakwa gi suda apegeapana. Tamme sakwa ooosapa besa apegeamo, mee unnena, "Te Naa tubetse besa'yoo." 5 Tamme oo sopedakwatoo mu Te Naa-no Te Pabe'e ka teepu atasoo yugwekwuse. Soo Te Naa mu moogoobu numu no'oko nana'ahegoedu gi ooka mu ma'wu, umuoo gi sootuhikwu, umu gi oo-no'yookwu. 6 "Gi hownne'yoo ka tuma'emukwagonnopana," mee'e mu nemooagana, mu netammakwu. Umuoo gi naka'oedyukupana. Soo Te Naa ka sutakoo

umu-matoosoo makodyukukwu no'oko mu gi tunakabetseadu umu ka tuma'emukwakena. 7 Tamme sakwa numu nemooagadu sukwe tsasoopedya. 8 Tamme-notu toganopunne uga ka Te Naa gi nasopedakwatoo, tamme togaba-witu-wa'ne'yoo. Meno'o yise tamme oetu tabuakute, o tamme ka Te Naa-witu nakasopedakwadoose. Tamme sakwa Te Naa dooamu-kwa'ne besa oetu nakasopedakwadoo. 9 Tamme ka Te Naa-witu nakasopedakwatoona, tamme sakwa besa'yoona kaaheno ka Te Naa podo besa meadabe. 10 Tamme sakwa ka Te Pabe'e tamme oo soomane tuungu oo-ma sokwama tabua. 11 Mu gi tunaka'oedyukudu tooe how tooe manakwe, umu ka gi Te Naa-witu nakasopedakwadoona. Tamme sakwa gi umu-ma tzabepana. Umuoo sakwa mu neda. 12 Ka umu gi tunaka'oedyukudu suda watze manakwe umu-ma nasookwina gi oo wahapana. 13 Tooe ka togano-wi sapa, hemma gi pepesow nawatzetugu ka oo-koobatoo tabedooakese numu oo mesoo poonne. Ka te nanesootuhi hoobea-wa'ne oo na'unakwe: Umu utu'idu sakwa tubonne. Umu tuipu sakwa yozu, soo Te Pabe'e ka taba mu-koobatoo tabedooapunnedukwa'ne'yoo. 15 Tamme sakwa unu sokwama manekese, besa kaaheno ooosapa maneno. Tamme sakwa ooosapa besa ka tamme tu sootuhipu-ma maneno. Mu numu meno'otu ewa suda tuma'emukwa, umu ka gi sosokwamana. Tamme sakwa gi umu-wa'ne manepana. 17 Tamme sakwa unu sokwamana ka Te Pabe'e tamme tunetammakuna nakasopedakwatoo. 18 Tamme sakwa gi baagoepana, soo nahebedu kadoo'oo te mayugwekwu. Soo Te Naa Besa Pooha sakwa te tunemadabueku. 19 Tamme sakwa besa nanadyadooena, nanesootuhi hoobea nananekwuhukuna. Te soonamme-kwikoo puusoo hoobeadoona. Tamme sakwa too ka Te Pabe'e-matoo tunekwuhu. 20 Ooosapa tamme sakwa nanesootuhi ka Te Naa-matoo, mee unnena, "U besakoo ne sootuhipu ka Ne Pabe'e Jesus-koobatoo. U tubetse besa'yoo." 21 Tamme sakwa punno'o nananakabetsea tamme ka Te Pabe'e nakabetseana. 22 Momoko'ne sakwa pummesoo koomamu nakabetsea Te Pabe'e-koobatoo. 23 Mu nanana sakwa tu nonodukwamu nemadabue, ka Te Pabe'e tamme tunaka'oedyukudu nemadabue-kwa'ne. Oosoo te magwetzoa'e. 24 Mu momoko'ne sakwa ooosapa tu koomamu nakabetsea tamme

tunaka'oedyukudu Te Pabe'e nakabetsea-kwa'ne. 25 Mu nanana sakwa ka tu nonodukawamu besa soobedya ka Te Pabe'e tamme tunaka'oedyukudu unu soobedya-kwa'ne. Oosoo unu te soobedyana tamme-koobatoo nabatsa, O'no soo Te Naa te tuma'emukwana soomu'wakwu. Besa tu nayadooa-ma ka baa-wi te matzakase, tamme gi totsabu ka manekwu. 27 Oosoo tamme tunaka'oedyukudu nemabetsape ka saa'a naa-baatoo te bikwuse. Oosoo besa te mayugwemena, gi ma'emukwadu, gi totsadu. 28 Ka Te Pabe'e tamme besa soobedya-kwa'ne, nanana sakwa tu nonodukwamu soobedya. Tamme sakwa te nonodukwamu soobedya tammesoo nasoobedya-kwa'ne. Tamme ka te nodukwa-no sumu'yoosoo. 29 Numu puu no'yoona pummesoo tookoo namakana mabetse'a. Tamme sakwa te nonodukwamu mabetsea ka Te Pabe'e tamme mabetsea-kwa'ne. 30 Soo Te Pabe'e ooosapa te mabetsea, tamme puu oogowsoo tookoo-wa'ne'yoo. 31 Mee nabotugu, "Soo nana puu tu naanapua'amu-baa'yoona mea, oosoo tu nodukwa-baa'yookwuse. Umu waha'yoo numu sumu'yoosoo numu-wa'ne'yookwu." 32 Esoo na'unnepu togesapa na'unnedu tamme ka Te Pabe'e-no sumuoosoo numu manekwu. 33 No'yoona nanana sakwa pummesoo nodukwa besa soobedya ka tammesoo nasoobedya-kwa'ne, no'yoona momoko'ne sakwa pummesoo koomamu nakabetsea.

6:1 Mu doodooake sakwa tu naanapua'amu nakabetsea, ookow soo Te Pabe'e besa'yookute. Oo manenona besa. 2 O'nosooo soo Te Naa meeoo te tunetammakupu, "Mu naanapua'amu nakabetsea," mee'e. 3 Soo Te Naa te sootuhikwu ka tamme tu tunetammakuna podo te tumayohono, mee yise te netamma, "Mu gi tuoebuna, besa sokwamana, wuna'metoo momokwu eka teepu-kooba." 4 Mu nanana sakwa pummesoo dooamu besa mabetsea yise ka Te Naa unnepu mu tunedyooeno. Umu sakwa gi nidya noko mu manaanapana. 5 Mu hemma how yugwedu sakwa mu pumme nedyawena nakabetsea, umu puu ka hemma how yugwenaka Te Pabe'e nakabetse'a. Umu sakwa gi sukweapu ka pumme nedyawedu nakabetseapana. 6 Umu sakwa gi ka pumme nedyawedu pumme poonnepunne suu'mu oo nakabetseapana, ka besa oo masoonammena umu sakwa oo nakabetsea ka Te Pabe'e meeoo pumme netamma. 7 Ka kumma'akoosoo numu

tummatzina tamme sakwa besa oo soobedya. Tamme ka Te Pabe'e tutummatzina, 8 tamme oo sopedakwatoo soo Te Pabe'e no'obatusoo numu besa manedu besow tamme-matu makodyukukwu: namekoosoo ka hemma how yugwedu oo nedyawedu nokosoo. 9 Ka hemma how yugwedu sakwa soo oo nedyawedu besa matugu. Umu sakwa gi mu netzakwikupana, umu oo sopedakwatoo soo Te Naa mu nedyawedu. Soo Te Naa gi numu tutze'a. 10 Yow nakwitoo mumme e netammakwuna, e pupuamu. Tamme sakwa unusoo tunaka'oedyuku tamme ka Te Pabe'e doodooamuna. Oosoo nana'unusoo tunaka'oedyuku te mayugwekwu. 11 No'oko ka Te Naa tamme pooha sootuhipu-ma, tamme natzoo'e, tamme sakwa ka sutakoo matzooekuno tooe ka sutakoo tamme ma'emukwa sapa. 12 Tamme no'obatusoo sutakoo poohabe gi tabuadu-no nanamabetukute gi ka sukwe numu-no. 13 Tamme sakwa namabetzapepunne ka sutakoo matzooekukwuse. O'no ka tamme-baa oo petuse, tamme oo matzooekukwu, ka Te Naa tamme sootuhise. Tamme sakwa namabetzapepunne ka soyuzu-wa'ne, oosoo puu namabetzapepunne numu-no nagoekwuse: 14 Tamme sakwa ka kaahenodu sopedakwatoo, kaaheno tusooyugwena, ooosapa kaaheno ka Te Naa besa podo meadabekwu tamme ka besa na'unnedu naka'oedyukuna soo Te Pabe'e te magwetzoikwu. 16 Ka sutakoo tamme wohone tooe niwunudu hoa-ma te kwatesangepana, ka oo petuse, oosoo gi how te yugwe-wa'ne'yoo tamme ka tunaka'oedyukuna. 17 Tamme gi how nuugwe-wa'ne'yoo, tamme ka oo sopedakwatoona ka Te Naa tamme magwetzoi. Soo Te Naa Besa Pooha ka oo unnepu-ma te sootuhi. Ekow na'unnepu-ma tamme sakwa ka sutakoo matzooeku. 18 Tamme sakwa ooosapa nanesootuhina nanetzakwiyino tuwazoo, ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi. Tamme sakwa ooosapa namabetzapepunne no'oko mu tunaka'oedyukudu nanesootuhikuna. 19 Nuka tuwazoo mu sakwa nanesootuhiku, nu yise gi nasookwina ka Te Pabe'e-witu mu numu tuukwekwu tooe nu oo-koobatoo nakwutumase sapa. E nanesootuhiku nu gi suina mesoo yadooakwu. Soo Te Naa yise tu unnepu-ma e sootuhikwu o'no yise ka Te Naa besa unnepu mu numu nakasopedakwadookwu. 21 E besa pua'a Tychicus mee naneadu ka Te Pabe'e tummatzidu, nu oo-ma nasoonatza'e. Nu mu-matoo oo ta'ya.

Oosoo ka mu-baa petugase, oosoo no'oko hemma mu tuukwekwu ka how e manepunnena. Oosoo mu nenoyukwedooa. 23 Nu ka Te Naa noko Te Pabe'e-matoo mu nanesootuhikute mee unnena, "Mu numu sakwa besa nanasoobedya umu ka tunaka'oedyukuna. U sakwa umuoo tunaka'oedyukudu magwetzoi. 24 U sakwa no'oko numu ooosapa ka Te Pabe'e Jesus besa soobedyadu sootuhi."

1:1 Numme Paul-no Timothy ka Te Pabe'e numme netamma-too manemodu tubona mu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu-matoo, ka Philippi mee naneadu-kwi nonobe-gakoo-matoo ka umu nanesootuhi moohedu-matoo tuwazoo. 2 Numme mu nanesootuhikute, o'no umu Te Naa-no Te Pabe'e besa mu sootuhina, mu magwetzoikwu. 3 Nu ka mu soomayuna Te Naa-matoo mu nanesootuhikunona besa soonamme. 5 Mu besa'yoo e masoonammekute ka e tummatzina. Mu besa'yoo e tummatzipu ka mu-baa e pudu petugase, mu yise too togesoo e tummatza'e. 6 Soo Te Naa ka tu besa podo mumme oo moohe, nu oo tubetse sopedakwatoo soo Te Naa yise ooosapa besatoo mu moohenokwu, ka Te Pabe'e kodyu petuno-too tooe. 7 Nu mu sopedakwatoo mu ooosapa ka Te Naa besa podo meadabekwu, nu ka no'oko mu soobedyana tuwow. Soo Te Naa mu sootuhikwu nuka tu sootuhipu-wa'nekoosoo tooe e nakwutuma sapa, tooetoo mana ka Te Pabe'e-witu mu numu e tunesootabue sapa. 8 Soo Te Naa ka mumme unu e soobedyana sopedakwatoo, ka Te Pabe'e mumme soobedya-kwa'nekoosoo. 9 Nu ka unu mu nanasoobedyakwuna mu nanesootuhikute, mu yise ka toge-kwitu unusoo nakasopedakwadoo. 10 Ooonne'yoo mu sakwa ooosapa kaaheno besa manemona o'no ka Te Pabe'e yaa teepu-koobatoosoo kodyu petuse gi tusoo'mukwudooa. 11 Mu ka Te Pabe'e unnena naka'oedyukuna besa nanesootuhinona soo Te Pabe'e kaaheno Te Naa podo mu moohenokwu. O'no mu numu ka mu poonnena punno'o Te Naa nanesootuhikwu. 12 E nanumu, nu ka Te Pabe'e-koobatoo nakwutuma nu ka besakoo mu numu Te Pabe'e-wi nanesootuhi tunedyooena. 13 No'yoona mu tutukwutumadu ka mu numu moohedu nobe-kooba tuya'edu, yise mu numu yaatu ka Te Pabe'e-witu numu e nanesootuhi tunedyooe-kwi oo sopedakwatoo e nakwutumana. 14 Too'e

no'yoona mu tunaka'oedyukudu yaatuoo gi ka Te Pabe'e-ma nanenasoogwa'e besasoo unusoo nanesootuhimena ka yaa Te Pabe'ekoobatoo e nakwutuma. 15 Susumudu numu nanesootuhidu ka Te Pabe'e-witu toge kaaheno numu tunedyoo'e umu ka besa sootumatuguna. Umuoo numu nanesootuhibu tunedyoo'e, ka Te Pabe'e noko nuka unu soobedyana gi umu hemmasoo sookwi. Umu oo sopedakwatoo ka pukwi e nakwutumana nu ka mu numu Te Pabe'e-witu tuukwena. Susumudu mu numu ka Te Pabe'e-witu numu e tuukwe nuka nuusoogwedakute. 17 Susumudu nanesootuhibu tunedyooedu mu numu ka Te Pabe'e-witu tuukwe'e umu ka e nuusookwedana. Nu ka nakwutumana mee mu naka ewa'yoo numu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukute umu ka nanesootuhibu tunedyooedu nakana nu mu nuusookwedakukwu mee umu sokwama. 18 Nu gi ha'yoo oo soobedya. Nu ka Te Naa besa'yookute ka Te Pabe'e-witu mu numu nanesootuhi tunedyooe. 19 Nu ka a namagwetzoikwuna sopedakwadoona besa soonamme ka Te Pabe'e Besa Pooha nuka tummatza'e ka nuka mu nanesootuhikuno'o. 20 Gadoo hee pukwi puma e nanenasookwina ka Te Pabe'e-witu ooosapa e wahano'o mu numu yise ka oo e manakwe ka Te Pabe'e nesookwugikwu tooe how e gwetzoa'e tooetoo e nabatsase. 21 Nu ka nummena yaa teepu-kooba gwetzoina ooosapa nummenummekwu ka Te Pabe'e unnena mayohono'o, nu yise ka ya'ese, nu ooosapa oo-no'yookwu ookow te petukuna besa'yoo. 22 Nu ka ooosapa nummena nu mu numu mesoo tuukwe'e ka Te Pabe'e-witu umu yise tunaka'oedyukudu manekwu. Nu gi oo sopedakwatoo hanotu ka nu netutzeakwu. 23 Nu waha-baa tusooyugwe. Nu ka Te Pabe'e-baatoo e meakwuna soogwa'e, oosoo unu besa'yoo; 24 pana nu oo sopedakwatoo oosoo mumme unu tummatza'e. 25 Nu oo tubetse sopedakwatoo ka 'yoo oo manepunne, nu sakwa yaa teepu-koobasoo. Soo Te Naa e magwetzoikwu ka umu nuka batsakwuse nu yise ooosapa nummenummekwu mu tummatzikwuna no'yoona unusoo mu tunaka'oedyukukwuna, besa sokwamana mu ka tunaka'oedyukuna. 26 O'no mu ka Te Pabe'e unusoo besa sooyugwekwu ka saa'a mu-baasoo petugakwusesoo. 27 Ka tooe how tooe hemma manegena, ka Te Naa besa podo ooosapa meadabe o'no mu numu ka Te Pabe'e besakoosoo

nesootuhikwu. Nu ka how mu-baa petugase, tooetoo mu-witu sukwe nakana, o'no nu oo sopedakwatoo mu ooosapa ka Te Naa besa podo mea, nanane'oedyukuna, nanatummatzina, o'no mu kukumma'yoosoo Te Pabe'e-matoo mu nanesootuhi mea-kwitoo nesawekukwu. 28 Umu ka oo kadoo'oo oo namayugwekwudu soo Te Naa yise mu magwetzoi. 29 Soo Te Pabe'e mu tutzeapuna mu nasootuha'e mu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna oo-koobatoo ka suda mumme tu matugu. 30 Meno'o mu mooasoo nanasuda namatugu nu-kwa'nesoo, nu puu togesoo nanasuda namatugu.

2:1 Meno'o mu tubetse besa sokwama mu ka Te Pabe'e besa'yoona sopedakwadoona. Soo Te Pabe'e mu soobedyana ka Tu Besa Poohamatu-ma mu sootuha'e. Mu ka nanasoobedyana besa mu tumatuguna besa oo soobedya. 2 Mu sakwa nanasoobedyana, besa nanano unnena ka yow manekwuse, oetu nehanena. Mu ka oo manena nuka besa masoonammekute. 3 Tamme sakwa gi numu tu'wepana, gi nasootza'mepana, tammesoo ooonakwa besa sakwa tamme kukumasoo numu besa matugu. 4 Gi muusoo nakwitu mooe soohanepana mu natummatzibu soogwidu tummatza'e. 5 Tamme sakwa ka Te Pabe'ewa'nesoo tusoohane, oosoo puu tamme-witu mooe soohaneyakwe. 6 Ka oe manakwana Te Pabe'e ka Te Naa-wa'ne'yoosoo pana yise gi besa nasooyugwe pumme tu nasooyugwe-kwa'ne meeoo soonamme, "Gi hownne'yoo tooe mu numu gi e sootuhipana." Soo Te Pabe'e gi maawa'ne nasooyugwese yaa tamme-koobatoo nabatsa. Mu numu ka Te Pabe'e sutakoo numu-wa'ne matugu ka oo batsase. 9 Pana soo Te Naa oo ya'e-kwikoo oo mayodase no'oko numu moohedu oo mayugwe, yise numu ooonakwa besasoo oo matabue. 10 Ka saa'a yise mu no'obatusoo numu tooe hanotu tooe mu numu oo sopedakwadookwu ka Te Pabe'e no'oko hemma ooonakwa oo pooha-gakoo. No'obatusoo numu yise tooe hee tooe ka teepu-koobatu meeoo ka Te Pabe'e netammakwu, "Yow tookwa u unu naduyadu. U no'oko ne nemadabuepu." Ka 'yoo mu manena, soo Te Naa nanesookwugikwu. 12 E nanumu, soo Te Naa te sootuhina ooonne'yoona tamme etzaga ooosapa oo nakabetseano'o mu ka nuka mu noko mu

ooosapa besa Te Naa tumayohokute mu sakwa ooosapa besa oo tumayohokuno tooe nuka kadookoo sapa. Mu sakwa ooosapa ka Te Naa besa podo meadabe mu ka Te Naa-wi tubetse tunaka'oedyukuna. 14 Gi hayoo unnepana, ka tooe how tooe manena gi numu-no nanepetugupana besakoosoo oo soohanese yise oo mane. 15 O'no yise mu numu gi mu nesootu'idyi-wa'ne'yoo. O'no tookwa mu Te Naa dooamu. Mu numu yaatoo meno'o suta'yoo suda namanedu nage; pana mu gi umu-wa'ne'yoo. Mu tooe togano sapa kootabuapunnekwu paatoosoobaa-wa'ne. O'no mu numu mu sopedakwadookwu ka mu besa'yoona. 16 O'no yise nu besa mu-witu wahakwu ka Te Pabe'e kodyu petuse. O'no mu oo sopedakwadookwu nu tookwa besakoo kaaheno mu tunedyooepu. 17 Nu no'oko mu-matoo besa soonamme, tooe nu ka Te Pabe'e-koobatoo nabatsakwuse sapa, nu ka besa mu tunaka'oedyuku tummatzise. 18 Mu sakwa punno'o nu-koobatoo besa sokwama ka besa kaaheno mumme e tunedyooese. 19 Nu sakwa ka Te Pabe'e nuka meeoo netammase, ka Timothy mu-matoo yabesoo taya. Ka mu-baa oo nummetooase nu saa'a besa oo-makoo tunakase, o'no nu besa soonammedooa. 20 Soo Timothy suu'mu nu-kwa'nesoo tusooyugwedu, ka mumme sootummatzina. 21 Kukumma'yoosoo mu numu ka puusoo hemma soogwa'e suu'mu gi ka Te Pabe'e sootummatzina. 22 Timothy mooasoo mu tzapoonnekute oosoo ka Te Pabe'e Jesus nakabetseana. Oosoo besa e tummatzina nu mu numu tuukwe ka Te Pabe'e-witu. 23 Nu ka e manekwuna sopedakwadoohoose ooonne'yoona nu sumuna mu-matoo oo tayakwu. 24 Nu tuwazoo meeoo tusooyukwe nu pudusoo mu-baa petukakwu. 25 Nu ka Epaphroditus-witu mu tuukwekwu. O'nosoo mu e sootummatzi pana nu gi nuusoo kemma-wa'ne manepunne. Mu yise ka Epaphroditus taya nuka oo tummatzi tuunguna. Oosoo e pabe'e-wa'ne'yookoosoo, ka e tummatzina numme nano mu numu ka Te Pabe'e-witu tuukwe'e oosoo ka Te Pabe'e tubetse nakabetseadu. Ka saa'a nu-baa petuse, oosoo tuoeyaese too'e ya'e. Soo Te Naa namekoosoo ne sootuhise oo mabesaku, soo Te Naa ka nuga suda soonammena gi petzabena. Meno'o yise oosoo gi hownne'yoo, nu meeoo oetu soobedya oosoo toge tabu'a ka mu-baatoosoo oo tayase. Oosoo mumme tu poonnekwuna besa soobedya mu ka tuoeya'e mee oo

nakase. Mu punno'o ka besa oo poonne sokwamana, mu besa sokwamakwu ka oo namabesakuna poonnese. O'no nu punno'o besa soonammekwu. 29 Ka mu-baa oo petugase mu saa'a tubetse besa oo-matoo sokwama. Mu numu sakwa oo-wa'nekoosoo numu besa sooyugwe, 30 oosoo ka too'e ya'ese ka mu numu Te Pabe'e-witu tuukwe'e ka nuka tummatzina. Mu gi e tummatzi-wa'ne manepunnena oosoo yise oo mamakwe.

3:1 E nanumu, yaahoo mumme mee e yadooekwuna: Mu sakwa ka Te Pabe'e-matoo besa sokwama ka Te Pabe'e natubanga, Te Naa oowetuoo besa sooyugwe mu-matoo tubodyikoo tooe sumu-kwa'nesoo una'wepana o'no sakwa mu sumuna a nakasopedakwadoo petuga. 2 Gi mu nakabetseapana umu atasoo numu tunedyooedu numu nemooagadu umu meeoo Jew numu manese sapa ka Te Naa doodooamu manekwu. 3 Tamme Te Naa doodooamu manese ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi Te Naa-matoo nanesootuhi ka Te Pabe'e-too, gi tamme tammesoo hemma manetoo namagwetzoi. 4 Nu uga ka mu Jew numu tumayohona mu ooonakwa besa nakabetseadu oosoo numu magwetzoikwudu mee oo sooyugwena. 5 Nu ka nadooa'adoose sumu nasatese e tookoo-matu natsegea'akuse, nu yise Jew numu mane umu e nanumu tumayohona tumayohokuna. No'yoona umu e nanumu Jew numu. Nu oo sopedakwatoo nu mu Jew numu Benjamin mee nananeadu numu habena. Nu uga tubetse unu ka mu Jew numu tumayohope nagedu ka umu Pharisee mee puusoo nananeadu-nagatu. 6 Nu uga mu Jew numu tubetse tunemabetsabekute nu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu wohonena unu mu kusedyidu. Nu ooosapa besa tumatuguna ka mu Jew numu tumayohona too'e nagena. 7 Nu tubetse besa too'e Jew tumayohopana yise nu gi oowekoo hemma ma'yu. Gi, oosoo Te Pabe'e suu'mu yise e magwetzoi. 8 Mu Jew numu tumayohona tookwa gi hee. Tamme ka Te Pabe'e Jesus nanesootuhi manese, oosoo yise numu magwetzoidu, tubetse unu besa'yoo. 9 Meno'o nu kaaheno meadabekwu ka Te Naa besa podo, meno'o nu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyuku manese ka mu Jew numu tumayohona gi nage manekwu. 10 Oosoo tubetse besa'yoo ka Te Pabe'e doodooamu-nagatu ka Te Naa

Besa Pooha-toohakwi nasootuhina. Soo Te Naa Besa Pooha ka Te Pabe'e oo ya'e-kwikoo oo mayoda. Nu besa soonammekwu ka mu numu woho'ne, tooe nuga mu batsase sapa, umu puu ka Te Pabe'e wohoneke. 11 Nu yise e ya'e-kwikoo namayodakwu ka Te Pabe'e-wa'nesoo. Nu yise ooosapa besa soonammekwu ka besa-kwitoo mease gi moobegwaga gwetzoinummekwuse. 12 Nu meno'o gisoo oo mapu'a ka e ya'e-kwikoo e namayodakwuna. Nu gi ooosapa tubetse besa'yoo; pana nu togesoo oo petukuno'o ka e besa'yookwuna, soo Te Pabe'e ka mooasoo e mane-koobatoo nabatsapuna. Ka uga putoogoo e kemmapu nu ma'wukese nu yise meno'o Te Pabe'e nakabetseano. 13 E nanumu, nu ka nanasuda puu e manekepu ma'wukese, meno'o nu ka Te Pabe'e nakabetseana, nu unusoo besa e manekwuna petukuno'o, o'no nu oobeoo Te Pabe'e-no Te Naa-baa manepetugadooa. 15 No'yoona tamme meeoo tusooyugwedu numme ka Te Naa besa podo besa meadabepu mee sokwamadu. Mu ka atasoo tusooyukwe manekese soo Te Naa ka besa'hoo tu po-witoo mu moohekwusoo. 16 Tamme sakwa ooosapa oo nageno tamme ka mooasoo oo sopedakwadoona ka kaahenotu Te Naa podo nameadabedu. 17 Mu sakwa ooosapa nu-kwa'nesoo ka Te Naa besa podo meano, yise umu susumudu numu nu-kwa'nesoo mane Te Pabe'e oedyukudu-kwa'nesoo. 18 Ewa'yoosoo numu ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsana netumoo'oogena. Umu meeoo unnegena soo tamme-koobatoo oo nabatsana, gi hee. Nu ekow mu tuukwekwu meno'o, o'no sakwa mu gi umu-ma nakatzabepana. Nu o'nosoo mooasoo umu-witu mu tuukwepu. Nu tutuha mu sooyugwena yagayakwe. 19 Umuoo kadoo'oo namayugwekwu umu ka suda tu manena manoyugwena, ooosapa tu tookoo sutakoo nekwina nakabetseana, tooe ka suda tu manena besa sooyugwepana umu sakwa tooe nama'nasookwiku ka suda manena. Umuoo suda manedu tusooyugwena yaa teepu-koobatoosoo mobegwa-ga'yoo. 20 Pana tamme oo sopedakwatoo ka Te Naa-baa te naneana natzepotuguna. Tamme unu oo soogwa'e ka Te Pabe'e Jesus kodyu petukwuna, oosoo suu'mu te magwetzoikwu. 21 O'no soo Te Pabe'e nawa'nesoo te matabuekwu ka pummesoo Pooha tookoo-wa'nesoo. Soo Te Pabe'e mikwoapa hemma ooonakwa pooha-gana no'oko hemma nadooha mayugwekwu.

4:1 E nanumu, nu ka besa mu soobedyana, nu sakwa mumme e tapoegakwuna besa soobedya. Nu ka besa mu nanesootuhi me'a besa mu-matoo soonamme ka oo mu manakwe soo Te Naa besakoo e sootuha'e. Mu sakwa ooosapa ka Te Naa besa podo meadabe. 2 Umu momoko'ne, Euodia-no Syntyche mee nananeadu mu gi nanetumoo'oowamepana, umu ka nanosoo Te Pabe'e-wi mooasoo nanesootuhi tunaka'oedyukuna. 3 U punno'o Tubetse Tumatzidu mee naneadu nanana, u sakwa umu momoko'ne tummatzi o'no umu sumusoo tusooyugwekwu. O'nosoo umu momoko'ne e tummatza'e mu numu ka Te Pabe'e-witu tuukwe'e. Soo Clement punno'o e tummatzi yise huu'yoo kukumma'yoosoo tutunaka'oedyukudu meno'o mooasoo Te Pabe'e-baa manepunnedu. 4 Mu sakwa ooosapa ka Te Pabe'e-matoo besa sokwama mee nu mu netamma. Besa sokwama mesoo tuwazoo nu mu netamma. 5 Mu sakwa no'oko numu-tamme besa'yoo. Soo Te Pabe'e pudusoo tammebaasoo kodyu petukwu. 6 Gi hemma suda sokwamakupana, ooosapa nanesootuhi Te Naa-matoo oo tuukwena ka hemma mu sookwina, oo-matoo nanesootuhina tooe hekwitoo tooe. 7 Tooe gi ooka te nakasopedakwatoo sapa, soo Te Naa te magwetzoipu, mu ooosapa besa sokwamakwu ka Te Pabe'e nakabetseanona. 8 E pupua'amu, nakwitoo mumme e tuukwena mu sakwa umu yooonne-kwitu soohane: kaaheno hemma manepunnena soohane ka Te Naa ooosapa nasootsakwina, hemma gi tootsagakoo soohane, besa nanano hemma nematuguna hemma ooosapa besa-kwikoo soohanena, Te Naa Besa Pooha-ma besa tamme maneyina, yise tooe hemma tooe mu numu Te Naa nesootuhi-koobatoo. Mu sakwa yooonnekoo besa-kwitu ooosapa soohane. 9 Mu sakwa mumme e tunetamma-kwa'nesoo manena, ka e poonnena nuga mane-kwa'nesoo mane. O'no soo Te Naa mu magwetzoina, ooosapa mu-no'yookwu. 10 Nu ka Te Pabe'e besa sooyugwena oo-matoo nanesootuhina mu ka e tummatzi manekasesoo. Mu uga gi hownnekoo e tummatza'e, tooe e sootummatzipana. 11 Gi nu ka hemma mu-nakwana sookwina, meeoo unakwe. Nu natunedyooepu ka tooe gi nu hemma hee-gana tooe hee-gapana nu besa soonamme. Sumudooe nu gi hemma hee-ga'yoo, yise susumudu nu ewow hee-ga'yoo. Sumudooe nu besa tukayakwe; sumudooe

too nu tuka tuukweyakwe. Tooe how nu manepunnepana, 13 nu besa soonamme ka Te Pabe'e Besa Pooha-ma no'okosoo hemma sutakoo tumatzooekukena, nu yise besa soonamme. 14 Mu tubetse besa e matuku ka e tummatzina ka suda e manese e nakwutumase. 15 Mu numu Macedonia-wi nonobe-ga'yoo mu ka Te Pabe'e besa unnedu mumme e tunedyooe oo sopedakwatoo ka mu-baa e petugase, mu suu'mu mu tunaka'oedyukudu-nagatu e tummatzi. Ka mumme e ma'wukakwuse, 16 waha mu ka e Thessalonica-wikoo e tummatza'e, toge ka unu natummatziba e soogwa'e. 17 Tooe gi mu-nakwana e tusoogwa'e sapa, nu besa oo sooyukwe ka Te Naa besa mu sootuha'e ka hemma nuka mu gea-matoo. 18 Nu ka nuka mu hee-maka-matoo besa soonamme ka Epaphroditus nuka heme petuse. Nu besa mu sooyukwe ka nuka mu tummatza'e gi nu hemmasoo soogwa'e. Soo Te Naa besa mu sooyukwe nuka mu hee-maka. 19 Soo Te Naa no'obatusoo hemma hee-gana ka hemma mu nekwa'e sootuhikwu ka Te Pabe'e manepu-koobatoo. 20 Soo Te Naa nanesookwugi. Sakwa ooosapa sakwa manepunne. 21 Nu no'oko mu tunaka'oedyukudu yaa nu-baatu-no numme no'yoona puu mu nema'yu, 22 umu yaatuoo Caesar numu-kooba katudu tutummatzidu punno'o. 23 "Soo Te Pabe'e sakwa mu tubetse sootuhino," mee nu mu nanesootuhikute.

1:1 Ka Te Pabe'e Jesus yadooawabe Paul mee naneadu yise ka tunaka'oedyukudu Timothy mee naneadu tubona, 2 ka umu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu Te Naa doodooamu Colossae mee naneadu-wi nonobegakoo-matoo nabodu. Numme ooosapa mu nanesootuhikuyakwe mee unnena, "U Ne Pabe'e Jesus Naa. Numme besa sokwama ka oo nakase ka mu susumudu numu Colossae-witu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyuku manese. U sakwa ooosapa mu sootuhina mu magwetzoi." 4 Mooasoo ka Te Naa unnepu togesapa na'unnedu mana kwinga'a-kwi no'oko ka teepukoobakwi nawaha, yise ewa'yoo numu ka Te Pabe'e nakabetsea manemena. Soo Epaphras mee naneadu ne tuukwe'e oosoosoo ka Te Naa besa unnepu mumme tuukwepu, mu oo nakana oo naka'oedyukute. Mu yise oo tubetse sopedakwatoo soo Te Naa te sootuha'e, tooe gi ooka te

mapu'a sapa. Mu no'oko ka Te Naa doodooamu soobedyana, mu oo sopedakwadoo, ka saa'a soo Te Naa besakoo te sootuhikwu, ka puu-baa te petugase. 7 Ka te pua'a, Te Naa yadooawabe Epaphras numme-baa petuse, oosoo mu-kwitu ne tuukwe'e. Soo Epaphras ka Te Naa besa unnepu mu tuukweyakwe. 8 Soo Epaphras meeoo, "Te Naa Besa Pooha besa nanasoobedya mu mayugwepu." 9 Meno'o yise numme ka mu tunaka'oedyukuna nakase, numme ooosapa mee mu nanesootuhikuyakwe, "Ne Naa Besa Pooha sakwa umuoo unu sokwama mayugweke." Umu sakwa ka Te Naa-witu nakasopedakwadoo. Umu sakwa oo sopedakwatoo no'oko ka pumme u tunetammakuna. 10 O'no umu oo mesoo manakwe, ka pumme u netamma-kwa'ne. U yise besa umu-koobatoo soonammekwu. Umu yise ewa nanabesa tumatugukwu. Umu ka u besa podo meadabekwu. Umu unusoo u sopedakwadookwu. 11 U unu pooha-ga'yoo. U sakwa mu sootuhi, o'no umu besa tusoohanekwu. O'no umu gi nasootookekwu, ka mu numu suda pumme mu matugu. 12 Umu besa sokwamana ka Te Naa-matoo nanesootuhikwu mee unnena, "U tubetse besa'yoo. U ne sootuhise, besa ne mayugweke. Meno'o yise numme u doodooamu-no nadatsungakwu, ka umu u sootuha'e. Numme yise u sopedakwadooke." 13 Tamme uga ka sutakoo nakabetseadu. Pana soo Te Naa ka suta-makoo te magwetzoise, te tuma'emukwana soomu'wa, ka Tu Besaa Tooa nakabetsea te mayugweke. 15 Tooe tamme gi ka Te Naa poonnepupana, tamme oo sopedakwatoo, soo Te Naa Besaa Tooa'a Jesus yise oo-wa'ne'yoosoo. Ka o'nosoo gisoo hemma namadabu'e, ooosapa soo Te Naa Tooa oo-baatu. Soo Te Naa ka Tu Tooa'a no'oko hemma ka teepu-koobatu matabue tuungu, yise oo-pa'anakwitu tuwazoo, no'oko Te Naa hemma te poonnena matabuepu, no'oko poohabe tuwazoo, Te Naa tutummatziwabe mu toha kakasa-gakoo nokosoo. No'yoona Te Pabe'e oo tumadabuepu oo-gatuoosoo soo Te Pabe'e unu naduyadu. Oosoo no'oko hemma mabetseana, no'yoona hee yise besa nanano meadabe. 18 Soo Te Pabe'e mooe nadatsunga, ooonne'yoona tamme tunaka'oedyukudu oo nagenokwu. Soo Te Pabe'e ka tu ya'e-kwikoo mooe namayodakwu. 19 Soo Te Naa meeoo, "Mu Pabe'e saa'a mooe'ugasoo nadatsungadooa, no'okosoo hekwi nu-kwa'ne'yookwusoo." 20 Soo Te Naa no'okosoo hemma ka teepukoobatu matabue, yise oo-pa'anakwatu tuwazoo, pana mu numu tuma'emukwakese, soo Te Naa gi hownnekoo mu sootuhi-wa'ne'yoo, ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsase, soo Te Naa no'okosoo hemma ka teepu-koobatu nanakwa'nesoo sootuhi. 21 Mu tuwazoo uga gi ka Te Naa pua'a-ga'yoo, gi ka Te Naa sopedakwadoo, ooonne'yoona mu gi oo nakabetse'a. 22 Pana meno'o yise soo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsase yise Te Naa pupua'amu mu mayugweke. Tamme ka ooosapa Te Naa besa unnepu naka'oedyukuna, soo Te Naa te pu'a, yise ka te tuma'emukwapu tamme ooemota nemayugwedooa. 23 Mooasoo no'obatusoo numu ka teepu-koobatu ka Te Naa unnepu naka, mu punno'o. Soo Te Naa besa unnepu mee, "Soo Te Naa saa'a te sootuhikwu." Ekow besa na'unnedu Nu, Paul, mana tooe hano tooe numu-too tuukwenummekwu. 24 Tooe ka e tunaka'oedyuku-koobatoo mu numu nuka woho'ne sapa nu besa soonamme ka mu tunaka'oedyukudu tummatzina. Mooasoo soo Te Pabe'e nu-kwa'nesoo punno'o ka mu tunaka'oedyukudu-koobatoo nakwoho'ne. 25 O'nosoo Te Naa meeoo tusooyugwe, "Saa'a no'obatusoo numu E Besaa Tooa'a-no meadabekwu. O'no umu oo sopedakwadookwu ka pumme e bise Te Pabe'e-no numu nemadabuekwu." Soo Te Naa uga besa tu tusooyugwena gi mu numu tuukwe. Meno'o yise soo Te Naa tu pooha-matu-ma e sootuhise tu besa tusooyugwe-witu mu numu e tuukwe tuungu. 28 Ooonne'yoona nu ooosapa Te Naa Besa Pooha-toohakwi Te Naa unnepu nakasoopedakwudoose, mu numu owetuoo mu tunesootabuenumme. O'no kaaheno nu mu numu tuukwekwu. Ka suda mu tumatuguna umu-matoosoo kodyu-witu nu mu numu tuya tuukwekwu. Soo Te Naa mee e netammana mu numu tunedyooese yise saa'a umu ka Te Naa-baa petugase umu yise ka Te Pabe'e-wa'ne'yoosoodooa.

2:1 Nu sakwa mu tunesootabue, nu ooosapa no'oko mu nanesootuhikuyakwe mu tunaka'oedyukudu nu gi mu poonnepana mu numu Laodicea mee naneadu-kwi tuwazoo. 2 Nu mu nanesootuhikute mu sakwa besa sokwama. Mu sakwa nanano manekese, unu nanasoobedya manepetu. Mu Te Naa unnepu ka Te Pabe'e-witu nakasopedakwadoose,

oetoo mu nasootuhikwu. 3 Tamme ka Te Pabe'e sopedakwadoona tamme punno'o no'oko hemma sopedakwadookwu, oosoo ka unu soonammena no'oko hemma sopedakwadoona. 4 Nu mu tuukwekwu ka mumme nemooagadu toge oo-wa'nesoo nanakadu unnepu-ma tamme mu too'e nemooaga, tamme sakwa gi umuoo naka'oedyukupana. 5 Nu tubetse besa soonamme ka besa mu nanesootuhino'o mu nakana ooosapa besa mu tunaka'oedyukute, tooe nu yaa kwinga'yoopana soo mumme e nanesootuhikuna ooosapa no'yoona mu-baa petugadyagwe. 6 Mooasoo mu ka Te Pabe'e Jesus-witu natunedyooepu. Mu sakwa ooosapa oo-no meanona, 7 oo-ma nasoonatsipunne. Mu sakwa nana'unusoo ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyuku mu natunedyooe-kwa'ne. Mu sakwa ooosapa mee unneyi, "Soo Te Naa tubetse besa e matugu." 8 Mu sakwa gi nanemooagapana Mu numu nemooagadu mu soonamme-kwitu too'e nema'emukwakwu mee mu netammakwu, "Nu ewow hemma sopedakwatoona, unu soonamme, mu numu ewow hemma e tunedyooepu. Nu punno'o ka besa na'unnedu mu mesoo tunedyoo'e, mu sakwa nuga pooha nakabetse'a," mee umu mu too'e nemooagadu mu netammakwu. Gi umuoo nakabetseapana. Umu pummesoo tusooyugwena mu tuukwe'e. Mu unne-witu o kadoo'oo. Umuoo pooha suta'yoo, gi ka Te Pabe'e Poohawa'ne'yoo. 9 Tamme sakwa ka Te Pabe'e suu'mu nakabetsea. Tooe Te Pabe'e numu manese sapa oosoo togesoo ka Te Naa-wa'ne'yoo. 10 Oosoo no'okosoo hemma ooonakwakoo pooha-ga'yoo, ooonne'yoona oosoo mu tubetse magwetzoipu. 11 Te Pabe'e Te Naa doodooamu mu yugweke ka mu tunaka'oedyukute, gi ka mu Jew numu tumayoho-too mu tumagwetzoi. 12 Te Naa mu mapudutupu-too ka mu tu'oedyukute, meno'o yise mu Te Pabe'e-no meano'o. Umu uga sutakoo podo meno'o, meno'o gi 13 O'nosoo umu gi Jew numu ka Te Naa gi nakabetseana soo Te Naa gi mu doodooamu-ga'yoo. Te Naa uga meeoo mu too'e netamma, "Umu gi Te Naa nakabetseadu mu ma'emukwana mu-matoosoo kodyukwu yise mu goekwu," mee mu too'e netamma. Mu uga mooasoo nakoopu-wa'ne'yoo. Pana soo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsase, soo Te tumayohope meno'o atasoo manepetu. Soo Te Naa te ma'emukwana soomu'wase, yise te magwetzoikwu. 15 Ka Te Pabe'e nabatsase, oosoo no'oko ka sutakoo

poohabe matzooekupu. 16 Umuoo mumme nemooagadu tu tumayohope mu tuukwekwu ka hownnekoo mu tukakwuna, mu hebena, yise hannano'o mu nanesootuhi tabeba. Mu sakwa gi umuoo nakabetseapana, ka mumme mu nesootze'ma. 17 Umuoo tumayohope numme o'nosoo natuukwe'e ka hemma Te Pabe'e-witu. Ka oo habagana numu-baa mooe petu-wa'ne. Pana mooasoo oo petuse, tamme gi ka oo habagana soogwa'e. 18 Umu numu poohadu sumuna mee mu nemooagakwu, "Nu pooha nose. Soo e pooha nosepu meeoo, 'Mu toha kakasa-ga'yoo numme ooonakwa unu poohaga'yoo. Soo Te Naa umuoo nanesootuhina nakakwu, gi tammetu. Tamme sakwa mu toha kakasa-gakoo te nanesootuhiku tuungu,' " meeoo umu. Soo Te Naa gi mu sootuhikwu umuoo nakabetseana. Umuoo numu nemooagadu besa sukwe nasooyugwedu, kadoo hee besa puma mu nasooyugwe-wa'ne'yoo. Umu suda tusooyugwedu sukwe numu soonammena. 19 Umuoo gi ka Te Pabe'e-toohakwi nanesootuha'e. Tamme sakwa ooosapa ka Te Pabe'e-toohakwitu. Soo Te Pabe'e ka te kwo-wa'ne'yoo, tamme tunaka'oedyukudu yise oo tookoo-wa'ne'yoo. Soo Te Pabe'e te makana tamme ooosapa nananotu ka a oho noko a tookoo yise a tamoo-wa'ne puu nananotu. Tamme yise naa'na ka Te Naa tamme netamma-kwa'nesoo. 20 Mooasoo mu oo sopedakwatoo mu ka Te Pabe'etu maneke ka mu-koobatoo oo nabatsase. Tamme gi ka sutakoo poohabe nakabetse'a, ka o'nosoo te nakabetseana. Tamme gi ekow teepukoobatu ka sutakoo numu ma'emukwana, gi nakabetseapana yise ekow teepu-koobatu mu numu tumayohope-doona gi nakabetseapana. Umuoo unu nabeatse-gana. Umu meeoo gi mownnekoo tukapana, gi mownnekoo tzamapana. 22 Ka umu hemma yaa teepu-koobatu oo netammana, saa'a kadoo namayugwekwudu. 23 Tamme ka umuoo tumayohope nakabetseana, tamme besow nananesootuhidu-kwa'ne sukwe tatabu'a, tammesoo besa nanemadabuena pana umu ka suda te tusooyugwena gi kaaheno te mayugwekute.

3:1 Tamme ka o'nosoo mu numu-wa'ne'yoo te nanamooatupu tumayohope suu'mu nakabetseadu. Ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsase o'no tamme atasoo namayugweke, ka suda te tumatuguna kadoo namayugwe-

kwa'ne. Ka Te Pabe'e tu ya'e-kwikoo oo namayoda-kwa'ne, tamme punno'o pudu namanumudooke. Meno'o yise soo Te Pabe'e Te Naa-baatoo nabi, no'oko otuoo hemma nemadabuekwuse. Tamme sakwa ooosapa ka Te Naa-baatu soomayu, ka Te Pabe'e onoko. Tamme sakwa gi no'okosoo hemma soogwi ka yaa teepu-kooba'yoona, tamme ka Te Naa doodooamu namayugwekese. Meno'o mu numu gi hownnekoo ka Te Pabe'e soopedakwudoona gi oo nakasopedakwatoo-kwa'ne'yoo ka Te Pabe'e-ma te nasoonatza'e. Pana ka saa'a Te Pabe'e yaa ka teepu-kooba atasoo oo yugwe petuse, tamme saa'a punno'o pudu namanumudookwu oo-wa'nesoo. O'no yise no'yoona numu te poonnekwu ka atasoo te namayugwese tamme tookwa ka Te Pabe'e-baatu. 5 Ka Te Naa doodooamuna tamme sakwa gi ka sutakoo nakabetseapana ka yaa teepu-kooba'yoona: gi suda tusooyugwepana, ka nanodukwana gi kukumma'a-noosoo nanapootamapana, tamme sakwa gi moogoobupana. Tamme ka moogoobuna, ka hemma namadabuena nakabetseadu-kwa'ne, gi ka Tamme Manumudoopu madumotsea. 6 Umuoo tuma'emukwape numu-matoosoo kodyuna, kadoo mu mayugwekwu. 7 Mu punno'o uga umuoo tuma'emukwape nakabetseadu. 8 Pana meno'o tamme sakwa gi suda manepana, o'nosoo te mane-kwa'ne. Tamme sakwa gi sutapana, gi nidyanapana, gi numu nesootzemapana, gi nana'esagoekupana, gi suda apegeapana, 10 soo Te Naa te pudu manumudookwu. Soo Te Naa nawa'nesoo te matabuekwu, tamme ka oo sopedakwadoona. 11 Soo Te Naa tamme no'obatusoo sumu-kwa'nesoo mayugweke: mu numu, mu wakwawa'a, mu tibo'o, mu ewow hee-gakoo numu, tutuha manedu tuwazoo, no'obatusoo sumu-kwa'ne'yookwu. 12 Soo Te Naa unu te soobedyana te netutzea tu doodooamu manekwudu, besa'hoo numu te mayugwekwu. Tamme sakwa mu numu tummatzi, besa mu matuguna, gi numu ooonakwa besa nasooyugwepana, gi sutapana, gi nidyanapana. 13 Tamme sakwa gi nananesootzemapana. Ka mu numu tamme suda matuku sapa, tamme sakwa oo soomu'wa, soo Te Pabe'e puu te tuma'emukwana soomu'wapu. 14 Tamme sakwa unu nanasoobedya Te Naa tunetammakwa'nesoo. Tamme ka nanasoobedyana, sumu-kwa'ne'yoosoo besa nanano meadabekwu. 15 Tamme sakwa ooosapa nanano tuunoyugwe, soo Te Naa

meeoo te netammana, "Mu sakwa sumuoosoo numu-wa'ne'yoo." Oosoo no'oko te sootuha'e tamme yise meeoo, "Soo Te Naa tubetse besa ne matuku." 16 Tamme sakwa ewa oetu soohaneyi ka Te Naa unnepu. O'no tamme unu sokwamana tammesoo mesoo nananenoyugwe, ka Te Naa unnepu nanatunedyooe tuwazoo. Tamme sakwa tunekwuna mee unnemo, "Soo Te Naa tubetse besa'yoo. 17 Soo Te Naa besa'yoo, ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nemawunise." Tamme sakwa ooosapa Te Naa nesootuhidyi. Tamme sakwa ka hemma how yugwena, tooetoo ha'yoo unnena, Te Naa-matoo nanesootuhidyi. 18 Mu momoko'ne sakwa pummesoo kooma nakabetsea, umu ka Te Pabe'e nakabetseana. 19 Mu nanana sakwa pummesoo nonodukwamu besa soobedya, besa mu matuguna. Umu sakwa gi mu nekusekapana. 20 Mu doodooake sakwa ooosapa tu naanapua'amu nakabetsea, soo Te Pabe'e ka meeoo tunetammana. 21 Mu nanana sakwa pummesoo doodooamu gi masutakupana, umu sumuna nasootookekwu. 22 Mu numu sakwa ooosapa pumme nehanedu nakabetsea. Umu sakwa ooosapa kaaheno oo sooyugwe, ka Te Naa pumme meeoo netamma. Mu sakwa gi ka pumme nehanedu besa sukwe masoonammepana ka pumme oo poonnepunne suu'mu besa manegonnona. Ka tooe hemma tooe how yugwena tamme sakwa oo soomane, 24 tamme ka oo sopedakwadoona saa'a soo Te Naa te sootuha'e ka besa te manakwe, tamme togesapa ka Te Pabe'e tummatza'e. 25 Tamme ka suda manena soo suda te manena punno'o tamme-matoosoo nakwukodyukukwu, soo Te Naa ka sumu-kwa'ne numu sooyugwe gi sumuoosoo tuutzeana.

4:1 Soo mumme nehanedu sakwa besa mu tumanakaku, soo Te Naa ka no'okosoo hemma nehanedu. 2 Tamme sakwa ooosapa nanesootuhi gi manatu tooe sukwe soomayu. Tamme sakwa mee unne, "Te Naa tubetse besa te sootuhi." 3 Mu sakwa punno'o e nanesootuhiku. Nu ka mu numu Te Pabe'e besa unnepu tuukwenummena ooonne'yoo nu nakwutuma. E nanesootuhiku nu saa'a mu numu mesoo tuukwe'e ka Te Naa besa unnepu, 4 ooka mu nakasopedakwatoo-kwikoo, nuka tu tunetammaku-kwa'nesoo. 5 Mu sakwa punno'o nu-kwa'nesoo, ooosapa mu gisoo tunaka'oedyukudu

tuukwe ka Te Pabe'e-witu. Tamme sakwa numu soonakana, ka besa na'unnedu waha. Tamme sakwa mu numu mesoo nanekwegeayi. Tamme ka mu gi soo tunaka'oedyukudu tamme poonnepunne gi suda manepana. 7 Ka e pua'a, Tychicus mee naneadu eka tubope gwuudu mu-baa petugase, oosoo saa'a no'oko nu-kwitu mu tuukwedooa. Nu-kwa'nesoo soo Tychicus ooosapa manatooe nummenumme ka Te Pabe'e-witu, numu tunedyooena. Oosoo ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukute. 8 Nu mu-matoo oo taya o'no mu oo sopedakwadoo ka how ne manepunnena. Soo Tychicus saa'a besa mu masoonammedooa. 9 E besa pua'a, Onesimus mee naneadu oo-no. Mu sumuna mooasoo oo sopedakwadoo oosoo uga mu-nagatu. Mu-baa'yoona tuduhana namamea, meno'o yise tunaka'oedyuku maneke, nu yise oo-ma tubetse nasoonatza'e. Umu saa'a no'oko yaatu namanena mu tuukwedooa. 10 Soo nana Aristarchus mee naneadu nu-no nakwutumadu mu nema'yu. Soo Mark mee naneadu, Barnabas wkanga'a punno'o mu nema'yu. Mooasoo ka Mark-witu nu mu tuukwepu. Ka mu-baa oo petugase, saa'a oo nakabetsea, oo nabaa'yoo tuungu. 11 Soo nanesootuhibu numu tunedyooedu Jesus Justus mee naneadu punno'o mu nema'yu. 12 No'oko mu ka Te Naa unnepu wahadu numu tunedyooedu-nagatu, umuoo nanana suu'mu Jew numu. Umu ooosapa besa e masoonammeno'o. Soo Te Pabe'e-witu numu tunedyooedu Epaphras mee naneadu mu nema'yu. Soo Epaphras mu-nagatu kemmana, ooosapa mu nanesootuhikute mu sakwa ooosapa ka Te Naa nakabetseana oo naka'oedyuku. 13 Nu ka Epaphras-witu meeoo mu tuukwe'e, oosoo mu tummatzi, yise ka mu numu mu tzage'ekwitu Laodicea noko Hierapolis mee nananeadu-kwitu. 14 Oosoo e pua'a, Luke mee naneadu mu nema'yu, Demas punno'o. 15 Nu umu e pupua'amu Laodicea-witu sooma'yu. Soo mogo'ne Nympha mee naneadu, mu tunaka'oedyudu oo-baa'yoona nanesootuhidu punno'o. 16 Ka eka tubope mu naneakumakwuse, mu sakwa ka umu Laodicea-witu tunaka'oedyudu-matoo a mameaku. Mu sakwa yise ka tubope umu-matoo e tayana nea tuwazoo. 17 Ka nana Archippus mee naneadu sakwa mu tuukwekwu, "Mooasoo soo Te Pabe'e u manekwuna u pooha tuukwe. U sakwa oo tubetse nakabetsea ekow na'unnepu." 18 Nu, Paul, nuusoo ekow bo'o. E soomayu, nu nakwutuma. Nu mu nanesootuhikute, soo Te Naa mu

sootuhikwu.

- 1:1 Mu Paul, Silas noko Timothy tubona. Mu Te Naa noko Te Pabe'e Jesus-wi tunaka'oedyukudu ka Thessalonica mee naneadu-witu. "Mu sakwa ooosapa besa nasootuhi." Numme ooosapa besow mu-toogoo natuunguyakwe. 2 Numme ooosapa Te Naa-matoo mu nanesootuhikute mee yise numme unneyakwe, "U, Ne Naa tubetse besa'yoo. Besakoo u ka mu Thessalonica-witu numu sootuhipu-ga'yoo. Umu yise besa manakwe." Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu sootuha'e tuwazoo. Wuna'me umu oo sopedakwatoo ka saa'a Te Pabe'e petukwuse pumme mu sootuhikwuse. 4 Numme oo sopedakwatoo soo Te Naa unu mu soobedyana, ka puu mu netutzease. 5 Numme ka Te Naa besa unnepu mu tuukwe'ena numme gi meeoo numu sukwe unnepu mu tuukwe'e. Unu natzoo'e esoo besa na'unnedu. Ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi mu ka oo unnepu naka'oedyukute. Mu ka ne mu-baakoo oo sopedakwatoo ka ne hownne'yoona. Soo Te Naa ne nematunagapu mu-toogoo. 6 Mu yise numme-wa'nesoo manakwe, ka Te Pabe'e-wa'ne, tuwazoo. Tooe mu ka mu numu mumme tumoo'oosoo sapa, mu besa sokwama. Soo Te Naa Besa Pooha besa mu masokwamakute. 7 Mu yise no'oko mu Macedonia noko Achaia-witu tunaka'oedyukudu ka Te Naa besa podo moohekwu. 8 O'no yise mu no'oko mu numu Te Naa besa unnepu tuukwe'e ka mu teepu, Macedonia noko Achaia-koobatu. Meno'o tooe hanotu tooe no'yoona mu numu mu-witu wahammo'o. Mu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Gisoo mu-witu pumme ne tuukwe'e mu numu mu-ma nana'unneyakwe. 9 Umu meeoo ne tuukwe'e mu besa sokwama, ka mu-baa ne nobengese. Umu meeoo ne tuukwe'e mu ka Te Naa besa podo-tamme mea. Meno'o mu gi ka mu numu tumadabue-matoo nanesootuhi. Mu ka Te Tubetse Naa meno'o nakabetsea. 10 Soo Te Naa ka Te Pabe'e magwetzoi ka oo ya'e-wikoo oo mayodase, o'no saa'a Te Pabe'e ka sumudooe yabesoo petuse te magwetzoikwu. Mu gi tunaka'oedyukutu ma'emukwana saa'a umu-matoo kodyudooa.
- 2:1 Umu ne wohonedu ooosapa numme-witu suda mu tuukwe'e. Mu ka

toge-witu sopedakwatoo. Numme ka mu-baa'yoona ooosapa besa mu netummatza'e mu oo sopedakwatoo. 2 Numme ka gisoo mu-baa petuna, ka Philippi-wi'yoona tubetse suda namatuku. Pana numme ka mu-baa petuse, gi sua'e, ka Te Naa numme besa sootuha'e. Tooe ka susumudu numu numme tumoo'oo sapa, numme gi nanenasookwina ka Te Naa besa unnena mu tuukwe'e. 3 Numme ka Te Naa unnepu kaaheno mu tuukwe'e. Numme gi suda manakwe. Numme tuwazoo gi mu nemooaga. 4 Soo Te Naa oo sopedakwatoo ka toge ne manakwe. Soo Te Naa ne netutzea mee ne netamma "Mu numu tuukwe ka besa na'unnedu." Ooonne'yoona numme ka Te Naa numme netamma-wa'nesoo manakwe ka Te Naa unnepuwa'nesoo ka mu yadooena; gi ka numu petzabe-wa'ne. 5 Gi numme hemma mu-makoo soogwa'e. Numme gi ooonne'yoo soo Te Naa oo sopedakwatoo. Mu punno'o oo sopedakwatoo. Numme toge kaaheno mu tuukwe. 6 Numme gi mu numu ooonakwa besa nasooyugwedu. 7 Tooe sakwa mu ka Te Pabe'e tuukwewabe makase sapa, numme gi nagutza mu-makoo ookow soogwa'e. Numme mu mabetsea ka numu pea tu dooa'a mabetsea-kwa'ne. 8 Numme no'oko besa mu pupua'amu-ga'yoo. Numme mu soobedyana, numme besa oo sooyukwe ooonne'yoona numme ne tookoo mu-koobatoo mesoo soomawuni. Numme ka Te Naa besa unnena mu tuukwe'e. 9 Numme ka Te Naa unnena mu sukwe tuukwe, numme unu manena ne tukapu mayuna, gi mu tunekwi ka hemma how mu yugwekuna. 10 Mu oo sopedakwatoo soo Te Naa punno'o oo sopedakwatoo numme ooosapa kaaheno mu matugudu. 11 Tu naa-wa'ne'yoo numme mu-tamme. Numme mu nenoyukwena mee mu netamma, 12 "Mu sakwa ka Te Naa besa podo mea ka Te Naa tamme meeoo netamma. Soo Te Naa besa te nemadabuese yise saa'a te bidooa." 13 Numme ooosapa Te Naa nesootuha'e mu-koobatoo. Numme ka manow mu-baa petugase, mu besa sokwama. Mu ne nakapunne ka Te Naa unnepu-witu mumme ne tuukwe'e. Mu oo nakasopedakwatoo oosoo Te Naa unnepu; gi sukwe numu unnena. Meno'o yise mu oo nageno'o ka Te Naa mumme tummatza'e. 14 Umu Jew numu mee nananeadu puusoo tu nanumu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu tumoo'oogena. Mu yise punno'o oosoo manakwe. Mu nanumu punno'o mumme tumoo'oogena. 15 Mu Jew numu ooonne'yoo.

Umu ooosapa suda manakwe ka Te Naa gi petzabedu-wa'ne. Umuoo mu numu tumoo'oogena. Ka o'nosoo umu ka Te Naa yadooawabe-matu goepu-ga'yoo. Umu ka Te Pabe'e Jesus batsa. Numme tuwazoo oekoo tayakwuni. 16 Ne too'e nedyooikute ka Te Naa unnepu mu wakwawa'a ne tuukwe'e. O'no mu wakwawa'a oo nakase, oo oedyukuse namagwetzoikwu. Mu Jew numu ooosapa tooe how tooe manakwe. Yaa meno'o mu Jew numu suda tumatugupu umu-matoosoo namakodyukugena. 17 Ne pupua'amu, gi haa'notu umu Jew numu mu-baakoo ne neka'apunne. Pana numme mu sooma'yu, numme sakwa sumu tuwazoo mu-no nanobenge. 18 Waha numme mu-matoo too'e meayakwe soo Te Kwoho suda tumayugwedu ne tzadyooikuyakwe. 19 Numme besa mu-matoo sokwama. Mu tuwazoo besa ne masokwama. Ka saa'a Te Pabe'e yaa petuse, 20 Te Naa ne netubetsea'ekwu tooe hannano'o tooe mu-koobatoo.

3:1 Ka o'nosoo numme ka mu-baa'yoona mu tuukwe'e soo Te Naa meeoo unnepu mu tunaka'oedyukudu nanetumoo'ookwu, mee'e. Ka saa'a numme ka Athens-wi'yoona, "Ha'ooga mu meno'o?" mee sokwama. Numme meeoo nananetamma, "Yow meno'o mu numu nanatumoo'oogena." Mu ka sumuna nasootooke. Sumuna soo suda tumatugudu etza'a puhu-wi mu tzanekeana, meeoo mu netammana, "Umu Te Naa po ooemota me'a ka mu numu pumme woho'ne." Sumuna numme oo sukwe manakwe, ka Te Naa unnepu mu tuukwe'ena. Numme tubetse unu mu-witu nakasokwama, mu haa'a togesoo tunaka'oedyukute? Soo e pua'a Timothy nu-wa'nesoo. Oosoo ooosapa ka Te Naa besa unnepu-witu mu numu tuukwekena. Soo Timothy mu numu nanesootuhi nemayugwekena, umu yise tubetse unu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukute. Nu mu-matoo oo ta'ya. Oosoo sakwa mu nenoyukwena mu ooosapa tunaka'oedyuku, tooe mu numu mumme netumoo'oo sapa. 6 Meno'o oosoo numme-baasoo kodyu petu. Oosoo meeoo ne tuukwe mu ka Te Naa unnepu-wi tunaka'oedyukuna, mu nanasoobedyana, mu ooosapa ne soomayuna, numme sakwa sumu tooe mu-baasoo petuga, numme tusooyugwe-wa'nesoo. 7 Tooe mu numu suda ne matugupana numme besa mu sokwamakute, numme ka meeoo tunakase mu togesoo tunaka'oedyukute mee'e. Meno'o yise numme gi suda mu sokwamakute mu ka Te Naa besa podo meana. 9 Numme ka Te Naa nesootuha'e mu-koobatoo, mu ka besa ne masokwamase. 10 Numme ooosapa meeoo nanesootuhiyakwe, "Numme sakwa mu-baatoosoo kodyuse ka mumme ne tunedyooena mamakwu ka pukwi mu tunaka'oedyukuna." 11 Numme meeoo mu nanesootuhikuyakwe soo Te Naa God ka Te Pabe'e Jesus-no sakwa tooe hownnekoo tooe mu-baatoosoo ne makodyuka. 12 Soo Te Pabe'e sakwa unu nanasoobedya mu mayugwe, noko'o mu numu no'okosoo mumme ne soobedya-kwa'nesoo. 13 Oosoo ka nanesootuhi mu mayugwena mu pewu besa mu sootuhikwu. Ka saa'a Te Pabe'e mu tunaka'oedyukudu-baa petuse o'no mu besa sokwamakwu.

4:1 O'no yise, mu ne nanumu, ka Te Naa besa po nagena, ka Te Pabe'e Jesus tunetammana ka Te Naa unne-wa'ne manekwu. Numme mooasoo ookow mu tuukwe'epu-gana, meno'o tuwazoo numme ookoosoo mu tubetse tuukwe'e. "Ooosapa ka Te Naa petzabe-wa'ne mu manakwe." 2 Ka Te Pabe'e ooosapa nage, numme Te Pabe'e pooha-toohakwi mu tuukwe'e ka mu-baa'yoona. 3 Mu sakwa gi nanakumma'asoo nasoodyagepana, gi kukumma'akoosoo ma'emukwapana. O'no mu besa-wikoo nananodukwagakwu. 5 Gi ka Te Naa-wi gi tunaka'oedyukuduwa'ne'yoopana. Umu gi ka Te Naa besa po sopedakwatoo. Umuoo suda tutusooyugwedu. 6 Gi nanatumooapana, gi tutzetumepana gi ka nanakumma'akoosoo nananodukwa-no nanapootama-pana, mu ka gi besa tumatuguna soo gi besa mu tumatuguna umu-matoosoo kodyudooa, mee numme mooasoo mu tuukwe'e. 7 Soo Te Naa besowsoo mu-makoo soogwa'e, gi ka suda nanamanedu. 8 Mu ka Te Naa unnena gi nakabetseana; mu Te Naa unnepu ooowemota manakwe gi esoo sukwe numu unnena. Ooonne'yoona soo Te Naa ka Tu Besa Pooha-matu-ma te sootuhi. 9 Mooasoo Te Naa meeoo mu tunedyooepu muusoo nanasoobedya mee'e. Ooonne'yoona soo Te Naa ka Tu Besa Poohamatu-ma te sootuhi. 10 Mu no'oko mu tunaka'oedyukuduno ka teepu, Macedonia mee naneadu-koobatu nanasoobedya. Numme meno'o mu

tuukwe'e, ne nanumu, mu sakwa ooosapa unusoo nanasoobedya. 11 Gi nanasoosagwaekupana, gi kukumma'akoosoo numu matzamapana. Oo maneno mumme ne tuukwe-kwa'ne, "Gi toetzegoepana." Muusoo namagwetzoimmo'o o'no mu gi tunaka'oedyukudu mu poonnena umu tookwa besa manakwe mee sokwamadooa. 13 Ne nanumu, umu mooasoo tuipu-witu numme besasoo mu tuukwekwu. Soo Te Naa ekow mu too'e tuukwe'e, soo numu ka ya'ese, oo-baa petugayakwe ka oo naka'oedyukuna. Umu gi tunaka'oedyukudu suda sokwamayakwe ka tu soobedyana ya'eyakwe. Mu sakwa gi umu-wa'nesoo tusooyugwepana. 14 Tamme tunaka'oedyukuna meeoo tuukwe, Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsapuna yise namayodapu, tamme ka Te Pabe'e naka'oedyukuna tamme punno'o te ya'e-wikoo namayodakwu, ka tamme oo bise. 15 Soo Te Naa tamme tunemayugwekupu meeoo mu numu te tuukwetuungu, sumu'yoo numu yotsedu mu toha kakasa-gakoo moohedu-matu saa'a pa'anakwana mooe wuekedooa. Soo Te Naa tumooyagakunoo saa'a namooyagakudooa, o'no saa'a yise punno'o soo Te Pabe'e Te Naa-baa'yoona tubongo wuekedooa. Mooe'ugasoo mu tuipu Te Pabe'e naka'oedyukudu tu ya'e-wikoo namayodase oo mooe wegeadooa. 17 Yise tamme tunaka'oedyukudu togesoo gwetzoimodu toogoopatoo natzadyakwegakwu ka koomebanagatoo, tubetse pa'a ka teepu-kooba Te Pabe'e wegeakwu. Tamme ooosapa oo-ba'yookwu. 18 Eka meeoo na'unnedu naka'oedyukuna ooosapa mitoo nananenoyugweno.

5:1 Numme gi mu tuukwe-wa'ne'yoo ka hannano'o Te Pabe'e kodyupetukwuna. Mooasoo mu oo naka, gi haga oo sopedakwatoo ka Te Pabe'e tooe hannano'o tooe yabesoo oo petukwuna. 3 Mu gi tunaka'oedyukudu meeoo sokwama gi hee oo manepunne, gi oo suda namanekwu. Umu yabesoo kadoo namama'ekwu. Umu gi oo namamea-wa'ne'yoo. Ka koheadu mogo'ne-wa'ne oosoo puu nuummabu wuma ka dooa'a-doona. Ookow tabeba-wi ka Te Pabe'e petuse mu gi tunaka'oedyukudu gisoo namamakwupunnekwu. Gi obeda oosoo tamme-tamme kemmakwu. 4 Mu gi tunaka'oedyukudu puu togano baakoese yise utuina, gi umu tu namanekwuna sopedakwadookwu. Pana

mu yise gi ooonne'yoo. Mu numu-wa'nesoo tabua-wisoo mommodu. Mu ka oo tu namanekwuna sopedakwatoo. Tamme sakwa namabetseapunne. Tamme sakwa Te Naa-wi tunaka'oedyukuna, unu nanasoobedyana oo soomayuna soo Te Naa te mabetseakwu. Tamme ka besa tunaka'oedyukuna tamme sutakoo nematzagakwunina ka Te Pabe'e petukwunu-toogoo tamme namamakwupunnekwu. 9 Te Naa tusoohanena soo Te Pabe'e tamme mabetseakwuna. Soo suta'yoo gi tamme-matoo kodyukwu, soo Te Pabe'e tamme-koobatoo mooasoo nabatsapu. Tamme ooosapa Te Pabe'e podo oo-no meadabekwu. Tamme ooosapa oo-no'yookwu ka oo kodyu petuse tooe tamme tuipupana tooetoo how gwetzoipana. 11 Nananetummatzina, nanatummatzina, nanatukwena ka ooosapa hemma yoo manekena ooosapa mu manekeno. 12 Umu te moohedu besa tamme mu tunedyooedu-witu, ne nanumu, numme mu tuukwekwu. Umu Te Pabe'e tunetutzeana, umu te tunedyooekwu. Tamme sakwa mu netubetseapunne. 13 Tamme sakwa besa umu-tamme tusooyugwena, mu nakabetseana, mu soobedyana, umu ka Te Naa manewabena. Gi sakwa tammesoo nanagoepana. 14 Ooosapa oetoo nananenoyugwena. Mu toetzegoedu-mitoo nenoyugwe. Mu nenoyukwe mu nasootookedu. Mu gi nanatzooedu tummatzina. Gi haka sakwa'ekupana. 15 Umu suda ume tumatugukudu gi tumakodyukupana. Ooosapa besa nanamatugu. 16 Ooosapa besa sokwamammo. 17 Ooosapa nanesootuhina. 18 No'okosoo hekwi ka Te Naa nesootuhina, "Te Naa besa'yoo," mee'e. Ekow soo Te Pabe'e te tzapoonnekute ka Te Naa tamme tunemadabuekuna. 19 Gi ka Te Naa Besa Pooha mu-nagakwi manennummedu netakonepana. 20 Sumuna numu mee mu netammakwu, "Meno'o nuga pooha unnena nu mu tuukwekwu." "Hownnekoo pooha-gana oosoo meeoo unakwe?" mee mu sokwama. Oosoo ka kaaheno Te Naa unnepuna o'no sakwa mu oo nakapunne. 22 No'oko sutakoo gi nagepana. 23 Soo Te Naa puusoo no'oko te sootuha'e. Numme meeoo oo-matoo nanesootuhi, oosoo sakwa no'oko besa mu mabetsea. Oosoo mu mabetseakwu; mu tookoo, mu soonamme-witu, mu moogoo'a. Soo Te Pabe'e ka petuse, gi mu hownnekoo mu poonnepetukwu. 24 Soo Te Naa ka mu netutzease tu unne-kwa'nesoo manekwu. 25 Ne nanumu, mu

sakwa ooosapa ne nanesootuhiku 26 Mu sakwa mu tunaka'oedyukudu tuukwe'e tamme nanapupua'amu. 27 Mu sakwa ka eka mu-matoo ne tubona no'oko mu tunaka'oedyukudu neaku. 28 Soo Te Pabe'e Jesus no'oko mu sootuhikwu.

1:1 Mu Paul, Silas, noko Timothy tubona, umu ka Te Naa noko Te Pabe'e naka'oedyukudu ka Thessalonica mee naneadu-witoo nabodu. 2 Numme mu nanesootuhikute mee unnena, "Te Naa, Te Pabe'e Jesus mu sakwa mu numu sootuhise umu besa sokwama, besa gwetzoimo. 3 U, Ne Naa tubetse besa'yoo." Besa numme ka mu nanesootuhikuna, mu unusoo oo naka'oedyukuna yise besa nasootuhikwu tuwazoo unusoo nanasoobedyakwu. 4 Numme mu-matoo besa sokwama mee unnena, "Tooe mu numu ka mu tunaka'oedyukudu suda matuguna umu gi suda soonamme-wa'ne'yoo umu ooosapa tunaka'oedyukukwu." 5 Tooe meno'o mu ka nanamatsamana, yise tuwazoo nanamooedyugwepana, ka Te Naa besa po nage. Soo Te Naa kaaheno umu-toogoo besa'yoo, oosoo ka mumme atasoo yugwena. 6 Soo Te Naasoo besa mu mayugwekwu. Saa'a oosoo ka sutakoo umu mumme kusegea-matoosoo makodyukukwu. 7 Soo Te Pabe'e saa'a ka suda-makoo te magwetzoidooa ka pa'anakwana kodyu petuse. Soo Te Pabe'e ka petuse, umu pumme tummatzidu, toha kasa-gana-no, 8 Soo Te Pabe'e besa kootabedooadu goso-wa'ne tabuana petukwu. Umu ka te unne-too gi tumayohodu soo Te Naa gi nakasootuhiwa'ne'yoo umu ka gi Te Naa-witu tu sopedakwatoona petzabena. 9 Umuoo gi Te Naa-baa petuga-wa'ne'yoo. Soo Te Naa gi mu sootuhi-wa'ne'yoo ka suda mu tumatuguna umu-matoosoo kodyuse, oosoo gi mu magwetzoiwa'ne'yoo ka unu tu pooha-ga-ma. 10 Mu yise ka Te Pabe'e petuse, mu tubetse nasootuhikwu. No'yoona umu oo naka'oedyukudu ka Te Pabe'e netubetseayikwu, mu umu-no'yookwu, mu ka mumme ne tuukwena naka'oedyukuna. 11 Meno'o yise numme ooosapa mee mu nanesootuhikuyakwe, soo Te Naa sakwa unu mu pooha-maka. O'no yise mu no'oko ka besa mu manena, besa mu tusooyugwena mamakwese mu yise Te Naa besa podo meanokwu. Soo Te Naa yise mee mu netammakwu, "Mu e tusoohaneku-wa'nesoo besa manakwe." 12 Mumme

mane-kwitoo, soo Te Pabe'e besa'yoona napoonnekwu. Mu punno'o oo tzapoonnekwu ka besa manena ka Te Pabe'e mumme neyugwetoosoo manena.

2:1 Ka Te Pabe'e tamme bikwu-witu nu mu tuukwekwu. Gi ka kumma'akoosoo mumme nemooaga oo nakabetseapana. Gi suda oo sokwamakupana. Susumudu mu-naga-kwitu mu nemooagadu meeoo mu tuukwekwu, "Soo Te Pabe'e pudusoo kodyu petukwu," mee'e. Umu nuupoohadu sumuna, "Ne pooha meeoo ne tuukwe'e," mee dea'a umu unakwe mooasoo. Sumuna tooe haga tooe meeoo mu tunedyoo'e. "Umu meeoo tubo'o," mee sumuna umu ne netamma. Numme yise gi oo manakwe. Mooasoo numme mu tuukwe ookow a namanekwuna ka mu-baa'yoona. Gi oo soomu'wapana numme mooasoo meeoo mu tuukwe mooa'ugasoo namanekwudu umu saa'a ka Te Naa unu netumoo'ookwu. Mooasoo mu numu-matu ka Te Naa watze tumoo'oo. Umuoo suda tu tumatuguna besa soobedya. Umuoo gi ooka togesapa na'unnedu naka'oedyukute. Umuoo soo Te Naa matusookwunikwu, umu ka na'esagoedu nakabetseana. Pana meno'o hee sapaga ka suda namanedu tzadyooikupunne. Mu ka ooka tzadyooikudu sopedakwatoo. Saa'a ka hemma toge manepetuse, oe'yoonasoo oo tzadyooikudu nayadooakwu. O'no yise soo suta'yoo nana sutakoo pummesoo pooha mu numu tzapoonnekukwu, oosoo nana sutakoo pooha-ga'yoo suta-tamme mu numu moohedu. Oosoo mu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu mamooakakwu, ka ewow nanesootuhidu tooe netakonekwu. Ka pabow Te Naa nanesootuhi nobe-kwi egease puu oe'yoona oosoo mu numu nemadunagakwu. Meeoo yise unnekwu, "Nu yow. Nu oosoo mu Manumudoopu. Nu Mu Tubetse Naa." O'no yise soo Te Pabe'e yaa teepu-koobasoo kodyu petuse, ka tu songapu pooha-ga manese, ka ooka sutakoo pooha-gakoo kadoo mayugwekwu. 13 O too'e, besa numme ka Te Naa nanetzakwiyigena, "U, Ne Naa besa mu numu sootuhipu." Soo Te Pabe'e mu soobedya. Soo Te Naa mu netutzea mu ka mooe'ugasoo tunaka'oedyukuna mu ka besa oo soonaka'oedyukuna. Ka mumme ne tuukwe-kwa'nesoo Te Naa tu besa pooha-matu-ma mu sootuhi, mu yise Te Naa besa podo mea. Oosoo mu

magwetzoise, ka saa'a mu Te Pabe'e Jesus-matoo mease, ooosapa oo-baa'yoona, mu oo-wa'ne'yookwu. 15 Yise, ne nanumu, gi nasootookepana. Ka mu-baa'yoona mumme ne tuukwepu ooosapa naka'oedyuku, ka mu-matoo ne tubona tuwazoo. 16 Numme meeoo mu nanesootuhikute soo Te Pabe'e Jesus ka Te Naa mu naka'oedyukute mu sootuhikwu, o'no mu besa tumatuguna besow suu'mu apegeakwu. Oosoo te soobedyana, te nenoyugwe, te tummatzina te sootuha'e.

3:1 Mu sakwa ooosapa ne nanesootuhiku numme ka mu numu Te Pabe'e besa unnepu tuukwena, ewa'yoo oo nakase oo naka'oedyukukwu, yise mu-kwa'nesoo manekwu. 2 Ne nanesootuhiku, soo Te Naa sutakoo tamme ooemota mayugweku, tooe ka susumudu numu gi tunaka'oedyukudu suda numme mu sooyukwe sapa. 3 Tamme sakwa ooosapa Te Pabe'e tunetamma-kwa'ne mane. Oosoo nanesootuhi mu mayugwese, ka mu numu mumme kusegeadu oo ooemota mu neyugwese, mu magwetzoikwu. 4 Numme mooasoo oo sopedakwatoo mumme ne tuukwe-kwa'ne mu manakwe. Mu sakwa ooosapa maneno, ka Te Pabe'e-toohakwi'yoona. 5 "Soo Te Pabe'e sakwa ooosapa nawa'nesoo mu sokwamatuguku," mee numme mu nanesootuhikuyakwe. "Soo Te Pabe'e ooosapa no'oko numu soobedyadu. Soo Te Pabe'e gi numu nasoomenakwadu." Numme ka Te Pabe'e-matoo mu nanesootuhikukwu, "Mu numu unu nana soobedyakwu, Te Naa-wa'nesoo yise mu gi numu nasoomenakwakwu, ka Te Pabe'ewa'nesoo." 6 Ne nanumu, soo Te Pabe'e meeoo mu tunetammakute, "Mu totoetsebu-ma gi tzabepana." Mu totoetsebu numu gi ne nakabetseadu. 7 Numme gi tototseabu ka mu-baa'yoona, mu ne poonne. Numme tabewano hemma how yugwe yongo-matoo tooe mu numu tunedyooepana. 8 Tooe mu numutu tunedyooedu sakwa namakayakwe sapa, ooosapa namakayipana, gi hemma mu-makoo soogwa'e. Nummesoo nakwitu poohwa'e. 10 Mooasoo numme ka mu-baa'yoona meeoo mu netamma, "Mu toetzegoedu sakwa gi namakapana." 11 Numme meeoo tunaka susumudu mu-baatu unu toetzebu, gi hemma how yugwedu. Umu ka numu matzama. 12 Umuoo ooonnekoo soo Te Pabe'e meeoo te netamma tuungu. "Muusoo nakoobatoo mane gi nakasagwipana, o'no yise mu besa

sokwamakwu." 13 Ne nanumu, ooosapa besa manenona gi nasootookepana. 14 Mu oo meesoo sopedakwadoo ka mu numu Te Pabe'e besa unnena gi mayohodu. Oo tsasoopedya oosoo ka tuma'emukwase nasookwikwu. 15 Pana yise gi mu wohonepana. Umu-too besa'yoona besakoosoo mu tuukwe ka mu ma'emukwa. 16 Soo Te Pabe'e nana-matoo te sokwamatugukute. Oo-matoo yise tamme nanesootuhina oosoo no'oko te nakasootuhina nanatamme mu nanatoge'yookwuna, yise ooosapa mu besa sokwamamokwu. 17 Nu Paul nuusoo tupokwu. O'no muusoo oo tubetse sopedakwadookwu esoo nugasoo mi-ma e tubona. 18 Nu meeoo nanesootuhi soo Te Pabe'e Jesus no'oko mu sootuhikwu.

1:1 Nuga tubona, Paul, e pua'a, Timothy-matoo. Nu mooasoo Te Pabe'e-witu u tunedyoo'epu mu Te Naa God Te Pabe'e Jesus-no meeoo e netamma, "Mu numu tuukwe ka Mu Pabe'e-witu." Soo Te Naa togesapa te magwetzoipu. Te Pabe'e tamme poonnekwu ka pumatoo te nanetzakwiyina. O'no tamme oo-wa'ne'yookwu. 2 Nu u sopedakwatoo. U togesoo oo naka'oedyukute ka ume e tuukwena ka Te Pabe'e Jesus-witu. Nu meeoo u nanesootuhikute soo Te Naa ka Te Pabe'e Jesus-no sakwa besa u mabetsea, u sootuhina, u magwetzoi. 3 Nu ka gi soo Macedonia-witoo meana, "U sakwa yaa Ephesus-wizoo," mee nu u tubetse netamma. "U sakwa mu numu nemooagadu tunedyooe mu tuukwe umu sakwa nukatu tunedyooe-kwa'nekoosoo mu tunedyooe." 4 Umu sakwa gi mu Jew numu pumme tunedyooena tumayohokupana, yise kukumma'akoosoo numu pumme tunedyooena gi nakabetseapana. Oosoo ooonne'yoo numu pukwi nanahana, ka oo tu namane-kwi umu Te Naa gi naka'oedyukute. Pana soo Te Naa meeoo te tubetse netamma, "Nuka suu'mu naka'oedyuku." 5 Sumuba na'unnedu soo Te Naa meeoo te netamma, "Nanasoobedyana ka nu-kwitu tubetse tunaka'oedyuku kaaheno nuga podo meano." 6 Susumudu numu ka Te Naa besa po ooemota maneyugwe. Umuoo sukwe apegea, gi hekwitu nehanepana. 7 Umuoo ka mu Jew numu tumayohona gi nakasopedakwatoopana numu too'e tunedyooe. 8 Ka moomooasoo soo Moses nanamoo'atupu mu Jew numu tumayohona te tuukwe'e oosoo besa'yoo ka pumme tu nakasopedakwatoo.

9 Tamme sakwa oo nakasopedakwadoo ka mu Jew numu tumayohona ka mu tunaka'oedyukudu too suta'yoo, umu too'e natunedyooena gi ka mooasoo besa'yoo numu-doo. Mu ooonne'yoo suta'yoo numu: Ka Te Naa-witu suda nanatuukwedu, tu naanapua'amu mesoo goena, kumma'akoosoo numu mesoo goena. 10 Kukummanosoo nana'aheegoena, numu tooe tuduhana, esagoena, suda nana-witu na'esagoena, tooe how tooe manakwe. 11 Yow esoo Te Naa unnepu oo tuukwena. Soo Te Naa meeoo e netamma, "No'oko mu numu nuga besa unnepu tuukwe." 12 Nu ka Te Pabe'e nesookwuga'e unu oo nakabetsea. Nuka oosoo sakwa e nakabetsea e sooyugwena soo Te Pabe'e nuka netutzeapu. 13 O'nosoo nu gisoo tunaka'oedyukuna ka Jesus suda netammana, ka oo nanumu kusegeana, nu tookwa ka Te Pabe'e wohonepana, gi oo nakasopedakwatoo. Ooonne'yoopana soo Te Pabe'e e sootuhipu. 14 Soo Te Pabe'e tunaka'oedyuku e mayugwe. 15 Soo tooe haga tooe tubetse togesapa yadoo'a ka meeoo unnena, "Soo Te Pabe'e ka te teepu-kooba petu mu sutakoo numu putamme manese mu magwetzoikwuse." Nu yow uga tubetse suta'yoo numu. 16 Pana soo Te Pabe'e Jesus e sootuhipu. Ooonne'yoona mu tzapoonnekute, te mesoo sootuha'e tuwazoo too'e ka pumme te woho'ne sapa. Meno'o yise tuwazoo te tzapoonnekute umu pumme naka'oedyukudu magwetzoina. 17 Numme oo nesookwuga'e, "U, Ne Naa ooosapa ne moohenummekwudu, gi mobekwa-ga'yoo. U Ne Tubetse Naa. Gi haga u poonnedu. Tooe haga tooe, tooe hanotu tooe, sakwa ooosapa u nesootuhimo." 18 E pua'a, Timothy, nu meeoo u netamma u sakwa oo tubetse nakabetsea ka Te Pabe'e Jesus no'oko hekwitu ka meeoo ume oo pooha netamma-kwa'nesoo. U oo soomayu ka o'nosoo mu numu u-makoo poohabe poonne. 19 U sakwa ooosapa Te Naa unnepu naka'oedyukuna o'no u ooosapa besa manenokwu. Susumudu numu oe tu tunaka'oedyuku soomu'wa umu ka gi tubetse besa tu soonammekwikoo hemma mayohona. 20 Soo Hymenaeus-no Alexander mee naneadu ooonne'yoo. Nu ka suda-tamme umu tzamuna umu sakwa oo natunedyooese, gi ka Te Naa suda netammadooa. O'no saa'a suda tu unnepu nematzagase soo Te Naa o'no mu sootuhidooa.

- 2:1 Tamme sakwa no'oko tooe hownnekoo tooe numu nanesootuhiku soo Te Naa sakwa mu sootuhi, tamme yise Te Naa oowetoo netubetse'a. 2 No'obatusoo mu numu moohedu tamme sakwa nanesootuhiku tuwazoo. O'no yise umu gi te wohonena tamme ka besa podo gi namatzamana mesoo meadabekwu. 3 Tamme ka mu numu moohedu nanesootuhikuna. o'no yise Te Naa ookow besa'yookute. 4 Mu numu sakwa no'yoona ka Te Naa-witu besa nakasopedakwatoo, Te Naa no'oko numu soomagwetzoa'e. 5 Soo Te Naa suu'mu pumatoo te nanesootuhina. Soo Te Pabe'e Jesus tubetse numu mane. Tamme-kooba nabatsase te magwetzoi. Soo Te Pabe'e te naamookwi manepunne. O'no soo Te Pabe'e suu'mu ka tamme Te Naa noko nanapua'amu mayugwedooa. Soo Te Naa meeoo mu numu tuukwe. 7 Soo Te Naa nuka yise netutzeapu mu gi Jew numu tunesootabue mee unnena. 8 Mu naana tooe hanotu tooe sakwa Te Naa-matoo nanesootuhi. Umu sakwa gi sutapana, gi nanahapana ka nanesootuhina. Ka suda tu manena nematzagase o'no besa ka Te Naa-matoo nanesootuhina. 9 Mu momoko'ne sakwa punno'o besa tunaka'oedyukuna besa nanesootuhi-no. Umu sakwa gi tu nagwe a tubua-ma mu numu nasootza'mekupana, gi how tuwazoo tu tzopuhu-ma namadabue-ma nasootza'mepana gi ka besa tatabuadu-ma namasooapana tuwazoo. 10 Mu momoko'ne sakwa besa mu tumatugukugena, o'no mu numu mu posopedakwadoona, umu tookwa tubetse tunaka'oedyukudu mee mu sooyugwe. 11 No'yoona mu momoko'ne sakwa oo nakapunne ka pummetu tunedyoo'e. Gi pummesoo tusooyugwena wahapana. 12 Gi sakwa mu momoko'ne ka mu naana puu tunemadabueku, tuwazoo gi mu naana tunedyooe. Umuoo momoko'ne sakwa gi unnepana. 13 Soo nana, Adam mee naneadu mooe namanumudoopu, o'no yise soo mogo'ne Eve mee naneadu oobenakwatu namadabue. 14 Soo Adam gi nanemooagapu pana soo Eve yise nanemooagase suda mooe tumatugupu. 15 Ka 'yoo manena mu momoko'ne namagwetzoi umu yise ka oe tunaka'oedyukuna ka tooa'adoona gi no'osoo nummabodona besa oo-toogoo tsebooenokwu yise ka Te Naa besa podo meadabenokwu.
- 3:1 Esoo na'unnedu togesapa, "Gi nasookwipana ka nananesootuhidu

moohena esoo besa'yoo." 2 Ka mu nananesootuhidu moohedu sakwa kaaheno besa tumatugudu. Umu sakwa no'yoona nanasu'mu nonodukwa-ga. Umu sakwa gi suda-ma nama'emukwa, besa tutusooyugwedu, gi numu nasootza'mekupana tuwazoo. Umu sakwa ka mu numu tummatzi ka tooe hekwi tooe. Umu sakwa gi puusoo ewow hemma sookwipana, umu gi baagoedu. Umu sakwa gi nidyupupana, gi etzaga sutapana, besa ooosapa numu matugu. 4 Umu sakwa besa numu tunedyooedu. Umu sakwa oo sopedakwatoo ka tu nodukwa no'oko tu dooamu tunemadabueku, o'no umu tu naa nakabetseakwu. Umu ka gi pummesoo dooamu meeoo tunedyooena, umu tookwa gi ka Te Naa dooamu meeoo tunedyooe-wa'ne'yoo. 6 Umu sakwa gi pudu tunaka'oedyukudu. Umu ka ooonne'yoona sumuna paba nasooyugwekwu. Soo suda tu tumatuguna umu-matoosoo kodyukwu ka Sutakoo tu yugwekwa'nesoo. 7 Umu sakwa mu gi tunaka'oedyukudu-tamme kaaheno'yoo besa mu nematugu, o'no yise numu gi mu nesootzema-wa'ne'yoo. Ka mu numu sumuna umu nesootze'ma soo suta'yoo suda-kwi mu mesoo mayugwe. 8 Mu numu nanesootuhidu tummatzikwudu sakwa besa na'eya'ese o'no sakwa umu nanetutzea. Mu tunaka'oedyukudu sakwa oo mooe sopedakwatoo ka besa'yoona. Umu nanetutzeadu sakwa ka Te Naa podo besa tu meakwuna tzapoonne umu sakwa gi esagoepana, gi baagoepana, gi numu tu'ooepana, gi puusoo hemma natoogoo soogwipana tuwazoo. Ka Te Pabe'e Jesus-wi tunaka'oedyukuna ka puusoo nasopedakwadoona ka Te Naa besa podo meana. 11 Mu pepeawabe ka mu nanesootuhidu tummatziwabe sakwa punno'o besa'yoo. Umu sakwa gi numu nesootzemapana, gi etzaga ha'yoo tooe naneyugwepana, ooosapa kaaheno besa tumatuguna o'no besa'yoo. 12 Mu nanesootuhidu tutummatziwabe sakwa nanasusumu nonodukwa-ga, mu doodooamu sakwa punno'o besa mu nakabetsea, no'oko tu nobe-witu meeoo tunedyooe tuwazoo. 13 Umu ka besa mu nanesootuhidu tutummatzina mu numu besa mu sooyugwe. Umuoo gi nasookwina Te Pabe'e Jesus-witu wahakwu. 14 Nu yabesoo u-baa soopetuga'a pana sumuna nu gi oo mane-wa'ne'yoo. Ooonne'yoona nu u-matoo tubo'o, o'no yise u ka Te Tubetse Naa-matoo nanesootuhibu kaaheno mu numu tunedyooe. 16 Ka Te Pabe'e-ma numme

tunekwu'u. Te Pabe'e yaa teepu-kooba tamme-wa'nesoo nadooa'adoopu. Soo Te Naa Besa Pooha oo tzapoonne oosoo Te Naa Besa Tooa'a. Oobe pa'atoo tamme-koobatoosoo ka Te Naa-baatoo oosoo kodyuka. No'obatusoo numu ka Te Pabe'e-witu nawahana nakakoo. Yise tooe hano tooe susumudu numu oe tunaka'oedyukute.

4:1 Soo Te Naa Besa Pooha te tuukwe'e ka saa'a susumudu tunaka'oedyukudu ka Te Pabe'e besa podo tu meana ma'wukakwu, ka tooe hownnekoo tooe sutakoo poohabe naka'oedyukuna pumme nemooagadu. 2 Mu numu sutakoo tunedyooena umuoo numu nemooaga. Umu numu nemooagadu ka wuna'me suda tumatuguna, umu yise ka kaaheno besow gi oo sopedakwatoo. 3 "Gi nananodukwadoopana, gi no'o-baatoosoo tukapu tukapana," mee mu numu nemooagadu numu netamma, pana soo Te Naa ka no'oko tukapu tamme-too matabuepu. Soo Te Naa no'okosoo hemma besa matabuepu yise gi hee suta'yoo ka oo-koobatoo te nanesootuha'e. 5 Soo Te Naa unnepu ka tukapu-koobatoo te nanesootuhino'o, tamme gi oo namanabuekute. 6 U ka Te Pabe'e besa tummatza'e ka umu tunaka'oedyukudu tuukwena ka ume e tuukwe-kwitu. U uusoo besa natunedyooe ka besa na'unnedu nagenona. 7 Ka umu na'esayaedu numu tunedyooedu u sakwa gi nakabetseapana. U sakwa ka Te Naa besa po tubetse nageno. Oo-makoo natunedyooena. 8 Esoo u tookoo u mabetseana besa'yoo, pana soo Te Naa besa podo numu meanona unusoo besa'yoo. Oosoo Te Naa podo nameadu numu natunedyooena besa'yoo, ka oo-toogoo meanona unusoo besa'yoo. Oosoo Te Naa podo nameadu numu natunedyooena besa'yoo ka meno'o yaa'a ka teepu-kooba'yoona pana ka saa'a Te Naa-matoo te mease oosoo unusoo besa'yoo. 9 Soo meeoo ume e tuukwena togesapa. U sakwa a nageno. 10 Nu ka tubetse besow po nageno'o, soo Te Naa no'oko numu besa matugu, ka pukwi u tunaka'oedyuku u magwetzoikwu. 11 No'oko numu tunedyooe umu sakwa ka ume e tuukwena nageno. 12 U sakwa no'oko numu soopedya, o'no mu numu ume sootubetseya'ekwu, yise tubetse unudooe besa'yoo. U sakwa ka Te Naa besa podo meanona mu tunaka'oedyukudu u poonnena punno'o u-kwa'nesoo. O'no gi haga sakwa meeoo u netamma, "U nagutza naatse

numme u tunedyooe-kwi." 13 Ooosapa ka mu numu Te Naa unnepu-witu tunedyooeno, e petuno'otoo tooe. 14 Mu wakwa'etse u pooha poonnena, u nanesootuhikute. Umuoo u-ma matuguse soo Te Naa ka nanesootuhibu noko numu u tunedyooekwuna ooka u sootuhi. U sakwa ooosapa Te Naa unnepu-witu numu tunedyooe. Gi u namatusookwunikwu. 15 U sakwa e tunetamma tubetse nagenona, o'no yise mu numu u poonnena u sopedakwadookwu ka unusoo besa u maneno'o. 16 Besakoo tunakabetseana, besakoo ka Te Naa unnepu suu'mu numu tunedyooena, u ka ume nakabetseadu-no namagwetzoikwu.

5:1 Tooe mu wakwa'etse tuma'emukwa sapa gi mu nasakwa'ekupana, besakoo ooka mu nemadabuekuna, u naa u nemadatugu-kwa'nesoo. Mu naana sakwa u pabe'e-wa'nesoo nematugu. 2 Mu pepeawabe u pea-wa'ne, mu momoko'ne u punne'e-wa'ne. Gi suda umu-tamme tusooyugwepana. 3 Umu pepeawabe gi kookoomamu-gakoo, umuoo mu doodooamu-no mu mooamu sakwa mu mabetsea. O'nosoo umu naanapua'amu mu mananase umu ka tu naanapua'amu mooatupugoese, o'no yise mu doodooamu sakwa mu mabetsea. Oo umu manena Te Naa tunetammana mayohona ka Te Naa besa masoonammekute. Mu doodooamu sakwa Te Naa nakabetsea. Umu gi kookoomamu-ga'yoo, gi nanumu-ga'yoo. 5 Mu gi kookoomamu-ga'yoo gi nananumu-ga'yoo, "Soo Te Naa ne mabetseakwu," mee sokwama. Ooosapa Te Naa-tamme nanesootuhino'o. Umu ooonne'yoo sakwa mu tunaka'oedyukudu mabetsea. 6 Susumudu gi kookoomamu-ga'yoo gi kaaheno Te Naa podo meadu ooosapa puusoo tu nasoo'yugwetoo manedu, gi Te Naa-nakwana nakwitu soonammedu, umuoo gi hee. 7 "Umu gi kookoomamu-ga'yoo sakwa ka besow tumayohope nagena o'no umu gi haga mu nesootzema-wa'ne'yoo," mee sakwa u mu tuukwe. 8 Mu tunaka'oedyukudu mee naneyugwedu ka gi pummesoo tu nobe-witu manepunnena mabetseana ka tu nanumu-too gi mabetsea umu oo tzapoonne ka gi Te Pabe'e-wi tu tunaka'oedyukuna. Umu yise mu numu gi soo tunaka'oedyukudu ooonakwa suta'yoo. 9 Mu gi kookoomamu-ga'yoo ka nanesootuhi tummatzidu mane-kwitu, ooonnekoo u sakwa netutzea. Mooasoo pepeawabena, sumusoo koomadoopu, 10 mu numu sakwa oo

sopedakwatoo ka besa mu tumatuguna, tu doodooamu besa mabetseapu, wakwawa'a besa matuguna, mu tunaka'oedyukudu tummatzina, mu tutuha manedu numu tuwow, yise no'obatusoo besa matugudu. 11 Mu sususu'a tu kookoomamu tuikupu sakwa gi mu numu nanesootuhibu-wi tutummatzipana, ka gisoo pepeawabena. Umu toetzegoekwu oona nonobe-too meana numu nesootzemana gi pumme nehane-kwitu sapa ewa tuukwena. Tooe umu ka Te Pabe'e, "Ooosapa nu mu nanesootuhi tummatzikwu," mee netammase sapa, umu sumuna koomadoose ka tu unnepu gi mayohokwu. 14 Nu meeoo mu netamma mu gi kookoomamuga'yoo sususu'a sakwa koomadoose ka dooamu-gana mu mabetsea, ka mu tu nobe-witu tuwazoo. O'no umu gi nanesootze'ma. 15 Umu-matu mooasoo ka Te Naa besa po ma'wukase, ka sutakoo podo manekapu. 16 Mu gi kookoomamu-ga'yoo ka mu tunaka'oedyukudu-nagatu nanumu-gana, umuoosoo sakwa mu mabetsea. O'no yise mu tunaka'oedyukudu, gi kookoomamu-gakoo, gi oekoo nanumu-gakoo, gi natummatzidu, umuoo sakwa umu tummatzi. 17 Mu wakwa'etse ka besa tunematuguna umuoo sakwa ka mu numu nanesootuhipe tunedyooe yise oo-koobakwisoo natumanakakwu. 18 Soo Te Naa unnena ooonne'yoona mee nabotugupu, "Soo pookoo puu ka numu yasa tummatzise umu sakwa oo-matoo mesoo tuka." Yise, "Soo tooe haga tooe numu tummatzidu sakwa punno'o natumanakaku ka tu tutummatzi-kwi." 19 Tamme gi numu naka'oedyukupana ka mu numu moohedu mu wakwa'etse nesootzema. Waahoo tooetoo pihoo numu ooka suda oo tumatuguna poonnedusoo ookow waha, mu saa'a mu naka'oedyukudooa. 20 U sakwa ka mu wakwa'etse-matu suda tumatugudu numu-koobenatoo bi, o'no umu susumudu saa'a gi oo-wa'nesoo manedooa. 21 No'oko nanana sumu-kwa'nesoo nematugu. Nu ka mu Te Naa, Te Pabe'e Jesus ka umu Te Naa tutummatzidu-no ka nuka tu tunemanekuna u tuukwe, "U sakwa no'oko Te Naa unnepu nakabetseana gi numu tutzeapana." 22 U ka numu moohedu manekwuse, oetu mooe soohanenummese, o'no u ka u mi-ma oo-ma matuguse oo nanesootuhikukwu. Ka numu suda manakwe gi umu-ma tzabepana. Ooosapa besa tumatuguno. 23 Ka baa hebena gi ookow suu'mu hebepana, huutsekoo atsa tutza'emukwa baa tuwazoo, o'no

u numua-witu besa yugwekwu. O'no yise u gi ooosapa tuoeya'e. 24 Susumudu numu ka suda tumatuguse no'yoona numu oo sopedakwatoo ka meno'o. Susumudu numu ka suda tu tumatuguna tooe watsetugupana mu numu saa'a oetu naka. 25 Susumudu ka besa manena no'yoona numu oo sopedakwadoo. Tooe mu numu gi oo nakase sapa, saa'a umu oo sopedakwadoo, gi oosoo ooosapa nawatsetugu.

6:1 No'yoona mu numu ka hemma how yugwena sakwa ka meeoo pumme nedyawedu nakabetsea tooe nawanga'a-wa'ne manepunnepana. 2 Mu numu hemma how yugwedu sakwa tubetse tunakabetse'a umu ka mu tunaka'oedyukudu tummatzina ka besa mu soobedyana. 3 Umu atasoo numu tunedyooedu gi ka Te Pabe'e Jesus besa unnepu nagedu, 4 umu meeoo nasooyugwedu, "Numme numu ooonakwa unu sokwama," mee'e, pana umu gi hemma sopedakwatoo. Umu numu-no tu nanepeduguna nananuusoogwedukuna, nanasagwa'ekuna suda nananetammana, suda manakwe. 5 Soo numu ka sukwe nanahana gi ka toge-kwitu sopedakwatoo. Umu numu meeoo sokwama soo tooe haga tooe ka Te Naa besa podo meana ewow hemma hee-gakoo. Pana gi! 6 Mu numu ka Te Naa besa podo meana gi hemma soogwa'e, mooasoo besa nasootuha'e. 7 Tamme ka nadooa'adoose, gi hee-gana yaa'a teepu-kooba numu petu tamme yise ka ya'ese no'okosoo hemma yaanoko te heetoo'apu ma'wukakwu. 8 Tamme ka tukapu noko ka pukwi te namasuana mooasoo hee-gana gi hemmasoo soosookwi-wa'ne tabua. 9 Mu numu ka ewahoosoo hemma soogwina besakoo nanemooagakwu. Umu tubetse unu hemma soogwikwu oosoosoo yise kadoo mu mayugwekwu. 10 No'obatusoo soo suta'yoo tamme-tamme kemmakwu ka unusoo te tusoogwipunne. Susumudu numu ka unu tusoogwina umuoo ka Te Naa besa po ooemota manekayakwe, yise puusoo suda namasokwamayakwe. 11 Timothy, u mow Te Naa tubetse naka'oedyukudu. Gi hemma sookwipana ka Te Naa besa po nageno'o: Besa tumatuguna, tubetse tunaka'oedyukuna, no'oko numu soobedyana, besa numu matuguna. Ooosapa oo nageno tooe hemma tooe how manegena sapa. 12 U sakwa tubetse unusoo ka Te Naa-wi tunaka'oedyuku. Uusoo nanemabetseano,

o'no saa'a Te Naa-matoo besakoo meadooa. U dea'a ka Te Naa tunetammana mayohona u baa-wi namatzakana ewow numu tunedyoo'e ka umu natunedyooepu-witu. 13 Soo Te Naa no'oko hemma nemamakwupu ookahoo soo Te Pabe'e-no umuoo 15 Ka Te Naa tu sooyugwena oe manepetuse, soo Te Pabe'e kodyu petudooa soo Te Naa o unu poohaga'yoo, no'oko hemma nemadabuedu, no'oko hemma ooonakwa nadu'yadu. Tamme ooosapa oo nesookwugikwu. 16 Te Naa suu'mu numu magwetzoidu, gi mobekwa-ga'yoo. Oosoo no'oko hemma ooonakwakoo pooha-gana soo oo pooha oo na'oonnakwi kootabedooapunnedu-kwa'ne tabuapunne. Gi hemma putsage'e mane-wa'ne'yoo, ka unu oo pooha-gakoo. Gi haga oo poonnedu. Gi haga oo poonne-wa'ne'yoo. Tuwow no'yoona numu tooe hanotu tooe sakwa oo-matoo nanesootuhi. Numu ooosapa sakwa oo tubetseyi, no'yoona hemma oosoo nematunagakwudu. Togesapa. 17 Ka mu numu ewow hee-gakoo meeoo netamma, "Gi ka mu numu ooonakwa besa nasooyugwepana." Umu sakwa gi ka hemma tu hee-ga-ma nasoonatzipana, ka Te Naa-ma suu'mu nasoonatzi. Oosoo no'oko hemma-ma te sootuhina besa pumatoo te masokwamana, oosoo ka no'okosoo hemma hee-gana. 18 Umu ewow hee-ga'yoo sakwa besa tumatuguna ka numu besa tummatzi. Umu sakwa mu tutuha manedu mesoo hee-maka. Soo Te Naa ka oo mu tumatuguse ka hemma besa mu hee-ga-ma umu-matoo makodyukwuse, o'no saa'a umu nasootuhikwu ka Te Naa-baa petugase. 20 E pua'a Timothy, ooosapa oo sumayu ka Te Naa ume netammapu. Gi ka mu numu ooosapa nanahadu no'oko hemma nesopedakwatoo mee unnedu nakabetseapana. 21 Susumudu gi kaaheno tunakabetseana umu yise ka Te Pabe'e po ooemota manekayakwe. "Soo Te Naa sakwa u tubetse sootuhi," mee'e nu u nanesootuhikute.

1:1 Paul tubona. Te Naa ka Te Pabe'e Jesus meeoo netamma, "Nu ka Paul netutzeakwu oosoo saa'a ume tummatzikwu. Oosoo mu numu tunaka'oedyukudu moohedooa. Oosoo mu numu tuukwekwu, nu yow mu numu magwetzoikwudu." Soo Te Naa God Te Pabe'e Jesus-no meeoo nuka tunemanekute, "Mu numu tuukwe Te Pabe'e mu magwetzoikwu." 2 E pua'a, e tunedyooepu Timothy-matoo e tubona. Nu u nanesootuhikute

soo Te Naa-no soo Te Pabe'e besa u mabetsea, u sootuhi, u magwetzoi. 3 Nu besa soonamme u ka tubetse tunaka'oedyukuna. U moo'a Lois mee naneadu mooe tunaka'oedyukupu-ga'yoo, o'no yise u pea Eunice mee naneadu punno'o. Nu punno'o ooosapa Te Naa nakabetsea umu te nanamooatupu-wa'ne. Nu u nanesootuhikute. Nu oo sooma'yu u suda soonamme ka ume e ma'wukase. Nu besa u poonnese yise nu besa soonammekwu. 6 U sakwa u pooha nakabetsea. Soo Te Naa ookow u poohamaka, ka u-ma e matuguse. 7 Soo Te Naa tu besa pooha-ma te sootuhipu ooonne'yoona tamme unu nanasoopedyadu. O'no yise tamme gi nasoogwa'e ka Te Pabe'e-witu mu numu tuukwemeana. 8 U sakwa mu numu ka Te Pabe'e-witu tuukwena gi nanenasookwipana. Gi nu-ma nasookwipana, nu Te Pabe'e-koobatoo nakwutuma. Gi saa'a suipana ka mu numu te tuukwe'e ka besa na'unnedu, tooe tamme mu tumoo'oo sapa. U ka Te Naa mayukese besa nasootuhikwu o'no yise u gi nasookwikwu. 9 Tooe gi te besow sapa soo Te Naa te magwetzoipu. Oosoo te tutzeapu gisoo ka teepu matabuena. Oosoo meeoo te netamma, "Nuga besa podo mea." 10 Meno'o yise, Te Pabe'e Jesus yaa ka teepu-kooba petuse ka Etza'a tunetammana ka mu numu tuina tzadyooiku yise no'oko mu Te Naa besa unnepu-wi tunaka'oedyukudu magwetzoi. 11 Nu nanetutzeapu ka besa na'unnedu wahakwuse. 12 Meno'o nu nakwutumapana mu numu nu tuukwe'e ka nuga pukwi tunaka'oedyukuna. Nu ka Te Pabe'e tubetse sopedakwatoo. Oosoo e tummatzikwu, nu yise mu numu tuukwekwu ka besa na'unnedu yow teepu-koobasoo oo petuno'o-kwitoo tooe. Ooonne'yoona nu gi nanenasookwa'e. 13 U sakwa ooosapa mu numu tunedyooe ka ume e tunedyooe-kwa'nesoo. Umuoo na'unnedu togesapa. U sakwa ooosapa Te Naa-wi tunaka'oedyukuna no'oko numu besa soobedya. U ka 'yoo manena mu numu tzapoonnekute u ka Te Pabe'e Jesus podo meana. 14 U sakwa besa oo mabetseana ka Te Naa Besa Pooha ume oo sootuhipu. Tamme no'yoona ka oo Besa Pooha-matu nasootuhipu. 15 Ewa'yoo mu Asia-wi'yoona kemmatu nu-ma nasookwa'e. Phygelus-no Hermogenes punno'o. 16 Soo Onesiphorus ka Rome-wi petu, unu manena e mayu. Oosoo gi nu-ma nasookwa'e oosoo ooosapa e nenoyugwe, nu meeoo nanesootuhi, soo Te Naa sakwa oo sootuhi ka saa'a numu-witu

nemadabuena. U mooasoo no'oko ka hemma besa nuka oo tumatugukupu sopedakwatoo ka Ephesus-wi'yoona.

2:1 U sakwa yise, e pua'a, ohobu tusooyugwe manepunne ka Te Pabe'e Jesus ume sootuhi. 2 Ewa'yoo mu tunaka'oedyukudu e naka, ka umu Te Naa besa unnepu e tuukwe'e. U sakwa mana numu-nagakwi oo wahanumme o'no umu punno'o numu tunedyooe meakwu. Umu punno'o numu moohekwudu. 3 Tooe ume tu netumoo'oo sapa sakwa u oho maneno. Gi sakwa puu soo numu mummesoo nasooyugwe-kwi manepana ka Te Pabe'e podo meakwuse. U sakwa ka Te Pabe'e tunetamma mayohomea. 5 Soo numu puu ka wutoko'o tuateana oo nanematugutoosoo tumayohonokwu. Tamme sakwa puu Te Pabe'e tamme nematugutoosoo maneno. 6 Soo gi tooetsebu numu puu tumasuakuse puusoo oo-matoo mooehane. Tamme nasootuhikwu ka unu tunaka'oedyukuna. 7 U sakwa ka ume e tuukwepu-witu unu soohanenummese, o'no u oo nakasopedakwadookwu. Soo Te Naa u tummatzina u oo nakasopedakwadookwu. 8 U sakwa ooosapa ka Te Pabe'e soomayu. Tu ya'e-wikoo oosoo namayodapu. O oosoo Te Pabe'e. Nu ooosapa mu numu tuukwe'e eka Te Naa besa unnepu. 9 Nu ka mu numu tuukwena ka Te Naa besa unnena, umu yise e tumoo'oo, e wutuma suda tumatugupu numu-wa'ne. Pana ka Te Naa unnepu gi netakone-wa'ne'yoo. 10 Nu ooosapa oo oedyukute ka tunaka'oedyukudu te manekena. O'no soo Te Naa te netutzeana tamme saa'a tunaka'oedyukudooa, yise namagwetzoikwu. Soo Te Pabe'e Jesus mu magwetzoise saa'a mu bikekwu Te Naa-matoo. Umu yise ooosapa oo-baa'yookwu. 11 Soo te hoobea puu meeoo na'unne me'a, Tamme ka Te Pabe'e tumayohokunakoobatoo nabatsase, tamme oo-matoosoo meakwu. 12 Tamme ka ooosapa tunaka'oedyukuna tooe ka mu numu tamme netumoo'oo sapa o'no tamme saa'a oo-no mu numu nemadunagadooa. Tamme ka mu numu-ma suina ka Te Pabe'e gi nanena-ma'yoona. Oosoo punno'o saa'a gi te nanenama'yoodooa mee'e. 13 Tooe tamme ka gi te unnepu mayohona sapa, oosoo puu ooosapa tu unnepu mayoho, oosoo gi esayidu. 14 U sakwa ooosapa mu tunaka'oedyukudu meeoo tuukwe, "Soo Te Naa gi ka tu unnepukoobatu mu naha tuungu." Umu ka nahana gi hemma besa nemadabue. Gi hownnekoo kaaheno oo nemayugwe-wa'ne'yoo. Ka mu numu ooka nakadu Te Naa po oowemota neyugwe. 15 U sakwa ooosapa tubetse besa mu tunedyooe. O'no saa'a soo Te Naa, "U tookwa besa numu tunedyooepu," mee u netammadooa. U sakwa ka Te Naa unnepu besa kaaheno mu numu tunedyooena o'no u gi suda soonammekwu. 16 Ka tooe mu numu nananepetukute sapa gi naka'oedyukupana. Soo meeoo na'unnewunudu nanakwinga'asoo ka Te Naa po kwinga'a numu nemayugwe. 17 Soo suda na'unnedu numu tookoo pehekudu tuoeba-wa'ne'yoo. Oosoo puu paba haano-wi manena kadoo'oo numu mayugwe. Mu naana Hymenaeus-no Philetus mee nananeadu umu puu ooonne'yoo, ooosapa numu-no nahayakwe. 18 Umu puu Te Naa tubetse po-wi'yoona mukwakapu ka mu numu esayaekuna, "Soo numu ka ya'ese, gi yotse-wa'ne'yoo," mee mu numu nemooaga. Susumudu mu tunaka'oedyukudu-nagatu, ka Te Naa po oemota neyugwe. 19 Soo Te Naa ka besa tunaka'oedyukudu meeoo tunetamma, "Nu umu e dooamu sopedakwatoo. Soo tooe haga tooe e too'e mee unnedu sakwa ka suda tu manena ma'wu." 20 Ka pabow nobe-wi puu ewa'yoo unu nanenagadu tseda nahane. Umu-matu ka oa tupe-ma namadabuedu, susumudu ka ese tupe-ma namadabuedu. Susumudu gi nanenagadu pakwena teepu-ma namadabuedu suu tseda tuwow. Umu unu nanenagadu tseda puu gi nabebu'a, umu gi nanenagadu tooe nabebu'a pana gi hownne'yoo. 21 Tamme ka gi suda manena, tamme ka unu nanenagadu tseda-wa'ne. O'no yise tamme ka Te Pabe'e Jesus besa manewabe manekwu. Tamme yise ooosapa no'yoona besakoo tumayohonokwu. 22 U sakwa gi ka suda tusooyugwedu namahane-kwitu soohanepana. U sakwa kaaheno ka besow podo mea, unusoo Te Naa naka'oedyuku. U sakwa ka mu numu soobedyana, gi mu tunaka'oedyukudu nesootzemapana. 23 Soo tooe hayoo tooe na'unnewunudu gi pukooba numu naha-wa'ne'yoo, ka oo manena tamme nanamanidyunakute. 24 Soo nanesootuhidu numu tunedyooedu sakwa gi nidyupupana. No'oko besa numu matuguna numu tunedyooe. Ka tooe how tooe suda pumme tusootunaga'a sapa gi suda mu numu soobedyapana. 25 Mu gi toge tusoohanedu numu besa kaaheno tunedyooe gi mu sootu'adyipana. O'no

sumuna soo Te Naa kaaheno mu mayugwekwu ka sutakoo podo mu me'a. O'no umu oo nakasopedakwadoona ka Te Naa unnepu yise oo besa podo meakwu. 26 O'no mu suda tumayugwedu gi ooosapa tu kwase mu-kooba wumakute. Oosoo sumu no'oko mu tako'ne. Umu ooosapa oo unnetoo manakwe, pana meno'o oosoo mu tzama'wu.

3:1 U sakwa ka Te Pabe'e petukwuna-koobenasoo oo nakasopedakwadoo tamme unusoo manena Te Naa podo meakwu. 2 Pudusoo mu numu tooe hownnekoo tooe nanasuda manekwu: Unu puusoo nanakamakukwu, moogoobukwu, paba nasooyugwekwu, nidyupukwu, gi too sosokwamakwu, tu dooamu gi mabetseakwu, numu nesootzemakwu, numu woho'nekwu, suda tu namatuguna gi soomu'wakwu, tu pupua'amu wohoma umu-witu tuukwena, gi ka Te Naa nanesootamakwu. Puusoo natamme-too hemma nasoohanekukwu, gi Te Naa nakaheesoobedyakwu. 6 Mu gi totoge'yoona numu ka mooasoo gi totogekoo momoko'ne mu nonobe-toosoo etzaga nemooaga. Umu ooosapa suda tusooyugwedu. 7 Te Naa unnepu gi nakabetseana ka tooe ha'yoo tooe na'unnedu-ma nakatsape. Umu no'obatusoo Te Naa unnepu sukwe nakana Te Naa unnepu gi nakabetseadu. 8 Mu suda numu tunedyooedu, ka momoko'ne nemooagana ka Te Naa tuwazoo woho'ne. Ka o'nosoo mu Jannes-no Jambres mee nananeadu ka Moses wohonepu. Umu ooosapa suda tusooyugwena gi ka togekoo naka'oedyukudu. 9 Pudusoo mu numu mu sopedakwadookwu, ka gi toge'yoona, numu sukwe nemooagadu. 10 U mooasoo e sopedakwatoo ka Te Naa besa'hoo podo e me'a. U ka e natunedyooepu mooasoo naka. Nu tuwazoo no'oko numu unu soobedya. Tooe ka mu numu nuka woho'ne sapa, nu togesoo Te Naa nakabetseano'o. 11 Umu e too'e batsa ka ona Antioch, Iconium, noko Lystra mee nananeadu-wi'yoona, pana soo Te Naa nu-kooba tummatzise nu namagwetzoi. 12 Tooe haga tooe ka Te Pabe'e Jesus besa podo meadu mu numu oo woho'nekwu. 13 Pana umu suda numu tunedyooedu unusoo suta'yookwu. Umu kukumma'akoosoo nemooagana puusoo tuwazoo nanemoo'agapana gi oo sopedakwadoo. 14 U sakwa yise ooosapa tunaka'oedyuku ka nuka togekoo ume tunedyooepu nageno. U ka oo sopedakwadoona, 15 ka tuha'yoonasoo u ka Te Naa

unnena nabotuguna neana oosoo u magwetzoina, u tunedyooenokwu. Te Pabe'e Jesus u magwetzoikwu ka pumme u naka'oedyukute. 16 No'yoona mu Te Naa nanayadooawabe Te Naasoo tunetammapu nabotugu. Soo Te Naa unnepu-makoo kaaheno natunedyooeme'a tooe ka gi kaaheno te tunaka'oedyukute sapa yise soo Te Naa tu besa podo te mameakute. 17 O'no yise mu Te Naa naka'oedyukudu namabetzapepunnena ka tooe how tooe besa tumatuguna.

4:1 Tamme sakwa ka Te Pabe'e nakabetsea oosoo pudusoo kodyu petukwu. Pudusoo kodyu petuse, no'oko numu nemadunagakwu. Saa'a yise oosoo mu numu toogesoo modu umu mooasoo tuipu tuwazoo nemadunagakwu oosoo te manena sopedakwatoo. Nu ekow na'unnedu mu tubetse tuukwe'e Te Naa yise Te Pabe'e nuka tunemanekuna. 2 U sakwa mu numu tubetse tuukwe ka Te Naa unnepu. U sakwa ooosapa namabetseapunnena ka tooe hannano'o tooe mu numu tuukwe. U sakwa mu numu tuukwe ha'oo soo numu kaaheno ka Te Naa besa podo meana, gi nidyupuna. U sakwa meeoo soonammena, "Mu numu besa mesoo manakwe yise ooosapa mu tunedyooeno." 3 Ka saa'a mu numu gi oo nakabetseakwu, pana umu ewow nanakumma'akoosoo pumme tunedyooedu pumme mu tuukwe'e oo-tamme nakasokwama manepetugakwu. 4 Umu ka numu tubetse natunedyooedu gi nakabetseana, ka a na'esayaena suu'mu oedyukukwu. 5 U sakwa ooosapa meeoo soonamme. U sakwa ka ume tu woho'ne gi Te Naa unnepu wahamakwupana. U sakwa ooosapa mu numu gisoo ka Te Pabe'e Jesus-witu nakadu tuukwe. U sakwa yise ka Te Naa ume tunetammakuna nakabetsea. 6 Nu pudusoo nabatsakoo ka Te Pabe'e-koobatoo. U saa'a mu numu tunedyooedooa nuga kapi. 7 Nu tubetse unu sutakoo wohonese, oo makwuhoo. Nu ka Te Naa nuka tunetammakuna mayoho. 8 Soo Te Pabe'e kaaheno tunemadabuedu. Ka saa'a oosoo ka mu numu nemadabuena, oosoo nuka sootuhikwu, nu ka kaaheno meadabena. Gi nuka suu'mu, soo Te Pabe'e no'oko numu sootuhikwu umu ka oo kodyu petukwuna petzabena ka oo wutoo'ena. 9 U sakwa yabesoo nu-matoo kemma. 10 Demas mee naneadu no'oko hemma hee-gana Te Naa ooonakwa oo

sooyugwewunu. E ma'wukase, ka Thessalonica mee naneadu-witoo mea. Soo Crescens mee naneadu punno'o mea ka teepu Galatia mee naneadukwitoo. Soo Titus punno'o ka teepu Dalmatia mee naneadu-kwitoo. 11 Soo Luke mee naneadu suu'mu yow nu-baa. U sakwa ka Mark bike, oosoo sakwa besa e tummatzi ka mu numu Te Naa unnepu-witu tuukwe. 12 Nu ka Tychicus mee naneadu Ephesus-witoo tayapu. 13 U ka waketoo kemmana, u sakwa e wega gwuuke. Nu ona ka Troas mee naneadu-wi ka Carpus mee naneadu-baa oo ma'wuke. Pu-witu e neakwuna e tubope no'oko saa'a haneke. 14 Soo Alexander oa wehepu mahanedu tubetse unu e nekwoho'nepu. U sakwa gi oo-ma tzabepana, oosoo tubetse unu ka na'unnedu netumoo'oo. Soo Te Naasoo oo sopedakwatoo ka tu unnepu oosoo saa'a oo nemadunagadooa. 16 Nu ka mooe'ugasoo nuka tu nehane gi haga e tummatzi. Umu no'yoona e ma'wuhooka. Soo Te Naa sakwa oo soomu'wu ka mu manena mee nu nanesootuhi. 17 Pana soo Te Pabe'e e tummatzi. E sootuhise, nu yise ka Te Pabe'e-witu mu tubetse tuukwe'e. No'yoona mu wakwawa'a oetu naka. Nu yise tooe nabatsakwuse sapa namagwetzoi. 18 Soo Te Pabe'e e mabetseakwu no'oko ka sutakoo takonegena o'no yise nu ka Te Naa-matoo mease, oo-baasoo nobe-gakwu. "Soo Te Pabe'e ooosapa tubetse besa'yoo," tamme sakwa ooosapa nanesootuhi. 19 Nu mu Priscilla noko Aquila no'oko ka Onesiphorus nobe-kwitu sooma'yu. 20 Soo Erastus mee naneadu tooesoo ka Corinth mee naneadu-wi. Nu ka Miletus mee naneadu-wi'yoona kemmase, ka Trophimus mee naneadu-wi togesoo tuoeya'e. 21 Gisoo tu tommo petu sakwa u yaa numme-baa petu. Eubulus, Pudens, Linus, Claudia no'yoona mu tunaka'oedyukudu ooosapa u sooma'yu. 22 Soo Te Pabe'e sakwa no'oko mu sootuhi, "Mee'e nu mu nanesootuhikute."

1:1 Paul ka Titus-matoo tubona. Ka o'nosoo soo Te Naa umu te nanamooatupu meeoo tuukwepu, "Nu saa'a mu magwetzoidooa." Oosoo gi naesayaepu. Soo Te Naa unnena meno'o oo-toogoo manakwe, o'no soo Te Naa nuka tunetammakupu mee na'unakwe, "U ka e unnena mu numu tunedyooekwu." Nu yise oo nakabetsease, mu tunaka'oedyukudu tuukwekwu ka Te Naa besa podo a nameadabekwuna. O'no ka saa'a mu Te

Naa-baa petugadooa. 4 U Titus, e pua'a, u nu-kwa'nesoo unu tunaka'oedyukute. Nu u nanesootuhaekuyakwe, soo Te Naa ka Te Pabe'e-no te magwetzoikwudu, besa u sootuhina ooosapa u magwetzoinokwu. 5 Nu ka teepu Crete mee naneadu-wi u ma'wuke nu u tuukwepu u numu nanesootuhi tunedyooekwutu, tooe hanotu tooe mu tunaka'oedyukudu-nagatu mu nanesootuhi numu tunedyooekwutu e netutzeadooa. 6 Mu nanesootuhi numu tunedyooekwutu, sakwa besa'yoo nanetutzea, umu ka Te Naa doodooamu mabetseakwuse, gi pumme nesootzema-wa'nekoo. Umu sakwa gi etzaga nane'emukwa-wa'ne'yoo, gi besa nasooyugwepana, gi etzaga sutadu, gi baagoedu, gi nidyapu, umu sakwa mu wakwawa'a mesoo tummatzidu, besa tunakabetseadu, besa tusoohanedu, kaaheeno ka Te Naa podo meadabedu. Umu sakwa susu'muoosoo nodukwa-gana, mu doodooamu punno'o tunaka'oedyukudu. Mu doodooamu sakwa tu naanapua'amu nakabetseana, gi no'osoo manepana. Umu nanesootuhi numu tunedyooedu sakwa ka tubetse na'unnedu pumme tu tunedyooepu-wi tubetse tunaka'oedyukumo, o'no ka kaaheno mu numu tu tunedyooena sopedakwatoo, yise ka mu numu nemooagadu kaaheno nemayugwe. 10 Umuoo numu nemooagadu besa tunaka'oedyukudu mee naneyugwe. Umuoo ka te nanamooatupu Jew numu tumayohona numu tunedyooe'e, ooonne'yoona mu numu ka Te Pabe'e naka'oedyukudu owemota mu nemayugwe. 11 Umuoo ka mu numu nonobe-kwitu suda neyugwena, ka mu tunaka'oedyukudu kumma'akoosoo tunedyooe'e. Umuoo numu, oo numu tunedyooe tabua ka ewowsoo obetoo tusoogwipunnena. Mu suda numu tunedyooedu sakwa nanetzadyoiku. 12 Soo nana Crete-witu puusoo yooonne-kwitu wahana meeoo unakwe, "Numme Crete-witu numu unu esagoedu, sutakoo nunu'u-wa'ne, unu totoetzeabuna, unu moomoogoobu." 13 Esoo umu-witu nawahana togesapa na'unnedu. U sakwa yise kaaheno mu nemayugwe, o'no yise umu ka toge na'unnedu naka'oedyukukwu. 14 O'no yise umu numu gi ka mu numu nemooagadu nakabetsea-wa'ne'yoo. 15 Tamme Te Pabe'e naka'oedyukudu soo tooe hee tooe tamme-too besa'yoo. Pana umu numu suta'yoo ewa nabeatse-ga'yoo. 16 Umuoo ka Te Naa unnepu sopedakwatoo mee naneyugwedu, pana umu ooosapa suda

tumatuguyakwe, gi ka Te Pabe'e nakabetse'a.

2:1 U sakwa yise ka Te Naa besa unnepu numu tunedyooe. 2 Mu wakwa'etse tuukwena umu sakwa besa'yookuna, besa tutusooyugwena, gi pumme ne'emukwa-wa'ne'yoo. Te Naa-wi tubetse tunaka'oedyukudu, no'oko numu soobesa'yookuna ka Te Naa besa podo meadabe. 3 U sakwa mu pepeawabe tuwazoo tuukwe'e, umuoo sakwa punno'o ooosapa nanesootuhi, ooosapa besa tumatuguna, gi tunesootzepana, gi baagoepana, ka hemma besow numu tunedyooe. 4 Umu sakwa mu momoko'ne meeoo tunedyooe, meeoo mu netammana, "Mu koomamu besa soobedyana, mu doodooamu tuwazoo too besa mabetseana, 5 gi kumma'akoosoo ma'emukwakupana, mu nobe besa mabetseana, besa numu matuguna, tu koomma nakabetseana, o'no yise mu numu Te Naa besa unnepu nesookwuga." 6 U sakwa mu pudu nanana tuwazoo meeoo tuukwe'e, "Gi nanema'emukwapana gi tusoomatzooepana." 7 U sakwa ooosapa besa tumatugu, u ka Te Naa besa podo meano'o, o'no yise umu u-kwa'nesoo. U sakwa mu numu tubetse tunedyooe. 8 Soo u unnekwuna sakwa besa'yoo, o'no mu numu gi te netumoo'oona, te nesootzemakwu. 9 No'yoona mu numu ka hemma how yugwena sakwa ka pumme nedyawedu nakabetsea. Umu hemma how yugwedu sakwa besa mu masokwamana gi umu-no sukwe nahapana. 10 Umu sakwa gi hemma umu-makoo tuduhapana, o'no mu numu Te Naa unnepu nesoogwuga'ekwu. 11 Soo Te Naa besa unnepu no'obatusoo numu-baa nanaka petugapu, soo Te Naa ka pumme naka'oedyukudu sootuhina, mu magwetzoa'e tooe gi besa mu tumatuguse sapa, soo Te Naa ka suda mu tumatuguna soomu'wakwu. 12 Te Naa unnepu meeoo te tunedyoo'e, ka sutakoo po ma'wukase, ka suta mu manena soomu'wa. Ooonne'yoona sakwa tamme kaaheno ka Te Naa podo mea, ooosapa besa tumatuguna, gi nane'emukwapupana, gi tusoomatzooepana ka yow teepu-kooba'yoona. 13 Ka Te Pabe'e kodyu petukwuna tamme sookwa'e, mee tamme nanesootuhiyakwe. 14 Ka Te Pabe'e Jesus tamme-koobatoo nabatsase, oosoo te ma'emukwana soomu'wase, besa gi totsabu te mayugwe, tu doodooamu te mayugwe. O'no yise tamme ooosapa besa tumatugumokwu. 15 Yooonnekoo hekwitu

sakwa u numu tunedyooe. Mu tunaka'oedyukudu nenoyukwena, mu ume gi nakabetseadu kaaheno nemayugwe, u ka mu moohena. Mu numu sakwa saa'a gi u-ma'yoona nanekoepana ka meeoo pumme u tuukwe'e.

3:1 U sakwa ka mu tunaka'oedyukudu nemayuku umu ka teepu-koobatu pumme moohedu nakabetseana, ewa nanabesa tumatuguna, besa sokwama. 2 Umu sakwa gi numu nesootzemapana, gi nanahapana tuwazoo. Umu sakwa no'obatusoo numu besa matugu. 3 Mu numu uga no'yoona gi besa'yoo. Tamme uga ka gisoo tunaka'oedyukuna punno'o ooonne'yoosoo. Tamme uga gi oo nakasopedakwadoona gi oo nakabetsea, ka tamme tu nemooaga, tamme meeoo tusooyugwe. Tamme nanasuda manena, unu nidyupuna, ka kumma'akoosoo numu nasoodyagena, gi ooosapa nanapetsabedu. 4 Ooonne'yoopana soo Te Naa te soobedyana, te sootuha'e. Tooe gi te besa'hoo sapa, soo Te Naa te magwetzoipu. Tutuha soo Te Naa te sooyugwena ka Te Pabe'e tamme-matoo taya. Soo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsase, yise suda te tumatuguna nematzagakwunise te magwetzoi. Oosoo yise tu Besa Pooha-matu-ma te sootuhise atasoo te magugwe. O'no yise tamme ka Te Naa besa podo meana tamme oo-baa petugadooa, ka tuise. 8 Esoo na'unnedu togesapa. U sakwa ka meeoo na'unnedu mu tunedyooe, o'no yise umu tunaka'oedyukudu oo-toogoo manekwu gi oo soomu'wana, o'no ka saa'a besa tumatugudooa, ka oo manena umu besa numu tummatzikwu. 9 Ka mu Jew numu tumayohona noko te natugwengapu, te mooe natunedyooepu-koobatoo gi nanahapana, soo numu nanahana gi hemma numu tummatza'e. 10 Ka mu numu nanaha'a, tooe huu tooe mu netammapunnese gi umu-no ooosapa nahawunupana, mu tsasobedya. 11 Umu ooonne'yoo numu suta'yoona no'yoona numu oo sopedakwadoo ka gi mu toge'yoona. 12 Nu yaa Nicapolas-wi tomokwu, nu ka Artemas tooetoo ka Tychicus u-matoo tayakwu. Ka u-baa oo petugase nu-baa saa'a nobenge. 13 Yabesoo ka Zenas numu-koobatoo yadooadu, ka Apollos noko taya, tooe hemma tooe mu sookwina u sakwa mu tummatzi. 14 Mu tunaka'oedyukudu sakwa unusoo tunakabetsena, o'no umu ka mu numu natummatziba sookwidu tummatzikwu. 15 No'yoona umu nu-batu u nema'yu. Ne pupua'amu

tunaka'oedyukudu-matoo ne nemayu. "Soo Te Naa no'oko mu sootuha'e," mee numme mu nanesootuhikute.

1:1 Paul tubona, nu nakwutuma ka Te Pabe'e Jesus-koobatoo. Soo e pua'a Timothy nu-no ka Philemon-matoo tubokwu. 2 Ka Philemon nodukwa Apphia, mu tooa Archippus yise ka u-baa nanesootuhidu-matoo tuwazoo tubo'o. 3 Nu meeoo mu nanesootuhikute, soo Te Naa ka Te Pabe'e-no sakwa besa mu matuguna mu magwetzoi. 4 U no'oko mu tunaka'oedyukudu soobedyana yise tubetse unu ka Te Pabe'e Jesus-wi tuna'oedyukute, nu u nuka. Ooonne'yoona nu ooosapa Te Naa-matoo u nanesootuhikuno'o. 6 U ka Te Pabe'e Jesus naka'oedyukuduna unusoo besa tumatugunokwu ka numme-no Te Pabe'e besa podo meana. O'no sakwa yise u oo sopedakwatoo ka Te Naa tamme sootuhina. 7 Nu u-matoo besa nakasoonamme u ka umu tunaka'oedyukudu besa matuguna, besa mu tummatza'e. 8 U ka tunaka'oedyukuduna, nu sakwa oetoo u tubetse nenoyukwe, ka besa u tumatugu, 9 pana nu u sukwe tubenga ka besa u tumatugu, nu ka waetsena unu u soobedya, too'e nu ka Te Pabe'e Jesuskoobatoo nakwutumapana. 10 Nu ka eka nana Onesimus mee naneadu ume uga tummatzidu nekwa'e. Nu ka Onesimus Te Naa-tamme nanesootuhi tunedyooepu ka togesoo nakwutumana. 11 Ka o'nosoo oosoo Onesimus uga u-tamme gi he-toogoo besa'yoo, meno'o yise oosoo unu ta besa'yookute. 12 Tooe nu besa oo soobedya manepetuse sapa, meno'o yise nu punowsoo u-matoo oo ta'ya. 13 Nu meno'o nakwutuma ka mu numu tuukwena ka Te Pabe'e Jesus-witu, soo Onesimus sakwa nu-baa'yoonasoo e tummatzi mee nu tooe soonamme. 14 Nu gi u nenoyukwe u natummatzi tuunguna pana u sakwa e tummatzi ka uusoo meeoo soonammena 15 Soo Onesimus gi haa'notu uga u ma'wupunne yise oosoo ooosapa u-no'yookwu yaa manakwana, ka Te Pabe'e naka'oedyukudu manepuna. 16 Soo Onesimus gi numu sukwe tummatzidu oosoo ka Te Pabe'e Jesus-wi tunaka'oedyukuna, ooonne'yoona ta ka Onesimus unu soobedya meno'o. 17 Ta ka besa napua'ana, nu meeoo u netamma, "U sakwa besa ka Onesimus matugu nuka u matugu-kwa'nesoo." 18 Ka tooe how tooe ume oo matuguse ka Onesimus hemma ume nakutzikute, nuka oe tunekwi. 19 Nu

nugasoo mi-ma u-matoo tubo'o, nu saa'a oe u tumanagakudooa. U sakwa gi oo soomu'wapana ka nuka u nakutzina, nu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyuku u mayugwe. 20 E pua'a, u ka yoo manena, besa e masoonammekwu. 21 Nu eka tubope u-matoo ta'ya. Nu oo sopedakwatoo u ume e netamma-kwa'nesoo manekwu, yise ewasoo oo-koobakwisoo tuwazoo. 22 Mu sakwa nu-toogoo tumabetsabepunne. Mu ka e nanesootuhikuna ka nakwutumana e natzama'wukwuna, nu sumuna mu-baa nobene-gadooa. 23 Epaphras mee naneadu nakwutumadu nu-wa'nesoo ka Te Pabe'e tumayohokudu punno'o a besana mu sookwikute. 24 Umu nuka tutummatzidu Mark, Aristarchus, Demas-no Luke u-tamme punno'o meeoosoo tusooyugwe. 25 "Soo Te Pabe'e Jesus sakwa ooosapa besa mu sootuhi," mee'e nu mu nanesootuhikute.

1:1 Ka tubetse besa'hoo Te Naa Besaa Tooa, Te Pabe'e Jesus-witu nu mu tuukwekwu. Soo Te Pabe'e ka Te Naa-wa'ne'yoosoo. Oosoo tubetse besa'yoo. O'nosoo ka teepu kadookoosoo soo Te Naa ka tu Besaa Tooa'a mee netamma, "Ka teepu matabuese saa'a no'oko hemma uusoo nemadabue oo-koobatoo, ka Ta Besa Pooha taka tunetammakuna." O'nosoo umu Te Naa yadooawabe ka te nanamooatupu tuukweyakwe ka Te Naa besa unnepu-witu. Pana meno'o yise tamme etzaga oo nakasopedakwadoo ka Te Pabe'e ka Te Naa-witu te netammakupu. Soo Te Pabe'e ka Te Naa tunetammapu mamakwuse ka tamme suda manekwi nabatsase, meno'o yise Te Naa-baa manepetugapu. 4 Soo Te Naa puusoo meeoo unakwe, "Soo Mu Pabe'e umu nuka tummatzidu mu toha kakasa-gakoo ooonakwasoo unu besa'yoo." Soo Te Naa ewa ka Te Pabe'e poohamaka ka umu toha kakasa-gakoo, pumme tummatzidu ooonakwasoo. 5 Ka Te Pabe'e soo Te Naa meeoo netamma, "Meno'o nu no'oko numu tuukwe, 'U Nuga Besaa Tooa'a,' " mee tuwazoo unakwe, "Nu yaahoo u naa. U nu-kwa'ne'yoosoo." Soo Te Naa ka mu toha kakasagakoo, pumme tummatzidu, gi meeoo netammadu. 6 Soo Te Naa ka Te Pabe'e yaa'a teepu-koobatoo tamme-matoo tayase mee unakwe, "No'yoona umu nuka tummatzidu mu toha kakasa-gakoo sakwa oo-matoo nanesootuhi." 7 Ka umu pumme tummatzidu soo Te Naa meeoo netamma,

"Nu umuoo hukwapa noko goso-wa'nesoo mu matabu'e." 8 Ka Tu Tooa soo Te Naa meeoo netamma, "U nu-wa'ne'yoosoo. 9 U ooosapa no'oko hemma nemadabuekwu. U numu ooonakwasoo nasootuhikwu u ka ooosapa besa soomanena." 10 Mee tuwazoo soo Te Naa ka Te Pabe'e netamma, "O'nosoo u ka teepu, ka taba, ka muha, yise mu paatoozooba matabuepu. 11 Saa'a umu, mooatupugoe petuga umu yise kadoo manekwu wanapu-wa'ne. Pana u gi mooatupuyina u gi moobegwa-gakwu. 13 U nu-baa'yoona ooosapa nu umu ume wohonedu matzooekukwu." Soo Te Naa ka Te Pabe'e suu'mu meeoo netamma, "Umu toha kakasa-ga'yoo gi ka u-wa'ne'yoo, 14 umu nuga tutummatziwabe." Tooe tamme gi mu poonnedupana soo Te Naa tamme mu tummatzi tuungu soo Te Naa ka te magwetzoikwuse.

2:1 Tamme sakwa ka Te Naa unnena besa nakabetsea, tamme sakwa gi ka Te Naa besa po oowemota manepana. 2 O'nosoo umu Te Naa tutummatzidu mu toha kakasa-ga'yoo ka te nanamooatupu Te Naa unnena tuukwe'e. Susumudu umu-matu gi oo naka'oedyukuna soo suda mu tumatuguna umu-matoosoo kodyupu. 3 Meno'o soo Te Pabe'e meeoo te tuukwe'e soo Te Naa te magwetzoikwu. Umu Te Pabe'e nakatzimodu oo nakase, ka oo unnena te tuukwe. Tamme oo sopedakwatoo umu kaaheno te tuukwe soo Te Naa nanasusu'mu mu poohamakakwu, oosoo tooe hownne-ma tooe mu sootuha'e, ka Tu Besa Pooha-toohakwi. Ewa nanasookwuga'e pooha tumagwetzoigena. Tamme sakwa ka Te Pabe'e tamme netammana tubetse nakabetsea. Mee te netammana, "Mu sakwa e naka'oedyuku nu mu magwetzoikwu." Tamme ka gi oo besa unnepu nakabetseana, soo suda te tumatuguna togesapa tamme-matoosoo kodyukwu. 5 Soo Te Naa ka Te Pabe'e meeoo tubetse netamma, "Saa'a u no'oko mu numu moohedooa." Soo Te Naa gi meeoo ka mu toha kakasagakoo, pumme tummatzidu, netammadu. 6 Sumu'yoo numu meeoo tubopu-ga'yoo ka Te Naa meeoo netammana, "Tooe numme numu gi maawa'ne'yoopana u ne sootuhise ne mabetsea. 7 Gi haa'noto numme mu toha kakasa-gakoo menakwutu-ma nasootuha'e pana meno'o u tubetse besakoo ne sootuha'e." 8 Te Naa meeoo ne netamma, "No'oko hemma

nuga matabuena besa nemadabuedooa." Soo Te Naa meeoo, "Tamme saa'a no'oko hemma besa nemadabuekoo, pana meno'o gisoo oe manepetu." 9 Ekow na'unnedu togesapa ka Te Pabe'e-witu. Gi haa'noto soo Te Pabe'e ka umu Te Naa tummatzidu menakwutu-ma nasootuha'e. Soo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsa soo Te Naa ka meeoo unnena Te Naa te magwetzoise, te sootuhikwu. Meno'o yise soo Te Naa ka Te Pabe'e unu sootuha'e, soo Te Naa no'oko hemma tu matabuepu-kooba numu oo moohe tuunguna. 10 Soo Te Naa no'oko hemma tu sootumadabuena matabue. Soo Te Naa besa ka Te Pabe'e magwetzoi, oosoo tammekoobatoo nabatsa yise ka tu ya'ekwikoo namayoda. Ooonekoo soo Te Pabe'e ewow numu moohekena mu nasootuhi-kwitoo. 11 Soo Te Pabe'e nawa'nesoo te mayugwemena, ka Te Naa doodooamu te mayugwena. Oosoo Te Tubetse Pabe'e manepetu. Soo Te Pabe'e gi nasookwina, "E wanga'amu, E punne'emu," mee te natubanga. 12 Soo Te Pabe'e meeoo ka Te Naa netamma, "Nu naduyadu pooha hoobea nekwuhukwu ka nanesootuhipe-kwi'yoona, 'Te Naa besa'yoo,' mee ka e wanga'amu noko e punne'emu tuukwena." 13 Soo Te Pabe'e mee'e te netamma, "Nu punno'o mu-kwa'nesoo ka Te Naa-wi nasootzagwiyina." Soo Te Pabe'e tuwazoo ka Te Naa tamme-witu mee netamma, "Nu yow e nanumu-baa E Naa-toohakwi mu e nanumu-ga'yoo." 14 Soo Te Pabe'e yow tamme-baa petuse namanumudoose, yise tamme-koobatoo nabatsa. Soo Te Pabe'e kadoo'oo ka sutakoo mayugweke ka tamme goedu tunetammapu oo tubetse tamatzooekupu. 15 O'nosoo soo suta'yoo ooosapa te nemooagana te nesuana, "Mu tubetse tuikwu," mee te netammana. Pana meno'o soo Te Pabe'e ka sutakoo pooha kadoo nemayugwekepu. 16 Soo Te Pabe'e ka tu nanumu tummatzikwuse ka yaa teepu-kooba petuse gi ka Tu Naa tummatziwabe toha kakasa-ga'yoo-kooba tueya'ekwuse. 17 Soo Te Pabe'e besa'yoo ka tamme-wa'nesoo manekese, soo Suta'yoo suda oo too'e mane tuungu. Soo Te Pabe'e oo nakasopedakwatoo ka sutakoo tamme oo yugwe. Soo Te Pabe'e te sootuhina te nanesootuhikute ka Te Naa te tuma'emukwana soomu'wa tuunguna.

3:1 E nanumu, soo Te Naa te netutze'a tu doodooamu manekwutu yise te

magwetzoi. Tamme sakwa ooosapa oo soomayu ka Te Pabe'e Jesus tubetse besow. 2 Soo Te Pabe'e te nanesootuhikuna ka Te Naa besa unnepu te tuukwe ka Te Naa pumme netamma-kwa'nesoo, ooosapa ka Te Naa nakabetsea ka Moses-wa'ne. 3 Pana soo Te Pabe'e pudu unnepu besa'yoo, gi ka mu Jew numu mooa tumayohope ka Moses tamme tuukwekwa'ne'yoo. Soo Te Pabe'e Jesus ka Moses ooonakwasoo besa'yoo, soo Te Pabe'e ka oo matabuese, ka nobe-tootu-kwa'ne'yoo oosoo puu ka tu nobe-toona ooonakwasoo besa'yoona. 4 Tooe numu nobe-too sapa soo Te Naa no'okosoo hemma matabuepu. 5 Soo Moses, Te Naa besa tuukwewabe, meeoo te tuukwe, "Soo Te Pabe'e saa'a petudooa." 6 Soo Te Pabe'e Jesus ka Moses ooonakwa besa'yoo. Soo Te Pabe'e Jesus ka Te Naa God Besaa Tooa'a. Soo Te Pabe'e no'oko te moohedooa, ka ooosapa te tunaka'oedyukute oo sopedakwatoona soo Te Naa te magwetzoikwu. 7 Ka Te nanamooatupu-witu soo tubope te tuukwe. O'nosoo soo Te Naa yadooawabe Moses mee naneadu mu numu mooheka ka teepu Egypt mee naneadu-kwi'yoona. Tooe umu ka Te Naa unnepu nakapana umu gi oo naka'oedyukute. Ewasoo (40) tomokapu umu ka gi tunakabetseana. Soo Te Naa meeoo mu netamma, "Nu umuoo ma'emukwadu gi sootuhiwa'ne'yoo." Umu yise gi ka Te Naa pumme tunetammaku-kwitoo wupetuga'a. Ka oonow sukwe hee-kwana'yoona umu yise no'yoona tui tzasooa petuga, umu ka gi Te Naa naka'oedyukuna. Soo Te Naa Besa Pooha mee te netamma, "Ka yaa tabeno ka Te Naa mumme yadooe besa oo nakapunne, mu sakwa oo nakabetsea. Mu sakwa gi tusoomatzooepana, ka mu nanamooatupu manepu-wa'ne. Ewasoo (40) tomoka nu ka mu sootuhina, ewa nanabesahoo mu too'e tzapoonnekuna. Pana umu tusoomatzooena gi e naka'oedyukute. Umu tuwazoo e too'e masuta'a. Nu yise mu soosakwiku petugase meeoo unakwe, 'Umu gi e naka'oedyukuna gi e nakabetsea. Umuoo gi pumme e sootuhi-kwi wupetuga-wa'ne'yoo.' " E nanumu, no'yoona sakwa tamme besasoo, ooosapa tunaka'oedyukuna gi suda manepana. Tamme sakwa gi ka Te Tubetse Naa besa po ka'abepana. Tamme tunaka'oedyukudu sakwa ooosapa ka Te Naa Besa Podo nanesootuhino oetoo nananenoyugwenona. O'no yise soo suda te tusooyugwena gi suda te wuyugwepunnekwu. Mooasoo tamme ka Te

Pabe'e nanumu maneke, tamme tunaka'oedyukuna yise ooosapa oo naka'oedyukunokwu.

4:1 Soo Te Naa meeoo te netamma, "Nu mu sootuhikwu." Tamme sakwa ooosapa ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna, ka Te Naa tamme sootuhina wupetuga 2 gi ka te nanamooatupu-wa'ne. Tooe umu tamme-wa'nesoo ka Te Naa unnepu nakapana umu gi oo wupetuga, ka pumme oo sootuhina umu ka gi tunaka'oedyukuna. 3 Tamme meno'o ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna, soo Te Naa ooosapa besa te sootuhino'o. O'nosoo soo Te Naa ka teepu matabuese oo mamakwupu ka tamme tu sootuhikwuna tamme-too mamakwupunne. Mee na'unnepu, "Soo Te Naa no'okosoo hemma naapahe (6) tabeba-wisoo matabuepu. Soo Te Naa penakwa tabeba kemmadu-kwi gi hemma howyugwe, ka no'oko hemma mooasoo mamakwuse." Ooonne'yoona soo te nasootuhipu o'nosoo tamme-too nanemamakwupu. 6 Soo Te Naa ka numu tu sootuhina besa soobedyana tooe umu te nanamooatupu ka Te Naa unnepu nakapana gi oo naka'oedyukuna gi ka Te Naa pumme sootuhi-kwitu wupetuga'a. 7 Tooe soo numu moohedu Joshua mee naneadu ka mu Jew numu moohepana gi ka Te Naa unusoo tabeba pumme tu tuukwe-kwitoo wupetuga pana gi yow mu tubetse nasootuhinotu. Tamme oo sopedakwatoo soo Te Naa gi mu sootuha'e. Saa'a soo Te Naa nayadooawabe David mee naneadu mee unakwe, "Yaa manakwana, ka Te Naa mumme yadooe mu sakwa gi oo nakasoomatzooapana." 9 Soo Te Naa doodooamu tu sootuhikwuna togesoo ooosapa manepunne. 10 Tamme ka Te Naa tamme magwetzoipu sopedakwadoona gi tammesoo namagwetzoi-wa'ne'yoo, tooesoo soo Te Naa no'oko hemma nemadabuemea. 11 Tamme sakwa ka Te Naa besa podo besakoo meadabena besakoosoo ka Te Naa nakabetseana gi ka te nanamooatupu manepu-wa'ne manepana, o'no soo Te Naa te sootuhikwu. 12 Soo Te Naa besa unnepu tubetse unu pooha-ga'yoo. Ka Te Naa unnepu-wi oosoo ka te watze tusooyugwena te soogwina tuwazoo nematzatsebooe. Soo Te Naa te tubetse sopedakwadoona no'oko hemma te matabuepu poonne oo sopedakwatoo ka te manena. Oosoo tuwazoo te nemadabuekwu tooe te watze tusooyugwe sapa. 14 Mooasoo soo Te

Pabe'e nanesootuhi-baa moohedu tamme yise oo sootumma. Tamme sakwa ooosapa nana'unusoo oo naka'oedyukuno. Mooasoo soo Te Pabe'e ka sutakoo sopedakwatoona gi oo tumayohokute ka yaa teepu-kooba'yoona ooonne'yoona soo suta'yoo ooosapa suda te mane tuungu. Soo Te Pabe'e Jesus, Te Naa Besaa Tooa, mooasoo ka Te Naa-baa petugapuna, onona oosoo ooosapa te nanesootuhikute. 15 Soo Te Pabe'e suda te soonammekute ka tutuha te namanatsayamo'o ka mooasoo oosoo puusoo oo-toogoo meapuna. Ooonne'yoona soo Te Pabe'e Jesus yise te nanesootuhikute ka o'nosoo tooesoo yaa teepu-kooba'yoona soo suta'yoo suda oo too'e mane tuungu pana oosoo gi ka sutakoo nakabetsea. 16 Ooonne'yoona meno'o yise tamme ka Te Naa-matoo mesoo nanetzakwiya'e gi oo-ma suina tooe tamme gi maa-wa'ne'yoopana. Soo Te Naa te sootuhina te magwetzoikwu ka suta-kwi te manekena.

5:1 Yaa ka teepu-koobatu susumudu numu soo Te Naa pooha sootuhi, ka suda numu tutumatugukena mu nematzagakwuna'e. 2 Umu tammewa'ne'yoosoo sukwe numu tutuha te soobedya obedasoo besa te matugugena. Ooonne'yoona umu ka sutakoo tamme-makoo nematzaga. 3 Umu Jew numu nanesootuhi moohedu ka Te Naa-matoo nanesootuha'e ka sutakoo nematzagana no'oko suda te tutumatuguna yise pummesoo suda tumatuguna tuwazoo. 4 Ka o'nosoo Te Naa puu mu numu pooha sootuha'e. Soo Te Naa mu-matu netutzeana mu pooha sootuha'e, gi umu puusoo nanetutzea. Soo Te Naa puu ka te namooatupu Aaron mee naneadu netutzease oo pooha sootuhipu. 5 Soo Te Pabe'e puu gi puusoo meeoo nasooyugwena ka numu nanesootuhi moohekwu. Soo Te Naa puusoo oo netutzeapu, ka numu nanesootuhiku meeoo oo netammana oo poohamakapu. Soo Te Naa yise ka Te Pabe'e meeoo netamma, "U Nuga Besaa Tooa. Yaa tabeno manakwana no'yoona numu u sopedakwadookwu u yow Nuga Besaa Tooa." 6 Penakwa mee tuwazoo oo netamma, "O'nosoo soo besa'yoo nanesootuhidu Melchizedek mee naneadu ooosapa besa mu numu nanesootuhikugena. Ka ume e pooha-makase u punno'o ooonnekoosoo pooha-gakwu gi moobegwa-gakoo." 7 Ka yaa teepu-kooba'yoona soo Te Pabe'e ooosapa nanesootuhiyakwe ka Te Naa-matoo nanetzakwiyina. Soo

Te Pabe'e ka Te Naa naka'oedyukuna soo Te Naa oo ya'e-kwikoo oo mayodakwu. Soo Te Naa ka Te Pabe'e nanesootuhina nakasootuhi, soo Te Pabe'e ooosapa ka Te Naa nakabetseana tooe oo unnena unu namanakwe sapa. 8 Tooe soo Te Pabe'e ka Te Naa Besaa Tooa'apana, oosoo Te Naa unnena nakabetsea tooe unu nuummaba wumase pummetu batsase sapa. 9 Soo Te Pabe'e ka no'oko Te Naa pooha tunetammapu mamakwuse, o'no yise saa'a oosoo no'oko numu pumme nakabetseadu magwetzoikwu. 10 Soo Te Naa Tu Besaa Tooa'a ka tu pooha nanesootuhipe-matu-ma oo sootuhi ka Melchizedek-wa'ne ka mooasoo meeoo oo netammakese. 11 Ka Melchizedek-witu, nu saa'a mu tuukwedooa. Pana mu gi oo nakasopedakwadoo-wa'ne'yoo ka gi oo soonaka'oedyukuna. 12 Wuna'me mu oo nakamopana mu ka mumme tu tunedyooena suu'mu poohimo. Meno'o sakwa mu punno'o mu numu ka Te Naa besa unnena tunedyooe. Mu yise togesoo gi oo nakasopedakwatoo kaaheno hemma manepunnena. Mu oonga'a petzedu-wa'ne'yoo gi hemma sopedakwadoo. Mu sakwa ka gi etzaga numu tunedyooena mooe natunedyooe ka nanapu manekase a tookoo mesoo tukadu-kwa'ne. Mu sakwa ka besow ka suda namanedu-makoo sopedakwatoo.

6:1 Mooasoo mu ka Te Pabe'e besa unnepu-witu sopedakwatoo ka etzaga numu natunedyooena. Gi yise numme ookowsoo mu tuukwe-wa'ne'yoosoo: ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna, ka sutakoo nanematzagakwunina. Ka numu baa-wi namatzakana, ka numu nanesootuhikuna umu-ma pooha matuguyina, ka Te Pabe'e-wa'nesoo Te Naa no'oko numu mayodakwuna mu tui-kwikoo, ka mu mane-makoosoo mu nemadabuekwu. 3 Meno'o yise ka Te Naa tamme tummatza'e, nu ka Te Pabe'e unnena gisoo ooka nakasopedakwatoodu tuukwekwu. 4 Mooasoo soo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsapu. Mooasoo tamme ka te ma'emukwapu nemawunikese soo Te Naa te sootuhipu ka Tu Besa Pooha-matu-ma te sootuhise yise te magwetzoipu. Tamme oo sopedakwatoo soo Te Naa unnena besa'yoo. 6 Tamme sakwa gi ka Te Naa besa po ma'wukapana, tamme ka suda te manena manoyugwena gi tamme sumuna punowsoo kodyu-wa'ne'yoo. Tamme ka Te Pabe'e manasookwikute ka tunaka'oedyukupana suda

tumatugukese ka Te Pabe'e pudu batsatu-kwa'ne tamme manakwe. 7 Tooe ka Te Naa tamme sootuha'e sapa tamme gi besa manakwe, ka gi he-toogoo besow tubewabe-kwa'ne. Tooe ka tubewabe-koobatu unu pow'ma sapa soo tsa'abu suu'mu oe naatape, saa'a umuoo tsa'abu natunikwutu tamme saa'a ka tsa'abu-wa'ne namatugudooa te tuma'emukwana tamme-matoosoo kodyukwu, ka Te Naa besa po te ma'wukase. 9 Nu meeoo mu yadooe pana gi suta'yoo mee nu mu sooyugwe. Nu mu sopedakwatoo mu togesoo besa manakwe, Te Naa mu magwetzoikwu. 10 Soo Te Naa ooosapa kaaheno tumatugudu. Soo Te Naa oo soomayukwu ka besa mu tumatugupu. Mu ka unu oo soobedyana togesoo oo doodooamu tummatza'e. 11 Tamme sakwa gi toetzegoepana ooosapa besa tumatuguno. Mu te nanamooatupu puu besa nasootuha'e, besa-kwitoo wupetuga umu ka Te Naa naka'oedyukuna. Tamme punno'o ka Te Naa tamme besa sootuhi-kwi petugakwusoo. 13 Ka o'nosoo soo Te Naa tu mi mayodase ka togesoo te nanamooatupu momo'o ka Abraham meeoo netamma, "Nu nuusoo besa u sootuhikwu, ewa'yoo numu u-nakwana suakedooa." Soo Abraham yise besa soonammena tuutoo'e, ka saa'a yise soo Te Naa oo sootuha'e. 16 Tamme puu ka te mi mayodase, tamme hemma pooha-gakoo nema'yu. Ooonne'yoona soo Te Naa puusoo nanemayu gi hemma tu ooonakwa pooha-gakoo. Soo numu ka mayodase tamme oo sopedakwatoo umu kaaheno tuukwekwu. 17 Soo Te Naa puu togekoo yadooadu ooosapa, te sootuhikwu mee unnese mu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu mee netammase, tamme yise oo nakasopedakwatoo oo tubetse soo'oedyukukwu. 18 Wahaba-tamme tamme oo nakasopedakwatoo ka togetu-kwikoo tamme oo yadoo'e soo Te Naa puu gi esapu. Oosoo ka tu mi mayodase puu kaaheno unnekwu. Ooonne'yoona tamme oo sopedakwatoo ka Te Naa tamme sootuhikwuna, tamme oo magwetzoikwuna tuwazoo, tamme ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna. Tamme ka besa-kwikoo nanatukwena, 19 oo tubetse sopedakwadookwu ka Te Naa-baa te petugakwuna. 20 Mooasoo soo Te Pabe'e Te Naa-baa petugapu oosoo ooosapa te nanesootuhikute ka Te Naa-matoo gi moobegwa-gakoo. Soo Te Pabe'e ka Melchizedek-wa'ne'yoo oosoo puu numu nanesootuhikudu.

7:1 Esoo nana numu nanesootuhikuyidu Melchizedek mee naneadu unu pooha-ga'yoo. Soo Te Naa oo netutzea, numu oo nanesootuhiku tuunguna tuwazoo. Soo punakwana oo kemmapu gi nasopedakwadoo, gi oo nanapua'amu, gi ka pumakoo oo suakena wahadu. Gi oo ya'ena waha. Oosoo tookwu ooosapa gwetzoinummedu gi moobegwa-gakwutu, ka Te Naa Tooa'a, Te Pabe'e-wa'nesoo. Soo Melchizedek ka besow podo mu numu kaaheno mooheno'o, kaaheno no'oko hemma howyugwe ka numu tummatzina. Oosoo yise ka Te Naa pumme sootuhi-kwitoo mu moohega, mee'e na'unnedu soo oo naneana, ka oogowsoo yadooa-kwi. Mee'e owetuoo nawahadu ka o'nosoo susumudu mu numu-matu no'oko mu numu namahema hanehooka. Soo te namooatupu Abraham mee naneadu tu nanumu-no yise mu nagekase mu numu matzooekuse umu-makoo tu hemma punowsoo haneoo. Ka Abraham kodyugena soo Melchizedek oo takwise oo nanesootuhikute. Soo Abraham yise ka tu hanedooapu-matu ka Melchizedek tosamaka. 4 Soo Melchizedek tookwa unu pooha-ga'yoo, ooonne'yoona soo Abraham oo tosamaka. 5 Saa'a soo Moses ka tu nanumu, umu Jew naana tamme nanesootuhikudu mu tosamaka tuungu. Umuoo numu nanesootuhikudu ka mu Jew numu-matu Levi mee naneadunakwana kemmadu. 6 Soo Melchizedek gi ka Levi-nakwana kemmadu, gi Jew nanesootuhidu, gi tuwazoo te nanumu-matu pana soo Abraham oo tosamaka. Mooasoo ka Te Naa ka Abraham sootuhikwu mee oo unakwe sapa, soo Melchizedek oo nanesootuhikute, soo Te Naa yise Abraham sootuhi. 7 Soo Melchizedek tookwa ka Abraham ooonakwasoo unu pooha-ga'yoo, ooonne'yoona ka Abraham puusoo nanesootuhikute. 8 Soo Melchizedek umu Jew numu nanesootuhidu ooonakwasoo unu poohaga'yoo, oosoo ooosapa gwetzoa'e gi moobegwa-gakoo umu Jew numu puu sukwe ya'eyakwe. 9 Soo Abraham puu ka Melchizedek tosamaka umu te Jew nanesootuhikudu punno'o ooosoo manepunnedu-kwa'ne manepunne, 10 tooe umu gisoo nadooamudoopu pana. 11 Soo tamme Jew numu putoogoo tumayohona puu 'yoo manepunne, umu numu nanesootuhikudu sakwa umu Levi numu-nagatu-matu. Pana mu Levi numu-nagatu te nanesootuhikudu tookwa gi poopooha-ga'yoo, ka Te Naa-matoo ka suda te tumuduguna tu tunematzaga-kwi. Soo Te Naa yise pudutupu

tumayohope, putoogoo te tumayohomeakwuna te nemadabuekukwu. Soo Te Naa ka Te Pabe'e pooha-maka, putoogoo te nanemagwetzoi tabuakwuna yaa manakwana. Soo Te Pabe'e ka Melchizedek-kwa'nesoo te nanesootuhiku tabuakukwu. 13 Soo Te Pabe'e namanumudooke, ka Judah mee naneadu numu-nagatu. Gi hannano'o ka Judah numu-nagatu poohaga'yoo numu nanesootuhikudu uga soo Te Naa puu gi hannano'o meeoo mu tunetammakudu. 15 Meno'o tamme oo nakasopedakwadoo soo Te Naa atasoo te tumayohope yugwepu oosoo ka kukumma'akoosoo tamme nanesootuhiku tuunguna Melchizedek-wa'nekoo. 16 Soo Te Pabe'e ka umu Jew nanana tamme nanesootuhikudu tubetse ata'yoosoo. Umu nanana nanesootuhidu sukwe numu-nagatu. Gi tubetse pooha-ga'yoo. Soo Te Pabe'e gi umu-wa'ne'yoo ooosapa gwetzoinummekwu gi moobegwagakwutu. 17 O'nosoo soo Te Naa ka Te Pabe'e meeoo netammapu, "Nu putoogoo numu u pooha nemagwetzoikwuna u sootuhikwu ka Melchizedek-wa'nekoosoo. U ooosapa ka eka poohabe hee-gakwu." 18 Tooe tamme ka te Jew tumayohotoo meadabepana gi tamme hownnekoosoo oo-toogoo nanemagwetzoi-wa'ne'yoo. Ooonne'yoona soo Te Naa ka putoogoo te pudu tumayoho meakwuna te sootuhipu. Meno'o manakwana ka Te Pabe'e tamme moohe, ka Te Naa tamme tuguna'a manekena. 20 Soo Te Naa unnepu meeoo soo Te Pabe'e te nanesootuhikute, tamme yise oo sopedakwatoo oosoo kaaheno'yoo. Mee na'unakwe, "Soo Te Naa tu mi mayodase kaaheno ka Te Pabe'e meeoo netamma, 'Nu u pooha-maka, putoogoo numu u nemagwetzoikwuna. Gi nu ekow e unnepu atasoo yugwe-wa'ne'yoo.' "Soo Te Naa puu gi tu mi mayodapana umu Jew nanesootuhikudu tamme meeoo nanesootuhiku tuungu. 22 Soo Te Naa unnepu tamme oo tunetammakupu ka Te Pabe'e tamme nemagwetzoikwuna mooasoo ka te tumayohope ooonakwa besa'yoo. 23 Soo Te Pabe'e ooosapa te mesoo nanesootuhikute oosoo ka ooosapa gwetzoinummena. Umuoo gi ooosapa te nanesootuhikukwu umuoo sukwe tuikwu. 25 Soo Te Pabe'e no'oko te namanayaha-makoo te magwetzoi, oosoo ka ooosapa gwetzoinummena te nanesootuhikuna tamme ka Te Naa-matoo nanesootuhinona. 26 Tubetse besa'yoo soo Te Pabe'e putoogoo te nanemagwetzoina. Soo Te Pabe'e ka Te Naa-wa'nesoo

oosoo Te Naa Besaa Tooa'ana gi totsabu-ga'yoo gi suda tumatugudu, gi hee oo ooonakwatu naduyadu pooha-ga'yoo. Gi tamme yaa teepu-koobatu-kwa'ne'yoo. 27 Soo Te Pabe'e gi umu tamme nanesootuhikudu-kwa'ne'yoo. Nonotsa tabeno umu puu tuu tuma'emukwana nematzagadape, ka tamme tuma'emukwa nokosoo. Soo Te Pabe'e ka puu gi hannano'o tuma'emukwapuna. Sumu'yoosoo soo Te Pabe'e ka tamme ma'emukwa-koobatoo mooasoo nabatsapu, ooonne'yoona soo Te Naa besa te sootuhina ooosapa te tuma'emukwana soomu'wa. 28 Soo numu gi tubetse poohaga'yoo uga te tooe nanesootuhikute. Pana meno'o soo Te Naa ka Tu Besaa Tooa Te Pabe'e tamme-koobatoo nemawuni yise tamme ooosapa nanemagwetzoi.

8:1 Nu ooosapa mu tuukweno'o soo Te Pabe'e umu numu nanesootuhidu ooonakwa besa'yoo. Oosoo ka Te Naa-wa'ne'yoosoo. Soo Te Pabe'e ka Te Naa-tumadinakwa katuna te nanesootuhikute gi ka mu numu nanesootuhi nobe-too-kwi'yoona. 3 Umu nanesootuhidu numu puu ka Te Naa tosamaka te tumayohope na'unne-kwa'nesoo. Soo Te Pabe'e puu, puusoo ka Te Naa-matoo nanemawuni. 4 Ka te nanamooatupu mooa tumayohope manepunne-kwi, ka yaa teepu-kooba'yoona soo Te Pabe'e gi nanesootuhi numu manepunne-wa'ne'yoo. Tamme mooasoo tamme nanesootuhikuduga'yoo soo Te Pabe'e gi umu-nagatu. Oosoo Te Pabe'e Te Naa tumadinakwu katuna te nanesootuhikute. 5 Ooonne'yoona ka yaa teepukooba'yoona pukwi'yoona mu nanesootuhidyina nobe, ka Te Naa pukwi'yoo-wa'nesoo sukwe manepunne oetu. Tubetse o'nosoo ka Moses oona giba-ma'yoona tunetammakupu, "Yoo saa'a mu ka nanesootuhi nobe matabuedooa," mee'e soo Te Naa oo netammapu. 6 Soo Te Pabe'e pooha ka umu yaa teepu-kooba nanesootuhidu numu pooha ooonakwasoo besa'yoo. Ooonekoosoo soo Te Pabe'e umuoo ooonakwa besasoo te nanesootuhikute. Soo Te Naa ka Te Pabe'e tunetammapu, ka Moses te nanamooatupu oo netammana ooonakwasoo besa'yoo. 7 Soo Te Naa putoogoo te pudu nanesootuhi meakwuna meno'o te tuukwe, o'nosoo mu tumayohona, ka umu te nanamooatupu gi hemma mu tummatzi. 8 O'nosoo soo Te Naa meeoo: "Nu ka mu Jew numu ka teepu Egypt mee naneadukwikoo mu moohegase besa mu too'e tunetammakute. Pana umu gi e nakabetse'a. Nu gi hownnekoo mu tummatzi mane mu sakwa e tsasoopedya, pudusoo nu yise mu tuukwekwu ka putoogoo mu pudu nanesootuhimeakwuna. Nu gi ka mu nanamooatupu meeoo tunetammakudu. 10 Nu saa'a nu-tamme mu soonamme tuoonakuse mu yise ka e unnepu soohanese, e nakabetseadooa. 11 O'no yise mu e besa doodooamu manekese nu-matoo nanesootuhidooa. Gi mu kumma'akoosoo sookwikwu, nu-kwitu pumme tunedyooekwudu. Oowe manakwana no'yoona e sopedakwadookwu. 12 O'no saa'a yise nu ka nanasuda mu manepu soomu'wakwu." 13 Soo Te Naa ka putoogoo mu mooa nanesootuhimeapu, mooasoo mooatupu kadoo'oo oo mayugwekwu. Meno'o soo Te Naa ka tu pudu unnepu te tuukwekwu.

9:1 O'nosoo tamme nanamooatupu puusoo putoogoo pooha meapu ka yaa teepu-kooba'yoona hee-ga'yoo, pukwi'yoona mu nanesootuhidyina. 2 Soo nanesootuhi nobe ka natzekadukuse, soo pukwi oo mooe na'egeahookayina Poohabe Pu-kwi'yoona mee nane'a. Oetu kootabuakudu, pooha tukaba wobe namadabue-kooba natugu. Soo paba'yoo wunapu ka nobe naamootoo natzapata. Ka wunapu natzapadadu-kwingakwuna soo Tubetse Unu Poohakakoo Pukwi'yoona mee nane'a. Esoo wobe-ma namadabuedu oe, oa tupe oo na'oonnakwi nahane, yise besa kookwanadu pukwikoo natunina, wobe namadabuena oa tupe petakwa-ga'yoo oe tuwazoo. Soo Aaron natzetono ooweoo natugu, sumu togaba-wisoo boohe naahoodu, ka Te Naa Pooha-ma waha'yoo segetayamadu tupe ka Te Naa unnepu puuma nabona, yise tseda oa tupe-ma namadabuena tuwazoo. Soo tukaba Te Naa ka te nanamooatupu pumatu oo makapu ka tseda-wi. 5 Oobe ka wobe-ma namadabuena-koobena'yoona mu te nananesootuhi papabe'emu numu tuma'emukwana nematzagakwuniyakwe. Soo hemma namadabuena oo-kooba wammedu ka mu toha kakasa-ga-kwa'ne tatabuadu. Mu kasa yise ka wobe namadabue-koobakwi natzapadapunnedu-kwa'ne tabuapunne. Gi nu meno'o hemmasoo owetuoo mu tuukwe-wa'ne'yoo. 6 Ka Poohabe Pu-kwi'yoona mee naneadu mu nanesootuhidu moohedu suu'mu nonotsa tabeno me'ayakwe. 7 Sumu

tomoyina mu tubetse unu pooha-ga'yoo ka Tubetse Unu Pooha-gakoo Pukwi'yoona mee naneadu-kwi egeayakwe. Nonotsa oe egeana ka kootsoo tooa'a, noko seepu puupe yoongana, ookow ka Te Naa nabeamakana, ka mu numu suda tumatugu-koobatoo, pummesoo suda tumatuguna tuwazoo nematzagakwuniyina umu numu suda tu tumatuguna gi sopedakwadoodukoobatoo tuwazoo. 8 Soo Te Naa Besa Pooha te tunedyooe tamme ka te Jew numu tumayohope-toohakwi gi tammesoo ka Te Naa-baa petugawa'ne'yoo tamme ka te Jew tumayohope-tooha'yoona mu numu gi puusoo ka wunapu natzapadadu-kwingakwatoo mea-wa'ne'yoo. 9 Pana soo te nanamooatupu tumayohona gi haga numu tummatza'e meno'o mee'e soo Te Naa Besa Pooha te tunedyooe. Tooe tamme meno'o ka Te Naa nabeamakawunupana, oosoo gi ka suda te tumatuguna kadoo'oo mayugwe-wa'ne'yoo. 10 Soo te nanamooatupu putoogoo mooa tumayohona, ekow suu'mu te tunedyooe ka te pooha manekwitu. Ka baa hebena, tukana, nabakeana, hemma te nabeatse-gana, noko eka suu'mu te tunedyooe. Yow putoogoo te tumayoho meana ka gisoo Te Pabe'e-witu te sopedakwatoo, meno'o yise soo Te Pabe'e besasoo ka kaaheno putoogoo te pudu nanesootuhimeakwuna te tunedyooe. 11 Ka tumayohope te nanamooatupu mayohomona soo te nananesootuhi papabe'emu ka te tuma'emukwana too'e nematzagakwuna'e, yaa teepu-koobatu ka numu tumadabuena nanesootuhi nobe-kwi nanesootuhi konnona. Ka Te Naa-kobena'yoona, umu ka sukwe numuna, gi hownnekoo te nanesootuhiku-wa'ne'yoo. 12 Umu te nananesootuhi papabe'emu yise kootsoo kooma puupe-ma, tooetoo kootsoo natunina kootoosebu baa noko namayuadu-ma te bawuta'ne mee te netammana, "Mu yise meno'o gi totsaba-ga'yoo." Tooe oo mu manakwe sapa oosoo gi te tummatza'e. 14 Soo Te Pabe'e tamme pudu tunemadabuekuna ookow ooonakwa besa'yoo. Soo Te Pabe'e te tuukwe'e ka Te Naa besa po-witu, tooe soo Te Pabe'e gi tootsabu-gapana, tamme-koobatoo nabatsa. Soo Te Pabe'e ka tu ya'e-kwikoo namayoda yise ka Te Naa-baa petuga. Oobe'yoona ka Te Naa-kobena'yoona soo Te Pabe'e nanesootuhina ka te tuma'emukwana nematzagakwuna'e. Meno'o tamme oo sopedakwatoo soo Te Naa te tuma'emukwana soomu'wa, tamme yise oo naka'oedyukunokwu. Soo Te

Naa yise gi moobegwaga te sootuhikwu. 15 'Yooonnekoo soo Te Pabe'e te tuukwe'e, ka Te Naa tamme pudu tunetammakuna, te tumayohomeakwuna. Yaa manakwana soo Te Naa besa gi moobegwaga te sootuhikwu, mooasoo soo Te Pabe'e te tuma'emukwa-koobatoo nabatsapu. 16 Ka yaa teepu-kooba'yoona togesoo gwetzoina soo numu puu ka tu namahe tooe haga-tamme oo nemawuna'e, ka tooe hannano'o too'e oo ya'ese, ka meno'o soo numu ka puumatoo oo nanemawunise saa'a oo hee-gadooa. Ooonekoo soo Te Pabe'e ka tamme-koobatoo nabatsase tamme no'oko ka besow nasootuhipe nasootuhi o'nosoo ka Te Naa tamme tunetammapu-kwa'ne. 18 Ka o'nosoo ka tumayohope te nanamooatupu mayohomona tamme-koobatoo hemma nabatsayakwe. 19 Ka nagutza mooe'ugasoo soo Moses te pooha tunetammakupu, ka kootsoo tooa'a batsase, oo puupe hanese, ka baa noko oo wumayuase, yise ka tonegea, tooetoo ka seepu puhu-matu ooweoo matzakase no'oko ka mu numu oo-ma bawutabe'a. Ka Pooha natubodu, ka pukwi'yoona mu nanesootuhidyina tuwazoo yise no'oko hemma ka nanesootuhi nobe-kwitu bawutabea tuwazoo. Soo Moses yise meeoo mu numu netamma, "'Mu

'yoo tumatugunokwu,' mee'e soo Te Naa unakwe. Yaa manakwana soo Te Naa besa te sootuhikwu." Oo-wa'nesoo manepunne 22 meno'o soo Te Pabe'e punno'o ka tamme-koobatoo nabatsase yooonnekoo suu'mu soo Te Naa suda te tumatuguna soomu'wa. 23 Ka yaa'a teepu-kooba'yoona soo te Jew nanesootuhi nobe sagwane ka Te Naa ebe tamme-koobatu tubetse nobe-kwa'ne'yoo. Ka yaa teepu-kooba'yoona numu tuma'emukwana nasoomu'wa ka seepu tooetoo kootsoo umu-koobatoo nabatsayakwe. Pana ka Te Naa ebe tamme-koobatoo tubetse nobe-kwi'yoona, soo te tuma'emukwana tubetse nasoomu'wa ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsase. 24 Soo Te Pabe'e puu ka Te Naa tubetse nobe-kwi tza'egea ka oobe'yoona te nanesootuhikute gi ka yaa'a teepu-kooba nanesootuhi nobe, sukwe numu tumadabue-kwa'ne'yoo. 25 Nonotsa sumu tomoyina umu te nananesootuhi papabe'emu seepu batsayakwe, ka oo puupe haneyina, ka nanesootuhi nobe-kwi egeayakwe, ka mu numu tuma'emukwana tooe nematzagakwunina. Ka teepu mooe namadabue manakwana ka Te Naa ka

teepu atasoo oo yugwe-kwitoo tooe, soo Te Tubetse Pabe'e yaa teepu-kooba petuse, tamme tuma'emukwa-koobatoo nabatsa. 27 No'yoona numu sumusoo ya'eyakwe. Obenakwatoo yise soo Te Naa no'oko te tumatugupu nemadunagakwu. 28 Sumusoo soo Te Pabe'e ewow numu-koobatoo nabatsapu. Gi tuwazoo oosoo nabatsa-wa'ne'yoosoo. Saa'a oosoo penakwa kodyu petuse, ka tamme pumme wutooepunnedu magwetzoikwu.

10:1 Soo Te Pabe'e ka mooasoo tamme-koobatoo nabatsapuna, soo Te Naa yise punno'o te tuma'emukwapu soomu'wapu. Tooe tamme tooe haa'no tooe kootsoo kooma, tooetoo seepu goewunupana, oosoo gi te tummatzi-wa'ne'yoo. Tamme ooosapa uga ka Te Naa tosamakayakwe tooesoo tamme oo sopedakwatoo, tamme tuma'emukwana. Tooe tamme ka te tumayohope nakabetseapana, oosoo gi besa te mayugwe. 5 Soo Te Pabe'e ka yaa teepu-kooba namanumudoose, ka Te Naa meeoo netamma, "Nu yow meno'o petu ka nuka u tunetammakupu mayohokwuse, a nabotugu-kwa'nesoo. U yaahoo e manumudoopuna ooonne'yoona yise nu ka mu numu-koobatoo nabatsa, u gi ka hemma ume tu nabeamakana petzabena." 8 Soo Te Pabe'e meeoo, "Soo Te Naa ka hemma nagoena pumme tu nabeamakana gi petzape ka te nanamooatupu putoohakwi tumayohona." 9 Soo Te Naa te mooa tumayohodyina gi petzabena ka Te Pabe'e oe mayugwese oosoo tamme-koobatoo nabatsa, ka Te Naa unne-wa'nesoo. Oo ka Te Pabe'e manese soo Te Naa yise ka suda te tumatugupu no'oko soomu'wukwunipu. 11 Nonotsa tabeno tamme mu Jew numu papabe'e konnoyina nanesootuhiyakwe ewasoo te nanamooatupu tumayohope too'e mayohopana, umuoo tumayohope gi ka te ma'emukwana kadoo'oo mayugwe-wa'ne'yoo. 12 Soo Te Pabe'e sumusoo tamme-koobatoo nabatsapuna, soo Te Naa yise ka te tuma'emukwana tubetse soomu'wa. Meno'o yise soo Te Pabe'e ka Te Naa tumadinakwa, ka Te Naa-wa'nesoo pooha-ga'yoo. 13 Meno'o ewa'yoo numu togesoo ka Te Pabe'e gi nakabetse'a, soo Te Pabe'e yise mu sukwe tsasoopedya, ka saa'a soo Te Naa gi mu nakabetseakwu. Ka umu tu nemadabuekwi oo manepetuse ka Te Naa tunetamma-kwa'nesoo. Ka mu paba nanehanekwitoo tooe, o'no soo Te Naa umu suda nuugwedu pooha tuukwekwu. 14 Mooasoo soo Te Pabe'e ka Te Naa doodooamu besa mayugweke oosoo ka tamme-koobatoo nabatsase. 15 O'nosoo soo Te Naa Besa Pooha meeoo, 16 "Nu saa'a sapa ka putoogoo mu pudu nanesootuhimeakwuna mu sootuhikwu. O'no saa'a nu ka mu tunakabetseadu sootuhikwu." 17 Mee tuwazoo unakwe, "Meno'o manakwana yise nu mu tuma'emukwa soomu'wanokwu." 18 Meno'o manakwana tamme gi ka Te Naa nabeamakakwu, ka mooasoo te tuma'emukwana nasoomu'wapu. 19 E nanumu, tamme uga gi hownnekoo ka Te Naa-baa petuga-wa'ne'yoo ka te mooa tumayohope mayohona, ka Te Naa nanesootuhi nobe-kwi'yoona. Soo paba'yoo wunapu oo naamootoo natzapadadu ooosapa uga ka Te Naa-makoo te takonepunne, pana meno'o yise soo Te Pabe'e tammekoobatoo nabatsapu. O'no yise ka Te Naa pumme pudu tunetammakupu-too te tunedyooe meakwu. 20 Ka Te Pabe'e nabatsase soo Te Naa ka tamme tako'nedu ka wunapu naamoo tzakebu'eoo ka nanesootuhi nobe-kwi natzapadadu, meno'o yise tamme kaaheno Te Naa-no mesoo yadooa, gi hee te tako'ne. 21 Meno'o yise Te Pabe'e no'oko hemma nemadabuena, te nanesootuhikute. 22 Meno'o yise tamme gi ka Te Naa-baa'yoona sua'e ka oo tubetse naka'oedyukuna. Tamme oo sopedakwatoo ka Te Naa te tuma'emukwana soomu'wa, tamme yise baa-wi namatzaka. 23 Tamme sakwa ooosapa oo sopedakwatoo soo Te Naa te magwetzoi, yise tamme ooosapa ka oo unnepu nakabetsea. 24 Tamme sakwa nananenoyukwena, nanatummatzina, ooosapa besa maneno, besa nanasoobedyana. 25 Tamme sakwa ooosapa nanano nanesootuhidyi, ka meno'o tamme oo sopedakwatoona soo Te Pabe'e pudusoo kodyu petukwu. Mu sakwa gi mu susumudu numu-wa'ne manepana, umu puu gi numu-no nanesootuhi. 26 Tamme ka mooasoo Te Naa tubetse unnepu sopedakwatoo pana ooosapa tuma'emukwatabena, gi hownnekoo saa'a soo Te Naa te tuma'emukwana soomu'wa-wa'ne'yoo. 27 Saa'a soo te tuma'emukwana tamme-matoosoo kodyukwu, o'no tamme no'oko ka Te Naa wohonedu-nosoo natunikwu. 28 Soo te Jew nanamooatupu tumayohope mee na'unakwe, soo waha'yoo numu ka te tumayohope tumoo'oodu poonnedusoo meeoo unnese, o'no sakwa tamme gi oo-toogoo

mu nabagapana. Oosoo sakwa tupe-ma natatsaga. 29 Tamme ka Te Naa pooha unnepu tumoo'oona, tamme tubetse suda manakwe. Tammesoo kadoo namayugwekwu tamme ka mee unnena, "Soo Te Naa Tooa gi hee. Soo tamme-koobatoo oo nabatsana gi pooha-ga'yoo." Tamme ka Te Naa Besa Pooha tamme magwetzoidu netumoo'oona. 30 Tamme ka Te Naa tamme netammapu sopedakwadoopana ka suda te manena manoyugwena, soo suda te tumatugupu tamme-matoosoo kodyukwu ka te nanemadabuese. 31 Oosoo sumu tabeno te masakwikwutu ka gi te tunaka'oedyukute, soo suda te manena ka tamme-matoosoo kodyuse. 32 Mu sakwa oo soomayu ka o'nosoo mu manena gi oo soomu'wapana. Mu ka pudu mooe'ugasoo tunaka'oedyukuse, tooe suda mumme tu matugu sapa, mu gi nasootooke. 33 Mu gi tunaka'oedyukudu uga mu nesootze'mayakwe, mu uga ka mu nanesootuhidu nanesootzemayidu numu tummatziyakwe. 34 Mu ka mu nakwutumadu tunaka'oedyukudu uga tummatzidu tuwow. Tooe ka mu gi tunaka'oedyukudu numu no'oko mu hemma hanese sapa, mu gi suda oo sokwamakute ka Te Naa-baakoo besa mu nasootuhikwuna sopedakwadoona. Umuoo Te Naa-baakoo te namahegana gi kadoo namayugwe-wa'ne'yoo. 35 Wuna'me meno'o maneka mu ka tunaka'oedyukuna. Saa'a soo Te Naa oowetoo mu sootuhikwu. Mu sakwa gi nasootookena, gi ka mu nasootuhipe nemawunipana. 36 Mu sakwa ooosapa ka Te Naa unnepu nakabetseano, o'no saa'a oosoo mu sootuhidooa ka mee unnena, 37 "Pudusoo Mu Pabe'e mu-baa petukwusoo, yise mu magwetzoikwu. 38 Umu e tubetse doodooamu ooosapa e naka'oedyukunodu nu magwetzoikwu. Pana umu e besa po ma'wukadu, nu gi sootuhikwu." 39 Pana tamme ka Te Naa besa po gi ma'wukakwa'ne'yoo. Tamme namagwetzoikwu, tamme ka ooosapa Te Naa naka'oedyukunona.

11:1 Tooe tamme gisoo ka puma Te Naa tamme sootuhikwuna poonnepana, mooasoo tamme oo sopedakwadoo ka oo naka'oedyukuna. 2 Soo Te Naa meeoo, "Mu nanamooatupu-matu uga besa'yoo umu ka e naka'oedyukuna." 3 Soo hee no'yoona yaa teepu-koobatu meno'o te poonnena gi hemmakoo namadabuepu, tubetse kadoo'oo hee uga. Soo Te

Naa ka teepu matabuepu no'oko hemma-ma-koobatu madookoopedoopu tooe tamme gi oo manepu poonnepana, tamme oo naka'oedyukute. Soo Te Naa sukwe yadooase no'oko hemma te poonnena nemadabuepu. 4 O'nosoo sumu'yoo tooebetse Abel mee naneadu ka Te Naa seepu tookoo nabeamaka. Soo Te Naa ka Abel tumatuguna besa'yookute ka besa oo tunaka'oedyukute. Soo Abel pabe'e ka tu tumasua-matu ka Te Naa sukwe totsa'maka tooe gi oo naka'oedyukupana. Too'e ka Abel o'nosoo nabatsapu sapa, tamme togesoo ka oo besa tumatugukepu-makoo natunedyooe. 5 Soo nana Enoch mee naneadu Te Naa naka'oedyukute. Soo Te Naa oo-matoo besa soonamme, oosoo ka unu pumme oo naka'oedyukute. Soo Te Naa nabatoo oo bi. Soo Enoch yise gi ya'epana, ka Te Naa-matoo sukwe mea. 6 Soo tooe haga tooe ka Te Naa besa masoonamme ka oo nummenummena naka'oedyukuna. Umu numu pumme tubetse nakabetseadu soo Te Naa besa sootuhikwu, umu ka ooosapa besa'yoona saa'a hemma besowsoo Te Naa-nakwana poonnekwu. 7 O'nosoo soo Te Naa meeoo tusooyugwe, "Nu saa'a ka teepu batatzopakudooa." Soo Te Naa yise ka nana Noah mee naneadu pabatsekoo sake matabue tuungu. Tooe soo Noah gi hannano'o ka teepu batatzopana poonnedupana, oosoo ka Te Naa naka'oedyukuna, ka pumme oo sakedoo tuunguna matabue. Mu Noah nanodukwa, pihoo tu doodooamu, yise pihoo tu kunoopeamu-no no'yoona ka sake-wikoo namagwetzoipu. No'yoona mu numu ka teepukooba'yoona badatu'ihoo ka gi tunaka'oedyukuna. Mu Noah-ma'yoona suaketu suu'mu nasootuhi. 8 Soo nana Abraham mee naneadu uga umu tu nananumu-naga nobe-ga'yoo. Soo Te Naa yise meeoo oo netamma, "U sakwa mana ume e tayakwitoo mea, nu saa'a ookow umu u-ma'yoona suaketu teepu-makadooa." Soo Abraham yise oetoo mea ka Te Naa naka'oedyukuna. 9 Soo Abraham yise ooosapa mana ka Te Naa pumme geakwunakwahana ka teepu-koobakwisoo nummenumme. Soo Abraham tutsekadukupe-kwi nobega numme, oo tooa Isaac mee naneadu, oo kunoo'oo punno'o Jacob mee naneadu oo-no, umu ka oo naka'oedyukuna soo Te Naa mu sootuhikwu tu unne-wa'nesoo. 10 Soo Abraham gi yaa teepu-kooba tu nobe-gana heesoobedya ka Te Naa-baa'yookwu mee soonammena ka Te Naa tubetse naka'oedyukuna. 11 Soo Abraham

nodukwa Sarah mee naneadu mooasoo unu peawabe. Pana soo Te Naa oo sootuhise, oosoo ko'hease tooa'adoo ka Te Naa tubetse naka'oedyukuna, mee yise Te Naa oo netamma, 12 "Umu u-ma'yoona suakekwutu ewa'yookwu gi pumme tasungano'yookwu." Tooe ka numu meeoo sokwama sapa, "Abraham sumuna ya'ekwu gisoo dooamu-gana oosoo ka mooasoo unu wa'etsena," Abraham punno'o ka Te Naa naka'oedyukute. 13 Mu Abraham nanodukwa, tu tooa, tu kunoo'oo-no tooe gi oo poonnepana ka Te Naa pumme tuukwepu, ooosapa oo naka'oedyukuno'o ka tu tui-kwitoo tooe. Pana sumu tabeno oo-toogoo hee manekwu mee'e umu oo naka'oedyukute. Umu mee'e unakwe, "Esoo teepu gi ooosapa pukooba te gwetzoimokwuna tamme yaanona mease tamme ka Te Naa-baa tubetse manepetugakwu." 14 Umu ka meeoo tusooyugwena ka Te Naa-tammetu ooosapa soomayumo umu ka yaa teepu-koobatu gi heesoobedya ka tu tubewa-witoo kodyu-wa'ne'yoopana, ka mooasoo Te Naa tu pukwi'yookwuna oo mabetsape ka oo tubetse naka'oedyukuna. Soo Te Naa puu gi umu-ma nasookwa'e. "Nu mu Tubetse Naa, nu yow ooosapa mu nabaa'yookukwu," ka Te Naa mee'e pumme mu natubanga. 17 Soo Te Naa ka Abraham meeoo netamma, "Nu umu u tooa-ma'yoona numu suaketu besa sootuhidooa," tooe gisoo oo tooa'a-gakoo sapa. Ka saa'a yise oo tooa nawue, oosoo yise Isaac mee nanea, ka Te Naa tunetammawa'nesoo. Ka Isaac tooebetse manekese, saa'a soo Te Naa ka Abraham soomapoonnena meeoo oo netamma, "U sakwa u tooa Isaac e nabeamaka." Soo Abraham ka Te Naa nakabetsea oosoo ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Soo Abraham ka Te Naa naka'oedyukute tooe ka tu penebe tooa oo nabeamakase sapa soo Te Naa oo mesoo manumudoosoo, mee'e soo Abraham tusooyugwe. O yise ka Abraham tusooyugwekwa'nesoo, soo Te Naa ka Isaac oo tooa punowsoo oo gea. 20 Ka saa'a soo Isaac wa'etseyikese, umu waahoo tu doodooamu kaaheno mu pooha tuukwe ka umu-ma'yoona suakekwutu manekwuna. Soo Isaac ka Te Naa naka'oedyukuna oo sopedakwatoo soo Te Naa ka oo tooa Jacob mee naneadu besa sootuhikwu. 21 Soo Jacob, punno'o ka wa'etseyikese, oo sopedakwatoo hanotu-matu tu kunoo'oomu-matu soo Te Naa sootuhikwu, soo Jacob ka Te Naa naka'oedyukuna. Soo Jacob ka tu natzetonokoobakwi nuusoese, nanesootuhina mu pooha tuukwe'e, ka saa'a tu kunoo'oomu manekwuna. 22 Soo Jacob tooa'a Joseph mee naneadu punno'o ka Te Naa naka'oedyukute oo sopedakwadoo ka sumu tabeno ka tu nanumu pumme tubewa geakwuna. Tooe oona-kwinga'a Egypt-wi'yoo pana, soo Joseph ka ya'ekwuse tu nanumu meeoo netamma, "Saa'a soo Te Naa ka mumme tu tubewabe tuukwe-kwitoo mu moohegakwu. O'no saa'a mu ka e oho nabenina hanegase oonowsoo oo wumabemadooa." 23 Ka saa'a mu Egypt-witu numu-kooba katudu mu Jew numu umu tu pudu nadooamudoodu nana'atse goe tuungu. Sumu'yoo oonga'a besa tabuadu nadooa'adoose Moses mee nanea. Umu oo naanapua'amu ka Egypt-witu numu-kooba katudu tunetammana gi suina gi oo nakabetsea, gi tu na'atse tooa'a oo batsa, umu ka Te Naa naka'oedyukuna. 24 Ka saa'a soo Moses ka nana manekase meeoo unakwe, "Nu tubetse Jew numu. Nu gi ka Egypt-witu numu-kooba katudu togo'o, nu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna." 25 Tooe ka mu Jew numu suda namatugu sapa, soo Moses umu-matu mee nasooyugwe. Soo Moses mee soonamme, "Nu gi ooosapa yaa teepu-kooba'yookwu. Nu gi no'oko hemma e hee-gana soogwa'e ka yaa teepu Egypt mee naneadu-kwi'yoona. Nu uga ma'emukwakwu ka yaanonasoo hemma besa namasoonammena. Nu sakwa puu umu e nanumu-wa'ne'yoosoo Te Naa Tooa'a, tooe ka Te Pabe'ekoobatoo nuka suda tu matugu sapa." 27 Soo Moses ka saa'a Egyptwi'yoona mea, oosoo ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Soo Moses gi ka mu Egypt-witu numu-kooba katudu-ma sua'e, tooe pumme oo sutakute sapa. Oosoo ooosapa ka Te Naa nageno'o oo poonnetu-kwa'ne, tooe gi oo poonnepana. 28 Saa'a soo Moses ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna ka mu numu meeoo netamma, "Mu sakwa seepu batsase, ka oo puupe-ma mu natzakwona'a na'ooonakwi wumatzua, o'no soo nanapu mu na'atse tooa yaa togano gi nabatsakwu." 29 Saa'a soo Te Naa ka tubetse babatse'e banunadu Atsa Baa mee naneadu mu-koobenatu ninapatoo pasawoyo'akuse, mu Jew numu yise oo-toogoo mea umu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Mu Egypt-witu numu oo-toogoosoo mu too'e nageka, soo Te Naa ka tubetse baa oetusoo nekodyuoose, umu yise oe batatuihoo, ka gi tunaka'oedyukuna. 30 Soo numu pukwi nogadu-kwi Jericho mee

naneadu unu natzooedu oo na'ooonakwi tupe koodea-ga'yoo. Mu Jew numu ka Te Naa oedyukute oosoo ka Jericho-witu mu numu matzooekuna. Soo Te Naa ka mu Jew numu natakwatsukwu (7) tabeba-witoo ka Jerichona'ooonakwi sogomea tuungu, soo tupe koodea yise puuwana-tamme yoomedihoo, umu ka tunaka'oedyukuna. 31 Soo mogo'ne, nanana ma'emukwadu Rahab mee naneadu, tooe ka mu Jew numu tumoo'oogapana, ka mu Jew tu'eyiwabe tu nanumu-makoo tzakwatze, oosoo ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Ka saa'a mu sutakoo numu Jericho-witu nagoese, soo Rahab namagwetzoi, oosoo ka mu Jew numu tu'eyiwabe tzakwatzese. 32 Nu meno'o gi no'oko mu tuukwe-wa'ne'yoo ewa'yoosoo mu tunaka'oedyukudu mee'e nananeadu: Gideon, Barak, Samson, Jephthah, David, Samuel yise ewa'yoo mu Te Naa nanayadooawabe tuwazoo. 33 Umu ewa nanasookwugi manekena umu ka Te Naa naka'oedyukuna. Umuoo tu wohomu matzooekukena, umu ka besow podo numu moohena, umu ka Te Naa pumme sootuhipu hee-gana umu ka oo naka'oedyukuna. Ka mu sutakoo nunu'u-makoo namagwetzoi, 34 koso-ma pumme tu too'e tunihoose sapa namagwetzoi. Umu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna tooe puusoo gi nanatzooepana, umu unu naduya manemena, umu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Umu ewow wakwawa'a pumme wohonedu matzooekukena. 35 Ewa'yoosoo mu momoko'ne tooe tu tooa'a ya'eku'yipana mu tooa'a tu tui-kwikoo namayodayakwe, umu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Susumudu numu meeoo nanetamma, "Mu ka Mu Naa Besa Po mee mu netammana gi ma'wukana, numme mu goekwu." Umu yise mee'e mu nanekwegea, "Numme ooosapa Ne Naa nakabetseadu tooe numme tu goekwuse sapa, numme ka Ne Naa naka'oedyukuna soo Te Naa nabaatoo ne bikwu oo-baa yise numme nobe-gakwu, oosoo yise besa ne sootuhikwu." 36 Mu gi tunaka'oedyukuna mu tunaka'oedyukudu-ma'yoo naneko'e, nakweba'a-ma nuupageta, susumudu natzakunetana nuutumeta, umu-matoo nanehanena nago'e. 37 Susumudu tupe-ma nadako'e tu ya'e-kwitoo tooe, tsegesa-ma natseboka, susumudu tooe hownnekoo tooe nago'e. 38 Susumudu numu tooe Te Naa-matoo nanesootuhimopana tutuha manakwe yaa teepu-kooba'yoona ka gi kwasu-gana seepu puhu-wi namasooana, gi nobegana, numu-wana

manemodu tupe tawaga-kwi ka giba-ma'yoona, tooetoo ka teepu tawaga-kwi nonobe-ga'yoo. Mu gi tunaka'oedyukudu numu suda mu matugu ka mu woho'nena. 39 Tooe umuoo besa'yoo numupana ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna umu ka Te Naa pumme sootuhina sukwe wutooe, ka Te Pabe'e gisoo petu. 40 Soo Te Naa mooasoo meeoo unnepu oosoo te paba nasootuhikwuna. Umuoo tamme-nosoo ka Te Naa tamme sootuhina hee-gakwu, ka Te Pabe'e no'oko tamme-koobatoo nabatsase.

12:1 Tamme oo sopedakwatoo ka besow po ka Te Naa tamme tuukwepu, ewa'yoosoo mu tutunaka'oedyukudu mooasoo oo-toogoo meapu. Meno'o sakwa tamme ka suda te tuma'emukwana etzaga ma'wu, oosoo ooosapa te takonegena. O'no tamme yabesoo ka Te Naa Besa Po-wi tzabekakwusoo. 2 Tamme sakwa ooosapa ka Te Pabe'e nageno, oosoo ka Te Naa Besa Podo te moohe oo pudu nage-ma-kwi'yoona ka oo mobegwana-too tooe. Tooe soo Te Pabe'e ka mu gi tunaka'oedyukudu pumme wohone sapa pumme gi mu heesoobedya, tooe pumme te batsayagate sapa soo Te Pabe'e gi nasootooke. Soo Te Pabe'e tubetse besa soonamme, ka Te Naa Besa Podo meadabena. Meno'o yise soo Te Naa-nabatoo ka Te Pabe'e bi, "U saa'a nu-wa'ne'yookwu," mee oo netammana. 3 Tamme sakwa punno'o oo soomayuna oo-wa'nesoo soo Te Pabe'e puu gi nasootooke tooe ka mu sutakoo numu suda pumme matugu sapa. 4 Mu sumuna mee sokwama, "Numme ewa suda manekena numme ka mu numu tuma'emukwana wohonekena." Pana mu gisoo nabatsa ka Te Pabe'e-wa'ne. 5 Tooe tamme ka susumudu unu nanasutatoo meapana gi nasootookepana meeoo soo Te Naa te tunedyooe. Tamme sakwa ooosapa sutatoo meadabe, o'no soo Te Naa tu doodooamu-wa'nesoo te matugu. Tamme sakwa oo soomayu ka a nabotuguna, tamme oo netammapu, "Mu sakwa oo nakatugupunne ka Te Naa mumme tunedyooe. Mu sakwa gi nasootookepana ka mumme oo tunedyoo'e. Soo Te Naa ka mu soobedyana, mu tunedyooe. Oosoo numu puu ka pummesoo dooamu ka suda mu manakwe mu nenanawa'e." Yooonnekoo soo Te Naa te tzapoonnekute tamme ka oogow doodooamuna. 8 Soo Te Naa ka gi te heesoobedyana uga ka tooe how tooe te manakwe sapa te tsasoopedyakwu. 9 Soo nugasoo naa puu ka

o'nosoo e tunedyooe, nu yise puu oo nakapunneyakwe. Ooonnekoo sakwa tamme ka Te Naa tamme tunedyooena nakatuguyi. Nu ka tooesoo tuha'yoona gi toge tumatuguse soo e naa puu e nesagwikuyakwe. 10 Soo Te Naa punno'o ka suda te tumatuguse te nenanawikwu, tamme-too oosoo besa'yoo. O'no yise tamme besa manekekwu. 11 Soo te nanenana-wina gi besa numu nenuumadu, pana saa'a tamme ka oo natunedyooekese, tamme besa manekese besakoo yise nasootuhinokwu. 12 Ooonne'yoona sakwa tamme nananenoyugweno. Tamme sakwa umu tunaka'oedyukudu nenoyugweyi. Tamme sakwa no'oko hemma sutakoo ma'wuke. Oosoo ka mu numu Te Naa besa po-makoo takoho'ne. 14 Tamme sakwa ka Te Naa doodooamuna nananemabetseana gi sakwa tamme nanahapana. Umu Te Naa tubetse doodooamu suu'mu ka Te Pabe'e-baa petugakwu. 15 Ka Te Naa Besa Podo te meadape ka tooe haga tooe numu-nakwi manedu tummatzina oo nenoyugwe, o'no oosoo punno'o ka Te Naa besa pumme sootuhi-kwi petugakwu. Soo numu tooe haga tooe ka Te Naa po ma'wukadu sumuna suda tuukwena, kumma'akoosoo numu suta-tamme moohekadooa. 16 Gi haga tamme-matu sakwa mee soonammepana, "Soo Te Naa nuka sootuhina gi hee. Nu sakwa tooe how tooe mesoo mane, kukumma'anosoo mesoo nabotama." O'nosoo soo nana Esau mee naneadu meeoo tusooyugwe. Soo Esau uga nasootuhikwu oosoo ka mu suu'mu pabe'ena, pana oosoo tu nasootuhipe sumuoo tukapupedo yugwepu. 17 Mu mooasoo ka Esau-witu naka, ka saa'a oosoo Te Naa pumme sootuhina too'e nekwa'e. Yagana too'e nanesootuha'e pana soo Te Naa gi oo nakasootuha'e. 18 Tamme puu gi ka umu yaa teepu-kooba ka Te Naa pukooba'yoona giba petukwana petugase, onona ka Te Naa tuapa tookoope naka. Soo giba nitu-kwa'ne tabuapunne umu oo-ma sua'e. Soo giba kwetu-kwitu tubetse unu toganopunne. 19 Soo Te Naa yise mu yadooedyina nunuadu-kwa'ne una'we mu numu yise unu suina ka Te Naa meeoo netamma, "Gi ne yadooepana numme unu sua'e." 20 Soo Te Naa meeoo mu netamma, "Gi sakwa haga ka giba tzage'e manepana. Gi mu hemma ma-kooba tatokupana. Mu sakwa gi ka mu seepu tooetoo mu kootsoo ka giba-ma tatokupana, ka oo mu manakwe tupe-ma mu tatsaga." 21 Soo giba puma nanasui tabuapunne soo Moses meeoo, "Nu

kwepekeawunu suina." 22 Pana tamme ka Te Naa tubetse nobe-kwitoo naba'e, oowetuoo gi nanasua'e. Tubetse ewa'yoo umu Te Naa tutummatzidu mu toha kakasa-ga'yoo nanano besa sokwamana o. Tamme tunaka'oedyukudu punno'o umu-no'yookwu. Soo Te Naa te netutzease oto te sootuhikwu, soo Te nananeana ka oo-baa nabotuguna. Mu tutunaka'oedyukudu moogooa punno'o o, ka Te Naa besa pumme matabuese. Soo Te Naa onona ka mu gi tutunaka'oedyukudu paba nehanekwuse. Soo Te Pabe'e punno'o onokwu, mee tamme nanetammana. Oosoo mooasoo te tuma'emukwana soomu'wapu, soo Te Pabe'e ka tamme ma'emukwa-koobatoo nabatsapuna. Ka tooebetse Abel mee naneadu nabatsase oo pabe'e oe naneyugwe. Ka Te Pabe'e nabatsase gi haka oe naneyukwe ka oogow nabatsaputoo te nasootuhikwuse. 25 Tamme sakwa ooosapa ka Te Naa tamme netammana nakabetsea. Soo Te Naa ka giba-ma'yoona mu te nanamooatupu yadooese ka teepu neyuutsengahoose sapa, umu te nanamooatupu gi oo nakabetseana, yise kadoo'oo namayugwepu. Meno'o yise soo Te Naa ka tu pudu unnepu te tuukwe pa'anakwana. Tamme sakwa oo nakabetsea saa'a oosoo ka teepu noko hemma oo pa'anakwatu tzadyuutsengekwu. 27 Soo Te Naa ka no'oko hemma tzadyuutsengese no'yoona hee oo matabuepu atasoo nuugwekwu. Gi no'yoona hee kadoo'oo namayugwe-wa'ne'yoo gi tuwazoo atasoo namayugwe-wa'ne'yoo. Pana soo te nasootuhina ka Te Naa-baatu wuna'metoo gwetzoinummekwu gi atasoo namayugwe-wa'ne'yoo. 28 Tamme ka Te Naa-matoo nanesootuha'e soo Te Naa mee te unnena besa soobedya, "U, Ne Naa tubetse besa'yoo. Numme u nesookwuga'e u no'oko sutakoo hemma kadoo mayugwekwu, soo besa'yoo suu'mu yise nabenikwu"

13:1 Tamme sakwa ooosapa unu nanasoobedya. 2 Tamme sakwa kukumma'akoosoo wakwawa'a nabaa'yooku, ka gi hano mu tooi-wa'ne mu manepunne. Susumudu numu sumuna ka mu Te Naa tummatzidu, mu toha kakasa-gakoo, nabaa'yooku pana gi mu sopedakwadoo. 3 Tamme sakwa oetu soohanena ka mu tunaka'oedyukudu suda namatugu-witu soohanena tamme punno'o ka yaa teepu-kooba'yoona suda namatuguyakwe. Mu

nuutumedadu numu-witu soohanena tuwazoo. 4 Tamme sakwa meeoo sokwama soo numu nananodukwa-gana besa'yoo. Tamme ka kumma'anosoo nabootamana soo suta'yoo tamme-matoosoo kodyukwu. 5 Tamme sakwa gi ewowsoo hemma soogwipana. Tamme sakwa ka mooasoo te hee-ga-matoo besa sokwama, o'no soo Te Naa te mabetseakwu. Soo Te Naa mee te netamma, "Nu mu mabetseana gi mu matusookwuni-wa'ne'yoo." 6 Ooonne'yoo tamme togesapa ka mee'e, "Nu gi sui. Numu gi nuka manayaha-wa'ne'yoosoo. Te Naa nu-kooba tu'eya'e e tummatzina." 7 Mu numu nanesootuhi moohedu ka Te Pabe'e-witu mu numu nagutza mooe'ugasoo tuukwedu besa ka Te Naa Podo meadape, tooe ka tu tunaka'oedyuku-kwi nagoese sapa. Tamme sakwa umu-wa'nesoo besa tunaka'oedyukuno. 8 Soo Te Pabe'e puu ooosapa sumu-kwa'ne'yoosoo, ooosapa besa'yoo. 9 Tamme sakwa gi kumma'akoosoo numu nakabetseapana, ka Te Pabe'e-witu nana'atasoo tamme mu tuukwe'e sapa, gi ka Te Naa Besa Po ma'wupana. Soo Te Naa ka besa te sootuhina, tamme nana'unusoo oo naka'oedyukukwu. Soo te nanamooatupu tumayohope ka te tukakwitu nanetammana gi hownnekoo te tummatzi-wa'ne'yoo tooe ooka te nakabetsea sapa. 10 Tamme ka oo naka'oedyukuna ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsapu, soo Te Naa togesoo te sootuha'e. Umu te nanamooatupu tumayohope nagedu soo Te Naa gi mu sootuhi-wa'ne'yoo, ka mu Jew numu nanesootuhikudu papabe'e nokosoo. 11 Tamme Jew numu puu 'yoo tumayohoyakwe soo nanesootuhi pabe'e puu ka seepu nabeamakayakwe ka suda te tuma'emukwa-koobatoo oo batsase, oosoo yise ka puupe suu'mu ka tu nanesootuhi nobe-kwitoo hanegayakwe, ka oo tookoo yise numu nono'ata-wanatoo hanegayina oo tuniyakwe. 12 Ooosoo soo Te Pabe'e puu tamme-koobatoo nabatsa tabuapu, ka mu Jew numu nono'atana-wanatoo nabatsapu. 13 Ooonne'yoona tamme sakwa ka mu Jew numu nanesootuhi tabuana ma'wukase, ka Te Pabe'e tamme mane, tooe numu tamme-ma'yoona nanekoena, tamme mu nesootzema sapa. 14 Gi tamme ooosapa yaa teepukooba'yookwu. Tamme ka Te Naa tamme tumadabueku-kwitoo meakwu. 15 Tamme ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna, "Soo Te Naa tubetse besa'yoo," mee sakwa tamme ooosapa ka Te Naa-matoo nanesootuhino.

16 Tamme sakwa tuwazoo besa nanamatugu, nanatummatzina soo Te Naa besa soonamme ka oo te manakwe. 17 Tamme sakwa ooosapa mu tamme nanesootuhi moohedu nakabetsea. Ka Te Naa tamme-kooba umu tu'eya'e tuungu oosoo ka how besa umu e nakabetsea mee'e mu sooyugwena meeoo mu netamma. Tamme ka mu nakabetseana, umu etzaga te tummatzina, umu besa sokwama. Pana tamme ka gi mu nakabetseana, umu te moohedu suda sokwamana, gi hownnekoo te tummatzidooa. 18 Mu sakwa ooosapa ne nanesootuhiku. Numme oo sopedakwatoo ka Te Naa podo kaaheno numme meadabena. 19 Mu sakwa ne nanesootuhiku, o'no numme sumu tooe mu-baasoo kodyu petukadooa. 20 Nu mu nemayuwunu ka Te Naa-matoo nanesootuhi mee unnena, "U, Ne Naa ooosapa tubetse besa'yoo. U ne magwetzoa'e u ka nanasookwugina. U ka besa u unnepu ne tuukwe oosoo ooosapa togesapa na'unnedu soo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsapu. U ka Ne Pabe'e ya'e-kwikoo oo mayodase, yise tamme-kooba oo tueya'e tuungu. U mu sokwamana atasoo mu mayugwekuse, besakoosoo, o'no umu u nakabetseakwu. O'no mu ka umu mumme netamma-kwa'nesoo manekwu ka Te Pabe'e poohatoohakwi." 22 E nanumu, mu sakwa e nakapunne. Nu gi haanoko mu-matoo tubokwu. 23 Nu ka mu sootuukwena ka Timothy tu nakwutuma-kwi'yoona natzatzebooa-kwitu. Ka pudusoo yaa oo petuse, numme saa'a mu-baa nobenegadooa. 24 Nu no'oko mumme Te Naa doodooamu, mumme nanesootuhi moohedu, no'okosoo mu soomayu. No'yoona mu tunaka'oedyukudu yaa'a teepu Italy mee naneadu-koobatu mu sooma'yu. 25 "Soo Te Naa no'oko mu sootuhikwu," mee'e nu nanesootuhiyakwe.

1:1 Nu yow James eka tubope mu tunaka'oedykudu-matoo noko mu Jew numu-nagatu tooe hanotu tooe tubo. Nu James ka Te Naa noko Te Pabe'e Jesus-wi tunakabetseadu tubona. 2 E nanesootuhi nanumu, tamme ka no'obatusoo he-kwi suda manepunnena, tamme gi sakwa suda oo sokwamakupana. 3 Tamme ka gi ka sutakoo nakabetseanona unu natzoo'e, ka Te Pabe'e-ma nasootamana, o'no oosoo natzooe te mayugwekwu ka te tubetse tunaka'oedyuku-kwi. O'no yise tamme ooosapa ka Te Naa besa

podo meadabekwu. 4 Tamme ka ooosapa Te Naa podo meadabena, tamme ka saa'a oo moobegwana petugase, onona tamme besow nasootuhibu nasootuhikwu. 5 Tamme ka gi sooname tumapua'ana, tamme sakwa nanesootuhi Te Naa-matoo, oosoo sakwa ka tu besa yadooape-matoo besa te sokwamatuguse te sootuhi, oosoo besa sooname ka no'oko te sootuhina. Soo Te Naa gi numu netsagwikudu ka pumme nanesootuhina hemma pumme tu nanetsakwiya'e. 6 Ka nanesootuhina, tamme sakwa tubetse unu ka Te Naa-wi tunaka'oedyuku. Tamme sakwa gi wahaba tusooyugwepana. Tamme ka gi tubetse tunaka'oedyukuna, tamme waha-tamme tusooyugwe, hukwapu-wa'nekoo sooname-ga'yoo. Soo hukwapu puu waha-tamme hukwadu. 7 O'no yise soo Te Naa gi te sootuhi-wa'ne'yoo. 8 Tamme ka wahaba tusooyugwena gi hemma mamakwu-wa'ne'yoo. 9 Ka mu numu tamme tutuha manedu gi paba nenaka sapa, o'no tamme sakwa besa sokwama soo Te Naa puu paba te sooyugwe. 10 Mu ewow hee-ga'yoo numu sakwa oo nakasoopedakwadoo, umu pudusoo yabesoo gadoo manegakwu ka hemma tonegeabu-wa'nesoo oosoo puu yabesoo tonesaweyakwe. Ka taba udutupunne soo wahabu puu pasayakwe yise soo hemma tonegeana puu saweyakwe yise gi besa tabuayakwe. Soo ewow hee-ga'yoo numu sakwa gi ka hemma tu heega-ma nasoonatzipana ka Te Naa-ma nasoonatzina o'no suu'mu umu besa sokwamakwu. 12 Tamme ka tooe how tooe maneyipana ka Te Naa besa podo meadabena, tamme besa sokwamakwu ka Te Naa tamme sootuha'e ka unu pumme te soobedya. 13 Tamme sakwa ka suda tusooyugwena gi, "Ka Te Naa oe neyugwepana," mee. Oosoo Te Naa gi suda manedu. 14 Oosoo tammesoo suda tusooyukwena suda te wuyukwe. 15 Tamme ka ooosapa suda tusooyugwena, pudusoo tamme gi besa manegeakwu. Tamme ka ooosapa suda manetabena oosoo Suta'yoo te goekwu. 16 Gi ka Suta-ma nanemooagapana. 17 Soo Te Naa ka besow suu'mu te sootuha'e. Soo Te Naa ka taba noko ka paatoozooba besa matabuepuna, umu ooosapa ooonne'yoo. Soo Te Naa ooosapa besa'yoo. Soo Te Naa ooonne'yoo sapa, gi atasoo naneyukwe-wa'ne'yoo. 18 Soo Te Naa oetu soohanese tu doodooamu te mayugwe ka togekoo tu yadooapuwa'nesoo tamme yise o besa doodooamu mane. 19 E nanesootuhi nanumu,

no'yoona sakwa tamme besa oo nakapunne, gi sakwa tamme ooosapa apegeagonopana. Tamme sakwa gi etzaga nidyanapana. 20 Tamme nidyanana gi besa manakwe, gi ka Te Naa tamme sooyukwe-wa'ne. 21 Tamme sakwa besa-tamme meadabe. Tamme sakwa ka suda te manena ma'wu. Tamme sakwa ka Te Naa unena nakapunnena oo nakabetsea tamme tu tuukwepu. Ookow unena te magwetzoikwu. 22 Tamme sakwa gi tammesoo nanemooagapana. Tamme sakwa gi Te Naa unnepu sukwe nakapunnepana, tamme sakwa oo mayohotooe. 23 Tamme ka Te Naa unena nakase, yabesoo oo soomu'wase, 24 tammesoo nabonne'e-wikoo nabonnese, ka meahoose te tabuana soomu'wahookadu-wa'ne manepunne. 25 Soo Te Naa te sootuhikwu tamme ka besa oo unnepu nakabetseana gi oo soomu'wapana oo tumayohokuna, soo suta'yoo gi te matzooekute. Tamme gi oo soomu'wa-wa'ne'yoo. 26 Tamme ka meeoo unena, "Nu ka Te Naa-matoo ooosapa nanesootuhidu pana tamme ka ooosapa sutakoo unegana tamme tammesoo nanemoo'aka soo Te Naa gi te sootuhikwa'ne'yoo. 27 Umu Te Naa-matoo nanesootuhidu puu yooonne'yoo: Umu puu mu gi koomamu-gakoo pepeawabe tumatza'e, ka gi naanapua'amu-gakoo tooe hownnekoo tooe suta-kwi mu manepunne tuwazoo. O'no saa'a umu gi ka sutakoo po nagekwu.

2:1 E nanesootuhi nanumu, tamme sakwa gi sumuoosoo suu'mu besa matugupana ka numu-nagatu. Tamme ka sumuoosoo suu'mu besa matuguna tamme tookwa gi togekoo podo me'a. 2 Mee nu besasoo mu tuukwe'e tabuakwu: sumuna waha'yoo nanana te nanesootuhipu-wi pepetuoo. Sumu'yooga unu nanenagadu-kwi kwaseadu, yise oa kwehepu ma'negea-wi namadabuena. Tamme sumuna meeoo oo netammakwu, "Yaa'a soo besa'yoo kadunoo. U sakwa yaa'a katu." Soo sumu'yoo unu tutuha namadabuedu mooa kwasu-kwi namadabuedu tamme sumuna ookow meeoo netammakwu, "Gi ka kadunoo-kooba katupana. U sakwa yaa 'wunu tooetoo yaa teepu-kooba katu." 4 Tamme suda manakwe. Tamme ka sumuoo besa matuguna ka sumuoo-tamme gi besa matuguna, te tusooyugwena gi besa tabu'a ka Te Naa-nagwana. 5 E pupuamu, ka yaa teepu-koobatu umu tutuha manedu numu-nagatu soo Te Naa sootuhikwu,

ka pumme tu naka'oedyukute. Tamme oo manena Te Naa tu doodooamu manepetugakwu. Soo Te Naa meeoo te tubetse netammapu tamme ooosapa saa'a oo-baa'yookwu, tamme ka oo tubetsetugana, besa oo sooyukwena, besa oo soobedyana. Ooonne'yoona sakwa tamme gi mu tutuha manedu numu suda matugupana, ka mu ewow hee-gakoo numu-nagatu puu gi tunaka'oedyukute. Umu ooosapa suda te netammana te wumooaga ka te nanehane-kwikoo. 7 Umu suda ka Te Pabe'e netamma pu-matoo te nanesootuhina. Oosoo Te Pabe'e besa'yoo tamme-nakwana. 8 Soo Te Naa tubetse unnepu oo tubotuguna tamme oo nagetuguna mee na'unakwe, "Tamme sakwa no'yoona numu soobedya ka tammesoo te tookoo soobedya-wa'nesoo." Ookow sakwa tamme nakabetsea o'no tamme besa manekwu. 9 Tamme ka sumuoosoo mu numu-nagatu besa matuguna, tamme ka Te Naa unnepu gi nakabetsea. 10 Tamme ka no'oko Te Naa unnepu nakabetseana, pana sukwe sumuoosoo Te Naa unepu-matu gi nakabetseana, tamme tookwa togesapa gi Te Naa nakabetseadu. 11 Yooonekoo sakwa nu besasoo mu tuukwe. Soo Te Naa waha-baa na'unedu te tuukwe, "Tamme sakwa gi kukumma'akoosoo numu-no nanapootamapana, yise sakwa gi too numu patsapana." Tamme ka numu patsase, tooe gi kumma'akoosoo numu-no nanapootamapana, tamme tooesoo ka Te Naa unnepu gi nakabetsea. 12 Soo Te Naa meeoo te netamma, "Tamme sakwa ooosapa mu numu tutuha soobedya." Tamme ka gi mu numu tumatzina, soo Te Naa punno'o gi tamme tutuha soobedya. Soo Te Naa ooosapa tutuha te sooyugwedu. Tamme sakwa ooosapa ka Te Naa unnepu nakabetsea oosoo besa kaaheno te mayukwepunne. Soo Te Naa ka meeoo mooasoo te sooyukwepuna, suda te tumaduguna gi tammematoosoo kodyukwu. 14 Tamme ka mee unena, "Nu Te Naa-wi tunaka'oedyuku," pana gi oo nakabetseana, tamme gi meeoo une-wa'ne tabu'a ka gi oo naka'oedyukuna. Tamme ka yoo manena gi namagwetzoiwa'ne'yoo. 15 Nu besasoo oowetuoo mu tuukwe tabuakwu. Ka tooe haka tooe tamme-baa petuse, tsuaya'ena, utzutzuna, tutuha namadabuena 16 tamme tookwa gi oo soobedyana tamme ka mee oo netammase, "Gi hownne'yoo u ka sumuna wutzu'mena, besa yooena," tooe gi hemma oo geapana. Oosoo gi toge'yoo tamme ka tammesoo unena gi nakabetseana.

- 17 Ooonne'yooona tuwazoo tamme ka Te Naa-wi tunaka'oedyukute mee unepana gi oo nakabetseana, tamme tookwa gi tunaka'oedyukute. 18 Tamme ka gi tunakabetseana, gi hownnekoo oo tzapoonne-wa'ne'yoo ka te tunaka'oedyukuna. Tamme ka tunakabetseana oo tzapoonne ka tubetse tunaka'oedyukuna. 19 Tamme ka meeoo unena tamme Te Naa-wi tunaka'oedyukuna oosoo suu'mu besa'yoo pummatoo te nanesootuhina, pana tamme gi Te Naa nakabetseana, oosoo gi te magwetzoi-wa'ne'yoo. Mu tamme-toohatu kwakwase-ga'yoo punno'o ka Te Naa-witu soopedakwadoona unu oo-ma umu sua'e. 20 Mee nu besasoo mu tuukwe tabuakwu. Oosoo gi toge'yoo tamme meeoo unena, numme oo naka'oedyukupana gi oo nakabetseana. 21 Ka o'nosoo te namooatupu Abraham ka Te Naa nakabetsease, ka tu tooa Isaac mee naneadu ka Te Naa-matoosoo nemawuni. Soo Te Naa meeoo, "Oosoo Abraham besa'yoo," 22 ka Te Naa-wi tunaka'oedyuukuna, oo tzapoonne tuwazoo ka oo naka'oedyukuna. 23 Ka 'yoo manena oosoo oo tzapoonne, soo Te Naa unnepu togesapa, soo mee'e natubodu, "Abraham Te Naa pua'a." Soo Te Naa meeoo, "Soo Abraham besa'yoo ka tunaka'oedyukuna." 24 Soo Te Naa meeoo besa'yoo tamme ka oo naka'oedyukuna oo nakabetseana. Gi sakwa sukwe tunaka'oedyukuna mee naneyugwepana. 25 O'nosoo tuwazoo Rahab mee naneadu mogo'ne oo tzapoone ka Te Naa-wi tu tunaka'oedyukuna tu mane-kwi. Ka mu numu watze tu'eya'edu ka Te Naa doodooamu-nagatu pu-baa petugase, soo Rahab ka mu numu watze tu'eya'edu watzetugu, soo Rahab mu watze tumatzi. Ka 'yoo tu mane-kwi, oosoo oo tzapoonne soo Te Naa meeoo, "Soo Rahab besa'yoo." 26 Yoo manepunne soo te tookoo yaanopana, tamme gi hee ka te moogooa gadoo'ookoo. Ooonne'yoona tamme ka tunaka'oedyukute mee unepana gi tunakabetseana, te tunaka'oedyukuna gi hee.
- 3:1 E pupua'amu, huu'yoosoo tamme-nagatu sakwa numu nanesootuhibu tunedyooedu mane. Soo Te Naa mu numu nanesootuhi tutunedyooedu unu tunakabetsea manena soogwa'e, no'oko numu ooonakwasoo. 2 No'yoona tamme tune'emukwa. Soo tooe haga tooe gi tune'emukwudu tookwa tubetse besa'yoo. 3 Soo numu ego puu tuutse'yoo pana tooe ka tuutsekoo

hemma paba mesoo nemadabue. Soo natzipu puu tuutse'yoo pana tamme ka pookoo tupa-wi oo hanese, soo pookoo te nakabetseana tooe howtoo tooe pumme te tzamuna, tamme soomane-kwa'nesoo manenumme. 4 Soo sake natzakohakunoo puu tuutse'yoo pana ka sake tzamuna, ka tutzidu soomane-kwa'ne tooe unu tu hukwa sapa. Umu-wa'ne'yoo soo numu ego tuutse'yoo pana ewa suta-kwi numu nemayukwe. 5 Tuutse'yoo goso puu paba haano-kwi tooe hemma tooe nikute. Mu numu ego ka goso-wa'ne'yoo. Soo suta numu ego neyugwedu ka teepu-toohatu ooosapa nidabedu gi tookedu goso-nakwana kemmadu. Soo te ego no'oko te tookoo totsaba ge'a ka suda te mane tuunguna. 7 No'obatusoo hemma modu soo numu mesoo madusooyookute: hootseba'a tooe togogwa sapa tuwazoo. 8 Pana tooe haga tooe gi hownnekoo pummesoo ego unikwuna tzi-wa'ne'yoo. Oosoo numu ego puu ewa nanasuda numu unekute. 9 Susumana tamme oo-ma Te Naa-matoo nanesootuhina, yise susumana te pupu'amu nesootze'ma, oo namanedu gi besa'yoo. Tamme sakwa gi numu nesootzemapana, ka Te Naa mu numu pu-kwa'nesoo mu matabuese. Tamme sakwa gi Te Naa-matoo nanesootuhina numu nesootzemapana nano'o-kwizoo. 11 E pupua'amu, nu sakwa besasoo mu tuukwe tabua. Sumu'yoo patzona puu besa kamadu baa-gana, gi osa kamadu baa-gawa'ne'yoo tuwazoo. 12 Sumu'yoo tumasuape pu gi nanakumma'akoosoo suakute. Soo osa baa puu gi hannano'o besa kama-wa'ne'yoo. Tamme sakwa gi Te Naa-matoo nanesootuhina numu nesootzemapana nano'okwizoo. 13 Tamme numu nanesootuhibu tunedyooedu ka kaahenotu soopedakwadoona, gi sakwa paba nasooyukwepana. Tamme sakwa ka mu numu tzapoonneku ka Te Naa besa podo te meana, ka gi nanahana, gi numu ooonakwasoo besa nasooyugwena. 14 Tamme ka nanahana, numu ooonakwasoo besa nasooyukwena, tamme ka toge na'unepu gi nakabetsea. 15 Tamme ka nanahana oo-koobatoo paba nasooyugwena, tamme gi ka Te Naa toge unnepu nakabetse'a, pana tamme mu numu tumaduguna ka kwase-gakoo unena tamme nakabetsea. 16 Soo numu ka puusoo besa nasooyukwena numu ooonakwasoo, umu tooe how tooe nanasuda manena nananuusoogweduna mu numu yise ooweoo nanaha'a. 17 Tamme ka Te Naa kaaheno unnepu nakabetseana, tamme yooonne'yoo: gi totsa'a, gi

nanano nanaha'a, besa numu matugu, besa numu nakasoopedakwadoo, numu tumatzina, ka toge-kwitu soopedakwadoona, kaaheno'yoona. 18 Umu gi tu nanakwohonena petzabedu, nananosoo besa hemma hanekwu, oosoo yise umu-matoo kodyuka umu yise besa'yookwu.

4:1 Tamme numu nanano nanako'e, tamme ka tammesoo nakoobatoo hemma soogwina. 2 Tamme yise ka te nekwina gi hanena tamme nanahakooha, sumuna nanagoekwu yise sumuna tamme matu tu pua'a patsowkwu. Tamme ka gi hemma hee-gana, tamme ka gi oowetuoo Te Naa-matoo nanesootuhina. 3 Tamme yise ka Te Naa-matoo nanesootuhise, oosoo gi ooka te geana, tamme ka tammesoo sutakoo natoogoo hemma sookwina. 4 Tamme unu suda manakwe ka ooosapa tooe hemma tooe natoogoosoo soogwina. Tamme ka Sutakoo tumatzina Sutakoo pupua'aga'yoo. Gi tamme ka Te Naa pua'a-gana Sutakoo tuwazoo pupua'aga-wa'ne'yoo. 5 Meeoo natubotugu, "Soo Te Naa te matabuese, te moogooa te geapu. Oosoo meeoo te soobedyana tamme sakwa ookow suu'mu nakabetsea." 6 Soo Te Naa te sootuhikwu ka te tumatzina, ka oo nabotugu-kwa'nesoo mee na'unedu, "Soo Te Naa mu numu besa nasooyugwedu tumoo'oo, pana mu sootuha'e umu gi oo manedu." 7 Tamme sakwa gi numu ooonakwa besa nasooyukwepana. Tamme sakwa ooosapa Te Naa nakabetsea. Tamme sakwa gi ka tamme-toohatu kwase-gakoo nakabetseapana. Tamme ka kwase-gakoo tubetse unu tumoo'oose oosoo suihoose, namameahookwu. 8 Tamme sakwa Te Naa-matoo nanesootuhi, o'no yise oosoo te sootuhikwu. Ka te nuumaduguna besow, tamme sakwa gi totsabuga mane. Tamme sakwa gi waha-baa tusooyugwepana, tamme sakwa ooosapa Te Naa-witu soomayu, o'no tamme ooosapa Te Naa-no'yookwu. 9 Tamme sakwa unu suda sokwama ka suda tumaduguse. 10 Tamme ka gi numu ooonakwasoo besa nasooyugwena, tamme oo soopedakwadoo tamme gi maa'wa'ne'yoo soo Te Pabe'e te sootuhise besasoo te matabuekwu. 11 E pupua'amu, tamme sakwa mu tunaka'oedyukudu gi nesootzemapana. Tamme ka mu tunaka'oedyukudu nesootzemana mee unena, "Oosoo suda manakwe," tamme tookwa punno'o gi ka Te Naa unnepu nakabetsea. Soo Te Naa

unnepu meeoo, "No'oko numu besa nematugu." Tamme tookwa gi meeoo sokwama, tamme numu nemadunaga'a mee'e, 12 pana soo Te Naa suu'mu numu nemadunagakwu. Mooasoo Te Naa tu unnepu mu numu tuukwe'e. Soo Te Naa suu'mu numu gadoo mesoo mayugwekwu, tooetoo numu magwetzoikwu. Tamme sakwa gi kukumma'akoosoo mu numu nemadunagapana. 13 Tamme gi mu numu tuukwe-wa'ne'yoo ka saa'a hemma manikwuna, tamme ka gi oo soopedakwadoona. Tamme sumuna mee unekwu, "Nu saa'a o mease, o tomodooa, hemma-ma tumuna, besa manepunnedooa." Pana tamme gi oo soopedakwatoo ka hemma manekwuna. Tamme gi oo soopedakwatoo ka o'noto te momokwuna. Ka pagunabe-kwa'ne ka te songapu yabesoo gadoo manise, tamme ya'ehookwu. 15 Tamme sakwa uga mee'e une, "Soo Te Naa meeoo te sooyugwena, tamme togesoo momona, tamme yoo manekwu." 16 Tamme tookwa nana'unakwe tamme ka meeoo unena tamme oo soopedakwatoo ka te manekwuna. Oosoo gi besa na'unedu. 17 Tamme ka oo soopedakwatoona ka besa te manekwuna pana gi oo manena, tamme tubetse unu tuma'emukwa.

5:1 Mu tubetse ewow hee-ga'yoo numu sakwa ka tu manekwuna soopedakwatoona, umu sumuna sakwikwu, soo suda mu tumadugupu umu-matoosoo kodyukwu. 2 Soo mu hee-gana yungusanadooadooa tookana-kwana, mu wunapu kwasu unu nanenakadu mu woabe sooakwu. 3 Umuoo ka mu tzapoonnekuna ka saa'a gi hee manepetukwu. Umu meeoo sokwama, "Numme ewatsekoo hemma hee-ga'yoo, nummesoo oo nanomatugukwu." Pana gi! Umu moogoobuna soo suda mu tumadugupu mu-matoosoo kodyukwu. Oosoo goso-wa'ne'yoo, oosoosoo ka saa'a mu kootsasooakukwu. Tooe ka suda namanedu umu-matoosoo kodyuse sapa, umu togesoo ewow tu hee geapunnena soogwipunne. 4 Umu ooosapa ka pumme tumatzidu wumoo'aga ka umu mu natumanagaku-kwi. Umu mu tumatziwabe ka Te Naa-matoo nanesootuhi. Soo Te Naa unu naduyadu pooha-ga'yoo, mu nanekwegeakwu. 5 Yaa ka teepu-koobatu ewow mu hee-gana ka unu moogoobuna besa sokwamana yabesoo ewa mu hee-gana gadoo namayugwekwu. 6 Umu besa'yoo numu puu nabatsakwu umu ka

besa'yoona, ka gi umu-punatusoo mawa'e. Pana saa'a soo suda mu manepu umu-matasoo kodyukwu. 7 E pupua'amu, tamme sakwa gi nasootookepana tuutooe, ka Te Pabe'e yaa teepu-koobatoosoo oo kodyukwuno'otoo, soo tumasuadu puu tuutooe. Oosoo tumasuadu puu besow ka a pooe masu'a. Soo tumasuadu yise ewatsekoo baa wutooe, o'nosoo oo tumasuana besa naakwu. Soo tumasuadu wutooe besow oo naakwuna, tuwazoo oo kwasukwuna, o'no yise oo kwasuse, oo yasakwu. 8 Tamme sakwa yise ka Te Pabe'e kodyukwuna wutooe, pudusoo oosoo tamme-baasoo kodyu petukwu. 9 Pudusoo Te Pabe'e te tunemadabuekukwu. Tamme sakwa yise gi mu tunaka'oedyukudu suda netammanapana. Tamme ka suda mu netammana, soo Te Naa punno'o suda te netammakwu. 10 E pupua'amu, mu te nanamooatupu Te Naa nanayadooakudu te tzapoonnekute umu puu gi nasootooke tooe suda manepunnepana. 11 Ka saa'a soo Te Naa mu tubetse sootuhikwu. Soo nana, Job mee naneadu, puu ootoogoo meapu, oosoo nanasuda manepu pana gi nasootooke. Ka saa'a soo Te Naa no'oko hemma besa oo matabueku. Soo Te Naa ooonne'yoo besa'yoo oosoo tamme tu sootuhina yise tamme tu tumatzina petzape. 12 Yise e pupua'amu, tamme sakwa ooosapa toge-kwitu numu tuukwe. Tamme meeoo unena, "Gi esayipana, o togetukana o waha. Tamme ka meeoo unena, tooetoo ka oo kwayadukwisoo unena oosoo sakwa ka gi kaaheno unena, soo Te Naasoo saa'a te nemadabuedooa." 13 Tamme sakwa ka suda manepunnena nanesootuhi. Ka besa sokwamana tamme sakwa tunekwu Te Naa-matoo nanesootuhina. 14 Sumu'yoo tamme-nagatu ka tuoeyise, mu tunaka'oedyukudu moohedu sakwa oosoo nekwi. Ka oo-baa petuse, ka yoohoo oo-ma oo tsematzuase nanesootuhiku. 15 Tamme ka nanesootuhina tunaka'oedyukuna, soo Te Pabe'e ka tuoeyaedu numu besa mayugweyakwe. Soo tuoeya'edu numu tuwazoo ka tuma'emakwase, soo Te Naa oo soomu'wakwu. 16 Tamme sakwa ka tuma'emukwana kaaheno toge-witu nanatuukwena ka tuma'emukwana, yise nanano nanesootuhina, tamme yise besa manekwu. Soo besa tunakabetseadu numu ka oo nanesootuhikuna oosoo ka ewow pooha-gana ewa besa tumayukwe. 17 Ka o'nosoo soo nana Elijah mee naneadu ooonne'yoo. Oosoo uga tamme-wa'ne'yoosoo: sukwe numu.

Oosoo ka Te Naa nanetsagwaya'e yise nanesootuhina, ka gi tu powmakwuna nekwise. Esoo gi powmakwu pahe tomo-baa no'oko naapahe muha-baawitoo gi powmakwu. 18 Soo Elijah yise nanesootuhi, powmabe nekwina, yise powmabetu, no'yoona mu hee namasuadu besa naa. 19 E pupua'amu, soo numu ka Te Naa besa po ma'wukase, tamme sakwa oetusoo oo nekodyuku. 20 Tamme ka ne'emukwadu ka Te Naa besa podo nekodyuse, tamme oo ya'ekwuna-makoo oo magwetzoi, soo suda oo tumaduguna yise nasoomu'wukwu. Yaatoo nu a nemoobekwakakwu.

1:1 Esoo Peter, Te Naa yadooawabe tubona, ka mu Jew numu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu-matoo, mana ka mu teepu Pontus, Galatia, Cappadocia, Asia no'oko Bithynia mee nananeadu-kwi nonobe-ga'yoo. 2 O'nosoo soo Te Naa meeoo unnepu soo oo Besa Pooha besa mu mayugwekwu, soo Te Pabe'e Jesus ka tamme-koobatoo nabatsase. Meno'o tamme ka Te Pabe'e Jesus nakabetsea. Nu meeoo nanesootuhiyakwe, "Soo Te Naa sakwa mu sootuhise mu magwetzoi." 3 Tamme sakwa ka Te Naa nesookwugi, oosoo ka Te Pabe'e Jesus Naa. Soo Te Naa ka Te Pabe'e Jesus oo ya'e-kwikoo oo mayoda. Soo Te Naa te sootuhise tu doodooamu te mayugweke. 4 Soo Te Naa te sootuhina ooosapa te tummatzikwu, gi kadoo'oo namayugwe-wa'ne'yoo. Tamme oo sopedakwatoo ka saa'a soo Te Naa te sootuhikwu ka puu-baa te petugase. 5 Soo Te Naa Besa Pooha te mabetseakwu, tamme ka oe tunaka'oedyukuna. Oosoo ooosapa tamme-kooba tueya'edu pu-baa te petugano'oto tooe te magwetzoikwu, ka Te Naa ka teepu atasoo oo yugwekwuse. 6 Tamme besa sokwama ka a namanekwuna soopedakwuna, tooe meno'o no'obatusoo mu numu numme woho'ne sapa, mu ka tunaka'oedyukuna besa. 7 Mu numu tamme netumoo'oodu te mapoonnena how unu tamme ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna. Tamme oo sopedakwatoo tamme oo tubetse naka'oedyukute, oosoo ka ese tupe tooetoo ka oa tupe ooonakwasoo nanenagadu. Umu kadoo mesoo namayugwedu. Soo ese tupe ka oa tupe-no puu besa namadabue, ka goso-koobakoo nakoopatooekuna. Ooonnekoo mu oo mesoo natunedyoo'e mu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna, mu ka numu mumme woho'ne, o'no yise mu ooosapa

tunaka'oedyukumokwu. Ka Te Pabe'e Jesus kodyu petuse, mu yise besa nanemadabuekwu. 8 Tooe mu gi ka Te Pabe'e poonnedupana, mu oo soobedyana, oo naka'oedyukuna, besa sokwamana, besa pumme waha-wa'ne. 9 Mu ka Te Naa besa po mobegwana petugase, mu namagwetzoikwu mu ka tunaka'oedyukuna. 10 O'nosoo soo Te Naa yadooawabe oo botugu, ka Te Pabe'e nabatsakwuna, yise oo ya'e-kwikoo oo namayodakwuna. Umu ka ekow na'unnedu-kwitu soohanena, "Hannano'ogina 'yoo namanekwu, hagagina?" mee sokwama, mu Te Naa tummatzidu mu toha kakasa-ga'yoo punno'o. Soo Te Pabe'e Besa Pooha ka yadooawabe tuukwe'e soo mu tubotuguna gi umutusoo, oosoo tammetu. Umu te tuukwe'e ka Te Naa besa unnepu soo Te Naa yise tutuha te soobedyana te magwetzoi. 13 Tamme sakwa tammesoo namabetsea kaaheno tusooyugwena, gi ka sutakoo tamme ma'emukwadu-ma emukwapana, tubetse tunaka'oedyukuna, soo Te Naa te magwetzoikwu ka Te Pabe'e yaa teepu-koobasoo oo kodyu petuse. 14 Tamme o'nosoo uga ka sutakoo podo meadape. Tamme gi ka Te Naa po sopedakwadoona. 15 Pana meno'o tamme sakwa yoo'mane soo Te Naa ka besa'yoona, tamme sakwa oo-wa'ne'yoo, ooosapa besa manemo. 16 Mee nabotugu soo Te Naa unnena, "Mu sakwa besa'yoo ka nuka puu besow." 17 Tamme ka Te Naa-matoo nanesootuha'e ka oo doodooamuna, tamme sakwa ooosapa oo nakabetsea, tamme oo sopedakwadoona oosoo unu pooha-ga'yoo. Oosoo gi numu nenabo'a ka numu nemadabuekwuse, ka numu besa tooetoo suda manakwe. Tamme gi ooosapa yaa teepu-koobatu. Esoo teepu gi pukwi te natzepotuguna. 18 O'nosoo soo Te Pabe'e nanetutzea, gisoo ka teepu namatabu'e, tamme-koobatoo nabatsakwudu, o'no tamme namagwetzoikwu. Soo Te Pabe'e tamme-baa petu, tamme yise ka Te Naa-wi tunaka'oedyukukwu. Tooe soo Te Pabe'e besa'yoopana oosoo tamme-koobatoo nabatsapu. Soo Te Naa ka Te Pabe'e oo ya'e-kwikoo oo mayoda, oo Besa Pooha yise te tuukwe'e ka Te Pabe'e-witu. O'no yise soo Te Naa meeoo te tunetammakute, "Soo Te Pabe'e besa'yoo," mee. Soo tooe hee tooe kadoo'oo mesoo namayugwedu gi puma te namagwetzoiwa'ne'yoo. Tamme yise ka sutakoo po-makoo namagwetzoi, ka Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsase. 22 Tamme tammesoo besa namayugwenokwu

ka Te Naa besa podo meakwuse. Tamme unu nanasoobedya ka tunaka'oedyukuna. Tamme sakwa ooosapa unu nanasoobedya. 23 Tamme ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna yise pudu numu namayugwemena ka Te Naa unnepu-ma. Soo Te Naa unnepu gi kadoo'oo namayugwe-wa'ne'yoo. 24 Meeoo natubotugu: "No'yoona numu tuikwu. Wahabu-kwa'ne kadoo namayugwekwu, no'yoona hee numu besa sooyugwena atonegea-kwa'ne pudusoo napoohekwunikwu. 25 Pana soo Te Naa unnepu ooosapa gi moobegwagakwu." Yow esoo besa na'unnepu mu natuukwena.

2:1 Tamme sakwa ka sutakoo po ma'wukase, tamme sakwa gi numu nemooagapana, gi tuwazoo besa nasooyugwena, kukumma'akoosoo numu nasoodyagena, yise gi nananesootzemapana. 2 Tamme sakwa kaaheno ka Te Naa noko Te Pabe'e te sopedakwadoona petzape, ka pudu oonga'a tu petzekwuna oo soogwa'e-kwa'ne. Tamme namagwetzoise, o'no yise tamme besa manekekwu. 3 Tamme oo sopedakwatoo soo Te Naa besa'yoona te sootuhikwu. 4 Soo Te Naa ka Te Pabe'e netutzea, tooe gi mu susumudu numu ooka petzape sapa. Ooonne'yoona ka Te Naa ooka sopedakwatoo-wikoo tamme ka Te Pabe'e tubetse soogwipunnekwu. Soo Te Pabe'e ka tupe-wa'ne'yoo, oosoo puu Te Naa nobe-matu manepunnena. Soo Te Pabe'e ka Te Naa pooha hee-ga'yoo. Tamme punno'o ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna tamme ookow tupe-wa'ne'yoo. Tamme punno'o ka Te Naa Besa Pooha-matu hee-ga'yoo. Tamme punno'o mu numu mesoo nanesootuhikute. Soo Te Naa ka te nanesootuhina nekwege'a, soo Te Pabe'e ka tamme-koobatoo nabatsase. 6 Mee natubotugu oosoo Te Naa unnena, "Nu ka Mu Pabe'e netutzeapu. Soo Mu Pabe'e ka tupe namadabuena ka nobe pukooba katu-kwa'ne'yoo. Soo Mu Pabe'e ka mu Jew numu moohekwudu, oosoo sakwa unu nasoobedya. Tooe haga tooe ka Mu Pabe'e naka'oedyukudu gi nasookwikwu." 7 Tamme ka Te Pabe'e unu soobedya ka oo naka'oedyukuna pana umu gi oo naka'oedyukudu gi oo heesoobedya. Mee natubotugu, soo Te Naa meeoo, "Umu Jew numu moohedu gi ka Mu Pabe'e heesoobedyapana, nu yise ookow numu moohe tuunguna." Mee tuwazoo. 8 "Soo Mu Pabe'e ka tupe mu gi tunaka'oedyukudu numu puma tukwutzangeyi-kwa'ne'yoo. Umuoo ka Mu

Pabe'e-ma nasookwa'e. Umuoo kadoo namayakwekwu umu ka gi oo naka'oedyukuna." Umuoo ka Te Pabe'e-ma nasookwa'e, umu ka gi Te Naa unnepu nakabetse'a. Yoo mu manekwuna soo Te Naa sopedakwadoo. 9 Pana mu gi ooonne'yoo. Soo Te Naa mu netutzeapu tu doodooamu manekwutu pumatoo tubetse nanesootuhikwutu ka Te Naa podo meadapekwutu. O'no mu ka mu numu tuukwekoo ka oo besa'yoona oosoo tooe ka uga gi ooka mu nakasopedakwatoo sapa ooka mu sopedakwadoona mu mayugweke. Ka togano-wi'yoona mu puu gi hemma poonne-wa'ne'yoo, oo uga manepunne. Meno'o yise oosoo ka tabua-kwitoo mu moohekese, mu yise no'oko hemma poonnena oo nakasopedakwatoo. 10 Mu uga o'nosoo gi ka Te Naa tubetse doodooamu, pana meno'o yise oosoo tu doodooamu mu mayugweke. O'nosoo uga soo Te Naa gi mu sootuha'e meno'o yise besa mu sootuha'e. 11 E nanumu, nu togesapa mu netamma mu sakwa ka suda mu tusooyugwena gi tumayohokupana, tamme gi ekow teepu-kooba tubetse manepunne-wa'ne'yoo. Tamme ka yaanona wakwawa'a-wa'ne'yoo. Tamme sakwa gi ka sutakoo nakabetseapana, tooe meeoo sokwamapana. Tamme ka oo nakabetseana, soo suta'yoo kadoo te mayugwekwu. 12 Tamme sakwa ooosapa kaaheno meadabe, tooe ka mu kukumma'akoosoo numu tamme suta'yoo mee tamme mu netamma sapa, saa'a umu oo sopedakwadookwu tamme tookwa besa'yoo. Umu ka puusoo tunaka'oedyuku manekese, o'no umu oo sopedakwadookwu, ka kaaheno tamme tumatuguna. Umu yise meeoo unnekwu, "Soo Te Naa tookwa besa'yoo." 13 Tamme sakwa ka mu numu moohedu nakabetsea, ka Te Pabe'e umu netutzeapu. Mu no'obatusoo numu moohedu, ka suda manedu mesoo wutuma tuungu. Ka umu besow numu meeoo netamma, "Ka oo mu manena numme mu besa'yookute." 15 Ka besa tumatuguna, ookow soo Te Naa besa'yookute. O'no mu gi te toge'yookudu numu gi ha'yoo unne-wa'ne'yoo. 16 Tamme sakwa ooosapa besa maneno ka Te Naa suu'mu nakabetseana. Tamme gi nasookwipana ka how soomanena, o'no tamme sakwa gi ka sutakoo tamme neyugwe-kwa'ne mane. 17 Tamme sakwa no'oko numu besa matugu. Tamme sakwa nanasoobedyana, tamme ka no'yoona Te Pabe'e nanumuna. Tamme sakwa ooosapa oo naka'oedyukuna ka Te Naa besa ooosapa sooyugwe. 18 Mu

ka numu tummatzina, mu sakwa mu nakabetsea ka hayoo mumme mu netamma, mu ka Te Naa nakabetseana. Ka mumme mu nesagwikute sapa, tooetoo ka besa mumme mu nematugu sapa tuwazoo mu nakabetsea. 19 Mu ka Te Naa nakabetseana soo Te Naa besa mu-matoo soonammekwu ka mee mu unakwe, "Oosoo gi hownne'yoo tooe nu nama'ehoose sapa, ka mu numu nuga kuseka. Oosoo gi hownne'yoo nu ka Te Naa nakabetsea, nu oo sopedakwatoo oosoo nu-matoo besa soonammekwu." 20 Soo Te Naa gi oo nakaheesoobedya ka meeoo te sukwe unakwe, "Oosoo gi hownne'yoo nu ka nakusekahoose nu ka suda manena," pana soo Te Naa besa tamme-matoo soonammekwu ka mee te unakwe, "Tooe nu nakusekapana nu ka besa mu matuguna, oosoo gi hownne'yoo ka tooge manena." 21 Soo Te Naa te netutzea ka yoo manekwutu. Soo Te Pabe'e tamme-koobatoo nakusega, tamme sakwa oo-wa'ne'yoona oo nageno. 22 Soo Te Pabe'e puu gi ma'emukwa, gi numu nemooagadu. 23 Tooe ka mu numu suda pukwitu mu netamma sapa, oosoo puu umuoo gi suda netamma. Ka mu numu pumme kuseka, oosoo gi mu nedyooikute. Oosoo oo naka'oedyukute soo Te Naa oo tummatzikwu. Soo Te Naa toge ka mu numu nemadabuena. 24 Tamme ka o'nosoo Te Naa besa po ooemota meadu. Soo Te Pabe'e yise tamme-koobatoo nabatsa, soo Te Naa yise ka te ma'emukwana soomu'wa. Tamme yise ka sutakoo po ma'wukase, ka Te Naa besa podo meadabekwu. Tamme namagwetzoi soo Te Pabe'e ka tamme-koobatoo nabatsase. Meno'o yise tamme ka Te Naa-matoosoo kodyu, oosoo tamme-kooba tu'eya'e.

3:1 Mu momoko'ne koomamu-ga'yoo sakwa tu koomamu nakabetsea. Tooe gi ka mu koomamu tunaka'oedyukute sapa, umu-matoo tunaka'oedyuku manekwu, ka mumme momoko'ne ooonnekoo, tooe gi hayoo mu unakwe sapa. 2 Umu oo sopedakwadookwu mu Te Naa doodooamu umu ka mu poonnena, mumme mane-makoo, mu ka Te Naa besa podo meadu. 3 Mu sakwa gi muusoo unu besa namabetseapana, mu tzopuhu mabetsabena, tooetoo unu nanenagadu-wi namasooana. Mu sakwa besa tabua ka gi nidyapuna, besa'yoona. 4 Mu ka besa'yoona, mu unu nanenagadu besa tabuadu namasooape-kwa'ne'yoo. Esoo punno'o gi

kadoo'oo namayugwe-wa'ne'yoo. Ooonnekoo soo Te Naa besa sooyugwe. 5 Ka o'nosoo Te Naa doodooamu mu momoko'ne ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuna besa namabetzape, yise pummesoo koomamu nakabetse'a. 6 Soo Sarah mee naneadu puu uga ooonne'yoo, oosoo ka tu kooma Abraham nakabetse'a. Mu oo-wa'ne'yookwu, mu ka besa manena gi no'okosoo hemma suda soonammekuna. 7 Mu nanana nonodukwamuga'yoo sakwa oo sopedakwadoo mu nodukwamu gi mu-kwa'ne nanatzooe. Mu sakwa besa'yoo mee mu sooyukwe umu ka mu natummatzina soogwina, besa nanamatuguna ka nanapa nobe-gana. Soo Te Naa yise ka pumme mu nanetzakwiya'e mu nakasootuhikwu, ka yoo mu manakwe. 8 Mu tunaka'oedyukudu sakwa no'yoona nanakwa'nesoo unnena, tusooyugwena, ka mu pupua'amu suda sokwama mu punno'o sakwa tutuha mu soobedya, unu nanasoobedyana nanasamoomu-kwa'ne, besa nanamatuguna, mu sakwa gi meeoo tusooyugwepana, "Numme numu ooonakwa besa'yoo," mee. 9 Mu sakwa gi numu nesootzemapana, tooe mumme mu nesootzema sapa. Tamme sakwa mu numu tamme wohonedu nanesootuhiku, soo Te Naa meeoo te netamma. Tamme ka mu numu nanesootuhikuna, soo Te Naa tamme sootuhikwu. 10 Tamme oo sopedakwadoo oosoo ka mee'e nabotuguna. "Tamme ka gi suda apegeana, gi tunesootzemana, tamme wuna'metoo momokwu, te sokwamakwa'nesoo. 11 Tamme sakwa kaaheno meadabe, yise ka suda te ma'nawena tzadyooiku. Tamme sakwa ooosapa nanano tuunoyugwe. 12 Soo Te Naa oo sopedakwadoo ka numu besa manakwe, oosoo yise ka putamme mu nanesootuhina nekwekakwu. Pana soo Te Naa ka mu suda tumatugudu numu tumoo'ookwu." 13 Gi haga te manayaha-wa'ne'yoo tamme ka kaaheno tubetse tusooyugwena. 14 Soo Te Naa te sootuhikwu ka mu numu tamme tumoo'oo, tamme yise kaaheno meadabekwu. Tamme sakwa ooosapa ka Te Pabe'e nakabetseana oo-matoo nanesootuhi. Tamme sakwa gi mu numu-ma suipana, tamme nekusekadu gi suda oo soonammekupana ka tooe how tooe tamme mu yugwesapa. Tamme sakwa ooosapa besa ka mu numu tuukwe ka Te Pabe'e-witu, ka ooka mu soonaka, tamme ka Te Pabe'e naka'oedyukuna. 16 Tamme oo sopedakwatoo ka toge manena. O'no sumuna umu ka Te Pabe'e-koobatoo

te nekusekadu nasookwikwu. Umu sumuna nasookwina te tumoo'ookwu ka toge te manakwe. 17 Ka Te Naa meeoo unakwe oosoo besa ka te nanekuseka ka toge te manakwe. Tamme ka ma'emukwase, mu numu sakwa te tumoo'oo. Oosoo gi besa, tamme suda manena. 18 Soo Te Naa te ma'emukwana soomu'wakwu, o'no tamme yise oo doodooamu manekwu, soo Te Pabe'e ka tamme-koobatoo nabatsase. Tooe soo Te Pabe'e ooosapa ka Te Naa nakabetseapana, oosoo tamme tuma'emukwa-koobatoo nabatsapu. Ka Te Pabe'e nabatsase, oo tookoo suu'mu ya'e oo moogooa gi ya'e. 19 Soo Te Pabe'e moogooa ka susumudu moogooa nanesootuhibu tunedyoo'e. 20 Umuoo moogooa ka umu numu gi ka Te Naa nakabetseadu-matu ka Noah tu sake mabetsape, tooe soo Te Naa wuna'me mu wutoo'ese sapa, ka sutakoo po mu ma'wukakwuna. Pana namewatsukwe'yoo (8) numu namagwetzoi, o'no ka baa-makoo, umuoo, o'no ka sake-wi, ka Te Naa ka teepu batatsopakuse. 21 Ka Noah baa-makoo namagwetzoipu-kwa'nesoo, tamme namagwetzoi tamme ka baa-wi namatzakana. Tamme ka baa-wi namatzakana, tamme namagwetzoi ka Te Naa-matoo nanesootuhina, "Mu besa'yoo," mee mu te mesoo netamma. Soo Te Naa oo mesoo manakwe, soo Te Pabe'e puu tu ya'e-kwikoo namayoduse, meno'o yise ka Te Naa-baa'yoona no'oko poohabe nemadabue. Gi tamme baa-wi namatzaka ka totsabu te tookoo-makoo sukwe tsabatsugana.

4:1 Soo Te Pabe'e meeoo, "Oosoo gi hownne'yoo, tooe mu numu e kusekapana." Tamme sakwa oo-wa'nesoo tusooyugwe, tooe tamme tu mooedyukwe sapa, tamme sakwa ka sutakoo po ma'wuka. 2 O'no yise tamme ka Te Naa mesoo nakabetsea, gi ka suda te manena tumayohokuna. 3 Mooasoo tamme ka o'nosoo suda manakwe, umu gi tunaka'oedyukuduwa'ne. Tamme uga ka suda te tumatuguna nakabetseana tooe how tooe suda manena, kumma'akoosoo numu-no nabootamana, baagoena, hemma namadabue-matoo nanesootuhina, tooe oo sopedakwadoopana oosoo gi besa namanedu. 4 Umu te pupua'amu te nekuseka, umu ka gi te nakasopedakwadoona, ka suda mu manakwe tamme gi umu-ma tzabeka'a. 5 Pana ka saa'a umu puusoo ka tu tuma'emukwapu-kwitu Te Naa

tuukwedooa. Soo Te Naa yise mu nemadabuekwu ka how mu besow tooetoo mu sutakoo numu. 6 No'yoona numu natuukwe Te Pabe'e-witu, umu tuipu moogooa punno'o. O'no yise umu tooe mooasoo tuise sapa, umu sumuna saa'a ka Te Naa-baa mesoo nobe-gakwu ka tu moogooa meno'o ooka nakabetsease. 7 Pudusoo soo Te Naa atasoo eka teepu yugwekwu. Tamme sakwa kaaheno tusooyugwena gi ka sutakoo tamme ma'emukwadu nakabetseapana, o'no yise tamme besa nanesootuhimokwu. 8 Tamme sakwa ooosapa unu nanasoobedya, tamme puu gi ka numu ma'emukwa oo poonne, ka unu mu soobedyana. 9 Tamme sakwa mu tunaka'oedyukudu nabaa'yooku, ka tooe hannano'o tooe tamme-baa mu petuse. 10 Tamme sakwa tammesoo nanasootuhi, soo Te Naa puu nana'atamasoo te sootuha'e ka besa te nanatummatza'e. 11 Sumuna soo Te Naa besa te yadooakuna te sootuhi. Tamme sakwa oo mesoo wahakwuni, ka Te Naa tamme tunetammakuna. Sumuna soo Te Naa numu te tummatzikwuna te sootuhi. Tamme sakwa besa numu tummatzi, soo Te Naa ka meeoo te netammana. O'no yise mu numu ka Te Pabe'e-tooha meadu mee unnekwu, "Soo Te Naa tubetse besa'yoo." Mu numu sakwa ooosapa meeoo ka Te Naa-witu netammayi, "No'yoona hee sakwa oo nakabetsea." 12 E pupua'amu, mu sakwa oo sopedakwadoo mu numu mu tumoo'ookwu mu ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna. Soo Te Naa unnepu meeoo mu gi tunaka'oedyukudu te nanetumoo'oo ka tamme namaboonnena weehepu goso-ma namaboonne-kwa'ne. Mu sakwa besa sokwama mu ka Te Pabe'e-wa'ne'yoona. Mu numu mu tumoo'oona mu wohonekwu ka Te Pabe'e tu tumoo'oopu-kwa'nesoo. Mu tubetse besa sokwamakwu ka Te Naa Besa Pooha-ma mumme oo sootuhise, mu oo sopedakwadookwu oosoo tookwa Te Naa-wa'ne'yoosoo. Ka Te Naa Besa Pooha-ma mumme tu sootuhise tooe mumme tu tumoo'oo sapa mu besa sokwamakwu. 15 Soo Te Naa Besa Pooha besa mu mayugwekwu. Gi haga mu-matu sakwa tuma'emukwana oowetuoo suda nasooyugwepana. Mu sakwa gi suda manepana, gi numu batzapana, gi hemma tuduhapana, gi kumma'akoosoo numu matzamapana. 16 Pana mu ka Te Pabe'e-koobatoo nakwutumase, mu sakwa gi oo nasookwikupana. Mu sakwa besa sokwama, ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna. 17 Meno'o soo Te Naa ka mu numu

nemadabuedyakwe, mu tuma'emukwana umu-matoosoo kodyukwu. Mooe'ugasoo soo Te Naa ka tu doodooamu nemadabuekwu, pana saa'a umu gi ka Te Naa besa unnepu naka'oedyukudu mu ooonakwasoo nuummabu wumakwu. 18 Mee'e nabotugu; "Soo besa tunaka'oedyukudu unusoo manena namagwetzoi, umu gi tunaka'oedyukudu gi hownnekoosoo puu namagwetzoikwu." 19 Soo Te Naa ka suda nuummaba wumakoo mee te soobedyana, tamme sakwa oo naka'oedyuku oosoo te mabetseana, tamme ooosapa kaaheno meadabeno.

5:1 Nu mumme nanesootuhidu moohedu tuukwekwu, ka umu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu mu-kooba mu tu'eya'e tuunguna. Ka numu-kooba tu'eya'edu besa soonammena gi mu natumanakakwuna umu-nakwana sookwipunnepana. Nu yoo mu mane tuungu nu punno'o yow nanesootuhidu moohedu. Nu oo pooonne, soo Te Pabe'e unu nuummaba wumase nabatsa, nu yise saa'a mu-kwa'nesoo besa soonammedooa ka oo kodyu petuse, oosoo ka Te Tubetse Naa-wa'ne'yoo. 3 Mu sakwa mu tunaka'oedyukudu ka Te Naa besa podo meadabe tuungu, umu sakwa punno'o mu-kwa'nesoo. Mu sakwa gi suda mu neyugwepana. 4 Ka saa'a ka Te Pabe'e ooosapa tamme-kooba tu'eya'edu petuse, oosoo mu manena besa'yookukwu mee te netammakwu. 5 Mu tootooebetse-no, sususu'a sakwa ooosapa mu nanamooatupu nakabetsea. Tamme sakwa tammesoo gi numu ooonakwa besa nasooyugwepana oosoo ka mee nabotuguna, "Soo Te Naa ka umu besa nasooyugwedu numu gi besa sooyugwe. Oosoo te sootuha'e ka gi numu ooonakwa besa te nasooyugwe." 6 Ooonne'yoona tamme sakwa gi numu ooonakwa besa nasooyugwepana. Soo Te Naa suu'mu te nemadabuekwu. Ka gi numu ooonakwa besa te nasooyugwe, oosoo Te Naa ka saa'a meeoo mesoo unakwe, "Mu besa'yoo," mee. 7 Tamme sakwa gi tooe hemma tooe suda soonammekupana. Tamme sakwa oo naka'oedyuku soo Te Naa te mabetsea. 8 Tamme sakwa gi ka sutakoo tamme ma'emukwadu-ma emukwapana. Tamme sakwa namabetseapunne, o'no soo Suta'yoo te wohonedu, gi te matzooekute. Soo Suta'yoo te wohonedu te nesootzemadu, kadoo te mayugwekwu mee tusooyugwe, nunu'a-wa'ne. 9 Tamme oo mesoo matzooekute, ka Te Naa-wi

tunaka'oedyukuna. Tamme oo sopedakwadoona manatutooe no'yoona mu tunaka'oedyukudu ka Te Pabe'e-kooba nakusega. 10 Gi haa'noto tamme nakusegapunnese, ka saa'a soo Te Naa te sootuhise te magwetzoikwu tamme yise unusoo tunaka'oedyukukwu. Soo Te Naa suu'mu te sootuhidu te netutzea ooosapa pubaa'yookwutu, tamme ka Te Pabe'e doodooamuna. 11 Tamme mee nanesootuha'e, "U, Ne Naa, no'oko hemma mabetseanokwu umesoo besa pooha-ma." 12 Silvanus mee naneadu nana, ka Te Pabe'e-wi tubetse tunaka'oedyukudu. Oosoo eka tubope mu-matoo gwuukakwu. Nu gi haa'no mu-matoo tubo'o mu tuukwena soo Te Naa te tubetse magwetzoikwu. Mu sakwa ooosapa oo naka'oedyuku, soo Te Naa mu magwetzoikwu. 13 Mu tunaka'oedyukudu yaa ka Rome mee naneadu-kwitu mu sooma'yu. Soo e besa pua'a, Mark mee naneadu punno'o mu sooma'yu. 14 Mu sakwa besa nanapua'ana unu nanasoobedya. Nu meeoo nanesootuhiyakwe, soo Te Naa no'oko mu sootuhikwu mu ka Te Pabe'e doodooamuna.

1:1 Ka Simon Peter-makoo, Te Pabe'e Jesus nakabetseadu oo yadooawabe tubono, umu Te Naa tu dooamu-matoo, umu nu-kwa'nesoo ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu. Soo Te Naa mu sootuha'e numme tu sootuhikwa'nesoo. 2 Nu mu nanesootuhikuyakwe soo Te Naa mu magwetzoina mu sootuhikwu ka nana'unusoo mu tunaka'oedyukute ka Te Naa noko Te Pabe'e Jesus-wi. 3 Soo Te Naa mooasoo te tuukwe, oosoo te tubetse mabetseakwu. Tamme gi ka sutakoo podo meakwu, ka mu numu suda soomanedu yaa teepu-koobatu nagena, tamme ka Te Naa Pooha hee-gana. Tamme yise ka Te Naa besa podo meadabekwu, tamme ka unu Te Naa-wi tunaka'oedyukuna. Soo Te Naa te netutzea tamme oo-wa'nesoo unu besa'yookwu. 5 Tamme sakwa tubetse unu tunaka'oedyuku. Tamme ka tunaka'oedyukuna, tamme besa'yookwu. Ka besa'yoona, ka besow nakabetseakwu. 6 Tamme ka Te Naa-witu besa nakasopedakwadoona, soo Suta'yoo gi te ma'emukwa-wa'ne'yoo. Ka Sutakoo gi tamme ma'emukwa, tamme ooosapa Te Naa nakabetseakwu. Tamme ka ooosapa tunakabetseana, tamme ka besa podo meadabenokwu. 7 Tamme ka Te Naa besa podo meadabena, tamme nanapupua'akwu, tamme

nanasamoomu-wa'ne'yookwu. Tamme ka nanapua'ana, tamme sakwa nanasoobedya. 8 Tamme ka ekow nakabetseana, tamme nana'unusoo ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukute. O'no yise tamme ka tunaka'oedyukuna, besa manepunnekwu. 9 Tamme ka gi yooonnekoo nakabetseana tamme tookwa gi ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukute. Tamme tookwa oo soomu'wa ka oo-kooba te tuma'emukwana nasoomu'wa. Tamme yaatu too'e poonnedukwa'ne, pana tamme gi tubootabu'e. 10 Ooonne'yoona, e pupua'amu, tamme sakwa tubetse tunakabetsea. Tamme yise oo sopedakwadookwu, ka saa'a ka Te Naa nabatoo tamme oo bikwuna. Tamme ka tunakabetseana tamme gi ka Te Naa besa po ma'wuka-wa'ne'yoo. 11 O'no yise tamme saa'a Te Naa-matoo meakwu. Oosoo ka te sootuhise, soo Te Pabe'e te magwetzoi, tamme-kooba yise tu'eya'edooa. 12 Nu oo sopedakwatoo mu mooasoo oo nakapu, ka mumme e tuukwedyina. Mu yise oo naka'oedyukute, ooka mu nakasopedakwadoo-kwikoo. Nu oo sopedakwatoo oosoo gi hownne'yoo nu mu nemayukute ka e unnepu mu nakabetseana, nu sumuna gi wuna'me ka teepu-kooba'yookwu. Soo Te Pabe'e e tuukwe'e pudusoo nu nabatsakwu. Nu yise ooosapa mu nemayukukwu mu ka Te Pabe'e-wi tunakabetseana, o'no mu oo soomayuna tunakabetseamokwu ka yaano e mease. 16 Numme mu tuukwe'e ka toge-kwitu mu naka'oedyukuna, gi tooe hayoo tooe sukwe na'unnedu numme mu tuukwe'e, soo Te Pabe'e Jesus unu pooha-ga'yoo, pudusoo kodyu petukwu yaa teepu-koobasoo. Numme togesapa mu tuukwe'e numme o'no mana giba-ma'yoona ka oo pooha numme poonne, ka Te Naa Te Pabe'e-matoo yadoo'a. Numme oo naka soo Te Naa meeoo, "E Besaa Dooa yow. Tubetse besa e masoonamme. Oosoo nu-kwa'ne'yoosoo, nu unu oo soobedya." 19 Tamme tuwazoo oo sopedakwatoo ka Te Naa unnepu, o'nosoo nabotugu pudusoo togesapa manepetukwu. Mu sakwa ooosapa Te Naa unnepu nakabetsea, soo Te Naa unnepu tukootabuakunoo-kwa'ne'yoo. Oosoo ooka te nakasopedakwatoona te mayugweke. Ka Te Pabe'e petukwu-kwitoo tooe tamme namabetsapunnekwu. Soo yaa oo kodyu petukwuna, ka tu taba tsebooeke-kwa'ne'yookwu, o'no yise tamme no'yoona ka Te Pabe'e-witu nakasopedakwadookwu. 20 Tammesoo oo sopedakwatoo, tamme gi hownnekoo ka Te Naa unnepu tammesoo

tusooyugwe-kwikoo oo nakasopedakwadoo-wa'ne'yoo. 21 Soo Te Naa tu Besa Pooha-matu-ma ka tu yadooawabe pooha sootuhipu ka Te Naa unnepu oo waha tuunguna. Esoo Te Naa unnepu, gi sukwe numusoo yadooana nanemadabuena.

2:1 Ka o'nosoo mu esagoedu Te Naa yadooawabe mee naneyugwetu, meno'o mu numu mu-naga-kwitu unne-kwa'nesoo. Umu kaaheno mu tuukwe mee naneyakwe pana mu esakoekute, ka Te Pabe'e too'e nemooaga ka meeoo unnena. Umu meeoo, "Oosoo gi Te Pabe'e tooe tamme-koobatoo nabatsase sapa." Umuoo puusoo yabesoo kadoo'oo nanemayugwe, umu ka meeoo mu numu tuukwena. "Oosoo gi Te Pabe'e," mee. 2 Ewa'yoo numu mu nakana, yise ka sutakoo po nake. Ooonne'yoona susumudu numu ka umu-ma tzabena suda unakwe ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna. 3 Umu numu nemooagadu tu natumanakakuookwuna soogwidu sapa, tooe hayoo tooe mu tuukwena, mu yise mu tumanagakute. Umuoo unu moogoobu. O'nosoo meeoo natunetamma soo mu tuma'emukwana umu-matoosoo kodyukwu, ooonnekoo umu puusoo kadoo'oo namayugwekwu. 4 Soo Te Naa mu toha kakasa-gakoo gi tutuha soobadya tooe umu pumme tummatzidu sapa. Ka umu-matu tuma'emukwase, soo suta'yoo umu-matoosoo kodyukwu, umu yise meno'o togano-kwi nakwutumakwu. Umu ooosapa oe nakwutumakoo ka Te Naa atasoo ka teepu tu yugweno'oto tooe. 5 Soo Te Naa o'nosoo ka umu gi tunaka'oedyukudu gi mu sootuhipu-ga'yoo tuwazoo. Soo te nanamooatupu Noah, mana mu numu too'e tuukwe, umu sakwa besasoo tunaka'oedyuku, pana umu gi oo nakabetsea. Umu ka pumme tu tuukwe gi tunaka'oedyukuna soo teepu yise umu-no padatsopa, umu yise kadoo namayugwe. Soo Te Naa ka Noah suu'mu magwetzoihoo natakwatsukwuoo (7) oo nanumu-noko. 6 No'yooona tuwazoo ka mu Sodom noko Gomorrah mee nananeadu-kwitu suda ma'emukwadu. Nono'otsa tabeno umu ooosapa tuma'emukwa. Sumu'yoo nana, Lot mee naneadu suu'mu besa manakwe. Oosoo mu poonne ka ooosapa mu ma'emukwadape, suda soonamme ka tu pupua'amu sutakoo po mu nake. Soo Te Naa ka Lot umuoo numu-nagakoo magwetzoa'e. Umu yise

kootu'ihoo, ka suda mu tumatuguna umu-matoosoo kodyuse. Umuoo kadoo namayugwe, o'no mu numu ka saa'a ka sutakoo po nagena oo sopedakwadookwu, mu tuma'emukwana mu-matoosoo kodyukwu tuwazoo. 9 Soo Te Naa tamme magwetzoikwu tuwazoo, tamme ka besa manena. Umu suda tumatugudu wutumetakwu oosoo ka saa'a nanasu'mu mu nemadabuedooa, ka how mu besow tooetoo sutahoo. 10 Oosoo mu wutumetakwu ka umu ma'emukwadu, ka umu puusoo unu totsamanena, gi pumme moohedu nakabetseana. Umu ka puusoo pummesoo manena unu soonagena, gi hemma tooe soobedyana, ka no'oko poohabe-ma'yoona mesoo nanekoena. 11 Mu Te Naa tummatziwabe toha kakasa-ga'yoo unu ohobu nanatzooe-ma manepunnedu, unutoo pooha nanatzooedu no'oko mu numu ooonnakwa. Umuoo toha kakasa-ga'yoo puu gi hownnekoo ka Te Naa-kobena'yoona gi tooe ha'yoo unne-wa'ne'yoo, gi umu ka poohabe-kwitu nehane-wa'ne'yoo. 12 Umuoo numu nemooagadu nunu'uwa'ne'yoo gi ka besow tooetoo ka sutakoo sopedakwatoo. Umuoo sukwe momo'o yaa teepu-kooba, saa'a nagoekwudu. Umuoo suta'yoo numu ka sutakoo nakabetseadu, mu ma'emukwana umu-matoosoo kodyukwu, kadoo mu mayugwekwu, umu ka suda unnena gi oo nakasopedakwadoopana. Umu suda manakwe ka suda manena. Umu besa sokwama ka tabuapa, suda manena. Tooetoo togano umu ka mu nanesootuhi sumu-kwi'yoona umu-no tukana, tu baagoena suu'mu pedukuna. Tabewano tuwazoo umu baagooena, togesapa umuoo mu numu suda pumme sooyugwena pedukudu. 14 Umoo numu nemoagadu ka tu nanapootamana petukute. Numu waha-tamme tusooyugwedu ma'emukwa. Saa'a soo suda mu manena umu-matoosoo kodyukwu. 15 Umuoo suda manakwe, ka Te Naa besa po oowemota manegase, ka unu moogoobuna. O'nosoo soo numu nanesootuhi tunedyooedu Balaam 16 Pana soo Te Naa ka tzagase tzadyadooakute, ka Balaam nesagwikuna, ka suda oo manakwe. Soo nanesootuhipu numu tunedyooedu, Balaam, yise natzama'wuoo ka suda too'e tusooyugwese. Suda too'e manekwuse. 17 Umuoo suta'yoo numu gi he-toogoo besa'yoo, patzona pasa-kwa'ne'yoo, pagunaba-wa'ne. Umuoo ma'emukwana umu-matoosoo kodyukwu, umu yise togano-kwi nakwutumakwu. 18 Umu puusoo papaba-ma suda

apegeana naana'unnena. Umuoo numu nemooagadu ka mu numu ka Te Pabe'e unnepu pudu nakadu mee esayikute, "Umu sakwa tu soomanekwa'ne mane," gi sakwa mu sutakoo moohedu nakabetseapana. O'no yise umu ka sutakoo nakabetseadu-ma tubetse tsabekwu, soo suta'yoo mu matzooekukwu ka hemma how mu tooe yugwe, umu yise ka sutakoo nakabetseakwu suu'mu, yise mu ka kwase-gakoo podo meakwu. 20 Umu esagoedu uga ka Te Pabe'e Jesus-wi tunaka'oedyukudu, o'no umu gi ka suta-ma emukwa, pana meno'o soo suta'yoo mu matzooekute. Umu unu suda manepunne meno'o. Umu ka Te Naa besa unnepu pumme tu tuukwese gi sakwa uga oo natunedyooepana. Umu sakwa gi ka Te Naa besa podo uga meapana, meno'o umu hano'oba suta-kwi manepetuga, ka gi tunaka'oedyukuna. 22 Umu ka sutakoo po-witoosoo kodyukwu. Umuoo ka a nanatugwenga-wa'ne manakwe, "Soo sadu'u puu ka tu owa'epuwitusoo tuka, yise punno'o soo hogu pumme tu nabakeakuse sapa, ka pasagwabu-witusoo kodyu."

3:1 O'nosoo soo Te Naa yadooawabe ka Te Pabe'e kodyu petukwu-witu mu numu tuukwe, soo Te Pabe'e yadooawabe punno'o ka Te Naa unnepu mu tuukwe. Nu punno'o mooasoo waha tooe mu-matoo tuboyakwe. Ka besa mumme tu tuukwepu sokwamatuoona mee mu netammana. 3 Numme no'yoona meeoo mu netammayakwe, "Ka Te Naa ka teepu atasoo yugwekwuna-kobenasoo, mu numu ka sutakoo nakabetseadu tammema'yoona nanekoekwu, ka Te Pabe'e pudusoo kodyu petukwuna, mee te tunaka'oedyukute." 4 Umu numu nemooagadu meeoo unakwe, "Ka teepu namadabue manakwanasoo no'yoona hee ooosapa manepunne. Umu te nanamooatupu tooe ooosapa manepunne, gi atasoo mane-wa'ne'yoo. Soo Te Pabe'e kodyu petukwu mee unnese sapa, gisoo." 5 Umu gi oo soonaka'oedyukute ka o'nosoo Te Naa unnepu ka no'oko hemma teepukoobakwi oo matabuekepu. Ka teepu noko no'oko hemma oo-koobakwitu tuwazoo. 6 Oosoo ka baa, ka teepu-koobakwi hooodabedu, ka powmabu tuwazoo matabuepu. Ka saa'a yise ka teepu patatzopaku. 7 Meeoo soo Te Naa unnepu, yise no'oko ka hemma teepu-koobatu nikukwu, ka teepu pa'anakwitu nokosoo. Mooasoo oosoo nanemadabuepu ka oe hemma

manepetuse, soo Te Naa saa'a mu numu nemadabuedooa, soo suta'yoo umu numu gi pumme nakabetseadu-matoosoo kodyukwu. 8 Pana mu, e pupua'amu, mu sakwa oo soomayu, ka soo Te Naa tamme atasoo tusooyugwekute. Mee oosoo tusooyugwe, "Sumuoo tabeba ewa a tommokwa'ne'yoo. Yise ewa a tommo-gana sumuoo tabeba-wa'ne'yoo ka Te Naa-nakwana." 9 Tooe soo Te Pabe'e tu unne-kwa'nesoo manekwuse sapa, oosoo mu ewowsoo numu wutoo'e, mu tunaka'oedyukukwuna, oosoo sumuna ka no'oko numu tu ma'emukwana ma'wuse, ka pukwi suu'mu mu tunaka'oedyukukwuna soogwina. Oosoo gi tooe haka tooe suda tumatuguna umu-matoosoo kodyukwuna soogwi, ka gi kadoo mu namayugwena petsabena, ka no'oko numu tu matabuepu soobedyana. 10 Tamme gi o sopedakwatoo hanano'o ka teepu pa'anakwitu, yise no'oko hee ka teepu-koobatu, paba nanakowse kadoo'oo namama'ekwu. Soo teepu, yise, no'yoona ka teepu-koobatu nosoo nakootzasoo'owkwu. 11 Tamme ka Te Naa naka'oedyukumona, tamme oo tunetammakutoosoo manena, tamme oo sopedakwatoo, ka no'oko hemma oo tumadabuepu nakootzasooakwuse. 12 Ekow teepu nakootzasooakwuna tamme soogwi, 13 tamme ka oo sopedakwadoona tamme saa'a ka pudu teepu-kooba manepunnehoose no'yoona hee ka teepu-koobatu yise o pa'anakwatu pudu namapudupudookwu. Onona no'yoona numu kaaheno manese, pudu meadabekwu. 14 E pupua'amu, tamme sakwa ka Te Pabe'e tubetse nakabetsea, o'no oosoo ka kodyu petuse saa'a te besa'yookudooa. Tamme gi ka te mane-ma nasookwidooa. Tamme ka tunakabetseana, tamme besa nanano nanapua'akwu. Tamme yoo manekwu ka pudu teepu-kooba nobe-gakwuse, ka oo pa'anakwatu nokosoo oo pudu namadabuekwuse. 15 Tamme sakwa oo sopedakwatoo, soo Te Naa tuutoo'e, o'no ewa'yoosoo tamme-matu namagwetzoikwu. Te besa pua'a Paul mu-matoo tubo, ekow no'oko tu tubope-kwi wahana. Oosoo no'oko tu sopedakwatoona po, ka Te Naa pumme tunetammakuna tu nakasopedakwadoo-kwikoo. Oo-naga-witu numu, gi etzaga nakasopedakwatoo. Susumudu numu, gi oo soonammemapu'a, waha-tamme tusooyugwedu, ka Paul unnena tzamayuana puusoo ka sutakoo namatoosoo makodyukute, pumme kadoo'oo yugwekwudu. Umu no'oko ka Te Naa besa pooha-toohakwi

nabodu tzamayu'a. 17 Gi umu-ma nasoo'emukwapana, umuoo gi ka Te Naa nakabetseadu. Nu mu tuya tuukwe'e, umuoo, mu nemooagadu gi nakabetseapana. Mu ka umu-wa'nesoo manena mu punno'o gi tunaka'oedyuku manepetugakwu. 18 Mu sakwa nana'unusoo oo nakasopedakwatoo ka te nasootuhina, yise ka Te Pabe'e tamme magwetzoidu. Tamme sakwa ooosapa mee unnemo, "Te Pabe'e tubetse unu besa'yoo." Ooosapa sakwa no'yoona numu mee unnemo, "Te Pabe'e tubetse nanasoogwugidu."

1:1 Nu mu-matoo tubokwu ka Te Pabe'e-witu. Ka tubetse mooe'ugasoo ka teepu pudu namadabuese soo Te Pabe'e ka Te Naa-baa. Soo Te Pabe'e saa'a yaa teepu-kooba petu ka mu numu Te Naa besa unnepu tuukwegese, o'no yise mu numu oo naka'oedyukudu ooosapa gwetzoimokwu. Ka Te Pabe'e yaa teepu-kooba petuse, numu oo manese, numme oo tookoope poonne, numme tuwazoo oo tookoo tzama. 3 Mooasoo numme ka Te Naa no'oko Te Pabe'e-no nanapua'ana umu-nosoo meadape. Numme ooosapa ka besa na'unnedu mu tuukwedyakwe ka Te Pabe'e-witu, o'no mu oo naka'oedyukuna tamme nanapua'ase nananosoo ka Te Naa besa podo meakwu. 4 Numme ka besa na'unnedu mu tuukwe'e, o'no mu numme-no ka Te Naa besa po-wi tzabekakwu. Tamme no'yoona yise besa sokwamakwu. 5 Ekowsoo na'unnepu soo Te Pabe'e mooasoo ne tuukwepu numme yise punno'o mumme tuukwekwu. Soo Te Pabe'e mee te netamma, "Soo Te Naa kootabedooadu-kwa'ne'yoo tooe hano tooe katuna ka besow po-kooba kootabuapunne." 6 Soo tooe haga tooe mee unnedu, "Nu ka Te Naa pua'agana ka oo besa podo me'a," pana ka ooosapa tuma'emukwatabena oosoo esaya'ena ka togabadoo nummenumme. 7 Tamme ka kootabua-kwi momona ka Te Naa-wa'ne ooosapa kootabedooapunnena tamme tookwa nanapua'a. Soo Te Naa no'oko ka te tuma'emukwana soomu'wapu soo Te Pabe'e ka mooasoo tamme-koobatoo nabatsapuna. 8 Soo tooe haga tooe mee unnedu, "Nu gi tuma'emukwadu," puusoo nanemooaga ka gi kaaheno meana. 9 Tamme ka te tuma'emukwana wahase Te Naa gi totsaba-ga te mayugwekwu. 10 Tooe haga tooe mee unnedu, "Nu gi tuma'emukwadu," gi ka Te Naa besa

unnepu naka'oedyukute, "Te Naa esaya'e," mee tookwa oosoo tusooyugwedu.

2:1 E nanumu nu mu-matoo tubo'o o'no mu gi tuma'emukwakwu. Ka tooe haga tooe tamme-nagatu tuma'emukwa soo Te Pabe'e ka kaaheno'yoona te tuma'emukwana nematzagakwuni. 2 Soo Te Pabe'e mooasoo te tuma'emukwa-koobatoo nabatsase, no'obatusoo numu tuma'emukwana kadoo namayugwe. 3 Tamme ka Te Naa doodooamuna oo naka'oedyukute, yise oo nakabetse'a ka tamme oo tuukwena. 4 Soo tooe haga tooe gi ka Te Naa nakabetseadu, too'e oosoo mee unnedu pana, "Nu ka Te Naa dooamu-nagatu," oosoo tookwa esaya'e. 5 Tooe haga tooe ka Te Naa unnepu nakabetseana soo Te Naa tookwa oo besa'yookute. Soo tooe haga tooe mee unnedu, "Nu Te Naa tooa'a," oosoo sakwa ka Te Naa besa podo meano, ka Te Pabe'e-wa'nesoo. O'no yise oosoo puusoo nasopedakwadoo ka Te Naa Tooa'ana. 7 E nanumu, oe manakwanasoo mu ka mooe'ugasoo tunaka'oedyukuse mu ka Te Pabe'e naka tamme sakwa yise unu nanasoobedya. 8 Meno'o esoo na'unnedu unu natzooesoo manemena soo Te Pabe'e ka unu nanasoobedya te mayugwena. Mooasoo soo togaba kadoo manemena, ka togaba-wi'yoona kaaheno kootabedooakwitoo numu kua-kwa'ne'yoo. 9 Tooe soo tooe haga tooe nu ka gootabedooadu-kwi mee unnedu pana ka sumuoo Te Pabe'e naka'oedyukudu-nagatu gi petzabena oosoo tookwa togesoo ka togaba-wi. 10 Soo tooe haga tooe ka tamme-matu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu unu soobedyadu ka kootabedooadu-kwi nummenumme. O'no yise oosoo ka Te Naa besa podo meadabena gi oo ma'wuka-wa'ne'yoo. 11 Soo tooe haga tooe ka tamme Te Pabe'e naka'oedyukudu-nagatu gi petzabedu, tookwa togesoo togaba-wi numme numme, oosoo gi hownnekoo oo sopedakwadookwu-wa'ne'yoo ka Te Naa besa podo tu nameana. 12 Mu Te Naa doodooamu nu mu-matoo tubo'o soo mu tuma'emukwana nasoomu'wapu, soo Te Pabe'e ka mu-koobatoo nabatsapuna. Ooonne'yoona yise mu meno'o Te Naa besa doodooamu. Mumme nanamooatupu nu tuwazoo mu tuukwekwu mu ka Te Naa tamme Manumudoopu sopedakwatoona. Mumme yise pudu numu nu tuukwekwu

mu ka Te Naa unnepu nakabetseana, mu ka sutakoo matzooekute. 15 Gi sakwa tamme mu gi toge manedu-kwa'ne manepana. Soo tooe haga tooe ka sutakoo podo meadu tookwa gi ka Te Naa petzape. Soo Te Naa ka suda namanedu gi petzape. 16 Mu yaa teepu-koobatu numu suda tu manena besa soobedya, umu ka unu moogoomanena puusoo unu nasooyugwena gi ka Te Naa petzabe-kwa'ne manedu. 17 Saa'a esoo teepu ka mu sutakoo numu-no kadoo namayugwekwu. Soo tooe haga tooe ka Te Naa nakabetseadu soo oo gwetzoinummekwuna gi mobegwa-gakwu. 18 E nanumu, pudusoo esoo teepu namapudutupudookwu. Mooasoo mu oo naka gisoo ka Te Pabe'e ka teepu mapudutupudoo sumu'yoo ka Te Pabe'e tubetse tumoo'oopunnedu yaa teepu-kooba tamme-baa petukwu. Mooasoo ewa'yoo numu ka Te Pabe'e nekwoho'ne tamme yise oo sopedakwatoo pudusoo Te Pabe'e ka teepu mapudutupudookwu. 19 Umu Te Pabe'e nekwohonedu tamme-nagatu uga gi ka Te Pabe'e-wi tubetse tunaka'oedyukute. Umu uga ka tubetse tunaka'oedyukuna togesoo tammeno'yookwu. Meno'o tamme oo sopedakwatoo umu tookwa gi tubetse tunaka'oedyukupana meeoo sukwe naneyukwe gi tookwa umu tubetse tamme-notu ooonne'yoona umu te ga'abeyakwe. 20 Mu Te Pabe'e tubetse naka'oedyukunodu, soo Te Pabe'e ka tu Besa Pooha-ma mu sootuhipu, ooonne'yoona umu ka togesapa na'unnedu sopedakwatoo. 21 Mu mooasoo ka Te Pabe'e-witu nakasopedakwatoo, soo Te Naa tubetse kaahenotu, ooonne'yoona nu mu tuukwe'e. 22 Soo tooe haga tooe Jesus gi Te Pabe'e mee unnedu esaya'e. Esoo esayidu ka Te Pabe'e tumoo'oo oosoo ka gi Te Naa noko ka Te Pabe'e naka'oedyukuna meeoo unakwe. 23 Soo tooe haga tooe gi ka Te Pabe'e naka'oedyukudu, gi Te Naa Tooa'a. Mu sakwa ka Te Naa besa unnepu oe manakwanasoo nakaduguna ooosapa oo naka'oedyukuna, o'no mu ooosapa Te Naa no'oko Te Pabe'e doodooamu manepunnekwu. 25 Oosoo mooasoo te tunetammakupu, soo te gwetzoimokwuna gi moobegwa-gakwu. 26 Yaa meno'o nu mu tuukwekwu gi ka mu mumme nemooagadu-ma saa'a nakatzabepana. 27 Soo Te Naa ka tu Besa Pooha-matu-ma mu sootuhi. Soo Te Naa Besa Pooha ooosapa ka togesapa na'unnedu mu tunedyooenokwu, ka tooe hekwi mu gi kumma'akoosoo numu tunedyooedu soogwikwu. Soo Te Naa Besa Pooha

mu tunedyooena mu yise ooosapa ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukukwu. 28 E nanumu, tamme ka ooosapa Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukuna ka yaa teepu-kooba oo kodyu petuse tamme gi oo-ma suina gi oo nasookwikwu. 29 Soo Te Pabe'e ooosapa kaaheno tumatugudu, mu yise oo sopedakwatoo soo tooe haga tooe kaaheno tumatugudu punno'o Te Naa tooa'a.

3:1 Soo Te Naa tubetse unu te soobedyana, "E doodooamutse'e," mee te natuba'nga. Umu gi tunaka'oedyukudu gi oo sopedakwatoo ka Te Naa meeoo tamme natuba'nga umu ka gi Te Naa sopedakwatoona. 2 E nanumu, mooasoo tamme Te Naa doodooamu manepu. Tamme ka Te Naa-tamme sootunagakwuna gisoo sopedakwatoo. Tamme oo sopedakwatoo ka Te Pabe'e yaa teepu-koobasoo kodyu petuse, o'no tamme oo poonnese oo-wa'ne'yookwu. 3 Tamme ka Te Naa atasoo numu nemayugwena oo naka'oedyukudu soo Te Pabe'e te pudu manumudookwu mee na'unnedu, ooonne'yoona oosoo ka suda te tumatuguna soomu'wase gi totsaba-ga tamme manekwu, soo Te Pabe'e puu gi totsaba-ga'yoo. 4 Soo tooe haga tooe ka Te Naa unnepu gi nakabetseadu tuma'emukwa. 5 Mu oo sopedakwatoo mooasoo ka Te Pabe'e yaa teepu-koobatoo, nanasuda te tumatugupu-koobatoo oo nabatsapu. Soo Te Pabe'e puu gi tuma'emukwadu. 6 Soo Tooe haga tooe ooosapa tuma'emukwadubedu gi Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukute. 7 E nanumu, tooe haga tooe kaaheno tumatugudu ka Te Pabe'e-wa'ne'yookwu. 8 Soo tooe haga tooe ooosapa tuma'emukwadu tookwa ka Numu Soo'adu, sutakoo nagedu oosoo Gi Toge'yoo puu oe-manakwanasoo, ooosapa suda tumatugukepu. Soo Te Pabe'e yaa teepu-koobasoo petuse, ka sutakoo, numu tuma'emukwa mayugwedu kadoo'oo mayugwekwuse. 9 Tamme ka Te Naa besa doodooamu manese ka suda namanedu nuuninokwu. 10 Tooe haga tooe ooosapa gi toge manedu ka Te Naa doodooamu gi petzabedu tookwa, ka Numu Soo'adu nagedu. Tamme oo sopedakwatoo ka ooka gi togekoo, Numu Soo'adu tumayohokudu oosoo gi Te Naa doodooamu-matu. 11 Ka Te Pabe'e mu naka'oedyuku-kwi manakwanasoo, soo Te Naa unnepu, "Mu sakwa nanasoobedya," mee'e na'unnedu mu ooosapa nakano'o. 12 Mu

sakwa gi ka o'nosoo tooebetse Cain mee naneadu-kwa'ne manepana. Soo Cain suda manakwe ka tu wannga'a nuusoogwedukuna, ka tu wannga'a kaaheno tumatugu oo batsase. Soo Cain tookwa ka mu sutakoo nagedu. 13 Ooonne'yoona, E nanumu, mu suta'yoo numu yaa teepu-koobatu puu gi te petzape. 14 Saa'a mu suda manedu numu ka tu'ina ooosapa toganokwi'yookwu. Tamme ka tu'ise besa-kwitoo, ooosapa namagwetzoidukwitoo me'a, tamme ka nanasoobedyana. 15 Tooe haga tooe gi tu pupua'amu petzabedu tu pua'a batsadu-kwa'nesoo manepunne. Tamme oo sopedakwatoo soo numu puu ka tu nanumu batsase suda oo tumatuguna oo-matoosoo kodyukwu, yise gi ka Te Naa-baa petugakwu. 16 Soo Te Pabe'e unu te soobedyana, ooonne'yoona tamme-koobatoo nabatsapu. Tamme sakwa punno'o oo-wa'nesoo nanasoobedya. 17 Soo tooe haga tooe gi hemma tuugedu, ka tu pua'a tutuha manakwe sakwa oo tummatzi ka Te Naa unu soobedyana oo-matoo nanesootuhiyana. 18 E nanumu tamme sakwa unu nanasoobedyana nanatummatzi gi meeoo sukwe unnepana. 19 O'no tamme ka Te Naa doodooamuna, tammesoo nanasopedakwadookwu. Tamme yise gi suikwu ka Te Naa-koobena manepetugase. 20 Tooe ka Te Naa tamme tunetammakuna gi mapu'apana, te nasootuaga'ne sapa, soo Te Naa ka te sopedakwadoona tutuha te soobedyana te sootuha'e. 21 E nanumu, tamme gi ka Te Naa-ma sua'ekwu ka mooasoo oo sopedakwadoona te tutuma'emukwana oo soomu'wapu. 22 Tamme ka Te Naa nanetzakwiyiyina oosoo te nakana te sootuha'e, tamme ka tamme oo tunetammakuna nakabetseana. 23 Soo Te Naa meeoo soo Jesus Mu Tubetse Pabe'e, mu sakwa oo naka'oedyukuna unu nanasoobedya. 24 Tamme ka Te Naa besa unnepu nakabetseanona soo Te Naa ooosapa tamme-no manenummekwu. Soo Te Naa ooosapa tamme-no manenummekwu, ka tu Besa Pooha-ma te sootuhise.

4:1 E nanumu, tamme sakwa gi ka no'obatusoo poohabe naka'oedyukupana. Ewa yaa teepu-kooba na'esago'e, ka sutakoo poohabetoohakwi. Ka nanesootuhibu numu tunedyooedu mee unnedu tamme-baa petuse, tamme sakwa ka hownnekoo oo pooha-gana sopedakwatoo, ha'oo Te Naa Besa Pooha-toohakwi numu tunedyooe. 2 Nu mu tuukwekwu,

ha'oo tamme oo sopedakwadookwu, hownnekoo poohabe-toohakwi oosoo numu tunedyooe. Tooe haga tooe ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi unnekwu, mee soo Jesus o kaaheno Te Pabe'e, oosoo togesapa na'unnedu ka yaa teepu-kooba tamme-baa numu petuse tamme-wa'ne'yookwu. 3 Soo tooe haga tooe yise mee unnedu, soo Jesus Te Pabe'e gi toge'yoo, oosoo tookwa sutakoo pooha-toohakwi'yoona ka Te Pabe'e nekwoho'ne. Soo Te Pabe'e tumoo'oodu, numu nemooagadu, tamme ka o'nosoo mu nanekemmadu nakadu meno'o yise mooasoo tamme-naga. 4 Umu esagoedu gi te nemoo'aga-wa'ne'yoo, e nanumu, tamme ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi'yoona, oosoo no'oko poohabe matzooekudu. 5 Soo numu esayaekudu ata-tammesoo numu neyugwedu, ka mu numu gi Te Naa Besa Pooha-toohakwi manepunnedu etzaga nemooa'aga. Umuoo numu esagoekuna ka mu numu sutakoo tumayohope mu nagetuunguna mu tunedyoo'e, ooonne'yoona mu suta'yoo numu yaa teepu-koobatu mu nakabetse'a. 6 Tooe haga tooe Te Naa naka'oedyukudu te nakapunnekwu, tamme ka Te Naa doodooamuna. Soo tooe haga tooe gi te soonakadu tookwa gi Te Naa heesoobedya, ooonnekoo tamme oo sopedakwadookwu, ha'oo sutakoo poohabe oo-nagakoo tooetoo besow. 7 E nanumu, tamme sakwa Te Naa unnena naka'oedyukuna nanasoobedya. No'yoona Te Naa doodooamu nanasoobedya soo Te Naa ka oo te mayugwena. 8 Soo tooe haga tooe gi numu petzabedu tookwa gi ka Te Naa doodooamu-matu, soo Te Naa puu ooosapa unu numu soobedyadu. 9 Tamme oo sopedakwatoo soo Te Naa puu tamme unu soobedyana, ka tu Besaa Tooa ka yaa teepu-kooba nabatsakupu, ka no'oko te tuma'emukwana kadoo mayugwena. Ka mooe'ugasoo soo Te Naa ka unu te soobedyana, ooonne'yoona tamme punno'o unu nanasoobedya. 11 E nanumu tamme sakwa unu nanasoobedyana, ka Te Naa puu tubetse unu tamme soobedya. 12 Gi haga ka Te Naa tookoope poonnedu. Tamme ka nanasoobedyana soo Te Naa ooosapa tamme-no manenummekwu. Tamme punno'o nanasoobedya manepetukwu, ka Te Naa tamme sooyugwe-wa'ne. 13 Soo Te Naa ka tu Besa Pooha-ma te sootuhipu. Ooonne'yoona ooosapa te tummatzina tamme oo-no besa kemmadape. 14 Tamme yise oo sopedakwatoo, soo Te Naa ka tu Besaa Tooa yaa teepu-koobatoo taya, ka

numu oo magwetzoi tuunguna. 15 Tooe haga tooe oo naka'oedyukudu soo Te Pabe'e Te Naa Tooa, tookwa Te Naa-no meadape. 16 Tamme oo sopedakwatoo soo Te Naa unu te soobedya. Soo tooe haga tooe punno'o unu numu soobedyadu tookwa Te Naa-doodooamu-matu. 17 Tamme nananesootuhidu numu nana'unusoo nanasoobedya manemena, ka Te Naa tamme sooyugwe-wa'ne. O'no saa'a ka Te Naa numu nemadaboo'e tamme puu gi ka Te Naa-ma suikwu, tamme ka mooasoo ka Te Naa unu soobedyana. 18 Tamme gi ka Te Naa-ma sua'e ka unu oo soobedyana. Tamme ka mooasoo unu Te Naa soobedya manepetuse, mooasoo ka te tuma'emukwana nasoomu'wapu gi hemma-ma sua'ekwu. Tamme ka suina suda tusooyugwe. Tamme ka mooasoo oo sopedakwatoona soo Te Naa te mabetsea ka unu pumme te soobedya. Tooe haga tooe Te Naa-ma suidu tookwa gisoo ka Te Naa tu soobedya-kwi manakwe. 19 Soo Te Naa mooe'ugasoo unu te soobedya ooonne'yoona tamme punno'o Te Naa unu soobedya. 20 Soo tooe haga tooe ka Te Naa unu soobedya mee unnepana ka Te Naa besa doodooamu gi petzabena oosoo tookwa esaya'e. Soo tooe haga tooe ka Te Naa doodooamu tookoope poonnepana gi mu petzabedu hownnekoo ka Te Naa yise gi tu tookoope poonnena petzabekwu? 21 Soo Te Naa mee te netamma, "Soo tooe haga tooe unu e soobedyadu, sakwa umu e doodooamu tuwazoo unu soobedya."

5:1 Tooe haga tooe o soo Jesus Te Tubetse Pabe'e mee'e na'unnedu naka'oedyukudu tookwa Te Naa Tooa'a. Tooe haga tooe ka Te Naa unu soobedyadu Te Naa dooamu unu soobedyakwu tuwazoo. 2 Tamme ka Te Naa unu soobedyana, oo tunetamma-kwa'nesoo manena oo nakabetseana tamme tookwa Te Naa doodooamu besa soobedya. 3 Soo Te Naa tamme tunetammakuna tamme ka oo nakabetseana oosoo gi namanakwe tamme ka Te Naa unu soobedyana. 4 Tamme Te Naa dooamu gi ka sutakoo nakabetsea ka yaa teepu-koobatu numu mayohona. Tamme ka sutakoo mooasoo matzooekute, ka Te Pabe'e naka'oedyukuna. 5 Soo Te Pabe'e Te Naa Besaa Tooa Tubetse oedyukudu suu'mu ka sutakoo matzooekute. Soo suta'yoo ka numu suta-tamme ohoyugwedu. 6 Soo Te Naa oo waha soo Te Pabe'e oo Besaa Tooa baa-wi namatzakase, soo Te Naa oo wahasoo

tuwazoo, ka Te Pabe'e nabatsase. Yise nakwitoo ka Te Naa Besa Pooha. 9 Esoo Te Naa besa yadooapu toge kaahenotu ka Tu Penebe Besa Tuooa'a-witu. Mu numu puu ka tu nanumu ha'yoo unakwe oo naka'oedyukute. Soo Te Naa unnepu ka sukwe numu unnepu, ooonnekoo toge kaaheno'yoo. 10 Soo tooe haga tooe ka Te Pabe'e naka'oedyukudu oo sopedakwatoo oosoo Te Naa Penebe Besaa Tooa'a. Tooe haga tooe gi ka Te Naa naka'oedyukudu ka Te Naa ne'esatooe. 11 Soo Te Naa meeoo te tunetammakupu ka Te Pabe'e mane-koobatoo gi mobegwa-gakwu ooosapa te gwetzoimokwuna te sootuhikwu. 12 Soo tooe haga tooe ka Te Pabe'e naka'oedyukudu tu namagwetzoina nasootuhikwu, soo gi tunaka'oedyukudu gi. 13 Nu mumme Te Pabe'e naka'oedyukudu-matoo tubo'o o'no mu nananesootuha'edu numu ka ooosapa gi mobegwa-gakoo namagwetzoidu, pumme tu sootuhipu sopedakwadookwu. 14 Tamme oo sopedakwatoo ka Te Naa-matoo nanesootuhina ka oo tunetammana oedyukuna oosoo te nakana 15 te sootuhikwu ka pumme te nanetzakwiyi. 16 Unu nanesootuhi numu ka tunaka'oedyukudu ma'emukwa oo poonnena oosoo sakwa oo nanesootuhiku soo Te Naa yise ka tuma'emukwadu magwetzoikwu. Tooe no'oko numu tuma'emukwana gi besow sapa, soo too'e no'obatu soo numu tuma'emukwapu mesoo nanematzagakwuna'e. Sumubatu numu tuma'emukwana gi nananesootuhikwuni-wa'ne'yoo oosoo ka tuma'emukwadu-matoosoo namakodyukuse oo batsakwu. Ookow tuma'emukwape gi hownnekoo tamme nanesootuhi-kwa'ne'yoo. 18 Tamme oo sopedakwatoo umu nananesootuhidu numu Te Naa doodooamu gi ooosapa tuma'emukwano-wa'ne'yoo. 19 Tamme oo sopedakwatoo tamme Te Naa doodooamu, yise soo suta'yoo Gi Toge'yoo ka no'oko yaa teepukoobatu mu gi tunaka'oedyukudu numu nemadunagakwu. 20 Soo Te Pabe'e tamme-baa yaa teepu-kooba petuse te sootuha'e o'no tamme oo-toogoo Te Naa besa sopedakwadookwu. Ka Te Tubetse Pabe'e Jesustoohakwi, soo Te Naa togesapa te sootuhi tamme yise gi mobegwa-ga gwetzoimokwu. 21 E nanumu, ka Te Naa-matoo suu'mu sakwa mu nanesootuhi mea. Yaanotu sapa esoo pooha nanesootuhibu-witu nanemamakwupetu.

- 1:1 Nu yaahoo mu nanesootuhi tunedyooedu ka umu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu-matoo tubokwu tooe hano tooe manepunne. Numme yise no'yoona umu Te Pabe'e-witu naka'oedyukudu-no besa mu soobedya, 2 tamme ka Te Naa togesapa oo unnepu gi moobegwaga ooosapa nakabetseana. 3 "Soo Te Naa te magwetzoikwu te sootuhina," mee nu nanesootuhi. 4 Ka mu-matu yaa numme-baa petuse mu ka Te Naa tunetammapu-too togesoo mu nanesootuhi me'a. Nu besa mu-matoo nakasoonamme. 5 Ka Te Pabe'e te mooe naka'oedyuku-kwi manakwanasoo soo Te Naa unu nanasoobedyana mee te netammano'o. 6 Tamme ka Te Naa unu soobedyana tamme oo tumayohokunokwu. Soo Te Naa mee te netammapu, "Nanasoobedyana sakwa mu e podo meadabe." 7 Ewa'yoona mu numu tunedyooedu numu nemooagadu ka eka teepukoobakwi ma'na'wedu gi meeoo unne-wa'ne'yoo soo Jesus Te Tubetse Pabe'e numu manese yaa teepu-koobatoo nataya. Umu ka Te Pabe'e sukwe nekwohonena 8 gi umu ka Te Pabe'e besa podo meadabe. Gi umu-wa'ne manepana. Mu sumuna mu ka Te Naa mumme besa sootuhina watzekadooa. 9 Mu ka Te Pabe'e besa po ma'wukase ka Te Naa matusookwunikwu. Mu ka ooosapa Te Pabe'e besa podo meadabena ka Te Naa noko Te Pabe'e nakabetsea. 10 Ka mu numu nemooagadu mu-baa petuse gi mu nabaa'yookupana ka nanesootuhina gi mu nanesootuhi tuungupana. Gi tuwazoo mu tunemabetsabekupana. 11 Soo tooe haga tooe ka mu numu nemooagadu nabatoo bina mu tuma'emukwana mu nenoyukwe tummatza'e. 12 Nu ewasoo mu soonetammapana gi mu-matoo e sukwe tubona soogwa'e. Sumuna nu saa'a mu-baa nobenena. O'no saa'a tamme besakoo nanatuukwedooa. Tamme yise no'yoona besa sokwamadooa. 13 Numme yaatuoo nananesootuhidu mu nemayudooa.
- 1:1 Nu mu nanesootuhi tunedyooedu ka e besa pua'a Gaius-matoo tubokwu. Togesapa u e besa pua'a. 2 Ka ooosapa u manenokwuna nu u nanesootuhikute, o'no soo Te Naa ka besa u nanesootuhi me'a besakoosoo u sootuhikwu. 3 Susumudu umu Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu nu-baa petudyipunne yise mu e nobenedyidu-makoo nu meeoo tunaka, u e tooe tuukwe'e, u toge kaaheno Te Naa besa podo meadape. 4 Ka umu e besa

pupua'amu Te Naa besa podo me'a, mee nu mu nakana besa mu-matoo nakasoonamme. 5 E pua'a, u besa manakwe. Ka mu wakwawa'a mu-baa petuse ka Te Naa besa unnepu mumme mu tunedyoo'e u sakwa tubetse besa mu matugu. 6 Mu u-baa nobenemodu ka kodyu petuse besa u-kwitu nemadabue, u besa mu matugu ka Te Naa tamme tunetammakukwa'nesoo. Oosoo besa'yoo ka besa mu matuguna, 7 umu manatooe ka Te Pabe'e besa unnepu wahammo'o. Umu gi ka mu gi tunaka'oedyukudu natummatzi tuungu. 8 Ta sakwa ka mu nanesootuhibu numu tunedyooedu maka, ka yoo manena ta ka Te Naa togesapa unnepu mu tuukwe tummatza'e. 9 Mooasoo nu mu tunaka'oedyukudu-matoo tubo pana soo Diotrephes mee naneadu gi ne nakabetse'a, oosoo ka puu mooe nadatsungakwu mee tusooyugwena. 10 Nu ka mu-baa petugase nu mu tuukwekwu oosoo nana numme-witu esaya'e. Ooosoo tuwazoo gi ka mu nanesootuhibu nu-mu tunedyooedu mu-baa petuna petzape. Oosoo nana ka mu numu nanesootuhibu tunedyooedu tu nanumu umu tummatza'e, mu ne'yooikuhooyakwe. Ka nanesootuhibu mu numu tunedyooedu mu maka, ka mu-no tuwazoo mu nanesootuha'e mu tayahooyakwe. 11 E pua'a Gaius, ta sakwa gi ka Diotrephes-wa'ne suda tumatugupana. Soo tooe haga tooe besa tumatugudu tookwa Te Naa doodooamu. Soo tooe haga tooe suda tumatugudu tookwa gi Te Naa sopedakwadoo. 12 No'yoona numu meeoo, soo Demetrius besa kaaheno numu tunedyooedu. Nu punno'o u tuukwe'e oosoo kaaheno numu tunedyooedu u yise namekoosoo ne sopedakwatoo numme gi esagoedu. 13 Nu ewasoo u tuukwe penipana gi ooka e sukwe bona petzape. Sumuna saa'a nu u-baa petugakwu. O'no saa'a ta oetu nanatuukwedooa. 14 "Ka Gaius sootuhi," mee nu ka Te Naa-matoo u nanesootuhikuyakwe. Ta pupua'amu yaatu u nemayuyakwe. Nu punno'o ka umu e pupua'amu u-baatu nemayuyakwe.

1:1 Jude, ka James wanga'a, ka Te Pabe'e Jesus-wi punno'o tunakabetseadu no'oko mu tunaka'oedyukudu-matoo oo tubona. Soo Te Naa no'oko te netutzeapu ka unu te soobedyana. Tamme ka Te Naa-doodooamu o ooonne'yoona oosoo te tummatzipunne ka Te Pabe'e-toohakwi. 2 Meeoo nu mu nanesootuhikuyakwe, "Soo Te Naa sakwa

ooosapa mu sootuhina, mu magwetzoi, yise nana'unusoo nanasoobedya mu mayugwe." 3 E besa nanumu, nu ooosapa mu-matoo e tubokwuna soogwa'e ka Te Pabe'e-witu no'oko tamme oo magwetzoikwu-kwitu, tooe ka mu numu mumme tumoo'oo sapa. Ooonne'yoona nu meno'o mu-matoo tubo'o ooka mu tuukwena, numu mu tubetse nenoyukwe tuunguna, o'no umu ooosapa ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukukwu. Tamme tunaka'oedyukudu mooasoo ka togesapa na'unnedu ka Te Pabe'e-witu natuukwepu, tamme punno'o ka mu numu natuukwe tuungu. Tamme sakwa ka kaaheno te tusooyugwena gi atasoo neyugwepana. 4 Nu eka mu tuukwe'ekwu susumudu mu-matu gi tunaka'oedyukudu, tunaka'oedyukute mee naneyakwe. "Soo Te Naa te magwetzoikwu tooe ka sutakoo mu nakabetsea sapa," mee mu esagoedu too'e unakwe, umukwu too gi ka Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukupana meeoo unakwe. Tubetse o'nosoo umu suda manakwe soo saa'a suta'yoo umu-matoosoo kodyukwu. 5 Meno'o yise nu mu nemayukukwu tooe mooasoo mu natuukwe'epu sapa soo suda mu manena mu numu-matoosoo kodyukwu. Tubetse o'nosoo soo Te Naa ka mu Jew numu ka mu Egypt numu-makoo magwetzoipu. Pana ka saa'a mu Jew numu kadoo ma'e, gi pumme mu naka'oedyukute. 6 O'nosoo tuwazoo ka mu Te Naa tutummatziwabe, toha kakasa-ga'yoo ma'emukwase ka Te Naa umu tunetammakuna mu ma'wuhoose mu ma'emukwana umu-matoosoo kodyupu. Oosoo yise togano-kwi mu wutumeta, ka sumu tabeno suda mu tumatuguna nemadabuekwuse. 7 Umu Sodom noko Gomorrah-witu numu umu tzage'e-witu nokosoo ka suda tumatuguna mu manena umu-matoosoo kodyu. Umu nanapootama gi numu mane-kwa'ne. Ooonekoo mu tuma'emukwadu nidabekwu koso gi kootzasooadukwi'yoona. Tamme sakwa oo sopedakwadoo tamme ka ooosapa tuma'emukwana te ma'emukwana tamme-matoosoo kodyukwu, umu numu ma'emukwana puu umu-matoosoo kodyupu. 8 Umu numu nemooagadu sutakoo pooha nosepu-ga'yoo ka nanapootamana tooe how tooe nanasoonahadyugwe, yise gi mu numu moohedu nakabetse'a. Umuoo tuwazoo ka umu Te Naa tutummatziwabe mu toha kakasa-gakoo nanasuda mu netamma. 9 Soo mu toha kakasa-ga'yoo moohedu Michael mee naneadu ka Moses ya'ese ka oo tookoo-witoo kemmase, soo Suta'yoo yise

punno'o oo takonehoo ka Moses tookoo nehegana. Ka Sutakoo sukwe naka yise meeoo, "Soo Te Naa u nedakwu ka suda u unakwe." Soo Te Naa tummatzidu puu gi suda unakwe tooe ka Sutakoo suda pumme netammase sapa. Pana soo Michael yise gi suda yadoo'a, oo sukwe naka. 10 Pana umuoo suta'yoo nanana suda apegea ka gi hemma nakasopedakwadoona. Umu puusoo kadoo namayugwe ka suda apegeana gi hemma sopedakwadoopana. Umu kadoo namayugwe ka sutakoo nakabetseana umu ka oo sopedakwadoona, gi oetu soohanepana tooe how tooe manakwe. 11 Soo suda mu manepu umu-matoosoo kodyukwu umu ka sutakoo podo meadabena ka o'nosoo ka te namooatupu Cain mee naneadu-kwa'ne. Soo Cain puu tu wannga'a batsapu oosoo nuusoogweda ka Te Naa ooosapa oo tumatugukute. Ooonekoo soo soo Te Naa besa oo nenaka. Umu numu nemooagadu unu moogoobu ka tooe nanesootuhipana Balaam mee naneadu-kwa'nesoo. Soo Balaam ewow numu-nakwana tu natumanakakuookwuna ooosapa soogwipunnedu ka numu too'e poohana. Soo suda mu tumatuguna umu-matoosoo kodyukwu. Ka o'nosoo te nanamooatupu Korah mee naneadu, tu pupua'mu-no kadoo namayugwepu. Ka Moses mu nekwohone petuse, soo te teepu yise wunabese-ma kadoo mu ma'e. 12 Mu numu mu nesootze'ma ka mu numu nemooagadu mu-nagakwi manepunne. Ka nanano mu nanesootuhi tuka mu numu nemooagadu suda oe'yoona sukwe maneyakwe, gi kaaheno ka nanesootuhi tumayoho, sukwe unu pepewutzena. Umuoo gi he-toogoo besa'yoo, gi powmadu koomeba-wa'ne'yoo, sukwe wutzagakwuna'e. Umuoo to'esabu pasa-kwa'ne'yoo tooe unu yubanoo manekase sapa gi pooe-ga'yoo. Umu gi he-toogoo besa'yoo. 13 Umuoo ka pedyoomaba napoonne-kwa'ne'yoo no'oko hemma tumeatoo tzobadu. Soo suda mu tumatuguna ooonne'yoo gi nawatzekute, tuukwunipe-kwa'ne numu oo poonne tooe how kwinga'yoopana. Umuoo numu nemooagadu paatoozooba tui sawe-kwa'ne'yoo. Numu puu gi mu nageka-wa'ne'yoo. 14 Ka o'nosoo soo mu numu nemooagadu ooosapa togaba-wi mukwamo'o. Mooe'ugasoo nana Adam kunoo'oo tzo'o, Enoch mee naneadu mee ka mu numu tuukwe'e, "Saa'a Te Pabe'e petukwusoo umu pumme tutummatzidu mu toha kakasa-ga-no, 15 ka mu numu nanasuda manepunne mu

nemadabuekwuse. O'no yise soo suda numu tumatuguna umu-matoosoo kodyukwu, umu ka Te Naa suda netammase." 16 Numu nemooyugwena, numu nesootzemana, suda mesoo manena, puusoo papabatse'e naana'unnena, kumma'akoosoo numu nanetubetseya'ena tuwow, o'no mu numu hemma mu hanekukwu. 17 Mu sakwa gi oo soomu'wapana ka Te Pabe'e Jesus yadooawabe tamme tunetammaku-kwa'nesoo oo unnepu. 18 Ka gisoo Te Pabe'e petukwuna oe manakwe mu numu mu-ma'yoo nanekoekwu ka Te Naa besa manakwe. Umu ka Te Naa gi nakabetseana. Ka suda tu manena manoyugwena, umuoo numu nemooagadu nana'emota numu yugwe. Umu ka gi tunaka'oedyukuna umu gi ka Te Naa Besa Pooha-ma nasootuhikwu. 20 E nanumu mu sakwa ka Te Naa besa unnepu naka'oedyukuna. Mu sakwa ka oo Besa Pooha-toohakwi nanesootuhi. 21 Ka Te Naa unu mu soobedya yise oo naka'oedyuku ka Te Pabe'e tamme magwetzoina soomayuna, saa'a tamme ooosapa ka Te Naa-baa'yookwuse. 22 Tamme sakwa mu gi besa tunakabetseadu numu nenoyugwe, o'no umu tunaka'oedyukukwu. 23 Yise oo tamme mu magwetzoi tabuakwu ka suda mu nuugwekwese ka goso-wikoo mu natzakwu-kwa'ne. Tamme sakwa mu tuma'emukwadu numu tutuha soobedyana ka Te Pabe'e-matoosoo mu makodyuku. Tamme sakwa gi umuoo tuma'emukwadu numu-ma nakatzipana. 24 Soo Te Naa oo mada'e ka pumme te nakabetseana, yise namatoosoo te bikwu, gi totsabugana. Soo Te Naa te mabetseana besa te masokwamakwu ka Te Pabe'e Jesus tamme-koobatoo manepu-witoo. 25 Soo Te Naa unu pooha-ga'yoo te magwetzoikwu. No'yoona tamme sakwa oo nakabetsea. No'yoona numu sakwa mee unne, "Soo Te Naa ooosapa tubetse besa'yoo." Yow e nanesootuhi-kwa'ne'yoosoo.

1:1 Ka Te Pabe'e-witu tu tubetse namanekwuna, soo Te Naa e pooha nose-kwi, tu tummatzidu toha kasa-ga'yoo e tuukwepu. Soo Te Naa ka Te Pabe'e mee nuka John tuukwe tuungu ka e pooha tuusoobedya-kwi ka hemma manemeakwuna. E nosepu mumme pumatoo nananesootuhidu e tuukwe'e tuunguna. 3 Soo Te Naa ka mu numu eka besa na'unnedu neadu sootuhikwu. Soo tooe haga tooe ka a nakana, a nakabetseana nasootuhikwu, ka pudusoo hemma manepetukwuna nu mu tuukwekwu. 4

Nu John mu-matoo tubo'o mu Te Pabe'e-matoo nananesootuhidu tooe hano tooe ka teepu Asia mee naneadu-koobatu. Nu meeoo mu nanesootuhikute umu Te Naa, Te Pabe'e-no yise soo Te Naa Besa Pooha mu sootuhise mu magwetzoikwu. Soo Te Pabe'e toge kaaheno ka Te Naa besa unnepu te tuukwe'e. Soo Te Pabe'e unu te soobedyana ka suda tamme tumatugukoobatoo nabatsapu, ooonne'yoona Te Pabe'e ka suda tamme tumatugupu tubetse nematzakwunipu. Yise Te Pabe'e ka tu ya'e-kwikoo namayodase ooosapa gwetzoinumme. Ka mu numu nanesootuhiku mee'e soo Te Pabe'e no'oko tamme nananesootuhidu netamma. Tamme ka Te Pabe'e besa nakabetsea oosoo yise no'okosoo hemma ka teepu-koobatu te nehane katukwu. Gi hee ka Te Pabe'e ooonakwatu pooha-ga'yoo, oosoo besa'yoona gi mobegwa-ga'yoo. 7 Pudusoo soo Te Pabe'e koomebanagakwi kemmowgese yaa teepu-kooba petuookwu. No'yoona numu ka Te Pabe'e poonnekwu. No'yoona mu gi tunaka'oedyukudu ka yaa teepukoobakwitu suda sokwammana, sagwikwu ka suda tu tutumatugupu putammesoo kodyuse. 8 Soo Te Naa meeoo, "Nu yow no'okosoo hemmakobenatusoo, nu no'oko hemma eka teepu-koobatu nemadabuepu. Nu ooosapa oe manakwana gwetzoibu manepunnena." 9 Nu mumme Te Pabe'e-witu tunaka'oedyukudu-matoo tubo'okwu. Nu punno'o mu-kwa'nesoo ka Te Pabe'e-matoo nanesootuhidu tooe tamme tu nekuseka, yise tamme tu nanetumoo'oo sapa. Nu ka Te Naa unnepu Te Pabe'e-witu mu numu tunedyooena, ooonne'yoona nu yaa baa-kumana pagadudu Patmos mee naneadu-kooba nakwutuma. 10 Ka nanesootuhi tabeno nu ka Te Naa-matoo nanesootuhiwununa e ooonakwana nu nadyadooese, 11 meeoo natunetammakute, "Eka ume e tzapoonnekukwuna mu ta nananesootuhi nanumu tunesootabue ka mu nu-matoo nananesootuhidu ka Ephesus, Smyrna, Pergamos, Thyatira, Sardis, Philadelphia-no Laodicea-wi mamanepunnedu." 12 "Hagaga e yadooedyakwe?" mee nu soonammena oo tamme nakwumunase, natakwatsukwuhoo (7) tutukootabuakunoo natzekoonookute nu poonne mu gagatzokwa-matu nidyakwe. 13 Umu naniwunudu naamookwi soo Te Pabe'e numu-wa'ne tabuana wunu, yaa tu tawetzogo no'oto oodutsekoo kwaseana, soo Te Pabe'e patakwetseaadu oakwadyadu-ma tu

anga-koobakwi nakwunate'a, mu numu nanesootuhikudu moohedu-kwa'ne ooosoo namadabue. 14 Besa toha tzopuhu-gana, soo unu oo tusopedakwadoona gi e-natu. Oo pooe goso-kwa'ne'yoona numu-nagakwi tooe tuboohwa'e, gi hemma watzekute. 15 Oosoo oo kuku unu nadanatzooe tatabuana, weehepu nakoo'atsawaya'neku-kwa'ne. Oosoo besow ohobu tuapa-gana. 16 Tu tumadinakwa natakwatsukwuoo (7) paatoozooba hemmapunne. Soo oo koba unu besa kootabedooapunnena, numu kootuboseyikute. Ka yadooana oo tuapa naduya numu-nagakwi pooha tuneme'a. 17 Nu ka oo poonnese oo-koobanatoo anoase nanesootuhikooha. Soo Te Pabe'e yise tu tumadinakwa nu-ma pooha matugu, mee yise e netamma, "Gi suipana. Nu e ya'e-kwikoo namayodapu, meno'o yise nu gwetzoibu manepunnena. Nu ka naya'edu matzooekupu. 19 U sakwa no'oko u pooha nosepu, u natzapoonnekukwuna botugumea. 20 U sakwa ekahoo nakasopedakwadoo, mu natakwatsukwu'yoo (7) tugoo tabuagunoo nananesootuhidu manepunnedu, nu umu-naga. Mu natakwatsukwuoo (7) paatoozooba tumadina e hemmapunnena, mu nananesootuhidu manepunnena, nu no'oko mu manana-wipunne.

2:1 U sakwa ka meno'o ume e tunetammakuna botuguse ka Ephesus-witu, mu nananesootuhidu-matoo a taya," mee'e yise soo Te Pabe'e. "Nu ooosapa mu nu-matoo nanesootuhidu manana-wina, umu-kooba tueya'e. 2 Nu mu sopedakwatoo mu ooosapa e naka'oedyukute tooe ka mu sutakoo numu mumme netumoo'oo sapa. Mu ka gi hemma nasoomenakwana. Besa mu ka mumme nemooagadu-ma gi nakatzabena, tooe mumme mu nana'unnekuna, 'Numme yaahoo Te Pabe'e yadooawabe,' mee mumme mu nemooaga sapa. 4 Yise meno'o nu mu tuukwe'ehookwu mu uga o'nosoo nanasoobedya, meno'o yise gi nanaheesoobedya. 5 Mu sakwa ka o'nosoo unu mu nanasoobedya soomayuna, meno'o yise punowsoo kodyuse, o'no nu yise mu dooamu-gakwu. 6 Besa mu ka mumme too'e nemooagadu mu Nicolaitan mee nananeadu numu-ma gi nakatza'e, nu punno'o ka umuoo suda manena gi petzape. 7 No'oko nananesootuhidu nu meeoo netamma, mu sakwa unu nanasoobedyapunne. O'no saa'a mu ka Te Naa-baa ka besa-kwi petugase, nu ka ooosapa gi mobegwa-gakoo nanagwetzoidu mu

sootuhikwu. 8 U sakwa ka meno'o ume e tunetammakukwuna botuguse ka saa'a mu nananesootuhidu Smyrna-matoo oo taya mee nu unnekwu. 9 'Ka tubetse mooe'ugasoo ka teepu gisoo e matabuena, nu ooosapa E Naa-no gwetzoinumme. Nu yise nuka tu batsase sapa, ka e ya'e-kwikoo namayoda. Meno'o yise nu gwetzoinummena gi mobegwa-gakwu. Nu no'oko sutakoo pooha matzooekute. Nu ka tutuha mu manepunnena sopedakwatoo mu ooonne'yoopana ooosapa e soo'oedyukute, o'no nu tubetse besakoo mu sootuhi. Mu gi totoge'yoo numu mu nekwohonedu, "Numme suu'mu Te Naa dooamu," mee'e naneyugwepana umu ka gi togekoo tumayohokudu. 10 Pudusoo umuoo suta'yoo numu suda mu neyugwekwu susumudu mu-matu yise nuutumedakwu. Gi haa'notoo mu suta'yoo numu mu netumoo'oopunnese yise susumudu mu-matu sumuna nagoekwu nu-koobatoo. Ooonne'yoopana gi sakwa mu umu-ma suipana. Mu ka ooosapa e naka'oedyukuna nu ka ooosapa nanagwetzoidu gi mobegwa-gakoo mu sootuhikwu ka Te Naa-baatoo. 11 No'oko mumme numu nu-matoo nanesootuhidu nu mee netamma, mu ooosapa e naka'oedyukunona, nu-matoo nanesootuhinona, nu gi mu matusookwuniwa'ne'yoo, nu ooosapa mu-no'yookwu. 12 U sakwa ka meno'o ume e tunetammakukwuna botuguse ka saa'a mu nanesootuhidu Pergamos-matoo oo taya, mee nu unnekwu, e tuapa mu-nagakwi pooha tunemeakwu. 13 Nu ka sutakoo numu gi toge-tamme numu nedyakwedu-naga mu nonobe-gana sopedakwatoo. Pana mu gi umu-ma naka'emukwana, nu-matoo ooosapa nanesootuhimo'o tooe ka sumuhoo umu-matu Antipas mee naneadu nu-koobatoo nabatsase sapa, mu ooosapa e nakabetsea sapa tooe. 14 Susumudu mu-nagatu ka gi togekoo numu-ma nakatzape. Umuoo numu nemooagadu Balaam-kwa'ne'yoo. Ka o'nosoo puu soo numu nemooagadu Balaam mee naneadu ka Balak numu nemooaga tuungu. Soo Balak yise meeoo pumme nanumu netamma, "Mu Te Naa besa dooamu nemooagana gi totogekoo-matoo mu nanesootuhi tuungu." 15 Oosoo meno'o, susumudu mu-nagatu ka numu nemooaga ka Nicolaitan mee nananeadu-ma nakatzabena pumme mu neyugwe-too manakwe. 16 Ma'no ka mumme nemooagadu-ma mu gi nakatzabepana, nu-tammesoo manese, o'no nu mu ma'emukwapu tusoomu'wakwu. O'no yise ka gi oo mu manakwe, soo suda

mu manena mu-matoosoo kodyukwu. 17 Nu no'oko mu nananesootuhidu meeoo netammano'o, mu ka ooosapa e naka'oedyukuna, nu besakoo mu sootuhina atasoo mu mayugwekwu, o'no yise ooosapa mu-no'yookwu.' " 18 Nu John ka Te Pabe'e tubokute meeoo nuka oo netamma, "U sakwa Thyatira-witoo mu nananesootuhidu-matoo e tubokuse, meeoo mu netamma, 'Nu yaa Te Naa Besaa Tooa'a. Nu no'oko gi hemma poohwatzekupunne eka teepu-koobatu. Nu mu-koobenatu, nu ka mu nanesootuhidu-notu. 19 Nu mu sopedakwatoo mu o manepu, besa e naka'oedyukuna, mu besa nanatummatzi, mu yise gi etzaga nasootooke. Meno'o yise mu unusoo nanabesasoo. 20 Pana sumu'yoo mogo'ne 21 Huutooe nu ka mogo'ne too'e neta, pana soo mogo'ne gi oo ma'wu. 22 Oosoo gi toge oo tumatuguna oo-matoosoo kodyuse oo matu'oeyikwu. 23 Mu nane'emukwadu punno'o ka gi mu ma'emukwana nematzagakwunina, oosoo mu-matoosoo kodyuse mu goekwu. Meno'o yise mu nananesootuhidu, mu oo sopedakwadoo yise nu no'oko mu sokwamana gi watzekute. Soo suda mu manena mu-matoosoo kodyukwu. 24 Susumudu mu-matu ka mogo'ne mumme nemooagadu-ma gi naka'emukwadu tooe nanabesa oo unnewunu. 25 Ooosapa nanesootuhino e kodyu petu-no'oto tooe.' 26 Nu no'oko nu-matoo nananesootuhidu meeoo netamma, 'Tooe haga tooe ka sutakoo matzooekuna ooosapa e nakabetseana ka hemma namamakwu-kwitoo tooe. Ka E Naa nuga tunetammaku-kwa'nesoo tamme ka sutakoo kadoo mayugwekwu, o'no tamme saa'a ewow nanakumma'akoosoo numu nehanegatukwu.'

3:1 U sakwa ka Sardis-witu mu numu nananesootuhidu-matoo e tubokuse meeoo mu netamma, 'Nu yow Mu Pabe'e. Mu nuka nanetzakwiya'edu nu mabetse'a. Nu no'oko mu manena gi watzekute. Mu numu meeoo mu nanatuukwe, "Mu numu Sardis-witu besa nananesootuhidu," mee'e pana mu-naga-kwitu gi tunaka'oedyukudu numu nemooagadu. 2 Mu ka nagutza mooe'ugasoo ka e unnena nakase, unu besa tumayohogonno. Mu sakwa ka suda mu manena ma'wuke besasoo nanesootuhi manegasoo ka o'nosoo mu mane-kwa'nesoo. O'no soo suda mu tumatuguna gi mu-matoosoo kodyukwu. 4 Huu'yoosoo mu-nagatu besa tu'oedyukute gi suda manakwe,

mu saa'a ka Te Naa-baa nu-no manepetugadooa. 5 Mumme no'oko nuga nanetzakwiyidu ka sutakoo gi nanatoohakuna, o'no mu ooosapa Te Naa-baa'yookwu. Nu ka Te Naa noko mu ooka toha kakasa-ga'yoo, "E nanumu," mee'e mu natubangakakwu. O'no soo Te Naa mu sootuhikwu ka Te Naa-baa ooosapa nanagwetzoidu gi moobegwa-gakoo.' 7 U sakwa ka mu Philadelphia-witu mu numu nananesootuhidu-matoo tuwazoo e tubokuse meeoo mu netamma, 'Nu yow Mu Tubetse Pabe'e, mu nemadanagakwutu, ka mu Te Naa doodooamu manepunnekwutu, ka mu-matu gi ooka mapu'akwutu tuwow. 8 Nu yow Te Naa doodooamu mu mayugwekese, o'no saa'a soo Te Naa-nabatoosoo besakoo mu sootuhidooa. Nu mu sopedakwatoo tooe namadugedu numu pana, mu besa e naka'oedyukuna besa e tumayohokute ka mumme e tunetammakute. 9 Mu Jew numu o mu-baa manepunnedu ka besa mu manakwe mu nesootuhidyi, "Numme suu'mu besa Ne Naa doodooamu, okowsoo tutzeapu," too'e umu meeoo mu nemooagapana ka puusoo ka sutakoo tumayohokuna meehoo unakwe. Nu saa'a 'yoo mu sootunagadooa umu saa'a mu-matusoo kemmase ka tu unnepu sootu'adyise oo nemakodyukudooa. O'no saa'a umu ka mumme unu e kammakuna sopedakwadoona. 10 Nanasuda namanedu ka yow teepu-koobatu gi tunaka'oedyukudu tokunakena mu ka besa nuka nakatumayohokuna, nu ooosapa mu sootuhinokwu, yise mu magwetzoi petugakwu. 11 Mu sakwa ooosapa nuka nakatumayohokuno ka pudusoo yaa teepu-koobasoo e kodyu petukwuse.' 12 No'oko mu nu-matoo nananesootuhidu nu meeoo mu netamma, 'Mu ka sutakoo gi namatzooekunona. Nu ooosapa Te Naa-tooha mu mayugwenokwu, o'no saa'a mu numme-no'yoodooa ooosapa, eka teepu besa pudu namapudutupudoose.' 14 U sakwa ka Laodicea-witu ka mu nananesootuhidu-matoo e tubokuse meeoo mu netamma, 'Nu yow Mu Tubetse Pabe'e. Ooosapa toge kaahenokoo hemma mu tuukwedu. Nu no'oko hemma ka teepu-koobatu matabuepuna, no'oko hekwitu poohwa'e. 15 Nu no'oko mu-kwitu sopedakwatoo mu waha-tamme tusooyugwedu, mu sakwa nakwitu soohanese sumu-tammesoo tusooyugwe ka besa-tamme. 17 "Numme ka mooasoo besa manepunnena," mee mu nasooyugwena, "Oo-mahoo nasoonatzina gi

hemma soogwi," mee'e mu sokwama. Ooonne'yoona mu gi ka Te Naa nanetzakwiyina. Ka nuga pooha manepunnena gi sooheesoobedyana mu muusoo nanemoo'aka ka gi nuka nanetzakwiyina nu gi mu sootuhiwa'ne'yoo. 18 Mu ka ooosapa nu-matoo nanesootuhinona nu mu nakasootuhise, yise mu nu-kwitu nakasopedakwadoose ka nuga besa podo nu-no kaaheno meadabenokwu. 19 Nu ka mu soobedyana mu nenanawina meeoo mu netamma. Ka gi toge mu mamanena sakwa mu ma'wuse, nuga mumme tutunetammakuna tumayohoku. 20 Nu mu pa'e mu-matu tooe haga tooe e naka'oedyukudu mu ooosapa nu-no'yookwu nu-nosoo Te Naa besa podo meadabekwu.' 21 No'oko mu numu nu-matoo nananesootuhidu nu meeoo netammakwu, 'Tooe haga tooe nuka nanesootuhidu nuka naka'oedyukunodu saa'a nu-no e nanumu nemadanagadooa. Nu punno'o E Naa besa naka'oedyuikupuna, ooonne'yoona nu saa'a no'oko numu nemadunagakwu.' "

4:1 Mee tuwazoo nu pooha tuusoobedya. Soo Te Pabe'e besa e tookoope netamma, "Yaatoo kemmase ka saa'a hemma manepetukwuna nu u tzapoonnekwu." 2 Nu pooha tsebooese soo Te Naa Besa Pooha ka koomeba tawagatoo e bihookase ka Te Naa-kobena numme pepetuga, o ka Te Naa numu nehanegatu-kwi. 3 Soo Te Naa unu besa pooha-gana o katu. 4 Soo Te Naa tubetse naduya numu poohawuma, ka pukwi ka natakwatsu-baatu (7) goso manepunnedu-kwi'yoona. Mu goso Te Naa Besa Pooha manepunnena, ka yaa te teepu-kooba oosoo natakwatsu-baa (7) numu nanesootuhibu manepunnena. Waha mano'yoona watsu matsebooekudu (24) toha kakasa-ga'yoo papabe'emu mu kwingatu-kwisoo toha namasoana manepunne, o umu Te Naa tutummatzidu a papabe'emu aata'a. 6 Soo pukooba mu manepunnena besa patsekoba-wa'ne patatzadya'a. Soo mu a papabe'emu manepunnena no'oko ka Te Naa mu watsubatu Te Naa besa pupua'amu, gi hemma puu watzekudu. 7 Sumu'yoo natzooebu, sumu'yoo punno'o tutummatziba, sumu'yoo punno'o soonammeba, sumu'yoo punno'o yabesoo he-toogoo natunakabetseadu mamanepunnena. 8 Nanasusu'mu umu watsukwe'yoo Te Naa besa pupua'amu nanapaheoo (6) kakasa-ga'yoo umuoo watsukwe'yoo

nanasusu'mu'yoo Te Naa pooha manepunnena. Umuoo ooosapa ka Te Naa unu soonagapunnena oo nesookwuga'e. 9 Umu ka Te Naa nesookwugina, 10 umu waha mano watsumatsebooekudu (24) toha kakasa-ga'yoo papabe'emu punno'o oo nepesana oo nesookwuga'e mee unnemo'o, "U tubetse nanasookwuga'e. Numme gi mama-wa'ne'yoo. U besa'yoo unu pooha-gana ka no'oko hemma besa umesoo tusooa'a-wa'ne matabuepu-gana. Besa dea'a ka no'oko numu ume nesookwuga'e."

5:1 E tuusoobedya-kwi Te Naa tumadinakwa tu mi-wi hemma namaputooedu gwuukatu oo nana'enakwa Te Naa tunetammagepu nabotugu natakwatsu-baa (7) nanasusu'mu nanamatzabekudu. 2 Nu yise tuwazoo sumuhoo poohabe manepunnena toha kasa-gakoo Te Naa tummatzidu poonne, oosoo pabatse'e mee unne, "Haga mu-matu eka namabutooedu mabusuke-wa'ne manepunne Te Naa tunemamakwupu ka natakwatsu-baa (7) nanasusu-ma nanasukwesoo nanamatzabekudu?" 3 Gi haga tooe hanotu tooe namabutooedu mabusuke meana a nea-wa'ne'yoo ka gi pooha-gana. 4 Nu ka oe nabodu e poonnekwuna soogwetakuse, gi haga ooka tu mabusukekwuna mapu'apunne, nu yise suda soonammese yagakooha. 5 Sumu'yoo mu toha kakasa-ga'yoo papabe'emu meeoo e netamma, "Gi yagapana. Yahoo Te Pabe'e, David manakwana numu suakepu suu'mu soo Te Pabe'e ka ooka oo mabusukekwuna oo sootuhipuna." 6 E tuusoobedya-kwikoo nu ka Te Pabe'e poonne ka Te Naa pukwi manepunnena koobenakoo. Soo Te Pabe'e o ka tamme-koobatoo nabatsapuna ka yotsepu-gana. Soo Te Pabe'e naduyadu pooha-gana unu soonammepunne. 7 Soo Te Pabe'e yise ka tu mi-wi ka namabutooedu ka Te Naa tunetammakwupu gwuuhu. Mu watsukwu'yoo Te Naa besa pupua'amu, umu waha mano watsumatsebooekudu (24) toha kakasaga'yoo a papabe'emu ka Te Pabe'e-kobena meatzedo petuse, oo-matoo nanesootuhigonno. No'yoona umu nanasusumuoo oa tupe namadabuena kwekwedadu tseda yoongedana, ka mu tunaka'oedyukudu nanesootuhina oekoo. 9 Mu meeoo tunekwuhu, "U Ne Pabe'e unu nanasookwuga'e. U suu'mu ka Te Naa tunetammakwepu mabusuke-wa'ne manepunne, numu-koobatoo nabatsapu ka oo numu magwetzoipu-gana. 10

No'obatusoo numu ume tumagwetzoipu, u ka Te Naa tutummatzidu mayugwepu, umu yise Te Naa-witu numu tunedyooedu ka teepukooba'yoona." 11 Nu oetusoo poonnese tubetse ewow gi nadatsungapu mu toha kakasa-gakoo poonne, numu pookwumehoepu, mu nana'ooonakwisoo manepunne. 12 Umu yise mee na'unnedu hoobea papaba nekwugonno tunetzabigonno. "Soo Te Pabe'e ka mu numu-koobatoo nabatsase mu magwetzoi, Te Pabe'e besa'yoo. Soo Te Naa ka Te Pabe'e poohabe sootuhipu, no'oko tu sopedakwadoo-baa manepunnena, ka gi hemma wumehoena naduyana, no'okosoo hemma manepunnena, no'oko hemma ooonakwa unu nanasookwuga'e, Te Pabe'e no'oko ekow nasootuhipu." 13 No'yoona hee ka Te Naa manumudoopu punno'o mee unnegonno, "Te Pabe'e ka mu numu-koobatoo nabatsase meno'o gwetzoidu no'oko hemma ooonakwa unu nanasookwuga'e, mu suu'mu tamme-kooba namayugwe, naduya no'okosoo hemma mamanepunnena ekow no'oko nasootuhipu gi mobegwa-ga." 14 Mu watsukwu'yoo (4) Te Naa besa pupua'amu punno'o meeoo mu tunemootzadyakupu mu ewa (24) toha kakasa-ga'yoo a papabe'emu punno'o meatzedose, ka Te Naa Te Pabe'e nepesa'yookute.

6:1 Ka e tuusoobedya-wi soo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsapu, ka Te Naa tunemamakwupu gwuuse ka nagutza mooe'ugasoo a namatzabekuna tzato'ase, ka a mooe na'unnena mabusuke. Mu gi tunaka'oedyukudu ka yaa teepu-koobatu ma'emukwana umu-matoosoo kodyukooha, ka oo mooe namabusukese. Sumu'yoo mu watsu-matu mu Te Naa besa pupua'amu-matu pabatse pooha tunekemmaku. 2 O'no yise nu-kobena tabuapetu soo nana aabu-ga'yoo, waa'adu noko pongosa hemmadu. Oo mu ewa gi totogekoo matzooekuhookwudu. 3 Ka nagutza mooe'uga-nakwatu a namatzabekuna tzato'ase ka penakwa na'unnedu soo Te Pabe'e tuwazoo mabusuke. Sumu'yoo mu watsu-matu mu Te Naa besa pupua'amu-matu punno'o tunekemmaku. 4 Sumu'yoo yise nana atsakwadyadu pookoo-kooba katudu nu-kobena tabuahoobetu, osoo oogow pooha punno'o. Esoo punno'o tsegesa kwu'u, o'no mu numu yaa teepu-kooba nanagoekooha. 5 Ka pahe-kwitu soo Te Pabe'e namatzabekudu tzato'ase

punno'o ooka oo mabusukese, mu watsu-matu mu Te Naa besa pupua'amu-matu punno'o tunekemmaku. Sumu'yoo nana too pookooga'yoo tukapu pukoobakoo natzakwuekuna tu mi-wi tzadyakwedu e-kobena tabuahoopetu. 6 Ka teepu-kooba petuse, ka teepu-koobatu nadukadu natuukekwuna wahadu, o'no mu numu tsagoekwu, a yoohoo noko atsa baa gi natuukekwuna. 7 Soo Te Pabe'e yise tuwow watsu a namatzabekuna tzato'asoo yise oo mabusukesoo, o'no yise mu watsu Te Naa besa pupua'amu-matu pooha tunekemmaku. 8 Sumu'yoo nana aakwadyatu pookoo-ga'yoo e-kobena tabuapetu. Osoo ya'ebu manepunnena, sumu'yoo tuwazoo tzage'e oo ooonakwa tabuapetu, oo-notusoo, o'no mu numu-naga-kwitu-matu ka teepu-koobatu tuikooha. Umu tooe how tooe a tui tatabuana, susumudu punno'o a nanagoena, susumudu tuoebu-ma a tuina, susumudu a tseatuina, yise tuwow susumudu nunu'u tugoena. 9 Soo Te Pabe'e yise tuwazoo ka manege-kwitu namatzabekudu tzato'a ka ookow oo mabusukesoo, Te Pabe'e tummatzidukoobatoo nagoena mu moogooa mooasoo Te Naa-baa manepetuga. 10 Umu yise ka Te Naa-matoo unu nanesootuhikooha mee unnegonno, "U, Ne Naa nanasookwuga'e. U ooosapa togetu. Wuna'me manekapu, umu suta'yoo numu numme ume nanesootuhi doodooamu goetabena tooe. Hannano'o umu ne goedu soo suda mu tumatuguna umu-matoosoo kodyukwu?" 11 Mu nagoepu moogooa nanasusumu'yoona besa nasootuhina. Soo Te Naa yise mee mu netamma, "Mu sakwa tuutooepunne. Tooesoo mu e dooamu nagoe pena'e. O'no yise mu tugoepu suda tumatuguna umu-matoosoo kodyukwu." 12 Soo Te Pabe'e yise tuwazoo ka naapahe-kwitu namatzabekudu tzato'asoo ka ookow oo mabusukesoo, esoo teepu-koobatu wudyusengakooha gi besa namanakwe soo teepu atasoo mani. 15 Mu susuta'yoo numu yise suda sokwamana nasootooke, teepu tawaga-kwi watse ka Te Naa noko Te Pabe'e-ma suipunnena. 16 Umu ka tubetse suda tu namanakwe too'e watsepana gi hownnekoo namatzatsebooe-wa'ne'yoo. 17 Umu ka tu matuadyina pumatoosoo kodyu, umu gi hownnekoo how mane-wa'ne'yoo, ka Te Naa gi toge soobedyase.

7:1 Yise e pooha tuusoobedya-kwi mu watsukwe'yoo toha kakasa-ga'yoo Te Naa tutummatzidu, ka teepu-kooba ka watsubatu pedyoomaba punowsoo tsipunne. O'no soo pedyoomaba gi ka teepu-koobatu noko ka baa-witu suda yugwekwu. 2 Toge ka umu watsukweoo Te Naa tummatzidu toha kakasa-gakoo ka pedyoomaba mu tzama'wuhookwuse, kumma'yoosoo toha kasa-ga'yoo Te Naa tummatzidu taba tsebooenakwana teepu-kooba'yoona tsebooegena, umu-baa manipetu ka tu tukoopona tu gwuu-ma numu puma oo tsepokwuna. Oosoo meehoo unakwe, 3 "Ka Te Naa nuka nemanekuna, ka mu Te Naa doodooamu pumakoo nasoobedakwadookwuna, nu gisoo mamakwu." 4 Ka saa'a Te Naa pumme nemanekuna mamakwu, (144,000) mu Jew numu pooha nakoopo'okwu, ewa'yoo (12,000) no'obatusoo 9 E tuusoobedya-kwi tubetse ewa'yoo no'obatusoo numu ka teepu-koobatu gi nadatsungawa'ne'yoo, ka Te Naa noko Te Pabe'e kwiya'a mu na'ooonakwi, ka mooasoo mu na'ooonakwi mu manepunne sapa mu na'ooonakwisoo konnopunne. Umuoo gi tototsaba-ga'yoo besa sokwamadu. 10 Umu eka besa naka'oedyukudu, kaaheno Te Naa-ma sokwama tabuapu, ooosapa umu hoobeadookemma mee unnena, "U, Ne Naa ka Ne Pabe'e-no tumagwetzoibu manepunnena. Esoo Te Pabe'e tamme-koobatoo nabatsapu soo Te Naa tunemadabuepu." 11 No'yoona mu Te Naa tummatzidu toha kakasa-ga'yoo mu papabe'emu-no ka Te Naa na'ooonakwi konnopunnedu ka Te Naa-matoo nanesootuhikooha. 12 Mee unnegonno, "U, Ne Naa tubetse besa'yoo. U nokosoo hemma sopedakwatoona gi hee u-makoo nawatzetugu-wa'ne'yoo, unu naduyadu pooha-ga'yoo, numu magwetzoidu. Numme ooosapa u nesookwuga'e. U, Ne Naa tubetse nanasookwugi pooha-ga'yoo." 13 Sumu'yoo mu toha kakasakoo papabe'e-matu meeoo e tubenga, "Hee numu umu, u haa'a mu sopedakwatoo? Hanotu kemmana?" 14 Nu mee oo nanekwegea, "Nu gi mu sopedakwatoo. U sakwa yise nuka tuukwe." Oosoo yise meeoo e tuukwe, "Umuoo numu ooosapa Te Naa-matoo nananesootuhi tooe Te Pabe'e-koobatu nakusedyipana ooonne'yoona umu namagwetzoipu. 15 Meno'o manakwana umu ooosapa Te Naa-baa'yoona, ooosapa oo-matoo nanesootuhinokwu, soo Te Naa yise tu pooha-ma mu tzatoboyakwu, nadooha mu mayugwepunnekwu. 16 Umu gi tzuagoena, puugo'e-wa'ne'yoo ka o'nosoo mu manepu-wa'ne ka besa-kwi'yoona, gi umu udututu-baa wuma-kwa'ne ka o'nosoo tu namanatzayapu-wa'ne. 17 Soo Te Pabe'e mu mabetseana mu sootuhikwu oosoo ka umu soobedyana mu-koobatoo nabatsapuna, meno'o manakwana oosoo ooosapa besa mu masokwamana mu sootuhikwu."

8:1 Soo Te Pabe'e natakwatsu-kwitu (7) namatzabekudu tzato'ase punno'o ooka oo mabusukese Te Naa-baatu yise gi haa'notoo gi natunemayupunne. 2 O'no soo natakwatsukwu'yoo (7) toha kakasa-gakoo papabe'emu, ka Te Naa tutummatziwabe nanasusumuhoo tumooyagakunoo heme. 3 Sumu'yoo kumma'yoosoo toha kasa-ga'yoo, mu Te Naa tummatzidu-matu Te Naa-kobena wunuhoo petu, ka oa tupe-ma namadabuena tseda yongana. No'yoona Te Naa-matoo nananesootuhipu yadooaba nanemamakwuna mooasoo nakwedapu ka tseda-wi. 4 Esoo tseda-witu soo nananesootuhipe ka besa kookwanadu-no namayuapunnena ka Te Naa-tamme kookwanapunne. 5 Soo toha kasa-ga'yoo yise ka tseda tukwuna ka goso-matu oe yongase pa'anakwana ka teepu-koobatoo oo wukwatehoo. Ka oo manise o'no yise nunuadu, tukwukwutseba, soo teepu unu yutsungawunu, o'no mu numu yaa teepu-koobatu ka suda tu tumatuguna putammesoo kodyukwuna sopedakwadookwu. 6 Mu natakwatsukwu'yoo (7) toha kakasa-ga'yoo natakwatsukwu'yoo (7) tumooyagakukwudu nuummabetsabepunne ka nanapenakwa nanasumu'u tumooyagakukwuse. 7 Soo mooenakwasoo toha kasa-ga'yoo mooe tumooyagakuse. Hakwopa, goso, puupe-no namayuadu ka teepu-kooba mani petu. Too'e naamookwitu no'obatusoo sunngabe nihoo, yise no'obatusoo pooe tumasuape punno'o. 8 Soo penakwatu toha kasa-ga'yoo punno'o tumooyagaku. Tubetse goso pabatsekoo ka tubetse baa-witoo pa'anakwana wueoo. Too'e naamookwitu soo tubetse baa puupe mani. 9 Too'e naamookwitu mu pakwe ka tubetse baa-witu tuihoo. Too'e naamookwitu punno'o mu sake baa-koobatu kadoo'oo nama'e. 10 Soo penakwatu pahe nadatsungadu toha kasa-ga'yoo yise punno'o tumooyagaku. Soo paba'yoo paatoozooba pooedabedooa tutsepokwuega'a ka teepu-koobatu. A too'e naamookwitu ka mu baa hooodu yise a

batsebooewunu suda kammakooha. Suda manise ewa'yoo numu oo hebese tuigonno. 12 Soo watsu nadatsunga toha kasa-ga'yoo punno'o tumooyagaku. Soo taba, ka muha-no ka mu paatoozooba togawiya'nehoo yise mu too'e naamookwitu suu'mu kootabuapunne. 13 Nu yise oetu poonnese sumu'yoosoo kwe'na'a ne pa'anakwi oo yotsenummena ne tuya tuukwenummena mee unnenumme, "Suda namanekwu, tubetse suda namanekwu. Tubetse suda namanekwu no'oko mu numu ka teepu-koobatu gwetzoipunnedu ka umu pihoo toha kakasa-ga'yoo nabenidu ka tu tumooyagakuno mu mooyagakuhoose."

9:1 Soo manege nadatsunga toha kasa-ga'yoo yise tumooyagaku. E nose-kwi soo suta'yoo suda tumatugupu yaa teepu-koobatoo wuehoo. Oosoo suta'yoo napoohamakahoo ka mu tsoapa pukwi nakwutumana natzakwona'a natzakwona tuunguna. 2 Ka ookow o tzakwonowse, oetu kweedakooha. Soo kweedadu ka teepu pa'anakwi manise ka taba habakakuoo. 3 Mu hoadada-wa'ne'yoo ka teepu-kooba mani. Umu unu tubekwudyungadu. 4 Umu hoadada meeoo nanetamma gi ka pooe-gakoo ka teepu-koobatu, tooetoo mu sunngabe, ka tooe hemma tooe naadu ka teepu-koobatu matzamapana. Mu gi Te Naa naka'oedyukudu numu suu'mu manayaha. 5 Manege muha mu pekwudyana pana gi mu batsapana mee nanetamma. Mu tupekuepu unu nananuumadu. 6 Mu numu too'e sootui, pana gi tui-wa'ne'yoo. 7 Mu hoadada tu ewa-ma nananakwisoo kemmadukwa'ne tabuadape. Ka mu kwo-kooba oa tupe namadabuena tzotua-kwa'ne tatabua yise too numu koba-ga'yoo. 8 Umu momoko'ne-wa'ne tsotsotabu'a. Umu unu gunatzooena. 9 Umu tuwazoo unu ohobudu nungabu-ga'yoo. Mu kasa ewow hemma medabedu-kwa'ne kangagonno ka mu yotsumo'o. 11 Soo mu moohedu suta'yoo mu tsotsoapa pabe'e, Gadoo'oo Hemma Mayugwedu, mee naneadu. 12 Pahe'yoo suda namanedu numu-tamme kemma. Mooe'ugasoo mu hoadada hemma oo yugwe. Waha'yoo yise pena'e. 13 Soo Te Naa ka mu naapahe nadatsungadu toha kakasa-gakoo tumooyagakunoo gwuudu meeoo netamma, "Ka umu watsukwu'yoo (4) sutakoo tsoapa ka paba hooodu, Euphrates mee naneadu-kumaba natzakunetadu tzadopeta." 15 Umuoo tsotsoapa wuna'me tuutoo'e o'no

umu yise too'e now mookwitu mu numu-matu goekwu. 16 Umu ewow (200,000,000) tsotsoapa tutummatziwabe-ga'yoo. 17 Umu boobookooga'yoo umu tsotsoapa unu ohobudu weehepu nanungabudoona, soo weehepu pukwi mu kwakwasea atsakwadyana, boohekwadyana, oakwadyana. Mu pookoo wo nunu'u-kwa'ne tatabuana, nidu kweedadu-no mu tupa-wi'yoona tsebooewunu, too'e naamookwitu mu numu ka teepukoobatu goehoo. 19 Mu pookoo kwase ka togogwa-wa'ne yise numu toku'e. 20 Ooonne'yoopana mu numu penidu ka sutakoo tu nanesootuhina gi ma'wu. 21 Mu penidu numu tubatsana, tutuhana, numu tupoohana gi ma'wu.

10:1 Yise ka e tuusoobedya-kwi nu kumma'akoosoo unu naduya poohaga'yoo toha kasa-gakoo poonne pa'anakwana koomeba-naga'yoo oo wuegena. Peagutukwunupunne-wa'ne oo tzotua manepunne. Oo koba ka taba-wa'ne patakwetseaapunne. Oo kowpa goso-makoo namadabuedukwa'ne tabuana. 2 Tuutsekoo tubope nadoputooena, oo na'enakwa puma natubodu, mooasoo natzakwonadu tu mi-wi gwuuna. Tumadinakwatu oo kuku ka tubetse baa-kooba, soo oenakwatu punno'o ka teepu-kooba tatugupunne. 3 Paba pooha tunetzabi ka mu natakwatsukwu'yoo (7) oo nanekwekadu, punno'o tunetzabi. 4 Toge ka mu natakwatsukwuoo (7) nunuadu unawena e botugukwuse soo Te Pabe'e pa'anakwana e netahoo, "Gi ka natakwatsukwuoo (7) nunuabu unnewunudu bopana, esoo togesoo nawatsetugupunnedu." 5 Soo toha kasa-ga'yoo tumadinakwatu tu mi toogoopatoo mayodapunne. 6 Mee unnekooha, "Te Naa e taya ka kaahenotu mumme e tuukwe tuunguna. Oosoo gi wuna'mesoo tuutooewa'ne'yoo. Soo Te Naa ooosapa gwetzoinummedu gi mobekwa-ga'yoo. Oosoo ka tamme-koobakwitu no'oko hemma matabuepu ka teepu no'oko hemma ma-koobakwitu, yise ka tubetse baa-wi gwetzoidu no'oko hemma oetu tuwazoo. 7 Ka natakwatsu (7) nadatzengudu toha kasa-ga'yoo tumooyagakukoohase, soo Te Naa ka tu watze tunetammana mamakwuhookwu ka tu yadooawabe tu tuukwepu-wa'nesoo." 8 Nu yise ka Te Pabe'e naka pa'anakwana mee nuka oo netammase, "Meahoose ka namabutooetu tubope ka toha kasa-gakoo mi-wikoo oo gwuuhootooa." 9

Nu yise ka toha kasa-gakoo-matoo meahoose ka tuutse namabutooetu tubope oo natuungu. Oosoo mee e netamma, "A gwuuse a tuka. Masoo besa kamma nota peha-wa'ne, pana masoo ka saa'a u seenuumakukwu." 10 Nu yise ka toha kasa-gakoo unne-kwa'nesoo mani. 11 Oosoo yise mee e netamma, "U sakwa ka Te Naa unnepu no'obatusoo numu mu moohedu nokosoo pooha tuukwe."

11:1 Ka hooope Te Naa e geahoose mee e netamma, "Meahoose hooope-ma ka Te Naa pukwiyoona mu nanesootuhi nobe managahoo ka umu e dooamu oe'yoona nanesootuhidu saa'a datsungahooke. 2 Pana gi ka puuwanatu oo nana'oonnakwitu managapana oosoo ka mu gi Jew numu pukwitu nehanena. Umu gi Jew numu ka Te Naa gi heesoobedya, gi besa tumatuguna ka mu wakwawa'a-toohakwi manemokwu. 3 Nu waahoo e yadooawabe poohamakakwu. Umu waha'yoo saa'a ewa (1260) tabeba-wi mu numu ka e unnepu tuukwemodooa, o'no yise mu suda sokwamakwu. 5 Soo tooe haga tooe ka gi mu nakabetsabedu ka mu sootumoo'oodu gi hownnekoo mu manayaha-wa'ne'yoo." Umu waha'yoo Te Naa yadooawabe ka Te Naa Besa Pooha punagakoo mu pooha yadooana umu wohonepu puusoo ka suda mu tumatuguna mu-matoosoo makodyukute. 6 Umu waha'yoo yadooawabe ka pooha-gana ka powmadu mesoo nedyooikudu. Ka baa puupe-kwitoo tu matabuena pooha-ga'yoo tuwazoo. Mu Te Naa yadooawabe ookow pooha-ga'yoo eka numu suda mu namanatzayapu mu pooha tzapoonnekute, ooonne'yoona eka numu suda tuma'emukwana umu-matusoo mesoo makodyu. 7 Umu Te Naa nayadooawabe ka saa'a numu ka Te Naa unnena tuukwemakwuse soo suta'yoo nunu'u mu Te Naa nayadooawabe goepu. 8 Mu tookoo gi nakookwu pana ka Jerusalem mee naneadu-kwi namawukwu, po-wi 9 Pahe'yoo yise oo naamookwitu tabeno no'obatusoo numu yaa teepukoobatu mu tookoo sookwugikwu ka gi umu mu nakoo'oo tuungu. 10 No'yoona mu numu yaa teepu-koobatu besa sokwama ka eka Te Naa nanayadooawabe nagoese. Umu ka besa tu sokwamana tzapoonnena nanahoesoo nanahemaka. No'yoona soo suda namanedu ka mu Te Naa waahoo nayadooawabe tumayugwena kadoo'oo maneka mee umu

sokwama. 11 Ka pahe yise oo naamookwitu tabeno manekase soo Te Naa songapu ka umu waahoo Te Naa yadooawabe-kwitoo nasongahase, umu yise yotsuhoo no'yoona numu oo poonnese suihoo. 12 Umu waha'yoo Te Naa yadooawabe ka Te Pabe'e naka ka pabatse pa'anakwana mee oo unnese, "Mu sakwa nu-matoo yaa-too kekemmow." Umu waha'yoo yise koomeba-naga toogoopatoo kuowka mu wohonedu mu sookwugipunne. 13 O'no soo teepu yutsungakooha soo Jerusalem-matu kadoo'oo nama'e yise ewa'yoo numu tuihoo. Mu numu nabenihoodu unutse suihoose mee unnegonno, "Soo Te Naa pooha naduya." 14 Mooasoo mu numu soo wahatooe suda namanedu poonneke, yise sumu'yoo umu-tammesoo kemmowgenasoo. 15 Soo natakwatsu (7) a nadatsunga-kwitu toha kasa-ga'yoo ka tu tumooyagakunoo mooyagaku. Ewa'yoo toha kasa-ga'yoo besa sokwamana tunegwuukooha, "Soo suta'yoo meno'o manakwana gi hownnekoo numu matzoeku-wa'ne mani. Yaa manakwana soo Te Naa numu nemadunagakwu, gi mobegwa-gakwu." 16 No'yoona umu te nanesootuhi papabe'emu ka Te Naa-kobena meatzedose ka Te Naa nesookwuga'e 17 mee unnegonno, "U, Ne Naa unu pooha-ga'yoo, Ne Naa unu pooha-ga'yoo, kadoo ume kumitusoo. U no'oko hemma matzooekupu. 18 No'obatusoo gi u-matoo nanesootuhidu numu uga u soosawikute. Meno'o yise umuoo numu tuma'emukwana umu-matoosoo kodyukwu, mu tuipu numu tuwazoo ooosoo. Meno'o u yise ka umu ume nakabetseadu ka mu numu besa u unnepu tuukwedu, u-matoo nanesootuhidu sootuhikwu. U ka mu gi tunaka'oedyukudu numu ka teepu kadoo mayugwedu punno'o kadoo mayugwekwu." 19 Soo Te Naa yoo mani ka tu tunetammakupu-wi petugase ka tu yadooapu tamme-tamme sootuhise, umu yise ookahoo oowekoo sopedakwatoo. O'no yise nunuana tukwukwutsekooha soo teepu unu yutsungakoohase yise papabatsema hakwotukwakooha. Yaahoo esoo Te Naa pooha manepunne.

12:1 Nu yise ka e tuusobedya-kwi ka mogo'ne poonne. Soo mogo'ne ka mu Jew numu manepunnena wahadu. Soo Te Naa pooha ka mogo'ne no'otu atsa tukwunupunne. O tookwa soo mu numu pabe'e pea. 2 Oosoo mogo'ne kohe'adu, paba nanepaga ka tooa'adoohookwuse. 3 Nu yise ka e

tuusobedya-kwi pabatsekoo atsa togogwa-wa'ne tabuadu poonne. O oosoo panetogogwa numu goekwudu. Natakwatsukwuoo (7) wo-gana no'yoona suta-kwi pooha tsotsowupaka yise sumumano'okoo (10) aa-ga'yoo. 4 Tu kwase-ma too'e naamookwitu ka mu paatoozooba tubongo ka teepukoobatoo wusawekuwunu. Soo panetogogwa ka mogo'ne tooa'adoodukobena wunuhoo, o'no oosoo ka oonga'a oo nadooa'adoohoose oo totzobahookwu mee soonammena. 5 Esoo naatse Te Pabe'e manekwudu. Gi haga Te Pabe'e pooha matzooeku-wa'ne'yoo. Soo panetogogwa gi how oo ma'e. Esoo naatse Te Naa-baatoo natzagwuuga, obe'yoona oosoo saa'a numu-koobatoo manedooa. 6 Soo mogo'ne oo namatzatseboogese oo-na tubetse hekwana manepetuga, soo Te Naa mooasoo oo-toogoo tumabetsape ka pahe tomoba naamookwitu oo mabetseakwuse. 7 Te Naa manepunne-kwitu nananepetugudu. Mu toha kakasa-ga'yoo ka mu moohedu Michael mee naneadu-no panetogogwa nananepetukute Te Naa manepunne-kwitu. 8 Soo panetogogwa, mu tsotsoapa pupua'amu-no nanematzooekuse, yise ka Te Naa-bakoo gi nanepetzape. 9 Soo suta'yoo panetogogwa unu paba'yoo ka pudu oe manakwana numu suda mayugwedu, numu nemooagadu ka Te Naa-baa'yoona ka teepu-koobatoo natayakwuni. No'oko umu pumme tupua'adu punno'o. 10 Umu yise Te Naa-batu oo pooha nesookwuga'e mee unnemo'o, "Meno'o soo Te Naa tamme magwetzoina namamakwupetu. Soo Te Naa yise ka sutakoo netayakwuni. Meno'o soo Te Pabe'e ka sutakoo panetogogwa ooonakwa pooha-ga'yoo. Soo suta'yoo panetogogwa uga ka Te Naa-kobena wunuyina mu nanesootuhikuna suda nanemadabueyakwe. Ka oo oo manakwe soo Te Naa nabakoo oo tayakwunipu. 11 Umu Te Naa naka'oedyukudu-koobatu nabatsa ooonne'yoona ka sutakoo matzooekukwu umu ka Te Naa naka'oedyukuna. O'no yise mu mee ka mu numu tunesootabuemona, soo Te Pabe'e yise te magwetzoikwu umu ka tunakabetseanona tooe pumme tu go'ese sapa. 12 Yaa manakwana no'yoona umu Te Naa-batu besa sokwamakwu. Pana mu numu teepukoobakwitu suda namatuusoobedyakwu ka sutakoo yaa teepu-kooba mani petuse." Soo suta'yoo panetogogwa unu suta'a ka pudusoo oosoo tu tubetse nakwutumakwuse sopedakwatoona. 13 Soo suta'yoo panetogogwa

ka teepu-koobatoo nuwatzeoose, ka mogo'ne sookusega. 14 Soo mogo'ne ka Te Naa-toohatu ooonne'yoona soo suta'yoo gi oo nemooaga-wa'ne'yoo. 15 Soo suta'yoo panetogogwa nanasuda ka mogo'ne sootunagagena, ooonne'yoopana ka mogo'ne gi mapu'a. Soo Te Naa ooosapa ka mogo'ne tummatzina besa oo sootuha'e oo-kooba tu'eya'e. 17 Soo suta'yoo yise ka Te Naa Besaa Tooa gi mapu'ahoose mu wakwawa'a-ma maniga. Ka mu wakwawa'a nananesootuhi manegase suta'yoo panetogogwa gi mu mapu'a.

13:1 Soo suta'yoo panetogogwa yise ka tubetse baa-kumaba wunupetuga. Yise ka e pooha tuusoobedya-kwi nunu'u ka tubetse baa-wi'yoona tsebooeke. Sumu mano (10) aa-gana pooha tsotsotu'a'yaa no'oko tu aa-ma. Natakwatsukwu'yoo (7) wo-gana no'oko mu tu kwo-ma natubotuguna, "Mu sakwa nu-matoo nanesootuhi." 2 Soo nunu'u e poonnena toohoo'oo-wa'ne tabu'a, pana soo oo kuku ka oo tupa-no, wuda'a-wa'ne tabua. Soo suta'yoo panetogogwa ka nunu'u sutakoo tu pooha geahoo, oosoo yise sutakoo moohedu oo mayugwese oosoo tunetammadu mane. 3 Sumu'yoo ka nunu'u wo-matu pabatsekoo tutzaga-ga'yoo, segesa-ma too'e nabatsahoo. Pana soo oo natsegeana besa mani. No'obatusoo mu numu gi Te Naa-wi tunaka'oedyudu ka teepu-koobatu oo sookwuga'e ka yabesoo besa oo manise, yise oo naka'oedyuku mane. 4 Mu numu yise ka sutakoo panetogogwa-matoo nanesootuhi oosoo ka nunu'u sutakoo pooha-makase. Ka nunu'u-matoo tuwazoo nanesootuhina mee unakwe, "Yowsoo nunu'u, gi haga a matzooeku-wa'ne'yoo." 5 Soo suta'yoo panetogogwa ka nunu'u nenoyukwe ka Te Naa suda oo netamma tuunguna yise paba naneyugwe, ka umu tamme-kooba ooweoo gwetzoimodu tuwazoo. Ka sutakoo tu pooha oo gea ka pahe yise oo naamookwitu tomoba-witoo oo wumeakuwunukwutu. Oosoo nunu'u yise paba kusa'a ka Te Naa suda netammakwu mee soonammena ka Te Naa-witu esayiyina. 7 Oosoo napooha-maka ka umu Te Naa naka'oedyukudu newohonekwuse, oosoo no'obatusoo numu moohedu manekwu tooe hanotu tooe ka yaa teepukoobatu. 8 Mu gi Te Pabe'e naka'oedyukudu saa'a ka nunu'u-matoo nanesootuhikwu. 9 Mu sakwa e unnena nakapunne, 10 soo nunu'u susumudu Te Pabe'e naka'oedyukudu-matu wutumakwu, yise

susumudu-matu goekwu. Gi tooe hownnekoo tooe namatzatsebooawa'ne'yoo. Gi suipana. Tamme sakwa ooosapa ka Te Naa-wi tunaka'oedyukuno. 11 Kumma'yoosoo nunu'u yadooawabe, numu nemooagakwudu ka teepu-wi'yoona tsebooegena nu oo poonne. Waahoo aa-ga'yoo ka seepu dooa-wa'ne. Ka sutakoo panetogogwa-wa'ne yadooakanga. No'oko mu numu yaa teepu-koobatu ka nunu'u tutzagaga'yoo, besa-matoo mu nanesootuhi tuungu. 12 Soo nunu'u ka tu yadooawabe ka numu nemooagadu no'oko tu pooha haneku. 13 Soo numu nemooagadu nunu'u yadooawabe nanabesa tumada'e ka nunu'ukobena'yoona. Ka goso nekemmaku ka mu numu pumme poonnepunne. Ooonnekoo soo nunu'u yadooawabe ka yaa teepu-koobatu mu numu nemooaga. Soo numu nemooagadu ka mu numu, hemma ka nunu'u-kwa'ne tabuadu matabue tuungu. 15 Soo nunu'u yadooawabe ka tu poohatoohakwi ka hemma nunu'u-kwa'ne tabuadu namadabuedu mesoo yadoo'e ka mu numu gi pumatoo nanesootuhidu oo goe tuungu. 16 Soo nunu'u tu yadooawabe meeoo, "Mu numu no'obatusoo sakwa nagopo ka tu mi-ma tooetoo tu aa-ma. 17 Soo tooe haga tooe ka nunu'u nanea-ma gi nakopodu gi hemma-ma tumuna gi hemma tumukwu." 18 Tamme sumuna ka nunu'u sopedakwatoo. Oosoo nana oo naneana ka natzetatsungana 666 manakwe.

14:1 Yise ka e pooha tuusoobedya-kwi soo Te Pabe'e ka Te Naa giba-kooba wunu nu oo poonne. Ewa'yoo (144,000) numu oo manepunne onona nagopo'o, Te Naa tunetammapu. 2 Umu tunekwuna, nanakatsebooepunne. 3 Umu ka Te Naa pudu hoobea watsukweoo umu Te Naa besa pupua'amu mu toha kakasa-ga'yoo papabe'emu-kobena'yoona tuwazoo nekwuhu. Umu numu namagwetzoidu suu'mu ka hoobea sopedakwadoo. 4 Umuoo namagwetzoidu o manepunne ka ooosapa Te Pabe'e oedyukumodu gi tototzaba-ga'yoo gi hannano'o ka nunu'u-matoo nanesootuhidu. Umu yise Te Naa-baa soo Te Naa yise ka gwetzoibu mu sootuhi. 5 Umuoo numu gi hannano esagoedu, ka suda tu tumatuguna mooasoo nematzagakwunipu. 6 Nu yise kumma'akoosoo toha kasa-gakoo ka teepu-koobakwi oo yotsenumme oo poonne. Oosoo no'obatusoo numu no'oko ka teepu-koobatu mu nana'atabatumasoo apegeadu tuukwe'e, "Mu

ka mu ma'emukwana ma'wukese, soo Te Naa mu sootuhikwu." 7 Oosoo pabatse mee unne, "Ka Te Naa nakabetseana oo naka'oedyuku ka Te Naa-matoo nanesootuhina. Soo Te Naa no'okosoo hemma ka teepukoobatu matabuepu ka tubetse baa yise ka te pa'anakwatu tuwazoo." 8 Soo waha nadatsungadu toha kasa-ga'yoo oo-nakwisoo yotsepunnena mee unakwe, "Soo mu numu ka Rome mee naneadu-wi nonobe-ga'yoo nanasuda manena yise mu no'obatusoo numu ka mu poonnena umu-kwa'ne nanasuda manakwe. Umuoosoo nanasuda manena umu-matoosoo kodyuhoose kadoo mu mayugwe." 9 O'no yise soo pahe nadatsungadu toha kasa-ga'yoo punno'o mu-nakwisoo yutseno meeoo unnemena, "Soo tooe haga tooe ka sutakoo nunu'u-matoo nanesootuhidu ka nunu'u oedyukuna, 10 soo suda mu manena umu-matoosoo kodyudooa. Umuoo suta'yoo numu saa'a ka gi toogedu goso-wi nidooa, oe'yoo gi besa namanatzayakwe ka nuummaba wumakwu umu yise ka Te Pabe'e poonnena tooe nasootuaganekwu gi how oo madikwu. 12 Umu Te Naa-wi tunaka'oedyukudu yaa manakwana gi ni-wa'ne'yoo ka ooosapa Te Naa nakabetseana ka Te Pabe'e naka'oedyukuna tooe ka mu numu pumme woho'ne sapa." 13 Sumu'yoo yise pa'anakwana mee unne, "Meno'o mu tunaka'oedyukudu ka Te Pabe'e-koobatoo nabatsase besa nasootukikwu." Soo Te Naa Besa Pooha yise mee unne, "Aha, gi hee suta'yoo umu-matoo kodyukwu. Umu yise nasootuhikwu ka besa tumatuguse." 14 Nu yise ka Te Pabe'e poonne oona toha koomeba-ma oo katu. Soo Te Pabe'e ka no'oko mu pumme naka'oedyukudu yaa teepu-koobatu matzobakwu. 15 Soo toha kasa-ga'yoo petuoose pabatse Te Pabe'e mee netamma, "Ka umu yaa teepu-koobatu no'oko u-kwi tunaka'oedyukudu matzobakooha. Meno'o mooasoo soo Te Naa no'oko nemamakwuhoo." 16 Soo Te Pabe'e no'oko umu pumme naka'oedyukudu matzobakooha. 17 Soo toha kasa-ga'yoo ka Te Naa-baa'yoona kemmadu ka kumma'akoosoo toha kasa-gakoo mee netamma, "No'oko ka sutakoo numu yaa teepu-koobatu matzobakooha. Yaa manakwana soo suda mu tumatuguna umu-matoosoo kodyukwu." 19 Soo toha kasa-ga'yoo yise no'oko mu sutakoo numu yaa teepu-koobatu matzobase kadoo'oo mu mama'e. 20 Tubetse ewa'yoo gi tunaka'oedyukudu kadoo namama'e. Umu kadoo namama'edu mu puupe yise oodutsekoo baa

hoo-wa'ne pookoo natsipunno'o dookapu-wi hoodape.

- 15:1 Yise ka e pooha tuusoobedya-wi natakwatsukwu'yoo Te Naa tutummatzidu mu toha kakasa-ga'yoo ka mu gi tunaka'oedyukudu numu yaa teepu-koobatu suda tumatuguna umu-matoosoo makodyukukwu. 2 O'no ewa'yoo, Te Naa-wi tunaka'oedyukudu ka Te Naa-baa manipetu. Soo pukwi mu konnopunnena ka tubetse besa patatsadyana goso-no namayukwa'ne tabuapunne. Umuoo o konnodu tunaka'oedyukudu gi ka nunu'u nanea-ma nagopo, umu gi nunu'u-matoo nanesootuha'e. Oosoo nunu'u gi hownnekoo umu matzooeku-wa'ne'yoo. 3 Umu ka Te Naa pumme magwetzoise besa sokwama Te Naa tunekwukute ka o'nosoo Moses tu nanamooatupu manepu-wa'ne'yoo, yise ka Te Pabe'e tamme-koobatoo oo nabatsapu-witu nekwu'u. Umu meeoo, "U, Ne Naa unu pooha-ga'yoo besa manakwe. U ooosapa kaaheno manedu, u no'obatusoo numu-kooba katudu. 4 No'obatusoo numu mee u nesookwuga'e, 'U tubetse unu poohaga'yoo. Gi haga u-kwa'ne besa'yoo. No'obatusoo numu u naka'oedyukuna u-matoo nanesootuhikwu, umu ka u nakasopedakwatoona ka pumme u magwetzoipu.' "5 Nu yise ka Te Naa pukwi'yoona poonnese, 6 mu natakwatsukwu'yoo (7) toha kakasa-ga'yoo ka Te Naa pukwi manepunnekwi'yoona ku'ahooke. Umu ka numu nanasuda manepu umu-matoosoo makodyukukwudu. Umu besa toha namasooana oa tupe namadabue-ma tu ama wupaka. 7 Sumu'yoo yise ka umu watsu Te Naa pooha manepunnena-matu ka mu toha kakasa-gakoo nanasusumu tseda yoongedahoo. Soo tseda mu sutakoo numu yaa teepu-koobatu manena-ma nakaanokute. 8 Soo Te Naa Pooha unu natzooe ka Te Naa pukwi'yoona kaanohokwu, gi haga ka Te Naa tzage mane-kwa'ne'yoo. Ka mu toha kakasa-gakoo tunetummana mamakwuhoose, o'no saa'a mu numu ka Te Naa tzage'e meesoo manidooa.
- 16:1 Soo Te Naa ka mu natakwatsukwuoo toha kakasa-gakoo pabatse'e mee netamma, "Mea'ase ka natakwatsukwuoo (7) sutakoo tseda-wi nuunetadu ka mu numu nanasuda manepunne ka teepu-koobatoo makodyuhoo." 2 Soo mooe'ugasoo toha kasa-ga'yoo ka mease ka pumme

tseda-witu ka teepu-koobatu wukwate ka mu numu ka nunu'u nagedu yise unu nananuumadu uagoe. 3 Soo waha nadatsungadu toha kasa-ga'yoo tseda-witu ka tubetse baa-witoo wukwatehoo. Soo yise puupe-kwa'ne manise, no'yoona hee ka tubetse baa-witu batatuihoo. 4 Soo pahe nadatsungadu toha kasa-ga'yoo punno'o ka pumme tseda-witu ka teepukoobatoo wukwatuhoo no'yoona yise mu patzona ka baa hooodu-no, puupe mani. 5 Soo toha kasa-ga'yoo mee unakwe, "U, Ne Naa u besa manakwe. 6 Mu suta'yoo ka umu u-kwi tunaka'oedyukudu yise umu u yadooawabe goehoo ka mu puupe ka teepu-koobatoo wutookahoo. Meno'o yise umu ka puupe hebekwu." 7 Nu yise sumuoo nanesootuhiwunu oo naka mee o unakwe, "Aha, Ne Naa unu poohaga'yoo. U toge tumatuguna. U ka umu u-kwi tunaka'oedyukudu u tuukwekwa'nesoo manakwe." 8 Soo watsu nadatsungadu toha kasa-ga'yoo pumme tseda-witu ka taba-kooba wukwatekoose, unusoo udutu petuhoo mu yise mu numu too'e kootu'i pana umu nanasuda ka Te Naa netamma tooe ka oo pooha ka sutakoo tzadyooikudu sapa. Umu uga ka Te Naa nanesootuhina soo Te Naa uga mu sootuhise, umu gi ka Te Naa nakaheesoobedya yise ka nanasuda tu manena gi ma'wu. 10 Soo manege nadatsungadu toha kasa-ga'yoo pumme tseda-witu no'oko mu nunu'u tunetammana umu-koobatoosoo wukwatehoo. Mu nunu'u pabe'e nagedu togabu-wi mani, puusoo nanatoo nisagoehoose. 11 Umu nanasuda ka Te Naa te pa'anakwatu netamma ka nuummaba wumana ka uagoena. Oo manepana umu gi ka nanasuda tu manena ma'wu. 12 Soo naapahe nadatsungadu toha kasa-ga'yoo pumme tseda-witu ka paba hooodu Euphrates mee naneadu baa-witoo oo wukwatehoo, soo baa yise pasahoo mu soyuzu ka tabatsebooe-nakwa teepu-ga'yoo mesoo kemma'akwu oo-toogoo mu tuma'ekwu. 13 Mu pihoo tsotsoapa pamogo-kwa'ne tatabuedu nu poonne. Sumu'yoo ka sutakoo panetogogwa tupi'yoona, sumu'yoo ka nunu'u tupi'yoona, soo sumu'yoo yise punno'o ka esaya'edu yadooawabe tupi'yoona kemma. 14 Mu tsotsoapa mu numu nemooagakwudu no'obatusoo yaa teepu-koobatu nesumuse ka Te Naa oemota neyugwekwutu o'no yise Te Pabe'e wohonedu. 15 Mooasoo soo Te Pabe'e Jesus mee unnegapu, "Nu saa'a petudooasoo gi numu nuka

sookwino'o. Namabetsabepunne o'no mu gi nasookwidooa. Mu namabetzapepunnedu nu sootuhikwu." 16 Mu tsotsoapa tumanisakoekukwitu yise no'oko mu numu Te Naa wohonedu nesumuhoo ka Armageddon mee naneadu-wi. 17 O'no yise soo natakwatsu natasungadu toha kasa-ga'yoo pumme tseda-witu ka teepu pa'anakwitoo wukwatehoo. Soo Te Naa yise tamme-koobatu paba yadooa, "Namamakwuhoo." 18 O'no yise tukwukwetsena, nunu'ana soo teepu unu yutsungakooha. 19 Soo numu nokatuna Rome mee naneadu ka nanasuda manedu petukwadu pahe-baa nuugotehoo. No'oko ka mu numu nogatuna ka teepu-koobatu kadoo'oo nama'e. Soo Te Naa oo soomayu ka umu numu Rome-wi nogatudu tuma'emukwana yise umu-matoosoo kodyu. 20 No'yoona teepu atasoo mani. 21 Yise pa'anakwana papabatse-ma hakwotukwakooha. Mu papabatse'yoo hakwotukwadu ka mu numu-koobatoo sawehoo umu numu yise Te Naa oetu tu'aganena suda oo netamma pana umu gi ka nanasuda tumanena ma'wu.

17:1 Sumu'yoo mu toha kakasa-ga'yoo-matu sumuoo mu nanasuda manena uga ka tseda-wikoo yoongana-matu nu-matoo kemmase mee e netamma, "Ta sakwa tupoonnega, nu-no kemmow nu u tzapoonnekukwu ka moogoobu mogo'ne nanasuda tuma'emukwana oo-matoosoo kodyu. Soo mogo'ne bahoodu-kumaba nobe-ga'yoo. Esoo mogo'ne ewabatusoo numu-kooba katudu. 2 Mu teepu-koobatu numu moohedu ugasoo nanasuda oo-no maneyakwe." 3 Soo toha kasa-ga'yoo yise e bika ka e pooha tuusoobedya-kwi ona numu-wanatoo. Nu sumuoo mogo'ne poonne ka atsa nunu'u-kooba oo katu oosoo nunu'u ewow oo-ma natubo'o mee na'unnedu, "Mu sukwa nu-matoo nanesootuhi." Soo nunu'u natakwatsukwuoo (7) wo-gana sumumano'yoo (10) aa-ga'yoo. 4 Soo mogo'ne unu nanenagadu-kwi namasooana, unu nanenagadu patze tupe oo-ma'yoona patakwetseakawunu ewow oa tupe hee-ga'yoo. Oa tupe namadabuena tseda yoongana no'yoona soo suda oo tumatugupu oowekoo yoongakatu. 5 Soo mogo'ne naneana oo oo-ma nabo'o mee watze na'unnedu, "Paba'yoo Rome no'obatusoo ka teepu-koobatu suda namanedu mahetapunnedu." 6 Soo mogo'ne ka umu Te Naa dooamu goena mu

puupe-ma baya'e. (Nu ka oo poonnese gi oo nakasopedakwatoo). 7 Soo toha kasa-ga'yoo yise mee e netamma, "How manena yise u ka oo poonnepana gi oo nakasopedakwatoo? Nu ka mogo'ne noko ka nunu'u natakwatsukwuoo (7) wo-gakoo,-kooba oo katu-kwitu besasoo u tuukwekwu. 8 Soo nunu'u o'nosoo uga nummenummedu pana meno'o ya'epu. Soo nunu'u pudusoo ka teepu tzatoboyakwusoo saa'a kadoo namayugwekwu. Mu gi Te Naa doodooamu gi oo nakasopedakwatoona ka nunu'u poonnese. 9 U sakwa ekow tuwazoo nakasopedakwatoo soo nunu'u natakwatsukwuoo (7) wo-ga'yoo natakwatsukwuoo (7) giba manepunnena. Umuoo soo wo punno'o natakwatsukwu'yoo (7) numu-kooba aatadu mee tuwazoo na'unnedu. 10 Manege'yoo tuipu sumu'yoo togesoo meno'o gwetzoinumme sumu'yoo gisoo numu pabe'e namayugwe, pana ka petuse oosoo gi haa'noto numu-kooba katukwu. 11 Soo nunu'u uga gwetzoidu pana meno'o gi, puu ugasoo numu-kooba katudu umu natakwatsu-wa'ne'yoosoo (7). Saa'a oosoo punno'o kadoo'oo tubetse namayugwekwusoo. 12 Soo nunu'u sumumano'yoo (10) aa-ga'yoo u poonnena sumumano'yoo numu-kooba aatadu mee nanetammana gisoo numu moohedu pana saa'a ka nunu'u-no numu-kooba aatakwu gi haa'noto. 13 Umu no'yoona ka nunu'u nakabetseakwu yise no'oko numu pukooba mu aatadu ooka nakabetse'a mayugwekwu." 14 Soo toha kasa-ga'yoo mee e netamma, "Oosoo baa hooodu u poonnena mee na'unnedu no'obatusoo numu yaa teepu-koobatu nanetammana. Soo nunu'u numu nemooagadu ka sumumano (10) numu-kooba aatadu-no ka mogo'ne gi petzabekwu. Umu oo matzooekuse no'oko hemma oo hee-gana hanehookwu. Umu goso-ma oo nikuse kadoo'oo oo tubetse mama'ekwu. Soo Te Naa meeoo tusoohanena umu 'yoo manakwe. Umu ka Te Naa unne-kwa'nesoo manakwe. Soo mogo'ne ka u pooha tuusoobedya-kwikoo u poonnena ka Rome nanetammana ka numu nanasuda nenoyukwedu. Umu numu-kooba aatadu ka Te Pabe'e wohonena ono nana'akwekwu, soo Te Pabe'e no'oko umu pumme nagedu pummesoo tunetutzeana-no mu matzooekukwu. Soo Te Pabe'e no'oko numu ooonnakwa pooha-ga'yoo."

18:1 Ka saa'a nu kumma'akoosoo toha kasa-gakoo poonne pa'anakwana

tubongo oo wuekena, oosoo mu toha kasa-gakoo moohedu. Besa patakwetzeakena, no'oko ka teepu kootabuakukena. 2 Pabatse'e yadooase mee une, "No'obatusoo numu ka Te Naa tu nakabetseana ma'wukese ooka Rome-witu namanewunutu Te Naa ooonakwasoo oo sooyukwena. Mu numu-kooba aatadu yaa teepu-koobatu punno'o. Umu hemma-ma tumudu unu moogooba mane ka Rome-witu no tuhe'nena hemma-ma tumuna, ewa heedooa petuga. Soo pabatse'yoo numu pukwi nokatuna, Rome mee naneadu tubetse kadoo nama'e. Ewa'yoo mu tsotsoapu yise tooe hownne'yoo tooe suta'yoo oe manekwu yaa manakwana." 4 Te Naa pa'anakwana paba yadooa mee'e unena, "E nanumu, mu Rome numu suda tumaduguna, gi Rome numu-ma tzabepana. Gi too umu-wa'nesoo manepana, mi'yoona mea. O'no soo mu tuma'emukwana gi mu-matoosoo kodyudooa." 6 Soo Te Naa mee'e too une, "Mu numu ka Rome-witu suda tumaduguna waha oo-koobakwizoo umu-matoosoo kodyudooa. 7 Unu oo ma'e, mu numu puu nuummabu puusoo nagea ka sutakoo numu pu-ma tu poohana, no'okosoo hegana. Soo Rome-witu numu meeoo tusooyukwe. 'Numme yow naduyadu, numu ooonakwa sutakoo pooha-ga'yoo. Nu gi a natamawukana. Nu gi hemma suda soonameku-wa'ne'yoo.' 8 Meno'o yise no'yoona suda mu tumadugupu, sumu tabeba-wizoo oo-matoosoo kodyukwu. Numu tuikwu, suda nasokwamakwu, yise natseatuikwu. Soo Rome goso-ma kadoo kooyugwekwu. Nu oo mu yukwekwu nu unu pooha-ga'yoo." 9 Ka mu numu-kooba aatadu Rome no tuhene'etu gi Te Naa nakabetseadu ka Rome na'e, oo kweedapunne, oo poonnena unu suda sokwama. 10 Umu sua'e ka umu ooosoo ma'ekwu mee sokwamana, kwinga'asoo konnopunnena mee une, "Uda'a suda too'e, tubetse unu suda. Soo pabatse'yoo Rome gi nasoonubooedu yabetse kadoo mani." 11 Mu hemma-ma tumudu ka teepu-koobatu suda sokwamakwu ka Rome gadoo namayukwe, ka gi haga hemma tumu manese. 12 Mu numu ka onosoo Rome-witu ewa nanenakadu no'obatusoo hemma-ma tumuyakwe. 14 Mu wakwawa'a hemma-ma tumudu ka mu numu umu-baa too'e petu pana gi hownnekoo hemma tumu-wa'ne'yoo. Ka tu hemma gadoo nuugwe gi haga oweoo tunehue-wa'ne'yoo. 15 Mu wakwawa'a hemma-ma tumudu nesua'e ka mu ooosoo nama'ekwu mee sokwamana, kwinga'asoo konnopunnena,

16 mee unena, "Uda! Suda too'e, tubetse suda tooe. Soo Rome yabesoo kadoo'oo nama'e. Unu nanenakadu kwasu-ga'yoo, oa tupe, unu nanenakadu namasooapu-ga'yoo. 17 Meno'o gadoo'yoo." No'yoona mu sake Rome-witoo hemma nodu, baa-kooba'yoona ewow natumanagayakwedu kwinga'asoo konnopunne. 18 Umu ka oetu kweedapunnedu oo nipunne oo poonnese papabatse'e mee une, "Gi hanotu ekeow Rome-wa'ne'yoo." 19 Umuoo ka suda sokwamana yagana mee unena, "Uda! Suda hi'yoo, tubetse suda tooe. Numme besa manekese ka Rome-witu ewa ne tumanagayakwese. Pana Rome yabesoo gadoo'oo koomani. 20 Mu toha kakasa-ga'yoo, mu tunaka'oedyukudu, mu nanamooatupu soo Te Naa yadooawabe, soo Te Pabe'e tunemayakwewabe punno'o, besa sokwama ka Te Naa tunetammana namamakwupu." 21 Yise soo unu natzooedu toha kasa-ga'yoo tusoonoo-kwa'nekoo pabahoo tupe ka tubetse baa-witoo tawazeoo mee yise une, "Soo Rome mee naneadu yooonnekoosoo kadoo'oo nama'ekwu. 22 Mu tunekwudu, mu tutzadyagakudu-no gi tunemayukakwu. Mu numu hemma matabuedu punno'o gi onona tumatabuemanekwu gi nahongobetookwu tuwazoo. 23 Mu tugootabuakuno punno'o gi gootabua manekwu, mu numu gi nananodukwadoo-wa'ne'yoo. Mu papaba nanana hemma-ma tumudu uga ewa oetu mu natumanakakudu ka teepu-koobatu, umu ka sutakoo pooha-gana numu poohadu, suda numu mayugwe. 24 Soo Rome oe naneyukwe oosoo ka mu tunaka'oedyukudu koese, yise ka Te Naa yadooawabe no'oko mu numu teepu-koobatu nakoedu tuwazoo."

19:1 Nu yise ewatsekoo numu naka tamme-koobakoo Te Naa-baa'yoona papabatse mee unena naka, "Soo Te Naa tubetse besa'yoo te magwetzoina unu naduyadu pooha-ga'yoo, gadoo'oo hee oo ooonakwa pooha-ga'yoo." 2 Besa oosoo Te Naa ka oo mu yugwese ka umu pumme nanesootuhidu, unu suda mu yukwe nabatoo namasawekuna, suda manena. Mooasoo yise mu tuma'emukwana umu-matoosoo kodyu. 3 Umu yise ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi papabatse'e mee une, "Tamme sakwa ka Te Naa suu'mu nesootuhi. Mu Rome numu suda manepu gi nasoomu'wa-wa'ne'yoo." 4 Mu wahamano'yoona watsumatsebooekudu (24) toha kakasa-ga'yoo papabe'e

ka mu watsukwe'yoo Te Naa besa pupua'amu manena ponnena meatzedose ka Te Naa-matoo nanesootuhikooha. Ka Te Naa Besa Poohatoohakwi mee umu unegono, "Togesapa u Ne Naa tubetse besa'yoo." 5 Ka Te Naa kumabaa'yoona nu tuapu naka mee une, "No'yoona tamme ka Te Naa nakabetseana oo tumatzidu sakwa oo nesootuhi. No'obatusoo numu oo naka'oedyukudu sakwa punno'o Te Naa netubetseyi." 6 Nu yise tuwazoo ewow numu nakasoo papabatse ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi mee unekono, "Te Naa mooasoo no'okosoo ka sutakoo matzooekupu, soo Te Naa naduyadu pooha-ga'yoo, soo Te Naa meno'o tamme-kooba tueva'ekatu. 7 Tamme sakwa ka besa-matoo besa sokwama. Soo Te Pabe'e uga nabatsapu meno'o gwetzoidu mu tunaka'oedyukudu pu-toogoo namamakwupunne nadooha mu mayugwekwu. 8 O umu besa tumadugupu, gi tosadu tunaka'oedyukudu." 9 Soo toha kasa-ga'yoo nu-notu yise mee e netamma, "U sakwa eka botugu besa kaaheno ka Te Naa yadooapu mee unakwe, 'Yaa manakwana umu no'yoona ka umu ooosapa Tu Pabe'e no'yookwu oosoo mu besaa dooamu-gana ooosapa mu sootuhi.' "10 Nu yise ka toha kasa-gakoo-kobena meatzedose oo-matoo nanesootuhikooha. Pana oosoo mee e netamma, "Gi nu-matoo nanesootuhipana. Nu ka Te Naa sukwe natumatziwabe numu-kwa'nesoo manedu. Ka Te Naa-matoo suu'mu nanesootuhi. Soo Te Naa Besa Pooha ka umu Te Naa numu tunepohabeku-too ka Te Pabe'e-witu." 11 Nu yise ka Te Pabe'e poonne pa'anakwana aaba-kooba katuna tubongo oo wuekena. Soo Te Pabe'e togesapa unakwe ka tu une-kwa'nesoo manakwe. Soo Te Pabe'e kaaheno besakoo mu numu nemadabuekoo, no'oko gi togekoo matzooekudu. 12 Soo Te Pabe'e no'oko gi hemma nekwatzekudu. No'obatusoo soo hee ka Te Pabe'e-toohakwi manepunnekwu, no'obatusoo numu tooe. Soo Te Pabe'e suu'mu puusoo nawitu soopedakwadoo. 13 Soo Te Pabe'e no'oko soo hemma matzooekupu. Soo Te Pabe'e Te Naa madumotseapu, oosoo suu'mu tu nanumu magwetzoi. 14 Ka Te Naa manepunne-kwi'yoona mu nananesootuhidu-no gi totsabu-gana ka Te Pabe'e punno'o aabu-gakoo-nakwi woyooadape. 15 Ka Te Pabe'e sukwe yadoo'a suda manedu gadoo'oo mani. Soo nanasuda mu manepu umu-matoosoo kodyukwu. 16 Ka oodutsekoo oo wunaga'a-ma yise oo

si-ma mee natubo'o, "Yowsoo no'oko numu-kooba tubetse katukwudu." 17 Nu yise ka toha kasa-gakoo ka taba tabedooapunne-kwi wunudu poonne, no'oko mu a toogoo tukadu yozumodu hootseba'a mee mu netamma, "Mu paba tukakwu ka mu ewa suta'yoo numu pudusoo nagoekwu mu saa'a o'no mu tukakwu soo Te Naa mooasoo tunemamakwu pu-toogoo a namanekwuna. 18 Mu no'obatusoo suta'yoo numu tookoo sooakwu, yise mu hootseba'a pookoo tuina tookoo tukakwu tuwazoo." 19 O'no yise nu ka sutakoo nunu'u papabe'e tu nananumu mu nesumutoo ka Te Pabe'e tumoo'oona poonne. 20 Mu nunu'u papabe'emu yadooawabe nahemahoose ka paba hano-kwi nidabedu oa saanoo-kwa'ne kookwanapunnedu, kweedapunnedu, numu kweekaha'ekudu-kwitoo natzabepu'a togesoo gwetzoina. 21 No'yoona mu Te Pabe'e wohonedu, ka Te Pabe'e sukwe yadooase gadoo nama'e. No'yoona mu hotseba'a mu tookoo tu wuzu'me-kwitoo tukana.

20:1 Nu yise ka toha kasa-gakoo poonne pa'anakwana tubonga wuekena. Oosoo ka sutakoo pukwi nakwutumakwuna teepa tawaga-kwi nanatzakwona pu-ma natzepunooena gwuuna. Soo Te Naa mooasoo ka sutakoo oo tzakuna tuungu. 2 Soo toha kasa-ga'yoo ka sutakoo panetogogwa wutuma ka ooosapa umu mooe namanumudoopu numu nemooagapu oo-ma tzakatuse oo tzagunahoo ewa (1000) tomoba-witoo. 3 Soo toha kasa-ga'yoo ka sutakoo panetogogwa ka pukwi oo nakwutuma-kwitoo tzawunihoose, oo tzatumowse, oo tseboonooehoo. Soo suta'yoo panetogogwa yise ewa tomoba-witoo gi mu numu nemooaga-wa'ne'yoo. Soo suta'yoo panetogogwa pihoo nanea-ga'yoo Etza'a, tooetoo Suta'yoo mee nane'a tuwazoo. 4 O'no mu tunaka'oedyukudu Te Naa netuzeana mu numu nehanekwudu mu numu-koobena aata'a. O umu numu ka Te Pabe'e noko Te Naa unnepu tunedyooedu. Ooonne'yoona mu suta'yoo numu mu go'e. Umu ka Te Pabe'e-no ewa (1000) tomoba-witoo mu numu nemadabuekwu. 5 Mu suta'yoo numu tuina ka Te Naa tunepohabekuse ka mooe petugase. Ka ewa (1,000) tomoba namamakwuse suu'mu. 6 Mu tunaka'oedyukudu numu punno'o besa tu sokwamakwuna besa nasootuhikwu. Umu gi ka gi

tookedu goso-kwitoo meakwu. 7 Ka ewa (1,000) tomoba namooese soo Suta'yoo ka tu nakwutama-kwi'yoona numu-matoo natzama'wukesoo numu tu nemooaga-witoosoo kodyukwu. 8 Umu Gog noko Magog Te Naa-matoo nananesootuhidu tumoo'oodu. Umu tunaka'emukwadu ewa'yoo, gi nadatsungapu. 9 Umu no'oko ka teepu-koobakwi manakwana kemmase ka umu ka Te Naa-wi tunaka'oedyukudu pukwi'yoona takonekwu yise pa'anakwana ka goso-ma mu nakootsasooakwu. 10 Soo Suta'yoo numu nemooagadu ka gi tookedu goso-kwitoo ka nunu'u yadooawabe numu nemooagadu oetu tzakwunipu. Umu tatabewano yise totogano ooosapa nuumaba wumakwu. 11 Nu yise ka Te Naa poonne pabatsekoo toha kadunoo-kwi ka mu numu nesootunagakatu. Soo teepu oo pa'ana-kwitu ka teepu-no gadoo'oo namama'e. 12 Tuipu numu tooe hano tooe namayosuse, no'obatusoo tuipu numu ka Te Naa-kobena konnopunne. Soo Te Naa o'nosoo mu manena botugukwu. Sumu'yoo yise tubope ka mu numu ooosapa momokwudu naneana pukwi nabona punno'o natzakwunahoo. Mu tuipu numu gi tunaka'oedyukudu no'oko tu manemopu-ma nanemadabuehoo. No'yoona ka umu tubope-wi nanabo'o. 14 Tooe haga tooe naneana gi ka tubope-wi nabodu numu ooosapa gwetzoikwuna nasootuhipu ka gi tookedu nikatudu-kwa'ne. O'no soo numu ya'ekwuna ka gi tookedu goso-kwitoo natzawunihoo. Oosoo nikatudukwa'ne'yoo Penakwa Numu Yaekwuna mee nane'a. Umuoo gi Te Naa hee soobedyadu. O'nosoo Etza'a unnepu gadoo namayugwe, o'no manakwana numu gi ya'e-wa'ne'yoo.

21:1 E pooha tuusoobedya-kwi soo Te Naa ekeow teepu-koobatu namapudutupudoo, tamme-koobatu pudu matabuehoo, soo tubetse baa gadoo'yoo. 2 O umuoo Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu pudu teepu-kooba tubewa-ga'yoo. 3 Sumu'yoo Te Naa oo-tugana'yoona meeoo une, "Meno'o manakwana soo Te Naa ooosapa tu dooamu-no'yoopunnekwu mu ooosapa Te Naa-matoo nanesootuhikwu. Te Naa ooosapa mu doodooamu-gana mu mabetseakwu. 4 Umu tea'a no'yoona besa sokwamana, nuumaba gadoo'yoo gi tuikwu." 5 Soo Te Naa meeoo unakwe, "Nu no'oko hemma mapudutupudoo u sakwa te nanumu tuukwe e unena kaaheno toge'yoo." 6

Soo Te Naa yise e tuukwe, "Nu no'okosoo hemma matabuepu yow nu no'oko a mamakwuhoopetu. Nu tooe haga tooe nu-toohatoo nasoomawunidu, ka gwetzoibu, gi mobegwa-gakoo mu sootuhikwu. 7 Mu numu e besa unnepu naka'oedyukumodu nu besa mu sootuhikwu. O'no yise umuoo pudu teepu-koobatu tabewa-gakwu, nu mu dooamu-gakwu. 8 Pana mu suta'yoo numu tuuyapa-ga'yoo, wahabu tuusooyugwedu, gi toge-matoo nanesootuhidu, numu goedu, yise too gi toge nanakwenagoedu yise nanapoohadu, esagoedu, umuoo ka gi tookedu goso-witoo natsema'anakwu." 9 Soo toha kasa-ga'yoo nu-no yadooadu mee tuwazoo e netamma, "Ta sakwa ka umu Te Pabe'e unu soobedyana pukwi'yookwuna poopoonnega." 10 Soo toha kasa-ga'yoo e bikase numme oona pa'a giba tzogwedu-kwi pepetuga. Numme besakoo mu poonne mu nananesootuhidu-pukwi'yookwuna, paa'anakwana tubongo ka teepukoobatoo wuekena, 11 besa tabuana ka Te Naa Besa Pooha-toohakwi. 12 Ka e pooha tuusoobedya-toohakwi ka umu sumu mano waha matsebooekudu (12) nana'ata'yoosoo nanatzakwona-ga'yoo Jew numu-ma nananeadu. Mu nananesootuhidu pukwi nobeduguna oo na'oonakwi tupe nakooduadoo sumu mano waha matsebooekudu (12). 13 Watsuba pahe nana'emota nanatsakwoneta, mu numu ka tooe hano manakwana Te Naa-baa petudyina. 14 Soo tupe koodua oo na'oonakwitu sumu mano wahamatsebooekudu (12) papabatsekoo tupe-kooba namadabu'e. Umuoo ka Te Pabe'e yadooawabe oo tunemadabuepu mooe wahamodu. 15 Soo toha kasa-ga'yoo oodutsekoo hoope hemma pu-ma namanagana kwuuna, ka mu nananesootuhidu-pukwi'yoona nobe-gakwuna managakwuse. 16 Ka oo managase nana'emota nanano'osoo namanagahoo yise tubetse pabatse'yoo (1500 miles). Tubetse ewatsekoo numu mesoo tzidu. 17 Soo tupe koodua punno'o tubetse besa namadabuepu. 18 Besa tabuana gi totsaga-kwa'ne tabuapunne. 19 Ewatsekoo nana'atabasoo besa tatabuadu tupe-ma namadabuepu. Mu po ootoogoo po-kwakwabedu punno'o no'yoona oa tupe namadabuena. 22 Soo Te Pooha Naa, Te Pabe'e-no ooosapa mu numu nagasoo nobe-ga'yoo, ooonne'yoona umu gi nanesootuhi nobe-ga'yoo. 23 No'yoona umu oo doodooamu ka Te Pabe'e no'oko Te Naa pooha-toohakwi manemo. Ooonne'yoona gi togaba-ga'yoo. 24

No'obatusoo numu ka Te Pabe'e-toohatoo nanemawunikwu. 25 Gadoo hee pu-mama numu nasoosuina. 26 No'obatusoo numu oe petudyikwu, ka Te Naa nesoogwugikwuse. 27 Tooe haga tooe ka Te Naa Tooa'ana yise oo-no'yookwu. Mu suta'yoo numu gi oe nane'egakute mu tooe hemmatu tooe nanesootuhidu punno'o gi oe nane'ega-wa'ne'yoo.

22:1 O'no yise Te Naa tumatzidu toha kasa-ga'yoo nuka tu pooha poonnekuna, ka besa patatzadyadu gi totsa-gakoo baa hoodu ka Te Naa noko Te Pabe'e-pukwi'yoona nakwana kemmadu. 2 Umu numu baa hoodu nana'enakwi nanobe-ga'yoo, soo besa peha kammadu natukadu ka hoodu nana'enakwi, no'oko muha-ma nanakumma'akoosoo besa peha kammadu pooe-mama'yoo naayakwe. Soo numu pu-matu peha tukana ooosapa gwetzoimokwu. Mu numu yise gi nanakwohonena. Soo numu besa nanano tuuno'yugwe. 3 Tooe hee suta'yoo otuoo gadoo'yookwu. Soo Te Naa-no Te Pabe'e o numu nehanepunnena, umu ooosapa ka Te Naa-matoo nanesootuhina, umuoo ooosapa Te Naa dooamuna 4 ooosapa oo-no'yookwu. 5 Soo Te Naa ka kootabuape manepunnena umu ka oo-baa'yoona mu numu gi togabu poonnekwu. Ka ooosapa gi mobegwa-ga gwetzoimokwu, besa sokwamana. 6 Mee tuwazoo nu tuusoobedya soo Te Naa tumatzidu toha kasa-ga'yoo yise mee e netamma, "Nu toge kaaheno tuukwe, ka Te Naa tubetse tunemadipu nuka oo tunemanekupu nu mu tuukwe'e. Soo Te Naa mu tuukwepu pudusoo a namanekwuna. 7 Soo Te Pabe'e pudusoo ka teepu-kooba kodyu petukwu." Soo tooe haga tooe ekeow naka'oedyukudu, ka a na'unepu mayohona besa sokwamamokwu. 8 Nu ka hemma poonnese, oo nakase tuwazoo, ka toha kasa-gakoo kobena meatzedose, oo-matoo nanesootuhikooha. 9 Pana soo toha kasa-ga'yoo mee e netamma, "Gi nu-matoo nanesootuhipana, ta nawa'ne'yoosoo. Tamme Te Naa-toohatu nanakwa'nesoo, tamme sakwa ooosapa ka Te Naa-matoo suu'mu nanesootuhimo." 10 Mee tuwazoo e netamma, "U nanumu tuukwe soo hemma 'yoo manekwuna tugana'a manegena. Mu tubetse gi tunaka'oedyukudu sumuna gi nasoomamakwudu." 12 Soo Te Pabe'e mee e netamma, "Nu pudusoo numu-basoo kodyu petukwu. Nu besa tu'oedyukudu sootuhikwu pana gi tu'oedyukudu suda

namanatsayakwu. 13 Nu yow no'oko hemma matabuepu. Nu no'oko hemma mamakwu petugakwudu. 14 Tooe haga tooe ka suta tu manena soomoodyise ka nu-tooha manise besa soonamekwu, ooosapa gwetzoibu nasootuhikwu ooosapa yise nu-no'yookwu. 15 Mu gi toge manedu nu tzasobedyakwu gi nu mu sootuhikwu. Nu ka nana'esagoena, nanasuda tumaduguna, kumma'akoosoo-matoo nanesootuhina, numu goena, nanapoohana, umuoo yise gi nasootuhikwu." 16 Soo Te Pabe'e mee'e e netamma, "No'oko hemma u tuusoobedyana te nanumu tuukwe. Nu yow Mu Tubetse Pabe'e, unu pooha-ga'yoo." 17 Soo Te Naa Besa Pooha, Te Pabe'e-wi tunaka'oedyukudu-no, ka mu yaatoo numu meeoo netamma, "Te Pabe'e-tooha manese oo naka'oedyukuna, mu ka gi mobegwa-gakoo gwetzoibu-ma nasootuhikwu." 18 Tooe haga tooe a nakadu gi atasoo a neyugwena a wahapana. Tooe haga tooe ka oo manedu gi toge manedu numu-no goso-witoo natsekwunikwu ka no'oko a nanemamakwu petugase. 20 Soo Te Pabe'e meeoo, "Pudusoo nu petukwu, mee oosoo unegapu." Numme oo soogwedakuna yabesoo oo petukwuna soogwina nanesootuhiyakwe. 21 Nu yise no'oko mu nanesootuhikute soo Te Pabe'e mu sootuhikwu. s Ma'no'yoo sapa.